

پەندەکانی پیرەمێرد

کۆکردنەوە:

رەفیق سالّحی

بسم الله الرحمن الرحيم

پەندەکانی پیرەمێرد

کۆکردنەوەو ساغکردنەوەی:

رەفیق سالەحی

فایەق هوشیار

مستەفا ساڵەح کەریم

مەحموود ئەحمەد محەممەد

محەممەد نوری توفیق

ئەحمەد زرەنگ

سرشناسه		پیره میرد ۱۲۴۶-۱۳۲۹ توفیق محمود ئاغا
عنوان قراردادی		په نده کانی پیره میرد
عنوان نام پدیدآور		توفیق مخمودئاغا
مشخصات نشر	:	سنندج : هه ژار ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری		۶۵۶ ص
شابک		۹۷۸-۹٦٤-۷٥۷۳-۲۰-۰
فهرستنویسی	:	فیپا
موضوع		په ند
شناسه افزوده		ره فیق ساله حی ۰
رده‌بندی کنگره		۳۲۷pir/س۷۴۴ت ۹۱۳۹۰
رده‌بندی دیویی		۲۲/فا۸
شماره کتابشناسی ملی		۲۲۱۶۸۴۵

ناسنامه‌ی کتێب

نێوی کتێب : پەندەکانی پیرەمێرد

هۆنراوەی پیرەمێرد

پیت‌چینی ئه کره م موعته قدی سنه

نۆرەی چاپ دووه م ۱۳۹۳

نرخ : ۲۰۰۰۰تمه ن

ژمارەی چاپکراوه :۳۰۰۰ دانه

شابک :۹۷۸-۹٦٤-۷٥۷۳-۲۰-۰

ناوەندی بلاوکەرەوە:سنه بلاوگه ی هه ژار ته له فون ۰۸۷۱۲۲۵۳٦۲٥

وته‌یه‌ک

خوێنه‌ری ئازیز!

ئێمه که ده‌ستمان‌دایه کۆکردنه‌وه‌و ساغ کردنه‌وه‌و لێک دانه‌وه‌ی سه‌رجه‌م شیعره‌کانی (پیره‌مێرد)، له پێشه‌کیه‌که‌ی‌دا به‌ڵێنی ئه‌وه‌مان‌دا که (په‌ند)ه‌کانیشی ساغ بکه‌ینه‌وه.

هه‌ر چه‌ند خوالێخۆشبوو مامۆستا کاکه‌ی فه‌للاح له سه‌ره‌تای حه‌فتاکان‌دا چوار به‌رگی قه‌واره بچووک‌دا ئه‌و په‌ندانه‌ی له چاپ دابوو به‌لام ئێمه به پشت به‌ستن به ده‌ستنووسه‌کانی پیره‌مێرد توانیمان به شێوه‌یێکی ڕێک‌وپێک گشت په‌نده‌کانی کۆبکه‌ینه‌وه. (پیره‌مێرد) ئه‌م په‌ندانه‌ی له ڕۆژنامه‌ی (ژیان)دا به‌روداوا بلاو کردوونه‌وه، هه‌میشه ئه‌وه‌ی ڕه‌چاو کردوه که په‌نده که له ته‌ک بارودۆخ‌دا بگونجێ، بۆیه هه‌ر په‌ندی وێنه‌یێکی کاریکاتۆریی سه‌ربه‌خۆیه. شاعیری گه‌وره‌ی کورد (پیره‌مێرد) له دستنووسه‌که‌ی‌دا به‌شی زۆری ئه‌و بۆنانه‌ی ده‌ست‌نیشان کردووه‌که په‌نده‌که‌ی تێدا گوتراوه، هه‌روه‌ها ناوی ئه‌و که‌سانه‌شی بردوون که په‌نده‌کان ده‌یانگرێته‌وه، به‌لام ئێمه نه‌مان‌ویست ئه‌وانه بخه‌ینه به‌رچاو. یه‌که‌م په‌ندی پیره‌مێرد له ژماره (٣٢٣)ی ڕۆژنامه‌ی (ژیان)دا بلاوکراوه‌ته‌وه، بۆیه ئێمه‌ش ژماره (٣٢٣)مان به‌و په‌نده داوه، ئیدی به‌رودوا گشت په‌نده‌کانمان ساغ کردونه‌ته‌وه، ته‌نانه‌ت ئه‌و جیاوازی‌یانه‌شمان باس‌کردووه‌که له نێوان کاره‌که‌ی ئێمه چاپه‌که‌ی کاکه‌ی فه‌للاح‌دا هه‌یه بۆ ئه‌وه‌ی خوێنه‌ر ئه‌و حه‌قیقه‌ته بزانێ که ئێمه پاش ساغ کردنه‌وه ئه‌و جا په‌نده‌که‌مان نوسیوه‌ته‌وه.

گرنگیی ئه‌م په‌ندانه له‌وه‌دا ده‌رده‌که‌وێ که (پیره‌مێرد) به شیعرێکی ساده‌و

ڕەوان قسەی نەستەق‌و پەندی پێشینان‌و توانج‌و پلار لە هەموو کردارێکی ناڵەبار دەخاتە پێش چاو.

خوێنەری بەڕێز:

ئەم پەندانە وەک لە سەرەوە ئاماژەمان کرد لە ژمارە (٣٢٣)ی ڕۆژنامەی (ژیان)دا دەست پێ‌دەکات، ژمارە (٤٢٧)ی پەندەکان دواپەندن کە لە ژمارە (٤٢٧)ی ژیاندا بلاوکراوەتەوە، لە ژمارە (٤٢٨)ەوە ئیدی لە ڕۆژنامەی (ژین)دا بلاوکراونەتەوە تا دوا پەند.

ئومێدەوارین بەم کارەمان توانیبێتمان خواست‌و ئاواتی خوێنەران بهێنینەدی کە ساڵەهایە چاوەڕێی ئەم پەندانەن بە شێوەیەکی ڕێک‌وپێک بخرێتە بەر دەستیان، وە بەم کارەشمان کەلێنێکی گرنگمان لە کتێبخانەی کوردیدا پڕ کردبێتەوەو گیانی پیرەمێردمان ئاسوودە کردبێ.

لیژنە

کۆتایی ساڵی ١٩٨٨

لەدووی سیاسەت خۆت مەخەرە بەند
ڕێوی قەواڵەی پێ بوو، پێستیان کەند

تخوون بە پیاوی سەرچەوت مەکەوە
بە دەست قەرز بدەو بە پێ دووری کەوە

دوو گـــوێو زبانـــێ دراوە بـــە تـــۆ
دوو ببیـەو یـەکێ بـڵێ لـە سـەرخـۆ

دوشمـنی نـاوخۆت ڕەگ دەردەکێـشێ
دار پـوازی لـە خـۆی نـەبێ ناقلیـشێ

لـــە هـــەمـــوو هـــەورێ بـــاران نابـــارێ
ڕاز کەوتە زارێ، ڕاست کەوتە شارێ

ئـەوکانییـەی ئـاوی لـێ دەخوێتـەوە
بـەردی تـێ مـەخـە تینـوەبێتـەوە

بـە سـوێندی درۆ خـۆت مـەخـەرە داو
تاریکـەشـەوە گـەلاڵـی لـە نـاو

ئـەوی ئـەیـەوێ سـەری نـەیێـشێ
بـەقـەد بـەری خـۆی پـێ ڕادەکێـشێ

گەورە کە یەک بن میللەت سەر دەخەن
دەڵـێن دوو ڕێوی شێرێ کەوڵ ئەکەن

ئیشت بە دەست بێ هیوات لێ دەکەن
دار کە بەری گرت پەلی پیا دەدەن

پــارە خــەرجــی کــەیْ، دەبڕێتــەوە
بــە خــەرج نــەکــردن کــۆدەبێتــەوە
مــەعاشــی بــەلاش، بــێ‌پێتــەو بــێ‌خێــر
دەســتی مانــدوو لــە ســەر زگــی تێــر
ئاغــای تــەماعکــار هــەر دەڵــێ بیــدە
کــەر بــە جــۆ بمــرێ ئــەوسا شــەهیدە!
دێــی فــرە کوێخــا ناحــەســێتەوە
بــزن هــەر جــارێ دەرووێتــەوە
کــەس‌و کــار لــە پیــاو جــوێ نابێتــەوە
تفــی بــەرەو بــا، ریــش ئــەگرێتــەوە
وەختێ کە ژن بوو بە گەورەی گەرەک
با ئیتر ئێمە دەست بدەینە خەرەک
بــێ کاســبیە ئــەم شــەڕو حاڵــە
دیــارە تــەبــەقــی پــڕ، ئاشــتی ماڵــە
وا دامــەنیــشە بــە دەســتی بــەتــاڵ
تیا نــەگــری، مــەمــک نــادرێ بــە منــاڵ
ڕاســتە دوو میــوان لێکیــان خــۆش نایــە
بــەڵام خانــەخــوێ لــە هــەردوو لایــە
قەت ڕێک ناکەون گەورەی ئەم شارە
تاریکــایی شــەو ئێــوارە دیــارە...

زۆردارو هەژار، وەک سەرماو هەتیو
بزن هەوڵی گیان، قەساب هەوڵی پیو
دەوڵەمەندی ڕژد خۆی هەڵئەکێشێ
پارە مێشێکە لە گووش دەنیشێ
لە قاپی نامەرد مەکە (دەق‌و لباب)
بێ گوشت بە، نەوەک منەتی قەساب
لە پردی نامەرد مەپەڕەوە
(جەردە) ڕووتت کا، با لەم بەرەوە
ئەمڕۆ پێویستە تۆ بە دۆست دەرچی
کە باران نەما (کەپەلەک) بۆچی؟
(بەخیل) خۆی نایخواو هەولیشی زۆرە
(مالی خۆنەخۆر)، بۆ (چەکمە بۆرە)
چرای درۆزن ساتێ دەگرێ
بەرەیش هەر لە لای تەنگی ئەدرێ
درۆزن ئاگری لە مال بەربوویوو
وتیان درۆیە، کەسی بۆ نەچوو
سوحبەتی نادان، تال ڕابواردنە
لە دووری کەر ڕۆین، تەرس بۆن کردنە
هێندە بەرز مەفڕە، بڵێن بێ باکە
دیارە بێ باکی هەر بۆ خوا چاکە
توورەکەی جۆ، بۆ کەری دیز پێوی
تۆپینی دەوێ‌و زەرەی خێوی

هەرچەند دۆست لە لات وەک براوکەسە
هێند ئامشۆی مەکە، پێت بلێن بەسە!

کە زانیت شەوەو دزت لە دەورە
دەست بە کڵاوی خۆتەوە بگرە!

کە شێوەییت دی، بڕۆ تێپەڕە
سەگی سەرملە، بە دو لا وەڕە

گۆیی ڕانەکێشی، زۆر کەس بێ گوییە
(کوتەک) دەزانێ (قۆناغ) لە کوییە

بۆ چەنەبازی کە نەزان دووە
لە بەهەشتەوە کوتەک هاتووە

ئەوی بۆ مەنسەب بەرچاو چوو، فێرن
لەگەڵ لێ کەوتی ڕوو وەردەگێڕن

لـە ڕووی جیهـانـدا تـۆ وەرە پـاک بـە
ئەوسا لـە واتـەی خـەڵـکی بێ باک بە
هیچ کەس لە واتەی خەڵک ڕزگار نابێ
پیاوی قـین لـە زگ، قـەت بـە یـار نابێ
بـە هیـوای هاوسێ بێ چێشت ئـەمێنی
چاوەڕێی دەست بی، هـەر خـەو ئـەبینی
چاو مـەبڕەرە دەست، خـراپ فێـر ئـەبی
بە پارووی خەڵکی، درەنگ تێر ئـەبی!
کـە قـەڵـبی (ئیقبـال) لابقائییـە
بـە کـەم هـەڵـکردن، پادشـاییە
تاخۆت دۆست نەبی، کەس نابێ بە کەس
چەپڵە لێ نادرێ، بە تـەنها یـەک دەس
بۆ دۆستت چاکـە، غـەیـر بێ ئـەنجامـە
مـاڵ ڕاوەسـتابێ، مزگـەوت حـەرامـە
بـۆ دونیـا دەبێ دەسـت بـدەیتـە دەست
هیچ کەسێ، هیچ کەس ناباتە بـەهـەشـت
دەوران دەوڵـەتـت لـە دەسـت دەسـێنێ
بـەڵام نـاوی چـاک تـا سـەر ئـەمێنێ
نیـەتـت چاک بێ ئیش دەبـەیتـە سـەر
درەخت (زڕ) نەبێ، هـەر بـۆت دێتـە بـەر

کە دوژمنت کەوت تۆ پێی پیا مەنێ
زەبون کوژ مەبە، لای خوا لامەنێ

سەرمایەت بۆ خۆت، زەکاتن بۆ خودا
مێو کە بیبڕی چاکتر بەر ئەدا

زۆر بە سەر دۆستا مەیێ خەتەرە
تانەی دۆست لە تیر دوژمن بەدترە

ڕاستە دوو میوان لێکیان خۆش نایێ
بەڵام (خانەخوێ) لە هەردوو لایێ

تۆ چاکە بکەو بیدە بە ئاوا
خەڵکیش نەزانێ، لای خوا نووسراوە

کردەوەو ئیمان هاتوونە نوشوست
گەورە ئاوی ڕشت: بچووک پێی لێ خست

کە باوەڕت بێ، هیوایشت دەبێ
کە بێباوەڕ بی، چیت دەست ئەکەوێ

هەم پیاوی دونیا، هەم پیاوی ڕێی خوا
ڕەک (بارۆی) ناو جۆ لە دوو لا دەخوا

ئەولادتان بە ناز پەروەردە مەکەن
چاک نابن خۆتان ڕەنجبردە مەکەن

میرات، میقرۆبی شەڕی ئەولادە
بێ ڕەنج دەستکەوتوو، ئەدرێ بە بادا

بە میراتی عیلم، کوڕ ئەبێ بە پیاو
ئەولاد بە ڕەنجی شانی دێتە ناو

ئەولەمەند هەر چەند خەڵکی لە دەورە
بایەخی نییە سێبەری هەورە

هیچ کەس ماڵی خۆی بە کەس نەداوە
کە چی ئامەشۆی دەولەمەند باوە

دەعوایان هاتە سەر هەلات بازی
قەت دوو کەس نابن لە قازی ڕازی

یاخوا دەردەگا نەکەوێتە دێ
پاقلە تەواو بوو، وا باینجان دێ

بێ هەمدەم ماوم کزو ڕەنجەڕۆم
منیش خەریکم باینجان بخۆم

ئەگەر خوا دەگا ترێ پێ دەگا
بێ قرەی گۆمرک من سەرخۆش ئەکا

ئیتر کەس ڕەخنە لە من ناگرێ
با بە سەر خۆشی ناوم ببرێ

بەلام کە ترێ منی سەرخۆش کرد
ڕەسمی ئەسێنێ قۆلچی دەست و برد

بــە چکــە چکــە قــەرز نابڕێتــەوە
ســەد بــەرتیــل قــەرزێ نابژێرێتــەوە
ئـەگـەر چـەسـپاندن بێتـە سـەر تکـا
بــلێن تێکۆشــان ئــابرووی تکــا
کە مـن ئاغا بـن تـۆیش وەک مـن ئاغا
بــەرەشــرەمــان کــێ بــێ بــۆ داخــا
ئـەڵـێن: ئـاو دیـنن خۆشـی خۆشـییە!
بـۆ هــاوین نــەبـێ ئاومــان بۆچییــە؟
کــێ معــاش بــۆ نــاو ڕەت ئـەکاتــەوە
مــوفتیش شــەرابی، مفــت ئـەخواتــەوە
بــە گفــت ســەرو مــاڵ دریغــی نیـیــە
هاتــە کــردەوە بایــەخــی نیـیــە
هــەمــوو وڵاتمــان شــوکر ئاوایــە
قــەرەداخ نــاوی زەردی ئاوایــە

کاولـــەکـــەی وەتـــەن هێنـــدە شـــیرینە
ژاری دووپـــشکی عـــەربـــەت هـــەنگوینـــە

ئـاو مهنـد بـێو پیـاو مـۆن، لێیـان بترسـە
لچ شۆڕ پەریش بێ، هەر ئێسکی قورسە

شـــەیتـــان پـــەلـــەی کـــرد بۆیـــە زەلیلـــە
ڕاوەســـتە حـــەلـــوا بـــێ لـــە بـــەرســـیلە

کار بەدەست، دەستیان لە دەست هەلبڕی
کاتێکـــــت زانی خـــــوا نـــــانی بـــــڕی

کە خۆت خودبینو بۆ خەلک بەدبین بی
نابـــێ لـــە دوایـــی ڕۆژت ئـــەمـــین بی

دۆســـتت ئـــەوەتـــە کـــە ئـــەتگرێنـــێ
دوشمـــن ئـــەوەتـــە پێـــت پـــێ ئـــەکـــەنـــێ

بە بێ ڕێ مەڕۆ هەر چەند قەدبڕ بێ
نانت گەنم بێ جۆیش هەرزانتر بێ
بێوەژن هەر چەند خاوەن دراو بێ
تۆ کچ بێنە با، کراسی جاو بێ
دلدارت نەبێ بەهەشت زیندانە
هەرچی دڵ ویستی هەر ئەوە جوانە
کەر کورتان گوم کاو ئێمە بۆی بدروویین
دەستی وەیسکەیەو سووژنی پۆلایین
بە خالۆ خالۆ هات بەلامەوە
بوو بە توولەمار دای بە پامەوە
نازداری بەهار چەند شۆخ و شەنگە
ئاخ بێ بەینەتە هێجگار ڕەنگ ڕەنگە
کە خوا پیاو سەرخا بە کەس نانەوێ
ئەم ئاسمانە، ئەستوونی دەوێ
ئەو کەسەی کە خوا قەدری داوە پێی
کەس لێی پرسیوە کە تۆ کوڕی کێی
مەسنەت نادرێ بە زۆری چەنە
لەم زەویە ڕەقە تووریێ هەڵکەنە
ئەوی بە ئاغام بە پاشام فێرە
بەراتی دێتە سەر دوو کولێرە
ئاە خوێندەواری نەزانی لایە
بۆ کردەوەیشمان ڕەهبەری چایە
کە سرکە توند بێ قاپ ئەقلیشێنێ
لەش کراسی تەسک دائەتلیشێنێ

قەل ویستی وەک کەو بەخچە بڕوا
ڕۆیتەکەی شێواو واشی بۆ نەلوا

هەموو ڕاوچی یەک ئیساغا نییە
هەر چی ڕیش سوور بێ هەمزاغا نییە

تەپاڵە ئاگری گڕ ناکاتەوە
پاشەڕۆک سەوی پڕ ناکاتەوە

کەسی دڵسۆز بێ بۆ هەموو کەسێ
دەرگایشی نەبێ لە دز نەترسێ
بە قاسپە قاسپی کەو بایەخ مەکەن
دیتە بۆ ڕاوی جینسی خۆی دەبەن
پیاوێ دووربین بێ نابێ تەنیا بێ
کە دۆستی نەبێ دەستیشی نابێ
ئەوی بە توندی لە جێی خۆی هەستا
کاتێک ڕوانی ماندوو بوو وەستا
هەر چی ئەزانی بۆت ناچێتە سەر
مەیکە بە خولیاو بەکەڵکەڵەی سەر
نەزان، نەزانێ کە هیچ نەزانە
بەختیش ڕووی تێ کا خانە ویرانە
خود پەسند دیوی نەفسی نەدیوە
خۆی لە ئاوێنەی دیواندا دیوە
مەلا بەدخوو بێو بێ وەعز بدا
بە زۆر غەیبەتی خۆی بە خەڵک ئەکا
ئەو شێخەی مووچەی مرید و مرئەگرێ
دەمی (برنگ)ەو خوری پێ ئەبڕێ
بەو پارەیەی شێخ بەهەشت ئەفرۆشێ
نەتەوەی پیاڵەی مەی پێ دەنۆشێ
گەنجێ بە ڕەنج بێ ئەمێنێتەوە
میرات بۆ (نەوە) شەڕ ئەنێتەوە
ڕۆڵە ئەم پەندەم بە سەرمەشقت بێ
لە سەوداگەری، سەودای عەشقت بێ
بە عەشق ئازادەی هەر دوو جیهانی
کە عەشقت نەبێ لەشی بێ گیانی

ئەو سەرەی سەودای عەشقی تیا نییە
كوولەكەی وشكی ئاوی كانییە
خۆشیان ئەوێی هێشوە خۆشناوێ
جنێو فرۆش بێ، باوكت خۆش ناوێ
لە مەیدانا كەس دەنگی دەرنایە
كە دوشمن شكا زۆر كەس ئازایە
ئەوی هەلكری بە وشكو تەڕە
لە ماڵی خۆیا شای بەحرو بەڕە
بەڕە شڕ دەشۆی بە ئاوی كانی
قەدری ئاو مەگەر لە چۆڵ بزانی
ئەوی ڕووبەڕوو تۆ هەڵدەكێشێ
پاش ملە بە داخ ئاخ هەڵدەكێشێ
ئێستا كە مووچەی جاسووس نەماوە
لە دوور ئەم نانە بەو ڕۆنە باوە
دیتە كە (بەز)یان بە (كتك) سپارد
چۆن پارەی پەزیان ژماردو بژارد
ئەوی بە كتك بەز دەسپێرێ
دیارە بز دارە پەزیش ئەبژێرێ
ئەڵێن گوێرەكە بە پەموو فێر بێ
دەست هەڵناگرێ زكیشی تێر بێ
كەوتووینە دەورێ جوان پیری ناوێ
ئەو دەورە گوزەشت چوار ژن بۆ پیاوێ
مسكێن و ئاغا لێك لەبیرچوونەوە
قوربانیو قوربان لە بیرچوونەوە
موشیرو سولتان وەك گورزو قەلغان
هەلگیران لەگەڵ سفرەی دیوەخان

وەجاخ کوێر ماڵی ئەبەشنەوە
کەر تۆپی ناڵی ئەکێشنەوە

لەم دنیایەدا کەس بێ غەم نییە
ئەگەر بێ غەم بێ بنیادەم نییە

کەوتووینە ڕۆژێ بوو بە وای نەفسی
زۆر کەس هەوڵی دا خودا نەینووسی

ئەڵێن تەور کلکی خۆی نابڕێتەوە
وای ئەبڕێتەوە کە نەبێتەوە

کورد بە عیبادەت دوعای مەقبوول کرد
لەیلەتولقەدری لە ژنا خەرج کرد

بەهار گیانداری پێ ئەژێتەوە
ئەترسم ماریش بیووژێتەوە

بیستوومە وردە مەئموور دەرئەکرێ
بەرە هەر لە لای تەنکی ئەدرێ

ئەی ئەو کەسانەی کە کەم وەرئەگرن
دەست بە کڵاوی خۆتانا بگرن

ئیتر لەگەڵ کەس نابمە دەستە خوشک
من و ویرانەی پیرێژنو مشک

وەک جاران بێستان بەرەڵلا نییە
ئەم دووگە چەورە بێ بەلا نییە

بێکـار دەربـارەی دەوڵـەمـەنـد ئـەدوێ
پیـاوی ناهومێـد مـل لـە تیـغ ئـەسوێ
زۆر پیـاو لـە دەورەی پیـاوێکی پیـاوە
گولـەبـەڕۆژە ڕوو لـە هـەتـاوە
زۆر نـان بـڕاوان بـە هیـوا دەژیـن
بـەڵام دارو گۆشـت ئاشـنای یـەک نیـن
ئـەو کـەسـەی کـە دڵ برینـدار ئـەکـا
خـۆی بـە واهیمـە دەغـەزار ئـەکـا
کـەر خۆڵـەمێـشی بۆیـە خۆشـی ئـەوێ
تێیـدا دەگـەوزێو تێـر وەردەکـەوێ
بەدخـوویی منـداڵ لای بـاوک شـەرمـە
ژیشک بە بێچووی خۆی دەڵێ نەرمـە
فـەقـێ بـۆ ڕاتـوو وا لـە بـەردەرگـا
دەچمـە (وەکاشـە) کـە بـام لـێ دەرکـا
ئەوکەسەی دڵـی لەگەڵ خەڵـک پاکـە
خـۆی پێـی دڵخۆشـەو لـە بەد بـێ باکـە
ڕۆژێ ڕووی ئـەزەل ئـەت دۆزێتـەوە
بـێ کـەلـەشـێریش ڕۆژ ئـەبێتـەوە
ئینجـا دەردەگـا ڕووی کـردە وڵات
تـرێ گـەنانـە و چاوئێـشە داهـات
بـەڵـێ بـەرسیلە ئـەبـێ بـە حـەڵـوا
بـەڵام عومریـشت بـە تاڵـی ئـەڕوا
تـا نـەبارێتـێ بـاغ گـەشـکە ناکـا
تـا نـەگارێتـێ،مر، هێلکـە ناکـا

کــەمــی نــەبــینی دەوڵــەتــت بۆشــە
بــەفــراو لــە چلــەی هاونیــا خۆشــە

ئــەوی دەوڵــەتی هــەر بــۆ خــۆی ئــەوێ
خــەوی بــێ خــەفــەت نابینــێ شــەوێ

باڵــەشــۆڕیمان تێکــەوت بــە جــارێ
بۆیــە مــێش زۆرە گــەزو دەبــارێ

بە هیوای خەڵکی لووتی بەرزە بوو
لە باران ڕای کرد تووشی تەرزە بوو

وتی: چەفتالی وا مەڵلا ڕمیا
وتی: مەیزە، نمازت بڕیا

سێیەمین وتی: هەر خۆم خاسم کرد
نمازیان بڕیا دەنگم لێ نەکرد

جوولەکە ساڵێ هامان ئەکوژن
زۆردار هەر ڕۆژێ خوێنی ئەمژن

بە جوانی سووتا دەنکە هەناری
بەخت ڕووی کردە دیگونە چاری

سیاسەت بازیی دەردێکی وایە
بۆ دەوڵەمەندیش هەر بێ دەوایە

بۆیە گێڕۆدەن هێندێ بەو داوە
کوێر هەتا ئەمرێ بە هیوای چاوە

هیچ شارێ خۆشیی ئەم شارەی نییە
بەلام ڕەشەبا بوارەی نییە

چەندم پێ خۆشە لە سای دەوەنێ
دانیشم و ژن، مەشکە بژەنێ

با سەد تەیارە بۆمبا بە جۆێ بێ
من تەنها شلقەی مەشکەم لە گوێ بێ

دنیـــا ســـێبەرە دوای کـــەوێ دەڕوا
کە ڕووت وەرگێـڕا ئـەوت دێ لـە دوا
تـا گـەورەتـر بی خـەفـەتـت زۆرە
کاتێـــک خۆشـــە بکـــەویـــە نـــۆرە
گـەورەیـی ئێـستا دەردی سـەردییـە
ئـەچـەوسـێتەوەو لـە خـەو بـەرییـە
نایشـــڵێن بـــۆ ئێمـــە جـــستوجۆیەتی
ئـەڵـێن کردوکـۆی هـەر بـۆ خۆیـەتی
ئـەوسـا پـشتێنی لـێ دەکـەیتـەوە
کە خۆت لـە بێ‌کـار جوێ بکـەیتـەوە
ئـەم دنیـــا حیـــزە بـــەری زۆر دوورە
هـەتـا تـۆ بـڕۆی ئـەو حـوارو ژوورە
زۆر جـار چـاوی ڕەش کـاڵ ئـەبێتـەوە
ناڵـێن چـاو بـە چـاو ئـەکـەوێتـەوە
تیکـە قـووت ئـەدەن ناپرسـن چییـە؟
ئـەم لوقمـە چـەورە بـێ (لـەقمـە) نییـە
کە لـەسـەر خـواردن نـەڵـێی نـاوی خـوا
ئـەڵـێن: جنۆکـە لـەگـەڵـت ئـەخـوا
دەستت لـە ئینسانی دڵ شکـست مـەدەن
بـڵـی بیـسمیلا جوێتـت پـێ ئـەدەن
ئەگەر پشت بەستی بە دۆستی دوێنێ
(گەزی چی؟ و جاری چیت؟ بۆ دەمێنێ
بـەشـی خواردنـە مانگانـەی چنـۆک
حـەوز پـڕ ئـەبـێ بـە تنـۆک تنـۆک

گاڵتەی منداڵان هاتەوە کایە
بۆ، مقۆ، مقۆ، بوو بە سەرمایە
وا بە یاری کۆن گاڵتە پێک ئەکەین
لێمان زویر مەبن ناوی کەس نابەین
بە گەنم گەوج تێدەکەوێ
بەڵام (ڕێوی چوو) سیخورمەی دەوێ
(ئاشە تەندوورە)ی زەمانە وایە
هەرچی کە سوار بێ شەقی لەدوایە
لەبەر چەپۆکان زۆر جل خوار بووە
(بابی بابی)یە وا کەر سوار بووە
نانی خۆت بجوو وەرکەوە لەوێ
کڵاو بفڕێنی خەڵک دووت ئەکەوێ
لە (سنگەوباز)دا ئەبێ دواکەوی
کە بووی بە خەلفە هەر تێ دەکەوی
کەس ناڵێ حەمام بە فوو گەرم ئەبێ
بە (پشت لێ دانە) کۆڵنج نەرم ئەبێ
ئەگەر (قاڕنەتۆپ) تەواو بزانی
لە (قەل و شار)دا وەستای چوار نانی
هیچ کەس بۆ سێباز هێزی نەماوە
ئێستا (کەوشەکەی عارەبی) باوە
بە خوێندەواری کار نایەتە گیر
مدیریی بووهبە (میرو گزیر)
(پەنای بێ دەنگ)ە توورەیی نابێ
ئەگەر سەد گوێچکەی تیا ڕاکێشرابێ

بـــۆ بـــێ ئابـــڕوو زۆر چـــشت موباحـــە
ئـــەوی بـــێ‌دەنگـــە (کولـــکی مزراحـــە)

بە گوریسی خەڵک ئەچین بۆ داران
ئـەڵـێی، نـە بامـان دیـوە، نـە بـاران

خـوێن پـەڕیـە سـەرت لووتـت ئـەپـژێ
کاســە کــە پــڕ بــوو ئــەوســا دەڕژێ

که بووی به حەڵقەی بەردەرگای خەڵقی
بە سەرتا ئەدەن لە بەر بێ کەڵکی
دوای تەنگانەیی زۆر ئازادییە
(ش)ی شین زۆر جار (ش)ی شادییە
کفرەحمەد تا مرد قسەی لە خوا کرد
بەو حەقە لای حەق ئیمانی دەربرد
سۆفی ئارەقی لە لا حەرامە
لای من قاچاغ بێ ئەوسا بەتامە
نێرگەلە تووتنی عەجەم ئەکێشم
دووکێش‌و هووکێش خوێشی دەروێشم
ئاسمان ئاهی بێکەس شینی کرد
زەیل جێی ئەستێرەی کلکداری گرت
بێدەست تێی گوشێ زۆرداری بیخوا
دەست لێ مەدەن لە کردەوەی خوا
گەلاوێژ هەلات شەوقی ئەگرێ
بەرگی فەقیرو هەژار ئەدرێ
کە بە ڕۆژ چرای نەوت بسووتێنین
لە تاریکیدا دۆش دادەمێنین
کە بە ئاوی پاک باخچە ئاو ئەدەین
لە تینوێتی‌دا دەم پێکا ئەدەین
ئەڵێن: ئەم بەفرە لە پێشدا ئارد بوو
قوونیان پێ سڕی بێ‌پێزو سارد بوو
زیندو و بووەو ڕاتبەی مەلایان
یاخوا ئەم جارە تا سەر بێ بۆیان
من خەستەی مارو میرووم لە بەر بوو
هەر لەم خاکەدا میری تورک میر بوو

ئـەگـەر ئـەتـەوێ نـەیـێـن بـە گژتـا
ئامـادەی شـەڕ بـە لـە هـەمـوو وەختـا
لـە شـێتەیـیـشدا پـڕ چـەک بنوێنـە
دڵـــی دوژمـــنی پـــێ بترســـێنە

چوار كتێبی خوا چوار پەندی تیایە
كە گوێی لێ بگرن وەكوو كیمیایە
تەورات وتوویە قانع بێ تێری
زەبوور وتوویە بێدەنگ بێ شێری
ئینجیلیش ئەڵێ: تۆ دەركەنار بە
لە دڵەخورپەی دنیا رزگار بە
قورئان فەرموویە پشت بە خوا بەستە
ئەختاتە رێی راستەوسایە بەستە
دوژمن بە چاكە ئاشت ئەبێتەوە
سەهۆڵ بە ئاوی گەرم ئەتوێتەوە
كە لەگەڵ بەدا هەڵسیو دانیشی
وەك شەكر لە جێی تەڕ هەو دەكێشی
ئەمەندە وێڵی بەرگو خۆراكین
نازنین خۆمان خۆراكی خاكین
كە وتیان مەكە شێت گیرتر دەبین
حەرام بەتامە بۆ شەیتان ئەژین
شەیتان هەنگوینی لە دەممان هەڵسوو
بۆیە ئەم خەڵكە بەگژ یەكا چوو
ئاردی ناو درك چۆنە وان ئێرە
فەرموو دوو دەستەی دۆست هەڵبژێرە
پێكەوە ناڕوین لە ڕێی راستەوە
خوا ئەوە بگرێ شاری گواستەوە
بناغەی ئێرە ساڵی دووسەدە
وا دەردەكەوێ خاكەكەی بەدە

ئـەگێنـە کـە شـار قـەڵاچـوالان بـوو
دوانـزە سـوارەیـان مـەردی مـەیـدان بـوو
ئێـستا کـە مـەیـدان بـە سـەروگوێلاکـە
هـەر مـرەمـرە شـەڕی سـەر لاکـە

کچ بە نابەدڵ بۆ پیر چوو بە بووک
مێرد بێزارِ ئەکا شەو بە نووکەنووک

هانام بە تۆیە خوای دەستگیر
نەمکەی بە بووکو بکەومە دەست پیر

پیری پەک ئەخاو (بەستن) بیانووە
ئەمە چیرۆکی دەوری کوانووە

کولە نانی بۆ بەستوو بانگ ئەکەین
لای گولە نانێ بیسمیللا مەکەن

گڕوگاڵ لێمان کەوتۆتە دوان
گورگ پیر بوو دەبێ بە حەچەی سەگان

بەفرو هەڵەکۆک بە حەسرەتەوە
برجی پیرێژن نزیک کەوتەوە

مەعاشەکەمان بەشی دۆڕانە
بە دوو جەژنانەو سێ پاش تێلاتە

ئەعشارو ئەغنام وشکایان هات
وردە مەئموران هەموو بووە بە لات

گەرای کوللەمان بۆ بژێتەوە
ئەکجا پێکورە ئەبووژێتەوە

کە مەشکەدڕە نەتەوەی بڕا
مەشکەی مەزبەتەی تەنزیلات دڕا

لاپوورە بە داو داهاتۆتە ناو
خورماڵی گێژ بوون وەک ماسی سەر ئاو

بەمانە خەڵکم لێ تەوەللا بوو
مەلا مەلا بوو بوار ئەولا بوو

ئەول نەمردین کەوتینە بەهار
بزانین دیاریمان چیێ بۆ دێ لە شار
زۆر کەس ئەبینین دەچێتە بەغدا
هەر وەک پەتکەو نابێ بە هەودا
ئەگەر هەر تیرێک لە نیشان بدرێت
بەرگی مامۆستای تیر ئەندا ئەدرێت
ئەڵێن پشتیوان هەر لە بەغدایە
هەر چی ڕیش سرور بێ بۆچ هەمزاغایە؟
قەساب تەمیزی بۆ دووکان ئەبێ
کە چی بۆ ئێمە گۆشت گران ئەبێ
عیسا میقرۆبی پاک ئەکردەوە
لە عیسایان دا مووسا بووردەوە
ئەڵێن گۆشتەکەی ئێستامان پاکە
بە سەد فلسیش بێ هێشتا چ باکە
نانەواخانە تەمیزو جوان بوو
لەو تولەیەدا نۆکمان گران بوو
نانی گەرم ئەخۆی تامی تامییە
کە سارد بووەوە گەنمەشامییە
رەئیس شارەزای ئەم خووانەیە
بەلام ئاخ مشتەیناو هەمانەیە
زۆر باران باری دەغڵ ژەنگ بێنێ
ئاو زۆر مایەوە کرم هەڵدێنێ
هەر چی کە کۆن بوو بێ تینە بۆشە
تەنها شەرابە تا کۆن بێ خۆشە

چاوی جوان ئەڵێن: پیاڵەی شەرابە
مەزەی سەرمەستی دڵەی کەبابە
ئەویش کە کۆن بوو کەس لێی ناپرسێ
زەق ئەکاتەوە خەڵک لێی ئەترسێ
نیسان سیوجگەری کرد بە چوار ئانە
بێزووی پێ دەکەین ئەڵبەت هەررانە
لە هەموو لاوە شایی کەوتە شار
دەنگی زورنا دێ بەهارە بەهار
ئەڵێن گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
وەجاخ زادە بۆچ خەڵکی لێی ئەدوێ
بۆچ مریشکی ڕەش هێلکەی سپیە
بۆچ پەیین فەیزو هێزی زەوییە؟
کە خوا دای هیچ کەس ناڵێ کوڕی کێی
دەستەڵاتداری هەر خۆت گەورەی دێی
ئەوەی خوێندوویە بە نقتیدارە
خانیش نەوەشێ ئەو هەر سەرکارە

نــازانم بــۆچی ئــەم پــەنــدە بــاوە
ڕەمـەزان بـەجـەنگـەو سـەفـەر بـەدنـاوە
پێم مـەڵێن ریـست وەک خـوری خـاوە
کـوێر هـەتـا دەمـرێ بـە هیـوای چـاوە
ژوور دووکــەڵــی بــوو ڕاکــە دەرەوە
چـاوی ڕەشـی خـۆت کـاڵ مـەکـەرەوە
پیـاوان هێنـد ریـشیان تاشـی تاسـولووس
وا لـە تورکییـە ژن بـوون بـە مـەبعـووس
بـە خـۆت بنـازی کـارت لـە دوایـە
بــە مێــردی نیــە دەڵــێن بــە خوایــە
مـەتـەڵـیان پرسـی نـەم زانی کامـە
سـەری حـەوت لـەشـکر ژێـری شـانامە
دەنـدووک درێـژەو ماسـی گـر نیـە
هێلکـەکـەریـشە کـەچـی مـر نیـە
ڕەمـەزان سـێ تـەونی لـێ گرتوینـە دار
حــەوترنگێلــیو قومــارو خومــار
دزو خاوەنـد ماڵ کـردەیان یـەک خـەن
بـە کونـەبانـا گـاجووت سـەردەخـەن

ئـەڵــێن ڕەمــەزان لاقێکــی دەیــە
کــێ دی بزانــێ ســێ لاقــی هــەیــە
لـە مزگـەوتـانـدا کـەوتنـە (الـوداع)
ڕۆژوویـان تـەرانـد بـە «وەگـاع وەگـاع»
هێنـد لێـی تـوورە بـوون بـە شـەڕو هـەرا
لـــە قـــاپی ســـەرا هێجگـــاری تـــۆرا
«لـەیلـەتولقـەدر»یـش ئـەبرێتـەوە
وەک کـابرای کـوردە خـەرج ئـەبێتەوە
بـــۆچ وتیـــان ڕۆژو ئێـــسکی گرانـــە
بـە چایـک ڕۆیـی ئـەو بـەستەزمانـە
ڕۆژو و کریـسمیس گـەینە سـەری ساڵ
هــەر دوو پێکــەوە گــەیــشتینە مــاڵ
چـەرخو فـەلـەکمـان بـۆ هـەڵـخراوە
بـەلام کـەس هێـزی گوژمـەی نـەمـاوە
ڕاسـت بێـژە هـەر بـەشـی پـلارو پـەلـە
دەور دەوری دەورەی ماینـە چـەقـەڵـە
«فەرز» گرانـە حەز لـە سوننەت ئەکەم
کـە ڕۆژوو نـەگـرم پارشـێو بـۆچ نـەکـەم
ڕۆژی بیـــستو پێـــنج شـــایی لۆغانـــە
بـــە تلـــیلی‌لی چـــوون بـــۆ تـــۆی‌یانـــە[1]
پـــاش جـــەژنی بـــۆ مـــن ئـــەڵـــلاورمانە
بـــەلام بارانـــەو جێگـــا نـــەرمانـــە
«ژیـان» ئـەڵـێ: کـێ گـوێی لـە دەنگمانـە
پـــارەی ئابوونـــە بکـــا بـــە جـــەژنانـــە

---

١. توێ‌یانە: بە تورکی مانای بووک هێنانە.

ئەوانەی کە شێو بە پشێو ئەکەن
فیکە بە برای نیوە لێو ئەکەن

زستان خستنیە تاریک و لێوە
سەد کوێر چاوساغێ نابا بە ڕێوە

کە هات سەرمەلا دەستنوێژی شکا
ئیتر کێ نوێژی ئەکا لە تەکا

مەلا سەر فیترەی کەمی وەردەگرت
ئیمامەتیەکەی بێدەستنوێژ ئەکرد

ئەوانەی لەهجەی لامیان وەک ڕێیە
ئەزانن پیری شەوکێل لە کوێیە

ئەوانەی کە ڕێ بە غەین ئەخوێنن
جیلوەی فێلبازی دوو قەوم ئەنوێنن

ئەوەی کە ناخواو پارە زۆرکەرە
گردکردنەوەکەی پارە زۆرکەرە

سکەی ئەشرەفی گوم بووبوو بە لاف
وا پێمان ئەڵێن: برۆ هەی ئەشراف

جـاران ئـەچوینـە سـەر بـاوە گورگـوڕ
ئەمان گوت هاتوین بۆ زگ پڕی‌و کوڕ
باوەڕمان نەکرد شەخسەو پیاوی خودا
تـا هاتـە بـەر پێـی پادشـاو گـەدا
کـوڕێکی‌وای دا بـە عاسمـە خـاتوون
پۆیلانـەی گـەیـە سـەد هـەزار ئالـتوون
ئـەوی منداڵـی نـەبـێ نـەوت ئـەخـوا
مناڵـی ئـەبـێ بـە مێـرد یـا بـە خـوا
کـارێکی گـەورەی‌تـر لـە بـەینایـە
هـەم دیـسانەوە ئـەویـش بـە خوایـە
جێ مەبعووسێکی کەرکووک مونحەلـە
زۆرکـەس بـە هیـواو بـە پـەلـەپـەلـە
وەزیفـەی ئێـستا هـەمـووی بـۆ نانـە
لێـی ناگـەڕێـن ئـەم دەوڵـەمـەندانـە
هاتووینـەوە سـەر نـەریـتی پێـشوو
بۆیـە کچێکمـان بـۆ نـادرێ بـە شـوو
کـە فـرە مـیر بـین بـەر تابـە بنـەسـەر
(بیرسـی یـا پـەڕاو برسـی یـۆزەر)
کاریان لەگەڵ یەک هەموو بە قینە
بـۆ نـان بـڕین بـێ تـووتن شـرینە
دووبـەرەکیـەو فیتنـە لـە نـاوە
هۆمـان کـەوتۆتـە گـوێرەکـەی لاوە

وا «ڕەشـــەمــێ»یــە مــڕمیاو مــڕمیاوە
بـۆرە ســوار بـوونی (داوود)دەمخــاوە
(مریــەم) بــەرنــادا هێنــدە بــە جۆشــە
تاکــەر لــە بــەغــدا نــەزەڕێ بۆشــە
ئــەمــە شــەرتێکــە بــۆ منداڵانــە
ئێــستا تــا حــەز کــەی هێنــدە ئاسـانە
لــە خــەودا ســواری کــەر ئیعتیبــارە
بــەڵام بــە دیمــەن هــەر ئــەو ســوارە
بورجی پیرێژن ئەمساڵ کەم سەختە
ئەو لە پیاوو زۆرتر بە ڕواوو بەختە
ئەگەر بێ و بیکا بە زوقم و سەهۆڵ
هەزارەکانمان چی دەگرنە کۆڵ

کـە شـاخی گـوێژە بـەفـری چـووەوە
پـــەنـــدی پێـــشینان زینـــدوو بـــووەوە
پـــێم بـــڵێ ڕۆڵـــە لـــەبـــەرت دەمـــرم
خـشتم تـێ بگـرێ بـەردت تـێ دەگـرم
کـەواکـەی خۆمـە ئـەیکـەیتـە بـەرم
ڕۆنـەکـەی خۆمـە ئـەیـدەیتـە سـەرم
کـە ژن مـل کـەچ بـوو بـە نـانی شـوانێ
بـۆچی لێـی ئـەدەی بـە کوڵـە گۆچانـێ
کاســـە کـــە پـــڕ بـــوو دیـــارە ئـــەڕژێ
بـەرداش لێـک کـەون تۆزیـان ئـەپـڕژێ
لـــەگـــەڵ هاومـــاڵا مـــەکـــەوە ورتـــە
لـە جێـی (سندان)ی تـۆ (قـوززەلقورتـە)
تـــا دەســـندەت بـــێ قـــەدرت لـــە لامـــە
کـــەوم بـــۆ نـــەگـــری پێـــت ناڵـــێم مامـــە
کـــەمتیـــار ئـــەگـــەر پێـــی بـــڵێی چاکـــە
قولـەپێـی ئـەسمـی هێـشتا دەنـگ ناکـا
هـەنگـەڵانـەکـەم هـەمـووی هـەنگوینـە
خورمـای کـورد کـوژەم لـە لا شـرینە!
تـەرس هـەڵـدەڕێژێ خورمـا بـە جـەواڵ
بۆیـە دەکـەونـە شـوێن کـەری جـەجاڵ
کـە لـە نـاو خۆتـا هـاتو ڕێـک کـەوتی
ئیتـــر لـــــە ترســـــی لاوە ســـــرەوتی

دڵ ئەڕەنجێنێ پیاوی بێ کەماڵ
بە هەڵەوەڕێ دز دێتە سەر ماڵ
فرژانگ کەستمیو وازی لێ هێنام
زوو تێ گەیشتم کە چۆنی بەردام
بۆ دەرەبەدەرێ مەکەوە سەما
ئەگەر چاک بوایە لە جێی خۆی دەما
گوڵ لە سەر لقی خۆیا ڕەنگینە
بەردیش لە جێگای خۆیا سەنگینە
بچۆرە شارێ کە کەس نەتناسێ
تێر خۆت هەڵکێشە پڕ بە کراسێ
با، مێخ سندانی تۆڕ ئەدایە دەر
پێچە کلۆیان دەهاویشتە بەر
خوا منی لە زوور تووە داناوە
هەر چی‌یەکی دیکەی خەیاڵی خاوە
قاچاقچی نەما ڕێژی لە ناوە
بێ‌تونییە ئەم بەندو باوە
دارکیشی ناری نەمردود بوو ئێستر
گوێ درێژی گولە ڕەهبەری حوشتر
دەرویشی بەنگ‌کێش سەر دەنێتە تاق
بۆ بێگانەیە تریاقی عێراق

چاکـەت بـۆ بـەد بـێ هـەتـا ئـەتـوانی
بـەد نـەبـێ قـەدری چاکـان نـازانی
بـاوەژن چـەپـۆک نـەدا لـە هـەتیـو
هـەرگیـز فێـر نابـێ ڕێـی ئـەمدیـوەودیـو
مـوور تـا نـەیتاشـی نابـێ بـە تـەختـە
بـێ تـەجـرەبـە خـام نابـێ بـە پوختـە
فـەلـەک بـۆ پیـاوی خـودیین بـەکینـە
خـۆت لـە ئاوێنـەی دیـودا مـەبینـە
سـەرمـا نـەمـا، مـار ئـەبووژێتـەوە
بـەڵام زوو سـەری پـان ئـەبێتـەوە
چەنـد خۆشـە کـە پیاو دڵـی پاکی بێ
لـە تـەنگانـەدا دۆسـتی چـاکی بـێ
مۆریـان ئـەگـەڕێتـە بـن باخـەڵـەوە
خوێنمـان دەمـژێ بـە زاوەڵـەوە
شـوانت لـە کوێخـای لاوە چـاکترە
دەسـتی بێگانـە مـاری پـێ بگـرە
«وەزیـر»ێـک نـەوەی دزی بـەخێـو کـرد
ئـاخری کوشتیـشی و ماڵـەکـەیشی بـرد
جوولـەکـە ئێـستاش هامـان ئـەکـوژن
دەست ئـەڵمان کـەون خوێنیان ئـەمژن
هـەڵـەکۆک لـەگـەڵ بـەکـرا ناکۆکـە
ئـاگر مـەخـەرە ئـەنبـاری لۆکـە
کـە ڕەگ سـست بـێو هێـزی نـەمێنی
«لاپـورە» پـاروو لـە دەم ئـەڕفێنـێ
خوا هەموو لایێ یەک‌خاو یەک دڵ بێن
لـە سایەی یـەکـدا وەکـوو یـەک بـژین
❀❀❀

خـوا عـەیـبی بـزنی دەرخـستوەتـە ڕوو
کـەچـی کـڵاوی کـردوە بـۆ بـەڕوو
چێـشت بـۆ ناکوڵـێ بـە بـێ ئـاگرێ
خورمـایش موتوربـە نـەکـرێ نـاگرێ
دیجلـە ئـەم هـەمـوو خـەڵقـەی دیـوە
لـە لـەنجـەو لاری خـۆی نالـەخشیوە
هـەر کـەڵوێ، بـەردێ لـە تـاقی کیـسرا
ئایـەتێکـە بـۆ «لـەیلـەتـول ئـەسـرا»
بـە زۆری پـەنجـەی عـەشـقێکی خایـەن
شـیرینی ئـەرمـەن کـەوتـە مـەدایـەن
بێـستون بـە عـەشـق لـە بـن کـەنـراوە
شـۆرەتی شـۆری بـۆ فـەرهـاد مـاوە
ئـەڵـێن: فـەرهـادیش کـوردە بـەجێیـە
پەنجەڕۆی وەک ئەو کـورد نـەبێ کێیـە
ئـەفـسانەی سـەودا نـەمـا بـەسـەر چـوو
ئێـستا «جیـازیی» کـچ ئـەدا بـە شـوو
خزمـەتی وەتـەن گـوزەشـتەی پـارە
هـەمـوو بـۆ پـارە ئـەبـین بـە پـارە
هـاوار لـیرەی زەرد زرینگـەی خۆشـە
کـە هاتـە بـەر گـوێ خـودگیری بۆشـە
دەوران دەورانـە وەک بـابی بـابی
مـەبعووسـی بـووە بـە نـوقلی بـابێ
جووجـەڵـە دەنـدوک لـە هێلکـە ئـەدا
دووپـشک بـە بـێ‌قـین پێتـەوە ئـەدا

هەڵۆ بەرز فڕی کەوتە سەر شارێ
تیژی پەڕی خۆی هێنایە خوارێ
ئەوی نەدیمی پیاوی گەورەیە
ئەبێ «چاکبێژ» بێ دەوران دەورەیە
دڵخۆشی نەخۆش دەرمانی دەردە
خەڵک بێزار ئەبێ نە بگرەو بەردە
دوکتۆرێ هاتووە ئەڵێن کەحاڵە
تێی وررووژاون ئەڵێی دەجاڵە
بۆ موستەشفاکەی ژوور شاتر ڕام کێشە
ڕازیانەم خواردو بوو بە زگ ئێشە
دوومەڵان بۆیە پێی دەڵێن زۆڵە
بە بێ توو دەڕوێ لەو دەشتە چۆڵە
ئەڵێن گوڵەژەن لە هەموو ماڵی
ئەگەڕێ‌و دەڕپێی لێ دا دەماڵێ
من بۆیە بستەم هێندە خۆش ئەوێ
چی لە دڵدایە ڕاست دەردەکەوێ
وتیان پێغەمبەر بە کوێدا سەرکەوت
وتی پەیژەکەی عیسای بەدەست کەوت
کابرا وتوویە «میفروبی ـ هەی دێ»
میقرۆب ئەوەیە کە لە لاوە دێ

کـەرەکـەی عیـسا بیـەنـە مـەککـە
بـڵێن: گـۆڕاوە تـۆ بـاوەڕ مـەکـە
زەمانـەی عیـساو مووسـا بـەسـەرچـوو
ڕووی درۆزنی تیـدا ڕەش ئـەبـوو
ئێـستا دەورێکـە درۆ وا دەکـرێ
ئاسمـانیلی‌یـەو بـە بـاڵ ئـەفـڕێ
مووسـایی هامـان ئـەکـوژن بـێ ئامـان
زۆری وا هـەیـە بیکـەن بـە هامـان
پاپـا «ئافـەرۆز» ئـەکـل لـە بـەر قـین
ئێمـە بـۆچ فێـری «ئافـەرۆژ» نـەبـین
بۆیقوتـاژ حیـسی میللـی زیـاد ئـەکـا
ئـەو پیـشە چاکـە نـان بـە زیـاد ئـەکـا
چونکـو موحتـاجین بـە نـانی شـەوێ
بووینـە عیـسایی سـێ خوامـان ئـەوێ

کـوردی دۆنـەدیـو پـف لـە دۆ ناکـا
کـە تێریـشی خـوارد ڕوو لـە تـۆ ناکـا
ئـەڵـێی تۆفـانی نووحـە هـەسـتاوە
بـاوک ئـەولادی ژێـر پێـی خـۆی نـاوە
بـە خاڵـۆ خاڵـۆ هـات بـە لامـەوە
بـوو بـە تووڵـەمـار دای وە پامـەوە
ئەگـەر کـەڵکی بـێ ئـەوسا خـەڵـەیـە
ئێـستا دەور دەوری سـوورە داڵـەیـە
هـەندێکمان هـەیە ڕەگـی خـەو ئـەگـرن
تـا ئیـشیان هـەیـە لـەبـەر پیـاو ئـەمـرن
ئـەمـڕۆ لـە لایـان سـاحێب مـەقـامی
پێـت هـەڵخلیـسکا شـێتو نـەفـامی
سەیر ئـەو سـەیرەیە ئـەمـەیش ئـەزانین
دێـین خۆمـان لادەیـن کـە چـی نـاتوانین
ئاخ خۆزگە هێندەی سەخیو جەسوورین
چـێ دەبـوو بـە دڵ لـە یـەک ببوورین
ئـەو قـەومـە بـەرزو سـاحێب مـەنزڵـن
کە لەگـەڵ یـەکدا ڕاستو یـەک دڵـن
ئـەوەی بـە بـەشـی خـۆی نـاڕەزایـە
بـە هـەولـی بـێ‌جـێ ڕووی لـە قـەزایـە
تـیری دۆسـت لـە پێـی «ژیـان» درابـوو
زۆراب بـە تیغـی ڕۆسـتەم کوژرابـوو
بـە بـەردەبـاران کـورد نـەمردبـوو
بـە گولـی دۆسـتێ گیـانی دەرچـوو بـوو

بــە واتــە واتــە پیــاو ئــەبیتــەوە
خــووی منداڵــیمان لــێ ئــەژێتــەوە
سەرو گوێی یەکمان شکاند بە کوتەک
چەند لێک خەڕۆ بووین بە شەڕە گەڕەک
مــن «گــوێژە»یــیمو تــۆ «کانیــەسـکانی»
لــە یــەک بووبووینــە دوژمــنی گیــانی
هیتلــەرو یــەهــوود هێنــدە دوژمــن نــین
ئــەوەنــدەی ئێمــە لێــک هاتوینــە قــین
ئەو ئیشەش کەوا ڕاجیع بە خوا بێ
بــە زۆری بــازووی هــیچ لایــی نابــێ
پــشتیوانەکــەت ئــەگــەر بــەکــارە
بــاراش لــە ئاشــی ژوورو بهــارە
ئــەگبنــا کارمــان لێـرە لــە پاشــە
پێــشەی پیــشومان دەوەن بــە ئاشــە
جــاران ئیتالیــا شــەڕە گــای ئــەکــرد
وتیــان خراپــە پێیــان لــە نــاو بــرد
ئێمــە بــەرانو کــەوو کــەڵــەشــێر
تێک بەر ئەدەین‌و سەگ دەکەین بە شێر
هــەمــوو دەرســی شــەڕ ئاخر شــەڕیــە
بۆیــە هــەڵــکردمان کــوێرەوەریــە

گـەرمـای هاوینـە گـەرمـەی میـوەیـە
ئـاخ میـوەی ئـەمـساڵ شـەرای پێـوەیـە
کاڵـەک گـران بـوو تێـرم لـێ نـەخـوارد
کـە چـی کوتوپـڕ گـەرمـای تی بنـارد
خـوا نـەیـداوێنێ ساڵـێ ئۆخـەی کـەیـن
شـادی بـێو تاڵـی نـەکـەوێتـە بـەیـن
ئێـستا وەختێکـە بـە خۆشـیو سـەیـران
هـەمـو ئێـواران بچینـە سـەر بێـستان
کـە چـی بـە هیچـە بـۆ قینـەبـەریـی
لە خۆش ڕابواردن خـۆ دەکـەیـن بـەریـی
عـەیزاغـاو مـیرزا زینـدوو بوونـەوە
شـێرزادو شـێرخان تێـک هـەڵـچوونەوە
ئـەوە چـاکی کـرد بـێلایـی نوانـد
لای «معاویـە» تیکـەی خـۆی ئـەگلانـد
نـوێژی لـە پـشتی «عـەلی»یـەوە دەکـرد
کە بوو بـە هـەڵـدا ڕای کـردە سـەر گـرد
خـۆ مـن نـەوسـنم بـەڵام ئـەو نانـە
کـە بـۆنی لـێ بـێ نـایخۆم گرانـە
لـە پـشت کـەسـەوە جـەماعـەت ناکـەم
بـۆ وڵاتـەکـەم بـە هیـوای چاکـەم
هـەڵدایـشم نـاوێ بـۆی بچمـە سـەر گـرد
ئـاخ هـەمـوو لایـی وەک منیـان دەکـرد
ئێمـە کـە لـە سـەر هیچمـان نـەکـردن
دوو کـەس دەمێنـێ شایـستەی مـردن
خۆزگـە بـۆ چاکی وا یـەک دەکـەوتیـن
بـە هـیچ قـووەتـێ دانـەدەکـەوتـین

ئەو دەمە بەختم لێ بوو بە دوژمن
کە کەرە دیزم بوو بە ڕمووزن
ئەودەمە هۆشم لێ شێواو وەستام
کە هەر چی هەڵسا وتی ئاش وەستام
خزمەتی دەکەم هێشتا لێم ساردە
تۆ خوا مەلاگەل! ئەمیشە ئاردە؟!
دەوڵەمەند پارەی بە کەس نەداوە
پارە پەرەستی ئەڕوا لە دواوە
ئەوی پێی بڵێن: وا بڕۆ دەڕوا
بە هیچ قەولێکی ناکرێ بڕوا
ئەوی جڵەوی خۆی دایە دەس خەڵک
ناوی نراوە زەبوون و بێکەڵک
زەردەواڵەمان جارێ ئاڵۆزاند
نانی شوانمان خوارد گەوجیمان نواند
لە هەر دوو لاوە تووشی جەزا بووین
تەمێمان نەخوارد دیسان تێ هەڵچووین
تاریکایی شەو ئێوارە دیارە
ئەڵێن خاکەکەی بەدە ئەم شارە

ئەمساڵ ئینتیخاب کەوتە باحورا
زۆر کەس دەروونی ئاگری تیا گڕا
ئاویشمان کەمە بۆ ئاگر بڕی
ئەویش هاتۆتە سەر نۆرە بڕی
ئاخ بۆ میراوی خاوەن مرووەت
ئاوو نووابی بکا بە تۆبەت
مادام هاتۆتە سەر تێکەو لێکە
یەکێ تێگەیی زۆر ڕێکو پێکە
چونکو بۆ هەندێ هێندە تەلاشە
لە خزمەت زیاتر هەولی مەعاشە
بارێ دەولەمەند نەیقۆزێتەوە
سالی هەوارێ بگوێزێتەوە
یا سویعو ڕوبعی بۆ کارێکی خێر
ببەخشێو چاوی چواری لێ بێ تێر
چاوێ تێر نەخوا بە بەشی خێوی
گۆڕ وایە خاکی گۆڕی پێ بێوی
ئەی ئەو کەسانەی بە خۆ دەنازن
تا دەمرن حەسرەت بە نان و پیازن
هونەر ئەوەیە بەختی لەگەڵ بێ
چیمەتۆ ئەبێ لمی تێکەڵ بێ
جەوهەر بۆ دادی حەق بێ بەهایە
بە مێردی نییە زۆر جار بە خودایە
من سێ ڕۆژگانەی خۆم پێ بڕاوە
نازانم چیمە لەم بەندو باوە؟

وا گــــرد بونـــــەوە پـــایزە براکــــان
بەڵکو یەک کەون هیممەتی چاکان
بــەڵان وەک ئــاردی نــاو درک وایــە
بــــراییش لــــە گــــەڵ نایێتــــە کایــــە
خۆولاتیمــــان بــــۆچ لا چــــا نابــــێ؟
گــوێلکی خۆماڵــی بــۆچ بــە گــا نابــێ
مــەڵــێن: شــیلاوگ مایــەی پــەنــیرە
فیتنــە هــــەوێــــنی نــــۆ قــــازان شــــیرە
مەدحی رووبەڕوو پیاو ئەدا بە شوو
زۆر دۆستی سەر نان بە دوژمن دەرچوو
خوا مووسا بۆ سەر فیرعەون ئەنێرێ
کە چی جار جار مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
پیاو بۆ بورەپیاو ڕۆحی خۆی سەرف کرد
کە چێ پێی دەگوت بە دەردی خۆی مرد
ئــەو کانیــەی ئــاوی لــێ دەخوێتــەوە
بــە نایــەکــاری پــڕی دەکــەینــەوە
ئەوەی کە وەفای بۆ دوای خۆی نەبێ
ئیتر تۆ دەبێ هیوای چیت پێی بێ
سیاســەت پیــشەی ئاغــای بــێ ڕیــشە
بۆیە گەڵێ پیاو بێ ئیش و ڕیشە
زۆر ڕیش و سمێڵ تاشراو وەک ئەوان
خۆزگە ڕیش ئەبوو بە مۆدەی ژنان
ئۆخەی ژنان بوون بە گەورەی گەڕەک
ئەبێ دەستەی تر بچنە بەر خەڕەک

ئینجــا هێنــدێکیان چــۆنی دەڕێــسن
لــەگــەڵ گوێچنــە بــەرزە بلێــسن
بــە نارنارۆکــە ســەر دەڵــەقێــنن
دەم بـۆ یـارۆی خـەڵـک دا دەچـەقێـنن
ئــاخ خوێنــدەواری فریامــان کــەوە
بــۆ عالــەم ڕۆژە بــۆ ئێمــە شــەوە

جــالینۆس ئــەڵـــێ: تــاقیم کـــردەوە
هــەر قــەومــێ ناســرا بــە پێــی کــردەوە
هیندیو حـەکیمـی، فورسو تـەکـەبـور
تــورک ئیتاعــەت، ئـەرمهــن سـفرەدڕ
عـــارەبی بـــەڕیو میـــوان پـــەروەری
کـــوردو ئـــازایی، بـــە مـــاڵو ســـەری
حەبەس سەداقەت، شامیو شەئامەت
مـەلاو چرووکـی، زەنگـی و حـەماقـەت
کـورتو فیتنـەیی، دریـژیو بـێ هـۆش
لە دوو جەژنـان بـوو شـێخی نـوێژ فرۆش
ئـاینو ئـۆینی مـووزەردی چـاو کـاڵ
شەهوەت پەرەستی ڕەشـی ڕوو بە خاڵ
کـوێرو حـافیزە جوولـەکـەو حیـساب
بـەنـگو کـەساسـی دەولـەتو شـەراب
جـاف بـۆ زیـانی، هـەمـەوەنـد بـۆ شـەڕ
شـێخو تـەفـرەقـە، زەنگـەنـە بـۆ گـەڕ
پـشدەر جـەنگـاوەر ڕێکـنو یـەکـەن
شـوانو دزەیـی لـە ناویـان ئـەکـەن
بانـەیـی دەڵـێن:ئـەسـحابە کـوژن
سـیوەیلـی ئێـستا قامـک دەمـژن

بە ڕیسی خەڵکی بۆچ ئەڵێی: پەتە
زوبانت بێڵێ سەرت ڕەحەتە

پیاوی زۆر بڵێ بۆ دۆزەخ بەرە
لەویشدا ئەڵێ: ئارەکەی تەڕە

وەختێ ئەتوانی بە گژ من دا بێی
بۆ بەر هەڵستی زۆری من بشێی

پێ لە مار مەنی هەر چەند سڕیش بێ
مەچۆ ڕێی بەراز لە ڕەو بڕیش بێ

تەنها گاجوتێ زیان ئەنوێنێ
کە چی گاگەلی تێوە ئەگلێنێ

ئێستا من بۆیە ناوم پورێیە
خەتا سوورەیێەو لە خۆم ئوورێیە

دنیا شێواوە بە شەرم بڕم
دەست بە کڵاوی خۆمەوە دەگرم

هێشتا کوو، بێستان بەرەڵا نییە
ئەم دووگە چەورە بێ بەڵا نییە

بە حوشتریان وت: خوا کورت باتێ
وتی: من بێ بار، نامێنم ساتێ
تا کار نەشێوێ ناگاتە سامان
وەختە بۆ هەنگوین بچمە هەورامان
ئاوی پاییزان لە بەفراو ئەکا
ئەوی تێر نەخوا چی لە ئاو ئەکا
شارێ بێ کاری زوور بە کار کەوێ
پیاوی پیاو هەرگیز تێیدا ناسرەوێ!
دیی فرە کوێخا ئاوەدان نابێ
پیاوی زۆر بلێ، نوکتەدان نابێ
هەر چی خەڵک لە ژوور خۆیەوە بگرێ
ئەوی دەیناسێ لە بەری دەمرێ
ئەوی بە لۆقە رێی دۆست ئەبەستێ
با بە لۆقیش بێ! زووتر دەوەستێ
هەوا پەرەستی هێند لووتی بەرزە
لووتی ئەبێتە کولکی تەرزە
یەک دڵ و یەکسان چەند خۆشە یاران
بێ خەم، بێ پەروا لە تەرزەو باران
پێنج و دوو رۆژێ دنیا رابوێرین
دوشمن لە پردی نامەرد هەڵدێرین
بەلام وەک دەستمان خۆیشمان بلاوین
یەک ناگرین بۆیە وا بێ کلاوین

سەرما هات بەرگی هەتیوی دڕی
هەور لە خەرمانی چەڵتووکی خوڕی
ئەمساڵ ناترسم کە لافاو بمبا
هیچ گوێش نادەمە فیشاڵی بۆمبا
من دەورەی حەربی عومموومیم دیوە
ئەوەی بترسێ دەستی بڕیوە
بۆیە حەز ئەکەن باران ببارێ
لەم بێ ئاوییە ڕسگار بێ شارێ
هەموو لە تینوا ئاخ هەڵدەکێشن
هێشتا بۆ ماڵان ئاو ڕادەکێشن
ماکینەی گەورەی ئەلەکتریک هات
خوا یار بێ نووری فەن کەوتە وڵات
نان و گۆشت نرخی کەم کرایەوە
پارەی «کیلۆوات» وەک خۆی مایەوە
بۆ حەسحەسانە پیاو ئەخنکێنن
کەچی لە ماسی ڕەسم ناسێنن
بۆ مەستی توتن ئەپرسنەوە
قاچاغی (ماسی) ئەبەشنەوە
بەنی گرژ خەرجی هەوسار هۆنینە
دەزووی خاو تەنها بۆ لارز برینە
ئەسپی بێ هەوسار زوو بێ جڵ ئەبێ
پیاو سەربزێو بێ ئەستۆی شل ئەبێ

لێرەدا چاکەو نەزاکەت گەڕێ
کوتەک لە بەهەشت هاتۆتە دەرێ

زۆر جارم وتوە خەڕۆ بێ گوێیە
کوتەک دەزانێ قۆناغ لە کوێیە

ئەگەر خوا باڵی بە فیل بدایە
ئەبوو سەربانمان گشت برووخایە

خۆت هەڵمەکێشەو مەڕۆ بە عینوان
تفەنگ بۆ نیشان ئەسپیش بۆ مەیدان

ئێستا وا لێمان کەوتنە بەهانە
بە دەست خەڵکەوە بێڵ زۆر ئاسانە

شوهرەت ئافەتە لێت نایێتەوە
جام بشکێ بەڵام نەزرینگێتەوە

شەڕی ئیتالیا گرانی پێیە
گەر لە کوێ کەوتو کوندە لە کوێیە

تۆ خوا لێی گەڕێ با حالمان وا بێ
تالعی ئێمە ئەبێ شوڕبا بێ

بە تەقویم سەرمای ئەمساڵ خەتەرە
مەکتەبەکەیشمان لە شار بە دەرە

لە مەعاریفدا هەر شار بەدەرین
بۆیە وەک خاکین هەر خاک بە سەرین

شـــەوی پـــاییزان پیرانـــن نانوێنـــێ
کـــەڵـــەشـــێرێکیش نیـــە بخوێنـــێ
کـــەڵـــەشـــێر لـــە دێـــی (مـــاوەتـــە)
کـەڵـەشـێر کوشـتنم لایـان لـەعنـەتـە
شـەومـان درێـژەو ڕۆژمـان بـە هـەورە
نمـە کمـان سـوێرەو پلاومـان چـەورە
هـیچ کـەس نـابیتم دڵـسۆز بـێ بۆمـان
زوو پیاو ئەگـۆڕێ ئـاوی (کانیـەسکان)!!
گونـای کـەس نیـە خـەتـای خۆمانـە
جێگـای هیوامـان «گـردی سـەیوانـە»
هـەنـدێ بـە کێلـی باوکیـان ئـەنـازن
هـەنـدێ بـۆ ئاشـووب ئاواتـە خـوازن
هـەنـدێ کتکیـان لـە لا وەک شـێرە
هـەنـدێ هێنـدەیـە تـا سـکیان تێـرە
ئـەڵـێن مـردوو شـۆر پـارەی بـەرێ زوو
خوای دەکرد مردوو گۆڕ بە گۆڕ دەچوو
پـەردەی بینـایی ئـەسـپو شـێر وایـە
سـامی ئینـسانی وەک دێـو لـە لایـە
ئـەگینـە ئێمـە چـۆن سـواریان ئـەبـین
دوو هێنـدەی ئێمـەن لێیـان ناترسـین
ژن تەڵاق ئـەدەیـن شـوو ئـەکا زۆر بـاش
ئەڵێین قـەی ناکا بۆمـان بـوو (بـە جـاش)

بــۆنی گــوڵ لــە لای قالۆنچــە دەردە
ژن بــێ ڕووســووری ناچێتــە پــەردە

«برا! ئەم پیاگە سەیری چەند خۆشە
مــن بێــژم: نێــرە، بێــژێ: بیدۆشــە»

ئۆخەیچ کە ئێستا زۆر دار بێ هێزە
لە بیرتە ئەیگوت گاڵت وەگویژە

نەک ئەمری وەزیر فەرموودەی شا بێ
لەم زەویە ڕەقە چەوەندەر نابێ

کە تۆ خۆت شل کرد لە ڕووی ناکەسێ
ئەڵێ: بڕوانە چۆن لێم ئەترسێ؟

چاکە لەگەڵ بەد خراپ ناو ئەبرێ
کە گورک بەخێو کەی خوای مەڕ ئەت گرێ

مێرووڵە کە خوا غەزەبی لێ گرت
کاتێک زانی لە پڕ باڵی گرت

خانوێکم هەیە زۆر ناتەواوە
دارو پەردووی باش ئێستا نەماوە

ساڵی سێ جاری هەڵ دەگێڕمەوە
لە پڕ دەڕووخێ ناحەوێمەوە

ئەمساڵ مەبعووسی هاتوەتە ڕەواج
ڕەسمی ئیفتیتاح کەوتە بەر میعراج

بەڵام عومرو ڕزق لە بەراتایە
بزانین بە بەرات کێ دیتە کایە

شایی شایی کەر لۆغەی دراوسێ
لە تازیەی ژنان سەرم دەئاوسێ

وا ڕەمــەزان دێ ئــەبــێ بــە كوێخـــا
پــەكــی كــەشــكەكو گیــەم ئــەخـا
ئــەگــەر مـــن بــڵێم: ڕەمــەزان نییـــە
كــێ لـێم دەپرســێ جـەزاكـەم چییـە؟
چونكـــو گونـــاهی لـــەوە گـــەورەتـــر
ئـــەمـــەئـــە زۆرە بـــە بـــاری حوشـــتر
بـــاقڵ دەچینـــە پـــەردەی ئیعتیكـــاف
جنۆكـە دەبـەن بـۆ پـشت كێـوی قـاف
نـــەوەڵـــلا ڕەســـتو داو هێندگرانـــە
بـــە قـــەد ڕكـــاتی تـــەراویحمانـــە
تاریكـە شـەوەو ئـەحـزاب لـە نـاوە
«ڕەمەزان» بە جەنگەو «سەفەر» بەدناوە
لـە ئـەفـەریقـا بـووە بـە گـەردەش
دونیـا شـێواوە وەك مـووی قولـەڕەش
جـاران جوولـەكـە خـومی ئـەشـێوا
ئـــەكـــەوتـــە درۆو قـــوڕی دەپێـــوا
ئێـستا بـێ ئـەوەی كـە خـۆم بـشێوێ
درۆی وا دەكـەیـن بـە قـەدەر كێـوێ
ئەڵێن: بۆ مەئموور مەنشوورە دراوە
خـانرو خـۆتر بـۆ كـەس نـەمـاوە
كــە چـــی پێكـــوڕە داشـــی دامـــەیـــە
نـازانین تــەقـــیو شــەقـــی كامـــەیـــە

یەکێ تەعریفی قانونی پرسی
وتی: ئەیزانی ئەگەر نەترسی
وتم من ئێستا لە دونیادا نیم
بە خواردەمەنیو زەماوەند ئەژیم
قانوون بۆ بەزمو بۆ زەماوەند
گۆرانی لە سەر «قانوون» پەسندە
جاران ئەیانگوت (قانوون) ڕێبازە
بەو ئەندازەیە هەرگیز مەنازە
بۆ سلێمانیش قانوون نەبووە
قانوونی خوامان لا بەسەر چووە
هەندێ بە ئەحزاب خۆیان هەڵدەنێن
نوقتەی سەرەوەی لای ڕاست دائەنێن
ئێمە کە فێری شەڕە گەڕەکین
کە بوینە ئەحزاب کێ دەڵێ یەکین
هەندێ بە عیلمو خووی چاک ئەنازن
تا دەمرن حەسرەت بە نان و پیازن
وەکوو ئاغاکەی دێی (سیا مەنسوور)
مەدحێکی زۆریان کرد بە واتەی دوور
کە هاتە ئێرە منیش هەر وام دی
کە چی وەهەدی دا زوو هێنایەدی
بەوە تێگەیم کە نابێ بە پیاو
چونکە بە درۆ (رجال) دێتە ناو

جاران كاسەی دۆ كەوچكی تیا بوو
بە ڕیزە هەر كەس نۆرەی جیا بوو
ئێستا هەر كەسێ پیاڵەی خۆی پڕ كا
بەشی كەس نادا بشڵێ: وا خنكا
(ئەسكەمل) جاران كە سیرمەدار بوو
هەر چوار تەرەفی لێوە دیار بوو
ئێستا گەورەكان «قۆڵتوغ» نشینن
ئەم لاو ئەولاو دوای خۆیان نابینن
خۆزگە ئەو عەقڵەی پێش چووهە سەركار
لە سەردا ئەماو ئەتهێنایە كار
خۆزگە بەڵێن وەك ماست سپی دەبوو
بە سەر لێوەوە شوێنێكی دەبوو
ماستو ڕاست ئێستا بوونە مۆدەی كۆن
شەرمو تەریقی نەهیشتوە «پاردۆن»
بیستم ئاغاكەی دێی (سیا مەنسوور)
ئەحواڵی منی كردووە لە دەستوور
وتوویە تاكوو پیشەی درۆ بوو
موتەسەرریف بوو هەم سەربەخۆ بوو
بووبوو بە عوزوی مەجلیسی عالی
زۆری نەما بوو ببێ بە والی
ئێستا كە تەركی درۆی كرووە
چاوەڕێی كەوشو پاڵتۆی مردووە
ئەو ماڵ وێرانە بۆچ وا ڕاست ئەڕوا
ئەو ڕاستگۆییە ئەوی خستە دوا

ساف دەروون، داری دەستی بەدکارە
بۆیە شەڕەدار زۆرە لەم شارە
ئەو قەومەی پیشەی دەوەن بە ئاشە
سێبەری ڕووەو ڕۆژە لە پاشە
ئەو پیاوە گەوەری کە خۆش باوەڕە
بە دەست خەڵکەوە مێکوتی ساوەرە
زینهار خوار دەستت بە کەم مەبینە
بۆیە بە کینە لێت نا ئەمینە
هی وامان هەیە دێتە لات خۆشی
بە خۆت نازانی، تا دەتفرۆشی
بە بەندیخانە پیاو عاقڵ دەبێ
هەندێ سەرچڵو زۆرە مل دەبێ
هەندێ بە فریو گەیوەتە پایە
شەیتان لە بەرگی فریشتەدایە
کەسی بوێرێ بیسمیللا بکا
وەرە سەیر کە چۆن ئابڕوویان تکا
سەلاحیەتی ساڵحانم نییە
بڵێم: ئەمە ڕەش، ئەمە سپییە
کە کەلیمەی «ڕەش» وەرگەڕیتەوە
دەبینی شەڕی لێ دەبێتەوە
جەژنی میلادو ئێمە یەک کەوتن
ئێرە بۆیە یەک ناکەون چەوتن
جاران حاجیلێ بە خێری باوبوو
لە بەختی ئێمە گوێزی بێ ناو بوو

پیاوی ناوەجاخ مەخەنە سەر کار
هاورێکانیشی دەکا بە بێ‌عار
ئەوی تێکۆشێ و ئیش بکا بێ‌دەنگ
(دەماوەرێک) دێ‌و دەیکت بە پارسەنگ
ئەگەر پێم بڵێت ئامشۆی کێ دەکەی؟
ئەڵێم یا خراپ یا بە جێ دەکەی
هەر چشتێ زۆر بێ هەرزان ئیکڕە
عیلم تا زور بێ بەهای زۆرترە
ئەدەب تاجێکە لە نووری یەزدان
بیکەرە سەرو بچوورە ئاسمان
بێ ئەدەب ئاوی ئەدەبخانەی دێ
بەردی تێ گرێ پرشکت بۆ دێ
«بە خۆوە نەدیو» دەم قالی دەوێ
لە سەرخۆش گەڕێ ئەو خۆی دەکەوێ
بۆ خۆهەڵکێشان زەعیم بوزورگن
هەندیکی‌تر هەن سپلی لاورگن
شەوچەرە لەبەر (سپڵە) دامەنێ
کە خواردی‌و ڕۆیی پێت پێدەکەنێ
بەلام تۆ بیدە بام پێ نەزانن
لێیان بیووره قوڕی زستانن
ئاخۆ گەردشی کورسی چی لێ هات؟
هیوا بۆ قابسز ترس بۆ دەستەلات
بێ (دۆ) بە هیوای شیری مەڕ ئەژی
کاتێکی زانی بەرخ مەڕی مژی

(بـــابی بـــابی)یـــە کایـــەی زەمانـــە
ئـــەم چـــەرخـــە کۆنـــە دەوران دەورانـــە
پـەنـدی پێـشینان هـەر چـەنـد پـەسـەنـدە
پـەنـدی ئـەم پـەنـدە جـائیزەی بـەنـدە

ئەگەر سەعادەت زۆر دەستی لێ دەی
ئاخری تێک ئەچێ ئەبێ فرێیدەی
بە سەر دۆستا بێی بە دیارییەوە
لەوە چاکترە کێن بشاریەوە
کە ئیشێکت کرد زانیت خەتایە
بگەڕێیتەوە بوزورگی تیایە
ئەگەر لێبوردی بێ پەشیمانی
ئەنجا لەزەتی عەفو دەزانی
ئەگەر بێی بە قین تۆڵە بستێنی
خەوی ڕەحەتی لای خۆت نابینی
ئەوە جنێوت پێ دەگەیەنێ
کەوا جنێوت پێ دەگەیەنێ
کە دوو کەس ئاشت بن بە تۆ چاکترە
هەر ڕۆژی سفرەی لایە حازرە
کە سەری هەودای ویجدانت بەردا
ئەمدیو ئەودیوت زۆر دێ بەسەردا
ئەڵێن: پیرێژن بە تەفرەو مە کرە
کە چی جوانەکان کەوتوونە دەورە
بورجی پیرێژن هێشتا ماویە
جوانەژن پێشین بەندو باویە
ئەیشزانن جێی کەس بەوان نادرێ
ئیسان هەوڵ ئەدەن خەڵک نانی ببرێ
ئەوی بە ناحەق نانی خەڵک ئەبرێ
نەنگەویستیو ترس بۆ خۆی ئەکرێ
بەڵام هەندێ کەس نائەهلو بەدخوون
خۆیان چاوەڕێی دەرکردنی زوون

جێگای تەنگ بوو بوو ئەمجارە ژیان
گاڵتە کەوتە پاڵ پەندی پێشینان
پیاوێک ژنی مرد قولێکی هانی
وتیان چۆن لەگەڵ قولدا ئەتوانی؟
وتی بۆ ماتەم پیشەی دێرینە
سەراپا بەرگی تازێدار شینە
من بەرگی ڕەشم کردەبەر جێیە
کە ماتەمگێریی عائید بەوییە
من سەگم دیوە لە سەرەنوێلک
قەپاڵی دەگرت لە گۆشتی تووتک
دەستم دەرمانی سەر زگی قەبزە
خامەم ڕەوانە شارەزای نەبزە
سێ بەڕۆ...
ماینێکی بۆرەم بوو سواری دەبووم
ڕۆژێ بە ئیشێک بۆ دییەک دەچووم
نزیک ئاوایی ژنێکی نازدار
بانگی مردە من وتی بۆرە سوار
سێبەڕو دارم ئارامم نییە
لە تۆ دەپرسم دەرمانی چییە
وتم لەم دەردە ڕسگارت دەبێ
ئەگەر بێ و دڵی من بێنیتە جێ
وتی ناچارم دڵت بێنمە جێ
بەڵام یاخوا تۆیش ئەمەت بێتە ڕێ
هارو مار (ودمی) باوەشابان بوو
هەر چی هار ئەیگرت بۆ ئەوێ دەچوو

لـەگـەڵ پـەنچکـێ نانیـان بـۆ دەچـوو
نـووتکی دەهاویـشت ڕسـگاری دەبـوو
ئـەمـەنـدە هـارو ماریـان چـاک ئـەکـرد
کە چی (شاپیاو)یان بە گورگی هـار مـرد
حەکیم لـە دەردی کـەسـی خـۆی کۆڵـە
بۆیـــە خزمـــانی دەکـــەونـــە بۆڵـــە

هەندێ کە لە پڕ بەرزە ئەبنەوە
کە کەوتنە خوارێ ئەبوورنەوە
کە بە توونچیتی بووی بە حەمامچی
خۆت لێ ناگۆڕێ، لە ڕێ دەرناچی
بەڵام کە لە پڕ هاتی بووی بە کۆڕ
نان خۆرێ دەبی، سپڵەی سفرەدڕ
ئەگەر پێ بە پێی هاوڕێکات بێی
پێت ناڵێن کابرا! نازانن تۆ کێی
هەر موویە لە ڕێز ڕێزە تێپەڕێ
مەقەستی وەستای دەلاک ئەیبڕێ
نەخوازەڵا وا (زەیل) کەوتۆتە ناو
هەرچی بەرکەوێ، ئەڵێن کلک بڕاو
بۆ کلکەقوڵێ دەچنە لای داپیر
ئەمانێریتە لای بزن بۆ شیر
شیری داپیر خۆر، بێ کلک ئەمێنێ
سەگ بە هێزی کلک ئێسقان ئەشکێنێ
پیرەمێرد هات، پێی وتم پیرێ
هەر کەس لە باری خۆی گوێز ئەژمێرێ

مــانگی ڕەشــەمــێ دووکــەڵ دەرناچــێ
خــاتو زەمهــەریــر پــرچ هــەڵــئەپاچــێ
لــەقلــەق هاتــەوە نیــشتە ســەر هێلکــە
مــەیــدان خالــی بــوو بــۆ پــەڕەسـێلکە
کلکــــی دووفـــاقی نموونـــەی زەیلـــە
شــارەزوور ئــەمسال لــە ڕاوکــەر کــەیلــە
عــەینــەمــەڵ دەرکــەوت، سالــی کــوللەیــە
بــەلام بــۆ ئــەودیــو ئــەزمــڕ پلــەیــە!!
بــای بــەهــار دەشــنێ!کــۆلارەی دەوێ
بــزانین بــە پــەتی کــێ ســەردەکــەوێ
کــۆلارە سالـــێ نێـــرەو سالـــێ مـــێ
ئـــەمـــسال بـــرەوی ژنانـــە کـــەمـــێ
بــە هــۆو بــە هیــوای داری پــەلــکەوە
وەک فرفرۆکــەیــن بــە دەس خــەلــکەوە
بــەلام لــە لــەشــی چالــەکــە دەچــین
هــەتــا لێمــان دەن پێــی قــەلــەو دەبــین
هێنـــدە کـــە بــلێی کـــەمتیـــار چاکـــە
قولــەپێــی دەسمــی هێــشتا دەنــگ ناکــا
بــە کــەر نــاوێرین بــە کورتــان شــێرین
وەک سوورە والەیــن بــە خالــمان فێــرین

ئای بۆ ئەو رۆژەی ترس دێ بەسەرا
کونە مشک لامان ئەبێ بە سەرا
کە کەوتینەوە کۆمەڵی یاران
ئەڵێی نە بامان دیوە نە باران
کوێخا جوامێری هەمەوەند دەیگوت
های جوامێر رۆم‌و عەجەم وا لە دووت!
سەرێ کە شاهان بە تەمای نەبن
بۆ ئەوە دەشێ هەڵکەنرێ لە بن
ئەوسا کە جوامێر دەنگی دلێر بوو
تیپی هەمەوەند ژنیشیان شێر بوو
ئێستا من هەسم دوڵدڵم پێیە
ئاخۆ ناپرسن لەشکرت کێیە
لە هەمووی خۆشتر خەیاڵ بازییە
حوکمی سەری بەنگ یەکتازییە
خەیاڵبازیە چارەی دڵتەنگی
شەراب بە گەردش بەنگ بە بێ دەنگی
بەلام بەنگ‌کێش بی مەچۆرە گوێ ئاو
جۆگەلەت لە لا ئەبێ بە شەتاو
هەر خۆم ئەیزانم شەراب بکەم نۆش
گوێ زەڵم‌و ماسی‌و سەوزی‌و هەوای خۆش

جووجەڵــە دوو خــووی بــە ئێمــە داوە
کـە بێین پـێش کـەویـن بـۆ پێمـان داوە
یـەکـێ کـە سـەری لـە هێلکـە جووقـا
تــویکلی شــڕ دەکـا لـە ژێـر دەنــدوکا
دووەم بــێ دەعــوای مــیراتی بــاوک
یەکتر کوێر دەکەن بەشەڕە دەندووک
ئێمـەیش ئەو خاکەی جێ سروشـتمانە
ژێـر لـەقـەی ئـەدەیـن، خـوو ڕەوشـتمانە
دەڕوانی هیچمــان لــە نــاودا نییــە
ئـەمـان لـە گـەڵ ئـەو بـۆ شـەڕ شـەقییـە
کەویش خوویەکی خۆی پێ بەخشیوین
دیــارە بــۆ ئــەوە شایــستەی دیــونی
کــەو دەبــەنــە ڕاو بــە فــێڵ دەخوێنــێ
هاوجینــسی خۆیــان بــۆ کوشــتن دێنێــی
ئێمـەیش تـەسبیحو زیکـرو ئیـستیغفار
کە چـی کـەشکولـمان پـڕ لـە ئیـستیخبار
دەبیــنین برســـیو کــەســیرەو کـــزین
دانمــان ئــەدەنــێ دەسـتیان دەگــەزیــن
بــە زەیلــی زەیلــیش نابێنــە ژێــر بــار
(زەیل) درێژەی بەست وەک ڕۆژی بەهار
تـــا نـــەبڕێتـــەوە ئـــەو نابڕێتـــەوە
وا دیـــارە تـــا دێــت ئــەتــەنێتـــەوە

دنیاکەی فانی کاروان سەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ

ئاوێنەی دەوران دوو چشت دەنوێنێ
خەتە میزێنێ و کلاو فڕێنێ

بە عەشایەریی دەعوا حەل دەکەن
شاگرد شەق ئەخواو وەستا تێ دەخەن

لە خەت دەرمەچۆو مەکەوە دەورە
دەست بە کلاوی خۆتەوە بگرە

لە کەری تۆپیو مەگەڕێ بۆ ناڵ
ڕۆژێکیش دەبێ تۆیش دەخەنە چاڵ

دەستەی خۆی دەوێ کە خاوەن دەستە
دەستە کەوتە دەست، دەستەتر پەستە

ئەو کار بەدەستەی کە کار شوناسە
کردەوە ناسە خاتر نەناسە

ئەوی بە خاتر ئەم ڕۆ دامەزرا
کە ئەرخەی گۆڕا پەتی ئەو پچڕا

ئەو پیاوەی پیاو بێ ئەو ئیشەی ناوێ
وەک ماین چەقەڵ هەر کەسە تاوێ

ئەوی بە هیوای ڕەجاو بەرتیل بێ
ئەبێ گویی دایم لە زیلەزیل بێ

یا وجوود ئێستا عەکسی ئەوەیە
ئەبینین دەوران بۆ یەک شەوەیە

دیارە ئەو باخە کە نایەتە بەر
«بریسی یا پار ئەو بری بۆزەر»

بە حشتریان گوت حوشتر کورت بوو
وتی لە ئەستۆی من بار لا نەچوو
بە زەیلداریان گوت چی بوو ئەم کەتنە
وتی مەرگ لەگەڵ ئاوەڵان جەژنە
زیلەی زەیل کەم بوو بۆ دڵە لەرزە
لە باران ڕام کرد کەوتمە بەر تەرزە
داخلی تەشویکەم ناخۆم کە دەیبەن
بۆ ئەوە ئەگریم دەمەسۆی دەکەن
توخوا بزانن تەشویکەی قەپتان
دەست کێ دەکەوێ؟ ئەڵلەت دەست نەزان
هەندێ مەعاشی تەقاویتییان
زۆریشە، لێیان بوو بە ماخولان
هەولی وەزیفە ئەدەن تێر ناخۆن
تا دیسانەوە دەبنە کەوا کۆن
زەیستان لە سەر کاسە سوێند ئەخوا
کە چلەیشی چوو عوزری‌تر ناشوا
خاکی شارەزوور پەستەو بێ‌هەوا
بازیان پڕە لە هەراو داوا
کاسبیش چونکوو دەعیەی تیا نیە
هیچ مەئموورێکی پێ ڕەزا نیە
هەی داد هەی بێداد، دەڵەمەنەکان
بۆ پارەی میریی کەوتوونە مەیدان
ڕێی خۆ چەسپاندن ئەدۆزنەوە
جێی فەقیرەکان ئەقۆزنەوە
بە (مندیل) کلکی گوێرەکە ئەگرز
ڕێی شیاکەکەی لە هەژار دەبڕن

بـــــواره ڕەش‌و ســـــپی دەردەخـــــا
ڕێکــەوتــە نــادان جارجــار ســەردەخــا

شــانس ســپیاوێکە بــە عــارەق دەڕوا
عــەیــبی ئــەخلاقــی ناپۆشــێ کــەوا

ئەگەر بە عیلم‌و عەمەل پەسەند بی
لــەوە چــاکترە کــە دەولــەمــەنــد بــێ

پــاره چــڵکێکە لــە بــەری دەســتا
بـە مـشت قوچانـدن لـە دەسـتا وەسـتا

پــارەبـــو خێـــوی زینــەت و فــەڕە
ئـاخ بـۆ مـیرات خـۆر میقـرۆبی شـەڕە

عــیلم بـــۆ قـــەومـــێ ڕێگـــا دەنوێنــێ
عـــالمیش نـــاوی چاکـــەی دەمـــێنێ

دۆست چاکەی دۆستی لێک ئەداتەوە
دوژمن لەگەڵ دۆست ئاشت ئەکاتەوە

ئەوە دۆست نیە بە هیوای پۆست بێ
نەیەوێ دۆستی لەگەڵ کەس دۆست بێ

بڵێن: قـەڵـەم زەن کـەوتوتـە بـەر زەیـل
قـەڵـەمچـی بـۆچی کـەوتوونـە واوەیـل

کردمان قـەڵـەمچی بە تـووتن دەم تاڵ
(وەی مـن وەی مـنی) چیـەتی بـەقـاڵ

دیـاره لـە ئێمـەیـش بـووه بـە کـردەوه
لــــە عیـــسایان دا مووســـا بـــوردەوه

کەس ناڵێ قەساب گۆشتت بە چەندە
جامباز بانگ ئەکا وەرە (خەر) بەندە

یـاخوا هـەر بـژی دائـیرەی ئـەشـغاڵ
نەکرێ کاریی دەمکوت بوون کەم حاڵ

ئـەڵـێن: باخـەڵـت پـڕ بـێ لـە پـارە
خــزم‌و بێگانــەت لــە دەورەو دیــارە
مـن ئـەڵـێم دۆسـتێ کـە بـۆ پـارە بـێ
ئـەبـێ چـاو بڕسـێ‌و گـەدا چـارە بـێ
ئــەنینــە دیـارە پیـاوی دەوڵــەمــەنـد
پارەی خۆی بە کـەس نـادا بێ گۆبەنـد
دۆست ئەو دۆستەیە بۆ کردەوەی چاک
خۆشـەیـستت بـێ بـە دڵـێکی پـاک
دۆستی چـاک چاکـەو بـەرچـاو تیژیـە
بـۆ ئـەمـری ویجـدان گـوێ رادێرییـە
بــارانی نیــسان دانــەی گــەوهــەرە
فەیزی بۆ بـەدبـەخـت هـەر کـەوای تـەڕە
ئیتـر وا ئیـشغاڵ کـەوتـەوە سـەر کـار
کڕیـدو فرۆخــت کــەوتــە ناوبــازاڕ
یــاخوا ماکینــەی ڕێوبــان نــەوەسـتێ
ڕێــی گــوزەرانی هــەژار نـەبـەسـتێ
زۆر چـەتـوون دەڵـێن نـان وا لـە خاکـا
بـە کـرێ کـاری (چـەتـە) چـت ناکـا
ئـەمجارە پەکمان کـەوت لـەبـەر باران
هـەفتـەی ئایینـدە دەچینـە سـەیـران

وا دەڵێن: ئادار ناڕوا بە بێ دۆ
دوای ئەو نیسانیش ناڕوا بە بێ جۆ
بارانی نیسان جۆی خستە دواوە
با ڕەحمەتیش بێ تامی نەماوە
پاشکەوتنی جۆ بە کەن مەژمێرە
خواردنی چوارپێ و دووپێیە لێرە
دووپێ بە چوارپێ ئەڵێ ڕووبەڕوو
نوخشە بێ لە تۆش نوخشەمان دەرچوو
باران سێ پەرەی گەیاندە خایە
نانی چوارپێکان وا لەو ڕۆنایە
چوار پێ لە دوو پێ بەدخوو چاکترە
بە (جۆ) هەڵ دەکاو دڵی پاکترە
ستەمگەر کە مرد خاک نایگرێتە خۆ
بە دڵ خوا شوکر، بە دەم ئاغا ڕۆ
وا شەمەندەفەر بوو بە هی خۆمان
تا وەفد زۆر بێ قارانجە بۆمان
توججار هەموو چوون شێخان لە تەکدا
ئەڵێن: (هەم چونین بڕۆ تا بەغدا)
ناوی وەفدمان هێندە لا خۆشە
هەر بڵێن: وەفد، زۆر کەس بە جۆشە
ئەگینە هەمزە لە هەباسی چی
چرچە قەلایی لە مۆریاسی چی
زۆر لە بارانی نیسان ڕادەکا
بە دەنگی بۆمبا خەڵک سەما دەکا

ئەو پیاوە گەورەی خۆی بە کەن ئەگرێ
لە ئەندازەی خۆی زۆرتر سەرئەخرێ
ئەوی خۆی لە ژوور خەڵکی دەنوارێ
با پایەیشی بێ دەی هێننە خوارێ
لەش‌و عەقڵ و دڵ ئەم سیانە ساغ بێ
ساحێبیان دەبێ هەر بە دەماغ بێ
لەگەڵ خۆهەڵکێش خۆش باوەڕ مەبە
ئاڵتوون بە محەک پیاو بە تەجرەبە
گوێی ڕاستت سووک بێ بۆ چاکە بیستن
گوێی چەپت کەڕ بێ لە فیت هەڵبەستن
قسەی چاک زەحمەت ئەگاتە جێی خۆی
واتەی بەد زۆر کەس پۆستەچییە بۆی
ئاگری دزان شەوێ دەگرێ
چەقۆی بێ پۆلا دوو ڕۆژ دەبڕێ
دەوران دەورانە دەبدەبەی شایی
ڕەواجی نەما بێچوو و سێ شایی
کوا گرمەی تەپلی بەگزادەی جافان؟
کوا بەزم‌و ڕەزمی مێولێ‌و تافان
ئێستا کە باوی قەشەو مالوومە
سوێند هەر بە سەری (ئەورام شالوومە)

وا گـەرمـا داهـات پاقلـه پـەیـدا بـوو
سەودایی مەشرەب شێتو شەیدا بوو
جـاران ڕێ ڕاوی زەڵـم لـە نـاوا بـوو
ئێـستا مـیری سـوور ڕێگـەی ئـاوا بـوو
پـەنـدی پێـشینان ئـەکـەوتـە بـەر دڵ
ئێـستا لـە زۆر کـەس بـووە بـە چقـڵ
هـەر چی لـە خۆیا چـشتێ شـک بـەرێ
هـەولـی ئـەوەیـە (ژیـان) بـدڕێ
تـێ گـەیـشتنمان ئـەمجـار تـەواوە
کـەر لـە کـوێو کونـدە لـە کـوێ دراوە
سم سمـی (هـەرە) چنـگ چنگـی ئاسێ
لـەم کـردو هـەولـە سـەرم ئـەماسێ
ئـەگـەر تـۆ پیـاوی لێکـی دەرەوە
کردەی بەد لە خۆت، خۆت دوور خەرەوە
ئـەگینـە دەمـی خـەڵـک کیـسە نییـە
ئـەبیینـێو ئـەیـڵێ گونـاهی چییـە
ئەو شیعرە خۆشە لای مـن زگ تێـر کا
چـشتی نایـابی خـواردنم فێـر کـا
کـە (بامیـە)ی تـازەو (تـەماتـە) دەرچـوو
بـا بـڵێن: ڕۆسـتەم مـێ بـوو یـا نێـر بـوو

ئەم ساڵ ئەمەندە هەور ئەگرمێنی
تریشقەی دڵمان ڕادەچەنێنی
قینی بێدادی لە هەورامانە
هەورامان لووتی لە ئاسمانە
بە تەرزەو لافاو لووتی نانەوێ
قەزای ئەمدیوی لەودیوی کەوێ
هەورەتریشقە با کێو بسمێ
گشتی ئاسانە هەر (سان) نەجمێ
با دنیا لێمان نەبێزرێتەوە
خۆڵمان بەسەردا نەبێژرێتەوە
ماران گەز هەموو شوێنێ دەپرسێ
لە خشەی مارو مێروو دەترسێ
لە تەقەو ڕەقە دڵم زۆر تەنگە
خودا نەکەرۆ بوواچان جەنگە
خزمەتی ولات هەر بە عیلم ئەکرێ
بە چرای خوێندن پێ دەردەکرێ
بار ئارد بەرەکی بۆیە لە پاشی
هەر کەسێ بە لای خۆیا داتاشی
ئەویان بە ماڵی ئەویتر خرە
قاپی مەحکەمە بۆیە وا پڕە
تا حەوڵو قووەت لە سەر ڕەجا بێ
ماڵی بێ ماڵان نابێ ئاوا بێ
هەندێ ڕەجاکار سەیری زۆر خۆشە
پێی ئەڵێی نێرە ئەڵێ بیدۆشە
هێندیکیش بە هیچ تەریق نابنەوە
بە دووی ڕێویدا ئەچنە کونەوە

ڕامـەکـە لـە دوای کـاری پـڕوپووچ
هەڵ نەخلیسکێیە لە پڕ لینگەو قووچ
ئەوی بە چاکەی خۆی خۆشیان ئەوێ
دەست گیری زۆرە ئەگەر پێش کەوێ
کە بە وەزیفە دڵ بڕەنجێنێ
دڵی ناسرەوێ ئەگەر بیشمێنێ
هیچ پایەداری پایەدار نییە
هیچ سەرمەستێکیش بێ خومار نییە
بیانووت پێ بگرن خۆت لادە لەوێ
لە سەرخۆش گەڕێ ئەو خۆی دەکەوێ
کە نەنگەویستیت بوو لەگەڵ بەدکار
دوعای بۆ بکە زوو بچێتە سەر کار
دوعای پیرێژن ئاخر خێرییە
خۆش گوزەرانی بە زک تێرییە
هەندێکیش هەیە لەگەڵ تێری خوارد
دەوری برسییەتی ناکەوێتە یاد
گەورەت کە کردی بڵێ من یارم
(لەکت) دی بڵێ من ورمزیارم
ورچ سەر پردی گرت بانگی کە خاڵە
ڕەنج لەگەڵ گورگا مەدە بەتاڵە
لە شێر مەترسە ئەو ناتشکێنێ
چەقەڵ خراپە لێت ڕادەمێنێ

ئەڵێن: هار چل شەو ئەژی درۆیە
کوا لە ماڵی هار شین و ڕۆڕۆیە
کوشتەی عارەقمان، وا لە پێش چاوە
ئێواران هیچمان لە بیر نەماوە
ئینسان لە نیسیان دروست کراوە
چاوی بە پەردەی غەفلەت پۆشراوە
تا ساتمە نەکا چاو هەڵ نابڕێ
ئەکەوێتە چاڵ پەڵ و پۆی ئەبڕێ
بەدکار لە چاکە خراپەی چی دی؟
ئاواتی بەدی خۆی دێتە دی!
ئەزانی خوا بۆچ بەد ئەژێنێ
ئەگەر بەد نەبێ بەدکار نانوێنێ
تا نەمان بەنە گردەکەی سەیوان
چاکەو خراپە نایێتە مەیدان
فورمەی وەزیفە کە بوو بە کفن
دەست و پێ لە پیاو ئەبێ بە دوژمن
کە مەرِ نەموکە چاو زەق کاتەوە
ئاغایی لە بیر پیاو ئەباتەوە
ئەمانە ویزەی بەر گوێی بێعارە
کەس نالێ مردن هەیە لەم شارە

موقتەزای خولقە کێچ پیاو ئەگەزێ
ئەو دڵە دڵە کەوا نەلەرزێ
ئەگەر بمێنین کای تازە دەرچوو
وا چاکە کارت حەوالەی خوا کەی
خوا ڕەگی بەدکار لە بن دەردێنێ
تۆڵەی کارژۆڵەی بێ شاخ ئەسێنی
هەندێ بە گاڵتە ئەڵێن بڕوانە
هەرچی مزگەوتە هەمووی وێرانە
ڕاست ئەکەن ماڵی خوا بەڕەڵلایە
زۆر لێی ناپرسێ کە (حق‌الله)یە
بەلام بەدادە بۆ (حق‌الناس)ێ
قوڕگی بەد ئەگرێ هەتا ئەتاسێ
کە تۆ لەگەڵ خەڵک بە بوغزو کین بی
نابێ بە مەکری خوا ئەمین بی
سەرم لە کاری خودا سوڕ ماوە
بۆچ پیاوی چاکی خستۆتە لاوە
دەوران دەورانەو ئێمە بێ‌سەبرین
نابینین پێچکەی زۆر تابووت ئەگرین
پێستی حوشتری ساڵح ئەگوروین
کورتانی کەری جەجاڵ ئەدوروین
با یەزید فەرمووی وشکیانو تەڕیان
«کلی، غرقش کن ما هم در میان»

هیچ کەس نازانێ کە ئەم دنیایە
چەند هەمەچیزەی ڕەنگ ڕەنگی تیایە
یەکێ هەر لە شوێن پارە عەودالە
لە مسکێن بووە بە زەردەوالە
وەک هەنگ لەمو لەو هەنگوین ئەگرێ
کە پێیەوە دا کەچی خۆی ئەمرێ
کەم پارەدارم دیوە تێر بخوا
بۆی دێتە بەرهەم لەپڕ خۆی دەڕوا
پارەی میراتیش میقرۆبی شەڕە
برای میرات خۆر دەست بە خەنجەرە
وەرە بنوارە دەعوای مەحکەمە
زۆری میراتە دەعوای‌تر کەمە
هەندێکی‌تریش کەوا بێ پارەن
هیچ قەدریان نیە لەگەڵ ئاوارەن
هەر بەداخەوەن ئەڵێن ئاخ پارە
دنیا بۆ پارە لە گەڵتا یارە
دەولەمەند پارەی بە کەس نەداوە
ئەم گشت عالەمەی ئەڕوا لەدواوە
هێندێ کەوتوونە دەریای سیاسەت
بە قینەبەری بوونە سیاسەت
قینیان لەوەیە ئەم داهیانە
زادەیش نین سەریان لە ئاسمانە
کردەوەت باش بێ چاکی‌و بەڕێ‌و جێی
کە خوا دای هیچ کەس نالێ کوڕی کێی

هـەنـدێ خـوا بـۆ شـەڕ هێناونیـە دنیـا
وەزەنـدی خـەڵـکیان ئـەوێ بـە تـەنیـا
کـەرە جـەلاد بـوو دەیـوت دەقچێـنم
بـە لینگـەفرتـێ نـەشـئەی خـۆم دیـنم

دیسان خومخانەی یەهوودی شێوا
درۆی باڵداری لێ کەوتە هەوا
دەوەن بەئاشەو دووبەرەکییە
پیر، لێی تەریکەو تیا دەرەکییە
یەکێ بە گورزی لەندەوور ئەخورێ
نانو دۆی تیرەی شێرزادی دەبڕێ
ئەویتر دەڵێ: لەندەهوور کێیە
شێرزادی نامەی فەتحیان پێیە
شەڕی عەنتەرو ڕۆستەمی دەستان
لە ناو ئێمەدا بوو بە داستان
یەکێکیش دەڵێ لای خوداو بەندە
سوورەتی (یاسین) گەلێ پەسندە
خۆ ئەگەر (یاسین) (طه)ی لەدوا بێ
کە خوێندت ئەبێ کارت ڕەوا بێ
کابرای خۆمان سەر مەلامانە
بەو حەل ئەکرێ ئەم ڕازی نیهانە
ئەڵێ: بە هیوا کەس لێت ناپرسێ
دەنگی تۆپ نەبێ هیچ کەس ناترسێ
حاجی (ئەمین)یش ماچۆ بواچە
نوێژی جەعفەری‌و تشربی پاچە
منیش ئیمانم بەوە مەتینە
عالمی بەکار دائیم ئەمینە
وتیان مەلا هات وتی بە تۆ چی
وتیان تێ پەڕی! وتی بە من چی

پـارەی دەوڵـەمـەنـد لـە قاسـە دەنـوێ
فـەقـیر لێـی ئـەدوێ تـا چـەنـەی ئـەسـوێ
وا دەزانــن ئــەو یــا ئــەم بێتــە نــاو
ئێتــر بــۆ ئێمــە تێــر پــڕە لــە چــاو

عـادەتی دنیـا بـە سـات ئـەگـۆڕێ
زۆر دەوڵـەت هـەیـە لـەپـڕ ئـەدۆڕێ
هاونـشینی بـەد زوو تـەئـسیر ئـەکـا
زۆر دۆسـتی گیـانی لـێ دڵگیر ئـەکـا
چەنـد قـەزای دیـزە کـەوتـووە لـە گـۆزە
ڕەش هەر ڕەشە لای ئەهلی ئەم کۆزە
کـە قـەلـەڕەشمـان ڕێ پیـشاندەر بـێ
ئـەبـێ گـەورەمـان هـەر دەربـەدەر بـێ
ئـەمـە دوو جـارە ئـەکـەوینـە چـاڵ
زەرەر دەبیـنین بـە مـاڵو بـە حـاڵ
هێـشتا پیـاوی چـاک لێـک ناکـەینـەوە
گـرەو لـە پیـاوی بـەد نابـەینـەوە
تـا ئیمـڕۆ پیـاوی خۆمـان ناناسـین
بـە گوریـسی بـەد ئـەبـێ بتاسـین
هـەنـدێکمان هـەیـە دوڕ دەقـەڵێـشن
کـەچـی بـە تـەفـرەی بـەد دڵ بـەئێـشن
هـەی لـە ڕێـی خـوادا کـە دێنـە قـسە
ئـەرەسـتو لامـان هیچـەو ناکـەسـە
کـەچـی بـە (بلـۆف) ئـەمـان ترسێنن
لغاومـان دەکـەن دەمانـڕەتێـنن
نـازانین چـاکو خراپمـان کێیـە
بـۆ گـردی سـەیـوان ئـەچـێ ئـەم ڕێیـە

ئەووەڵ پەردە بوو لە سینەمای چەرخ
بــزانین چۆنــە! ئینجــا بــازی بــەرخ
کەس بە بازی چەرخ پشتی نەبەستێ
هەر چی کەچرەو بێ ئاخری دەوەستێ
ڕێی ڕاست ئەمینە ئەگەر پیا بڕۆی
لە لای هەموو کەس بێگانە نیت خۆی
دوو بــەرد پێکــادەن یــەکــێ شــکابێ
ئــەوی تریــشیان بــێزدەدە نابــێ
ئــەوی لــە دوژمــن تۆڵــە دەســتێنێ
ئــەو ئینتیقامــەیــش بــۆ ئــەو نامێنــێ
ئەوانەی دوێنێ کە لە ڕوو دۆست بوون
وا ئەمڕو دەرکەوت بە تەمای پۆست بوون
کە دۆست ڕۆیی‌و تۆ بێ‌وەفا بووی
دیارە لە ڕیزەی پیاوەتی دەرچووی
هــەنــدێ وەفایــان بــۆ دوایــان نییــە
ئێــوە هیواتــان بــەوانــە چییــە
چەند خۆشە پیاوێ ناوچاوان دەرخا
بە پیاوەتی خۆی قسەی خۆی سەرخا
چەند خۆشە دۆست ناوچاوان پاک بێ
لە بەرەو ڕوویی درۆ بێ‌باک بێ
ڕوو لــە پاکییــە بــە خێــر ئــەم نــاوە
گامــان گــرووە کلکــەکــەی مــاوە

دەمێکــە قــەتــرەی حــەیــا تکــاوە
بویـــە وا زوبـــان تـــەڕو پـــاراوە
وای ئــەفــەنــدمو کۆمــەڵــی یــاران
ئــەڵــێی نــە بایــان دیــوەو نــە بــاران
زۆر پیاو وەک درەخت موتربە دەکرێ
هــەرمێیــەو جارجــار تــرۆزی دەگــرێ
لـــــەم هاوینـــــەدا کـــــۆلارە زۆرە
بۆیــە لــەگــەڵ ژن هــەر ئــاڵ و گــۆڕە
ڕاســت ئــەکــەن ئێــرە ڕەشــەبــای زۆرە
لــەگــەڵ فیــشاڵدا کــەوتۆتــە نــۆرە
تــازە وەســتاحمەد شــەو ڕوودۆز ئــەمــا
بــەر دوکانــەکــەی تــەپو تــۆز ئــەکــا
حــوکمی ڕاپــۆری ڕەشــۆل نــەمــاوە
قــەتــارو قۆڕیــات شــان بــە شــان بــاوە
جــارێ بــا بــزانین ســاڵ بــەری دوورە
من لــەمانــەم چــی شای من ئــەنگــوورە
مــەجلیــسی دەوری حــەوزەکــەی خۆمــان
ترێو کاڵەک و شــووتیو سێوی جوان
ئـــەمانـــەن شـــاەو وەزیـــرو موشـــیر
خــۆش گــوزەرانی پێویــستە بــۆ پــیر

فیرعــەون کــەوتــە نیــل وتی لــە ترســا
ئیـــانم هێنـــا بـــە ڕەبـــبی مووســـا
«ئـەبوتالیـب»یـش بـە تـەعنـەی ژنـان
بـــە پێغـــەمبـــەری نـــەهێنـــا ئیمـــان
ئـەویـان بـۆ ژیـان ئـەم عیـززەتی نـەفـس
بێ عیززەتی نەفس کەس نابێ بە کـەس
وەک کابرای کـوردە شـیریان نایـە سـەر
(نووحی) گوت بەلام نەیگوت پێغـەمبـەر
لای هـەنـدێ مـاددەی نـامووس بـەتالـە
لـــە مـــوودارادا وەک پـــەشـــتەمالـــە
لـــە قۆمیـــدیادا ئـــافتوری مـــاهیر
هـــیچ فالـــسۆیێکی لـــێ نابـــێ زاهـــیر
هەنـدێکیش فـوو بـای زوو دەردەکـەوێ
مایــە پووچییــان هــەر بــەردەکــەوێ
نیـسکی مۆریـاس‌و هــەرزنی ڕەنگــال
بـێ بـەرو پـشتن بـۆ کـەس نابنـە مـاڵ
ئـەوانـە ڕاستیان چـۆن دێتـە سـەر لێـو
دەم بــە پێکــەنــین دڵــیان پــڕ جنێــو
لەگـەڵ یـەک زاهـیر دۆسـتی دەنـوێنن
خــەریکــن ملــی یــەکتــر بــشکێنن
هاکـا لـە ڕووی کـار پـەردە هـەڵـگیرا
تـەنـاف‌بـاز قۆڵـی لـە قـەڵـبە گـیرا
وەزیفـەی گـەورە زۆر پیـاو گێـژ ئـەکـا
پـیری شــاعیریش فــرە بێــژ ئــەکــا

کـە خـوا سروشـتی ئێمـەی خـستەڕوو
(و خلقنـــاکم اطـــوارا)ی فـــەرمـــوو
هەندێکمان هـەیە کـە گۆشـت نـەخۆرە
گۆشـتی بـۆ ئـەبـێ بـە زگـەشـۆرە
هـەنـدێکیش بۆنی پیازی کـرد هـەڵـدێ
هەندێ بە کشمیش دڵـی تێک هـەڵـدێ
هـەنـدێ لا لایـان کـە قـەزوان ئـەخـۆن
هێندە تورە دەبن ئەڵێی خۆێن ئەخۆن
هـەنـدێ بـە جیـرەن دان بێهـۆش ئـەبن
هەندێ بـە بۆنی خـۆش نـەخـۆش ئـەبن
هەندێ کە هەنگوین ئەخۆن قـەبز ئـەبن
هەندێ بـە قۆخێـک تووشـی لـەرز ئـەبن
هـــەنـــدێ لغـــاوی شـــەیتـــان کـــراوە
هیچـی لـە ماڵـی خـۆی پـی نـەبـڕاوە
هـەنـدێکیش ئـەیخـواو ئـەیبـەشێتەوە
دوو چـــەندانـــەیـــشی زوور بـــۆ دێتـــەوە
چـــاو نابڕێتـــە مـــەســـەنـــدو پـــارە
بـۆ ئیـشی فـەقـیر وەک خزمـەتکـارە
هەندێ وەک دووپشک چزوی پڕژارە
تـــەبعـــەن مێـــڵمی کـــەوتـــو هـــەژارە
ئـەبینـێ بـەدکـار کـە چـی بـە سـەردێ
عیـــبرەت نـــاگرێو نایێتـــە ســـەر ڕێ
جوولـەکـە شـەمـووی هـاتبوو بـەسـەردا
مســـڵمان ئـــاگری لـــە ڕیـــشی بـــەردا

گـــاور جگـــەرەی پـــێ دادەگیرســـاند
شـیعەش بـە کـیردە کولـە دەیترسـاند

رەســـــم و ئـــایینی زەمانـــــە وایـــــە
لـــە رۆی رەشدا کـــێ بـــەوەفایـــە

ئیکرامـــی فـــەقـــیر بـــە کـــانو دۆیـــە
لـــە هـــەمـــوو شـــوێنێ کـــەوا بخۆیـــە

هاوینــه هــەورەو گرمــەی ڕەشــەبــا
ئــاخۆ مــەڕەزەی کــێ شــەرا ئــەیبــا
تــووی ســـەرو دانـــه ســـەوزو پــاراوە
بــێنــاوی کنــگ ئــاو بــۆ یێکــەس مــاوە
هــەرچــی بــه ئــەرخــه تــەعــین کــراوە
لــه ترســا دڵــی وەک (بی) نــاو ئــاوە
مــوژدەیــان بــەنــێ هیچیــان بــۆ نابــێ
بژاریان دەبــێ وەک پووش لە (کا) بــێ
کار بــه دەست ئــەگــەر بێکارە دەرکا
ئەبێ لەگەڵ خەڵک خۆی تووشی شەڕ کا
ئەگەر هەر وایش بێو ئومەی کاتب بێ
ئیــشی دەوائــیر ئــەبــێ ڕاسیب بــێ
ڕاســت بــۆ دەفتــەردار ئــەمــەی ڕوو داوە
وای لـــه قوونییـــەو وای لـــه دۆشـــاوە
لــه نــاو (ســنه)دا ئــەم پــەنــدە بــاوە
یێـــژن ملیچـــــک وا بـــــه هـــــەواوە
ئــەفــڕێو ئــەخــنێو یێــژێ بــه هــوو هــوو
ئەوەی کە کریا وەک بــەفــری پــار چــوو
ژنی فـــرە مێـــرڕ بـــەر ناباتـــه بـــەر
بریـــسی یـــا پـــەر ئـــوبیری بـــۆزەر
تـــا ئــیش بـــۆ خزمـــان بدۆزینـــەوە
ئـــەبـــێ لـــه هـــەوار بگوێزینـــەوە
خــۆ ئــەگــەر بــۆ ئیشو پیاو بگــەڕێن
بــۆ کــار ڕەوایــی ئینجــا لــه ســەر ڕێــن

بـاران کـە نـاوی ڕەحمـەتی خوایـە
بـۆ کـشتو کاڵـمان ئـەوە سـەرمایـە
زۆر جار هێلانەی بەدبەخت تێکئەدا
لـە شـۆڕەکـاردا دڕک لێـکئـەدا
خوا تەجەللی خۆی بەم کوردە نواند
(لیلـەتولقـەدر)ی بـە .... یـا دۆڕانـد
حـەوتـەوانـەمـان بـۆ دێتـە بـەر مـاڵ
ئێمە ئەیدەینە بەر گـورزی بـەرماڵ
خەڵکی بۆ یارمەت پشت ئەدەنە یەک
ئێمە بۆ تۆران پشت ئەکەینە یەک
نیشان بەو نیشان ئەمجارەی دەربەند
لای دۆستو دوژمن پشتمان لە یەک سەند
کەس دەربەندی کەس نیە بو مردن
ئـەو دەربـەنـدەیـە زامـاری کـردن
بـەخیـل سـێ نـەوعـە لـەم دنیایـەدا
یـەکـێ نایـەوێ خـۆی بـەکـەس بـدا
دووەم نایەوێ چاکەی کەس بۆ کەس
سـێیەم دەربـارەی خۆیـشی فریـادڕەس
ئێمـە لـە دەسـتەی سـێیەم بـەخـیلین
لـە چـاو شـاراندا بۆیـە زەلـیلین
ئـەڵێن: بـۆ ڕێوبـان ئـەمـەنـدە پـارە
ئیـسرافە دڵـمان پێـی برینـدارە
هـەرچـی ئـەیکـوتم ئاسـنی سـاردە
سـا نوخـوا مـەلا ئـەمیـشە ئـاردە

گەنەی پەیدا بوو ئەم بێرو کۆزە
قەزای دیزەیە وا کەوت لە گۆزە
گوێرەکەیەکی لەڕ کەوتە پەموو
گاگەل بە زبان ناوبران هەموو
لافاو دارو بەرد تێک ئەڕووخێنێ
قەزا لە قەزا تۆڵە دەسێنێ
من ماسیم نەهێشت لە ئاوی زەلما
کەچی لەشی تەڕ بۆ خەلکی‌تر ما
من شەکرو ڕۆنم ئەکرد بە حەلوا
کەچی بۆ خەلکی ئەبوو بە لوا
پێنجو دوو ڕۆژە خەوی ڕاگوزەر
هەرکەسە دەورەی خۆی دەباتە سەر
ئەی دنیای فانی کاروان سەرای ڕەنگ
نیمێ بە دڵ شاد نیمێ بە دڵ تەنگ
لایێ چل فەردەی شەکراو بەش ئەکا
لایێ تۆپەلێ قورەڕەش ئەکا
خوا هەر ئەو خوایە قەلەندەرخانە
ئێستا چۆن بووە وەک (چروستانە)
کالەم هەموو لە ژووردا تەپی
خۆم بۆ سەر چۆپی چوومە ناو قۆپی
خوا یار بێ هەموو دیتەوە کایە
سەبری پێ دەوێ ئەمە دنیایە

پـەپـووی سـلێمان مـزگێنی هـانی
کـەوا ئاسـەف دێ بـۆ سـلێمانی
لـەهـەمـوو لاوە خـەڵـک کۆبوونـەوە
بـۆ مـەراسـیمی بـە پیرچونـەوە
دار لـە بـاز جـارێ کـامی دیتـەدی
خـوا ڕەوای بینـێ شابازیـشمان دی
ئـەم جـارە قـەدری ئـەم شـارەم زانی
هێنـادە میـوانی عـەزیـزی هـانی
ئـەم میوانانـە دیـاری‌یـان دیـار بـێ
ئـەشـێ ئـەم شـارە تالـعی یـار بـێ
بـەڵام کـە خۆمـان داری بـێ بـەر بـین
کـەوا کۆلـەکـەی تـاقی زەفـەر بـین
ئەڵێن دەشتس ڕەی جێی حەوت لەشکر بوو
تـەخـتی سـلێمان بـەشـەرەفتـر بـوو
ئەوێ جێی شەڕ بوو ئێرە جێی دەعوەت
ئەوێ جێی زەحمەت ئێرە جێی ڕەحمەت
سـا چـی بکـەم بـەخـتی مـن شـۆڕەزارە
بارانیـشی بـێ هـەر خـەس‌و خـارە
وەزیـری بـەغـدا یـارەی پـەسـند کـرد
هات کـانی دڕکـەی سـکانی هـەڵ گـرد
ئێمەیش هەر کەسێ بەخت ڕێ کەوێ بۆێ
ئـەبێتـە دزی گـاو گـوێرەکـەی خـۆی
هـیچ کـەسـێ نـەفعی عومـوومی نـاوێ
بۆیـە دەخنکـێین بـۆ کاسـە ئـاوێ
هـەرچـیش دەبـینی دەڵـێ: زەعـیمم
لـەم نـاوە نـاوە هـەر مـن هـەتیـوم

ئەو سەرکردەیەی بە ڕاست ئینسانە
بەندو زنجیر لای ڕوتبەو نیشانە
بەلام نەک قەومی توش کاو خۆش ڕاکا
وابێ ئیتر کەس بڕوای پێ ناکا
ئاخ ئەمە ڕەنجی داوین بە بادا
لەشکری نادان پشتمان بەرنادا
تا عەقل کاری لێک ئەداتەوە
جەسوور گرەوی خۆی ئەباتەوە
تەماع وەک ئاوی شۆری دەریایە
هەر ئەیخۆیتەوەو تەسەللات نایە
ئەوەی قانیعە بە وشکو بە تەڕ
ئاوی تراوە شاهی بەحرو بەڕ
هەر چی ڕاست ئەڕوا لە تەوەککولدا
خەم و خەفەتی نایێ بە دڵدا
خوا ڕێ لە بەندەی بەدکار بگۆڕێ
تابێتە سەر ڕێ تا لێوی گۆڕێ
هیوامان وایە دەستەی خوێندەوار
بۆمان پێ بگەن بکەونە ڕووی کار
با وجود ئەگەر مەکتەبمان وا بێ
خەرمانی هیوا ئەبێ هەر کا بێ

زستان شەوارە بوو بە چرای نەوت
زۆر کەس بە هاوین بە شەوارە کەوت
بە چرای گەرچەک یەکتر نابینین
بۆیە وەک چرای گەرچەک بێ تینین
شەوقی کەهرەبا هاتە کایەوە
جۆم بۆ لە کادا نەشارایەوە
یەکێ لە (کفری) لەڕێ (کفر)ی کرد
خەڵق بە خیرەومەند ناویان ئەبرد
یەکێ خێر ئەکا بۆ ڕێی خانەقا
کە چی بێ ئینساف کافری دەکا
شێخی بایەزید ناحەقی نەبوو
فەرمووی وشکو تەڕ با بسووتێ هەموو
قەزا ناحیەو مەکتەبەکەمان
هەموو شاغیرین ناکرێتە خەرمان
دونیام لە لامیەو بریانی پڕ کرد
هێشتا (بسم الله) بسمیللای نەکرد
هەر چی باینجان خۆر بێ لە ژوورە
(بسم الله» وەرە تۆیش لێی بیوورە
تاکەی ئەم چەرخە وا چەپ دەگەڕێ
تاکەی کەرە دێز بە جۆ دەزەڕێ

ئەگەر دێکانی خاوەن بەخت نەبێ
شاخی ئەزمڕی وا بۆ تەخت ئەبێ
کە عەدالەت بوو «قەوییان» زەعیفە
زۆر کەم بوو باوی جینسی لەتیفە
هێشتا تێ ناگەین لە چاکی ژنان
زەعیم خۆی خستە کراسی ئەوان
بە هاوار وتم ئاخ، هەورا! ئامان
مەیکەرە تاقگەی زەڵمی هەورامان
تەختی هەورامان بەختی هەڵپێکا
کۆی ئاتەشگایان بوویە ئاتەشگا
گەردشی دەوران ئەم دیوەو دیوە
ئەم خاکە زۆر جار ئەم حاڵەی دیوە
من ئەمگوت «زەڵم» ماسیی لێ بڕا
کە چی هێند زۆر بوو گونیەکەی دڕا
ئۆتۆمۆبیل چوو، بۆ قەڵادزە
دەچمە سندۆڵان بۆ ڕاوە بزە
مەنسووری هەڵلاج بە چەکەو کەوان
ئۆتۆمۆبیلی بردە سەر کێوان
پێشینان دەڵێن خوا، هەر ئەو خوایە
ئێستا کە بزن وا سواری گایە
بەراز کوژ دووسەد فلس وەرئەگرێ
بۆ بەرازی شار بۆچ نرخ نابڕێ
لۆقەتەچیمان خڕە لامبۆزە
بێ بسم‌اللەیە، چێشتی پڕ تۆزە

بە ئیستریان گوت: باوکی تۆ کێیە؟
وتی: ڕەسەنی دایکمم پێیە!
چونکە دوورەگەو تووی حەرامە
هێشتا جاشکی خۆی نەدی ناکامە
تانجی لە ڕاودا هونەر دەنوێنێ
نەتەوەی سەگەو گورگ ئەخنکێنێ
عابید مشکی کرد بە کچی سەرپشک
ئاخری نەوەستا بووەوە بە مشک
ئەڵێن: گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
بەلام بێستانیش بزاری ئەوێ
بێستانەکەمان پڕ لە بزارە
بۆیە مالیان مافەتەدارە
بەرازی ناو شار شەرحێ نەبوو بۆی
هەر چی دەبینێ ئەیباتە سەر خۆی
کرکرەی ڕادیۆ بواری نایە
بەش بە حالی خۆم بلوێز بۆ گایە
ڕەحمەت لەو کەسەی ئەسپێ ئەکوژێ
لە باخەلتایەو خوێنت ئەمژێ
دەربارەی ناکەس پیاوەتی مەکە
بیبەیتە کەعبە دیسان (لەک)، لەکە
هەندیکیش دەلێن کە ئێمە نەبین
ئەهلی مەملەکەت ئەکەونە شین
نازانن خۆیان شەینیش و شینن
تەنها قازانجی خۆیان ئەبینن
ئەگەر خوا دەکا خوێندن دێتە کار
ئەوسا ئەجرەبە دەگاتە بوار

پــــایز ڕووە زەردی خـــــەزانی هێنـــا
ڕەعدیش قـامچی خـۆی لـە هـەور داهێنا
دەمێکــــە بـــەرگـــی هـــەتیـــو دڕاوە
ژوور لە بێ‌دەستان لای چەرخیش باوە
ئاسمـــان سالّـی چـوار جـار ئـەگـۆڕێ
بـەختی کـورد هـەمـوو ڕۆژێ دەتـۆرێ
خـوا کێـو ئـەبینـێ بـەفـری تـێ دەکـا
بـەنـدەیـش ماسـتاوی ساردی لـێ دەکـا
سورشـتی ئـەزەل وەک (بـاز) و (کـەو)ە
لـە جێیـەک ڕۆژەو لـە جێیـەک شـەوە
دوێنـێ خـەتیـب مـرد ئـەمـڕۆ شـایە
بۆیـە دەڵـێن عـەبـد لـە خـۆی بایـە
ئـەگـەر قابینـە جـار جـار نـەگـۆڕێ
ســەودای وەزیریـــی دەچێتــە گــۆڕێ
ســـەری بـــێ ســـەودا تـــۆپی فتبۆڵـــە
ماڵـی بـێ ئاهـەنـگ کـەلاوەی چۆڵـە
بـزەن بـەرِ ڕەنـدان هـەر چـی بـادا بـاد
بـە بـادە غـەمـی دڵ بـدە بـە بـاد
سیاســـەتی ڕاســـت مـــەڕۆ مـــەڕۆیـــە
ترسـنۆک بـەشـی هـەر باوکـەڕۆیـە
شێر چـۆن لـە دەنگـی دەهـۆڵ ئـەترسـێ
کە ژنی خـۆی بێ کـەس لێی ئـەپرسێ
کـەری خۆمانیـان کـرد بـە ڕمـووزن
بـوو بـە قاڵـەی دەم گاڵـەی درۆزن
شــەریــف پــەلاس بـۆ تــەوقــات
وەختـە دەسـت بکـەیـن بـە تۆقـات لێـدان

کەوتووینە دەورێ هەر چی بۆی بلوێ
دەستی چەوری خۆی بە خەڵکا ئەسوێ

وتی: فلانی وابووم بە کەباب
خوشکتیان دیوە چۆتە جێی خراپ

وتی: برادەر ئەمە بوختانە
وتی: منداڵی ئێمە دیویانە

مەلا وەعزی دا کە ڕوەو کابە
میز کردن کفرە هێجگار خراپە

کە چی خۆی ڕوەو قیبلە بە پێوە
میزی کرد چاویان لێبوو لە دێوە!

وتیان وەعزی خۆت لە بیر نەماوە
وتی: من سەریم بۆ وەرگێڕاوە

عاشووراغا بوو لەگەڵ ئاسێخان
کە لە سەر تەختە هەڵیان ئەپەڕان

ئێستا ئەوانە بوون بە ڕۆح لە بەر
بەو هەڵپەڕکێیە کار ئەبەنە سەر

ڕۆحێکی گران لە کەس‌دا نییە
ڕۆح سووکیان ئەوێ ڕۆح قورس بۆچییە

وا خەفتیان دی ئێتر هێجگاریی
زەمین نایمێنێ سوڵتەی بێداریی

ئەگەر نەمردین هەتا بەهار دێ
بۆ دەستەی ئێمە کورتان لە شار دێ

بەو کورتانەوە ئەچنە بەغدا
هەروا دێتەوە هەوسار بەرەڵدا

پەڵە، وەک پەڵ دای لە سەرو گوێلاک
دارو خەڵووزمان لێ بوو بە تریاک
باران ڕەحمەتەو خەڵک لێی ڕادەکا
خۆ ڕۆژەوانیش بەرد بە با دەکا
مەزلووم جوێن ئەداو گونای بارامە
ڕەمەزان بە جەنگەو سەفەر بەدنامە
بە نەوتی قیرتاو سەوز ئەبێ شاوریی
خەتای بارانە کە زۆر دەباریی
خەڵک لە مالی خۆی ڕۆژوو ناگرێ
سۆفی گوناهی حکومەت ئەگرێ
بێ نەواییە شەڕی گوێ کوانوو
بادار نانی خۆی کردە بیانوو
چەتە، کە کزبوو نوێژکەرەو چاکە
گورگ کەڵبەی نەشکێ چاوەڕێی لاکە
ڕەمەزان سێ تەونی لێ گرتووینەدار
حەوت ترنگیلیو خومارو قومار
ئەڵێن فلان بەگ خۆی بەڕۆژووە
دوای خۆی بڕوانێ کە کێی لە دوورە
بە تەنها گوڵێ بەهارمان نایە
هەر مێزێ بگری کولێرەی تیایە

تــۆ تــەنهــا نانــت لــە (منّــان) بــوێ
لــە (دون) ان، دوو نــان ســنناتی ئــەوێ
بــەخــشین عیــززەتــەو داوا، داوی عــار
دوایــیش داواکــەی بیــێ، داوی عــار
هــەر علیمــە داوای بکــەی عــەیــب نییــە
چــاو بــەرەو ژێریــی لــەززەتی چییــە؟
کــە چــاو ببڕیتــە دەســتندەی خــەڵــکی
ئەکــەویــە ژێــر بــار دیــارە بــێ کــەڵــکی
ئــەوی دوژمنــەو بــە زمــان دۆســتە
(الخنــاس)ێکــە ئــادەمــی پۆســتە
نزیــک نــادانی مــەغــرور مــەکــەوە
هــەر کــەســێ پیــاو بــێ ئــەو قــینی لــەوە!
تــا بــە چــاوی خــۆت چــشتێ نــەبــینی
ڕاســتی مــەزانــە، علمــەلیــەقــینی
چونکــــە دەور دەوری درۆو بوختانــــە
ڕاســتی مــەزانــە، درۆ هــەرزانــە!
ئەوی لــە خــەڵــکا بــە عــەیــبی ئــەگــری
کــە لــە خۆتــا دیــت شــاد مــەبــە، بگــری
لــە قــسەی خــەڵــکا زوو هــەڵ مــەدەرێ
ڕەوایــە ئــەگــەر بتکــەنــە دەرێ
هــەڵــکردت بێتــە ســەر نــانێکی جــۆ
زینــهار لــە مالّــی ڕژد نــانی مــەخــۆ
هــەزا دۆســتت بــێ هێــشتاکوو کــەمــە
تــەنهــا دوژمنــێ زۆر زۆر ســتەمــە

هەر چەند کە سەفەر سەنگی محەکە
ئـــەوی نایناســـی هاورێیـــە مـــەکـــە
کـەمـت لـە زۆری خـەڵـکی چـاکترە
گوشـتی چۆلـەکـە لـە داڵ پـاکترە
لە دڵـی خۆیـشتا، خـۆت هـەڵ مەکێشە
لـە خودپـەسـەنـدیی دۆسـتت دڵڕێـشە
نـادان سـەد جـاری هـەڵـگیرێتەوە
دیـسان هـەر لـەفـزی خـۆی ئەگرێتـەوە
مێشەسەگانە کە سەگ مەگەسە
وەریـشی گێـڕی هـەروا ناکـەسـە
بـۆ (فـرۆ)ش بـزنی خـەڵکی مـەدۆشـە
شـیری تـۆ بـەرن چهنـد لات ناخۆشـە
هەر چی چاکەی کرد، چاکەی دیتە ڕێ
درەخـت بنێـژی دیـارە بـەر دەگـرێ

ئەگەر تۆ باوکی خۆتت خۆش ئەوێ
جوێن مەدە، نە وەک جوێنی بەرکەوێ
کە ئێشی دەرزیت بێتەوە بەر چاو
سووژن بە خەڵکا ناکەی ناحساو
مردوو کە شەیتان یەخەی بەرداوە
هەر چی جنێوی پێدا بەدناوە
نوێژ بە قەزا بوو دەگێڕێتەوە
سوحبەتی یاران، چوو، دەبڕێتەوە
ئەوی حەق ناسەو بە حەق رازییە
چ ئیحتیاجی بە شاو قازییە
زریی زانیت کە کردە بەرت
تاجی ئەدەبیش بنێرە سەرت
دڵ ئاوێتە بێ ڕووناک ئەنوێنێ
ئاگاداری بە ژەنگ هەڵئەهێنێ
لە ئاهو نزانی مەزڵووم بترسە
ئاهی چەند ماڵی ڕووخاند، بپرسە
لەوە بترسە لە خوا ناترسێ
دەم مەنێرە دەم ئەبلەو ناکەسێ
بزانە گەوهەر چۆن بە بەرد ئەشکێ
مەرکەبی ڕەش پێتا ئەلکێ

دە پــەنــدەو یــەکــی دە دینــار دێنــێ
دیــاری (ژیــان)ە خــەڵــکی بیخوێنــێ
لەگەڵ خـودادا سـەر ڕاسـت بی چاکـە
هــیچ لــەو گــوم نابــێ خراپــەو چاکــە
لــەگــەڵ خــەڵــکیدا ئینــساف بنوێنــە
هــەتــا دەتــوانی نــەفــست بــشکێنە
بـۆ هـەژار دڵـسۆز بـۆ گـەورە حورمـەت
بۆ لە خۆت خوارتر لوتف و شـەفـەقـەت
بۆ دۆست ڕابەر بە بـۆ دوژمـن بـە حیلم
بـە تـەوازوع بـە لـەگـەڵ ئـەهلـی عـیلم
لەگەڵ جاهیـلدا بـێ دەنـگو خـامۆش
ئەم دە پەنـدەی مـن نـەکـەی فـەرامۆش
کلیلــی گــەنجــی پــەنــد دیانــەتــە
دیـن نـەبـێ پـەنـدت لـە لا زەحمـەتـە

شوهرەت ئافەتەو شوهرەت فەرەنگیی
زۆر بلێ نەگبەت، عیززەت بێ دەنگیی
تێ هەڵچوو دائیم سەر لا بەلایە
گۆشەگیر هەرگیز کێشی بەرنایە
سەر خۆش بە، بەلام دەنگت دەرنەیە
دڵت گەرم بێو کزەت لێ نەیە
بەوە دڵخوش بە کە لێت بپچڕن
نەک پارەت بەنێو مەردیت بکڕن
تا تاڵو سوێری دنیا نەچێژیی
هەر چیت هاتە دەم ئەوە ئەبێژیی
بە قاڵ کراوی کە هاتیە کایە
گوێزت لێ بارکەن خڕەت لێ نایە
ئەگەر ڕەفیقت کەوت دەستی بگرە
هەر چی بێ ئەویش ئەوەی لە فکرە
بەلام بۆرە پیاو بە هیچ نازانێ
قەدری مەگرە، بە لەتە نانێ
هەندێ کەوتوونە سەودای مەبعووسی
زۆریان هەوڵدا خودا نەینووسی
ئەم جارە نۆرەی تازە قەڵدایە
بگرەو بەردەیە هەوڵو هەڵدایە
خەڵک وا دەزانن بە دەست ئێرەیە
هەر ئەو خەرمانەو هەر ئەو گێرەیە
گای بنە وەک گای ژێر زەمین بەندە
بە ئێمە نالێن: کەرت بە چەندە
باز هەڵدەن (مەبعووس) پێی بێتە کایە
بەلام باز چاوی لە گۆشتی گایە

قەدری خۆت زیاد کە بە قەدرزانیی
خۆت نەبێ هیچ کەس بە سووک نەڕوانیی
وەک گلێنەی چاو عالەم دەبینێ
تەنها وجودی خۆی لا نانوێنێ
هەر چەند دەور دەوری خۆ هەڵکێشانە
خۆ هەڵکێشان وەک سنگ هەڵکێشانە
لای هەندێ جنێو ئەدەبیاتە
هەندێ بە خەیار ئەڵێن: زەڵاتە
هەندێ کە پیاو کەوت پێی ئەڵێن کەرە
هەتاوە ڕووی کار ئەڵێن جەوهەرە
قەترەی حەیایان لە لا تکاوە
ڕووبەڕوو شەرمیان لە لا نەماوە
ئەگەر ئەمانە وا نەبوونایە
بە چاکیی بۆمان ئەهاتنە کایە
تۆ لەو کەسانە هەمیشە دوور بە
لە کونجی خۆتا، هەڵکەو ڕوو سوور بە
نەسیحەتێکیان کردووین زۆر چاکە
ئەڵێن خاکیی بە، ئاسڵت لە خاکە
گەر بۆ کەڵکی خۆت گەورەییت بوێ
بڵێ: خانوویێک، ئەکەم، بۆ شەوێ
گەورە ئەوەتە کە چاکەی عام بێ
نەک ئەورو پشتی خۆی لێ بە کام بێ
چەند خۆشە ئینسان خەیاڵپەروەر بێ
بە خەیاڵ بەرگی شاهیی لە بەر بێ

هەر چی ئەیناسێ بیکا بە مەئموور
خزمانی شادکا چ نزیک چ دوور

مادام خەیاڵە لە ڕەنج بەدەرە
خورمای بێ ناوک خۆ چەوەندەرە

ئەوی تۆ ئەمڕۆ ئەی بینی بە چاو
سبەینی لە لات خەیاڵێکە خاو

وا بزانە کە تۆیش مەبعووسی بووی پار
خاوەن کەش و فش ئۆتۆمۆبیل سوار

خۆ ئێستا هەموو لێک ڕاست بووینەوە
تەنها تۆ دەنووی بە پشتێنەوە

فەرزکە ئەم جارەیش ئەچەسپێتەوە
بە هێلم پێوە ئەلکێتەوە

نە مێوت هەیە بۆ کەس نە هەنگوین
مەگەر چزووی خۆت بکەی بە پەرژین

ئای جاران یاسین (صلی الله) هووی بوو
ئێستا نایخوێنن مەگەر بۆ مردوو

هەرچی جیکمەتی ئەمە بزانێ
ئەبێ بە (ئاسف) بۆ سلێمانێ

تۆیش سلێمانییت های سلێمانی
یای نیسبەتت بوو بە یای نیسبایی

شێرە بەفرینەیش وا توایەوە
بۆ ئۆتۆمۆبیل ڕێ کرایەوە
زۆر کەس بۆ بەفر چاویان ڕشتووە
زۆریش لە هیوا دەستیان شتووە
کوێر تاکوو دەمرێ بە هیوای چاوە
لیستەی یا نسیب زۆری نەماوە
دیم بووکیان هێنا بۆ ماڵی زاوا
لە سەر مارەیی بردیانە دواوە
ساڵێک مەبعووسێ ڕەئیی بۆ درا
کە چی یەکێکی تر داخل کرا
نیسیبو قسمەت علمی غەیبییە
ئەسوەدە ئەحمەر چابووک دەستییە
ئیمساڵ مەبعووسی ئێنجەی پەنهانە
علمی غەیب زانین لایق پەریانە
یەکێ شەماڵەی بۆ ئەگرێتەوە
یەکێ دانوو لە ئەبەشێتەوە
بە زیندە خەوی پرو پیرێژن
زۆر کەس بە سەیران بۆ بەغدا ئەچن
وتیان: تۆ بنوو، ببینە بە خەو
وتی: لە تاوان خەوم نییە شەو
خوا لە مەجنوونی پرسی سەوداسەر
عیبادەتی چیت هێنایە مەحشەر؟
وتی: هێند عەشقی لایلام لە لا بوو
لەکوێ هۆشم لای خوای تەعالا بوو

لــە ئــادەمــەوە تــا ئــەم زەمانــە
ڕێگــای خێـرو شـەڕ بـە دەسـت ژنانـە
کۆنــە دەماخــان هــەروا نــادانن
هـیچ قـەدری جنـسی لـەتیـف نـازانن

ئـەلفـی مـرادت فـڕیدا، مـەردی
شوێن مـراد کـەوتـێ، بـۆ درەم مـردی
ڕۆژوو نمـازت کـە بـۆ نیـاز بـێ
وەک عاشـقێکی کـە پیشەی گـاز بـێ
نـوێژی زۆر، پیـشەی پیرێژنانـە
ڕۆژویـش ئـەسـلەکـەی بـۆ ڕەمـەزانـە
سـیاحەتی حـەج سـەیـری جیهانـە
ئـەوی بـە کـار بـێ بـەخـشینی نانـە
کابـە بناغـەی برایمـی خـەلیلـە
دڵ نـەزەرگـاهی ڕەبـبی جـەلیلـە
دڵ دەشـکێنیو دەچـی بـۆ کایـە
مـەچۆ، مـەزالیم لـە سـەر خـۆت لابـە
مـن زیـارەتی کابـەم کـرد بـەڵام
زیـارەتی دڵ پێـشترە لـە لام
لـە دەشـتی مینـا قوربـانی دەکـەی
بـۆ گـورگو چـەقـەڵ دیـاری دەبـەی
لێـرەی سـەربـڕیو بیـدەی بـە برسـی
دەبێـت بـە قـەڵای ئایـەتولکرسـی
دەزانی کـەوا دنیـا فانییـە
وای دەگـری تـا سـەر زینـدەگانییـە
ئـەگـەر تـۆ تـا سـەر هـەر بژیایتایـە
ئـەشـیا بـۆ دوای تـۆ جیگـا نـەمایـە
وەک پێش تۆ جێگای خـۆی داوە بـە تـۆ
تۆیش جێی خـۆت بـدە بـە یـەکێو بـڕۆ

ئەگەر پێ داگری و بڵێی من ناڕۆم
تۆیش وەک یارۆکان دەهاونە بن گۆم
گا لە سەر پشتی ماسی دانرێ
ترە کەڵەکێ دیارە سەر ناگرێ

گەرمتر لە تین، کەنارو بۆسە
ساردتر لە تەرزە دڵی مەئیووسە
زۆر دڵ مەدەرە مەسنەدی دنیا
تا سەر نەدراوە بە تۆ بە تەنیا
نەخوازەڵلا وا بە مەنسووبی بێ
شەرتی ئیستیحقاق نامەحسووبی بێ
لەگەڵ قابینە پێویست بوو گۆڕرا
هەر وەک (ڕیدینکۆت) مەنسووب داکەنرا
ئەوسا هەناسەی سارد وەک ڕەشەبا
نامەی ئومێدت بە بادا ئەبا
خوا دایتێ ئەهلی عیلمت پێ بڵێن
بە چرای (گەرچەک) لە دووت ئەگەڕێن
ئەگەر کەم خۆری دایم خۆر ئەبی
(ئینتەلا) ناکەی خاوەن زۆر ئەبی
خۆ ئەگەر چاوت لە دمبەی چەور بێ
ڕۆژێ دێ سزات بە کلکە تەور بێ
بەهار هات دیسان دیجلە لێی ئەترسێ
قەسری نزیک ئاو خەڵک لێی ئەترسێ
با وجود دیجلە زنجیر کراوە
ئەو هێزو گوڕەی بەرووی نەماوە
بەڵام تۆ نابێ لە ئاو ئەمین بی
تۆفان لە یادە، دەبێ تێبین بێ
بەمانە ئەڵێن: واتەی بێ‌هوودە
غەیرەز خواستی خوا هەموو بێ‌سوودە

خوا بێ قەزای کا خوایش کردەی وایە
ئەوەی ئەو دەیکا بە عەقلا نایە

تەلیسمی جامی چل کلیل دەرکەوت
کەر ئیسقانو سەگ کای کۆنەی بەرکەوت

خـوا ڕەوای بـینی وا کلـک هـەڵـگیرا
داپیرمـــان خنکانـــد لـــە بـــیری شـــیرا
مـادام لـەکـەی کلـک نـەمـا لـە نـاوا
عـــەداڵـــەتێکـــی شـــەرعیمـــان مـــاوە
شـەرع هـەمـوو کارمـان بـۆ دەبڕێتـەوە
(کـە مـانیع هـەڵـسا مـەمنـوع دێتـەوە)
ئێستا هـەر کـەسێ بچێتەوە جێی خـۆی
لجنـەی انزیبـات حـوکم بـدا بـۆی
مەلای مـەزبـوورە کـە چوبـوە نـاو گـۆڕ
گـۆڕەشـاری دا میـسلی ئێـسری تـۆڕ
پرســـیان چۆنـــە ئـــەوەو دنیایـــە
وتی: ئـاخ ئـەویـش قـەتـارچی تیایـە
بـەخـوا ئـەگـەر تـۆ عـاڵو سـاڵ ئـەبی
لــە هــەر دوو دنیـا بـێ سـوئاڵ ئـەبی
بـــەڵام دنبـــەی چـــەور بـــێ بـــەڵا نییـــە
شـوێن چــەتـە کـەوتـن بـۆ تاڵانییـە
تـەماتـە ماســی بگــری‌و تــەڕ نــەبی
قوماربـــازیش بـــێ‌و ئاخرشـــەڕ نـــەبی
شـــترمرغ ئـــەڵـــێن وەرە هـــەڵـــفڕە
ئـــەڵـــێ: نـــابینی ملـــم وشـــترە!
ئـەڵـێن بـار بـەرە ئـەڵـێ: باڵـدارم
تـەنهـا بـۆ خـواردن ئـازاو بـە کـارم

بووکــە بارانــێ کــەوتــە کۆلانـــان
خۆی کردووە بە بووک تنۆکی باران
دەغلودان ملکەچ، عەللاف بە دەماخ
هەژار وشکەڕۆ، دەولەمەند چالاخ
ســەیرانگــا جێگــای نــوێژی بارانــە
جۆشــی گریــانو فرمێــسک بارانــە
خەتیب فەرموویە کە دین نەماوە
غــەزەبی خوامــان وا لــێ گــیراوە
هەڵپەڕکێو سەیران کە کەوتە شارێ
لــە بــاتی ڕەحمــەت غــەزەب دەبــارێ
ســەیرانکــەر مــنمو واعیــزیش ئــەوە
لێــک ناکرێتــەوە ئــەم ڕۆژو شــەوە
بـۆچ تـەنهـا ئێمـە بـێ بـاران مـاوین
کــە وا فــەرمــانی کفریــان داویــن
یــا ڕزقــی ئوممــەت هــەر بــە بارانــە
کــە وابــێ تــەنهــا بــاران خوامانــە
کەس ئەو بێ، کەسە کە لە بێکەسە
نـەهـری هـەڵقولاند بـۆ ئێمـە بـەسـە
ئـەگـەر خـوا ڕزقـی بـە نـوێژ بدایـە
ئـەشـیا غـەیـرە دیـن نـانی نـەبوایـە
نـە ڕزق بـە دینـەو نـە مـاڵ بـە زانـست
ئارەزووی خوایەو ڕۆژی ڕۆی (ئەلەست)
زۆر کــەس مــەعاشــی زۆری دێتــەڕێ
هاتــە وەرگــرتن ڕێــی لــێ دەگــۆڕێ

لای چـاوی سـاغی بـۆی ئـەژمێـرن
دز بـۆ لای چـاوی کـوێری ئـەنێـرن
کـەوەکـە وتی بـە بـازی ئـەحمـەق
نـەینێنـە تـەبـەق مـەیێـژە سـەدەق

ئینسان لە نیسیان دروست کراوە
پەردەی غەفلەتی پێ داکێشراوە
بۆیە کە هاتە سەر کورسی مەسنەد
وا دەزانێ قەد، ناجوولێ ئەبەد
کە یەکێ دەبەین بۆ گردی سەیوان
لەوێ دەست ئەکەین بەشین و گریان
کە گۆرخانەمان لە پێش چاو گوم بوو
بە هەتاسەیێک مەرگمان لەبیر چوو
باشە با بڵێن لە مەرگ ناترسین
لە دڵ ئازاری بۆچی نەپرسین
ئەوانەی ئەمڕۆ بە دوومانەوەن
لەگەڵ لێکەوتین غەیبەت گێڕەوەن
پیاو ئەو پیاوەیە بە چاکە پیاو بێ
نەک بە وەزیفە ناوی بە ناو بێ
هەی وامان هەیە گەیە ئاسمان
کە هاتە خوارێ کەوتە بەر زمان
ئێستا ئەوانەی کە دەڵێن ئەزم
بە چێوی دیوان وا هەڵدەبەزم
کە بەرگی کاریان نەما لەبەردا
کەس و کار پێیان ئەنێن بەسەردا

لـــەوە بترســـە لـــە خــوا ناترســێ
لـە حـەقـی دۆسـتو ویجـدان ناپرسێ
وا ڕێ ئـەکـەوێ بـەد پـەسـند ئـەبـێ
بەلام دوایـی کـار تووشـی بەنـد ئـەبـێ
کـەسـێ بـە بـەدکـار نـاوی نـەزڕێ
ئـاگری دز تـەنهـا سالـێ ئـەگـرێ
بـەدکـار دوو نـەوعـە یـەکـێ نـەزانـە
مـەڕوانـە ئـەوە، عـەقـڵ میوانـە
نـەوعێکـی تریـان سروشـتی بـدە
ئـەوەیـان سـزای بـە داری حـەدە
پیـاو خـراب نـەبێ چـاک دەر ناکـەوێ
تـا تاریـک نـەبێ کـێ چـرای ئـەوێ
بـەخـشین هونـەرو وەرگـرتن نـەنگـە
چـاو برسـێتییە سـەرمایـەی جـەنگـە
ئـەوی لای خۆشـە تـۆ نـانی بخـۆی
دلـی مـەشـکێنەو بیخـۆ ئـەگـەر خـۆی
ئـەگـەر دەزانی بـە خواسـتن زویـرە
داوای لـێ مـەکـە ئـەگـەر وەزیـرە
ئـەگـەر نـان بـدەی لـە مـاڵ ناترسی
لـە هـەمـوو مالـێ دەخـۆی ناپرسی
بەرمالـی دەرمـاڵ هـەردوو وەک یـەکن
کـە عـالم نـەبـن کـەلـورو لـەکـن
لـە تـەنگانـەدا خـودا ئـەناسـی
کـەوتیـە فـەرەحـی دیـسان بـلباسی

مــار كــە زۆری خــوارد دەئاڵــێتە دار
بــەوە ئــەزمــەبــێو دەبــێ ڕسـتگار
سۆفیش كـە ماڵـی حـەرام زۆر ئـەخـوا
بـە نـوێژو تـەزبـیح گونـاهی ئـەڕوا

ئـــەوەتی دنیـــا ئـــەڵـــێن دنیایـــە
ئیعتیقـــاداتی غـــەریـــبی تیایـــە
گاهــێ گــوێرەکـەی بـەنی ئیـسرائیل
بـۆ قـەومـی موسـا ئـەبێتـە دەلیـل
گـاهی کـەرەکـەی عـوزێر لـە پێـشە
گـا، لاتو عـوززا ئـابین و کێـشە
گـا ئـەتاشـکەدەی زەردەشـت ئـەگـرێ
گاهــێ ژۆپیتــەر بــە بــاڵ ئـەفـرێ
ئـەمانـە هـەمـوو ئـەفـسانەی کۆنـە
لـــەم خـــەرافاتـــە ناپرســـن چۆنـــە
تـەنهـا ئـایینی شـوومی گـورگی بـۆز
خـەریکـە کلکـی ئـەکـەوێتـە تـۆز
نـــازانن، ئێـــرە بێـــشەی شـــێرانە
گورگ بۆز بێ، ڕەش بێ بۆ تـێهـەڵـدانە
ئـەفـسانەی شـەڕی ڕۆسـتەم عـەنتـەر
دەوەن بـــە ئاشـــە وا کـــەوتـــەوە گـــەڕ
لـــە هـــەمـــوو خـــاکی عێراقـــا بـــاوە
کـە ئـەڵـێن ڕۆسـتەم عـەنتـەری گـاوە
ئـــەم هـــەتیـــو بازیـــە لـــەوەوە داهـــات
بۆیـــە لـــە ئێـــران بـــووە بـــە بنیـــات

خـەیاڵـێکی وا، هـاتوە بـە سـەرما
لـە عالـەم پرسـم بـۆ گـەرماو سـەرما
بـزانم ئـاخۆ لـەم دوانـە کامیـان
چاکـەی زۆرتـرە بـۆ نـەوعـی ئینسان
ئەیزانم فیکری دوو کەس یەک ناگرێ
وا چاکـە بـابی فـەتـوا داخـرێ
ئـەوی قـەڵـوەو دڵـی پـڕ جۆشـە
دیارە کـە دەڵـێ، هـەر سـەرما خۆشـە
ئـەوی کـە لـەڕەو بـێ هێـزو تینـە
ئـەڵـێ سـەد شـکور کـە وا هاوینـە
پاڵتۆی فـەردەیـیو قۆنـدەرەی پۆستاڵ
لە کۆڵمان کـەوتن بووبووینە حەمماڵ
ئەتوانین لـە دەشت بێ لێفەو سـەرین
بـە سـەر ئـازادی شـەو بـەسـەر بـەرین
بـەڵام دووپشکو مـار پـەیدا بـووە
قـەیناکـا پیـشەی سـاڵانی زووە
هـاوین هـیچ نـەبـێ بامیـەو باینجـان
لـەگـەڵ تـەماتـە زۆرە بـۆ لێنـان
هـەنـدێکمان هـەیـە کـە باینجـانین
هـەنـدێکیتـریش غـەریـب سنجانین
هەمەدان جێگـەی غـەریب سنجان بوو
زۆر کـەسی ئێمـەی پـێ ماڵوێران بوو
دەردی هـەمـەدان کـەوتـە دەرگـەزیـن
مونـەووەران بـوون بـە مـەلا بـەزیـن

کەس لە سەر حاڵی پێشوو نەماوە
سوێندی درۆمان بە شەرف باوە
ڕەحمەت لەو کەسەی کە جنێو ئەدا
ئەڵێ: هەی ئەشراف لاچۆ تووخودا
لافاو سیروانی لێڵ کرد بە یەکجار
ماسی زل کوێر بوون کەوتنە کەنار
دەردەگایش زۆرەو کوللە لە ناوە
تەرزەیش کوتاینی هیچمان نەماوە
خوا بکا ئافەتی ئەشرافمان نەبێ
زمۆستان شەبێ، زو پیران تەبێ
قەی ناکا مەعاش لە جێی خۆیەتی
گوڵ بە دوو بەهار ڕەنگو بۆیەتی
بە ئیعتیادیو فەوقولعادە
دوو بەهارین (دەی) ساقی سابادە

کە لەگەڵ بەددا دانیشی و هەستی
پشت بە خراپەی چاکان ئەبەستی
تۆ دەڵێی چی بکەم قسەیان خۆشە
نەتیجەی قسەی گاڵتەو گەپ بۆشە
پیاوێ زەرەری لە خەڵکی دابێ
دڵی ناسرەوێ هەتاکوو مابێ
ناپیاویش هەبێ لە لاتی چاکە
کردەوەی بەدەو هێشتا بێباکە
خووی بەد وەک میقرۆب حیسەی ئیرسییە
دەوران بەدخوایەو پیاوچاک برسییە
بەلام ئاگری دز ساتێ ئەگرێ
کە دەورەیاندا هێلێکی دەبڕێ
ئەمە کاری کۆنە کە بە بای دەکەین
تەسەللای هەندێ خەڵکی پێ ئەدەین
ئەگینا ئێستا دەوران دەورانە
بۆ چلۆ چۆکەر ڕۆژی مەیدانە
یەکێ بە درۆ یەکێ چاوەڕاو
یەکێ بە ئاغام، پاشام هاتە ناو
مادام نیایەو ئەمانەی تیایە
پیاوی دنیایی لە بڕەودایە
ئەوی ناسرابێ بە عیلم و ئەخلاق
ئەبێ بچێتە جەزیرەی واقواق
ڕۆن و برنج و گۆشتمان گرانە
تەنها هەڵبەستی «ژورنال هەرزانە»[1]

---

١. ژورنال: مەبەست لە ڕۆژنامەیەو مەبەستیش لە پرۆگاندەی بێ ئەسل و ئەساسی ڕۆژنامەکانە.

جورئـــــەت بـــۆ ڕۆژی گرفتارییـــــە
نـــەتیجـــەی فیـــشاڵ شـــەرمـــەزارییـــە
گەر تۆ خـەریـک بی خـەڵـکی بشکێنی
تـــۆیش لــــە حورمـــەتی خۆتـــا نـــامێنی
گەورە ئەوەیـە خـەڵـک گـەورەی بگـرێ
نە وەک وەک دۆوک تەنها خۆی بخورێ
ئـەگـەر لـە بـەدیـی دڵـت پـاک نـەبـێ
گلـەیـی مـەکـە کـارت چـاک نـەبـێ
ئـــەوی بـــە گونـــاه زرێ دەپۆشـــێ
دوعـــا نایبـــڕێ ســـەد شـــێخ تێکۆشـــێ
(کاک ئەحمەد) دوعای بۆ باجگر دەکرد
ئەیگـوت: بمێنـێ نـەمرێ دەست و برد
نـەک یـەکێکـی‌تـر لـە موسوڵـمانان
وەک ئەو ڕێگـر بێ‌و دەرچـێ لـە ئیمان
بـە بمۆمبـا ماسیی دەکـەوتـە سـەر ئـاو
ئێستا عـەمـەلـەی ئـەشغال کـەوتـە ناو
بـــە کرێکـــاری بـــەڕێـــوەدەچـــوو
هـــەروا بزانـــە جـــەرئـــە پـــەیـــدا بـــوو
ئـەڵـێن: تـەبـەقـی پـڕ ئاشتیی ماڵـە
ڕاست ئەکەن ئەمە زۆر جەسبوڵحاڵە
سواڵـــکەر پێـــشڕەوی ســـوپایی بکـــا
ئـۆردووی جـەنگیـزی لـە بـەر ڕادەکـا
کـــە لـــە هێلانـــەی بێچـــوە چۆلـــەکـــە
مـــارێ پێـــوەدای گلـــەیـــی مـــەکـــە
هەر کەس عـەقلی خـۆی لـە لا پـەسندە
فائیـــدەی نییـــە ئـــەم بـــەنـــدو پـــەنـــدە

دەستەی تیاترۆی بە عیشوەو زۆران
گەیشتە سەرمان فەسلی باینجان
دەنگی دوومەڵەک کە گەیشتە گۆش
سەودای سەرو دڵ تێکرِا دێتە جۆش
شەوقی کارەباو بۆیەی سپی‌و سوور
بە شەو پشیلە دەکا بە سموور
ئێمە نەزەرمان هەروا کەچ بینە
رِەنگی سنعیمان لە لا شیرینە
بە دوو فیشالی لا پف هەڵدراو
ناڵە پێ‌پانمان لا دەبێ بە پیاو
جاران بە تەقەی دەمانچە پیاو بوون
بە دزە کوشتن بە ناوو داو بوون
ئێستا بە تەقەی زبان ناودارن
تەنها بۆ نەفعی خۆیان بە کارن
پیشەی پێشوویشمان لێ دەژێتەوە
ئاغایی لە نوێ ئەگەرِێتەوە
خوا کێو ئەبینێ‌و بەفری تێ‌دەکا
ئەوە بەدنامە قسەی لێ دەکا
ئەڵێن خشت هاوێژ پاداشی سەنگە
بۆ واتەی گاڵتە قەسدی کوشت نەنگە
بەڵام خوویێکی گرتمان بە شیری
ناتوانین تەرکی بکەین بە پیری
مەگەر ئەو خوایەی کە حاڵ ئەگۆرِێ
جەهلمان لەگەڵ نەخاتە گۆرِێ
خۆ من قەڵەم‌و زمانم سوا
هیچم پێ نەکراوە خستمە دەست خوا

شــاریَ ئــاویَکی خــەرەویتیــان بــوو
ئەیانخواردەوە عەقلیان تێک ئەچوو
یــەکــێ لــە لاوە هاتــە نــاو ئــەوان
بــەشــیتیان زانی کــەوتــە بــەر زبــان
هیچ کەس لە عەقلی ئەو رەزا نەبوو
لێک کەوتنە روو مابەینیان تێک چوو
دوایــی کــە زانی تــەنهــا مایــەوە
ئــاوی خــواردەوەو کــەوتــە کایــەوە
بە (ورپاطلاسون) بە (چال اونیاسون)
خۆشیان رابوارد ئەوانیش وەک من
بــەلام مــن بــە بــێ ئــەوە دەبــەنگــم
قــەلــەنــدەریَکــی بــێ نــامو نــەنگــم
ئەوەنئە هەیە یەک روو یەک دڵم
لــەمــەتانــەدا پــەروەردەی گــڵم
هەندێکی وا هەن هەسانی مەککەن
سەمــا بــە دڵــی بزورگــان ئەکــەن
بە مێچکە مێچکە پێ ئەلێسنەوە
کــە هــەڵ خلیــسکا خــۆ ئەکێشنەوە
ئەمە تەجرەبەی ئەوەندە ساڵە
هەر چی باوەریان پێ بکا منداڵە
بــا وجــود ئێستا منــداڵ پــەســندە
کەس بە پیر ناڵێ کەرت بە چەندە
پیر قران داهات، تو خوا با بمرن
خووی چلوچۆیی ئەم دەورە نەگرن

ئـەوانـەی دوڵـەت بـە هـیچ نـاگرن
بـە مـەردی تـرِی دنیـا دەبـرِن
وا بزانـە هـەزار فـەردە توتنـت بـوو
ئـاورِت دایـەو ئـاگری تـێ بـەربـوو
هـەر تـووتن نیـە ئـەو کـلۆکۆیە
دوو بەشـی قرچەی نـاو جەرگـی تۆیـە
ئـەگـەر دەر ئـەزەل هیچـت نـەبوایـە
ئـەتگـوت بـە نـەبـوون هـیچم لـێ نایـە
بەڵام تـۆ پارەی بـەغدات لە سـەر بێ
لێرەیش تو تنەکەت ئاگری تێ بەربێ
ئینجـا بروانـە ئـاگری دەروونـت
رەنـج بـە خـەسارییو دەردی نـەبوونـت
دوژمنـیش دەڵـێ: دە بـرِۆ گـۆرِت بـێ
کـە بـروا بـۆچی ماڵـی زۆرت بـێ
من سەربەست ئەژیم رەندو قەڵەندەر
سەودای مەبعووسیم بۆچ کەوتە سەر
ئەویش چەند رۆژێ سەهرەو سەیارە
بە قسخی!! بەغدات لە دوور لێ دیارە
تـووتن سـووتانو وەرگـەرِان یـەکـە
حـەز لـەحـەمامی زەواجـل مـەکـە
کـە بـۆ کـەوتـن بـێ بـڵند بوونـەوە
مەفرە بە هەوای بەرزییەک شەوە

قـەت نوقلانـەی بـەد لـە دەسـتت مـەدە
بــەدی هـــاتنی لـــە ســـەدا ســـەدە
کـە تـۆ بـە یـەکـێ بـڵێی ئـاخر شـەڕ
ڕێـی ئـاخر شـەڕی هـەڵـبەت دێتـە بـەر
دوعــای پیرێــژن بــۆ ئــاخر خێریــی
زوو گـیرا دەبــێ بـە بـەرچـاو تیریــی
چلـەی هاوینــەو چــوار چلــە هــەیــە
نــازانین چلــەی ئێمــە تــا کــەیــە؟
مــەلای مــەزبــوورەو حیــسابی ڕۆژوو
بەردیشی تێخست باز هەم بەسەرچوو
بــە چلــە بــەفــرو قــیر ئــەتوێتــەوە
ســامی بــاحورایش زوو ئــەبڕێتــەوە
بــۆ (کــل نفــس ذائقـــەالمــوت)
تـەفسیری وابوو هـەر پیری بـەرکـەوت
هــەنــدێ لــە بــورجی مــشیدەدان
لـە ئیدراکی مـوت بـێ سـاتو سـەودان
کاتێکیــان زانی کــە ئــەیــاننێژن
خۆیــشیان ئــەزانــن چاکیــان نــاینێژن
بـا ئـەوان بـڕۆن جێگایـان بـۆش بـێ
قـەیناکا لـەوێ خـوا لێیـان خـۆش بـێ
خـوا کێـو ئـەبێنـێ و بـەفری تـێ ئـەکـا
نـەزان بـێ هـوودە قـسەی لـێ دەکـا
مــن نــازانم چــیم لــەمو لــەو داوە
خـــوا ڕەوای بینـــێ میـــوەم تـــەواوە

لــەوە بترســە لــە خــوا ناترســێ
لـە خـوا نـەترسـێ لـە کـەس ناپرسـێ
رێــوی کــە هــاتو بــوو بــە فاقــەوە
فێــڵبازیی دەنــێ بــە گــوێی تاقــەوە
دەگــەوزێ بــە دەم واقــەواقــەوە
کلکــی شــۆڕ دەبــێ بــە لای لاقـەوە
شـەرع ئـەڵـێ: «کـل مـضر یقتـل»
بـە پـارەی میریـی بـەراز ئـەکـەن پـەل
مـیری گـوێی بـەراز بـە پـارە دەکـڕێ
چونکـە زەرعـاتی خـەڵـک هـەڵـئەدڕێ
ئێمــە ئــەمانــە بۆیــە ئــەنووســین
کـە بیگرنـە گـوێ، بـەڵام مـەئیووسـین
خـووێی کـە ئینسان گـرتی بـە شـیریی
لێــی نابێتــەوە تــا ئــاخری پیریــی
(واریتـە) گـورگی کـرد بـە پیـاوی مـەڕ
بـە چاوی خـۆم دیم پووشـی خـستە بـەر
ئێمــە وا گــورگی بــۆز ئـەپـەرستین
نــادانی دەســتی زانــستی پــەســتین

قــەزا دەســتێکە پێـنج پـەنجـەی هـەیـە
کـە هاتـە جونبــوش وەک ماکینــەیــە
دوو پەنجەی بۆ چاو دووی تری بۆ گوێ
یـەکێکـیش بـۆ دەم حـوکمی دێتـە جـێ
پشت بە دنیای پوشت مەبەستە زینهار
شــەویکــی بــەس بــوو نــادری نــاودار
گــەورە بـــە غـــرور دێتـــە نوشوســـتی
حەمە پاشای جاف پیاوی خۆی کوشتی
مەحموئاغای سیوەیل ئەو ڕۆژەی کە مرد
نۆکـەر خـوا شـکور ئاغـاڕۆی بـۆ کـرد
تـەرسـی کـەرەکـەی جـەجاڵ خورمایـە
بۆیــە کــە هــەستا خــەڵـکی لــەدوایــە
زســـتان نانـــەوا هـــاوین بـــەفـــرکێش
بۆیــە ناپرســێ لــە قــەوەو لــە خــۆیش
ئـەو کـەسـەی ماسـی بگـرێ تـەڕ ئـەبـێ
بێـستانەوانـیش تووشــی شــەڕ ئــەبــێ
بیــستانڕن گــورزی خــۆی دەوەشــێنێ
بــۆ زرکــێ بنکــێ لــەبــن دەردەێنــێ
زۆرم دی چاکەی دەربارەی خەڵک بوو
کـە کــرد جنێویــان پێــدا زوو بــە زوو
دنیا وەک مووی قـول چـەرخـی گـەڕاوە
بـە شـانەشـی کـەی هـەر تێـک ئـالاوە
چەند خۆشـە ئینسان پـەرێزی پـاک بـێ
لـە چـەنـدوچۆنی دنیـا بـێ بـاک بـێ

ئـەسـكوێ بـێ لـە نـاو دیـزەی دنیـادا
كـەس نـەبـێ پـەنجـەی ئـیجلالی بـادا
هەر چی وەک سرکە توند بێ‌و بڕ لە با
بیکەیتە شووشـەیش ئاخری شـەێ ئەبا
لـە هـەر ئاشـوویێ عـەقـڵێ وەرگـرین
ئـەتـوانین لـە ڕێـی بـڵند لـێ خـوڕین
خـۆ ئـەگـەر ژێـر پێـی یـەكتـر بتاشـین
دەستـشمان بگـرن هـەروا لـە پاشـین

وا گردبونــــەوە پــــایزە براکـــــان
بەڵکوو یەک کەون هیممەتی چاکان
بــەلام وەک ئـاردی نــاو درک وایــە
بــرایش لــەگــەڵ یــەک ناینــە کایــە
خۆولاتیمـــان بـــۆچ لا چـــا نابــێ
گـوێلکی خۆماڵـی بـۆچ بـە «گـا» نابـێ
مـەڵـێن شــیلاوگ مایــەی پــەنــیرە
فیتنــە هــەوێــنی نــۆ قــازان شــیرە
مەدحی ڕووبەڕوو پیاو ئەدا بە شوو
زۆر دۆستی سەر نان بە دوژمن دەرچوو
خوا مووسا بۆ سەر فیرعەون ئەنێرێ
کە چی جار جار مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
پیاو بۆ بۆرە پیاو ڕۆحی خۆی سەرف‌کرد
کە چی پێی دەگوت بە دەردی خۆی مرد
ئــەو کانیــەی ئــاوی لــێ دەخوێنــەوە
بــە نابــەکــاری پڕیــەکــەینـــەوە
سیاســەت پیــشەی ئاغــای بــێ ڕیـــشە
بۆیــە گــەلــێ پیــاو بــێ ڕیــش‌و ئیــشە
زۆر ڕیــش‌و سمـێڵ تاشـراو وەک ئـەوان
خۆزگــە ڕیــش ئـەبـوو بـە مـۆدەی ژنـان
ئۆخەی ژنان بوون بە گەورەی گەڕەک
ئـەبـێ دەسـتەی تـر بچنـە بـەر خـەڕەک
ئـەنجـا هـەنـدێکیان چـۆنی دەڕێـسن
لـەگـەڵ گـوێ چـەنـە بـەرزە بڵێـسن

بـــە نارنارۆکـــە ســـەر دەلـــەقێـــنن
دەم بـۆ پـارووی خـەڵـک دا دەچـەقێـنن
ئـــاخ خوێنـــدەواری فریامـــان کـــەوە
بـــۆ عالـــەم ڕۆژە بـــۆ ئێمـــە شـــەوە؟

لـە تـەئـریخ پرسـە کـە ڕابـوردووە
هـەر دانـە بـەردێ جێـی مـەردێ بـووە
تـۆیش بگـەیتـە سـەر ئـەو دانـە بـەردە
شـەخسی خـۆت لـە لا مـەردی نـەبـەردە
بـەڵام بـە خووێـک ئـەکـەویـە خـوارێ
ئـەبـێ بـە پـەنـدی گـشت هـەرزەکـارێ
ئـەتـەوێ دڵـت نـەخـەیتـە لـەرزە
مـەچـۆرە سـەر ئـەو دەندووکـە بـەرزە
لـە تـەک کـەسـێکا ئـەوا دانیـشتووی
بـە چـاو ئـەبیـنیو لـە گـەڵـیا ئـەدووی
کە دوور کەوتیەوە لە پێش چاوی ئەو
ئـەو دیـدەنیـەت لا ئـەبـێ بـە خـەو
خۆ ئەگەر ئووری بوو بە مانگ و ساڵ
وەک دیمو نـەدیم ئـەبـێ بـە خـەیـاڵ
ئـەمـە ئـەحواڵـی دنیاکـەمانـە
هـەر چـی کـە بتبـێ ئـاخری نـەمانـە
کە چی پێی خەڕۆین ئەڵێن تا سەرە
جـا، وەرە لـەگـەڵ خـەڵـکا دەربـەرە
چـەنـد خۆشـە ئینـسان ئـەمـە بزانـێ
هـەر وەک سـینەمـا لـە دوور بـڕوانێ
بـە شـیعرو بـادە غـەم بـدا بـە بـاد
بـە دنیـا بـڵێ: بـڕۆ بـێ بنیـاد
هەندێ کەس بە شیعر سەریان ئەئاوسێ
سیـسرک بـۆنی گـوڵ بکـا، ئـەتاسـێ

مــر، هــات لاســایی قــازی کــردەوە
هێلکـەی زلی کـرد کـەچـی بـووردەوە

ئێـــستا پـــاییزەو ســـەیـــران بـــوارە
ئـەرخـەوان سـوور بـوو ئـەڵـێن بـەهـارە

قــەومــێ قــەلــەڕەش بکــا بــە پێــشڕەو
ڕۆژی وەک باڵــی قــەل دەبــێ بــە شــەو

مـن خـۆم پـەروەردەی دەهـۆڵو زۆرنـام
لــە ئینجــە ســازیی دنیــا تــەوەلــلام

بـەلام هـیچ وەختـێ لـەگـەڵ زەڕەی کـەر
هــەڵــکردم نابــێ بــۆم ناچێتــە ســەر

ئێـستا وا ڕێمـان لـێ بـوو بـە دوو ڕێ
یـەکـێ بـۆ عاممـە، ئـەوی تـر بـۆ کـێ

هەر چی یەک ڕوو بێو یەک زیان و پاک
وەک شمشیر خۆیتی دەبێ بە خۆراک
دوو ڕوو دوو زیان شانە ی سەر سەرە
وەرە لەم قوڕە دەرکە ئەم کەرە
لەم زەمانەدا ڕاستیمان نەدی
خۆمان هەڵگرین بۆ دەورەی مەهدی
ئەوسا گورگو مەڕ تێکڕا ئاو ئەخۆن
ئەمە ئەفسانەی کۆنەی من تۆن!!
گورگ هەتا کەڵبەی نەشکێ مەڕ ئەخوا
پیاوی بێکارە ئەڵێ بەد بە خوا
خوا خزمەتکاری قاپی تۆ نیە
کوتەکی دایتێ دوعات بۆ چیە
خوزگە پیاو خراب وەک هەنگ بوایە
لەگەڵ پێوەدان گیانیان دەرچوایە
بەلام لە شفرەی یەکانە ئەکەن
بە قامیش بڕین ددان تیژ ئەکەن
خۆم ئاگام لێیە ڕۆژێ کاک ئەحمەد
دوعای ژینی کرد کرد بۆ پیاوێکی بەد
وتیان باجگرە بۆچی نەمرێ
فەرمووی با کەسیتر جێی نەگرێ
پیاو چاک مەمنوونی بەدی بەدکارە
چاک بە کردەوەی بەدا دیارە

چەند خۆشە ئینسان شێوەی شەمعی بێ
خۆی بسووتێنێو نەفعی جەمعی بێ
چەند خۆشە ئینسان خووی چاک بگرێ
ئەوە بگریتە باوەش کە دەمرێ
چەند خۆشە ئینسان کە بە ڕەنجی شان
کۆی بکاتەوە بۆ ئەرکی میوان
نەک لە مەڕ چەور کا بیدا بە گورگان
خۆی مایەپووچ بێو ڕووزەردی دیوان
هەندێ چی دەست کەوت هەر تێ دەپەستێ
لغاوی شەیتان دەمی دەبەستێ
ئەو پاشەکەوتە بۆ مێردی ژنە
بە زیندوویی خۆی ژن لێی دوژمنە
هەر چی خوارد ئەڵێ: ئاخ نەمخواردایە
ژمارەی سەدەی تەواو بوایە!
کە چوویشە گۆڕێ ئەڵێ: هەی بیداد
من کۆم کردەوە کێ پێی بوو بە شاد
ئەمە دیارە لە پێش چاومانە
کە چی پیشەمان خۆ تەفرەدانە
ماڵی خۆ بە خۆر بۆ چەکمە بۆرە
گەرمە گۆڕ نەبێ پیاو گۆڕبەگۆڕە
ئەمە توانجی بێ دەوڵەتییە
منیش کە بمبێ گوێم لەمە نییە
بێ دەوڵەتییە وا بێکارە بووین
بێ پارەییە پارە پارە بووین
پارەمان نەبێ بە چی دەخوێنین
ئاو نەبێ درەخت بە چی ئەڕوێنین

بــە ڕەمــەزانـــان ئـــەبـێ بترســـی
لـە برسـی ڕۆژوو پیـاوی چـاو برسـی
وا برســـی ڕۆژوو تـــا ئێـــوارەیــە
بـــەلاّن چاوبرســـی دەردە هــارەیــە
هـەنـدێ بـۆ ئـەمـەی بـڵێن بـەڕۆژوون
كاتێــك زانی بــە گژتــا هــەڵـچوون
خۆ هەندێكیش هەن بە جەژنیش تـووڕەن
قــەی ناكــا جـارێ وا تــازە كـــوورەن
زۆری پــێ ناچــێ كــە خانیــان ســوا
باویـــان نامێنـــێ! ئــەكــەونــە دوا
بۆیــە گرانــە تــرێو ناســكەرمـــێ
تینتیخـاب كـەوتـە مـانگی ڕەشـەمـێ
خـۆ ئـەگـەر بێتـە شـێوەی هـەورامـان
لـە دەسـت كـاك ڕەشـید یـا ڕەبی ئامـان
نــەعــرەی دەگاتــە شــیوی ئــابلاخ
نـەقـشی پانتۆڵـی ئـەبـێ بـە بـەیـداخ
هــەمــوو دەعوایێــك لــە نــەبوونیــە
ئــەم ئــەحوالانــە نــە بــێ تووتنیــە
ئـەڵـێن تـەبـەقـی پـڕ ئاشـتی ماڵــە
چــاوی ڕەشــی زۆر هیــوادار، كاڵــە
مـــەڕوانـــە ئێـــستا هیـــوادار زۆرە
ئـاخری وای لـێ دێ ئـەكـەونـە نـۆرە
ئـەو شـایە خۆشـەی كـە كـەم دەوامـە
كـە هـەڵـسای لـەخـەو وەك ئیحتیلامـە

خۆ، ئەوەی ڕێگەی چەسپین نەناسە
وەک (سووره خاتە مەکە)ی بلباسە
کچ پارە ناکا ئەم تەق و دەوە
بە سەر کێوەوە نیشتەوە ئەوە
ئەو قەڵەندەرەی کە بێ هێوایە
سەیری جیهانی لا سینەمایە

بـە تـورکی پـایز کـە (سـوک بـەهار)ە
ئەم ساڵ نموونـەی دەرکـەوت لـەم شـارە
چواڵە گوپکەی کرد ئەرخەوان پشکووت
قارچـک هـەڵـتۆقی لـە لـووت‌و بـزووت
بەلام ئـەو کارگـەی زوو سـەری دەرکـرد
لێرەو لە کەرکووک زۆر کەسی پێ مـرد
ئـەترسـم تـارای ئـەرخـەوان وابـێ
خـومی جوولـەکـەی دەوران شـێوابێ
خێـرا! دەرووی خێـرە، خواکردیـەوە
دایکـی گرانیـی (ئـاڵ) بردیـەوە
یـاخوا ئـەمـەمـان لـێ بگـەڕێ بـە ڕاسـت
بز شیر داو ئێمەیش تێر بخۆین لە ماسـت
کـە ماسـت پـەیـدا بـوو نـۆرەی پـەنـیرە
بـەدکـار هـەویـنی نـۆ قـازان شـیرە
ئافـەریـن لـەوەی کـە شـیری پاکـە
شـێری مـەیدانـە لـە شـێر بێباکـە
ئەو دڵەی کە وەک مەنجەڵ ژەنگ دێنێ
شـیری تـێ مـەکـە ئـەیبزڕکێنـێ
مـن تویکـڵە شـوتیم کـرد بـە مـرەبـا
خەڵک ئەیخاتە ژێر پێی خەڵک ڕەت بیا
ئـەوی خـەریکـە دۆسـتی خـۆی بخـا
کاتێـک زانی وەک دیـوار، ڕووخـا
هـەر چـی لای گـەورە واتـەی ڕەوایـە
ئەگەر چـاک نـەڵێ (چـاک)ی کـەوایـە

نـــەدیم نموونـــەی قیبلـــەنمایـــە
بـــەد مـــەبـــە، ڕۆژان ڕۆژی لـــە دوایـــە

دڵـــی هیـــوادار خورپـــە خورپیـــە
لـــەگـــەڵ ڕابـــەردا چرپـــە چرپیـــە

ئەوی ڕۆژووی گـرت سـەر فتـرەی نـەدا
ڕۆژووی نابـــەنـــە بـــارەگـــای خـــودا

جـــەژن دانـــرا بـــۆ ڕۆژوەانـــان
ئێـستا بـێ ڕۆژوو ئـەیـەن بـۆ خۆیـان

شـــەوی دریـــژی ئـــەوەڵـــی زســـتان
لـــەگـــەڵ رۆژگـــاری ئـــاخری نیـــسان
بـــەراوردی کـــە وەک پـــەنـــدی پـــیران
یـــەعـــنی لـــە بـــاریَ نامێنـــیَ دەوران
کـەوابـیَ نابـیَ هـیچ کـەس مـەغـرور بـیَ
بە نەبوون، زەبوون، بە بوون مەسروور بیَ
ئـــەبـــیَ دەســـتەڵات بـــە هـــەل بـــزانی
هەڵسووڕیَ بـۆ خـەڵـک هـەتا ئـەتوانی
کـــە هـــەڵـــبژێررا لـــە قـــەوم خۆیـــشا
فۆرمـــەی نـــائیبی بـــە بـــەردا کێـــشا
پـەلـە، پـەل پـەل بـیَ لـە هـەمـوو لایـە
چونکـە ئـەم حالـە حـەللی لـە دوایـە
بـــا وجـــود ئـەمـە نابـــیَ بـە بـەڵـێن
مـــەبعووســـی ئێمـــە نـەبـــوە هـــیچ بـڵێن
کـابرای زەکـی! تـۆیش نـەخـەڵـەتـابی
بـــــڵێی حیـــــسابی دەورەی نیـــــابی
ئاگـات لـیَبـوو چـەنـد ئـەزیـەتـت کێشا
بـۆ تـووتن‌و سـووتن چـەنـد سـەرت ئێشا
کـەوا کـەوتوویتـە نـاو گـەڕەکـەوە
چـــاو بـــەســـتەرەوە بـــە دەســـرۆکەوە
بـــۆ خـــۆت کتـــێبی تـــاریخ بنووســـە
ســـەرپێچـــی مـــەکـــە چـــارەنووســـە
هـەر چـەنـدە نـەوای ڕاسـت عیراقییـە
لـــە قوبـــەی، دەهـــرا ســـەدات باقییـــە

مــــەقـــامی منـــیش میلـــی مینایـــە
مینـای دڵ، بـەردی ڕەجمـی زۆر تیایـە

مـن هیـوام بـە کـەس نیـە بـێ بـاکم
بـە تـەعنـەی بـەدکـار ئـەزانم چـاکم

جـارانی پێـشوو کـە مـەتـەڵ بـاو بـوو
هـەر نیـوە شـیعرێ مـەتـەڵـی نـاو بـوو

ئـەم پـەنـدە نـاوی بـە مـەتـەڵ ئـەبـرێ
بەڵام بۆ هـیچ کـەس نـاوی حەل نـاکرێ

هەورو ڕەشەبا بەفرو هەڵەکۆک
مشک‌و پشیلە لەگەڵ یەک ناکۆک
واشەو چۆلەکە کەرویشک‌و تانجی
پشیلەی مەتبەخ‌و هەمینە باجی
سەگ‌و گورگ‌و مەڕ ئاشچی‌و داری تەڕ
سۆفی‌و سەگی گەڕ چەتەو ئەسپی لەڕ
بە ڕۆژی شەموان جوولەکەو ئاگر
ئاغاو هەرەوەز پۆلیس‌و نازر
ئەمانە هەموو حوکمی سروشتە
تیغی بەدکاری هەر بە بڕشتە
هیچ کەس لە پیاوی هێمن ناترسێ
کە بەد دەرکەوێ خەڵک ئەحەپەسێ
خەای کەس نیە فەلەک بەدکارە
هەمیشە لەگەڵ نائەهلا یارە
ئەیەوێ عالەم لە یەکتر بەردا
پاڵ بداتەوەو سەیر کا بە سەردا
ئەو کەسە شێتە کە لە دونیادا
بە هیوای چاکە خۆی بە فەنا دا
نازانێ دنیا لاشەی تۆپیوە
سەگ دەوریان داوە گۆشتیان نەدیوە
یا ئەبێ وەک خەڵک بێتە شەڕە سەگ
یا ئەبێ هەڵکەی بە نانی کەپەک
هەرچیم دی ئەڵێ ئەی بەختی دوژمن
نایێلێ دونیا ڕوو بکاتە من

ئەوی هەیشیەتی هەر بە پەرۆشە
سەیری کەن سەیری دونیا چەند خۆشە
هەتا باریان کەی هەر دەڵێن: کەمە
خۆزگە ئەمزانی کەی دەڵێ هەمە
یەک بە یەک هەموو ئەمە ئەزانین
هێشتا ئەسیری جەهل و نادانین
بەلام لە لامان بوو بە ئەفسانە
عەشق و سووتانی شەمع و پەروانە
پەندی پیرانم هێشتا لە بیرە
ڕۆژێ نوسیبووی ئەو پیاوە پیرە
دەوڵەمەند پارەی بە کەس نەداوە
ئەو هەموو خەڵکەی ئەڕوا بە دواوە
هەر ئەو نەریتەو هەر ئەو پیشەیە
ئەم پەندە بۆ من هەر سەئیشەیە

فــەلــەک بــە پیــاوی ترســنۆک فێــرە
بــە کــەر نــاوێرێ بــە کورتــان شــێرە
ئــەمجــا تــۆ دەبــێ خــۆت نــەترسێنی
بە هیممەت چەرخی فەلەک بشکێنی
هــەورە تریــشقەت لــە لا، وەک بــا بــێ
بــە بــێ پــەروایــی شــات لا گــەدا بــێ
بەڵام بەو شەرتە کردەوەت چاک بێ
دڵــت لــە فیتنــەی جاسـووس بێبــاک بــێ
گــوێژە، مێــزەری بــەفــری لــەســەر نــا
ناو شــار ناخۆش بــوو بە زوقــمو سەرما
دارو خــەڵــووزمان فیئــاتی ســەرکــەوت
قــەیــد ناکــا هاکــا پشکۆمان بــۆ کــەوت
هــەنــدێ بــە زۆیــا گــەرم ئــەبنــەوە
هــەنــدێ بــە ســۆیە گــەرم ئــەبنــەوە
گاڵتەی (حەبەزبووز) دیسان کەوتە سەر
کــەرامــەتی شــێخ چــووە (زەیلــی) کــەر
خواجە نــەسرەدیــن بــۆ هــەر ســێ ســوئال
تەنها کــەرەکــەی خــۆی کــرد بــە میسال
کـــەری عـــوزێریش لـــە قورئانایـــە
بــەعــسەتی ئــەویــش زۆر بــە مانایــە
ئــەڵــێن ئــەو کــەرە تــەنهــا زەڕیــوە
نێــرەمــووک بــووەو هــیچ نــەپــەڕیــوە
خــۆ، کــەری عیــسایش نــەتــەوەی نییــە
نــازانم ئـــەوە حیکمـــەتی چییـــە؟
ئێـــستا، کـــەرێکـــی دەجاڵـــمان مـــاوە

هێـــشتا کورتــــانی بـــۆ نـــەدورواوە
تـەرسـی کـەرەکـەی دەجـاڵ خورمایـە
بـۆ ئـەو خورمایـە خـەڵـکی لـە دوایـە
هـەنـدێکمان هـەیـە کـەوا خـورمژەن
هەندێکیش کوشتەی خورمای کورد کوژەن
کـەلـەرمـی کوێـستان بـە سـێ شـاییە
ئـــەم (لـــەهانـــە)یـــە ئـــا نـــە باییـــە
پەندم بە پـەنـد بـوو، وەک پـەنـدی پـدەر
لـەهانـە زۆر بـێ ئـەیخـەمـە بـەر کـەر
تـــەلیـــسمی جـــامی چـــل کلیلـــەیـــە
گۆشـت بـۆ کـەرە، کـا بـۆ پـشیلەیـە

غـرووری کـەوتـە سـەر ئـەسـفەنـدیار
تـیری ڕۆسـتەمـی زوو بـۆ کـەوتـە کـار
لــــە پێــــشدا زۆری لـــێ پاڕایــــەوە
ئـــاوڕی خێـــری لـــێ نـــەدایـــەوە
ئـەیگـوت مـن لـەشـم لـە تـونج کـراوە
ترسـم لـە گـورزی ڕۆسـتەم نـەمـاوە
تـــیرێ هـــاتو دای لـــە ئـــاوی چـــاوی
چــــەماندیـــــەوە قـــــەدی لاولاوی
ڕۆستەم پێی گوت کوا ڕۆیین تەنیەکەت
ئـــاوازەو لافو گـــەزاف ژەنیـــەکـــەت
کـــێ وتی: دەســتی ڕۆســتەم ببـــەســتە
چەرخ لە ژێر دەستی ڕۆستەمدا پەستە
ئـەسـفەنـدیاریش هێنـد هاتـە زمـان
چەپ گـەردە چـەرخـی بێوفـای زەمـان
سـەد هــەزارانی وێنــەی مــنی کوشـت
گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
مـەگـەر شـانامە بـە کـەیـف بخـوێنن
نابـــێ پـــەنـــدیکی وای لـــێ دەربێـــنن
ئـەگـەر هـەر پـەنـدێ پـەنـدێکمان باتـێ
ئێمـــەیـــش ئـــەچینـــە ڕیـــزەی ولاتـــێ
بـەلام هـەر ئـەزیـن وا هـەڵـدەبـەزیـن
گـــورەگورمانـــە تـــا دێیـــە بـــەر زیـــن
بـــە حوشـــتریان گـــوت ملـــت درێـــژە
وتی: ئـــەڕوانم ڕێ ســـــەرەو لێـــــژە

لێرە ئەو کەسەی کاریان پێ سپارد
ملۆزمێکە بۆ هەناسە سارد

هەر خۆی ئاغا بێ و ژنی ئاغاژن
لەگەڵ برایا بیکە بە دوژمن

بە ئاغایەتیش کە هاتوو لێ کەوت
خۆی ئەکوتێتە میحرتابی مزگەوت

بۆ ئەو کەسانە شەرمیش نامێنێ
دوژمنیشی بێ هەر ئەیدوێنێ

لە ناو چاوایە تنۆکی حەیا
کە لەگەڵ تکا، رابورد، واتکا

چوار یاری یەک رەنگ لای من یۆڵداشن
ئێوە بۆ خۆتان لە دار داتاشن

چیبکەم یەک رەنگی لە ناوا باوە
ئێستا دوو رەنگی لە ناوا باوە

رۆژێکمان لێ دێ بگەینە بوار
ناچار دەرکەوێ رەنگی ژێر شەڵوار

کەس واتەی چاکە ناگێرێتەوە
غەیبەتیش لای کەس ناشێررێتەوە

شیعرێكی سەیری كوردیم چاو پێ كەوت
لە ماناكەیا مەراقم رێ كەوت
مانای شیعرەكەم لێ بوو بە مەتەڵ
نەمزانی قازان بووە بە مەنجەڵ
(قازان قەتار بەست قولنگان هەوایی)
(حەیفە قیلەكەم شەو بە تەنهایی)
دەفەرموو فازو قولنگو دوڕاج
ئەمانەم بۆ بكە بە مەنجەڵ و پاچ
قازان قولنگان پۆلی باڵداران
پێكەوە ئەژین وەك دەستەی یاران
یەعنی كە ئەوان قەتار ئەبەستن
حەیفە تۆ تەنها بە بێ من نووستن
یا خود كە مەنجەڵ لە ریز بە قەتار
ئاو گەرم ئەكەن بۆ مردووی نازدار
وا هات جەمعی قاز كە بوو بە قازان
مەنجەڵی گەورەیش پێی ئەڵێن قازان
ئینجا قولنگان قولنگی باڵدار
ئەكەونە هەوا ئەڕۆن بە قەتار
باچیش قولنگە جەمعی قولنگان
بەرز ئەبنەوە وەحتی پاچ لێ دان
یەعنی پاچ بە دەست قەبرەڵكەنەوە
بوداوەشاندن بەرزیەكەنەوە
بەمە مردنمان ئەخەنەوە بیر
های شیعری مبهم های عقلو تدبیر

ئێمـــە مردنمـــان نـــاوە بـــە لاوە
تـــازە عومرمـــان لـــە نـــوێ نووســـراوە
تریاکمـــان پێیـــە لـــە مـــار ناترســـین
لـــە بـــیر خـــستنەوەی مـــردن وەڕســـین
دوای مـــردن پرســـین نییـــە مـــەترســـە
چۆنـــت هاتـــە پـــێش لـــێ دە مـــەپرســـە
ئێمـە کـە عـومر بـە کـەم ئـەژمێـرین
حەیف نییە ئەویش بە ترس ڕابوێرین
دانـــا بـــە نـــادان بـــادەنـــۆش تـــرە
گـۆم هـەتـا قـوول بـێ مـەلـەی خۆشـترە
بـــیر دوارۆژمـــان بـــوو بـــە ئـــەفـــسانە
نـــان ئـــەو نانـــەیـــە ئـــەمـــڕۆ لـــە خوانـــە
قـــەیـــدی قیامـــەت مـــەخـــەرەوە یـــاد
بـزەن بـەر ڕەنـدان هـەر چـی بـادا بـاد
دنیـات بـەم ڕەنگـە بـۆ ئـەچێتـە سـەر
بو دین و ویژدان خۆت مەخە خەتەر
چونکـــە ئـــەم دوانـــە ئێـــستا فیراریـــن
کـــەوتوونـــە شـــاخان شـــوێن نادیـــارین

من خۆم زستانم بۆیە خۆش ئەوێ
مارو دووپشکی تیا دەرناکەوێ
عاقڵ لە کاری خودا تێ ماوە
مارو دووپشکی بۆ چی داناوە
ئەوەی سەیرە مار دووپشک ئەبینێ
ورە بەرئەدا دۆش دادەمێنێ
پێچی نامێنێ لێی درێژە ئەبێ
لە ترسی دووپشک حۆل و گێژ ئەبێ
دووپشکیش ئەڕوا تا تەوقی سەری
پێوەیدا ئیتر ڕۆحی دەرپەڕی
ئەم عەداوەتەی زیندەوەرانە
هەمووی بە حوکمی سڕی یەزدانە
سەگ بۆ پشیلە، پشیلە بۆ مشک
ئاو بۆ ئاگرو ئاگر پووشی وشک
تانجی بۆ کەروێشک، کەروێشک بۆ بێستان
بۆیە ناکۆکن لەگەڵ یەک ئینسان
جووجەڵەیش لەگەڵ کەچەڵە ئەبن
بێ مێرات بەگژ یەکدا هەڵ ئەچن
ئەم تێک هەڵچوونەو شەڕو هەڵدایە
بۆ بێ عیلاقە وەک سینەمایە!
چەند خۆشە هەروا لە دوور بڕوانی
نەچیتە ناویان هەتا ئەتوانی
پاڵتۆی قەناعەت بکەی بە بەرتا
لێفەی تەمەڵی بدەی بە سەرتا

ئەمما بە شەرتێ خەیاڵ پەروەر بێ
لە ئەوجی خولیا مورغی تیژپەڕ بی
قەسرو قوسورو ئۆتۆمۆبیلت
تەیارە و ئەسپو تەختی سەر فیلت
هەلاو هەلاوی تەلەفۆنت بێ
لە ژنو شەراب تازەو کۆنت بێ
ئومی کولسۆمت بە ڕادیۆ لابێ
هیچ پێویستێکی ترت نەمابێ
بەلام ئەو خەمەت دائیم لە یاد بێ
ئاخۆ لە پاش خۆت کێ بە جێت شاد بێ
بەم ئاخەوە بی، هەناسەت سوار بێ
ڕۆژی زیندەگیت بە شەوی تار بێ
تا دوکتۆر دێنن ڕۆحت دەرچوو بێ
هەر چی کرابێ فایدەی نەبوو بێ
تابووت بۆت ببێ بە ئۆتۆمۆبیل
کە چوویتە ژێر خاک داماو زەلیل
لووت لە بەردی ئەلحەد بکەوێ
تێ دەگەی جێگای ئەسلیتە ئەوێ

هێنـــدی تـــەبیعـــەت کـــە هـــەواییـــە
هـــەتـــا بـــێ خێـــوی ڕووی لـــە دواییـــە
ئـــەگـــەر تـــۆ هـــەوای هـــەوا نـــەشـــکێنی
ئـــەبـــێ هـــەر ســـاتێ ڕەنگـــی بنـــوێنی
با وجـود بـەرگـی ڕەنگاو ڕەنـگ جوانـە
یـەک ڕەنگـی ناشـێ بـۆ ئـەم زەمانـە
ئـەڵـێن سروشـتمان لـە چـوار گـەوهـەرە
دوانیـــان باوکمانـــە دوانیـــان مـــادەرە
بـــاو ئـــاگر بـــەرزن تـــەبعیـــان بـــڵندە
خاک خۆی خاکییەو ئاو پـاکو مەنـدە
بـەرزی و مـل شـکان ئـاگرو سـووتان
خـاک فـەرشـی ڕێیـەو ئـاو مایـەی ژیـان
کـەواتـە هـەوای بـەرزیـی مـەنوێنـە
ملـی خـوت بـە پـای خـۆت مـەشـکێنە
بـــەلام سروشـــتێ کـــە بـــای درابـــێ
بـــە دەســـت خـــۆی نیـــە ئـــارامی نابـــێ
بـە خـواهیش نیـە ئـەم چـەندوچوونـە
بـــە لێخـــوڕینی خـــودای بێچوونـــە
ئـــەگینـــە کـــەســـێ کـــە وا عـــاقڵ بـــێ
نابـــێ لـــە ســـزای بـــەدی غـــافڵ بـــێ
ئەو کـەسـەی دڵـی خـەڵـک ئـەڕەنجێنـێ
بـە تۆڵـەی دوایـی خـۆی دەترسـێنێ
چـــونکی دەزانـــێ موتـــڵەقـــا ڕۆژێ
دڵ ئـــازار دراو هـــەر پێـــی دەڕێـــژێ

ئەو ترسە ئەبێ بە گرێی دڵی
عەیشی تاڵ ئەبێ بە بێ حاسڵی
نایشچینە مزگەوت ئێستا وەک جاران
گەردن ئازادی بکەین بە جەژنان
بەوە لە گوناهی یەکتر ببوورین
ناشکوری نەبێ لە مزگەوت دوورین
ئەڵێن گوناهت ببێ پڕ ژووری
بە دوو ڕکات نوێژ خوا لێت ئەبووری
بەڵێ حەقوڵلا خوا خۆی ئەیبەخشێ
بەلام حەقولناس مووی لێ نالەخشێ
هەموو بە زمان پەیڕەوی چاکەین
کە چی بە کردە پف لە دۆ ناکەین
خوا جەهەننەمی بۆیە داناوە
زۆرمان بخاتە ناو ئەو هالاوە
دیارە کە ئەزەڵ هەڵیبژاردین
خوێتی شەیتانی بە قین بۆ ناردین
کە ئیرادەی خواو فریبی شەیتان
یەک کەوێ، چاری چی ما بۆ ئینسان

بە سەر نەتاشین نابیە قەڵەندەر
بە ئاوێنەیێک نابیە ئەسکەندەر
بە توورە بوونو کڵاو خوار دانان
نابیە قوماندان تا نەچیە مەیدان
سوار هەتا نەگلی نابیٚ بە سوار
برنج نەکوتریٚ ناچێتە بازاڕ
تا تینی کووره نەبینیٚ تەواو
لە ناو کەرسواردا بە یەکەم دەرچوو
ئەیگوت یە بادەن ئینە بارانەن
یا، بارەی ڕەزمی شەهریارانەن
تا ڕۆژیٚ کەوتە ناو تیپی سوار
دەرنەچوو، دواکەوت وەک کەری ژێربار
بانگی کرد یاران (یابوو)م وەستاوه
تمەز هەرەنی یا مادە گاوه
تۆیش کە کەوتیە سەودای خودبینی
خۆت لە ئاوێنەی دێودا ئەبینی
تا گیزەی گوللەت نەبیٚ بە سەردا
تا، ڕاتنەفڕێن بە دەشتو دەردا
قەدری وێرانەی عجوز نازانی
لە هەموو شوێنیٚ مەردی مەیدانی
کە بە چڵ و چۆ چوویتە سەر کورسی
ئیتر لە دۆستی کۆنە ناپرسی
ئەوی لە دیزەی خەڵکدا ئەسکویە
هیچ کەس نازانیٚ ئەسلی لە کویە

هەندێک کە وتیان قسەیان خۆشە
کە ڕازیان دادا دڵیان بە جۆشە
هیچ ئەم لاو ئەولای خۆیان ناڕوانن
سافیلکەن خەڵکی بە دۆست ئەزانن
تا، پیادەی غەیبی لێیان ئەگۆڕێ
بێ ئەجەل لە پڕ ئەکەونە گۆڕێ
گۆڕێ بێ، بۆچی قسەی مووش ئەکا
بۆ پێکەنینی خەڵک، خۆی تووش ئەکا
دەردی جوانییە پێوەندی پێی گوڵ
بەڵای زەمانە قەفەسی بولبول
مەسکەنی مشکان درزی دیوارە
ئەبێ بزانێ مشکیش گوێ دارە
گوڵم دی لە سەر ئاگر ئەکوڵا
ئەمەم لێ بوبوە گرێ لە دڵا
وتم: چییە ئەم هەڵقرچانەی تۆ
وتی: پێکەنیم بۆیە وام بۆ بۆ

ئـەژدەهـا، کاتـێ هـەتـا هـەڵکێـشان
تـەوقـی ئاڵـتوونی دەکـەن بـە نیـشان
چنـار کـە زل بـوو ئـەوسـا ئـەیبـڕن
هـەودا درێـژ بـێ بـۆ داو ئـەیپچـڕن
ئـەتـەوێ بـەدکـار لـە کـۆڵ بێتـەوە
دوعـای بـۆ بکـە زوور بـەرزبێتـەوە
گونـاه وەک زرێ لـەبـەر ئـەکـرێ
ڕێـی کـاری تـیری دوعـا ئـەبـڕێ
خـوا مـەلائیکـەی شـەڕی داناوە
کە چـی لای لـەشـەر بـەدکـار بـەدناوە
عیزرائیـل پیـشەی هـەر گیـان کێـشانە
کـە چـی خـادیمی عـەرشـی ڕەحمانـە
خێرو شەڕ هەموو بە دەست خۆیەتی
نـەفـام لـە نـاودا چـڵوچۆیەتی
خـۆت هـەڵ مـەکێشە ئەی زەرەر پیشە
بـە ئـازایی تـۆ نیـە ئـەم ئیـشە
تـۆ گلمتکێکـی نـاچیزو بـێ کـەڵـک
دەسـتی قـودرەتـە ئـەتهاوێتـە خـەڵـک
کـە «ئیـزەد» ویـستی لـە کـۆڵ بێتـەوە
لـە میـزی منـداڵ ئـەتوێتـەوە
چراپێکـی نـوور خـوا هـەڵـی گیرسـاند
نەفام فووی لێ کرد! ڕیشی خۆێ سووتاند
ئـەتـوانن ماڵـت لـە دەسـت وەرگـرن
نـاتوانن ڕێگـەی لای خـوات ببـڕن

ئەو دەوڵەتەی لێت نادرزێ عیلمە
ئەوەی لە شەڕت لە ئەدا حیلمە
مەتانەت وەفاو عەزمی تێدایە
ناو تێ دەپەڕێو زیخ لە جێدایە
منداڵ لە سەر خۆ پێ دەگرێو دەڕوا
بەرسیلە بە سەبر ئەبی بە حەڵوا
باخی چوار باخی ئەحمەد پاشام دی
ئێستا خەوێکە بۆم نایێتەدی
چوار جلد تەئریخی ئەمین زەکی بەگ
نامرێو ناڕووخێ بەزۆری فەلەک
حاجی بەگیش بوو بە وەسیلەی خێر
ئەو ئاوە جوانەی ئەخۆینەوە تێر
ئیتر بزانین لەمەودوا کام پیاو
ئاساری خێرمان بۆ دێنێتە ناو

گـوم بـوو ژیـانو پـەنـدی پێـشینان
هۆمـان کـەوتبـوە چیرۆکـەی ژنـان
ئێستا هـەردووکیان کـەوتنـە مـەیـدان
سـا، چـی ئـەنوێنـێ ئاوێنـەی دەوران
کـە تـۆ نوشـتێت لـە کـەس نـەهـانی
تـامی لـێ بـوردن ئـەوسـا دەزانی
گـەردشـی جیهـان زۆو زوو ئـەگـۆڕێ
یـەکـێ دێتـەوەو یـەکـێ ئـەتـۆرێ
ئـەگـەر مـەجلیـسی میللـی نـەگـۆڕێ
سـەودای مـەبعووسـی ئـەچێتـە گـۆڕێ
بـرا، بـرای خـۆی لا بێگانـەیـە
فـرزەنـد لـە بـاوک بـە بـەهانـەیـە
هـەمـوویش ئـەیـزانین یـەکـێتی چاکـە
دوو کەس یەک کەوێ سێ کەس غەمناکە
کـە هـەمـوو ئاشـت بـن بـۆ تـۆ چـاکترە
هـەر ڕۆژە خـوانی لایێـک حـازرە
ئـەوی بـە (فریـو) ئـەگاتـە پایـە
شـەیتـان لـە بـەرگـی فریـشتەدایـە
کاسـبی چونکـە دەعیـەی تیـا نیـە
هـیچ مـەئمـووریکی پـێ ڕەزا نیـە
مـن وا مـەعاشـی تـەقاوێتیـەکـەم
ئـەمبـا بـە ڕێـوە بـێ زیـاد و کـەم
هـەوای (بـۆنژۆر)و نـەشـئەی تـەمـەننـا
خـستومیە گێـژی تـەقـەو تـەقـەلـلا

زەیستان لەسەر کاسە سوێند ئەخوا
کەچی چلەی چوو عوزری‌تر ناشوا
ئای بۆ ئەوانەی لە تەماع پاکن
لە ناحساب‌و حساب بێ باکن
ئەگەر سەربانت درزی نەدابێ
دلۆپە ئەبێ لە کوێ پەیدا بێ
حەیفە کای تازە ببرێ بۆ سەربان
هەر پاش ئاخورە ئەبێ بە کای بان

کوشتەی عارەقمان وا لە پێش چاوە
ئێواران هیچمان لە بیر نەماوە
ئینسان لە نسیان دروست کراوە
چاوی لە پەردەی غەفلەت پۆشراوە
تا ساتمە نەکا چاو هەڵنابڕێ
ئەکەوێتە چاڵ پەلوپۆی ئەبڕێ
تا نەمانبەنە گردەکەی سەیوان
چاکەو خراپە نایێتە مەیدان
فۆرمەی وەزیفە کە بوو بە کفن
دەست و پێ لە پیاو ئەبێ بە دوژمن
کە (مەڕنەموکە) چاو زەق کاتەوە
ئاغایی لە بیر پیاو ئەباتەوە
کەوا بێ بۆچ هەر باوی (کەوا) بێ
ئەوە (کەوا) بێ کە مەردی تیا بێ
گەردن ئازایی جەژنان ساتێکە
نوێژی ئاشتی هەر، ڕکاتێکە
بەڵام گوریسی شەڕو دەعوامان
هەتا ڕایکێشی ئەو دێ لەدوامان
ئەمانە وزەی بەر گوێی بێعارە
کەس نالێ مردن هەیە لەم شارە
ئەگەر هەر بەندێ پەندێکمان باتێ
ئێمەیش ئەچینە ریزەی ولاتێ
دەستی یەک ئەگرین بە کردو کۆشی
دەولەمەند ئەبین ئەگینە خۆشی

ئــەگینــە ئــەزیــن وا هــەڵــدەبــەزیــن
گــورەگورمانــە تــا دێنــە بــەر زیــن
چلــەمــان کێــشا تــا گــەینــە چلــە
هــەورازمــان بــڕی گــەینــە ســەر ملــە
پێویـــــستە ئینجــــا بحــــەســــێنەوە
شــەیتــان لــە خۆمــان دوور بخــەینــەوە
ئەگــەر مــن چاک بم عالــەم بــۆم چاکــە
بــەلام مــرە مــر شــەڕی ســەر لاکــە

دنیـا گـشت ڕۆژێ بـەرگـێ ئـەگـۆڕێ
كە شووی تازەی كـرد كۆنـەی ئـەتۆرێ
مـیردە تـازەكـەی سـەیـری كـۆن ئـەكـا
هـیچ پـەروای نیـیـە مـاچ و بـۆن ئـەكـا
نازانـێ كـە بـەم سـات و سـەودایـە
یـەكێكـی‌تـری لـە كـەمـین دایـە
لـەم ئـاڵو گـۆڕەو تـەشـقەڵـەو گـەڕە
هــەر چــی دەبـینی هــەر نیـوەزەڕە
بەم حاڵـەیـشەوە هێـشتا بـۆی شـەیـداین
بـێ سـودو نـابود سـەودایـی سـەودایـن
بـە دنیـا ئـەڵـێین: چـەنـد بـێ وەفایـە
هـەر چـی كـە دەسـتی بـەیتـێ دنیایـە
ئـەوی تـەشـیمان بـۆ دەرسـت دوێنـێ
ئـەمـڕۆ ناپرسـین كـەوتـە كـام شـوێنێ
ئـەوی لـە شـوێنی ئـەو دێ تـێ دەگـا
ئیتـر بایـەخـی چیمـان پـێ دەگـا
ئێمـە بـە ئـەخـلاق لـە پێـشەوە بـین
كـە لـە نـاو خـەڵـكا بـە حورمـەت بـژین
ئـەگینـە كـە هـات ماسـتاو بفرۆشـین
كـە مانگـا نـەمـا چـی تـر بدۆشـین
نەك وەك (كولەژەن) لە هەمـوو ماڵـێ
دەرپێـی ئابرومـان لـە پـێ دامـاڵـێ
خـۆ دیـوەخـانی ئیـستای ئـەم شـارە
یـا غـەیبـەتی خـەڵـك یـا خـود قومـارە

ئـەگـەر نـەیـەوێ سـاحیب دیـوەخـان
نایـەڵـێ زەمـی خـەڵـک بێتـە مـەیـدان
خۆ هەر ئەو ساتەی کە غـەیبـەت کـرا
بـۆ خـاوەنـد غـەیبـەت بـە دیـاری بـرا
ئـەگـەر ئـەم حاڵـە ئیتـر بـەس نـەبـێ
هیچ کەس بە هیوای دوستی کەس نـەبێ

ئـەم خـەڵـکە بۆیـە زسـتان دڵنـەرمـە
بـە زسـتان خـاکی سروشـتمان گـەرمـە
خـاک دایکـە بۆیـە بۆمـان دڵسۆزە
ئـاگر باوکـە بۆیـە بـە سـۆزە
چـی بکـەین! باوکمـان جینسـی خەشینە
دایـک بـە دەسـتیەوە دایـیم غـەمگینـە
مـەڵـێن کـە ئـادەم حـەوا تـەفـرەی دا
خـۆی وا نـەبوایـە چـی دەکـرد حـەوا
ئـەوی بـە قـسەی ژن تـەفـرە ئـەخـوا
ئـەوە پێـی دەڵـێن: فـەقـیری خـوا
هـەرچی بـە عـەقلی خـەڵکیتر ئـەکا
مـەقـەس بـە زۆری پـەنجـە کـار ئـەکـا
بـەڵام شـەیتـانی ئینـسان ئینـسانە
بـە ئاغـام پاشـام تـەفـرە ئاسـانە
خۆزگـە ئـەوانـەی پیـشەیـان وایـە
جـاریکیش جارپـان بـۆ بدرایـە
نوشـست نـاییبنی لـەگـەڵ پیـاو چاکـا
کـە چـی ئـەبینی کـەس ڕووی تـێ ناکـا
لـە لای هامـرازی قـسە خۆشـەکـان
غـەیبـەت خۆشـترە لـە دەنگـی قورئـان
مـانگی ڕەشـەمـێ شـوکر بـە سـەر چـوو
مـڕ میـاو مـڕ میـاوی داوودمـان لاچـوو
دەرخۆنـەی سـەری دیـزە لاچـووە
ئـەڵـێن: پـشیلە سـوور کـەتـنی کـردووە

سـەگ لـە پـشیلە بـە وەفـاترە
کـە چـی پـشیلە ڕێـەدری زیـاترە
چەنـد خۆشـە لـەگـەڵ یـاری بـاوەفـا
ڕابـوێری دائـیم بـە زەوق و سـەفـا
گـەردی چـڵۆچۆت لـە دڵ نـەنیـشێ
بـا دوژمـن بـاری خـەفـەت بکێـشێ
هـەزار بانقـەنـۆت ئـەوە نابێنـێ
دۆسـتی درکێـک لـە پـێ دەربێنـێ

خــوا کــە شــەو دێنــێ ڕۆژ ئــەباتــەوە
پــــەردەی تـــاریکی دا ئـــەداتـــەوە
مــەبــەســتی وایــە کــە بــۆ بــەیــانی
ڕۆژت لـــێ بـــوەوە قـــەدری بـــزانی
هــەنــدی بــە تینــێ یــا خــۆ، بــە قینــێ
شــەمــشەمــە کــوێرەن چاویــان نابینــێ
هــەنــدێ وەک چــاوی نــەشــۆراو پیــسن
خـــەرجـــی شـــیاکەو کوتـــانی لیـــسن
هــەر قینــت هــەڵــسێو فنجــان بــشکێنێ
بـــۆ پیاڵـــەیێکـــی چـــا دادەمێنـــێ
خـــۆ دڵ شـــکاندن لـــەوە خراپتـــر
ڕۆژێ ئــەتکــوتن وەک جــاوی گــازر
خۆزگــە پیــاویش وەک شــەراب بوایــە
بــە کــۆنی نــەشــئەی زیــاتر بدایــە
کــە چــی مــن کــۆن بــووم بــە ســەرەویــر
پــیم ئــەڵــێن: «اخــرج یــا زوج الکــبیر»
ساڵــەو ســاڵ زەوی نــوێ ئــەبێتــەوە
گــژو گیــای لــە گــەڵ ئــەبووژێتــەوە
کـــە زســـتان ڕۆیـــی ئیتـــر نـــەورۆزە
بولبــول لــە عــەشــقی گــوڵدا بــە ســۆزە
بــەشــی دو ساڵــمان لــە نــەورۆزدایــە
یاڵــلا کــورو کــاڵ ســا وەرنــە کایــە
موحـــەڕڕەم شـــینەو ســـەفـــەر داوایـــە
هـــەر ڕەمـــەزانـــە جـــەژنی لـــە دوایـــە

خـوا قـەدری (قـەدر)ی خـستە ڕەمـەزان
وەک کوردە نەیکەین بە خواستی ژنـان
بـا مانگـێ چاوی شـەیتانمـان کـوێر بـێ
لـە نـاو خۆمـان دا پیـشەمـان خێـر بـێ
ئــەگینــە تـــەوری «نـــادر ئاوێتـــە»
بـۆ گۆشـت بـە (خـەڵـە) حـەقـەوەسێنە

ئـەوی پـەڵو پـۆ ئـەکۆتـێ لـە ئـاوا
مـەلـە نـەزانـێ دیـارە خنکـاوە
ناگـەیتـە قۆنـاغ بـە کنگـەخـشکێ
بە لیسی کـوێری نیشان چۆن ئەشکێ
گـوریس کێـشەکـێ بـۆ نـاوخۆ نابـێ
تـەجـرەبـەی زۆرت بـۆ خـەڵـکی نابـێ
ئـەوانـەی فێـری دەوەن بـە ئاشـن
بـاراش‌هاغـڕ دەڕواو ئـەوان لـە پاشـن
بـۆ سـەرو پێیـی مـاڵ جـۆێ بکـەیتـەوە
لـە سـفرەی مێـردان جێـت نابێتـەوە
بۆ تولەی قـەومـت کـە کـەم ڕەگـەز بێ
ئـەبـێ بـە تـورکی (وردم دویمـاز) بـێ
دوکتـۆر لـە بـرین تیریـش دەرێنـێ
ئێـشی برینـت هێـشتا ئـەمێنـێ
کە تۆ بە چەپۆک هیچ کویت نەبێشێ
لاپـورەیـش هـەڵـسێ پیاتـا دەکێـشێ
کـە بـۆ هاوخوێنـت، خوێنـت نـەجۆشـێ
پـەچـەی بـەدنـامی ڕووت دادەپۆشـێ
بـا لـە ناوخۆیـشا ناحـەزیـێ یـەک بـن
لە ڕاستی دوشمن دەست بە کوتەک بن
ناکـەس بـە پیـاوی بـێ‌دەس خـەڕۆیـە
ئـەمـڕۆ لـە منـەو سـبەی لـە تۆیـە
سەرو دەستو پێ هەمووی یـەک لـەشـە
لـە نـاو عـەشـرەتـا ئـەڵـێن: ڕەش ڕەشـە

بـــەم زیـــقو زاقـــەو بـــەم داو (لمبـــازە)
تـــەلـــە زیتكـــەمـــان هاكـــا تـــرازا
كـە لـە چـاڵ و كۆسـپ ورد نـەبینـەوە
ئـەمجـار كـە كـەوتـین هـەڵناسـینەوە
ئـەوانـەی مـەعنـای پـەنـدی پێشینان
بـــە پێچـــەوانـــە دەخـــەنـــە مـــەیـــدان
تـا لـە خۆیـاندا چـشتێ شـك نـەبـەن
دای ناتـــەكێـــنن وەك گولۆلـــە بـــەن

نــاوێرین بــڵێین پــەنــدی پێــشینان
لــە ترســا ئــەڵــێین: چیرۆکــەی ژنــان
خــاتوو زەمهــەریــر شــینی چلـەی کـرد
ئەویش لە پاش ئـەو زوو تـەشریفی بـرد
ئینجــا کــەوتینــە بــورجی پــیرەژن
مـەکـری پیرێـژن ڕێـوی کـردە کـون
بـەفـرو هـەڵـەکـۆک بـە بـای نهـێنی
لە لای چەرخـی پیر کـەوتنـە خوازبێنی
کــە چــی بــەفــرەکــە زوو تووایــەوە
شـایی ئـەو جووتـەیـش هـەروا مایـەوە
هـەرچـەنـد لـە تاسـەی دووری تـەورۆزا
بــە گــڕی بــێ گــڕ دڵ هــەڵــپرووزا
بــەڵام قــەیــدناکا خــۆ هــەر بارانــە
نیــسان ســەیــرانی گــردی یارانــە
«پواســان داوریــل» ئــەوا هاتــەوە
خـومی جوولـەکـەیـش شـیواوەتـەوە
هـەردووکیـان ئێـستا بـرەویـان کـەمـە
وەک نـەورۆزێکـە کـەوتبێتـە شـەمـە
پــێش نیــسان هێنــدە درۆ کــراوە
هــەمانــە تــڕی وای تیــا نــەمــاوە
ســێشـەش دوو لاقــی قورســی شـکاوە
شـەشـەکـەی تـری بـۆ خۆشـی مـاوە
کنگـری دەشــتو شـاخ پـێ گـەیـوە
دنیــا بــۆ ئێمــە ماســتی مــەیــوە

دۆ هات بەرەوی ماستاو نەماوە
تەشی ڕستنیش وەک ڕیسی خاوە
(بسم الله)مان کرد بە دڵێکی ساف
جنۆکە هەموو ڕوویان کردە قاف
هێشتا ئەمردووم نەیان ناومە گۆڕ
پێم ئەڵێن: مردووی بەشی زیندو خۆر
تێ نەگەیشتم بە کێیان زانیم
ڕەنگە وا بزانن کە کوڵە نانیم

هەندێ کەس خۆیان کردووە بە ژاپۆن
دەست ئەوەشێنن پێت ئەڵێن پاردۆن[1]
تۆیش کە لەوانە فرسەتت زانی
پیاکێشەو بڵێ منیش نەمزانی
کیسەڵ دووپشکی ئەپەڕاندەوە
چزووی لە پشتی هەڵ چەقاندەوە
پرسی: چی دەکەی؟ هەی بەدکردەوە
وتی: چزووی خۆم تاقی کردەوە
درۆیشی ئەکرد خووی ئەسڵیی وابوو
ئەگینە قینی چی لە دڵا بوو؟
بە دووپشکیان گوت: زستان ناتبینین
وتی: زۆر قەدرم ئەگرن بە هاوین
بۆچی بە دووپشک بڵێین بێ عارە؟
هی وامان هەیە زستانیش دیارە
هەڵەبجە ڕاوی بەرازی باوە
(یەکانە)ی ئەم لا هێشتا هەر ماوە
مشک و بەرازو کوللەمان زۆرە
هێند بێ ئینسافن نایکەن بە نۆرە
زەردەواڵەیێک ئەگەر بکوژی
خورمای شیرینی بەهەشت ئەمژی
زەردەواڵەمان ئاوروژاندبوو
خوا پاراستینی شایان لێ تێک چوو
فیشەکی (هەوا) زوو ئەکوژێتەوە
فیشەک[illegible]شێتە لێت نابێتەوە

١. پاردۆن: بە مانا ببوورە.

جـاران بۆمبایـان ئـەبـرد بـۆ ماسـی
خـوای ماسـی، بۆمبـا كـەوتـە كـەساسـی
قـەشـەو مـالوومو گـەچو كـەچ ناسـی
كـەوتوونـە كـوورەی مـەلای هـەیاسـی
زەمـانێكیش بـوو كـە ئـەتگـوت بۆمبـا
بەنـد نـەدەبـووی تـا بـەنـدەرگـەی بـەمبا[1]
ئێـستا ئـەو هـەورە نـەمـا، هـەسـاوە
لەعنەت لـەو كـەسـەی لـە خـەڵكی داوە

١. بەمبا: مەبەست لە شاری (بۆمبا)یە لە هیندستان.

ئـەم فاسـڵە کـەوا دەڵـێن بـەهـارە
هـەورو هـەتـاوی بـێ ئیعتیـارە
خـوا ئـەم چـوار فـەسڵەی بۆیـە وا دانـا
کـە ئیعتیـاری پـێ ناکـا دانـا
هـیچ کـەسێ لـە سـەر حاڵـێ نامێنـێ
کوائـەو مـەلیکـەی زینـدوو بـۆ دوێنـێ
ئینـسان لـە نیـسیان دروسـت کـراوە
مـردووەکـەی دوێنێـی لـە بـیر نـەماوە
مـردووی عـارەقیـان بـردە سـەر قـەبـران
پێکێکـی تریـام زیـاد کـرد ئێـواران
عارەق خـۆر بڵێن وا خـۆی پێـی دەمـرێ
مـاڵ وێـران کـەران چاریـان نـاکرێ
هێـشتا مـەرامـی خـوا حـەڵ نـەکـراوە
ئەم خـەڵکەی بـۆچ وا لـەیـەک بـەرداوە
ئـەگـەر مـەرامـی وا بـێ بـزانین
کـە کـەس ناگاتـە مـەرام و فـانین
جـا بـۆچی ئێمـە بـەگـژ یـەکدا چـین؟
ئـەمـەیش ئـەزانـین شـێت گیرتـر دەبـین
تـا فـەن بگاتـە ئـەنـدازەی تـەواو
غـازی مخنـق و بۆمبـا دێتـە نـاو
کـە وا بـێ تـامن لـە هـیچ نـازانم
ئـەبـێ بـە مایـەی ڕەحـەتی گیـانم
ئۆخـەی لـە قـەیـدی عـەقڵا وا کاسـم
شـا: بـە سـەپـانی خـەڵـەم ناناسـم!!

زەوقــی بــێ قــەیــدی لــە ســینەمایــە
مـــەنـــزەرەی دنیـــا لام ســـینەمایـــە
بایزیـــد لـــە بـــەر ئێـــشی بزووتـــێ
وتی: تـــەڕو وشـــک تێکـــڕا بـــسووتێ
بــە دیــنی ئیــسلان بــەد نایــەتــە ڕێ
پەندی سەفسەتەی ژین چی لە دەست دێ
بــەلام هــەر وا بــین شــاری کوێرانــە
کــەس، کــەس نابینــێ شــەڕە گۆچانــە

عەکسی یەکترین (سەفەر) و (نیسان)
لە پاش ٣٦ساڵ وا بوون بە هاوشان
بەهارو (ربیع) ئەوانیش هەروا
وەک ئێمەو ئەوان پێکەوە دەڕوا
نیسان سەرەتای درۆو ئاخری ڕاست
زۆر چشت یەک ئەخا وەک کنگرو ماست
لە بەحرا دانەی لوئلوئی مەنسور
لە کێوا قەترەی گەوهەری شاپوور
لە شارا کەوتە سەر چەهرەی عەبووس
ئەبێ بە (مەبعوس) بە پێی چارەنووس
زاتەن مەبعووسی بە چارەنووسە
پێی ناوێ بڵێین زمانی لووسە
زمانی لووسی و زەمانی لووسی
گەلێ حەیاتی تەئریخی نووسی
ئێستا زەمانی بێ زمانییە
دوو زمانی ڕووی لە زیانییە
ئەو کەسەی کە بێ هەڵمەتە کاسە
هەلی دایە دەست هەڵمەتە کاسە
ئێستا هەموو کەس مام بریندارە
هەر چیەکت ئەوێ لە لای عەتتارە
سێزدەی زیادەیان بە پرسەوە نارد
بە تاڵییەوە چوون شیرینیان خوارد
تەلیسمی جامی چل کلیلەیە
زمانی دانا بە کلیلەیە

هەنـدێ کـە بـەردیـان نایـە سـەر مـەڵـۆ
لــە بــێ باڵــەکــان ئــەبــن بــە هــەڵــۆ
هەندێ وەک ڕێوی کونێکی دەست کەوت
لــە بــێ باڵــەکــان ئــەبــن بــە هــەڵــۆ
هەندێ وەک ڕێوی کونێکی دەست کەوت
هەژگ ئەبەستێ ئەیکا بە ئەشکەوت
نــانی معاویــەو نــوێژی پــشت عــەلی
کە شـەڕیش قـەوما بچۆڕە سـەر کـەلی
هــەنــدێ دەعباکــەی کــەمتیــاری پێیــە
لــە هــەمــوو دیــزەی چێــشتا ئــەسکوێیە

پـەنـدی پێـشینان نالـەی مـەنـسووره
لای هەندێ کەسان کفری مەشهووره
لـە لای ئـەهـلی دڵ دوری مـەنـسووره
ئـەم خهتـا سـووره لـە خۆمـان دووره
ئـەڵـێم: هـەوری سـوور بـارانی دووره
تـەپ لـە تـەنـدووره لـە شـارەزووره
کە چی خەڵک ئەڵێن!! خێر ئەو تەندووره
بـۆ خـەپلـە نییـە ئێمـەی مـەنـزووره
هەندێ شەو ئەگەر بڵێم سەگ لووره
کێ بەو سەگ لووره، لنگ بەرەو ژووره
دیـسان پـێم ئـەڵـێن چـەنـد بـە فتـووره
ناڵـێن سـەد ساڵـە ئـەمـە مـەشـهووره
کابرایێـک هـاتووه لـە زەعـیم ئـەدوێ
وتمـان بلـوێره! کـێ ئـەیگرێتـە گـوێ
زەعـیم ئـەوەتـە شێوەی شـەمعـی بـێ
خـۆی بسووتێنێ، نـەفعـی جـەمعـی بـێ
گـەوره ئـەوەتـە خـۆی بـە خـاک بگـرێ
وەک خاک مردووی خۆی لە باوەش بگرێ
گـەوره وا دەبـێ کـە بـە ڕەنجـی شـان
کـۆی بکاتـەوەو بیـدا بـە میـوان
بـا هـیچ میـوانیش مـەمنـوونی نـەبـێ
بیـداو دەربـەسـتی مـەمنـوونی نـەبـێ
زۆرمـان دی ویـستی دۆستی خـۆی بخـا
کاتێکمـان زانیـوەک دیـوار ڕووخـا

هەندێ لە خۆی‌دا دەست بە تێلاتە
هیچ نالێ ڕۆژان ڕۆژی لە دوایە
باوە، وا کردمان بوویشی بە ئەعیان
باش نەبی خەڵکت لێ دێتە زمان
بەوە چاک ئەبی چاکی بنوێنی
نەک بە خەمەوە خەڵکی بنوێنی
خۆزگە ئەعیانی بێ مەعاش ئەبوو
ئەوسات ئەم خەڵکە بێ تەلاش ئەبوو

بــە کــەســێکیان گــوت پیــاوێکی چاکــە
بۆیــە پێــی ئــەڵــێن کــە شــیری پاکــە
ئــەم شــیر پاکیــە بــە دوو مــەعنایــە
هەر چەنــد کــە نوکتــەی وا بــێ مــەعنایە
یــەکێکیــان شــیری بــەر دایکیــەتیــە
ئــەوی تــر شــیری حکوومــەتییــە
شیری حکومەت دەست هەر کەس درا
وەک یــەک دەبــڕێ دوشمــن و بــرا
حــەقــی عمــومی نــادرێ بــە کــەس
ئیش نادرێتە دەست مەنسووبی ناکەس
دەستووری ڕێگەی قەدبڕ، دوو حەرفە
حــوکمێکی وا بــە حیکمــەتی ســەرفــە
ئیش بۆ پیاو نابێ، پیاو بۆ ئیش ئەبێ
ئەگەر وا نەکەی شەڕت تووش ئەبێ
بە هەڵم بەڵم بە شەش پای دووسم
ئینجــا میــزانی کــار ئــەبــێ قــایم
ئــەو تــەرازووەی کــەوا ســەرئــەکــا
کــێ بــە کێــشانەی ئــەو بــاوەڕ ئــەکــا؟
بــەدرێکیــان هێنــا کــە بــەردە پــشکە
دیــوێکی تــەڕە، دیــوێکی وشــکە
مــن وشــکم ویــستو یــەکێکــیتــر تــەڕ
هەڵماندا تەڕ هات ئەو پێی کەوتە گەڕ
بــا وجــود ئێستە کەم کەس تەڕ ئەبێ
ئەوی تەڕ ئەبێ گوێچکەی کەڕ ئەبێ

دنیـــا وەک خـــەتـــە میزێتـــێ وایـــە
بـــە شـــەقـــی یـــەکـــێ دێتـــەوە کایـــە
ئاشـە تـەنـدووریش بـە شـەێ ئـەدۆڕێ
یەکێ شەق ئەخواو هەموو دەگۆڕێ
ئێـــستا ئـــەمانـــە باویـــان نـــەمـــاوە
هومـــای مـــەبعووســـی وا بـــە هـــەواوە
بـــزانین ســـێبەر ئـــەخاتـــە ســـەرکـــێ
شـەو دیـزی تاڵـع بـۆ کـێ دێنـە ڕێ

دوو ڕەشمار هەیە سەری پیاو ئەخوا
یەکێکیان هەوەس یەکێکیان هەوا
کە سەر دەربێنن لە هەردوو لاوە
سەر کوتیان نەکەی کارت تەواوە
دوومارەی زوحاک هەواو هەوەس بوو
درۆیە دەڵێن ڕۆح و نەفس بوو
بە هەوەس دڵی خەڵکی ئەشکێنی
بە هەوا سەودای بەرزی ئەنوێنی
کە دڵت شکاند دڵ شکست ئەبی
کە بەرزیش فڕیت دوایی پەست ئەبی
کەواتە، واتەی هیچیان مەهێڵە
خانووی دوو نهۆم کە دیتە بەرزە
بەلام یەک نهۆم لە زەمین دایە
لەوێ بیش کەوی هیچت لێ نایە
مەوقیعی بەرزیش عەینی ماددەیە
کە کەوتیە خوارێ مەرگ ئامادەیە
ئەوەی کە کاری بە سیاسەتە
دوایی کاری بە سیاسەتە
(ئایە الکرسی) ویردی کورسییە
(قول هو الله) دوعای سکی برسییە
ئایەی مەبعوسیش لە قورئانایە
(یوم عظیم)ی بۆیە لە دوایە
دەردێکی تازە بۆمەئموور داهات
کتوپڕە وەک مەرگی موفاجات

داری ئـــاگری هــــەنجـــیرە بۆقـــۆڕ
قـەبـرڕەڵـکەن ئـاخری دەکـەوێتـە گـۆڕ
لـەگـەڵ ئـەوەیـشدا نـەفـس زۆرداره
لـووتی لـە گۆشـەی قـەناعـەت خـواره
تـەسـکینی نـادا شـەیتـانیی خـەوێ
بـۆ شـەوێکـیش بـێ زاوایـی ئـەوێ

ئـەوسـا کـە ڕێو بـان ئـەبـوە تـەقو دەو
ورده شـــاتری ئـــەکـــەوتـــە ســـەر ڕەو
(خرائیمچون) بۆ ڕێی سەلـەفی دوور بـوو
دوو دەســت بـە تاڵـە بـۆ شـارەزوور بـوو
دەســتەی مــازووری کــە ڕەوی ئـەکـرد
کەم فرستەت لە دووی هەو هەوی ئەکرد
دوایـــی کـــە ئـــەوان ئـــەگـــەڕانـــەوە
لە شوێن حەو حەوکێش ئەگەڕانەوە
بـە دیـاری دیـاردی ئـەبـوو بـە هـەرا
کونـەمـشک ئـەبوو بـە کۆشـکو سـەرا
ئێـستا ئـەم هـەمـوو سـەلـەفـە ئـەکـڕێ
نـــاوی ئیمچـــونو قـــەیـــار نـــابڕێ
ئۆتۆمۆبێلــــــەی!! ولاخ نـــــــەمـــــــاوە
قـــەیـــار بـــۆ پیـــاوی بێگانـــە بـــاوە
نالبەندیی کەوتە دەست وەستای گەدا
هـەنـدێ لـە نـاڵو لـە بزمـار ئـەدا
ڕۆژێکـێش ئـەبـێ بـە کۆلـکە بزمـار
دەسـتی کۆڵـی سـوار ببـێ کۆڵـەوار
سـەردەمـێ کلکیـان کـرد بـە بـەهانـە
وا ئێـستا مـۆدەی کلـک هـەڵکێـشانە
مایـــسەو گـــەرمـــەی گـــەزۆ بارینـــە
لـە کـێ دەنیـشێ مـێش ئـەم هاوینـە
لـــە ســـینەمـــادا (ریـــو)م دەردی زوو
کـە بـاوی (بـاوەفیـل ئامـەدی) بـوو

که ئەتگوت فیلی یەک دەست ئامەدە
بۆ دەست هەڵبڕین یەکسەر ئامادە
لە پاش یەک دەستە یەک دەستو یەک پات
داهاتو کورسی بەختی بێ چەسپا
زۆریان لا خۆشە ئەم جرتو فرتە
بەلام ئاخ هەودای هیوا زۆر کورتە
هەر وەک کورتانی کەری جەجاڵە
بەشەو ئەدروێ بە رۆژ بەتاڵە

دوو جامباز تێکرا چوونە سەر تەناف
لەگەڵ یەکتردا کەوتنە مەساف
بزانین کامیان بەر دەبێتەوە؟
تەنافی بەختی ئەلەرێتەوە
ئەوی کە پیشەی تەناف بازییە
ئەوەڵ هەنگاوی دەولەت خوازییە
خۆ ئەو بابیەی کە بەرز ئەفڕێ
هەر مل شکانی خۆی پێ ئەبڕێ
دنیا هەنگوینەو ئێمە وەک مێشین
لێی نابێتەوە هێندە بە کێشین
ئەبینی یەکێ پێی تێ گیراوە
هێزی تەکانو جوولەی نەماوە
ئێمە خەریکین لەویش تێ پەڕین
خۆمان بە دیاری بۆ مردن بەرین
من خۆم لێم بیستوون ئەهلی مەدینە
(ناموسیە) یان لا پۆپەشمینە
لەوێ مێشوولە ناوی (ناموس)ە
لە زۆر جێش ناموس زمانی لووسە
سا بۆیە! لێرە وەک یەک مەبزولە
سوێندی ناموس و گیزەی مێشوولە
لای جاف رەش رەشەو ئەمیش لەو هۆزە
قەزای دیزەیە وا کەوت لە گۆزە
(ولا تزروا) حوکمی نەماوە
بە ئاغا، نانی نۆکەر براوە

هەر کەسێ پیاوی خۆی دامەزرێنێ
ئاشە تەندوورە شەق ئەیڕووخێنێ
بە بابی بابی کە کەر سوار ئەبێ
پیاوی بێ ئابڕوو بۆیە هار ئەبێ
من پالتۆکەی خۆم هەڵگێرایەوە
ڕێ نەکەوت پێوە بێمە کایەوە
ئەبینم پالتۆی خەڵکی ڕەنگ ڕەنگە
وەک کوڕە کەچەڵ وشکو برنگە

چێشتی کاڵ مەخۆ زگت نەیێشێ
تەماعت کەم بێ‌و مێشکت نەپێشێ
ئەگەر پەڕۆیەک لە خۆت دادڕی
ئەتوانی سەری تەماع ببڕی
کە ئێشی دەرزی خۆت لا ناخۆش بێ
زامی سووژنی خەڵکت لە هۆش بێ
ئەو دڵەی حەسەد هەڵیەقرچێنێ
تامی فەرەحی تێدا نامێنێ
دەست بەسەر پاچی مەرەزە کرا
دوا بە دوا لیستەی فەسڵیش دەرکرا
بژارو قونار کە ساڵەو ساڵە
قوناری باخی میر بۆ پێنج ساڵە
مێوێ بەر بگرێ تووڵ کێشی دەکەن
ئەوی کە زڕ بێ ڕەگ کێشێ دەکەن
هەندێ باخەوان زەینی بۆ ناچێ
هەر چی هاتە پێش هەر دایدەپاچێ
«پوی کوتاژ» قەومی پی سەربەست ئەبێ
بە (موراتوریوم) دوشمن پەست ئەبێ
بە هەبا، هەبا ئەچووینە کایە
ئێستا کە بەڵم، بەستمی تیایە
گزیەکی تیابوو، بەش بەشی پشکی
ئێستا سەد خۆزگە بە تەڕو وشکی
ئەم گێرەو کێشەی بردن‌و هێنانە
هەموو سیئەی مەنسووب دانانە

کە چوویتە سە کار دەورەی پیاو ئەگرن
ڕۆژی سەدکەڕەت لەبەرت ئەمرن

کە پیاو بۆ ئیش بێ‌و ئیش بۆ پیاو نەبێ
هیچ کارێ نابێ کە تەواو نەبێ

وەک لە قورئانا فەرموویە خودا
دەست‌و پێ لێتان شایەتیی ئەدا

دەست‌و پێوەندی ئێستاکەیش وانە
لێ کەوتی ئەوان کەوتنە بەهانە

پێم گوت: بە گەرما: مەچۆرە بەغدا
وتی: فێمکی دڵ بۆ ئەوێم ئەبا
مەسینەی مەسنەت ئاورشێن ئەکا
هەوای بانقەنۆت باوەشێن ئەکا
رابتەی ڕەسمی ناو (عملە)ی دڵگیر
خێری زۆرترە لە رابتەی پیر
ئەویان خەیاڵەو ئەمیان ماددەیە
پیریش بۆ پارەی مفت ئامادەیە
سای ئاشە بەرزەو ئاوی چوون تەرزە
بنچینەی تەقوای هێنایە لەرزە
بەشوێن تەقوادا کەوتمە تەقو دەو
ئەترسم دوایی لێم ببێ بە خەو
زۆر کەس لە خەودا پارە ئەبینێ
ئەی خاتە ئەستیو توند ئەی قووچێنێ
کە هەڵسا لەخەو دەستی کردەوە
هیچی تیا نەبوو، تاسی بردەوە
قەیداناکا ڕۆژی شایی شاییە
تازە پیاکەوتوو لە خۆی باییە
بۆ دنیا خەفەت مەهێنەرە بەر
هەر چۆنێ بیگری وا دەچێتە سەر
ئەوانەی کەوا رازین بە لاتی
حەلاڵ خۆریەوە کەم دەستەلاتی
کێ خەلاتی خوش ڕەت ئەکاتەوە
شێخیش شەرابی مفت ئەخواتەوە

دنیا بۆ هەندێ مەسنەت ئەنوێنی
کە دەستی ڕاهێشت جرتێ ئەکەنێ
هیچ کەس شک نایەم کە دنیای تەوێ
لەوە دەترسێ دەستی نەکەوێ
زۆری وا هەیە گێرە شێوێنە
لە ناو نۆ مەنجەڵ شیردا هەوێنە
هەی وایشمان هەنە کە ئەیخافلێنن
پارووی لە دەمدا بێ ئەفڕێنن

بە شیری گامێش گەر جوانوو گۆش کەی
ئەیی لە ئاوا جێ بۆ خۆت خۆش کەی
ئەو کەسەی بێچووی گورگی بەخێو کرد
بە کردەی ئەو خۆی تووشی جنێو کرد
ئەوەی مۆریانی لەشی نەکوژێ
گۆڕ وایە ئەسپێ خوێنی بمژێ
ئەوەی هەمیشە لە خەڵکی ئەدوێ
ڕۆژێکیش ئەبێ مەکینەی ئەسوێ
مەکینەی سواو خەڵکی کەوتە شوێن
ئەو سایە ناوی (مەنی) لێ ئەنێن
بە مەڕ مەڕۆکێ ئەوی تێ کەوێ
ئەبێ چەپۆکی دۆستی بەرکەوێ
ئەیبەستنەوە بە دەست و پێو چاو
ئەڵێن نایکڕین بە نانە سووتاو
بۆرە پیاو گاڵتەی کرد بە کۆنە بەگ
گورگ پیر بوو ئەبێ بە مەسخەرەی سەگ
هەر چەند بێ ئەمری خودا هیچ نابێ
بەڵام کار ئەبێ سەبەبی تیابێ
کە تۆ دانیشی‌و خوا ئیشت بۆ بکا
ئەتەوێ خوا بکەی بە کوێخای دەرگا
نەوەڵلا تۆ خۆت بکە بە مەنسووب
سەڵکە پەنیرت بخەرە ناو گووپ
قەیدناکا ئەگەر ئەو ئاغا گۆڕا
(فراک)ی تازەی ئەم بکە بە بەرا

زمــانی لــووس‌و ڕیــای بــە ڕێ‌و جــێ
پیــاوی دنیــایش‌و خــوایش دێنێتــە ڕێ
هێــشتا نــەیانــدی کــەس بــە ئیقتیــدار
بــە بــێ واســیتەی ئــەرخــە بێتــە کــار
ئــەوی بــە عیلــەو نــامووس ئــەنــازێ
هــۆی کــەوتــە نامــەرد بــۆ نــان و پیــازێ
تا دەورێ نـەیێـت کـە پیـاو بـۆ ئیش بـێ
ئـەبـێ هـەر بـاوی پیـاوی بـێ ڕیـش بـێ

عـەقـڵ بـە گـەورەو بچـووكی نییـە
كـاری دیـوانیی بـەربـووكی نییـە
لە سەر ماڵی خۆت حەزكەی ئەیەخشی
كە ماڵـی دیـوان بـەخشی، ئـەلـەخشی
بـە دەسـتی قوچـاو كـارت پێـك نایـە
وەخـتی وا هـەیـە (بزمـا) بـە گایـە
كەروێشك كە ئەنوێ زەق زەق ئەبینـێ
كە (دیاردیت) لێ كرد چاو ئەقووچێنـێ
لای وایـە كـە خـۆی چـاوی قووچابـێ
ئیتـر ڕاوكـەریـش چـاوی لـەو نابـێ
كاتێ بە (حەل حەل) تانجی كەوتە سەر
كـەروێـشكە خـەوی بـۆ ئـەبـێ بـە شـەڕ
ئـای ئـادەمیـزاد بـۆ پـاروویی گۆشـت
لـەم گیاندارانـە بـۆچ ئـەكـەنی پۆسـت
ئـەو كـەسـەی چـاوی لـە بـەرتیـل تێـرە
گوێـرەكـەیـەكـە، بـە پـەمـوو فێـرە
لـە مووسـڵ ژنـێ هـەڵلاجـی ئـەكـرد
چینچكـان چـەكـەی بـۆ كـەوان ئـەبـرد
تێ فكـریم هـەلـلاج هـیچ گـونی نـەبوو
زەربولمـەسـەلمـان بـە درۆ چـوو
هـەر لـەو شـارەدا پیـاو تـەشـی دەڕسـت
وەمزانی عەیبە لێوی خۆم لـێ گـەسـت
كـەچـی تـەشـی ڕێـس لێـرە هێنـد زۆرە
لـە (ڕكـە) كـوژێش ناگاتـە نـۆرە

کەوتووینە دەورێ عەیب نوقتەی هەیە
چــاو وردەوەکــە بزانــە کــەیــە
(ح)ی تحــسمان نوقتــەی لــە ژێــرە
ئــەوی پێــی فێــرە هــەمیــشە تێــرە
ئــەمانــە عــەقــڵی پێــشینیانە
نــان ئــەو نانــەیــە ئیمــڕۆ لــە خوانــە
مــادام کــە پــارە ئــەڵێن عــەیب پۆشــە
هــەر چــی بــۆ بکــرێ دیــارە کــە خۆشــە

کە لە بەهەشتا ئادەم بۆی دەرچوو
بە سەیران نەبوو، بە دەرکردن بوو
ئەم خاکدانە ناوی مەنفایە
نابێ پێی بڵێن جێگای سەفایە
بۆیە پێغەمبەر شاهی ئەنبیا
فەرموویە ڕاحەت نابێ لە دنیا
ئێمە تێ ناگەین لەم کارو بارە
دەست بەرد ئەهاوێ، بەرد گوناهکارە
هەندێ سروشتی بنچینەی بەدە
پێکۆرەی مشکەو جەوال ئەدڕێ
خوا بۆ زیانی کولله ئەنێرێ
بە عەینەمەلیش پاسی ئەسپێرێ
هەر زەدو خوردە کاری دنیایی
بۆیە لای عاقڵ خۆشە تەنهایی
زۆر کەس بە قسە، چاکەی لا چاکە
کە چی کە بەدیی پێش هات بێ باکە
ئێستری چەمووش چاکەی پێ ناوێ
لە سەر ئالیکیش جووتە دەهاوێ
بە ئێستریان گوت باوکی تۆ کێیە؟
وتی دایکی کم سەجەرەی پێیە
ئێستا دەبینی هارێک و هاجێ
یەک کەوتوون موویان بە بەینا ناچێ
لە دڵدا خوێنی یەکتر ئەمژن
کە فرسەتیان دی یەکتر ئەکوژن

دوو پیاوچاک چاویان بە یەک ناکەوێ
بە بیستنی دوور یەکیان خۆش ئەوێ
ئەو کەسەی لەگەڵ خەڵک دڵی پاکە
خۆش ڕادەبوێرێ لە ترس بێباکە
کە چی بەدکارێ یا پایەبەرزێ
دڵی وەک گوێی هەلاج نەلەرزێ

پیاوێ کە پیاو بێ ئەبێ تێفکرێ
ئەو ڕەخنەیەی خەڵک لەوی دەگرێ
ئەگەر وەک ئەڵێن ئەو عەیبە ڕاستە، بێ
چارەی ئەو عەیبەی لە خوا خواستە، بێ
خۆی هەوڵ بدا بۆ ئەخلاقی خۆی
تا ڕێی توانجی کەس نەمێنێ بۆی
بەوە زوبانی خەڵکی دەبەستێ
نەک بەویش نەڵێن ئەو قینی هەستێ
هەندێکی وا هەن بە کشەمرێ
لە مر، مردنی خۆی، لێ دەگرێ
ئەگەر خۆ بڵێن بە زەردەواڵە
سیرە گۆشتی من بە دەمت تاڵە
ئەڵێن ئەو تاڵە تاڵیەکی ترە
لەگەڵ ئەمانە وەرە دەربەرە
مە ئەڵێم پەندم سەر دەر هەوایە
هەموو شیعرێکم بە بێ مەعنایە
ئەڵێن: هەر چەندە زۆر بێ مەعنایە
کە چی بۆ ئێمە هەر مەعنای تیایە
هەی هاوار ئەگەر چشتێ شک نەبا
بۆچ (دار هەڵبڕە) بۆ سەر خۆی ئەبا
تۆ پاک دەروون بەو گوێ مەدەرە کەس
گوێ لە واتەی چاک بگرەو ئیتر بەس
ئەڵێن: کە گۆزە هەرچیەکی تیابێ
ئەبێ تەرایی وای لێ پەیدا بێ

لــە لای مــن راســتە عیلمـــی قیافــەت
پیـــاوی نـــەزانو ســـاحیب درایـــەت

شـــافیعی باشـــی لێـــک کردوونـــەوە
چـاک تێیـان ئـەگـەین بـە ورد بوونـەوە

ئـەگـەر پـەیـڕەوی ئـەو عیلمـە بکـەیـن
لـە ماهیـەتی هـەمـوو کـەس ئـەگـەیـن

بـەڵام هــی وایـان هــەیـە بـە تــەفـرە
لای گــەورە ئـەبـێ بـە پیـاوی گـەورە

کــە چــی ئـــەبـینی زۆری پــێ ناچــێ
ســەری لا دەچـــێ بـــە نووکــە پاچـــێ

داخـــم ئـــەو داخـــە ئێمـــە بـــەم حاڵـــە
ئـــەمانـــە دەڵـــێن لای هـــەنـــدێ تاڵـــە

ئەو جلەی دەولەت ئەیکاتە بەر پیاو
داکەنری ڕووتێک ئەکەوێتە ناو
خەرقەی زانستی زەحمەت ئەدڕێ
سا مەگەر گومرگ هەناسەی ببڕێ

ئەخلاق ئاوێنەی عیلمو سەروەتە
بە بێ ئاوێنە (خۆ دین) زەحمەتە
ئەو ئاوە خۆشەی کانی ئاسکان
زۆرمان دی کە دای لە دەست و کەوان

سا مەگەر کەسێ سیحر حەلال کا
سیحری ئەو ئاوە بە نوێژ بە تاڵ کا
جەندەلی، دانێ لە سەر کارێزێ
بە (قل اوحی) خۆی بپارێزێ

پەخەی جنۆکە بە سوژن بەستێ
ئەوسا چلوچۆ بۆ خۆی ئەوەستێ
با وجود ئەڵێن لە ڕەمەزاندا
جنۆکە حەپسن لە پشت کێواندا

بەلام هەندێکیان ئەبن بە ئینسان
تیـ ـسان بەوانە ئەکەونە نسیان
خۆزگە بە حوکمی ئیمانو قورئان
لە هەر بەرگێکدا ئەبوون ئەناسران

چاکەو خراپە هەمووی بە خوایە
بازاڕی بەدگۆ زۆر زوو کۆتایە
هەر خولقی چاکە، کە هیوای پێ بێ
پاش مەرگیش ئەڵێن: ڕەحمەتی لێ بێ

سـەرمـا تـەزانـدتی، لـەشـت دەیێـشێ
گـەرمـا عـارەقـی تـەزوو دەکێـشێ
تـا گـەرمـا نـەبێ سـەهـۆڵ بیفـەڕە
زسـتان ئـەچنـە بـەر ئـاگر بـە دەورە
هـەور خرتـسومی ئـەخاتـە دەریـا
بـە بـاران زەوی پـێ دەکـا ئـەحیـا
زەویش سنگی خۆی ئەکا بە کێلگە
دەغێـت ئـەداتـێ، تـۆ تـۆوی تێکـە

لــە لای ئــەوانــەی کــە ویــژدان بــاوە
لـــە ڕابـــواردندا ژن نیـــوەی پیـــاوە
کــە ڕەگــی دارت لــە ژێــردا پچڕانــد
گــەڵای ڕەونــەقــی دارت هــەڵــوەرانــد
ئەسپێکی ڕەسەن هەر چەند کە لەڕە
گــەلــێ لــە کــەری قــەڵــەو چــاکترە
شەریەت هەر چەند خۆی شیرین دەنوێنێ
هــەر ئــاو تینــوەتی تــەواو دەشــکێنێ
ئەو دەوڵەمەندەی لە خویش نەپرسێ
ئـــەبـــێ لـــە ســـەرو مالـــی بترســـێ
ئـەو قــەڵــەنــدەرەی ویــژدان یاریــەتی
تــەلای ئــەســتەو شــار خزمــەتکاریــەتی
ئاگری بەد خولق، خەلق شەیدا ئەکا
خوێنــدن بلێــسەی پــێ پــەیــدا ئــەکــا
لـــەم زەمانـــەدا کـــە کیـــزەرییـــە
کــچ بــا حــۆریش بــێ دەردی ســەرییــە
بــووی بــە خــەزووری پیــاوی شــەڕانی
ئــەبــێ کچــەکــەت لای خــۆت بــزانی
یــا پیــاو دەکــوژێ یــاخۆ ئــەیکــوژن
کــە وابــێ کچــی تــۆ نابــێ بــە ژن
چیـــت لـــە دلایـــە زمانـــت وابـــێ
هــەوڵــی ئــەوەت بــێ واتــەت ڕەوا بــێ
ئــەوی ڕوو گــرژە خــەســارەمــەنــدە
ئــەوەی ڕوو خۆشــە ئــەو دەوڵــەمــەنــدە

کـه شـەڕانیـت دی پێـی بـڵێ بـەگـەم
ورمزیـــارت دی تـــۆ بـــڵێ لـــەکـــم

پـاره وتوویـه سـەخـت و سـەر سـەختم
ئەم دەن بە سەخـی حەپسی بەد بـەختم

سـەبـری عاشـقو پـارەی دەسـت بـڵاو
قـــەراز نـــاگرن بیـــشیان خـــەیتـــە داو

ئەوی ئەیەوێ خۆی بەرز بنوێنێ
ئەسپە دارینە ملی ئەشكێنێ
بەرزیی ئەوەیە كە خوا بتداتێ
نەك ماین چەقەڵ بتگێرێ ساتێ
هەندێ بە سیسرك دەنگیان خۆش ئەكەن
لە جیاتی بادام چوالە خۆش ئەكەن
جاران پیاو خراپ سەری شوڕ ئەبوو
ئێستا سەربەرزە وەك كۆتری هاڤوو
من كە ڕوو بەڕوو لەگەڵ كەس نادووم
هەر چی هەڵدەسێ دەڵێ من هاقووم
كە دار هەنجیرت سووتاند، پیاوی قوڕ
زكی دەست ئەكا باو قوڕە قوڕ
زلەفدارەكان كە بێ كلاون
غەریی لەواتنەو عەترو گولاون
ملی منداڵی خەڵكی دەشكێنن
مەدەنیەتیان بەوە دەنوێنن
جاران ئەیانگوت سەری ڕووت بە چی؟
ئێستا بۆ سەر ڕووت بەرەو پیر دەچی
سەرم سوڕماوە لە كاری خوا
خوا، ئەو خوایەیە قەل هەنجیر ئەخوا
ئێستر كە ئاخی عەقیمی كێشا
داری بۆ ئاگری ئیراهیم كێشا
هەرچەند باركێشیی وا كڵۆڵییە
بەلام بێ بەریی مایەی زۆڵییە

ئەوی کە ئەسڵی خۆی لێ گوم بووبێ
خۆو خوا نەناسە ئەبێ بەدخوو بێ

کچ بو جلی بووک بە سات و سەودا
لەگەڵ دەستگیران ئەچێ بۆ بەغدا

ئەڵێن: ئەو کچەی کەوا شوو دەکا
بە ترشی شایی خۆی بێزوو دەکا

کەیفی خۆیانە من شەکرم بۆ دێ
یا ئەوان بچن بۆ شارو بۆ دێ

گــەردوخــولی ئــەم ئاسمانــە شــینە
هــەر چــی لــێ ڕوودا دووری مــەبینــە
چــلکە هــەورێ دێ بــە داوو بــە تــاو
لــە پــاش ســەعاتــێ ئــەیکــا بــە لافــاو
خــانووی هــەزاری پــێ دەڕووخێنــێ
تــۆوی زۆرداریــی پــێ دەڕوێنــێ
گاهــێ دەبــینی گرمــە هــەورو بــا
زراوی پیــاوی ترســنۆک ئــەبــا
کــە چــی لــە پــڕێک ئــەیکــا بــە هــەساو
ئــارام نــاگری لــە تــینی هــەتــا
خــوا ئــەمانــەمــان وا بــۆ دەنوێنــێ
کــە دەوران لــە ســەر حالــێ نامێنــێ
ئــەم ڕەنگــاو ڕەنگــەیش ئــەبینــێ ئینسان
ئــەڵــێی نــە بایــان دیــوەو نــە بــاران
بــا وجــود ئینــسان کــە لــە نیــسیانە
ئــەبــێ هــیچ خــەمــی نــەبــێ بــە مانــە
ئەگەر کەس نەمرێ بە مەرگ‌و کوشتار
دنیــا پــڕ ئــەبــێ لــە نــەتــەوەی هــار
ئــەبــێ بــازاڕی کــۆن بیرێتــەوە
تــا دەســتەی تــازە جێیــان بێتــەوە
ئێستا ئــەوانــەی لــە فــەن بــوون پــەیــدا
خــەریکــن کــە قــڕ بخــەنــە دنیــا
هــەر چــی تــەئسیری کوشــندەتــرە
لــە دەوڵــەتــاندا بڕنــدەتــرە

جاران ئەیانگوت ئەهلی شەرق وەحشین
لـە چـاو ئـەواندا ئێمـە بـێ بـەشـین
کەی بە بۆن ئێمە خەڵکمان ئەخنکاند
کـەی بـە تـەیـارە بۆمبامـان وەشـاند
لـە بـەحـرو بـەڕو ژێـرزەوی‌و هـەوا
جێـی سـەرخـەوێکـی ڕەحـەتی نـەما
تـو خـوا لێـی گـەڕێ بـا بیرێتـەوە
ڕۆژی قیامـــەت نزیـــک بێتـــەوە
قـازانجی ئێمـەی تیایـە ئـەو دەورە
ئێمـە بـاوەڕمـان بـە حـەشـرو نـەشـرە

وازمـــان لـــە پـــەنــدی پێـــشینان هێنـــا
ئیتـــر دڵمـــەنــدی نـــەبــێ لـــە بـــەینـــا
ئێمـــە تنقیـــدی عـــادەتمـــان ئـــەکـــرد
هـــەنـدێ گومانیـــان بـــۆ خۆیـــان ئـــەبـــرد
نـــازانن ئـــــەمـــــە بــــــە دڵـــــسۆزییە
ئێمـــە غـــەرەزمـــان لـــەگـــەڵ کـــەس نییـــە
یـــاخوا ئـــەگـــەر مـــن ســـاحێب غـــەرەز بم
خۆشـــی ئـــەبیـــنم تووشـــی (مـــەرەز) بم
ســـەری کـــەر بکـــرێ بـــە ڕەشـــی گـــاوە
مـــن دەربـــەســـتی نـــیم لام لـــێ لاداوە
دیـــارە کـــە خـــەڵـــکی مـــەیلیـــان وا دێتـــێ
بـــۆ دوایـــی ڕۆژیـــان هیچیـــک نـــەمێنـــێ
بە شـایی‌و زیافـەت مـەملەکـەت تێر کـەن
بە چاو لێ کەری هەمـوو کـەس فیر کـەن
من خۆم وام ئەوێ دەست بـە جانیی مـن
ئیتـــر لـــەگـــەڵ کـــەس نـــابم بـــە دوژمـــن
چەند خۆشە جووتێ بەک دڵ و یەک گیان
مـــانگی هـــەنگوینیـــان بچـــن بـــۆ گـــەڕان
بەشەو ڕوو بە ڕووی مانگ لە سیحرا بـن
ئاســـوودەی غهـــم و هـــەراو هوریـــا بـــن
بـــە نـــەوجـــوانیی عـــەشـــقێ حاسـڵ کـەن
سـیحری چلوچۆی خـەسـوو بـاتڵ کـەن
خێـــرا! نـــاوی خـــەســـوو نابـــەم تۆبـــە بـــێ
نـــۆرەی ئـــەومانـــە لێمـــان تـــووڕە بـــێ

یــاخوا هــەمیــشه لــه ســەیرانــا بــن
بــۆ هــەمــوو شــوێنێ لــه گــەڕانــا مــن
بـه ڕێـکـو پێکـی و تـاقم و تـەدارەک
بچنـــه زیـــارەت پـــیری موبـــارەک
وا پیرالـــــکیش ڕێـــــی کرایـــــەوه
ســـەیـــرانی ئــەویــش هاتــه کایــەوه
بـۆچ گـوێ ئـەدەنـه پـەنـدی پێـشینان
بـــزەن بـــەر ســـەفی ڕەنـــدانۆ پـــیران

خوا ئێمەی ڕەنگ ڕەنگ سروشت پێداوە
ڕەنگی هیچ کەسی بە کەس نەداوە
ئەبینی دوو کەس بە یەک ئەشوبهێن
کە چی بە کردار لە یەکتری جوێن
یەکێ ئارەزووی بە شیرینییە
ئەوی‌تر مەیلی شیرینی نییە
یەکێ وەک بێزووکەر، ترشیی ئەوێ
نەء! ناوی مەبە، ئامان نامەوێ
یەکێ سەودایی شیعری مەوزوونە
یەکێ بە تیری شیعر دڵ خوونە
هەوامان هەیە بە کشە مرە
ئەڵێ: پێت وتووم کشە تۆ بمرە
سا توخوا مرەو بمرە چەند دوورن
هەر چەند کولانەو گۆڕ هەردوو ژوورن
کۆنە پیاوێکمان بە تەقەی قەزوان
نەدینی لەلا ئەما، نە ئیمان
مەلایێکمان بوو، ئەتووت: شپارە
ئەهاتە ویزەت لە نێزەی (یارە)
ڕەحمەت لە سۆفی یارەی زرێ‌پۆش
بۆی ڕام‌ئەکردین ئێستری چەمووش
ئێستا دەستەیە تۆڕی کەم سرەوت
بە قەمچی (یارە)ش نایەنە سەر ڕەوت
یارە مرد لە لای نامەرد نەنێژرا
بۆ گردی یارە چەند شیعر بێژرا

خۆزگە دەمزانی ئەم سرە چییە
ناوی هیچ کەسێ لە ناودا نییە
کە چی تۆ ئەڵێی بامیەکەم ترشە
ئەم خەڵکە هەمووی ڕووی لە تۆ گرژە
دە باوکە ئێرە خۆ (کەرکووک) نییە
(مەلا بامێ) بێ بەو تووڕەییە
یا ئەگەر ترش‌و ترشی خرابە
ڕووی خۆت ترش مەکە، شیرین بە، چابە
ئەگینە کە تۆ مۆن‌و ترش ڕووی
دەمی کەس کیسە نییە بیدرووی
هەی وامان هەیە کە لە خوا ئەدوێ
ڕزگاری لە توانج بۆ کێ ئەلوێ
بۆچ پێغەمبەریان لە شار دەرنەکرد
ئیمان ناهێنێ بە کەس، دەستوبرد

گونای من چییە کە بە خواستی خوا
قالۆنچە لە دەست گڵ خەفەت ئەخوا
یافیرنە گولە لە ئاوی پاییز
خۆی دەم بەست ئەکا لە بەر دەعیەو فیز
ئەم ئاسمانە کە سواخ نادرێ
پەردەی ڕووناکیی هەتاو نابڕێ
بەڕوو بە ئاگر کە هەڵدەتۆقێ
دەستەی گوێ ئاگر تێکڕا دەتۆقێ
کە ڕانەچڵەکن لە گوێ ئاگردان
بەڕووەکە، دەبێ بە ئاڵتوون بۆتان
بە گاڵتەم نییە هەوامان تیایە
تەقەی ئەو بەڕووەی لە لا بۆمبایە
هەمیسان بۆمبا ناوی کەوتە ناو
کەوتە پەلەپەل پیاوی کەم زراو
هەر چەند کە ئێمە لە پەنای کێواین
وەک کووپەی خومی جوولەکە شێواین
زۆر کەس نازانن پۆلۆنیا کوێیە
کە شەوی لێهات شێتی ڕادیۆیە
ترس و مەراقی ڕادیۆ بەم حاڵە
هەولی بۆ ئەدەین چونکو فیشاڵە
دەروی درۆ هەر نابڕێتەوە
لەگەڵ ناونانا نرا پێتەوە
بە فیشاڵ شەڕە لە گردە گرۆێ
ئەم شارە لەقەی عەلی پێ دەوێ

سوێند ئەخۆم کە شەڕ باوی نەماوە
ورچەکەی مەندۆڵ کلکی بڕاوە
ئەی ئەو کەسانەی هەسانی (مەککە)ن
بە ئاین و ئۆیین چشت گران مەکەن
من خەمی پاڵتۆی فەردەم لێ هاتووە
سەرما و سیخواری پاییز داهاتووە
ئاخ هەر چەندە پاییز لەش ئەتەزێنێ
هیچ نەبێ مارو دووپشک نامێنێ
هێجگار مێشوولە لەگەڵ گیزەی دێ
لە تاو بناگوێم سنگم خیزەی دێ
لەگەڵ ئەوەیشا ناوی ناموسە
شێوەی عنقایەو خۆی چاپلووسە

مــژده بــێ یــاران دوای شــەوی بــەرات
وا مــانگی نــوێژو ڕۆژوومــان بــۆ هــات
ئــەو خــوا پێــداوه کــە موسولـــمانه
خۆشــی خۆشــیەتی کــە ڕەمــەزانــە
هەنـدێکیش مێزو کاغـەز ڕێک ئـەخـەن
زیکــرو تــەراویــح بــە قومــار ئـەکـەن
وا مــن فتــوام دا کــە ڕۆژوو نــەگــرن
بەو شەرتە دەستی بێ دەستان نەبڕن
چونکوو خوا حەقی خـۆی لـێ دەبووری
بـۆ حـەقـی خـەڵـکی ئـەیکاتـە ژووری
ئەی ڕۆ، لەو ژووره کە وەک تـەنـدووره
لنگ بەرەو ژوور کەر لنگ بـەرەو ژووره
ئـەو لنگـەی جووتـەی پـێ وەشـاندووه
چـەنـد کـەسـی بـێ شـێو پـێ نوانـدووه
لێـی دێتـە زمـان ئـەبـێ بـە جاسـووس
ئەی خانە مەیدان هەروەک ژورناڵ نـووس
ئــەوانــەی لێــره تــەریــق نابنــەوه
لـــەوێ ڕووڕەشــــن دەچنــە کونــەوه
چەند خۆشە ئینسان بە ڕووێکی پـاک
دۆستو بێباک بێ بە کـردەوەی چـاک
ئەگینە هـەر چـەنـد سـەرخۆشی مـەیـە
بە پـەروای قـینی خـەڵـک بـێ نـەشـئەیـە
بڕوانــە کــە تــۆ قــەرزت لــە ســەر بــێ
بـــەوێدا نـــاڕۆی بـــا ڕاگـــوزەر بـــێ

بــەدیــیش قــەرزێکــە نابژێرڕێتــەوە
ترســـی ئینتیقـــام هـــەر نابڕێتـــەوە
لـە خـەویـشا بـێ هـەر وەک مۆتـەکـە
دوژمـن لـە دەورت دەسـت بـە کوتـەکـە
کـــەوابـــوو بـــۆچی دڵ بـــڕەنجێـــنین
بـۆ نـەوەیـش تـۆوی بـە دی بچێـنین

کـــه قـــەل قرانـــدی بـــلێ: یـــا غفـــار
بایـــەقـــوش خوێنـــدی بـــلێ: یـــا ستار
کە تووشی چاو پیس هاتی زوو بە زوو
دەس بکـــە بـــە دوعـــای (وان یکـــاد)و
ئیتـــــر مـــــەترســـــە وا ڕەمـــــەزانـــــە
پیـــشەی جنۆکـــە لـــە کـــون خزانـــە
بـــە موبـــارەکیـــی ڕەمـــەزان ئۆخـــەی
جنۆکـــە ســـووژن درا لـــە یـــەخـــەی
بـــەلام کـــۆل نـــادەم کـــۆلو بـــارکێش
ئـــەترسـم جـــەژنی ســـووژن هـــەلکێـــشن
لـــە دەســـت جنۆکـــە (بـــسم الله) ئـــەکـــەم
کەچی خەلک لە خـۆم تـەوەلـلا ئـەکـەم
لـــە (بـــسم الله)یـــشم مـــەعنـــا دەردێـــنن
بـــە ئـــاگری نـــەورۆز زوو ئـــەمـــسووتێنن
هـــەنـــدێ جـــار پـــەلـــە، پـــەلـــەی برنجـــە
زۆر جـاریش بـاران گـەوهـەری گـەنجـە
بـــۆ بـــاران ئـــەچنـــە نـــوێژەبارانـــە
کـــە بـــاریش ئـــەچنـــە پـــەنـــا گوێـسوانە
گـــەورە بـــە بـــاران ئاشـــی ئـــەگـــەڕێ
بـــەوشـــکیش جوتیـــار شـــێفی ئـــەبـــڕێ
کـــە چـــی ژێـــردەســـتیش ژنی ســـەد مێـــردە
کـــەســـداریش ئـــەلـــێی ماســـی بـــێ کێـــردە
خـــۆ ئێـــستا ماســـیش تـــەفـــرو توونایـــە
هەر چی هـەلـدەسێ دەست بـە بۆمبایـە

کــەس لـــە دنیـــادا ئاســـوودە نابـــێ
مەگـەر خـاوەنـدی دالــدەو پـەنـا بـێ
ئـەڵـێن بـارەگـای خـودا بـە حـەقـە
بێکـەس لـە بـەر شـەق ئـەحوالـی شـەقـە

نـۆک و ئێـسترو بـەڕوو سـێ زۆڵـن
پەنجەو ناشیێو بار هەر سێکیان کۆڵن
زۆڵـەکـی بـەڕوو هـەرگیـز نـابرژێ
پریـشکی ئێـستر لـە کـەر ئـەپـرژێ
دووکـەڵ بـە دووکـەڵ وا قانـگ دراون
وەک لنگـە بـەرداش هـەڵـپەسـێراون
بیرازکـەر لـە دەسـت بیـزار بێـزارە
بـەرداش لـە خۆیـا هێجگـار بـێعـارە
دوو مـلۆزمی تیایـە ئـەم شـارە
یـەکـێ قومـاوە، دووەم خـەمـارە
قمـارەکـەیـان سـەری بـڕاوە
خمـاریش نوقتـەی بـۆ دانـەنـراوە
بـە چاولـێکـەری چاومـان نـەمـاوە
مایـە پووچیمـان بـە بـەر بـڕاوە
لـە دەزووی گیپـە لـەرزوتـا ئـەبـڕین
بە ئـاوی دەسـتنوێژ چاوەڕێـی گـوڕین
کفتـەی جوولـەکـە بـۆ سـێبـەڕۆ دار
بـۆ خۆشـەویـستی کـوزە کـەمتیـار
بـە شـەو شـەمالـەی کۆلانـان ئـەگـرین
لـە بـەر ئـازایی جـەردەکـان ئـەمـرین
هێـشتا خـەرەکو گولـە ژەن بـاوە
فابریقـەیێکـی کـەس دانـەنـاوە
بـۆ تـوتنی تـاڵ مایـەی سـەرو مـاڵ
فابریقـەی شـەکـر کـەس نایکـا بـە مـاڵ

فــەرقـــی شـــیرینی‌و تاڵـــیی نـــاکرێ
نیـوەی دەرامـەت بـە شـەکـر ئـەدرێ
ئەو پارەی ئـەیـدەین بە شەکری بیلاد
فابریقـــەیێکـــی پـــێ دێتـــە بنیـــاد
بـــە (ســانگەیــدم) مزگــەوتــێ کــرا
ئێمـــە بـــۆ شـــەکـــر هێلکمـــان بـــڕا

دنیـــا دەریایـــە خاشـــاک بـــەســـەرە
ژێرکـــەوتـــەیـــی بـــۆ دورۆ گـــەوهـــەرە
شاخدار بە شاخدار خۆی دایە قەڵەم
تـەرزەی شـوورەیـی کـردی بـە هـەڵـەم
بـێ شـوورەیـیـەو خـەتـای سـوورەیـە
کـەچـی بـە زوبـان لـە خـۆی دوورەیـە
بـەدگـۆ لـە پیـاوی بـە نـامووس ئـەدوێ
دەستە چەورەکەی لە خەڵک هەڵـەسوێ
خۆیشی وەک کاسەی چەورە بێ باکە
گـــازری نایـــە مـــەگـــەر بـــە شـــیاکە
یـــاریکم هـــەیـــە زۆر بـــێ بـــەقایـــە
شێوەی ڕەنگ ڕەنگی چوار فەسلی تیایە
گـــاهێکیش بـــە خـــوو ئـــەو کـــلاو لارە
نـــیرو مـــێ دەبـــێ وێنـــەی کـــۆلارە
چـــەرخ و فـــەلـــەکـــی جـــەژن دانـــرا
هـــەر کورســـییەکـــی بـــە یـــەکـــێ درا
کەوتە گڕو خول وەک چەرخی دەوران
یـەک لـە زەمـین و یـەک لـە ئاسمـان
کەچی بە سووڕێ لەگەڵ کەوتە گەڕ
سەرووی خستە ژێر، ژێرووی خستە سەر
لـــە کـــاری دنیـــای لادام دەســـتی زۆر
کـەم دەسـتەلاتی کردمیـە حـەلاڵ خـۆر
ئـــەگینـــە دنیـــا لـــە دەســـت نـــادرێ
هـــەتـــا جگـــارە تـــەرک نـــاکرێ

پـشیله کــه دەمــی نــه گاتــه جگــەر
ئــەڵــێ تــاڵ بــووه بــه دەلوبیــەر

خــوا ناســیش چــشتێ زانیــی حــەرامــه
دەمــی لــێ نــادا ئــەڵــێ: بــێ تامــه

لــە پاییزانــدا خــەڵــک تــۆو دەچێنــێ
بـــارانی بـــەهار بـــۆی دەڕوێنـــێ
تــۆوی دەغــڵودان هــۆزێ ئــەژێنــێ
تــۆوی خراپــە خێڵێــک ئــەمرێنــێ
کــە تــینی هــەتــاو دایــە ســەر بلــوور
گڕ هەڵدەسێنێ وەک کلپەی تەندوور
ئــاگر ئــەخاتــە ڕەشو زەردو ســوور
ســپی بــێ لــە کــە ناخاتــە فتــوور
ئــەمــە نموونــەی سروشــتی پاکــە
پــاک لــە ئاشــووبی دەوران بــێ باکــە
گوڵــەبــەڕۆژە ڕووی لــە هــەتــاوە
بۆ زۆرکەس سوجدەی کاربەدەست باوە
گــوڵ تــا ئــەکــەوێ ڕوو وەرناگێــڕێ
ئێــرە بــۆ کــەوتــوو جنێــو ئــەنێــرێ
دەســتی لــێکــەوتــەی ناحــەق ئــەگــری
ئــەوی کــە خــۆی کــەوت نابــێ بگــری
بە سێ مانگ سێ مانگ ساڵێک چوار فەسڵە
بە هەمــوو فــەسڵێ، فــەسڵ هــەر فــەسڵە
بــە ســووژن لێــدان ناگاتــە دوایــی
دەســتی (ویــسکە)یــەو ســووژنی پــۆلایی
مــن دادم لــە دەســت خوێنــدەواری بــوو
وا خوێنــدەواریــش دەردی کــاری بــوو
سەری فەسڵو فەحس هەردووکیان (فێ)یە
دوایــی هــەردووکیــان ئــەبــینی فێیــە

یـاری یـەکمـان هـەیـە قـەڵا قـەڵایـە
گـــەنم گـــردو جـــۆ بـــڵاوی تیایـــە
وا گیپـــەو کـــەشـــکەک ئـــەبـــەشـــنەوە
نـــازانین مـــەجلـــیس کـــەی کۆئـــەبنـــەوە

ئەڵێن بێستوون عەشق لە بنی کەند
فەرهاد شۆرەتی زۆری بازووی سەند
ڕۆستەم کەرێ بوو لە سیستاندا
فیردەوسی ئەوی بە (یەل) نیشاندا
عەنتەری پێیان مێملی خڕنووک
چۆن داستانی کەوتوەتە کەرکووک
فەقێ حەمدێ بوو لە دارەشمانە
هەر چی هەڵدەسێ ئێستا بابانە
ئەتگوت هەورامان، هەی هەورە ئامان
هەورەتریشقەت وا لە ئاسمان
لە لایان وابوو کە سان بجمێ
بە ڕم حەساری بەغدا ئەڕمێ
ئەڵەمان لە پێش شەڕی گەورەدا
ئەیانگوت لەگەڵ ئاسمان دەور ئەدا
هەر (الامان) بوو لە دەست ئەڵەمان
کەڵەمە کرا وێنەی گای تالان
هەر چەند کە ئەمڕۆ پەتی پچڕاوە
پچڕە پچڕە، لا هەڵپچڕاوە
ئەمساڵ (کریمیس) کەوتە ناو جەژنان
زاتەن دەمێکە میلادە ساڵمان
(پواسون، داوریل) کۆن بوو لێی تێر بووین
کەرنەڤاڵ مابوو، وا ئەویش فێر بووین
دیسان بەمانەیش ناحەسێنەوە
ئەچینە بەغدا هەروا دێینەوە
مەترسن لەشەڕ کە شەر ئاوسە
کەزستان ڕۆیی بای دار ئاوسە

گوریس کێشەکێ بە هیچو پووچی
گوریس ئەپچڕێ تۆ لنگەوقووچی
شێرو خەتمان کرد لەگەڵ جیهانا
من خەتم ئەویست ئەو شێری هێنا
هەر چەند کە ئێستا شێر وەرگەڕاوە
ڕیش با خوریش بێ باوی نەماوە
فێڵی سیاسەت رووپایازییە
ڕادیۆی ئەورووپا ئێستا نازییە
یاخوا تا سەر بێ ئەم خۆ تێکوتانە
ترسی دزیش بێ، دەست لەملانە
داری کۆن بڕا، خەڵفی لە جێیە
پەڵو پۆی تازە هیوامان پێیە
دەماغم کۆنە کە بێ دەماخە
پیریش بۆ تازە بە ئاخ و داخە
بۆ دڵخۆشی خۆی وتی: ئەو پیرە
هەر چەند پیرە کۆنە بەگیرە
پڕوپاگاندە کە چاوڕاوە
کەوتە سیاسەت بە بەندو باوە
سەیر سەیری رادیۆی یۆنس بەحرییە
سەراپا درۆی لە ڕاست بەرییە
بە هێزی پارە کە تەکان ئەدا
سەعاتێ چەنەی بێ وچان ئەدا
نازانێ کەوا ڕۆژێکی لێ دێ
جەزای خائینی وەتەنی ڕێ دێ

هەر سەگێ لە دوور بە شوێن خۆێ وەڕی
جێـی سـەگـە نـازەو برسـێتیو گـەڕی

سـەگ وەفـادارە بـە خێـو نـاوەڕێ
دووپـشکە سـکی دایکـی خـۆی ئـەدڕێ

کــە وتیــان دنیــا کاســتی مــەییــوە
ئــەوسـا بزانــە کــەس تــێ نــەگــەییــوە
شـیرە دەترشـێ و نـاوی ئـەنـێن ماسـت
شیرین ترش ئەبێو چەوت ئەبێ بە ڕاست
بێـزوو ڕیخۆڵـەی ئافـرەت کـرژ ئـەکـا
شـیرینی نـاوێ حـەز لـە تـرش ئـەکـا
جیهان خاتوون چۆن دەست ئەکاتە مل
بـــیر ناچێتــــەوە قابیــــلو هابیــــل
ئــەم ســەرەتایــە لــەوانــەوە هــات
پیــشەی باوکمانــە بــووە بــە مــیرات
هـەتا دێ ئێمـەیش لێـی زیاد ئـەکـەین
ڕێ بـە نـەریـتی کوشـندە ئـەبـەیـن
فــەن بــۆ فــەنو فــێڵ ئــەبرێتــە کــار
بــۆ چــڵۆچێویش پیــاوی نابــەکــار
پێغـەمبـەر فـەرمـووی کـە ئـەم دنیایـە
کـەس نـەڵـی خۆشـیو سـروەتی تیایـە
کــەس دانانیــشێ بــێ ســات و ســەودا
خوا بۆ سەیری خۆی ئێمەی تێک بەردا
پــەنچکــێ نــانی خــستوەتــە ناومــان
خستیە بـەر چـەپـۆک سـەرو کڵاومـان
ئــەم زەدو خــوردەی شــێرو قــەڵــغانە
هیچــی تــر نییــە هــەمــووی بــۆ نانــە
دەفەرموو کاممان بێ نـان هـەڵـدەکـەیـن
چارەی نەخواردن کەی ڕێی پێ دەبـەیـن

بـــەردێكـــی ڕەش وا لـــە بـــنی دنیـــا
ئـاوی دەریاكـان ئـەچـێ بـە سـەریـا
هـەڵـیان ئـەلووشـێو هـەروا كـسپەی دێ
تێـــر خواردنـــەوەی بـــۆ نایـــەتـــەجـــێ
ئـــەی ئـــەوكـــەسـانەی هیواتـــان پێیـــە
ئـــەمـــە هـــەڵـــێنن بـــزانن كێیـــە

پەروانەو ماسی بۆ چراو بۆ ئاو
هەر دوو دڵدادەن بە ناوو بە داو
هەردووکیان ئەمرن بە خوارو ژووی
ئەم بە نزیکیو ئەویان بە دووری
گورگو کەروێشکو شەمشەمە کوێرە
شەوگەردن سیانی وایش هەیە لێرە
زەروو خوێنی پیس لە لەش دەردێنێ
بنیادەم خوێنی پاک ئەڕژێنێ
ئارەێ کە پیسە نەشە دەنوێنێ
مێش پاکە کەچی دڵ تێکەڵ دێنێ
ئەسپی زل حۆرتی مل شاسەیوانی
کاتێکزاتی کە تێی نەهانی
بەلام فەحلێکی ڕەسەنی شیرپاک
سەری خۆتی پێ بسپێرە بێ باک
با گردێن سووک بێ بان دانامرکێ
پاڵەوان ئەخا کۆڵنجو برکێ
دڵۆپە دایدا ناوەستێتەوە
هەودایی گایی نابەستێتەوە
مریشک، هێلکەی کرد گارە گار ئەکا
هەندێ بێ هێلکە پیاو بێزار ئەکا
هەر چەند مشەمما هاتۆتە کایە
چەتر چاکترە لەو مشەممایە
چەتر هەتاویش ئەگێڕێتەوە
سووکترەو پارەی ئەبژێرێتەوە

وامـــان ئـــەزانی لافـــاو ئـــەمانبـــا
چلـە بـە سـەرچـوو نـەمـا بـەفـرو بـا

بـــورجی پیرێـــژن بـــۆ جوانـــە ژنـــە
پیریـــش و جـــوانیش دوایـــی مردنـــە

پیرێـژن دیـسان بـورجی خـۆی نوانـد
تـۆوی وەیـشوومەی بـە چیمـەن داچانـد
بـەڵام بـا دوو ڕۆژ بـەفـر ببـارێ
پۆیلـەی تـەرزەیـشی بـا بێتـە خـوارێ
دوایـی،دوایـی دێ وێنـەی ئـەڵـەمـان
بەهار دێت لـە نوێ سەوز ئەبێ جیهان
ئـەڵـێن سرکەی تیـژ شووشـە ئـەشـکێنێ
مایـەی خـۆی بـە خـۆی ئـەڕژێنـێ
پیاوی لە سەر خۆ، خۆی خۆی سەر ئەخا
ماینی جـرت و فـرت لـە پـڕ بـەر ئـەخا
زۆر کەس فێـر بووبـوون بـە کۆڵـی خلـە
ئـەویـش ئـەپـەڕیـە سـەر پـشتی بلـە
ڕەحـەیـش لـەدواوە تێیـان هـەڵ ئـەدا
لـەگـەڵ پـێش دەمیا ئـەیکـرد بـە هـەڵـدا
منـیش ئـەم هـەمـوو شـیعرەی کـە هـەمـە
بـە شـیعری دیـوان وەکـەومـە گـەمـە
کـابرا کـە کـەسـی لـێ نـەبـوو دیـار
بـە بـای خـۆی ئـەگـوت بـەهـارە بـەهـار
ئێـستا ئـەو بایـە بـوو بـە سـەرمایـە
بـا بـەهـاریش بـێ ئـەڵـێ: سـەرمایـە
کنگـر پـێ گـەیـی هـەر چـەنـد بـادارە
دوو مانـگ پێخـۆری پیـاوی هـەژارە
کاشـکا دوومـەڵان وەک ئـەم بوایـە
خـەرجـی عالـەو هـەرزان بـەهایـە

بــەڵام دومــەڵان کــە ئــەڵــێن زۆڵــە
ڕووی ئـــاوەدانی نییـــەو لـــە چۆڵـــە
دیــسان قــەدری ئــەو زۆر بــە لامــان
زادەی زیــادەیــە پــەســندەی زەمــان

هـۆش و کـردەوە وەک گیـانو لـەشــن
بـۆ ڕێ‌گـوزاران دوو چـرای گـەشــن
هــۆش درەختێکــە کــردەوە بــەریــە
لـــە برانـــەوە، بـــەری، بـــەریـــە
ئــازاری خــەڵــکت کــە لــە دلایــە
لــە ئاسمــانیش بــێ پێــت لــە گلایــە
پیـاوی بـە ئـازار وەک دوومـەڵ وایـە
بایش لـە لەش دەرکـا ئێشی هـەر تیایـە
زامـی تیـغ چـارەی دیـت بـە دەوایـێ
بـــرینی زمـــان سارێـــشی نـــایێ
ئــەوی هــەیــەتیو چــاوی تێــر نابــێ
(هــل مــن مزیــد)، یـاخوا هــەر وابــێ
دەوڵــەمــەنـدی ڕژد ڕەنجــی بـە بـادە
نازانـــێ مـــیرات شـــەڕی ئـــەولادە
هـەنـدێ لـە چاوکـەو چاوگـە ئـەکۆشـن
تینـوون لـە خـەودا ئـاو هـەڵـدەلووشـن
ئـەو تـۆڕەی ڕاوکـە ماسیی پـێ دەگـرێ
کـە زۆری پـڕ کـرد قولـفی ئـەپچـڕێ
لـەگـەڵ دووکـەس‌دا هـەڵ ناکـا ئینسان
دراوســـێی بـــەدوو ژنی نافـــەرمـــان
سـێ چـشتیش باشـە بـۆ خۆشـی جیهـان
بـێ کـینیو وەفـاو سـووکی گـوزەران
چـوار چـشتیش بـاوە وەک درۆی نیسان
دوایی هـەر چواریان ئـەکـەونـە مـەیـدان
زوهـدی ڕیـاییو خـەڵـکی تـەفـرەدان

درۆی نابــەجــاو زۆر خــۆ هــەڵکێــشان

پێنج چشت بێنەجێ ئەگەر بەکەڵکی

دۆست خۆش ویستن‌و نان‌دان بە خەڵکی

دڵــێکی پــاک‌و زمــانێکی چــاک

ڕاســت‌و ڕەوانی پێی دەژیـت بێ بـاک

ئــەگینــە هێنــدە هــەوڵ‌و تــەقــەلــلا

خـــەوو خۆراکـــت ناهێـــڵێ لـــە لا

سەرەتای پاقلە حەرەی سەودایە
بەلام ڕێواسی مزری لە دوایە
ڕاستە کە پاقلە هۆش ئەشێوێنێ
ڕێواسیش سەودا دادەمرکێنێ
پاقلە ئاوایی خستە میری سوور
مارو موور کەوتە ناو گیای شارەزوور
دنیایە بەهار بولبول دەخوێنی
قرناویلکەیشی تیا دەقرێنێ
خوا لە بەهاردا گوڵ دەپشکوێنێ
سەری قاڵۆنچەیش بە گڵ دیشێنێ
های چەرخی کەچ باز های تەبعی ناساز
بەهارە گوێ درێژ کەوتە لەقەو گاز
هەندێ نووکە نووک سەر بە تووکەوە
هەندێکیش دەچن بە پیرو بووکەوە
مەفسول هیوادار کە سەردەکەوێ
مەئموور لە ترسی عەزلی ناسرەوێ
بۆ میوان کورسی سەرا نەماوە
بۆ بێکار زیکری مەولەوی ماوە
ئەوی ئیجارەی قورسی لەسەرە
مژدە بێ کوللە لە سەر سەفەر
ماندوەتی نەبێ چی پێ دەبرێ
بە ڕاستا ناڕوا، ڕێی چەوت ئەگرێ
هەیە لە برسا هێزی ئەبڕێ
لەگەڵ تێری خوارد سفرە ئەدڕێ

دوای ئـــەوە کـــە هـــات برســـیی بـــوەوە
بێژنگـــــێ ئـــــەگـــــرێ بـــــە دەم ڕوەوە

پارووی بێ شەرمی زەحمەت قووت ئەچێ
ئابـڕووی عـەشـرەتێـک بـەوانـە ئـەچێ

بـێ وره ترسـی کـه هـات بـهسـهرا
کونـه مـشکی بـۆ ئـهبـێ بـه سـهرا
نازپـهروەر قۆڵـی زوو ئـهبـێ جـهمام
سـهرما قنگـی کـهر ئـهکا بـه حـهمام
خـۆی شـاردبوەوه لـه کـون و قـوژین
کـهری خـۆی لـه لا بـوو بـه ڕمـوزن
ئـهوەی لـه ڕاسـتی هـهزار دڵێـره
بـه کـهر نـاوێرێ بـه کورتـان شـێره
وتیـان تـۆ خورمـات ئـهوێ یـا مێـوژ
وتی مـن نـاوی خـۆم نـاوه خـورمژ
کـه ئـاو بـڵق ئـهکـاو قـوت ئـهبێتـهوه
زۆری پـێ نـاچی ئـهنیـشێتهوه
ئـهو بـڵقه ئـهڵـێ دەوڵـهمـهنـد وایـه
کـهللهی بـایکی خـهڕۆیـی تیایـه
نازانـێ دنیـایش وا بـێ بایـهخـه
ئـهوی بمێنـێ داڵـدەو دایـهخـه
چاکـه ڕۆژێ دێ کـه دێتـهوه ڕێـت
بـهخـشنده نـهبـێ کـێ ئـهزانـێ کێـت
زمـانی چـاکیش جێـی پـاره ئـهگـرێ
زۆر جـار هـهژاری پـێ دائـهمـهزرێ
ئـای زمـانی بـهد وای پیـاوی بـهدکـار
زمانـت بـڕن دەمـی گـۆڕەوشـار
بـا وجـود بـهدکـار نازانـێ ئـهمـرێ
بـه گـورزی ئـاگر تێـی هـهڵ ئـهدرێ

پیــاو لــە خزمــی پیــاو نوشوســت نابێنــێ
گۆشــت ئــەبــاو ئێــسقان تێــک ناشــکێنێ
خــەڵــک و بێگانــە خــزم ئــەســووتێنێ
کــە چــی ئــاو ئــەڕوا زیــخ هــەر دەمێنــێ
بـــەلام بێگانـــە ئـــەگـــەر دانـــا بـــێ
خۆشـــە لـــە ڕێـــی‌دا خۆیـــشی دانابـــێ

ئــەو ئــاوە ڕەشــەی ئــەو پێــی بایيــە
زەلــزەلــە، لــە چــاو ئــەودا شــايیە
وەختە لە (وەزو)يش (لاو) سـەر دەرێنـێ
خـوا يـار بـێ جـەرگـی شـەڕ بـسووتێنێ
بــا وجــوود ئــەگــەر بنوارێنــە حــەق
خـوا دنيـای بنيـاد نـاو بـۆ شــەڕە شـەق
ئــەگــەر زينــدەوەر نــەتــەكێتــەوە
ئــەوەی كــە دەزێ جێــی نابێتــەوە
كورسـی وەزارەت ئـەگـەر تـا سـەر بـێ
ئـەبـێ هيـوادار ڕێـی چـی لـەبـەر بـێ
كورسـی مـەبعووسـيی تـەلی تـێخـراوە
لـە پێچكـەی كورسـی وەزيـر بـەسـتراوە
فــس فــس پاڵــەوان وەك ڕەئــی منــە
كــە ئــەڵــێ: هونــەر، هونــەری منــە

هەمیشە چێشتی باریک ئەپچڕێ
هەودا باریک بێ، دیارە بەر ناگرێ
ئیللا بنیادەم کە بە ئوستووریی
دەپچڕێ یەعنی لەبەر مەغروریی
ئەوی کە لە خۆی بایی بێ: بایە
هەر گینگڵ ئەخوا ئەوی بای تیایە
ڕۆحیش بایێکە مایەی هەناسە
ئەوی هەناسەی تەنگ بێ کەساسە
خوا ڕۆحی هێندە شیرین کردووە
بە کەساسیش بێ خەڵک بۆی مردووە
هەی وامان دیوە کوێرەو بێ نانە
هێشتا بە هیوای ژین و سەیرانە
خۆ تەماعکاریی وا لە پیاو ئەکا
چاوی تێر نابێ مەگەر لە خاکا
نەوجوان چاکە بۆ شەڕەکوتەک
گورگ پیر بوو، دەبێ بە مەسخەرەی سەگ
سوو خۆر نابووتی مایەی پێ دەبڕێ
مەنجەڵ کە بزێ، دیارە کە ئەمرێ
حەرام ئاوڕت لێ ئەداتەوە
وەک ڕەگی گولی هەڵئەداتەوە
سەخی لە خوای ویست داوایان لێ کرد
هەر چی بۆی لوا بەخشیی دەست و برد
ڕژد، سواڵکەر ویستی ئەو وتی نیمە
وتی وەرە با سواڵ کەین بە نیمە

بۆ خواپەرستی کە هەوەسناک بێ
لە ناو خەڵکیشدا ئەتوانی تاک بێ

ئاگری ستەمگەر زۆر کەم ئەگرێ
ئاه! ڕشتەی ژینی زاڵم ئەبڕێ

ئەگەر دڵ لە ڕاست بێ گوناه پیس کەی
ئەبێ پەیڕەوی نەفرەی ئیبلیس کەی

فـەرمـوودەی خـودا گـەورەی ئـەحكامـە
(مــــروا بـــاللغو مـــــروا كرامـــــا)
ڕزگـاری لـە نـەفـس بـە دڵـی پاكـە
بـەدیـش ببینی هـەر چـاک بـە، چاكـە
بـــە زوهـــدی جاهیـــل ئیعتیـــاد مـــەكـە
بە غـرووری عیلم خـۆت بـەرباد مەكە
ئـەگـەر لـە عـەیبی خـۆت تـێگـەیشتی
عەیب لە خەڵک گرتن زوو بەجێی هێشتی
ئـەگـەر دوژمـنی خـۆت بـە كـەم بگـری
بـــۆ غافـــڵیی خـــۆت تـــا زووە بگـــری
كـەمـی خـۆت مـەدە بـەزۆری خـەڵكی
كە چاو لە دەست بی دیارە بـێ كـەڵكی
ئەوی لە دەست چـوو خـەمـی بـۆ مـەخـۆ
خـــۆت بپـــارێزە لـــە تـــەفـــرەو درۆ
ئـــازار بـــە ئـــازار دامـــەمركێنـــە
بیـشرەنجێـی دڵـی كـەس مـەڕەنجێنـە
ئـەگـەر تـۆ دڵـت بـێ تـەجرەبـە بـەست
هـــەروا بزانـــە مـــار دەمـــاری گـــەســـت
هاوســـێ نـــادان بـــێ ماڵـــت زیندانـــە
لـــە تـــەک ڕەنـــدانا زینـــدان ســـەیرانـــە
بـێ كـەس حیـسابی بـەربـووە مـەكـە
پێـت بـڵێن نـەزان خـۆت تـوورە مـەكـە
لـــەگـــەڵ نـــەناســـا مـــەبـــە بـــە هـــاوڕێ
ڕێـــی شـــەقـــام بگـــرە تـــا ئـــەتباتـــە ڕێ

بە هونەری خۆت خۆت هەڵ مەکێشە
ڕەزامەندیی خەڵک بۆ تۆ لە پێشە
کە بە پشت کەری دێزا ڕابووریی
ئەبێ لە ژانی لەقەی بیووری

کە تۆ بەخشیت و جنێویان پێدای
ئینجا بزانە کە مەردی خودای
ئەگەر پیاو خراپ هات مەدحی کردی
ئەوسا بزانە کە تۆ نامەردی
کارخانەی بەشەر هەمووی ڕەنگ‌ڕەنگە
بۆیە کوڕ لەگەڵ باوکا بە جەنگە
خوا بیویستایە خۆش خوو خۆش سروشت
یەک قالب هەمووی وەک یەک دادەڕشت
ئەگەر خوا ئەوی بەو نەکوشتایە
جێی نەدەما لەم تۆزە دنیایە
بە کەس حەل نەکرا ئەم گفتوگۆیە
هێندە دەزانم بۆ کەیفی خۆیە
هیتلەرێک دێنێ ئەیکا بە «سفاک»
خۆی سەیری ئەکا بێ پەرواو بێ باک
ئەم هەموو خوێنەی پێ ئەڕژێنێ
پاش چی دەماری ئەویش دەردێنێ
دنیای وێران کرد بە لەقەو گازێ
ئەم هەموو نازیەیش هەر بەو دەنازێ
ئەڵێن هار چل شەو ئەژیی، کوا وایە؟
دە، چلەیشی چوو! لە بڕەودایە
بەلام تا یازدەی تەمووز ئەمێنێ
ئەوسا ئیزرائیل گیانی دەردێنێ
بزانین ئەوسا چی‌تر دەقەومێ
وەک خۆی دەمێنێ ئایا هیچ قەومێ

ڕۆژێ بایەزید هات خۆی هەڵکێشا
خەرقە شڕەکەی لە شەت هەڵکێشا
ئاگری دۆزەخی ئەکوژانەوە
خەڵکی لە یەکتر ئەڕەوانەوە
وەڵەکێ قامچیی دا لە قولەپێی
جەرگی پێی بێشاو ئازار، گەیە پێی
وتی جەهەننەم با تیژ بێ تاوی
تەڕو وشک تێکڕا بکەونە ناوی

پارەو تەیارە هەردوو وەک یەک وان
ئاشکراو پەنهان جەوەندەی هەوان
بە هەوای بەرزی پیاو ئەجوولێنن
ئەوی سواریان بێ ملی ئەشکێنن
جاران گوێ زرنگەی پارەی کە دەبیست
لە دەنگی تەورات خۆشتری ئەویست
ئێستا کە نۆتەو کەللەی قەراڵە
زرنگەی نایی‌و چاو پێی خۆشحاڵە
قەراڵ هەر چەندە خۆی زیندووترە
شکڵی نۆتەکەی خۆشەویستترە
سەد نەقشی جوانی نەوجوان و ژن
نابێ بە ڕەسمی نوتێکی چلکن
هەندێ نۆط جاران لە برەودا بوون
دەوڵەتیام نەما بە زیفۆس دەرچوون
ماڵ بۆ خواردنە نەک بۆ هەڵگرتن
بەشی کەس نەدەی ئەبن بە دوژمن
هەندێک ئەکەونە سەر ڕێی بۆلشەویک
لەگەڵ پارەدار ببن بە شەریک
ناڵێن مەحسوولی کەسی خۆیەتی
ساڵ دوازدەمانگە هاتووچۆیەتی
خوا کە بنچینەی دنیای داناوە
بەشی هەر کەسی جۆێ بە جوێ داوە
گەورەو بچووکی ئەگەر نەبوایە
ئەم کۆمەڵیە چۆن ئەهاتە کایە؟

هـــەمیـــشه عـــەقـــڵ و عـــیلم لـــە پێـــشه
لـــە هـــەمـــوو شـــارێ نـــەزان بارکێـــشه
ئـەوەی کـە خـانووی لـە بـەرد ئـەتاشـی
زۆری پـێ نـەچـوو جـێ مـا لـە پاشـی
بـە قـوڵڵەی بـەرزی خـانوو مـەنـاره
بـەشـەر بـۆ مـردن دائـیم رێبـازه
هـەر پـیری خـانووی دائـیم رێبـازه
خۆشـیی تیـا نـەدی بـەداخـەوه مـرد

دزی ناوماڵ چاری ناکرێ
کلکی نەبڕی دەستت ئەبڕێ

ئەگەر پێت زانی وا دەڵێم نەزم
ئەگەر نەتزانیو گوردم گرت دزم

ئەو دوژمنانەی لەڕوودا دۆستن
بۆ هەل دەگەڕێن چاوەڕێی پۆستن

هەر چی بە مەردی بکرێ زۆر خۆشە
لەگەڵ دووڕوودا هەڵکردن بۆشە

کە تۆڵەی خەڵکت بەسەرەوە بێ
ئەبێ قەڵغانت بەبەرەوە بێ

جوو کە بازاڕی کەوتە کەساسی
سەگ دەخەسێنێ بە دوو عەباسی

کە دراوی خۆی کردە هەمانە
بە هەموو کەسێک ئەڵێ: (هامانە)

هەر چی تێژ ڕۆیی: زۆر زوو ئەوەستێ
(کەڵەمە) دەمی گایی ئەبەستێ

دنیا کە دەورەی تاتاری دیوە
تارومار نابێ زۆر هاری دیوە

ئەوی بە مەسنەد خۆی لێ نەگۆڕێ
دوژمنی هەوا ئەخاتە گۆڕێ

ئەوی بە حەقی خۆی دەبێ ڕازی
ناکەوێتە دەست حاکم و قازی

هەندێک وەک تەلی تەنبوورە وانە
کە دەستت پیانا بۆ تۆ زوبانە

گـوێرەکـە لـەگـەڵ لـە هـەوسـار بـەربـوو
کاتێـــک زانی کـــەوتـــە نـــاو پـــەمـــوو
کـە گـوێرەکـەیێـک زیانکـاریی کـرد
ئابـــڕووی گاگـــەلی ئاواییـــەکـەی بـــرد

ئەگەر بە ڕاستی دۆستی یەک نەبین
هەڵکردمان نابێ پێکەوە بژین
کە تۆ بە دۆستی خۆتم نەزانی
کاتێک زانی کە تێم نەهانی
بیانووی تۆرانتوا لە دلایە
ئەڵێی بانێکەو دوو هەوای تیایە
کە زانیم دەستت کرد بە جرت و فرت
پێم بڵێی سندان ئەڵێم قوزەڵقورت
کە تۆ بە سایەی منەوە (بەگ) بیت
بۆچی وا دەکەی پێت بڵێم تۆ چیت
کە لە داوێنەی دێودا خۆت دی
ڕۆستەم و دێوی سپی دێتە دی
خۆت‌دا لە قەڵبە بەرگت ئەدڕێ
توندی ڕاکێشی هەودا ئەپچڕێ
پیاو لە بەرچاوی ئەسپا وەک دێوە
بۆیە بەو بچووکیە لای ئەسپ خێوە
نە لە بەرێمە نە لە پشتێمە
بۆرەسوارم ڕۆ لە جێی گشتێمە
هەندێکمان بووینە پەپوولەی زێڕین
ئەسووڕێنەوە لە دەورەی پەرژین
ئەنیشینەوەو گورج هەڵدەفڕین
وەک جل بگۆڕین وا دۆست ئەگۆڕین
ئەم ساڵ ئەم شارە بوو بە گوڵستان
هاتوونە سەیران پۆلی چاومەستان

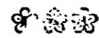
یـاخوا لـە فینـەی چـاوی بـەد دوور بـین
بـا سالـێ لـە نـاو گـەلدا ڕووسـوور بـین
خــوا بیداو قــەدری یــەکتــر بــزانین
دەســتی یــەک بگــرین لــە ئاسمــانین

(بایەقوش) لە هەر شوێنێ بخوێنێ
یا (خێوی) ئەمرێ، یا ئەیڕووخێنێ
ئەم شارە کە وەک بەهەشت ئەنوێنێ
کە ڕەشەبای بوو، خۆشیی نامێنێ
خوا پاراستووینی لە ئاگری (هیتلەر)
یاخوا بە بێ غەم تیا بەرینەسەر
کە لە شەڕ دووریـن خودامان یارە
با هەر سەیران بێ لە (گردی یارە)
(جوولەکە) بە قین (هامان) ئەکوژن
ئێستا بۆ خوێنی (هیتلەر) نامژن؟
ئەسلی دوژمنی ئەوان (هیتلەرە)
خوێن ڕێژیی هیتلەر لە حەد بەدەرە
بەڵام وا تیری خوای لێ کەوتەکار
هەر وابزانن بۆی کەوتنە هاوار
چ خوابەرداره؟ ئەم ترس و لەرزە
ئەم خوێنە گەشە لە ڕووی ئەم ئەرزە
بە زگێ برسیو بە زگی تێرین
لێمان ناگەڕێن کە خۆش ڕابوێرین
من هەرگیز بۆ خۆم ناپاڕێمەوە
وا من ڕۆییوم ناگەڕێمەوە
بەڵام بە هیوام خاکی کوردستان
وەک هەڵدەگرێ بێ بە گولستان
دەستە لاوانی خوێندەوارەکان
ئەگەر تێکۆشن بە دڵ و بە گیان

نزیکە خاکمان بێ بە (ئیکسیر)
هەموو یەک کەون بە ڕاوە بە تەدبیر

که دەست لە دەست بێ، قووەت لە خوایە
هیچ شوبهەت نەبێ کە ئەمە وایە

ئـــەم دارو بـــەردەو ئـــەم شـــاخە بـــەرزە
خـــوا دایـــڕەشـــتووە، لـــەنگـــەری ئـــەرزە
بۆیـــە شـــاخی زۆر لـــەم خاکـــە دایـــە
زەمینـــەکـــەمـــان جنیـــشی تیایـــە
ئـــەمـــەنـــدە ســـەختـــە نابـــێ بـــە ڕێگـــا
خـــوا بۆیـــە هێنـــدە بـــەفـــری تـــێ ئـــەکـــا
بەرەودوا ئەمساڵ خەڵک دێن لەو خوارە
داری بـــەرداره جێـــی ســـایەدارە
ڕۆژێ دارتاشـــێک چووبـــووە ســـەفـــەر
گـــەیـــە کانییـــەک ســـێبەری لـــە ســـەر
لێـــی حـــەســـایەوە، ســـەری هـــەڵـــبڕی
لقـــی داری دی بـــە مـــشار بـــڕیی
دار هاتـــە زوبـــان وتی دنیایـــە
بۆیـــە بـــەدکـــاری وەکـــوو تـــۆی تیایـــە
تـــا ئـــەو کـــەســـانەی کـــە دار ئـــەنێـــژن
قـــەدریـــان دەرکـــەوێ، چاکـــەیـــان بێـــژن
دەشـــتی شـــۆرەزار هیچـــی لـــێ نـــاڕوێ
لێـــرە لـــە ســـەر بـــەرد دارو گیـــا ئـــەڕوێ
کێـــو نموونـــەیـــە بـــۆ حاڵـــی بـــە شـــەر
چـــەنـــد مانـــدوو ئـــەبی تـــا ئـــەگـــەیتـــە ســـەر
لـــەگـــەڵ ســـەرکـــەوتی ئینجـــا بـــە ناچـــار
ملـــی ڕێ دەگـــری یـــەڵـــلا ســـەرەوخـــوار
(اکملـــت لکـــم دیـــنکم) کـــە هـــات
(یـــار)ی غـــار گریـــا، ئـــاو بـــە چاویـــا هـــات

فـەرمـووی پێغـەمبـەر تـەشـریفی ئـەڕوا
عــادەتــە کــەمــاڵ زەواڵــی لــەدوا
زینـدەگـیو بـرەو بـۆ کـێ سـەرئـەگـرێ
هەر چی هات ئەڕوا، هەرچی (زا) ئەمرێ

ئـــەگـــەر لـــە نـــوێژدا ڕیـــا بنـــوێنی
خـۆت‌و خـەڵـک‌و خـوا ئـەخـەڵـەتـێنی
هەندێ کە (زیافەت) بە سەلەم ئەدەن
چـاوەڕێـی هــەڵـن تۆڵـەیێـک بـدەن
هـەنـدێ کـە میـوان نانێکیـان ئـەخـوا
ئـەبـێ (موسـیهلی) بـۆ بـێ دوابـە دوا
پیـاوێ بـە پیاوێـک ئـەڵـێ بـە تانـە
دوێنـێ خوشـکەکـەت چۆتـە (کارخانـە)
ئەڵێ چۆن؟ بـە ڕاسـت ئـەمـە دیتـەدی
ئـەڵـێ ژنـەکـەم بـە چـاوی خـۆی دی
قـەدری مانـگ نیـیـە تـا نـەگاتـە شـەو
گـەرمـا ئـاوی سـارد ئـەخاتـە بـرەو
بـەنیـادەم زادەی (قـەتـرە مـەنی)یـە
کە کەوتـە ڕووی کـار (هـەزار مـەنی)یـە
بـە بایێـک هـەمـوو عـەیـشی بـەبایـە
کـە کـەوتیـشە ئـاو وا لـە خاکایـە
ئــەوی ئــەزانی بــۆت ناچێتــە خــاک
مێـردی ژن نـەیـبا، بیخـۆ بـە بـێ بـاک
کـوڕت جاهیـل بـێ ڕەنجـت بـە بـادە
مــیرات (مــیرۆبی) شــەڕی ئــەولادە
بـە ڕەنجـی شـانی خـۆت بـژی بـەسـتە
پـارەی مـیراتی وەک چـڵکی دەسـتە
قومـار لــە هــەمــوو فیعلـێ بــەدتــرە
(مـەحبووبـە) و (شـەراب) بـەلـەزەت‌تـرە

کــــە بیبـــەیتـــەوە قـــەدری نـــازانی
لــە گــەڵ دۆڕانــدت دڵ پـــڕ لـــە ژانی

ئـەم پـەنـدە خـەرجـی پیـاوی فـەقـیرە
دەوڵـەمـەنـد لـە کـوێ ئـەمـەی لـە بـیرە

مریشک ئەچێتە جێیە چینەی بێ
ناچێتە جێیە کەوا چی نەبێ
ماڵ لێی نەبەخشی کەمتر بەرئەگرێ
مێو کە نەیبڕی کەمتر بەر ئەگرێ
ئاو بەری گیرا پەنگ ئەخواتەوە
ڕایی بێ ڕێبوار لێی ئەخواتەوە
ئەوەی بە پارە لە خۆی بایی بێ
باییە هەر چەند ملیۆن بایی بێ
زوبان چاک زۆر کەم قۆرتی دێتەبەر
زوبانە کە (سەر) ئەخاتە خەتەر
کەڵەشێر تا کوڵ بدا بە گیرە
فیتنە هەوێنی نۆ قازان شیرە
سۆفیی حەرامخۆر وەک کەڵەشیرە
بانگت بۆ ئەداو بە پیسیش فێرە
هێستر کە دایکی لە کەر بەرئەگرێ
ڕنەکی ئەکەی گازت لێ ئەگری
بە هێستریان گوت باوکی تۆ کییە
وتی ڕەسەنی دایکم پێیە
خۆزگە ئەوکەسەی بە (زۆڵ) دەرئەچوو
ئەویش وەک هێستر بەری نەئەبوو
پیاوی ساف دەروون کە لە (شیرە) ئەچێ
بە گڕێ ئاگر لە پڕ هەڵدەچێ
ئاوی خوڕ هەرچەند کە ئەترسێنێ
هەر ئاوی مەندە پیاو ئەخنکێنێ

ئـاوو پیـا مـەنـدرو مـۆن بـێ بترسـە
هـەی چیـت دێ نـاوی بـاوی بپرسـە

ئەو ژنەی کە مێرد لای نەنگەویست بـوو
شەوێ دزی دی، مێرد خۆشەویست بـوو

ئەو کەسەی کە لووت لە دۆست هەڵدەکا
بێگانە چۆنی باوەڕ پێ دەکا
ئەوانەی بەدی ئەهێننەدی
ئایا نە چاکە بەدی چییان دی
کەری دێز مەنێ جۆی بۆ نەپێوی
تۆپیی ئەوی و زیانی خێوی
دەستەیێک سواری گەمیێک بووبوون
بەرێی دەریادا بۆ (مەککە) دەرچوون
بە ئێکیان شەڕی لە گەڵ (قەپتان) کرد
خستیانە سەربان لە ژووریان دەرکرد
لە ئەمنی (واپور) بووبوو بە دوژمن
ئەی گوت نوقوم بێ (قیریسیا) لە من
(هیتلەر) چووە سەر قەبری (ناپلیۆن)
وتی: ناوداری ئەتریخ چۆنی، چۆن
نالەیەک لە خاک هات بە حەزینی
وتی: وا تۆیش دیی بۆ خۆت ئەبینی
لە دەستی ئینگلیز من هاتمە گۆڕێ
ئێستا چۆن بە تۆ دونیا ئەگۆڕێ

ئەوکەسەی کە سەنگ لە خەڵک ئەگۆڕێ
سینگی نایە گۆڕ، سەنگی ئەگۆڕێ
تەرازووی ئێرەت ئەگەر سەرنەکا
تەرازووی ئەولات سەرت دەرئەکا
نرخمان گرانە و (حوقفەمان) سووکە
ئەپارێنەوە لای (مەرنەمووکە)
مارو دووپشکی دونیا بەزەبرن
بۆ پیاوی زۆردار هاودەمی قەبرن
بەلام فایدەی چی؟ ئەمانە بۆشە
ئینسان زۆردارە زوڵمی لا خۆشە
ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
بیری ناو بیری لە بیر نەماوە
ئەگەر وایش نەبێ هەموو بە عیبرەت
تەرکی دونیا کەن بکەونە عوزلەت
هەموو دەبینە فریشتەی تەنیا
هیچ کەس نامێنێ رووبکاتە دونیا
(هیتلەر) بۆ دونیا، دونیای وێران کرد
بە شەڕ ملیۆنێ خەڵکی لە ناوبرد
نایەتە عەقلی کە ئەویش ئەمرێ
وەک (جەنگیز) ناوی بە خوێنڕێژ ئەبرێ
وا بڵێن (هیتلەر) بۆ خۆی هار بووە
نازانم خەڵکی بۆچی لەدووە؟
بە سەنعەت ئاو و هەوا رام ئەکەن
بە وەحشەت دونیا بێ ئارام ئەکەن

ئـەمـەنـدە بـە جـۆش بـۆ شـایی نـاچن
نـەمامی عـومری خـەڵـک هـەڵـدەپاچن
ئـەوانـــەی کـــەوا بـــۆ شـــەڕ دەبـــڕین
بـــێ گـومـان خـۆشـیان تیـادا دەکـوژرین
فـەرمـوودەی خوایـەو کـردەوەی یـەزدان
(لـــولا دفـــع الـــه) هاتـۆتـــە مـــەیـــدان

نالـەی شـەو نالـی نالـدار ئـەشـکێنێ
زولـمی ڕۆژ مالـی مالـدار ئـەڕمێنـێ
هـەناسـەو زۆردار بـەفـرو هـەتـاوە
بـا وجـوود ئێـستا بـاوەڕ نـەمـاوە
دەسـتای دز بـڕین بـاو بـوو تـا دوێنـێ
ئێـستا دەسـتی دز گـورز ئـەوەشـێنێ
خـۆ بـابی بـابی نـەمـا بـەم شـارە
کـە چـی دەبیـنم کـەر سـواری سـوارە
کـەرەکـەی عـوزێر تـەنهـا دەزەڕێ
کـەڕەشـێخ زۆر جـار لـە ژن دەپـەڕێ
جـاران ڕێـی بـەغـدا ئـەمـەنـە دوور بـوو
مەسەلی چوونی بـەغـدا مـەشـهوورە بـوو
ئێـستا کـە (تـەرەن) ڕێـی کرایـەوە
ئـەو مـەسـەلـەیـە وەر گـەڕایـەوە
خورمـای کوردکـوژە نـاوی گـۆڕاوە
بـەو ناوبردنـەیـش بـاوی نـەمـاوە
ئـەوەتی پـردی زنجـیر نـەمـاوە
دیجلـە بـەهـاران شـێتێ تـەواوە
هـەر بـەو شـێتییە کـە کـەف دەچێنـێ
ئـەترسـم ڕوژێ بمانخنکێنـێ
خورمـاو پرتـەقـاڵ لـە بـەغـداوە دێ
لێـرەوە تـرێو هـەرمێـی بـۆ دەچـێ
هـەردوولا بـۆ یـەک دیـاری دەنێـرین
بۆیـە بـە خۆشـی ڕادەبـوێرین

ناچارین هیچمان بێ یەک هەڵناکەین
لەگەڵ یەک پاک بین هەر، ڕوو لە چاکەین

دوو دەست یەک کەون هێزیان پێکبێنن
ڕەگــی درەختــیش لــە بــن دەردێــنن

زۆردار کــە لێکــەوت بایــەزیدێکــە
بــای رێکــەوت بیبــا یــا یــەزیدێکــە
(ان الانــــسان لیطغـــــی) دیـــــاره
کـردەوەی خـواری بـەنـدەی بـێ عـاره
(هیتلـەر) بـە غـروور هاتۆتـە مـەیـدان
(انــا ربکـــم) ئــەڵـــێ بـــە جیهـــان
بـەڵام ئـەو تـەونـەی گرتوویـەتـە دار
نایتـەنـێ بـۆ کـەس دەسـتی ڕۆژگـار
ئـەوکـەسـەی کـەوا زۆر بـەرز ئـەفـڕێ
کـە کـەوتـە خـوارێ هێلکـی ئـەبـڕێ
لـــەوڕوژەوە خـــوا دونیـــای دانـــاوە
هـەمـووی بـە جـارێ بـە کـەس نـەداوە
ئـــەو دەوڵـــەتانـــەی دڵ برینـــدارن
کـێ دەڵـێ لـەگـەڵ قاتـڵدا یـارن
بـرینی ناحـەق قـەتماغـەیـش بێنـێ
بیرناچێتـــــەوە، ئێـــــشی دەمێنـــــێ
دونیـــا شـــێواوەو پـــشتمان نـــەوییـــە
ســابزانین خواســتی خــودا بــە چییــە
دەســت بــە کــڵاوی خۆمانــا بگــرین
بــۆ خــوێن ڕشــتنی نــاڕەوا بگــرین
ئێمـە شـەڕ کـەر نـین هیچمـان لـێ نایـە
بــە فــێڵ گــرانی دێنێتــە کایــە
(ڕازیانــە) لــە بــەر دەرگامــان بــارە
کـە چـی زگـێشە کـەوتـەئـەم شـارە
کــاری نــاڕەوا تــا ســەر نامێنــێ
خـوا حـەقـی (بـزنی بـێ شـاخ) ئـەسێنێ

گلێنـــەی چـــاوت بکـــە بـــە وێنـــە
عالـــەم ببینـــە، هـــیچ خـــۆت مـــەبینـــە
کە بە خودبینی خـۆت لـە خـۆت گـۆڕێ
زوو لە خۆت ئـەگـەی شایستەی گـۆڕی
بـە زەردەخـەنـە کـە کـەوتیـە ڕەخنـە
بـۆ دیـواری قـەدر ئـەبـێ بـە ڕەخنـە
تـازەپیاکـەوتـوو کـە قـەرزت باتـێ
ئـەیداتـەوە ڕووت لـە دوای سـەعاتـێ
بـەڵام پیـاوی کـۆن خزمـەتـت بکـا
ئـەیـەوێ نـە خـۆت نـە کـەس تـێ بگـا
لـە پاشملـەی خـەڵـک بـەورەنگـە بـدوو
شـەرمـەزار نـەبی کـە کـەوتیتـە ڕوو
کە چاکە ئەکـەی مـەیلێ لـە لای کـەس
بۆ زەوقی خۆت بێو خوا بیزانـێو بـەس
کـەســـی هیـــوادار نائومێـد مـەکـە
خێرت ئـەنووسـێ بـە قـەد ڕێـی مـەککـە
دڵـــی هیـــوادار بـــشکێ (قـــەزایـــە)
نـوێژ (قـەزای) هـەیـە ئـەو بـێ (قـەزایـە)
هـەزار دۆسـت بـێ هێشتا هـەر کـەمـە
تـەنهـا دوژمنـێ سـەرمایـەی غـەمـە
ئامۆژگاری بێ کەم ماڵ سووک مەگرە
پێغـەمـەر فـەرمـووی فـەقـیری فـەخـرە
گریـان لـە سـەر خـۆ خـەم ئـەڕەوێنـێ
هـەنـدێ پێکـەنـین دڵ تێـک هـەڵـدێنێ

دەوڵەمەند و پیر حرسیان زیاد ئەبێ
حەریسیش دیارە کە ناشاد ئەبێ
(هیتلەر) ناشادە کەوا حەریسە
شەرە گەڕەک کەر بەشی هەر لیسە

ڕه‌نج په‌یژه‌یه‌كه پیا سه‌رئه‌كه‌وی
كه ده‌ستت به‌ردا بێ سه‌ر ئه‌كه‌وی
به كرده‌وكۆشی تێكۆشه وه‌ك شێر
ده‌ستی ماندوو له سه‌ر سكی تێر
ته‌مه‌ڵ كه وتی: وا هه‌مه ئه‌یخۆم
له دوایيا ئه‌ڵێ ئای چیم كرد به خۆم!!
كه تۆ به نان‌و به‌رگی كه‌س نه‌بی
ئه‌چیته ڕیزی یارانی (نه‌بی)
ده‌ست پان كه‌یته‌وه له پێ ئه‌كه‌وی
كه له پێ كه‌وتی، ئه‌كه‌ویه نه‌وی
كه‌م بخۆی له‌شت بێ عیلله‌ت ئه‌بێ
كه‌م بڵێ سه‌رت سه‌لامه‌ت ئه‌بێ
چاوت له نانی دیوانی نه‌بێ
تێری لێی ناخوا به ئه‌رخه نه‌بێ
كه‌وتوونه ده‌ورێ ده‌وره‌ی ڕیاسه‌ت
به مه‌هاره‌ته، نه‌ك به كیاسه‌ت
خوێنده‌وار بۆیه ناخه‌نه قه‌ڵه‌م
خۆی به خوێنده‌وار ئه‌داته قه‌ڵه‌م
نازانێ ئه‌وی به عیلم ئه‌نازێ
هه‌ڵكردیدێته سه‌ر نان و پیازێ
ڕاسته هه‌موو چشت به ده‌ست خودایه
ئه‌وی (ته‌شه‌بوس) نه‌كا له دوایه
چونكو خوا نایی بێ به كوێخای تۆ
تا خۆت نه‌یژه‌نی ماست نابێ به دۆ
(لیس للنسان الا ما سعی)
له پێشدا سه‌عی، له پاشا دوعا

ئــەزانی بــۆچی ئــەم ڕۆژە جوانــە؟
شــەو ئــاوا دەبــێ؛ لێمــان پــەنهانــە
لــە بــەر ئــەوەیــە قــەدری بــزانین
لێی وەڕست نەبین، سووک تێی نەڕوانین
لــەگــەڵ ئــەوەدا لــەلایــان وایــە
کــە ئــەم دونیایــە بــە ڕۆژ ئاوایــە
کە چی هاوینان خەڵک لێی بێزارە
پیــاوی نازپــەروەڕ لێــی بــەهــاوارە
پەندە بۆ ئەوەی زۆر لە پێش چاوە
ئەگەر ڕۆژیش بێ، خەڵک لێی بێزراوە
عەشقیش کە شێتێ دێنێ بە سەردا
شــووری مانیعــەی وەســڵە لــە بــەردا
کە ئاشقەوماشقە زوو بەیەگ بگەن
زۆری پێ ناچێ پشت لە یەک ئەکەن
ئێستا وێزێتە هیندی تێ ناچی
کچ لەگەڵ کوڕە، پرچ هەڵدەپاچی
بۆیە هیچ کوڕێ بۆ کچ شێت نابێ
پێکــەوەن لــە ســەر نــانو کــەبابــێ
جاران کوڕ ئەیگوت: جەرگم کەبابە
ئێــستا خــەنیمــی نــانو کــەبابــە
ئای بۆ دەورەی کۆن، دنیا چەند خۆش بوو
کوڕ بە عەشقی کچ مەست و سەرخۆش بوو
بــە لۆیــە بــەرگو نــانو ئــاوێ
شا بوو بە عەشقی سەربەدراوێ

ئەگەر تۆ خوای خۆت بناسی بە دڵ
هەموو مەرامت بۆ ئەبێ حاسڵ
خۆشەویستی خوا خەم ئەڕەوێنێ
کە خوات بوو کارت بە کەس نامێنێ

دنیا کەوتۆتە خەم و دڵتەنگی
هاتووە بەیەکدا وەکوو مووی زەنگی
دیسان مووی زەنگی ئاڵۆزایەوە
(قەراڵی حەبەش) کەوتە کایەوە
دەعوای بەرانی ڕەش و سپیە
بزانین خواستی خودا بە چییە؟
چەند خۆشە ئینسان لە جێیەکی بەرز
سەیری دنیا کا بە بێ ترس و لەرز
(هیتلەر) یەکانەی بە لەسەی شەڕە
لەگەڵ بەشەردا بە داواو گەڕە
(ماتاکساس) ئەمرێ ئەو هەر زیندووە
باوکم بە خوا، خوا ئەمری کردووە
مادەی کەرو گای (کفر ئەحمەد) حەقە
وەرە لە داخا مەمرەو مەتەقە
بە حیساب ئەمرۆ پشکۆ ئەکەوێ
تۆفی چلوولەی چلە ئەڕوێ
خۆزگە ئەمساڵیش لە کەناری (زەڵم)
لە ناو نێرگسدا ڕائەکشام وەک (بەڵم)
کە ناچەی پۆڕو هاژەی بەفراوان
دەنگی ئەدایە بەندی دووئاوان
ساتێ لە ڕادیۆی شۆڕش دوور ئەبووم
ڕادیۆم لێ بووە بە ئاوازەی (بووم)
جاران (جوولەکە) خومی ئەشێوا
بەدرۆ پیاویان ئەکرد بە کێوا

ئێـــــستا کارخانـــــەی درۆ ڕادیۆیـــــە
هیچ کـەس نازانـێ کـە ڕاسـت لـە کوێـیـە

تـەبعـی زەمانـەیـش هـیچ ڕاسـتی نـاوێ
پیـاوی ڕاسـت ئـەخـەن بـە بـەنـدوباوێ

دەڵەک کە پێستی کەوڵی شاهانە
ناوی بە (تسن) لە ناو ناوانە
نادر هەڵکەوتوو، بە ڕەگەز نییە
مریشکیش ڕەشەو هێلکەی سپیە
(فزونی لشکر نیاید بە کار)
چین و ئیتالیا کەوتوونە هاوار
ئیتالیا لنگی دایەو تێ شکا
(غاریبالدی) بۆ وا ئابڕووی تکا؟
ئەمە پاداشی بێ وەفاییە
دۆم بە سەروپێ لە خۆ باییە
ئەمانە هەموو بە خواستی خوایە
کێ ئەیگوت (یۆنان) ژوور (ئیتالیا)یە؟
هەر چی بەرز فڕی کە کەوتە خواری
سەرو گوێلاکی ئەشکێ بە جارێ
لەشکری ئینگلیز گەیە (بەنغازی)
وەک شایی کەران کەوتنە ڕمبازی
من شەرم ناوێ با هەر شایی بێ
پلاو خواردنمان با خۆڕایی بێ
سەلکێ چەوەندەر گەیە پێنج ئانە
هێشتا پێم ئەڵێن بیکڕە هەرزانە
ئەوی کە ئەیخوا بە بادی هەوا
بەندو باویشم ئەخاتە دوا
گونای ئەو نییە دنیاکە وایە
ڕیایی ڕوتبەو خاوەن کەوایە

هـەر چـی دە بـینی کوشـتەی کورسـییە
ئـەوی خـەڕۆیـە بـە خـۆی برسـییە
(گـا) لـە سـەر پـشتی (ماسـی) وەسـتاوە
بـە کـوردی تـرەکـەڵـەکـی نـاوە

کار کە بە زانست بۆت نەچێتەسەر
بە هەرە مەڕۆ، ڕاست بیدەرەبەر

بەردێ کە نەزان بیخاتە ناو ئاو
دەرنایێ بە سەد عاقڵی بە ناو

شووشە کە لە بەرد دروست ئەکرێ
خۆی گۆڕی بەرگەی بەردێ ناگرێ

چێشتی (ئەنگیناز) لە شاران باوە
لێرە کەس نایخوا (کەرتەشی) ناوە

خوا کار بە عاقڵ بۆیە ناسپێرێ
ئیش بە هونەری خۆی ئەژمێرێ

یەکێ خەریکی (سکە) لێدانە
کیمیاگەرەو موحتاجی نانە

یەکێ خزمێکی لە دووری ئەمرێ
لە پڕ دەوڵەتو خەزنەی پێ ئەبڕێ

یەکێ (تەحسیلی عای) ئەبینێ
بۆ مدیریێک دۆش دائەمێنێ

کە چی لەولاوە نەخوێندەوارێ
بوو بە قایمقام چوونە لای جارێ

وتیان: چیت زیادە لە پوورە ئایشێ
وتی: حەوا! خۆ ئەو قەندە ناکێشێ!!

خوا شیرینیوای بە پارە داوە
پارەدار خەڵکی ئەڕوا بەدواوە

ئاڵتوون کە ناوی بە زەڕ ئەبرێ
ناوی (زەڕ) دینی، کەر بۆت ئەزەڕێ

ئەمانە هەموو فلسێ نابێنێ
پارەی پارەدار چەنە ئێشێنێ

پیاوی پیر تا بێت گوڕی کەم ئەبێ
داری وشک گڕی وەکوو شەم ئەبێ

ئاوو پیاو مەند مۆن بن، بترسە
سەگی نەهێنگر، ڕامەگرە خرسە

هەندێ ڕووبەڕوو زوبانیان چەورە
کەوتە پاشملە دەم دەمە تەورە

پیاوی دەمهەراش کە لە بەرەوەن
شێری ماڵەوە، ڕێوی دەرەوەن

هەندێ بە هیوان کە هونەر باو بێ
بڵێ کێ دیویە؟ زستان هەتاو بێ

زەمانی مەەدی خەیاڵی خاوە
دنیا بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە

زەمانی مەهدی خەیاڵی خاوە
تا دەست بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە

تا دەست بە کلکی ئەو (گایە) نەگری
ئەگەر شێریش بی لە برسا ئەمری

مانگا بە دزی (کەڵ یەگرت) جاران
ئێستا (کەڵەگا) ئێنن لە شاران

بە (تلی لی‌لی) مانگای بۆ دەبەن
ئەم بێشەرمییە تازە کەوتە بەین

خۆ ئەشیزانین کە نایبەینە گۆڕ
نایخۆین بۆ ئەوە کە زۆرتر بێ زۆر

ئەم پەندە کە لە پێش چاوە
لە ڕاستی هەندێ وەک بەندوباوە

(سەعدی) وتوویە کە بە خوا بەندی
دەروێشی خۆشە، نەک دەوڵەمەندی
لەگەڵ ئەوەیشدا دەوڵەت شیرینە
ئێمە وەک (مێش)و دنیا (هەنگوینە)

پیاو تێر بێو چاو تێر مەندەو بێوەیە
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە
چۆن یەكێ بخواو یەكێ بڕوانێ
برسی یەخەی تێر ئەگرێ بۆ نانی
پیاوی تێر ئاگای لە برسی نییە
بە ماڵ ئەخورێ هیچ ترسی نییە
ناوی خۆی نابوو خادیمی وڵات
كە هات بێتەبەر بۆ خۆی تێ ڕۆهات
درۆ، شیعرێكی پیاوی گۆبەندە
تا موبالەغەی تیا بێ پەسەندە
لەبەر ئەوەیە هەموو شاعیرین
كە لە درۆدا هێندە ماهیرین
ئەم (ڕاست و چەپەی) كە ئێستا باوە
خۆزگە ئەمزانی كێ ناوی ناوە؟
دەستی ڕاست بەشی چێشت پێ خواردنە!
دەستی چەپ پێشەی تارات گرتنە!!
ئێستا (چەپ) (ڕاستی) خستۆتە گۆڕێ
ئەشێ وەزیفەی دەستیش بگۆڕێ
ڕەحمەت لە گۆڕی (پیروەیسی خلك)
ئەڵێ: (مێ) (نێرە)و نێر مێنگەی شلك
ئەگەر ژێر كەوتەو، ئەگەر هارییە
ئەم كارەساتە لە بێكارییە
پیاو بێ (سەرمایە)، كوشتەی سەرمایە
(با) لەو كونەوە تا بێ سەرمایە

لە شەڕی بەدکار پشت بە خوا بەستە
ئــەوە مــەبــەســتە، مــەترســە، بــەســتە

هەر چەنـد گفتوگۆت بێ سـەروپا بـێ
کـەس لێـت نـاگرێ کـە دڵـت پـا بـێ

دڵ پیس بـە ئامشۆ (کـە دەر) ئـەبـەستێ
هـیچ دەریـەسـت نیـە کـە دەر ئـەبـەستێ

بـە ئـیملای کۆنـە (سـڕ) و (سـەڕ) بـران
(سـڕ) و (سـەر) هـەردوو پێکـەوە بـران

دەسـتت بـبـەستێ، دەسـتت ئـەبـەسـتی
بـڵندی نـەکـەی ئـەکـەویـە پـەسـتی

لـە ئێـران جـاران نـەمـام نـەمـام بـوو
ئێستا سـەربـەرزیـی نـەمـام تـەمـام بـوو

لـە داوی خـوداو دەوڵـەمـەنـد گـەڕێ
وشـکـو تـەڕ جووتـو ئاشـی ئـەگـەڕێ

هــەور گرمانــدی ترســنۆک تــۆقی
وتم ئۆخــەی وا قارچــک هــەڵتۆقی

بــە تــوانج ئـەڵـێن دوومـەلان زۆڵـە
خـۆ ئـەوی (زۆڵـە) خـەلات لـە کۆڵـە

زسـتان سـەرمـای خـۆی وەرگـەڕایـەوە
ڕێـوییش پێـستی خـۆی وەرگێڕایــەوە

چـەشـنە(ڕێـوییێـک) هاتۆتـە کایـە
ڕێـوی (قـەمچووغـە) پێـستی پـڕ (کایـە)

توولــەمــاریوا ڕووی کــردە (کابــە
مـاری شێخ هومـەر، سـەگی ئـەسحابە

بــا، مـــێخ ســـندانی فـــڕێدایـــە دەر
پـــێچو کلوویـــان ئـــەهاویـــشتە بـــەر
قەساب خۆی دەرکرد بە جوابێکی سارد
کە چی مووی ڕیشی بە ناونیشان نارد
تفی لە ڕووی کرد، پێی‌وت (کەرەتە)
وتی: قـــەیناکـــا، بـــاران ڕەحمـــەتـــە
کاسە کە چەور بوو ئاو ناگرێتە خۆی
گاجووت تێ ناگاب بلوێژ لێدەی بۆی
دار بـــە پـــوازی خـــۆی ئـــەقـــەڵێـــشێ
گوڵی دۆست زیاتر لە بەرد ئەیێشێ
ئـــەگـــەر ئـــەتـــەوێ ئـــازادەســـەر بی
ئەبێ (بەشەددە) و (بێ شەددە) کەڕ بێ
(پواســـون داویـــل) پیـــشەی شـــاعیرە
کـــە چـــی زۆر جاهیـــل تیایـــا مـــاهیرە
ئێمـــە بـــە (مـــازوان تێکـــشان) پـــەستین
بە هیوای ئەوەین (بەسیچکان) هەستین
(شکر) و (شرک) هەردوو لە قاڵبێکن
کە چی بە مەعنا چەند دوور لە یەکن
شیعرو شەرع‌و عەرش کەرەستەیەکە
شـیر لـەم دووانـە هـەڵـبەسـتەیـەکـە
هـەر چیـت ئـەدەنـێ نـاوی کـەرەمـە
تـــەنهـــا جنێـــوە منـــەتی کـــەمـــە
کـــە مردیـــت هیچـــت لـــەگـــەڵا نایـــە
گوتـــاە هـــاودەمتـــە، ئـــەو بـــەوەفایـــە

هونەر ئەوەتە شەخست خۆش بوێ
بو نانە (دونان) ڕەدوو ئەکەوێ
خۆهەڵکێشانە بە کردەوەی حیز
چاولێکەریە پێی دەڵێن خەرمیز
ئەمرۆ پێت دەڵێن لە دەورت گەڕێم
پێت هەڵخلیسکا ئەڵێن لادە لێم
من پیاوی وەهام دیوەو بیستووە
لە تەنگانەدا دۆستی ویستووە
جاران ئەیانگوت کە نەخوێندەوار
لێک ناداتەوە ئازایەو بەکار
ئێستا خوێندەوار ئازاو جەسوورە
بە هۆی ئەوهو میللەت ڕووسوورە
لە قوبەی بەرزی سەر ولاتەوە
کردەی مەردیە دەنگ دەداتەوە
ئەو کەسەی کەسەو بەفریا ڕەسە
کەسیش نەزانێ زەوقێکە بەسە
بەدخوویش خەیاڵی داوەتە زیان
ئەڵێ (غرقش کن ما هم در میان)
دەستی بۆ کەڵکی خەڵک درێژ نەبێ
یاخوا برینی قەت سارێژ نەبێ
ئەگەر پێش ئەوەی کە دەچێتە خاک
خاک بێ ئەبێتە مەردێکی بێ باک

ئەو بێ دەستندەی کە ماڵ نەبەخشێ
کەماڵی کەمە، زوو پێی ئەلەخشێ
بە ماڵ دڵ خۆش کە لە ڕێی خودادا
(مێو) تا نەیبڕی بەری زۆر نادا
بە ماڵدڵ خۆش کە، نەک بە ماڵ دڵخۆش
مەچۆرە (کەعبە)، بچۆ سەر نەخۆش
دانا وتوویە: ماڵ چڵکی دەستە
بە ناوی چاکیت پشت بەستە، بەستە
ئەو کەسەی بەسەر نەفسیا زاڵە
بۆ دێوی نەفسی ڕۆستەمی زاڵە
دەوڵەت بە دڵی خۆشەوە خۆشە
ئەگینە بارت قورس ئەکا بۆشە
حوشتر لە ڕەنجا بۆیە ناسرەوێ
بەو زل خۆرتییە دوای (کەڕ) ئەکەوێ
دەلاڵ سەندووقی ئەفرۆشت لە بازاڕ
بە هەڕاج هەراج بۆی کەوتبوە جاڕ
ئەیگوت: ناوی ئەم سەندووقە جوانە
بیکڕی ونەیکڕی هەر پەشیمانە
ئەوە مەرامی ژنو منداڵە
بوونو نەبوونی عەیشی پێ تاڵە
بێ ژنو ماڵیو دوژمنی شەیتان
حەزرەتی عیسای بردە ئاسمان

کـــار تـــا نـــەشـــێوێ ناگاتـــە ســـامان
(کـــەوا) نـــەیکێـــشی ناگاتـــە دامـــان
نــەجوولــێیتەوە خــوێن نایــەتـە لــەش
تــەقــەلــلا نــەدەی نادرێتـــێ بــەش
(ضـــربالمثـــل)ە بـــە زوبـــانی ئێـــران
مـــەپرســـە و لێـــدە لـــە تیپـــی ڕەنـــدان
(غەواس) کە ترسی مەرگی بێتە بەر
ناچێتـــە دەریـــاو ناگاتـــە گـــەوهـــەر
هەر چی دێتە پێش حوکمی قەدەرە
لە ڕاستی قەدەرخەڵک بێ (بەسەرە)
مەنیشە بە هۆی چۆن و چەندەوە
بـــاز لـــە لـــوارا دێتـــە بـــەنـــدووەوە
جاران بۆ مەسنەد بازیان هەڵئەدا
زۆر جار ئەکەوتە سەر پیاوی گەدا
ئێستا ئەو کەسەی قودرەت ئەنوێنێ
بە هەڵمەت بەختی دوژمن ئەنوێنێ
هەندێ لە نادر بۆی هەڵدەکەوێ
بە پاش قول دێوی زوو بۆ دەکەوێ
خوا فەرمووی هەندێ چشت ئەکەرهێنی
دوایـــدەیبـــینی کـــە خێـــر دەبـــینی

هونەر ئەوەیە بەدت خۆش بوێ
خۆشەویستی چاک بەر تۆ ناکەوێ
خوا چاوی بەدبین کوێرکا بە تەواو
هونەری کەسی نایەتە بەرچاو
تا لە دنیادای موحتاجی ماڵی
بێ ماڵ لای عەوام، وەک بێ کەماڵی
بیشزانی پاش خۆت دوژمنت ئەیبا
تۆ کۆی کەرەوە ماڵ مەدە بە با
بەڵام ستەمە ماڵ لەگەڵ کەماڵ
تۆ مەکەوەرە دووی ئەمری مەحاڵ
ئەگەر ئەتەوێ کە دەوڵەمەند بی
ئەبێ بە کردە عەوام پەسەند بی
خوا نەوعێ دەوڵەت ئەدا بە نادان
سەد پیاوی نادان تیا دەبێ حەیران
بۆ هەندێ کەرەم ئەبێ بە دۆستی
هەندێ بە پاروو دەمی ئەبەستی
ئەگەر بە کەرەم دڵیش ڕانەگری
وامەکە خەڵکی لە قسەت بگری
خەڵکی لە قسەی ڕەقت سەخڵەتە
گەر زوبان بێڵێ سەرتا ڕەحەتە
هەموو کەسێ خۆی بە پیاو ئەزانێ
خەڵکی مەشکێنە بۆ پارووە نانێ

(گوڵەبەڕۆژە) مەجزووبی عەشقە
ڕووی هەر لە ڕۆژە، ئەمە سەرمەشقە
نەک (فرفرۆکە) بە هەموو بایە
ئەسووڕێتەوە ڕەنجی بە بایە
(مەقەست) هەرکەسێ ئەموستی پیاکا
دەم دەکاتەوە، فەرقی کەس ناکا
پێم گوت: چی هەیە؟ بیلێ بیزانم
وتی: نازانم ڕەحمەتی گیانم
کە تۆ نەتوێرا دەم بکەیەوە
مەچۆرە جەنگی (جەم)و (کەی)یەوە
تۆ لە چاو خەڵکا وەک نێرکی کاردووی
ئەم دونیایەیان پێ نەسپاردووی
ئەگەر ئەتەوێ دایم لە پێش بی
ئەبێ بە چەپڵە (هەلهەلە) کێش بی
بەم شارە ئەڵێن شاری (ڕەشەبا)
ئاگات لێ نەبێ کڵاوت ئەبا
با وجود ئێستا کڵاو نەماوە
لای (ئەڵمودەکان) سەرڕووتی باوە
جاران سەری ڕووت ئەخرایە زێی کەر
ئێستا سەری ڕووت بووە بە هونەر
خوا عاقیبەتمان بە خێر بگێڕێ
وابێ پیاو خراپ بە کەس نەوێرێ

هەندێ ئیش هەیە ناکرێ سەر بەخۆ
لێکی بدەوە ئینجا تێ هەڵچۆ
خۆت حەوا مەدە لە سەر هەیوانێ
شوێن پێ نەزانێ، کوێر، پێ دانانێ
کە زانی پیاو شانس یاریدەی ئەدا
وا چاکە فرسەت لە دەست بەرنەدا
بەلام نەک هەروا بە هەڕۆمەڕۆ
بە تەفرەی خەڵکی زوو ببی خەڕۆ
هەر چی بۆ بەرزیی وەتەن تێکۆشێ
لیباسی فەخری تەئریخ ئەپۆشێ
ماڵو سەروەتو شاهی فانییە
هەر ناوی چاکە، جاویدانییە
هەنگ کە شیرینی پێ دروست ئەکرێ
هاتە پێوەدان ئەو بۆ خۆی دەمرێ
بەوە مەنازە کەوتیە سەرەوە
وێرانەی وەتەن ئاوا کەرەوە
کە خەڵکی زانی بۆ ئەو هەوڵ ئەدەی
ئەڵێ سەروماڵ بۆ تۆ، فەرموو، دەی
بەلام کە زانی تۆ بۆ خۆت دەوێ
ئەڵێ با بڕوا بەلای لێ کەوێ
زۆر خۆشە کەسێک کە پێشەوا بێ
بۆ قەومەکەی خۆی وەک چاوک وابێ

هـەوای دانـەیـە مـورغ ئـەخاتـە داو
سـەودای نـاوو داو پیـاو ئـەخاتـە نـاو
ئـەگینـە کـەسـێ کـە خـوا بیـداتێ
خـۆی گرتـە کـەنـار پـەلـی ناگاتـێ
جاران بـۆ ماسـی زۆر قتـگ تـەڕ ئـەبـوو
چەند تۆڕ ئەپچڕا، چـەنـد داو بـەر ئـەبـوو
ئێـستا سـەد ماسـی ئـەگـرن تـەڕ نـابن
بۆ ڕەسمـی ماسیش تووشـی گـەڕ نـابن
هـەمـووی بـە هاتـە گـەردشـی دونیـا
نـەک بـە زانـستو بـە ڕەنجـی تـەنیـا
هـەیـە لـە پـڕێ ئـەبـێ بـە کـوڕێ
هـەیـە هـەوڵ ئـەدا و پـەلی ئـەپچـڕێ
(حەمە سالح ئاغای قزلجە)یشمان مرد
هـەر ئـەو بـوو لـەگـەڵ دنیـا دەریـەبـرد
ئـەگـەر بمایـە بـۆ ئـەم زەمانـە
ئـەسـا ئـەتـزانی سـاحیب عینوانـە
کاتـێ بـارانی نیـسان ئـەبـارێ
شـەلاقـەی لـەگـەڵ ئـەڕژێتـە خـوارێ
گـەزۆو شـەلاقـە بـۆ جـۆ ئـەبـاری
ئێـستا دەم تاڵـن بـە دەردی کـاری
ئەمساڵ (هیتلەر)و (هامان)یان ئەکوشت
بۆیـە وا بـەردیـان لـێ گرتوونـە مشت
بـەلام بـەکێـشن جـە فایـان لـێ دێ
ئـەڵێن ئـەڵبەتـە ڕۆژێ ئێمـەیـش دێ

تـا هـەتـاو نـەبـێ، سـێبەر نـابینی
تـا بـاران نـەبـێ، دەغـڵ ناچێنـێ
کـرم کـەڕەگـی درەخـتی خـواردی
پـیـشەت ئـەبێتـە هـەناسـەسـاردی
ڕۆژ کچەو مانگیش بە کوڕ ناوئەبرێ
کە چی کوڕ لە کچ ڕووناکی دەگرێ
زلی بـێخونـەر کـار ناباتـە سـەر
ئـاگر بـە فیتنـەی (کورتێک) بێتە گەڕ
گـورگ دوعا ئەکـا یا ڕەبی تەم بێ
تەم و دۆمان بی، ڕان لە گوێ چەم بێ
مـن چـی دەڵـێم و تـەنبـوورەکـەم چـی
ئاهـەنگـی دنیـا کـەوتۆتـە کـەچـی
عـادەتـە وشـک و تـەڕ تێکـەڵ کـردن
گۆڕانێکـە بـە کۆمـەڵ مـردن
سەد زینهار دۆستی بێ بایەخ مەگرە
تـورک و دۆسـتی ئـاوو ئـاگرە
(بسمارک) وتوویە (حەق هی غالبە)
لـە سیاسـەتـدا ئـەمـە قالـبە
بـا وجـود ئـەمـە پیـشەی دنیایـە
دیـارە لای خـودا کـە حـەق بالایـە
پیـاو ئـاخریین بـێ و لـە هۆشـا وریـا
بە گۆشـەی تـەنیا، نـەک کوشتەی دنیا
وەتـەن پـەروەرم بـە خـودای بێ بـاک
کوێرە چیت ئەوێ؟ چاوێکی ڕووناک

هـاوین هاتـەوە بـۆ مـار و دووپـشک
(شارەزوور) بووەوە بە پووشێکی وشـک
های لەو گولانەی لە گۆی (زەڵم) ئەمدی
ئەویش خەوێ بوو، دیم وەیا نـەمدی
هاوینـەو کـەچـی چـەرخ وا دەسـوورێ
وەک ئـاوو ڕەنگـی بـەهـار ئـەگـۆڕێ
ڕەشـەبـای ئـەمـساڵ لێـرە دوودەنگـە
هێشتا نـەمـدیوە مـن بـای بـەم ڕەنگـە
بە ئاگری شـەڕی (ڕووس) و (ئەڵـەمان)
تـاوی سـەدووە زەوی‌و ئاسمـان
منداڵ بووم لەگەڵ دووکەس شەڕیەکرد
(دگلدانـە) مـان ئـەخوێنـد دەست و بـرد
نێنۆکمان لەیەک ئەسوو، تێک هـەڵچن
بـەڵـکوو لـە یـەکتـر بـبن بـە دوژمـن
ئێـستایش هـەر دەڵـێم وا (دگلدانـە)
ئینـشاڵلا نـەگبـەت بـۆ (ئـەڵـەمانـە)
هـەر چـی ئـەوەنـدە بـە خـۆی بخـوڕێ
هـەر بـە هێـزی خـۆی پـەتی ئـەپچـڕێ
هـەمـوو قوماشـێ بـە تـەنکـی ئـەدڕێ
تـەنهـا ئینـسانی ئـەستوور ئـەپچـڕێ
ئێـستا ئـەسـبابی شـەڕی تـەواوە
دەمێکە (ڕووس) خـۆی لـێ مـەڵاس داوە

هەر چەند کە ڕادیۆ دەنگ ئەداتەوە
گوێ ئەگرم بۆ ڕاست بە ئاواتەوە
یارەبی ماڵی درۆیان شێوێ
درۆیوا دەکەن ئەوەندە کێوێ
بۆیە لە درۆ ناپەرموونەوە
چونکو ڕووبەڕووی یەک نابنەوە
لەمەیشا پەنجەی جوولەکەی تیایە
خومی شێواوە، کەوتۆتە کایە
هەرچەند قەلەکەی (پەروین) ئەقرێنێ
لە رادیۆ ڕاستتر قسەی بۆ دێنێ
پشیلەکەی بەرەو قیلە چاو بشوا
میوانێکی دێ کەروبار لەدوا
لە تێبینیندا وەک (ئینگلیز)وایە
دوو جار نەپژمێ ناچێتە کایە
بەلام کابراکەی دۆستی (ئەلەمان)
بێ سەبرو بێ جەخت ئەچێتە مەیدان
سەگی هار چلەی تەواو بوو ئەمرێ
هەرچی تووشی هات بۆیە ئەیگرێ
هەزارو نۆسەد چلی تەواو کرد
لە چلو یەکدا هاکا (هیتلەر) مرد
بەخوا تاقەتی بەشەر نەماوە
دنیای گوڵگوڵی کرد ئەم خوێناوە

کــەوش درا جــارێ پینــە ئــەکــرێ
زۆر پینــە کــرا پێــی پیــاو ئــەگــری
پــێلاو قــەبــری تــەنــگ بــە ئــازارن
دەست تەنگ‌و ڕووگرژ هەردوو بێ کارن
سـەد بـزن سـواری گـامێش ئـەکـرێ
ئینجــا پــێلاوی پێمــان ئــەدروێ
ئای پێ خاوسی چەنـد باش بـوو جاران
نە (کەرەتە) بوو، نـە کـەوش هـەلکێشان
ئێستا موحتـاجی (کـەرەتـە)یـن هـەمـوو
بـەلـکو پێلاومـان بـۆ هـەلکێـشێ زوو
پیـاوی بـە تـەمکـین ڕەنجـی بـە بـادە
لـە اوغـەی میـسر (جـەواد) (گـەواد)ە
لـە حیجـاز نـاوی نـامووس (پـەشـە)یـە
خـاتوو ئایـشێش لای ئێمـە (وەشـە)یـە
پـاروو گیرایـە قـورگ چـاری ئـاوە
ئـاو لــە بــین گــیرا کفــنی جــاوە
هـیچ کـەس لـە پـڕێ نـەبـوە بـە کـوڕێ
تـا دەبـێ بـە پیـاو سـەد کفـن ئـەدڕێ
ئـەوەی لـە سـەر کـار پیـاوی دانابـێ
ئـەبـێ سـەرکـاری پیـاوی دانـا بـێ
ئـەگـەر بپرسـی دوژمـن لال ئـەکـەی
ئـەگـەر بترسـی (عـەدو) زال ئـەکـەی
لێــدە لــە ســەفی ڕەنــدان تێــەڕە
چارەی پێشکەوتـن تـەشـقەلـە و گـەڕە

سۆفی ئەڵێ جێم لە عەرش و قورشە
هیچ کەس بە دۆی خۆی نایەژێ ترشە
ڕۆژێ سـوفییەو ڕۆژێ دەروێشە
ئاخورِی نییە، وەک سنگ هەڵکێشە
خۆی پێوا وتی: باڵا شەش گەزم
سەیرم کەن ئەزم وا هەڵئەبەزم
کە هاژەی تەرزەی لە پڕ هاتە گوێ
بۆ کون ئەگەڕا کە خۆی تێ کوتێ
پیاو ئەو پیاوەیە خۆی لێ نەگۆڕێ
مریشک کە تەڕا، هێلکەی ئەدۆڕێ
ئەو پارانەیاندا بە تەلغزاف
ئابڕووی خۆیان برد بە لاف و گەزاف
ڕۆژێ خەڵک ئەکەن بە (ئینوزیاد)
هەزار سوێند ئەخۆن ئەچن بۆ جیهاد
ئەگەر کەفارەت لە سوێند بدرێ
گەنمێکی زۆر بە فەقیر ئەبڕێ
سبەینێ کە دەور گۆڕا هەر ئەوان
بە (ماسکەوە) ئەکەونە مەیدان
هەر چی هەڵدەسێ ناوی ڕەئیسە
نازانن ئەوە پشتێن گوریسە
خۆزگە ئەوکەسەی کە نەناسراوە
دەخڵی نەئەبوو بەسەر سەراوە

ئەڵێن تا سەر بێ، ڕزقی لە دوایە
ئەمە قەولێکە باوەڕ بە خوایە
بەلام ئاشکرا بە چاو ئەبینرێ
لە گرانیدا زۆر کەس ئەمرێ
ڕزق لە ئاسمان نایەتە زەوی
شەرتی ئەمەیە تۆ شوێنی کەوی
بەلام نە وەک سواڵ لەم ماڵو لەو ماڵ
بە ڕەنجی شانو کەسێکی حەلال
با وجود کاری خوا کەس نایزانێ
مەرد ئەخاتە لای نامەرد بۆ نانێ
نەمدی پیاوێکی پیاو دەولەمەند بێ
پێی پیاو هەمیشە ئەبێ لە بەند بێ
ئەوەی کە نایخوا دەولەتی زۆرە
(ماڵی خۆ نەخۆر بۆ چەکمەبۆرە)
بە خوا ئەمانە داخی دڵمانە
(نان ئەو نانەیە ئەمرۆ لە خوانە)
ڕەشەبا کەیفی شەوی لێ تێکدام
ناچار وەک قازی کوێر شەو بە تەنیام
داخەکەم شووتیو کاڵەکم تەپی
ترۆزی کۆن بوو، سیس بووە ڕەپی
لە سەر هیچ حاڵی دنیا نامێنێ
گاهێ بولبول، گاه بایەقوش ئەخوێنێ

لـە (بـاحوورا)دا زۆر كـەسمـان پیـشا
(گـەلاویـژ) زوو كـە، وەرە لـە پێشا
خـاوەن (گـەلاویژ) كـەوتۆتـە نـاو تـەم
وا چاكـە رۆژێ بیـەینـە سـەر چـەم
هیچ كەس نایەوێ كەس لێی زیاتر بێ
هـەر بـاوك ئـەڵێ كـوڕم چـاكتر بێ
خورمـا گـەنانـە و گـەرمـەی گـەرمایـە
بـاقڵ گـرانییش مـەرگـی لـە دوایـە
گرانیـی ئێمـە هـەو بـەهـەوەسـە
كـەس نییـە بـڵێ: ئیحتیكـار بـەسـە
ئـەڵێن نـان و ماسـت ئـەدەن بـە پـیران
دوای ئـەوە ئایـان ئـەهێـڵنە بـیران
هـی وامـان هـەیـە بـەو نـانو ماسـتە
ڕازییـە بـەڵام نایـدەنـێ ڕاسـتە
قـەدری عافیـەت كاتـێ ئـەزانـین
منـداڵ هاوار كـا: برسـین بـێ نـانین
هێنـد بـە نـاز نـاوی (نـازی)مـان ئـەبـرد
بـە سـوێندی درۆ جیهادمـان ئـەكـرد
بـە بـەدنمـەكـی كـەوتینـە ڕۆژێ
پـەشیمانمان پـەنجـەی ئـەكـڕۆژێ
خـوا بكـا بـەمـەنـدە لـە سـەرمـان لاچێ
نەك (تـەورداسـی) شـەڕ هـەڵمان پاچێ

کاتــــێ شــــیرازەی کتێبــــێ شــــێوا
هــەر پــەڕەیێکــی بــۆ شــوێنێ ئــەڕوا
چـەنـد جۆگـە ئـاوێ یـەکتـر بگـرێ
(سـەددی چـین)یـش بـێ، بـەری نـاگرێ
کــە لغــاوت دا بــە دەم ئــەســپەوە
ســەردەنــێ بـە ڕێــی چـاڵ و کۆسـپەوە
تــۆ ڕێ لـە بـەدکـار ببـەسـتە، بـەسـتە
ئـەڵێن خـەر بـەسـتە، خـاوەنـدی ڕەسـتە
بـۆ ڕێـی پیـاوەتی بـەخـشین مـەبـەسـتە
بـەڵـێ دەمـی سـەگ لـە لوقمـە بـەسـتە
تــۆ ئــەخــۆی برســی چـاوی تێـوەیـە
برســـێتی ڕەگـــی هـــاریی پێـــوەیـــە
کـە دوو کـەڵـەشـێر هاتنـە شـەڕ کـردن
بـــۆ منداڵـــێکیش ئاســـانە گـــرتن
بەردی سـەرشـکێن کـە لـە یـەک بـدرێن
بەرگەی یەک ناگرن، زوو هـەڵـئەوەرێـن
ئـەمانـە پـەنـدی قـەومـی خـۆش بـەختـە
نەگبەت ڕووی کردە قەومێک سـەر سـەختـە
کـــە خـــوا بیـــەوێ نـــەخۆشـــێ بمـــرێ
(ئـەفلاتـوون) بێتـە چـاری پـێ نـاکرێ
کـە بـەختـت نـەبـێ ئـەبـێ قـوڕ پێـوی
هـەر بـڵێ ڕەحمـەت لـەوەی کـە ڕویـی

ترشـیت خـوارد، دانـت ئـاڵ ئـەبێتـەوە
کـە گریـای چـاوت کـاڵ ئـەبێتـەوە

ریـس چـەوتی بـادەن ئـەبـێ بـە خـوری
قنگـــت تـــەڕ نـــەبی ماســـی نـــاگری

ناشـی تـەشـویی خـۆی دەمـەسـوو دەکـا
ریاکـــار مـــەدحـــی ڕووبـــەڕوو دەکـــا

دۆسـتت بـەڕەوڕوو قـسەی ڕەق ئـەکـا
پـاش ملـە پیـاوت لـە سـەر شـەق ئـەکـا

ئـەوکـەسـەی لـە سـەر سـفرە دۆسـتە
پـــاش ملـــە چـــاوی وا لـــە پۆســـتە

ئـەوانـــەی فێـــری درۆو غـــەیبـــەتـــن
ڕوویـــان مـــەدەرێ شـــوومو نـــەگبـــەتی

پیـــاویوام دیـــوە بـــۆ نـــانو کـــەبـــاب
کـــەوتۆتـــە زەمـــی مـــامو خـــاڵو بـــاب

ئـــەمـــە شـــوورەیـــی و حـــەیـــا بردنـــە
چـــاری ئـــەمانـــە هـــەر دەرکردنـــە

پـــشیلەی بـــێعـــار بـــەشـــی فـــسەیـــە
کوتـەکـیش خـەرجـی هـەنـدێ قـسەیـە

سـەد شـوکور ئێـستا (پۆکـەر) لـە نـاوە
مـاوەی غـەیبـەتی مـەجلـیس نـەمـاوە

نرخـی شـت سـەرکـەوت زۆر گرانییـە
هـەر ڕۆحـە بـۆ شـەڕ، کـە بـەهـای نییـە
کوشـتاری بـەشـەر لـە وزە دەرچـوو
(سـەپـان) درویتـەی وا بـۆ نـاکرێ زوو
(مانیاتریمـە)یـە (هیتلـەر) ئـەیکـا
ئەم هەموو خەڵکە خۆی بە کوشت ئەدا
ئـەگینـە مـردن هێنـدە سـووک نییـە
شەڕ تەقەی شایی سەر ڕێی بووک نییە
ئێـستا بـە ملێـون کوشـتار ئـەژمێـرن
وا دەردەکـەوێ لـە ژیـان تێـرن
لـە لایێکـەوە فـەنـنی ئـەڵـەمـان
بـووە بـە سـەرمایـەی حـیرەتی جیهـان
کە چی هەر وەک کـەڕ لێیان ئـەخـوڕێ
بـە بۆمبـای دوژمـن جـەرگیـان ئـەبـڕێ
هـەر دیـنی ئیسلام ڕێـی سـەلامـەتیـە
بـۆ هـەمـوو بـە شـەر جێـی هیدایـەتـە
خـوا فـەرموویـەتی بـە جینـسی بـەشـەر
(خۆتان مـەخـەنـە نـاو تـەهلوکـەی شـەڕ)
ئـاینی (نـازی)و مـەسـلەکـی (هیتلـەر)
ئەمـەیـە، کـە چـی خـۆ دەکـەن بـە کـەر
لـەم دووریـشەوە ڕۆح بـەپـەروازن
بـە دەسـتە چیلکـەی نـاوی ئـەنـازن

هەر خزمە، کە تۆ ئەخوێنێتەوە
ئاو ئەڕوا، زیخ ئەمێنێتەوە

پیاوت نارد بۆ ئیش قووەتی بەرێ
سەعات قورمیشی نەکەی ناگەڕێ

بۆیە ئەم قەومە ئیشی لە پاشە
بۆ هەموو کارێ (دەوەن بە ئاشە)

ئەگەر پایزان تۆ (سەد) بیەستی
لە بەهاراندا لە لافاو ڕەستی

خۆ ئەگەر بڵێی: دووگی خۆم خۆش بێ
ڕۆژێکت لێ دێ کە گورگت تووش بێ

هەندێ بۆ (نازی) کەوتوونە داوا
(سەی کونەماسیو پاسی جرتاوا)

لە جێیێک بنوو ئاو هات تەڕ نەبی
سەودایی بکە، تووشی شەڕ نەبی

حەرام خۆریش بیو بە بەشێکی کەم
شلەبخۆریو بچیە جەهەنەم!!

ئەگەر ئەکوژرێیت بۆ نیگارێ بێ
ئەگەر ئەگیرێیت با بۆ شارێ بێ

ئەگەر قازانجت هەر بۆ خۆت بوێ
ناشارێیتەوە خەڵکت لێ ئەوێ

تەڵەسمی جامی چڵ کلیلەیە
هەر چی چەوت نەبێ دیارە خلەیە!

سەیر کەن یاران! خوا هەر ئەو خوایە
کە ئێستا بزن وا سواری گایە
یاخوا قەت (گەدا) موعتەبەر نەبێ
فەقیرو هەژار تووشی شەڕ نەبێ
بە خۆوە نەدیو بوو بە زەعیم
ئەکوژێ و ئەبڕێ بە بێ ترس و بیم
دوێ شەو لە خەوما پادشایە بووم
کاتێکم زانی وەک گەدایە بووم
شەهەنشا یەعنی پادشای شاهان
سیفەتی خوایە نابێ بە عینوان
ئەم ناوە تا سەر بۆ کەس نامێنێ
ئاوێنەی دەوران عەکسی ئەنوێنێ
کە لە جێگەی بەرز بکەویە خوارێ
تەوژمی بەرزی تێکت ئەهاڕێ
بەلام لە نزمی ئازارت نابێ
پیاو بەرز نافڕێ هۆشی لە لا بێ
(سەددی ئەسکەندەر) ئەڵێن ڕووخاوە
(یاجووج و ماجووج) بۆیە هەستاوە
جەجالیش سواری کەری خۆی بووە
بۆ خورما هێندە خەڵکی لە دووە
سا خوایە (عیسای) بۆ بنێرە خوارێ
بەڵکو ئەم شەڕە هەڵسێ بە جارێ

خۆزگە ئەمزانی ئەم ڕەشەبایە
کە بە هاوین دێت بۆچ وا گەرمایە
کە چی زستانان کە ڕەشەبا هات
سەرماو بەستەڵەک ئەخاتە ولات
های شیمال خۆت و شەماڵت بژین
فێنکی دڵە، شنەت بە هاوین
شەماڵ خەرمانی پێ شەن ئەکرێ
ڕەشەبا کەڵکی هیچمان ناگرێ
تۆزی ڕەشەبا چاوی کوێر کردووین
شەو لە سەربانان پێخەفی بردووین
ئەم ڕەشەبایە لە گەردشایە
نازانین چیتر دێنێتە کایە؟
بە هەموو بایێک ئەلەرێنەوە
بە هەر فیکەیێک ئەگەڕێنەوە
ئەم حالە هەموو لە ناچارییە
ماڵەوماڵ گەڕان لە بێکارییە
ئەوی ئیشێکی بۆ خۆی پێکهانی
ناپەرژێتە سەر واتەی دیوانی
ئەگەر کاسبی بکەوێتە ناو
ئەوسایە میی ئەگەڕێ بۆ پیاو
ئێستا دووکاندار فرۆختی نییە
لە دووی چاوەشیی ئیشغال شەقییە
سا با ئیدارەی ماڵی دەست کەوێ
بزانە توخنی سزا ئەکەوێ
خۆزگە دەستوورێک ئەخرایە ناو
پیاو بۆ ئیش ئەبوو نەوەک ئیش بو پیاو

چەرخ هەر ئەو چەرخە، کە چەرخی سووڕاند
دەنگی شەیپووری ڕەزاشای خەفاند
ئێستا شەیپووری شاپوور ئەخوڕێ
بە بانووی میسری چرای ئەگرێ
ئەگەر هات ئەویش بڵێ شەهەنشام
لێی قەبووڵ ناکا قەمارەی عەوام
دیکتاتۆری رووی لە نەهاتییە
ئێستا دەور دەوریدیموقراتییە
دنیاکەن فانی کاروانسەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ
گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
کاتێ لنگەوقووچ، گا لە سەر تەنیشت
گا ئەچێتە بەست ڕێگەی پلیکان
گایی ڕادارە، ڕێگای مەریوان
ئاهێکە ڕشتەی ستەمکار ئەبڕێ
هەودا کە توندت کێشا ئەپچڕێ
ئەڵێن هار ئەمرێ بە خۆڵی مردوو
بەسەر (هیتلەرا) بیبێژنەوە زوو
بەڵکوو خوا بیکا ئەوی پێ بمرێ
ئەمەندە لاقی بەندەی خوا نەگرێ
بە هۆی ئەوەوە هێندە کوژراوە
قەبرستان جێگای مردووی نەماوە

وردە مەئموووران بۆ زەممی مەعاش
بە هۆی هیواوە کەوتوونە تەلاش
تا تریاک دینن بۆ ماران گەستوو
بەدەم ئێشەوە ئەوان ئەڵێن دوو
نە تەرەسازەو نە تەرەماشە
شەرەگەرەکەو دەوەن بەئاشە
تا ڕەوگ و ڕانمان دوای نەبڕایەوە
ڕێگای کوێستانمان بۆ نەکرایەوە
خالانەکەیە (مەمرە تا بەهار
کورتانی تازەت بۆ دینم لە شار)
ئەگەر خوا ئەکا (هیتلەر) نامێنێ
پایزیش نەشنەی بەهار ئەنوێنێ
(ئیتالیا) کە وەک فسفس پالەوان
خۆی هەڵکردبوو، هاتبووە مەیدان
ڕۆژێکی لێ دێ بڵێن یۆنان هات
بە گور گەلۆقە دەرچێ لە ولات
ئەوسا بە گورجی ڕایان ئەفرێنن
کەرسمەی (مۆسۆلینی) دەردێنن
ئەگەر (هیتلەر)یش وەک ئەوی لێ بێ
(یوم الموعود)یش بۆ جوولەکە بێ
زوڵم و زۆرداری تا سەر نامێنێ
خوا تۆڵەی بزنی بێشاخ ئەسێنێ
خۆزگە بە شەکری هەرزان، ڕەمەزان
تێر مردەبامان ئەخوارد، وەک جاران

پێـی نـاوێ پـایز ڕەنگـی خـەزان کـا
لـە نـەونـەمامـان گـەڵاڕێـزان کـا
فەرتەنەی (هیتلەر) کارێکی‌وای کرد
وەک گـەڵای داران لاوی لـەنـاو بـرد
جـەهـەنمێکـە (هیتلـەر)ی بـەلیـد
بانگـە بانگیـە بـە (هـل مـن مزیـد)؟
لـەوسـاوە دنیـا کـە دانـراوە
هێشتا ئـەمـەنـدەی تیـا نـەکـوژراوە
(ز)ی نـازی نوقتـەی لـە سـەر لاچـووە
بۆیـە ڕووی جیهـان ئـاگری گرتـووە
ڕۆژێکیـان لـێ دێ قـەومـی ئـەڵـەمـان
بـێنـاز بکـەونـە نـووزەی (الامـان)
بـەلام بـێعـارن، وەک جـاری پێـشوو
تێهـەڵـدەچنـەوە دیـسان زوو بـە زوو
ئەگەر کەلبەی گورگ نەشکێنی بە دار
دەسـت هـەڵـناگرێ لـە مـەڕی هـەژار
هـەنـدێ لـە لاوە بـە نـووزەی (نـازی)
خۆیـان ئـەخـەنـە بـەر لیـسی قـازی
ئـەوەی کـە بـۆ پـاس چـووە (جـرِتاوە)
لـە (کونـەماسـی) چـی تـێگیراوە
گاهـێ (تـورکیزم) گاهـێ (هیتلـەر)ی
(ئـاتوب ئیتملـی، بویلـە ئیتلـەری)

خوا، هەندێ کەسی بۆ شەڕ داناوە
(زرێ)ی گوتاهی لە بەر کراوە
لە ئاه و ناڵەی هەزار ناترسێ
لە پرسیاری مەحشەر ناپرسێ
خراپە ئەکا لەگەڵ پیاوچاکا
لای‌وای دوعا کاری لێ ناکا
کە چی لەپڕێ، ئاهێ ئەگرێ
زرێی ئەدڕی و ئاهی ئەبڕێ
ئەتلێتەوە، وەک ماری بە گێنگڵ
بە سەد قێزوبێزئەیخەنە ژێر گڵ
مەڕنەمووکەکان بە گورزی گران
بەردەینە وێزەی ئەیخەنە ئامان
هاکا (هیتلەر)یش وەک (ئەسفەندیار)
تیری ڕۆستەمی لێ کەوتە ڕووی کار
چاوی غروری کوێر بوو بە پەیکان
بە کوێری گەڕا یاوەری شەیتان
ئێستا نازانێ خوێن ڕێژی چییە؟
چونکو خۆی ژنو منداڵی نییە
ئەگەر کەسێکی خۆی بکوژرایە
نەدەبوە باعیس بۆ ئەم هەرایە
وابە نای ناحەق جیهانی شێواند
هیچیشی بۆ خۆی لێ هەڵنەکڕاند
هێندە سەری خۆی لێ دا بە بەردا
کاتێکێ زانی دەستی لێ بەردا
چرایە لە لای خواوە ئەسووتێ
کە فووی لێ کرا، کەپوو[1] ئەسووتێ

---

١. کەپوو: لووت.

هەوای زستانە، (خومان) بەتاڵە
هەموو کەماڵیٚ دوایی زەواڵە
خوا بیداو وێنەی ئەستێرە هەڵات
بەدکار بە هەڵات، ڕووزەرد بوو هەڵات
لەم قوبەیەدا ئەوی بمێنیٚ
دەنگێکی خۆشە، گویٚ ئەزرنگێنیٚ
کاتیٚ ئەتبەنە (گردەکەی سەیوان)
ئەتخەنە ژێر خاک بە دەنگی قورئان
شەرت وایە بە دڵ ڕەحمەت بنێرن
نە وەک بە جنێو هەڵتپەسێرن
پیاوی بەدزویان، زوبانیان بڕی
بە پەڕەی قورئان خوێنەکەی سڕی
تفیان ئەکردە سیمای بیٚعاریٚ
ئەیگوت: ڕەحمەتە، باران ئەباریٚ
ئەڵێن ئەژدەها هەڵی ئەکێشن
ئەم خەڵکەیش لە دەست (هیتلەر) بە ئێشن
خۆزگە ئەویشیان وا هەڵدەکێشا
بەڵام لە پێشدا، دانیان ئەکێشا
کاروانی حوشتر ئەکشان بە بیٚدەنگ
کەرێکی دیتریان بووبوو بە پێشەنگ
وتم: (هیتلەر)ە کەوتە پێش ئەڵمان
کەرەکە توند بوو لێم هاتە زوبان
وتی: خوا نەکا ببم بە (هیتلەر)
وەک ئەو خوا بمکا بە ئالەتی شەڕ

ڕێـوی پێـستی خـۆی وەرگێرێتـەوە
کـەولـێکە سـەرمـا ئـەگێرێتـەوە
کـا، هێنـد گـران بـوو ئـەچمـە ئاسمـان
کاکێـشی ئـەکـەم لـە ڕێـی کاکـەشـان
بۆ پارەی (کابین) چاوەڕێی (کا) بین
دیـارە کـە نابـێ خـۆبین بـە خـوابین
عـامیلی بـێعـیلم، دیـدەی بـێنـوورە
عیلمـی بـێعـەمـەل، زینـدەبـە گـۆڕە
بـا وجـوود عیلمـی ئێـستا چـەنـەیـە
بـرەو بـرەوی خـۆش داکـەنـەیـە!!
نـەک ئێـستا، دەوروی ئـادەمـیش وا بـوو
بـۆ زۆرەملـێ بـاغ بـەرەڵـلا بـوو
هـەروا هـاتووە و بـەو ڕەنگـەیـش ئـەڕوا
بـێدەسـتەڵات بی ئـەکـەویتـە دوا
هـەرلایێـک ئـەچـی هـەر زۆرداریـە
چـارەی ناچـاری دەرکـەناریـە
بـەڵام چـی دەکـەی لـەگـەڵ عائیلـە
کـە بـە نوقتـەیێـک بـوو بـە غائیلـە
هیجگـار منداڵـێک کـەوا ئـەخوێنـێ
خـوێنی توانـایی بـاوک دەردێنـێ
کـەسـیش نازانـێ بـۆچی دەخوێنـێ
لـەم خوێندنـەدا چـی تیـا ئـەبینـێ
گوایـە هـەموویـان ئـەبـن بـە مـەئمـوور
باوکـە جـێ نـەمـا، پـڕ بـوو دەرو ژوور

منداڵ لە زکی دایکیا خوێن ئەخوا
کە هاتە دنیا ئاوڵە دەرئەدا

ئای ئەوەی خوێتی خەڵکی ئەمژێ
نازانم ئاوڵە بۆچی نایکوژێ

تەماع سوێراوەو، وەک ئاو دەنوێنێ
تا بیخۆیتەوە تینوێتی دێنێ

بۆ هەندێ سوێراو ئەبێ بە هەنگوین
تەماعکارەکان وا زۆرتر ئەژین

سەری کەر کرا بە ڕەشی گاوە
لەم دنیایەدا پرسین نەماوە

ئەگینە سەلکێ شێلمو چەوەنەر
گەیە ڕادەیێک لەوزە بەدەر

لە (قەڵاچوالان) زەمانی پێشوو
بۆ عیبرەت کێلی قەبریان نووسیبوو

مەنێکی گەنم بە دوو جلق ئەدرێ
وای لەوەی ماڵی پێ بە خێو ئەکرێ

بەفری ئاسمان، بۆمبای سەرزەمین
(خامیش) گرانە، بێکفن ئەمرین

هەزار ئەناڵی بە گیانەلاوە
خوایە هیوامان هەر لای تۆ ماوە

بە دارگرانی دارمان بۆ کرا
پەژارەی (هیتلەر) لە ناو دەربرا

ئـــازا لـــە بـــەنـــدو زنجـــیر ناپرســـێ
ترســـنۆک لـــە بـــای زگـــی ئـــەترســـێ
قــسەی بــێ فــێڵو ڕاســت وا لای شــێتان
درۆو دەلــەســەیــش لای پــیــاوی شــەیتــان
خــەڵــک بــە نوقلانــە چیــان گــوت وایــە
زوبــانی مــەخلــووق قــەڵــەمــی خوایــە
بــە (وگــاع، وگــاع) وەلــەکــی بــەغــدا
لــەقلــەقیــان خــستە ناوشــەت بــە هــەڵــدا
گاڵەو ناڵەی خــەڵــک (هیتلــەر)ی شــکاند
خـــوا عـــەدالـــەتی بـــە عـــالم نوانـــد
هاکـــا بیـــستمان وەک کونـــدەبـــەبـــوو
چاوی (هیتلەر)یان کوێر کرد بە قووقوو
بـــەلام چ فایـــدە ئـــەو دنیـــای ســـووتاند
بیشکوژرێ خۆ ئەو بەدیی خۆی نوانـد
پێشرەوی شەڕ بوو، بۆ قـەومی ئەڵـمان
بــاری نــەگبــەتی خــستنە ســەر شــان
تــۆ بــە خــواردوو بــوون کــە جــارێکی تــر
بـــۆ دیکتـــاتۆری نـــەبـــن بـــە لـــەشـــکر
ورچ بـــە زاتی شـــێر ئـــازایی نوانـــد
چنگــی پــڵنگی بــە هــەڵــمەت شــکاند

لـە بـەفـر ساردتر هـەناسـەی سـاردە
تـەقاویـست ئـەڵـێ مـەلا، یـە، ئـاردە
ئـەڵـێن بانێکـەو دوو هـەوا، وایـە
نازانـێ خۆیـشی ئـەمـەی لـە دوایـە
جـاران (ژاپۆن)بـوو یـاجووجو مـاجووج
ئێستا (نەرنـایش) کـردوونی بـە عـووج
بـەڵام کـە نـاوی (بـسم‌الله)ت هـانی
خـۆی ڕانـاگرێ غـوولی یابـانی
یـاریی ئـەم شـەڕە بـووە بـە (واغـێن)
کە (کایـە) کـوێر بـوو ئـەبێ بـە تێچـێن
هـەر نێـوە ئـەدەن هـەتـاکوو هـەڵـدێ
ئێنجـا ئـەستێرەی عـەدالـەت هـەڵـدێ
پیرێـژنی چـەرخ (عاشـووراى) لێنـا
لـە هـەمـوو قـەومێ گۆشـتی بـۆ هێنـا
خـەڵـک بڕایـەوە، شـەر نابڕێتـەوە
ئـاگری (هیتلـەر) ناکوژێتـەوە
لـە جـەژنـا دوژمـن ئاشـت ئـەبێتـەوە
دوو جەژن یـەک کـەوت، شـەڕ نابڕێتـەوە
ئـەیانگوت (جـەجاڵ) وەک بـەنـدوباوە
مـن بـاوەڕم کـرد (جـەجاڵ) هـەڵـساوە
مەگەر بە (مەهدی) چاک بی ئەم حالـە
زاڵـم خـۆت بگـرە وادەی زەواڵـە

دەوڵەمەندی (ڕژد) خاوەن ماڵ نییە
بە چی ئەزانێ ئەو حەماڵ نییە
سیلاحی دەستی ئەبنای زەمانە
درۆو، بێشەرتیو، خیانەت سیانە
درۆیێکی وا کە بیسەلمێنی
شەرتێک کە سوێندی ناموس بەڵێنی
بە سەرزاری دۆست، کە چی بە دزی
کاتێک زانی هەر وەک مار گەزی
لەگەڵ ئەو حاڵە ئەوان لە کاران
ئەڵێی نە بایان دیوە، نە باران
هەموو تازەیێک زەوقێکی تیایە
مردنی تازەی برسی بەلایە
ئەڵێن تەنگانە شیدەت بسێنێ
گوریسی هێزی خۆی ئەپچڕێنێ
وا ئێمە پچڕان، گوێش ناپچڕێ
دوای ئێمە خۆشی بە کێ ئەبڕێ
(هیتلەر) لە (ئیتلەر) جمعە بە جەرگە
بە هیچ ناپچڕێ هێندە سەگمەرگە
ئەیانگوت سەگەل ڕاوەورچ ئەکەن
ورچ سەگی خەساند، گونیان چرچ ئەکەن

تیغی جەوهەردار هەرچەندە جوانە
جەوهەر نارێژێ پێوە چەسپانە
بەلام جەوهەری ئینسان ئەپرژێ
بە هۆی ئەوەوە زۆر خام ئەبرژێ
تیغی جەوهەردار بریندار ئەکا
پیاوی بە جەوهەر زام تیمار ئەکا
پیاوچاک پەلوپۆی ئەکا بە سێبەر
لەو سێبەرەدا کار ئەچێتە سەر
سێبەری داری گوێزی کوێر قورسە
لە ژێر داری (بی) بنوو مەترسە
دارگوێز بە حەو سال ئینجا بەرئەگرێ
مێو بە سێ سالە لێی ئەخورێ ترێ
کە تۆ ئومێدی نان لە خەلک ئەکەی
دیارە خزمەتی داری پەلک ئەکەی
ڕەنج بدەی لەگەل پیاوی ناپیاوا
ڕەنجی شانی خۆت ئەدەی با ئاوا
پێشینان ئەلێن لە داخ و دەردا
هاتیتە ئەمەی خۆل بکەی بەسەردا
خۆلی بەر قاپیی دەولەمەندە پێوە
پارە ڕژاوە ئالتوونە پێوە
من ئەلێم نابێ ئەم ئیشە وابێ
چونکو دولەمەند پارەی گوم نابێ

لەسەر هیچ بارێ ناوەستێ ئینسان
سروشت دراوە ئینسان لە نیسیان
گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێتەوە
ئینسان کە چێنرا سەوز نابێتەوە
ئەڵێن ڕۆحی ئەم لەبەر ئەوایە
کەوابێ ڕۆحیش چەشنی کەوایە
ئەوەی کە ئەڵێن ڕۆحی خەبیسە
ڕۆحی پیاو نیبە، ڕۆحی ئیبلیسە
هیوایشمان هەیە ڕۆحی ئیبلیسە
(شیاطین الانس) نەسسی قورئانە
با وجود کە خوا ڕێم لێ تێک نەدا
چیم دەست ئەکەوێ لە دۆستی بەدا
لەگەڵ بەدگۆدا ئازای دەربەرە
بە موحاوەرەو بە موجاوەرە
پیاو بێ جێ توند بێ، قاچی شەق ئەبا
(سرکە) کە توند بێ، (قاپی) شەق ئەبا
غەیبەتی حەمام دەنگ ئەداتەوە
چیتی (بەقەمیش) ڕەنگ ئەداتەوە
ئەو حەلوا خۆشەی پاشملە ئەیخۆی
خوا فەرموویەتی گۆشتی برای خۆی
زستانان خۆشە کۆمەڵی شەوێ
بەلام (ماڵوێر)، غەیبەتی ئەوی

ئـەو چــوار عونــسورەی سروشــتی مــنن
هـەر چواریـان لـەگـەڵ یـەکـدا دوژمـنن
ئــاوو، ئــاگرو، بــا، لــەگــەڵ خاکــا
ئـەویـان لـەگـەڵ ئـەو کاتـێ هـەڵ ناکـا
کــە مــن لــەمانــە دروســت کــرابم
چـۆن لـەگــەڵ بــرای خۆمـا بــرا بم؟
سەیر ئەو سەیرەیە ئەوانەی چاک بوون
نــەتــەوەکــانی ئــەوان ناپــاک بــوون
جــارێ کــوڕانی ئــەوەڵ پێغــەمبــەر
ئـەوان یـەکتریـان دایـە بـەر خـەنجـەر
دووەم یوسـفی شـیرین خـەت و خـاڵ
براکـــانی خـــۆی هاویـــشتیانە چـــاڵ
ئیــستایش دەبیــنین کــوڕە وەلیــەکــان
دەســت ئـەوەشـێنن بـە تـیرو پـەیکـان
وەڵــــلا وەبــــیللا کــــاری ئــــەڵــــلایە
ئــەم بگــرەو بــەردە و شــەڕو هــەڵــلایە
ئـەگینـە خـوا خـۆی بـە ئێمـەی فـەرمـوو
بمانویــستایە ئوممــەت یــەک دەبــوو
ئەگەر دونیامـان وەک بـەهـەشـت ئـەبوو
هیچکـەسـێ بـەلای خـوادا نـەدەچـوو

❀❀❀

عەشق ئەو عەشقەیە وەک دوگمەو قەیتان
لە یەکتر ئالێن بە دەست لەملان
بە جووت بگەوزێن لەسینەی سافا
دەم لە ناو دەمداو مل لە تەنافا
ئەوەیان خۆشە کە بێ‌مناڵن
جەرگیان ناسووتێ کە بوی بناڵن
موعجیزەی گەورەی (عیسا) ئەمەیە
مناڵی نییە بێ قرەو وەیە
ئەم مانگەیش هێشتا شینی (حوسەین)بوو
واوەیلای (زەهرا) و ناڵەی کەونەین بوو
هی ئەوتۆ هەیە بۆ نانی مناڵ
بە بادە غەمی خۆی بە با ئەدا
هی وایشمان هەیە تریاک ئەکێشێ
ماریش پێوەیدا، هیچ کوێی نایێشێ
منیش بە بەنگی موحیبەتی خوا
نەمار، نە دووپشک، گۆشتی من ناخوا
چەند خۆشە ئینسان لە خۆیا پاک بێ
لە بەندوباوی دونیا بێ باک بێ
سەرگوزەشتەکەی دووپشک‌و کیسەڵ
لەم زەمانەدا بووە بە مەتەڵ

هەندێ تەبیعەت وەک دووکەڵ وایە
بە گەردو خوڵەو سەر لە هەوایە
هەندێ سەرگەردان وەک ئاو شەیدایە
بەردەڵ بەردییە، روو لە بەغدایە
دەستەیێکی تر بەتەپو گڕە
پیاو دەسووتێنێ، زادەی ئاگرە
هەندێ وەک دایک دڵسۆزەو چاکە
ئەتگرێتە خۆی، وەک خاکی پاکە
بەڵام کە خاک بێ لە رێی ئینسانا
عادەتە هەر چی هەڵسا پێی پیانا
پێسی زیندوانی بەسرا ئەکرێ
کە مردیشی ئەو لەباوەشت ئەگرێ
ئێستا ئەمەوێ تێگەم ئەم چوارە
بۆ رۆژی ئەمرۆ، کامیان بەدکارە؟
با وجوود هەر چی من بڵێم بۆشە
هەرکەس ئەتواری خۆی لەلا خۆشە
هەمووی لە قاڵبی وەستایێک دەرچوو
(وخلقناکم اطوارا)ی فەرموو
سروشتی (هیتلەر) ئاگری قودرەتە
شەیتانەو لای خەڵک وا بە حورمەتە

زستانان دووپشک ئەچنە کونەوە
من خزاومە کون، ئەمدۆزنەوە
وەمزانی سەرما دووپشک سڕئەکا
کە چی سەرما ئەو گەرمتر ئەکا
هەر هەنگ ناموسی خۆی ڕادەگرێ
بە پیاویەوە دا، لەداخا ئەمرێ
بەرخو کار دەنگی بلوێریان ئەوێ
سەد بلوێر لێدەی، گا بۆی نانەوێ
جاران موختاران گزیریان هەبوو
بە گزیر ناوی چاکان دەردەچوو
یاخوا گزیرمان خوا لێ نەستێنێ
ئەگەر ئەو نەبێ پیاوچاک نانوێنێ
چەند خۆش بوو جاران بە میرو گزیر
کە ئەمووستیلە ئەیکردی بە میر
یاخۆ باز ئەنیشت بە سەر سەرتەوە
ئەکەوتیە شاهی بە یاوەرتەوە
ئێستا ناوێری لە کون دەرکەوێ
(بە بابی، بابی) مەگەر سەرکەوی
بابی بابیشمان لە بەهارایە
بەهاریش هێشتا شەڕ لە کارایە
هانام بە تۆیە خودای کردگار
لێمان نەشێوێ سەیرانی بەهار

کــە بــە منداڵــی (قبوولــی)نــەخــۆی
گەیشتیە پلاو ئەڵێی: خەڵکی کوێی؟
یــاخوا قــەت گــەدا نــەگاتــە مــەسنەد
هــەمــوو کاربــەدەســت ئــەبنــە پیــای بــەد
جاران (بسم‌الله) ئەکرا لە سەر نان
ئەبوە تێرەخۆر، قاپێک بۆ هەموان
ئیــستا (بــسم الله) کــەوتۆتــە غابــات
پیــتو بــەرەکــەت بۆیــە دوایــی هــات
پیر ریشی نەبێ گووچنەی دووخە
سەیدی بەدخوو (ئایەی مەنسووخە)
بێدەنگی دەم ڕاست بە هیچ ناژمێرن
(فیکـە) بـە بـرای (بێ لێـو)ئـەسپێرن
لــە (هــەورامانــا) ڕمبــازی نــەبــوو
کە چی (هەورامی) یەکەسوار دەرچوو
ســواری گلابــوو لــە دەوری (هــاوار)
ئەیگوت: سوارنەگلێ، چۆن ئەبێ بە سوار
خێر بە دەستی خۆت نەبەشێتەوە
خێــری ئــەو خێــرە نــەبــەشــێتەوە
سوار گلاو دیسان ڕێی سەختی پێوا
بــۆ ئــەوە دەشــێ بیکــەی بــە کێــوا

چرووک لە دونیا خۆی قەمتەر ئەکا
لەولایش حیسابی دەولەمەند ئەدا

ڕاستی، باریکە هەناسە ئەبڕێ
هەرچی هەڵیگرت شەڕی پێ ئەبڕی

گۆچان کە قەفی چەماوەتەوە
سەرچەوتەو، سەرچەوت ڕاست ئەکاتەوە

نیکاح بەردیکە سەر (مەڵۆی) ئەنێن
(حاجی یاتمەز)یش بە تەلاق ئەڵێن

جاران ئەیانگوت عەیبو شوورەیی
ئێستا ئەبێ دووی شوورەیی کەوی

(ڕۆستەم) بۆ ئەمەی تیغی کول نەکا
دوو کەسی ئەگرت ئەیدا بەیەکا

ئەوەی بە پارەو بە دەستەلاتە
شەڕیشی وەک ڕێی بە قۆنتەراتە

جاران ئیتالیا شەڕەگای ئەکرد
ئێستا گاجووتی (بنیتۆ)ی بار کرد

هەندێ بەلفکەی زیر دەشۆرێن
هەندێ بە نەرمی لەبار دەگۆرێن

شەرت ئەوەتە تۆ میزاج بناسی
(تەنتریۆت) نەدەی لە جێی ڕۆن ماسی

چەند خۆشە کچی جوان خۆێندەوار بێ
شێوەی هامسەری تێدا دیارە بێ
ئەوسا ئەتوانێ کە قەدری مێردی
ڕاگرێ‌و پشتی نەدا لە عەردی

کوڕ و کچ ئەگەر جوانی یەکیان‌خا
کە لە یەک تێر بوون، دیواریان ڕووخا
چلێس زەحمەتە بە ژنێ هەڵکا
جارجار سەردەکا بە(دیزەی) خەڵکا

(ئێسری باڵانی) زۆڵە و چەمووشە
کە گوێی مەڵاس کرد، ئەزانی تووشە
بەڵام هەندێ کەس گوێی نابەنە چەرم
(جووتە) لێ ئەدەن، بە تێکەڵی گەرم

ئەگەر (گوێرەوسار) نەبێ بۆ گوێلک
ئێستانمان ئەبێ بە دەشتی کوڵک
پیری زاتێکی خستە مەینەتی
هاواری کێری (شەرح موغنی)یەتی

کورد لە بەر کێری خوای بیرچووەوە
(لیلەالقدر)ی پیا خەرج بووەوە
جاران جاربەجار ئەکەوتە سەما
بە شەری (هیتلەر) نەشئەی تیا نەما

یاخوا (هیتلەر)یش وەک ماری تۆپیو
هێزی نەمێنێ بۆ ئەمدیو ئەودیو

هـەر وەکـوو (نـەفیـی نـەفی) ئیـسپاتە
زولـم لـە زالـم، وەک حـەسـەناتـە
ئەڵماس بە بەردی بێ قیمەت ئەشکێ
کـە شـکا ئیتـر پێکـا نالـکێ
بـەلام (ڕووسـووری) چـاری کـراوە
بـاوکی مـاقوول بـێ، بـۆی داپۆشـراوە
پیـاوێ کـە دەسـتی لـە دەسـت هـەڵبڕا
زۆری پـێ نـەچـوو پێـی هـەلاواسـرا
شـەرتـە ئـەو دەسـتەی کـە هـەڵدەبـڕێ
ئـەبـێ دەسـتێ بـێ بـۆ دزی نـەبـڕێ
هـەنـدێ موسـیبەت کـە خـوا ئـەینێـرێ
بـە سـەدای کـردەی بـەدمـان ئـەژمێـرێ
کـە دەسـتت بـە سـەر پـشیلەدا هێنـا
ڕەگـی کـۆترو کـەوی دەرهێنـا
عـەرش کـە بـە نالـەی هـەتیو ئـەلـەرزێ
بـۆچ بـەو لـەرزەیـە (هیتلـەر) ناتـەزێ
تا ڕووی سەرزەمین بە خوێن سوور ئەبێ
گێـرەڕەی ملـی ئـەو ئـەسـتوور ئـەبـێ
بـەهـار بـۆ جـوان خۆشـە بگـەڕێ
داری پـیر بـە بـای بـەهـار نالـەرێ
پـیریو جـوانی تێکـرا زەحمـەتـە
یـادی جـوانی بـۆ پـیر حـەسرەتـە
پـیر تـەقاویـت بـوو، ناکـەوێتـە یـاد
ئیتـر دایئـەنـێن بـە نـەفـسی زیـاد
نـازانن خۆیـشیان وایـان بـەسـەر دێ
گـۆڕ وایـە بـەدکـار دەری کـەن لـە دێ

کــە لــە ڕوونــاکی کــەوتیــە تــاریکی
چـــاوت نابینـــێ پێـــوە خـــەریکـــی
ئـــەبـــێ ڕاوەســـتی تـــا چـــاوت ڕادێ
تـــا چـــاوت ڕادێ کوێراییـــت دادێ
لــە تاریکیــشدا شــەم شــەمــەکــوێرە
کـــەوتـــە ڕوونـــاکی، نابینـــێ کـــوێرە
ئـــــەمانـــــە دەردی کوتووپڕیـــــە
قـــۆرتی نـــەگبـــەتی کاســـەپڕیـــە
هەر چی لە پڕێ کە بوو بە کوڕێ
خۆی لێ ئەگۆڕێ، زۆر بەرز ئەفڕێ
دیارە ئەوکەسەی کە بەرز ئەفڕێ
ئەستۆشکانی گەوجیی پێ ئەبڕێ
ئـــاخ ئـــادەمیـــزاد لـــە خـــۆی باییـــە
بـــۆ دوو ڕۆژیـــش بـــێ شـــاهی شـــاییە
ئـــەم بـــەرزە فڕینـــەو ئـــەم مـــل‌شـــکانە
لـــە ئـــادەمـــەوە ئیرســـی باوکمانـــە
دنیـــا هـــەزاران (فیرعـــەوت)ی دیـــوە
کەللەی (کەی) لە ژێر خاکا ڕزیوە
دوای ئەوەیش ئەوەی دوو ڕۆژی بەرکەوت
نەسرەوت تا هەوای سەر کەوت سەرکەوت
دنیـــا شـــێواوە بـــە کـــەس چـــا نابـــێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیا بێ

بـــارانی نیـــسان دوڕو گـــەوهـــەرە
لـــە ڕاســـتی ئێمـــە ژاڵـــەی بـــێبـــەرە
فریـشتەی ڕەحمـەت لـە تـەقـەی بۆمبـا
هـەڵـفڕییەوە، ڕەنجمـان چـوو بـە بـا
خـوا فــەرمــووی: دنیـا! بچــۆرە بنــە
ڕووبکــەرە ئــەوەی، کــە ڕووی لــە منــە
کە چـی دنیـای کـەچ پێچـەوانـەی کـرد
هەر چی خوای نەویست، خۆی بۆ ئەوە برد
ئێستایش ئـەوانـەی کـە خـوێن ئـەڕێـژن
هـەنـدێ بـەدنمـەک چاکیـان ئـەیێـژن
بـە نـانی (عـیراق) پـەروەردە ئـەبـن
کـە چـی بـە نـەزمـی (نـازی) ئـەنـووزن
ڕەحمەت لەوکەسەی (ئەسپێ) ئەکوژێ
لـــە باخـــەڵـــیایە و خـــوێنی ئـــەمــژێ
نیسکی (مۆریـاس)و هـەرزنی (ڕە نگـاڵ)
بـێ بـەروپـشتن، بـۆ کـەس نابنـە مـاڵ
لـــەم سیاســـەتـــەی ئینگلیـــزە ناگـــەم
پیـاوی بـەدنمـەک ئـەخاتـە پـێش دەم
پـیرەمێـرد ئـەڵـێ: پیـاوێ سـەرکـەوێ
ئەبێ دوورنـاس بێ، کـووژەکـەی نـەوێ
دەربـــارەی ناکـــەس پیـــاوەتی مـــەکـــە
بە کۆڵ بیبـەیتە (کـەعبـە) لەک لەکە

بووكــەبارانــە ئــاوی پیــادەكــەن
ئینجـا بـۆ بـاران ڕوو لـە خـوا دەكـەن
خـوا هـەمـوو ساڵـێ بـۆ (كـەپـرەشـینە)
بــاران ئــەنێــرێ ئــەڵــێن: ئاینــە
بــۆ ئــاین نیــە ئــەو تــۆزە ئــاوە
بــۆرجی ئاسمــان هــەروا ســووڕاوە
ئەگینە ئەگەر بە دوعای (جوو) بێ
ئەبێ بۆ (هیتلەر) مەرگێكی زوو بێ
لامواپــە (هیتلــەر) نــەسـلی شــەیتانــە
بــۆ شــەڕ خولــقاوە، عــەدووی ئینــسانە
لــە ســەرزەمینــو دەریــاو هــەوادا
بە شەڕ بۆ بەشەر بۆمبای هەوا دا
چـەنـد پـیرو جـوانو منداڵـی هـەژار
لـە گیـان كێـشاندا لێـی كـەوتنـە هـاوار
كـەچـی ناڵـەیـان تـەئـسیر نانوێنـێ
كوا دادی مەزڵووم عەرش ئەلەرزێنێ
ئــەوی بــە گونــاه ڕەش ئــەبێتــەوە
(تــیر) ڕێ لــە لــەشــیا نادۆزێتــەوە
وا چاكـە ئینـسان هێنـد گوناهكـار بـێ
كە (تیر) نەیبڕێ، لە مەرگ ڕزگار بێ

سروشـــتمان چونکـــو گـــەنمـــی تیایـــە
هـــەویـــر بـــۆ هـــەمـــوو زامـــان دەوایـــە
ئـەگـەر ئاوبـەنـدیش زۆرمـان پـێ بێنـێ
نیـــوە نمـــەکـــێ ژانی ئـــەشـــکێنێ
لـــە بـــەر ئـــەوەیـــە ئـــەگـــەر ئـــەبـــرژێین
فش هەڵدێین بە بای غـروور ئەترشێین
لـــە فـــەسـیلەدا تـیرەتـیرەیـــن، جـــوێین
گـــاڵو زوورپاتو دانـــەوێـــڵەو جـــۆین
هـــارپونی ئاشـــی چـــەرخ بـــەقینـــەوە
ئـــاردی نـــاو درکـــین، یـــەک ناگرینـــەوە
چاومـــان ژوور ســـەری خۆمـــان نابینـــێ
عالـەم سـەرکـەوتو (کـورد) وا دەمێنـێ
دووکـــەڵ لـــە نزمـــی بـــەرز ئـــەبێتـــەوە
دیـــزە لـــە بـــەرزی تـــل ئـــەبێتـــەوە
ئـەورووپـا ئـۆردووی کـۆلارەی هـەیـە!
کـوردیش کـەلارەی تـەپاڵـەی هـەیـە!
(تـــەکـــەنمـــەد)ی ئێمـــە (بـــەرگـــن)ە
فانیلـــەی ئـــەوان (ڕۆنـــگ)ە بـــەرگنـــە
ئـەو گیایـەی ئێمـە ئـەیخـەینـە بـەر کـەر
ئـــەوان (ئاوریـــشمی) لـــێ دێننـــەبـــەر
ئـەوەی لـەم خاکـە خـۆی پـەیـدا ئـەبـێ
دەس خێـوی کـەوێ کیمیـایی ئـەبـێ

چنـار کـە بـڕاو جـوێ بـووەوە لـە بـن
ئـەیکـەن بە پـەیـژە، پیـا سـەرئـەکـەون
(ڕەسـەن) بـۆ ناسـوار، ئـاوزەنگـی نـادا
(کەر) هەر چی هەستاسواری بوو پیا دا
(مازوو) چونکوو خۆی بێ ئەرک بەبەرە
بـێمنـەت فـەیـزی (مـەنـنی) لـە سـەرە
داری (سەرو) چونکوو بە بالا ئەخۆڕێ
قـووچبـووەتـەوهـو بـەریـش نـاگرێ
ئــەوی بــە دەعیــە بــەرزئــەبێتــەوە
وەک (شــۆڕەبی)یــە، ئــەنــەوێتــەوە
پیـاو خـراپ هێنـدە کـەوتۆتـە کایـە
چاک دەڵـێ: کاشکێ خراپ بوومایە!
وا چــاوم لێیــە پیــاوی بــە نــاموس
خوا خستوویەتە ژێر ئەمری (جاسووس)
خـوا بۆیـە کـاری ئـەوتـۆ ئـەسـازێ
هـیچ کـەس بـە عـیلمو فـەزڵـی نەنازێ
جاران لووس لاو بوو، ئێستە زمانی لووس
بـازاڕی گـەرمـە ئێـستا (قـزە رووس)
مـن فـەخـر ئـەکـەم ئێستا بـەم ئیشە
کـە بـاوی دەسـتەی ئاغـای بـێ ریـشە
یـاخوا هـەر ئـەوان بکـەونـە ڕاسـی کـار
تـاکوو دەرکـەوێ بـە کـارو بـێ کـار

ئـەم شـارە تـەسـلیم چـشتێ کـراوە
بـە مـەتـەڵ شـەش پـای دوو سمـی نـاوە
کلکـــی لـــە بـــانی پـــشتی رووەاوە
کـە کلکـــی بگـــری روو لـە سـلاوە
بـە هـەر باریکـا پـەنجـەت خـستە ژێـر
ئـەبـێ بـە ئاڵـەت بـۆ شـەرو بـۆ خێـر
خـوا فـەرموویـەتی ڕاسـتی هـەڵکێشن
کە چی بە(کەچی) خەڵک لێی بەئێشن
چونکـــە میـــزانی عالـــەم شـــێواوە
ئــەویـــش بــە جــارێ پــەتی پچــڕاوە
بـەدکـار بـەزریـی گونـاه ئـەخـوڕێ
بۆیـــە کـــە تـــیری دوعـــا نایبـــڕێ
هـیچ کـەس لـە کـاری خـودایی ناگـا
خۆی خوایە و خوایی ئەداتە دەست گـا
بـــەفـــر ملیۆنـــێ ڕەق ئـــەکاتـــەوە
بـاران بـۆ خـەزنـەی خـۆی ئـەباتـەوە
لـــە بـــاتی بـــاران بۆمبـــا ئـــەبـــارێ
(سـون)یـش بـەریۆتـە دەغـڵ بـە جـارێ
بـە جـاری دنیـا بـوو بـە مـووی زەنگـی
توفـانی بـەلا گـەیـە ئـاوزەنگـی
بـاوک ئـەولادی نـاوەتـە ژێـر پـێ
ئـاخو بـەزەیـی خـودا بـۆ کـەی بـێ

گەرما ڕتووبەت لە لەش دەردێنێ
سەرما دەستوپێی پیاو ئەتەزێنێ
هاوینان دنیا پڕ لە میوەیە
زستانان بەفر بەکرێوەیە
ئەوەی سروشتی سارد وەک زستان
تەزوو ئەخاتە ناو جەرگی ئینسان
ئەوەی کە دلی گەرمەو بە ڕەحمە
لە ناو پیاوانا زینەتی بەزمە
پیاو هەیە هێندە ساردو بێ باکە
ئاگری جەهەنەم تینی تێ ناکا
ئەلێن (سەمەندەر) لە ئاگرایە
نەمدەگوت ڕاستە، ئەوم نەدیایە
(بایەقوش)م دی، خوێندی لەسەر مال
ئاگری تێبەربوو، دایە کۆی زوخال
هێندێکیش چاوی پیسیان کار ئەکا
چاوی پیس کاری ژاری مار ئەکا
چی دەبێ ئەگەر چاوپیسێ جارێ
(یەح) لە (هیتلەر) کاو بیخاتە خوارێ
دوعاو نزای خەلک تەئسیر نانوێنێ
مەگەر بۆمبای چاو هەلی تەکێنێ
وا عالەمێ مرد (هیتلەر) هەر ماوە
ناوی بە بەلایخودا نووسراوە

دنیـا دوو ڕێیـە بـۆ ئـەهـلی بـڕوا
ڕێیـەکیـان دیـتو ڕێیـەکیـان ئـەڕوا
عـاقڵ چـۆن ئـەنـوێ لـەو دووڕیانـە؟
مـەگـەر ئـەو کـەسـەی خـەوی گرانـە
دنیـا خـەویکـە بـۆت نایـەتـە دی
هێشتا کـەس بـەری ئـەو خـەوەی نـەدی
یـەکێـک ئـەبینی شـیرین خـەتو خـاڵ
لـە پێش چاو لاچوو ئـەبێ بـە خـەیاڵ
دووکـەس ئـەگـەڕێن بـە ڕۆژو بـە شـەو
لـەگـەڵ لێـک بـڕان ئـەگـەڕێ بـە خـەو
سەد خـواردەمەنی خۆشـت بۆ ئـەکرێ
ئەیخۆی کەچی زک تویشوو هەڵئەگرێ
هـەر شـۆخ و شـەنگـێ کـە دڵ ئارامـە
دوای وەسـڵ ئـەبـینی کـە (ئیحتیلامـە)
یـادی خـوا نـەبـێ تێـری پـێ نـاخۆی
هـەتـا زۆرتـر بـێ، شـیت گیرتـری بـۆی
ئـەگـەر بیتـو خـوا ئـەوەی پـێبـەخـشیت
مـەترسـە ئیتـر بـە هـیچ نالـەخـشێیت
خوای کرد دەروونت ڕاهات بەو نـووره
خـەم خـەفـەتی دنیـات لـێ دووره

هـەوری بـەهـاری بـە هـەرەگـوڕە
بـە تـاوو تـەرزە تونـدەو بـە گـوڕە
کـە خـۆت لێگرتـە پـەنـاو پاسـارێ
زوو بـەسـەر ئـەچـێ ئێتـر نابـارێ
ئـەگـەر ڕووبـەڕووی ڕۆیـت بـێ‌پـەروا
بـەتـەوژمـەوە بـەسـەرتـا ئـەڕوا
هەر چی تەنـک بێ دیارهزوو ئەدڕێ
ئینـسان ئـەسـتوور بـێ ئـەوسا ئـەپچـڕێ
(هیتلـەر) لـە دوولا کـەوتـە پـەلامـار
ئەکوژێ و ئەکوژێ بێ پەروا وەک هار
دیارە کە دوایی (سەمەنـدۆک) ئەکرێ
ئینسانی خوێنڕێژ مەرگی پێ ئەبڕێ
دنیـا بـە جـارێ بـووە بـە گـۆمی خـوێن
ئـەولادمـان ئـەڕوا بـێ‌سـەرو بـێ‌شـوێن
بـەم‌ڕەنگـە ژیـان تـامی نـەمـاوە
ماسـی ژێـر دەریـایش هێلکـی بـڕاوە
گرمـەی بۆمبـاو تـۆپ گـەیـە ئاسمـان
لـەرزەی خـستە نـاو بـارەگـای یـەزدان
کاتێـک زانی کـە قـینی قـەهـار
بۆ تۆڵـەی خـوێنی ناحەق کـەوتـە کـار
ڕەگـی زاڵـمی لـە بـن دەرهێنـا
ئـەم شـەڕو شـۆڕە نـەمـا لـە بـەینـا

ئەڵێن: جەهەنەم لە ژێر زەمینە
بە ئاگری ئەوە ئەم گەرماوتینە
ئەی خۆ ڕەشەبا کە لە بەرزییە
گوایە بوارەی کونی دەرزییە
هێجگار ئەو عەیشی ئێمە تاڵ ئەکا
بە تۆزو غوبار چاو بەدحاڵ ئەکا
ئەم شارەی ئێمەی کردووە بە (مەکۆ)
هەر چی دێت بڕوا، بانگ‌ئەکا مەڕۆ
فێری فیشاڵی وەهامان ئەکا
فەلەک لە دەستمان بەرد بە با ئەکا
ئەم بایە ڕەنجمان ئەدا بە بادا
با، با نەکەینە، سەر لە هەوادا
تاو تاو کە هەتاو لێمان دێتە ناو
هەناومان ئەکا بە شێلمی پێشاو
کە چی بە سەرمایش (کەسیرە) ئەبین
بایێکی لێدابن لە (برە) ئەچین
نازانین بەرگەی هیچیان ناگرین
گا کلکی لێداین، ئەکەوین، ئەمرین
هێندەیش بە نەفسی خەڕۆمان باین
هەر لە پەیجۆری خەیاڵی شاین
هێندە بەرز ئەفرین باڵمان شل ئەبێ
دوایی شکانی سەرو مل ئەبێ

کــە دەزوو بکـــەی بـــە دەرزیـــەوە
ئـــەگـــەڕێـــی کـــونی بدۆزیـــەوە
بـەلام کـە ویـستت هـەودای وەرگـەڕێ
پـەنجـەت گـەیـشتێ خـۆی دێتـەدەرێ
چاکـــە وەک دەزوو پێـــرەکردنـــە
خراپـــە هـــەودا لـــێ لابردنـــە
هـەنـدێ بـە هـەوەس خراپـە دەکـەن
لـە لای کاربـە دەسـت بـەوە دەردەبـەن
فـەسـلێ بـەدکاریـان هێنایـە کایـە
فـەسـلێ دەور گۆڕائـەو لـە کارایـە
(خـــوادەفـــەرمـــوێ: مـــن بمویـــستایە
چاکـــەم دەخـــستە نـــاو ئـــەم دنیایـــە)
دیـارە ئـەمانـەی کـەوا بـەدکـارن
حـوکمی ئـارەزووی پـەروەردگـارن
کـە وایـە بـۆچی‌و گلـەیـی لـە کـێ
دیارە کـە خـوا خـۆی گـەردشی ئەوێ
ئەگینـە (هیتلـەر) یـەک گیـانی هـەیـە
چـۆن ڕێـی پـشێویی جیهـانی هـەیـە؟
خوێن‌ڕێـژ (مـەنفـووری) هـەمـوو دنیایـە
ئـــەو (پـــەرســـتیدەی) ئـــەلـــمانیایە
ئـەم ئـەگبـەتیـە کـە شـانی گرتـوون
کاتێـــک زانی هـــەمـوویـــان مـــردوون

کە چاوت برییە عەیبی هاوماڵت
لەو خراپتری هاوار بە ماڵت

لە قیسمی ئافرەت، ئەوی بێعارە
لە پێکەنیندا بە دانیا دیارە

پیاوخراپ توند بێو بێ شەڕ بگێڕێ
سپێنەی چاوی لێ وەردەگێڕێ

ئەوکەسەی لە ناو عەواما دوورە
بێقرەو بێوە ی، ڕەنگی هەر سوورە

مەلا پەردەمیان کرد لە ترخینە
حوکمیان لێ ئەکرد، وەعز بخوێنە

شێرە بەفرینە لە درۆ بکرێ
بەرگەی هەتاوی ڕاستی ناگرێ

ئەگەر بزانی تێنەگەیشتووی
کاتێک نەزانی کە پێ گەیشتووی

پیاوچاک مەدحت کرد ئەو شەرم ئەیگرێ
کە غەیبەتت کرد، گوێی لێ ناگرێ

خۆت مەناڵێنە خۆشەویستییەوە
ئەوە بزانە دوور ئەکەوییەوە

دەعیە ڕەنگێکە ئەدروشێتەوە
بەلام (زەرکەفتە) زوو ئەچێتەوە

خەوو مەرگ هەردوو برای یەکترین
لە مەرگ بێزارین، بۆ خەو ئەگەڕێین

هەندێ (کەللە)هەن کە مێشکیان تیایە
هەر چی کە ئەیلێن لای (نادان) بایە
هەندێ وەک (تەپڵ) کە پڕە لە (با)
با، دەنگی ئەوان بۆ ڕێی دوور ئەبا
مەلایێکی باش، مەلای دێیە بوو
جاش مەلایەک هات بە گژیا چوو
وتیێک خەڵکینە ئیمتیحانمان کەن
خۆ شوکور ئێوە زۆر چاک تێ ئەگەن
وتی: سا مەلا! گایەک بنووسە
تۆنەتخوێندووە، زوبانت لووسە
مەلا (گای)ی نووسی بە دوو حەرفی ورد
هێندە ورد بوو کە چاو کاری لێ نەکرد
ئەویتر ڕەسمی گایێکی کێشا
هێندە زەلام بوو باری ئەکێشا
خەڵکەکە وتیان: ئەمە گامێشە
ئەویتر لە (گڵ) ناکا، (گوومێشە)
جا ئێستایش فیکری (عەوام)هەر وایە
زۆر کەسمان تێکەڵ بە کەرو گایە
ئەگینە دانا چۆن باوەڕ ئەکا؟
لەم شەڕە (هیتلەر) سەری خۆی دەرکا
نەخوازەلا خوای عادلو عالم
چۆن مەخلووقی خۆی ئەدا بە زالم

ئەگەر ئەتەوێ دڵت تەنگ نەبێ
لە دڵتا مەیلی داواو جەنگ نەبێ
بە حەق یا ناحەق کە قینت هەستێ
ئەو قینە ڕێگای نەشئەت ئەبەستێ
کە بە گژتا بێن، خۆڕایی نییە
خۆیشت ئەیزانی گوناهت چییە
ئەڵبەت تۆ ئەڵێی من خوێندەوارم
بۆ ئیش و کاری میری بەکارم
بەوە ئەتەوێ بەرزی بنوێنی
باقی خەڵکیتر خوار خۆت ببینی
نازانی مەسنەد بە خوێندن نابێ
ئەوە بەکارە کە خوڵفی چا بێ
زۆر (تەحسیلدیدە) ئەسووڕێتەوە
هەیشیانە بێشێو، سەر ئەنێتەوە
لەولاوە یەکێ دێت بە چاوڕاو
خۆی ئەچەسپێنێ ئەکەوێتە ناو
ئەبێ ڕاوەستی فەویەی دەرکەوێ
ئەوەیش خۆ (سەبری ئەییووبی) ئەوێ
ئەویش نەماوە بواربەرکەوێ
تا ڕەش و سپیی تێدادەرکەوێ
لەوساوە دنیا بوو بە (پارتیزان)
دەستە لە پێشە زانست، یا نەزان

ئـــازایی بـــاوان بـــە وارس نابـــڕێ
زۆر وەجـاخزادە لــە برســا ئــەمــرێ
ترسنۆک سەری لە ئیش ئەردەچێ
بەلام ناوێرێ لەگژ ئیش هەلچێ
تا بەخت و قیسمەت بۆت نەبن بە یار
هۆش و هونەرت بۆ ناکەونە کار
خۆ لە تەهلوکە، پاراستن فەرزە
هەندێ جار سکووت شیعرێکی بەرزە
تێ هەلمەقوتە، بلێی ئەزانم
ئەلێن (نازانم ڕەحەتی گیانم)
لە درێژەدا ئەدەب و کەمال
گەلێ چاکترین لە حوسن و جەمال
ئەگەر تێکۆشی و بۆش دانەنیشی
ناکەویتەدوا، دایم لە پێشی
هەر خوایە تەغیر ئەدا بە تەدبیر
واچاکە باوەڕ بکەین بە تەقدیر
زۆر جار نەدیدە قیسمەت ئەبارێ
پاروویش لە دەمت کەوتۆتە خوارێ
ئەگەر ئەکەویە جوستوجۆی ئەحوال
قسە یا لە شێت بییە، یا مندال
بەلام وا چاکە لە هیچ گوێ نەگرێ
ئەوسا بێواتەو بێئەزیەت ئەمری

لـــە بـــارەگـــادا تـــا بـــارەکایـــە
بـــە دیـــاری نـــەبـــەی، ناچیتـــە کایـــە
لە بـارەگـای خـوایش عـادەت هـەر وایـە
بـــەڵام بۆئـــەوێ، دیـــاری تـــەقوایـــە
هیچ کەس هیچ کەسێ ناباتـە بـەهـەشت
(دە)م بۆ نەژمێری ناڵـێم بگـرە (هـەشت)
ئـــەمـــەنـــدەی هـــەیـــە پیـــاوی وەفـــادار
ئەگـەر دەسـت کـەوێ، ئـەو بکـە بـە یـار
دۆسـتی سـەرسـفرە، لای چـەپـا سـفرە
لـــە تـــەنگانـــەدا بـــە دۆســـتی مـــەگـــرە
هـەر چـی لـە لای تـۆ ئـەخـوا کـە ڕۆیـی
ئـەڵـــێ: لێمـــاندا، بـــە کـــەری خێـــوی
نازانـــێ ئـــەوەی نـــان بـــە خـــەڵـــک ئـــەدا
بـــە هیـــوای پـــاداش، ڕەنـــج بـــە بـــا نـــادا
ئـەمـە زەوقێکـە خـۆی لـە لای خۆشـە
ئـەگینـە هیـوای غـەیـری خـوا بۆشـە
هـــــەزار جـــــار تـــــاقی کـــــراوەتـــــەوە
کـــــەرەم پاداشـــــی نـــــەدراوەتـــــەوە
هـەیـە بـە دەرسـی عـیلم و بـە پـارە
عـومری خـۆی دانـا کـەم کـەسـی یـارە

یەکێک ئەناسم کە لە (هەولێرە)
خوویئەو (لەقەیە) خۆت لادە لەو تۆ
سەگی نەهێن گر، لە کەس ناوەڕێ
بەلایا مەڕۆ! لە پڕ ئەتگرێ
با وجوود ئێستا کە سەگ نەماوە
(هەڵەوەڕ) لە جێی ئەو دانراوە
پشیلە دیارە نەبێ، شایی مشکانە
هەرا هاتوە ئەم، دەورو دووکانە
دەوڵەمەند لە دەست سواڵکەر بێزارە
حەقیانە، هەندێ سواڵکەر بێعارە
ئاردو ڕون نییەو بە ناعیلاجی
لە هیچ کوێ نایە بۆنی ناوساجی
خوا (ئەسپێ)ی خستە فەردە ئاردەوە
بۆیە تەماعکار وا نەیشاردەوە
لە پێشدا بووە بە بگیر، بگیر
کە ئەسپێی تێدا کەوتە دەست فەقیر
ئەم موڵکو ماڵەی دڵمان پێخۆشە
لە سەرەمەرگا حەسرەتە، بۆشە
درۆزن زانی درۆی سەرئەگرێ
پێی ڕادێ ئیتر شەرم نایگرێ
ئەو شیرینییەیلە درۆدایە
لە ڕاستی تاڵدا هیچ کەس بۆی نایە

ئـــەوی بـــە هیـــوای ڕۆژی دوایـیـــە
غـــەمـــی جیهـــانی لـــە لا شـــاییە
مـــادام لـــەو دنیـــا خـــودای بـــۆ ئـــەبـــێ
بـــا ئـــەم دوو ڕۆژە کوێخـــایی نـــەبـــێ
پیـــاوێ لـــە دووریێ ئـــاگری ئـــەدی
هێـــــزی دەروونی بـــــۆ دەهاتـــــەدی
هیـــــوا چـــــاکترە لـــــە نائومێـــــدی
تـــا مـــەئیـــووس نـــەبی، ناکـــەویـــە بـــەدی
هـــەرکـــەسـێ پـــارەی زۆری هاتـــە دەســـت
ڕاحـــەتی دڵـــی دەردەچـــێ لـــە دەســـت
قـــەناعـــەتـــت بـــێ، بـــێ ئیحتیـــاجی
جامـــێ دۆشـــاوو دوو نـــانی ســـاجی
پـــاقلاوای زیافـــەت، بـــاری منـــەتـــە
لـــە ژێـــر ئـــەو بـــارە، دەرچـــوون زەحمـــەتـــە
منـــەت و هیـــوای نـــەفـــست دوو بـــارن
وەک (زوحاک) لە سەر شانت دوو مارن
ئینـــسان لـــە خـــەودا پـــارە دەبینـــێ
کـــە هـــەستا دەستی تونـــد ئـــەقووچێنـــێ
دەســـت ئـــەکاتـــەوە، هیچـــی تیـــا نییـــە
دەوڵـــەت خـــەوێکـــە ئـــەویـــش فانییـــە
کـــەچـــی چاکـــەیێـــک ئـــەکـــەی ئـــەبـینی
لـــە هـــەردوو دنیـــا پـــاداش ئـــەبـــینی

گوناهیش ئەکەی با پەنهانی بێ
با نەزانیی تۆ، کەس نەزانی بێ
کە جارێ ناوی خراپیت زڕا
هیوای باوەڕی خەڵکت لێ بڕا
کابرایە جارێ درۆی کردبوو
درۆزنێ بوو، ئاگر لە ماڵ چوو
عیززەتی نەفسی خۆیشت مەشکێنە
واز لە تەمەنای ئاوێنە بێنە
ژووری زستانە پرفەرش ئەکرێ
میوان قۆندەرەی قوڕی پێ ئەسڕێ
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە
کە چی ڕەمەزان هەر لە جێوەیە
برسییوا هەیە کە لە داخی خوا
ئەگەر ڕەمەزان بێتە لای ئەیخوا
هیوایشمان هەیە هەشت نۆ نەوع تەعام
لە بەردەمیایە و پێی دەڵێ بێتام
لەزەتی خواردن هەر لە دەمدایە
لە (دیزەڕەشدا) هەر یەک هەوایە
ئاخ ئەرکی دیزەی ڕەشمان نەبوایە
کێ بە کێی ئەگوت ئەمە پاشایە؟
خۆزگە حەکیمێ بە دڵسۆزییەوە
چارەی برسێتیی ئەدۆزییەوە
ئەوسا نە (هیتلەر) ئەم شەڕەی ئەکرد
نە بۆ نان کەسێ لە برسا ئەمرد

دنیــا بــە جــارێ وەک ئــاگری ســووره
شــوکور ئــەم ئــاگره لــە ئێمــە دووره
بـــەڵام لـــەمـــلاوە پـــەتی ئیحتیکـــار
لـــە ملمـــان تونـــد بـــوو، خـــستینە هـــاوار
برنجمـــان ئـــەبـــەن، بـــە ڕەنـــج ئـــەمێـــنین
دڵـمان وا خۆشـە کـە نـەوت ئـەستێنین
هـەرچیمـان هـەیـە بـە (نـۆت) ئـەبـرێ
کە خواردن نەما، (نۆت) خەمشەی بڕێ
بــزن بــە مــەڕی گــوت وا زســتان دێ
بــا خانۆچکــەیێــک بکــەیــن نزیــک دێ
مــەڕ وتی زسـتان بـا هـەر بـە جـۆش بـێ
خانووم بۆچییە، دووگی خۆم خـۆش بێ
کــە زســتان هــات مــەڕ چــووە لای بــزن
وتی: بــزن گیــان! ڕەفیقــت بــووم مــن
وتوومـە بـزن لـە جێـی گـشت کـەسمـە
تــەنهــا جێــی ســەرم بــدەری بــەسمــە
بە زۆر سەری خۆی لە کولانـە چەسپاند
گورگ هات لەدواوە دووگی لـێ فڕاند
مـەڵـێن: پـیرەمێـرد واتـەی بـۆش ئـەکـا
بزن بۆ شەوێ جێـی خـۆی خـۆش ئـەکـا
ئێمـە کـا (مـازوو) لـە دەسـت دەربێنـین
دیــاره بــە (ســیچکان) تۆڵــە ناســێنین
مــن لێبوومــەوه لــەم پــەنــدو بــەیتــە
مــن وا بــۆ تۆمــە، ئــەی تــۆ بــۆ کێتــە؟

خۆزگە هەر کەسێ کە حەفتەی ڕابورد
چاکەو خراپەی بەراورد ئەکرد
تێگەیبایە لە کردەوەی خۆی
بیزانیایە کامیان چاکە بۆی؟
ئەوسا ئەخلاقی بەشەر چاک ئەبوو
لە ڕاستی یەکتر دڵیان پاک ئەبوو
ئەمڕۆ بە بێباک واین لە جێگادا
سبەی بێ تۆیشوو، واین لە ڕێگادا
دوێنێ هەتاو بوو، ئەمڕو سێبەرە
پێنجو دوو ڕۆژێ، پێچی مێزەرە
لە پێش چاومانە زرتو زیندووە
کە بەلاداهات ڕوانیت مردووە
بەلام بنیادەم هێندە بێعارە
سەردهنێو ئەڕوا، بە بێهەوسارە
خوا ئەمانەی دا لە کێوو گرد
هیچیان نەیانویست ئیبایان لێ کرد
کە چی بنیادەم گرتیە ئەستۆی خۆی
وایزانی سووکێ ئەبێ بە ماڵ بۆی
ئێستا کە داوای لێ ئەکەنەوە
ملپێچی ئەکا بە شیوەنەوە
ناڵێ ئەم عومرە لام ئەمانەتە
دەست پیا گرتنی بۆم خیانەتە

ئـاو مـردوو و زینـدوو پـاک ئـەکاتـەوە
گـــڵ گلاویمــــان لـــێ ئــەشـــواتەوە
وادیـــارە ئێمــــە لـــە ئــاوو گـــڵین
لــە سروشـتمانا پــاک و یــەکدڵــین
کـە چـی بـە جـۆیی هـەوا ئـەستێنین
ئـەبین بـە ئـاگر خـەڵـک ئـەسووتێنین
ئـــاگری جـــەهـــەنـــەم ناهێنیتــە بـــیر
بــە پاڵـــی شـــەیتــان ئـەکـەوینـە (بـیر)
چونکـوو ئـاگرەکـە لـە پـێش چـاو نییـە
هەندێ ئـەڵێن (حـەوا! جـەهـەنـەم چییـە)
کـــەوتینـــە دەورێ، تێکـــەولێکـــەیـــە
هــــەژار هـــاواری پـــاروو و تیکـــەیـــە
خـــەیاڵـــی ئـــاش‌و ئاشـــەوان جوییـــە
هیچیـــان نــــازانن دانیـــان لـــە کوییـــە
کاتێ باراش هات هەردووکیان ئەیخۆن
ئاوی ئاش ببڕێ، بـەرداش لـە سـەر خۆن
ڕۆن‌و بـرنج کـڕ (نـۆت)یـان زۆر پێیـە
چۆلـەکـەی دەشـتی‌و بـەردی دەشـتییە
ئـــەم (تـــەق، هاویتـــە) بـــۆ تـــەقاویتـــە
مـــەعاشـــیان کـــەمـــەو نانیـــان بـــێ پێتـــە
ئـــەوی هـــەتیـــوو لێکـــەوتـــەی نـــاوێ
خـوا لـە دەفتـەری خـۆی دەریـان هـاوێ

ئەگەر خۆت لە لای کەم دەست کەم بگری
ڕێی خۆشەویستی لای خوا ئەگری

لە خۆ بایی بوون ماڵ ئەڕووخێنێ
وەک سرکە هەنگوین چۆن ئەترشێنێ

زۆر هەرزەچەنە تووشی شەڕ ئەبن
زۆر قین لەسکیش بە قین گەڕ ئەبن

قین و حەسوودی لە دڵتا بێڵی
دوو هێل لە زەویی خۆشی ناکێڵی

ئەگەر زوبانت فێرکەی بە چاکە
دۆست و دوژمنت پێت ئەڵێن چاکە

سەبر کلیلی دەرگای خۆشییە
قەناعەت کەولی شایی پوشییە

هەرچی خوا کردی و بە چاکت زانێ
ئەکەویتە ڕێی خۆشگوزەرانی

ئەگەر تووڕە بی بە نافەرمانی
خۆشی نابینی لە زیندەگانی

خۆ ئەگەر بڕوات بێ خوا هەیە
لە خوا بڕانت دەردێکی کەیە

کەوابێ بۆچی بە قینەبەری
خۆت لە لوتفی خوا ئەکەی بێ بەری

ئیمان دوو بەشە، بەشێکیامن سەبرە
ئەو بەشەکەی تر شوکرانەی قەدرە

ڕەجمی شەیتانی حەجی موسوڵمان
قەومی یەهوودو کوشتنی هامان
حەدیسە ئەڵێن: دوو ئەبێ بە سێ
(هیتلەر) سێیەمە، چۆن ئەخەلەسێ
(هیتلەر) نەک تەنها یەهوود بەتەنێ
دەست هەرچی کەوێ پێستی ئەکەنێ
خۆزگە شەیتانو هامانو هیتلەر
چاومان لێ ئەبوو کە ئەکەونە شەڕ
بانگمان کردایە بە هەلەل هەلەل
قوڕەقوڕاگەی یەک هەڵێنن سەگ گەل
شەیتان زۆر کەسی لە ڕێ وەرگێڕا
هیچیان وەک هیتلەر شەڕی نەگێڕا
یەکێ لەوپەڕی دنیا بەدکارە
لەم پەڕی دنیا بە جنێو لێی بارە
هەندێ گوناهی ئەبێ بە زرێ
پەیکانی تیری دوعا نایبڕێ
عاقڵ لە کاری خوادا نەزانە
(لا یسال عما یفعل) قورئانە
بە مێشوولەیێک نەمروود ئەکوژێ
خوێنی دنیایێک بە هیتلەر ئەڕژێ
هەندێکیش بۆیە بەرز ئەبنەوە
کە کەوتنە خوارێ دەم ئەکەنەوە
نانی دەلیلی حەجاج ئەبڕێ
پێشڕەوی حوشتر بە کەر ئەبڕێ

پـایز هـات گـەڵای داری هـەڵـوەرانـد
(وەیـشوومە) پـشتی بـێپـشتی شـکاند
دار ڕووت بـوو گـەڵای کـەوتـە بنـەوە
پیرو جـوان تێکـڕا لێک ڕاسـت بوونـەوە
ئـــەو درەختانـــەی کـــەوا بـــێ بـــەرن
ئـــەشـــێ هـــەر وەکـــوو (کـــەوا) بیبـــڕن
پیاویش کـە وا خـۆی لـە خـۆی بگـۆڕێ
بـــێ بـــەرە، بیبـــڕە، بیخـــەرە گـــۆڕێ
(کفـــی بالـــشیب واعظـــا) هـــەیـــە
نایـــەتـــە بیرمـــان کـــە پـــیری کـــەیـــە
(حـــــسبنا الله و نعـــــم الوکیـــــل)
بـۆ هـەمـوو کارێـک ئـەبـێ بـە دەلیـل
(اطـــع ربـــک تـــسمی عاقـــب)
(ولا تعـــــــصه تـــــسمی جاهـــــل)
فـەقیر لای خواغـوە کـە ڕزقـی بـۆ بـێ
لـــەولاوە زۆردار دێـــتو تێـــی ڕۆێـــی
ئەڵێن ئەوەی چشت لە خەڵـک ئـەفـڕێنێ
پـــەردەی نامووســـی خـــۆی ئـــەدڕێنـــێ
واتـــەی کـــەم دەســـتە ئـــەم بـــەنـــدوباوە
ئێـــستا هـــەڵـــمەتو فڕانـــدن بـــاوە
خـــوا زۆر بـــەحیلمـــەو ئێمـــە بـــەپـــەرۆش
دەریـای غـەزەبی درەنـگ دێتـە جـۆش

مــردن بــە عیــززەت تــەنهــا جارێکــە
ژیـــان بـــە زیـــان گـــران بارێکـــە
نابــێ دوژمــنی خــۆت بــە کــەم بگــری
دەرزی خوێنی ڕەگ بەردا پێی ئەمری
تـــا ترســـی مـــردن نـــەهاتۆتـــە پــێش
قوربـــان قوربانـــە لـــە ئاقـــاری پــێش
لــە ســەرەمــەرگــا دیتــە تــەنگانــە
گیــانی فــرزەنــدیش لــە لات قــەڵــغانە
زۆر بـــرا هـــەیـــە، کـــە ماڵـــی بـــڕا
لـــەگـــەڵ برایـــشا برایـــی بـــڕا
تـــا بـــاوک مـــاوە بـــرا برایـــە
مــیرات کــەوتــە نــاو هــەراو هوریایــە
هــەنــدێ تــەماعیــان هێنــدە مــەحکــەمــە
ســوێندی درۆیــان خــوارد لــە مــەحکــەمــە
حوججــەتی جــەجــە مایــەی درۆیــان
(حجرالاســـود) ڕۆی کـــردە ڕوویـــان
گونـــاه لـــە پـــارە بـــەوەفـــاترە
تـــەنهـــا گوناهـــە هـــاودەمـــی قـــەبـــرە
حاجیەتی بۆ من زۆر کەڵک ئەگرێ
بـــاوەڕ بـــە ســـوێندی درۆم ئـــەکـــرێ
نـــازانم دنیـــا داری بـــێ بـــەرە
دەورەی ژیـــانم پێچـــی مێـــزەرە

خـوا زینـدەوەری جـوێ جـوێی دانـاوە
هیچکـەس لـە وێنـەی یـەک نەخوڵـقاوە
سروشـتی ئـادەم لـە چـوار عونـسورە
زدی یـەک: بـاو خـاک، ئـاوو ئـاگرە
ئەمانە لەگەڵ یەک چۆن هەڵدەکەن؟
تـا دەسـتیان بـڕوا یـەک لـە نـاو ئـەبەن
بۆیـە گـەورەیـان لـە سـەر دادەنـێن
کـە هـەڵـکردێکیان بکـەوێتـە بـەیـن
بـۆ ئـەوکـەسـانەی کـەوا بـەدخـووە
لـە لـە بـەهـشتەوە کوتـەک هـاتووە
ئـەگـەر تـەوژمـی بـاگردین نـەبـێ
دڵـۆپەیـش ئـەبـێو خـانوویش ئـەتـەپـێ
گـا بـێ نـەقیـزە هۆناکاتـەوە
فیـل بـە بـێ چـەکـوش مـل ناداتـەوە
ئـەسـپی بـێلغـاو سـوار هـەڵدەگـرێ
سـەگ نـەیبـەساتیەوە میوانـت ئـەگـرێ
هـەنـدێکی وایـش هـەن بـە دڵـنەوایـی
خزمـەتـت ئـەکـەن زۆر بـە ئـازایی
بـەڵام ئـەوانـە بـەدکـار نایـەوێ
تـوخن بـە گـەورەی دیـوانی کـەوێ
خـوا فـەرموویـەتی: شـەیتـانی ئینـسان
هـەر لـە ئینـسانە بـۆ درۆی نیـسان

هەندێ چشت هەیە قەدری نازانی
کە ڕۆیی لە دوای ئەو پەشیمانی
بە پیری خۆشی جوانیت دێتە بیر
جوانیش کە ڕۆیی نایەتەوە گیر
کە نەخۆش کەوتی ئەڵێی ئاخ و داخ
هیچ خۆشتر نییە لە بەدەنی ساخ
پارەیش لە سەرفی خۆت ئەتۆرێتی
نایخۆی خەمیەخۆی کە ئەیدۆڕێتی
کە بە جلی جوان پیاو پەسەند ئەکەی
لە لای هونەرمەند خۆت بە پەند ئەکەی
فریشتە هونەر نییە کە چاکە
لە شوێنێکدایە لە بەد بێباکە
ئەگەر ئازایە با بێتە ناومان
ئەویش وەک (هارووت) ئەخەینە زیندان
بیدە بە دوژمنبە سەرفرازی
بەڵام لە دۆستت چشتێ نەخوازی
هەر چەند شاردنەوەی سڕ سەر سڕ ئەکا
سڕ نەشاردنەوەیش سەر لەبەر ئەکا
بە جەزای گوناە با توونـاوتوون بی
نەک شەرمەزاری عەفووی دوژمن بی
وەک (دێوژن) بە، سێبەرت نەوێ
لە کووپەی خۆتا، ڕاکشێ شەوێ

مـار تـا زینـدووە بـە پـێچ ئـەکـشێ
سـەری پـان بـۆوە، ڕاسـت ڕائـەکـشێ
هـەیـە لـە بـەدی زۆر قـۆرت ئـەبینـێ
کـە دەرفـەتـێ دێ هـەر تیـێ ئـەچێنـێ
باوکمـان بـە گـەنم بـە هـەشتی دانـا
گــەنمــە بــۆ داوئــەبــێ بــە دانــە
ئـەڵـێن: جـەهـەنـەم لـە دەم مارایـە
ئــاگری گــرانی وا لــە کارایــە
پــڕ بــەردەرگامــان ڕازیانــەیــە
ژانــەزگ مــشتەی نــاو هــە مانــەیــە
لایــە یاســاغەو لایــە بــەرەڵــلا
بـەرد بـەستوویەو سـەگ گـەمارۆ ئـەدا
یەک بە سەد ئەشیا شەن و کەویەتی
مانگانــەی مــیری لــە جێــی خۆیــەتی
زۆر مەئموور دەرچوون کـەوتنە کاسبی
مـەعـاش! کـە تیـرم نـەکـەی، بـا نـەبی
تـا ئـەمـڕۆ ئێمـە لـە ڕووی جیهـاندا
زۆر بــەختیــار بــووین لــە گــوزەراندا
ئێـستایش هیوامـان وایـە لـە لای خـوا
لـەگـەڵ چلـەدا، چلـەی هـار بـڕوا
لـە سـەرو لـە ژێـر شـکا ئـەڵـەمـان
چـارەیـان بـڕا، کـەوتـە (ئـەلئـەمـان)

(یەک شەمموو) نەمام بنێ، دێتەبەر
(دووشەمموو) هەڵسە بچۆرە سەفەر
(سێ شەمموو) نەحسە بۆ کورد بەجەنگە
(جوار شەممووی) بەهار سەیرو ئاهەنگە
(پێنج شەمموان) باشە بووکی تیا دەبەن
هەینی بە جەژنی مۆمین ناو ئەبەن
(شەمموو) تەعتیلی جوولەکەی تیایە
لای من هەموویان ڕۆژی خودایە
بەلام چاوی پێش پیاو دەئەنگێوێ
تەئسیری زۆرە، بگرە لە کێوێ
(وان یکادوا) کە خوا فەرموویە
بۆ ئەوانەیە کە چاو لەدوویە
حاکمی بابان چاویان هەڵئەکەند
بەوە تۆڵەیان لە چاوپیش ئەسەند
چەندێ زوبانی بەدگۆیان بڕی
هەندێ (ژورنالی) جاسووسیان دڕی
ئاخ خۆزگە ئەمە ئەکرا بە قانوون
چاوپیش و بەدگۆ لە ناو دەردەچوون
زمانیان بڕن، گرۆی بەدگۆیان
شوێنێکی تریان بۆ دێتە زمان
ئەڵێن: خوا بۆیە بەدکار ئەزێنێ
لە ناو ئەواندا پیاوچاک بنوێنێ
ئەمە زەمانی مەهدیی پێ ئەوێ
ئێستا کەس نییە پیاو چاکی بوێ

ئــەوەی دەزانی گۆشــتی پــێ نــاگری
خــەمی بۆ مـەخۆ، بـە شـوێنیا مـەگری!
بێ گومان هەرچی کە خواستی خـوا بـێ
بــە کــەس نــاگۆڕێ، هــەر دەبــێ وابــێ
بــۆ خواپێــداوان لــە پــڕ ئــەبــارێ
زۆر پاروویش لە قـورگ ناچێتـە خـوارێ
خــوا نــەیـداوەتــێ کــە بیخــوا ئینــسان
کـە چـی پێـی دەڵـێن: لـەغاوی شـەیتان
کــەوابــوو ئیمــان بــە خـوای خــۆت بێنـە
بــە خــەفــەت دڵــی خــۆت مــەڕەنجێنــە
حــەدیـس فــەرموویــە: ئیمــان بــە قــەدەر
پیــاو ئــەپــارێزێ لــە ڕەنــج و کــەدەر
هیـــوا دەبـــینی کـــە کـــەم ئیمانـــە
هــەرکــردەی ئــەوەو بــردەی شــەیتانــە
خــــوا ماڵـــی دنیـــای داوە بـــۆ خــــواردن
هــەر خــواردن چاکــەو خــۆش ڕابــواردن
دەوڵـــەمـــەنــد بــاوەڕ بـــەمانــە ناکـــا
ئــەو هــەر ئــەیــەوێ زۆرتــر پــەیــداکا
ئــەڵــێ: کــە پــارە خــەرجکــەی نامێنــێ
کە نەشما، خـەڵـک، پێـت پـێ ئـەکـەنـێ
ئــەمیــشە ڕاســتە لای پــارەپــەرســت
ئاخ مــەرگ بـواری کـەس نـادا بـە بـست

ڕەشـەبا شـەڕیـە، ئـەیشـڵێن بـەهـارە
چەرخی چەپگەردیش، شڕی بەهارە
خـوا ئـەم گـەرشـە بۆیـە ئـەنوێنـێ
بڵێن: هیچ لە سەر ڕێی خۆی نامێنێ
خوا فەرمووی: ئەگەر لە قەڵایشدا بن
ڕزگـاری نییـە لـە چنگـی مـردن
ئـەمـە بـە چـاوی خۆمـان ئـەبیـنین
کـە چـی بـە مـردن ئیمـان نـاهێنین
ئـەگـەر بـە مـردن ئیمانمـان ئـەبـوو
گرانجانیمـان لـە نـاو دەردەچـوو
هەموو ڕزقێکمان یەک بە دە زیادکرد
ئابـڕووی ئـایینی ئیـسلامیان بـرد
بـۆ خـوێنی هـەزار قـەپ درێـژ ئـەکـەن
هـەر بەو خوێنـەوە ئـەچـن نـوێژ ئـەکـەن
هـیچ ساڵـێ برنج وەک ئـەمساڵ نـەبـوو
تێفکـرن! نرخـی لـە وزە دەرچـوو!
سـەعـدی فـەرمـوویـە: بـۆ ئـەم هـەڵـدایە
(بـەرد بـەسـتراوە، سـەگ بـەرەڵـدایە)
منـیش بـێ ترسـو پـرس بـن وا ئـەبم
بـە تـەفـرەی شـەیتـان زوو ئیغـوا ئـەبم
ئـەم تـۆزو خۆڵـەی ئـەیکانـە خالـە
لـە ڕێـی ئاینـدا هـەر غـەشـەو غـەلـە

ئـەوکـەسـەی کـەوا لـە خـۆی بایـە
دووی بـا کـەوتـوو، ڕەنـج بـە بایـە
خـودبینی عـەکـسی ئاوێنـەی دێـوە
ئـەمـدیوی دێـوی، دێـوی سـەرکێـوە
بۆیـە گلێنـەی چـاوم خـۆش ئـەوێ
ئـەبینـێو چـاوی بـە خـۆی ناکـەوێ
دنیـا ئـەبینـێو خـودبینی ناکـا
عـەزیـزە لـە نـاو ئـەنـدامی چاکـا
بـەدکـار لای گـەورە کـە تێـدەکۆشـێ
پـەڵـە هـەور تیـشکی ڕۆژ دائـەپۆشـێ
خـوا ڕەگـی چقـڵ لـە بـن هـەڵـکەنـێ
دەست بۆ گوڵ ئـەبەی، دەستت ئـەڕنـێ
هەنگـوینیش چزووی هەنگی لەگەڵـە
بـەڵـێ هـەر تۆشـێ، نیـشی تێکـەڵـە
ئـەمـە فـەرمـوودەی ڕاسـتی (نـەبی)یـە
کـە لـە جیهـاندا ئاسـایش نیـە
ئەگەر سەرکـەوتـن تـا سـەر، سـەربگـرێ
بـۆچی لـە بـەهـەشـت ئـەکرایـنە دەرێ؟
دیـارە کـە خۆشـێ بـۆ کـەس نامێنـێ
لـە بـیر نامێنـێ کـەیفـەی دوێنـێ
ئـەمڕۆ کـەوتوویتـە نـاو دۆسـت و ئاواڵ
کـە شـەوت لێهـات، خـەوە یـا خـەیـاڵ
لـەگـەڵ تاڵیـشیا دنیـا شـیرینە
هـەنـدێک بـە دیـنی دنیـا بـێ دینـە

هــەیــشە کــە دنیــا (دەنی) ئــەزانــێ
دووره لــە دەوری دوونــان بــۆ نانــێ
بـە هیـوای ڕەزای خـودا بـێ غـەمـە
لــە پاشــەبــەرەی نهــوەی ئــادەمــە

دوژمـــــنی یـــارو، یـــاری دوژمنـــــان
دوژمنێکــــی ڕاســـت چـــاکترە لـــەوان

دوژمـن بـە درۆ خـۆی دەکـا بـە دۆسـت
ڕۆژێـک ئـەیبینی دەردەچـێ لـە پێسـت

چونکو خوا ڕاستەو ڕاستی خۆش ئەوێ
داری ڕاســت بـە لای چـەوتـا نانـەوێ

گۆچـان کــە بــە زۆر ئــەچـەمێتــەوە
لــە ئـاوا داینێیــت، ڕاســت ئـەبێتــەوە

(بەدگەوهـەر) شـەوقـی (فویـە) ئەنوێنـێ
کـە (فویـە)ی لاچـوو شـەوقـی نامێنـێ

ئەڵماس بە (کان)ی خۆی خۆش (تینەتە)
بـۆ پـەنجـەی پیـاوی گـەورە (زینـەتـە)

ئـــەوەی سروشـــتی خـــواداوی پاکـــە
لــە درۆی بـــەدخـــواو دوژمـــن بێباکـــە

چوار کەس لە چوار جێ خۆیان ئەنوێنن
لەو چوار جێیە (گۆی) هونەر ئەفڕێنن

ئـازا لـە جـەنگـا، خـویش بـە زەبـوونی
دۆسـت بـە تـەنگانـە، ژن بـە نـەبـوونی

گـەورە کـە هـۆش‌و دووربـینی لا بـێ
ئـەشـێ (بـەدزوبـان) لێـی تـەوەڵـلا بـێ

مـــەســـــنەدی دنیـــا کـــە گڕوپفـــە
کـــە بـــۆ ئازاربـــێ شایـــستەی تفـــە

هـەنـدێ بـە پـارە سـەڵـەم ئـەبـڕن
دانـەی داوێکـە پێـی خـەڵکی ئـەگـرن

هـەنـدێکیش چاکـە بـۆ پـاداش ناکـەن
هـەر بـە تـەبیعـەت مایـل بـە چاکـەن

هەندێ وەک (کەرویشک) خەوی درۆیە
هەندێ وەک (ڕێوی) بەچلوچۆیە
(کەمتیار) بەوەی پێی دەڵێن چاکە
قولەپێی ئەسمەن، نقەی بۆ ناکا
(تانجی) قەلادەی زیوی بکە مل
کەرویشکو ڕێویت بۆ ئەخا لەگڵ
سەگیش بە نانێ نایەڵێ (دوون)ان
بە دزی شەوان ڕووبکەنە ماڵان
ولاخ بە (ئالیک) ئەتبا بەڕێوە
خزمەتکار بەندی خۆراکی شێوە
ئەگەر ئەولادت باش نەکەوی بەخێو
لە هەموو شوێنێک لێت ئەبێ بە (خێو)
خوا کە گیانو نان ئەدا بە بەندە
ناسینی ئەۆیش بە (کەرەم) بەندە
کەم کەس چاکەیان وا لە پێش چاوە
(بەدنمەک) سپڵەی ناوە، بەدناوە
لە پێشدا (چەقەڵ) لە ناوشارا بوون
(سەگەل) فێڵیان کرد، ئەوان بۆی دەرچوون
ئێستا کە بە شەو، دێن دەلوورێن
سەگەل بە (یۆخ، یۆخ) ڕایان ئەفرێن
ئەم پەندە کەڵکی ئەوە دەگرێ
بە بەڵێنی سەگ باوەڕ ناکرێ

هەر قینە دڵی دۆست ئەڕەنجێنێ
(حیلم) ئاگری قین دادەمرکێنێ

(شەیتان) یەکێکی داناوە لێرە
کورتە باڵایەو چاوێکی کوێرە

شەیتان لاسایی ئەو ئەکاتەوە
بە بێ (شخارتە) ئاگر ئەکاتەوە

(دەهۆڵ) بەو دەنگەو بەو شیرەتییە
سەری بێ مەغزەو هەوای پەتییە

بەڵام سەد عاقڵ هەڵدەپەڕێنێ
هەزار کەس لە دوور بۆ شایی دێنێ

چاک ئەڵێ ماڵی بەدکار ئاوا بێ
تاریکی نەبێ، ڕۆژ قەدری نابێ

بە زستان ئینسان ئاگر یاد ئەکا
هاوین قیمەتی بەفراو زیاد ئەکا

دەوران دەورانە هاوین زستان
لە سەر هیچ حاڵێ نامێنێ ئینسان

نەخۆشی قەدری ساغی ئەنوێنێ
برسێتی تامی نانت بۆ دێنێ

هەندێ کە لە پڕ دەوڵەمەند ئەبن
یا پیاو ئەکوژن، یا ئەیدەن بە ژن

تازە دەوڵەمەند خانوو ئەکڕن
یا ئۆتۆمبیلی تیا لێ ئەخورن

لەوە ناپرسن خەڵکی ژێرکەوێ
شاهی هەر خۆشە بۆ تەنها شەوێ

سەیری نادان كە، خەم ئەڕەوێنێ
(تەرسەقول) ژانی چاو ئەشكێنێ
(مێیاز) بە ئازا ناوی ئەبرێ
ژن لێی دەركەوێ، شاربەدەر ئەكرێ
(زەروو) خوێنێ پیس لە نەش ئەمژێ
(ئەسپی) بە میكرۆب ئینسان ئەكوژێ
(گوێز) بەو بە رزییە بەری وا وردە
تەرزێكی (شووتی) بەشی دوو گردە
(وەلەك)ێ پەنجا (وشتر) یخ ئەدا
(گوللە)یێك، ئاگر لەویش بەرئەدا
بە تایێ، شایێ تەختی تەخت ئەبێ
یەكێ بە ئەسپێ خاوەند بەخت ئەبێ
لە كێلی قەبری شای (قەلاچوالان)
نووسراوە هاوار بە دوو (جلق)ە نان
ئێستا دوو سەدەو كەسیش ناپرسێ
دەوری مەهدییە وا كەس ناترسێ
تا دێت زەمانە ڕوو لە (بەدی)یە
بەڕێكەوت باوی (نەدیوبدی)یە
ئێرە زۆر چاكە ئەولا بڕوانین
هەموویان دزی (گوێلك)ی خۆیانن
ئەم حاڵە دیارە خواستی خواییە
دوان لە كاری خوا، خۆڕاییە

سپلە شەربەتی گیانی دەرخوارد دەی
ڕۆژی نەتداپێ، ئەڵێ (برۆ دەی)
سەگ پاروەو نانێ لە تۆ بینێ
شوێنت دەکەوێ بۆ هەموو شوێنێ
هونەر لای پیاوی (نەوسن) نابینی
(تەن پەروەر) هەڵدێ کە گەییە تینی
زەوی لە ئاسمان هەر بۆی دەبارێ
لە زەویش بۆ ئەو، تۆزو غوبارێ
کەوابوو ئەبێ پایە بڵندان
پارە ببەخشن بە مستەمەندان
خوا چاوی لێیە، عەیبت ئەپۆشێ
هاوسێ بۆ عەیبت، لە غەیب ئەکۆشێ
خراپە بکە لەگەڵ پیاوی چاک
بەلام مەرحەبا مەکە لە ناپاک
چاک خاک بۆ سەر خۆی ئەبێژێتەوە
ناپاک میللەتێک ئەڕژێتەوە
بێ دەوڵەتێ ڕوو ئەکاتە شارێ
بە (دەوهن بە ئاش) باراش ئەهاڕێ
ئەم قەومی کوردە بەوە دەمرێ
هیچ کەس، هیچ کەسێ لە ژوور خۆی ناگرێ
ئەو دەڵێ خاوهند پێوانەو گەزم
ئەم دەڵێ ئەزم وا هەڵدەبەزم
ڕۆژێکیان لێ دێ کەوا سەرسەختی
ئەبێتە مایەی کزی‌و بەدبەختی
ئەوسا کە دەورلێ ڕووی کردە کەچی
ئەڵێ (گەزی چی)؟ لاچۆ (جاوی چی)؟

بەورو ڕەشەبا، حەز لە یەک ناکەن
خوا با هەردووکیان لە یەکتر ڕاکەن
ئەم دوانە هاوین ئەگەر یەک کەون
هەناسە ئەبڕن (مێمل)ی خەون
چەند خۆشە هەوای ساف‌و سینەی ساف
لە پێشدا ئەمە، خوا دابووی بە (جاف)
ئێستا لە شوێن (ڕست) خێوەتی شای جاف
ڕستی (ڕەست) ئەستۆی پێچا بە تاناف
(پۆکەر) ئالیکی خستۆتە جۆکەر
دیارە پیشەی وا چۆن ئەچێتە سەر؟
ئەی: گلە کوێر بی، بۆ مەحموود پاشا
دەک شەرمەزار بی چەرخی چەواشا
لە شوێن ئاوازەی قورئانی ئەوان
کار کەوتە (کاریێ) و (فلۆش) بە شەوان
گوایە (ئیدمان)ی پایەی بلندە
بەلام کێ ئەڵێ کەرت بە چەندە
شەڕ خاوەند مولکی کرد بە (ملیۆنەر)
با هەزار دینار بدەن بە (پۆکەر)
خۆ کەسیان ناڵێن هەژارمان هەیە
چاو هەڵنابڕن بزانن کەیە؟
دوای ئەوەی شەڕو گرانی لاچوو
ئەڵێن: دریغا ئەویش خەوێ بوو
وەک من بە دەنگی ئیزاعەی کوردیم
ئەڵێم خەوێ بوو، دیم و یا نەدیم

لـە نـاو گێـژاوی گـەردشـی دەوران
بـە نـەپـەشـۆکان ئـەبـێـە مـەلـەوان
ئەگەر سەبرت بوو هیچ ناشڵەژێیت
کە پەلەت نەبوو هەڵناخلیسکێیت
هاونیشینی بەد، ئەخلاق ئەگۆڕێ
پیاوخراپ چاکیش ئەخاتە گۆڕێ
ئەو پادشایەی گوێی لە (هامان) گرت
لەگەڵ میللەتی خۆی دەری نەبرد
ئیمان ئەوەتە کە لە دڵ دەربێ
نەک ترسی شیرو حەپست لە سەر بێ
لەگەڵ خراپا نالێم تو چاک بە
بەلام بە کردەی چاک خۆت بێباک بێ
لە بەخش و بەخشین پەشیمان مەبە
بە شەرتێک دۆستی (لە ئیمان) مەبە
چەند خۆشە خەوی خۆشی بێ گرێ
دوژمنت نەبێ، خۆشیت سەرئەگرێ
ڕۆژ ئەرکی مەسنەت، شەو خەیاڵی ماڵ
سرەوتت نابێ و عەیشت ئەبێ تاڵ
تۆ کە ئەزانی هیچ تا سەر نییە
ئەم تەقەللایەو ئەرکەت بۆچییە
لێدە لە تیپی ڕەندان بە تی‌تی
چی دەبێ، ببێ، کەیفی خۆیەتی
هەزاران وەک تۆ هات و تێپەڕی
پاسیان ئەکردو سەگیان پێ وەڕێ

هەرکەسە هەولی گیانی خۆی ئەدا
هیچ کەسم نەدی ڕۆح بکا فیدا
هەرچی هەلدەستێ نیشتمان پەروەرە
کە دەرفەتی دی، بەشی خۆ بەرە
ئەگەر هەر مەلێ هەنجیرخۆر بوایە
ئەشیا بە کالیش هەنجیر نەمایە
ئەوانەی کەوا سەرکەوتوون تەواو
بە فیداکاری لاوان هاتنە ناو
هەندێکیش پیاویان ئەکەویتە ڕێ
تویکلە شووتییان ئەخەنە ژێر پێ
(دڕک) ئەخەنە ژێر، کلکی ئێستری تۆڕ
بۆ ئەوەی سواری بگلێنێ بە زۆر
لیسی کوێرییە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چامان
بۆ هەموو کارێک غایە پێویستە
بێ غایەو مەسلەک هەر نەنگەویستە
ئەوەی ئەخوێنێو ئەیهێنێتە کار
ئەبێ بە چرا بۆ ڕووناکی شار
هەندێکی واش هەن چراوەکوژێنن
(جووتە) ئەهاون، کاسە ئەڕژێنن
ئەمانە ئەبێ کە (ئەشکیل)یان کەن
یا بە (نەقیزە) ڕەقەنکێلیان کەن
هیواشیان هەیە (قۆچ) ئەوەشێنێ
کەلەکی (میری سوور) ئەڕووخێنێ

بەر چاوو پێڵاو هەردووکیان تەنگ بێ
ئەبێ پێی دڵ و پێی ڕۆین لەنگ بێ
ناوەجاح بێتە بیخەرە سەر کار
لە پێشدا برای خۆی ئەدا لە دار
خوا غەنی کردو لە وزە دەرچوو
(ان الانسان لیطغی)ی فەرموو
کە بە هەڵپەهەڵپ، پاروو نەجوورا
کاتێک زانی لەبینت گیرا
ئەگەر عەیبی خۆت بێنیتە پێش چاو
(عەیب) لە کەس ناگری، زوو ئەبی بە پیاو
بەلام ئەو عەیبەی کە واپێتەوە
بە زۆری (کوتەک) ناشارێتەوە
ئەوی بێعەیب بێ، خوایە بە تەنیا
لە پێغەممەران عەیبیان دەرهێنا
سەرکەوتنی شاخ چەندە گرانە
هاتنە خوارەوەی هێندە ئاسانە
قەسابی ناشی پێستی مەڕ ئەدڕێ
لەپڕێ هیچ کەس نابێ بە کوڕێ
ئەگەر (مەبعووسی) بێ مەعاش ئەبوو
(ڕەئیسی تەجنید) ئەرکی تووش ئەبوو
گوێم لێبوو پیرێ، وای ئەگوت پێرێ
خوا دەولەت بۆ سەر دەولەت ئەنێرێ

❀❀❀

ئەگەر لە پارەی خەڵکی بپرسیت
چاوت تێرنابێ، تا دەمری برسیت
ئەوەی بە چاکەی چاکان نەزانێ
دۆش دادەمێنێ دوایی بۆ نانێ
هەر شوێنێ کە ئاو گرتی ئاوایە
(دێمەکار)کێڵان ڕەنجی بەبایە
ئاو بۆ خواردنەوە زیندەگی دێنێ
لە وزە دەرچێ پیاو ئەخنکێنێ
(هەنگ) کە بۆ هەندێ، هەنگوین ئەڕژێنێ
بۆ پیاوی (ناعال) ژار ئەپرژێنێ
تا (زوقوم) نەبێ دەستت ناتەزێ
تا پێی پیا نەنێیت ماریش ناتگەزێ
دەستی دۆستان لە خەنە بگرە
دەستی دوژمنیش، اری پێ بگرە
(هەلاتت) نییە بۆیە وا لاتی
حەلاڵ خۆرییەو کەم دەستەلاتی
ڕەمەزان هەر چەندە دیسان دێتەوە
لە کۆڕی (پۆکەر) جێی نابێتەوە
پارەدار ئەڵێ گرانی کێیە؟
چولەکەی دەشتیو بەردی دەشتیە
ئوتومۆبیلچی قۆناخ ئەسێنێ
بێ دەرپێش، هەر جاو لە خەو ئەبینێ

هـەرزەگـەرد بـە هـیچ پـێلاو ئـەدڕێ
هـەنـدێ ڕۆژووەوان ناشـتای پـێ ئـەبـڕێ
دڵو زوبانـت کـە یـەک نـەکـەوێ
بـاری ئیمانـت لاسـەنـگ ئـەکـەوێ
ناڵـەیێکـی شـەو بـۆ قـاپیی یـەزدان
کاریگـەرتـرە لـە نـوێژی ڕۆژان
(شـەوان خـەڵـوەتـە، یـار بـێ ئـەغیـارە)
(گشت لایی نوستوون، دۆست خەبەردارە)
سـەردەقـی مـانگی خێـر، ڕەمـەزانـە
نۆمینـەی حـەجـیش، جـەژنی قوربانـە
بـەلام ئـەم پـەنـدە لای ئێمـە بـاوە
ڕەمەزان بەجەنگەوە (سـەفـەر) بەدنـاوە
لـە ڕەمـەزانـدا (شـەیتـان) دەرئـەکـرێ
بنیـادەمـی بـەد لـە جێـی دائـەنـرێ
سەد نوێژ بۆ ئاغـاو شێخ دائـەبەسترێ
بـەلام ڕۆژوو هـیچ ڕیـای تیـا نـاکرێ
حـەج پیـاو لـە گونـاە پـاک ئـەکاتـەوە
زۆرتـر بـۆ سـوێندە کاتـێ هاتـەوە
تـەفرەی (مامـەڵـەی)کـە هاتـە مـەیـدان
قوڵـفی کابـەیـە سـوێندی درۆیـان
ئـەڵـێن تـەئسیری حـەج وەک شـەرابـە
پێـی دەرئـەکـەوێ چاکـەو خرابـە

میوان ڕزقیخۆی لەگەڵ خۆی دێنێ
کوێ خانەخوێ بێ لە جێی دەستێنێ
خوا فەرموویەتی تۆ هەر ببەخشە
سەد هێندەی ئەوت بۆ دێ مەلەخشە
ئەو ڕزقەی کەوا خوا بۆت ئەنێرێ
لە ئەجەل زیاتر، لە دووت ئەگێڕێ
بەلام ڕزقی خوا شەرتی باوەڕە
بێباوەڕ ماسیش ناگرێو تەڕە
بە بەش نارەزا، لە خۆی بێزارە
تۆ دایم لە خۆت خوارتر بنوارە
هاونشینی چاک خەم ئەڕەوێنێ
بەدخوو پرشنگت، لێ ئەپرژێنێ
مەبە بە مورغی قورسە هێلانە
خۆت لە دنیادا غەریب بزانە
ئەو دراوسێیەی کەوا بێوەیە
بزانە چاکەی بەسەرتەوەیە
کە دراوسێکەت بێشێو هەلیکرد
حەق وایە فریای کەوی دەست و برد
کەبابی سەخی دەوای دەردانە
پاقلاوەی چرووک دەردەو سندانە
چەند خۆشە لەگەل یەک دوو، دۆستی چاک
هەلسیو دانیشی بە دلێکی پاک
ئەوسایە بلێی بەهەشتی دنیا
بە من دراوە بە تاقی تەنیا

ئەو کەسەی ئەبێ بە وایستەی خێر
بۆ باغی بەهەشت ئەبێ بە ئاودێر

بەهەشت قۆناغی پیاوی سەخییە
(بەخیل) لە سایەی (توبا) بەرییە

ئەوی ئەیبەخشی مایەی نەجاتە
هەرچی مایەوە ماڵی میراتە

سێ ڕۆژ ناکۆک بی لەگەڵ برای دین
دڵت ژەنگ ئەگرێ (مەحرومە) لە دین

عەزیزی قەومت کە هاتە کزی
دەسگیری بکە زۆرتر بە دزی

پزیشک ئەپرژێ لە پیر وەک (کوورە)
بە دەست خۆی نییە تۆ لێی ببورە

کە بەڵێنتدا زوو بە جێی بێنە
شەرت بە جێهێنان، ڕۆکنی ئایینە

کە بە دۆستی دەسبێکیت گۆشی
ئەبێ بۆ ئیشی بە دڵ تێکۆشی

هەر خزمێ لەگەڵ تۆدا نەسازێ
ڕاستی کەرەوە بە چەکوش و گازێ

چونکو مودارا حوکمی دنیایە
ئەوی موداری نەبێ تەنیایە

بە پێی عەقڵی خەڵک لەگەڵیان بدوێ
کە گیا بە هەوای سروشتی ئەڕوێ

مـن بـۆت ئـەنووسـم بـە دەرس بیخوێنـە
دەسـتێ کـە حـاکم بیبـڕێ بـێ خوێنـە
بـەڵام ئـەو دەسـتەی لـەو هـەڵـدەبـڕێ
حـەق بـێ! خـوا نـانی ئـەویش ئـەبـڕێ
خـەڵـک بۆیـە ڕانی بـە شـوان ئـەسپێرێ
کـە لـە گـورگـو دز، پاسـی بـدێرێ
ئـەگـەر گـورگ هـاتو مـەڕێکـی فڕانـد
ئەو گورگـە قـەدری شـوانەکـەی شـکاند
شوان ئەبێ سەگـی گـورگ خنکێنی بێ
خۆیـشی گاڵـۆکی سـەرشـکێنی بـێ
ئەوەی ماڵ بە زۆر لـە خـەڵـک ئـەسێنێ
خۆڵـەمێـشێکی لـە جـێ ئـەمێنـێ
گـڕی ئـەو ئـاگرە بـە چـاو دیـارە
کـەس بـاوەڕ ناکـا هێـشتا لـەم شـارە
ورچ هـات بـە خۆیـاو کـەوتـە چـەپۆڵـە
پـشتی پـڵنگی کـرد بـە کـەمۆڵـە
کـەس لـەمـە سـەری لـێ سـوورِ نامێنـێ
خـوا تۆڵـەی بـزنی بـێشـاخ ئـەسێنێ
بـە (دیمـوقراتی)مـن ڕەنگـم سـوور بـێ
خـوا بکـا پـڵنگـو ورچـم لـێ دوور بـێ
پیـشەیحوکمـدار دڵـنەوایـە
لـەسیاسـەتـدا (ئـابی) دایـە

خەزان هات گەڵای ڕەزان هەڵوەری
تێکڕا تێپەڕی بەرو سێبەری
درەختی وەفا هەر ئەو چاک ئەکا
داڵدەی سێبەرو، بەفر، بۆ کەس ناکا
شێتێک کە سەودای وەفای کەوتە سەر
نایگاتێ، هەروەک شوێن کەوتەی سێبەر
(عەنقا) بە خەیاڵ باڵی بۆ ئەکرێ
(وەفا) بە هیوایش ڕێی پێ نابڕێ
ئەم بووکە کۆنەی کە دنیای ناوە
هێشتا (جیاز)ی بە کەس نەبڕاوە
شەیتان لە خەودا دیتە باخەڵ پیاو
دنیا بە خەۆیش ناکەویتە داو
بۆ هەندێ دۆستی بە سەرزارییە
ئەوەی ئەیداتێ دڵ ئازارییە
پیاوی دنیایی نەیوتوە ئۆخەی
وەک (هل من مزید) هەر بانگ ئەکا دەی
تا دوایی لە دوای ئەو بە جێ ماوە
سووکێ بۆ مێردێ ژنی براوە
هاوین کلاوێک با فڕاندبووی
پەلەیان نەبوو، پایز کەوتنە دووی
منیش کە عومرم ڕۆیی و بە سەرچووم
وا شوێن کلاوی بابردوو کەوتووم
واتەیێک لە ناو (سنە)دا باوە
وا (مەلیچک)ێک ها وەحەواوە
ڕووئەکاتە خەڵک هەروا ڕووبەڕوو
بێژێ کە ئەوەی لە دەست دەرچوو چوو

هەر قینت هەڵسێ و دەست بوەشێنی
پەتی ژیانی خۆت ئەپچڕێنی
خەتی جارانمان جەوهەری شیر بوو
نەخوێندەوارمان ئازاو بەگیر بوو
ئێستە بۆمبایە لەگەڵ کەوتە کار
نە شیرت دێڵێ و نە دار نە دیوار
جاران ئەیانگوت، فلانکەس مەردە
لە لێقەوماندا کوردی نەبەردە
ئێستا کەلیمەی (مەرد) وەرگەڕاوە
لە جێی ئەو (درەم) پەسەند کراوە
(دینار)یش ناوی بە فارسییە
(دین ئار)ەو پیشەی فریادڕەسییە
کە چی (دینار)ە جێنشینی (دین)
سەودای ئەو بووە بە لەکەی ئایین
پارەدار ئەڵێ: خۆ ئەم قسانە
واتەی لاتییەو داخی دڵیانە
ڕاست ئەڵێن بەلام ئەوانیش بە فێڵ
هەزار هەژاریان خستۆتە ئەشکێڵ
ئاخ چی بکەم ئەمە دەردێکی قورسە
کە ترس لە پرسە، لەویش مەپرسە
شاعیر لە هەموو نەزمێ ئەبێژێ
نەیزانی شیری داپیر ئەڕێژێ

ئەڵێن بەرد لە جێی خۆیا سەنگینە
ئەوی کە تۆرا، بچۆ بیبینە
ئاو کە مایەوەو نەڕوا لە بەری
کەس لە بەر بۆگەن ناچێتە سەری
ئاگر مەرحەمەت بۆ کەس نانوێنێ
بیشی پەرستی، هەر ئەتسووتێنێ
دار چاکە ئەگەر بێتو بینێژێ
زۆری پێ ناچێ بەری ئەچێژێ
دزێک نیوەشەو ئەچێتە ماڵێ
ئەیەوێ هەرچی تیایە بیماڵێ
لێی ڕائەپەڕین، ئەڵێن کورە کوێی
ئەڵێ من (بەگچیم) باوەڕ ئەکەن پێی
ئەڵێن: بەگچی چۆن بێ دەهۆڵ ئەبێ
ئەڵێن: بەیانی گوێتان لێ ئەبێ
بەیانی دەهۆڵ دەنگی دایەوە
بەگچی دزیبووی، هیچ نەمایەوە
پف لە (دۆ) ناکا، ئەوی لوا بۆی
هەرکەسە بووە بە دزی گای خۆی
(دز)و خاوەن ماڵ ئەگەر یەک کەوێ
بە کونەباندا گا سەردەکەوێ
پەندی پێشینان کە بێ مەعنایە
هەم (بێ بەهایە) هەم (بێ بەهایە)

بیانووی نەوسنیم دۆزییەوە بۆ خۆم
ئەوی ئازایە بلێت: من ناخۆم
برسێتیٚ ڕەگی هاریی پێوەیە
وەک زستان تۆفەو بەکرپیوەیە
ئەم هەراو جەنگە هەر بۆ خواردنە
نەخواردن دوایی گیان سپاردنە
ئەو دەخواو ئەمیان تەماشا دەکا
دیارە لە دۆستی ئەو حاشا دەکا
یەکیٚ زۆردارەو یەکیٚ بیٚزۆرە
بۆیە لە ناوا فیتنەو زۆر زۆرە
هەرچی بە بەشی خۆی ناڕازییە
ناسزاو سزای جەزای قازییە
کەس بە خۆی نالیٚ سبەینیٚ دەمرم
بۆچ باری گوناە لە ئەستۆ دەگرم
چەقەڵ کە فرسەت لە مریشک ئەبینیٚ
لە پێشدا بەڕیز ئەیانخنکێنیٚ
ئەلیٚ کە خنکان فڕیٚ ئەدرێن
بە ناچار هەموو بە من ئەبڕێن
نازانیٚ سەگی چەقەڵکوژ هەیە
ئەوی بە(وەیە) گۆڕی ئەوەیە
گشت سەرنویشتی ڕۆژی ئەزەلە
ئێمە دەخاتە سەر پەلەوزەلە
لەولایشەوە پێم ئەلیٚ: موختاری
کردە، خواکردە و تۆ گوناهکاری

بــۆ ئــەوەی بــە دڵ بــەنــدەی خودایــە
سـەرو ژێـری خـاک وەکـوو یـەک وایـە
هـەر ئـەودەسـتەیـەی کـە خـوا ئـەناسـن
هــیچ خــەمیــان نیــە، کــە بــێ کراســن
دەســتەیێکــی تــر (کۆســتۆم) لــە بــەرە
کــە دایانماڵــین خــەمیــان لــەبــەرە
هـەنـدیکیش خۆیـان بـۆ مـاڵ ئـەکـوژن
وەک (زەروو) خـوێنی خـەڵکی ئـەمژن
کاتـێ دەسـتی مـەرگ ئـەیانجـەڕێنـێ
هــەموویــان بــەزۆر لــە زگ دەردێنــێ
بـۆ دەوڵـەت ئـەوهـی کـە شـێتگیرترە
تـا بـاری قـورس بـێ، لـە لای خۆشـترە
هــەرچــی ئینـسافی نــا بــەتاقــەوە
ڕۆژێــک ئــەبینــێ بــوو بــەفاتــەوە
منـداڵ خـوێنی دایـک ئـەمژێ لـە زکـا
کــە هاتــە دەرێ ئاوڵــە دەرئــەکــا
کە چی ئەوکەسەی کە (شـەکـر) ئـەخـوا
تووشـی عیللـەتی (شـەکـری) ناکـا، خـوا
بـە تـورکی (شـەکـر عیللـەتی) هـەیـە
دوکتــۆر ئــەزانــێ مــردنی کــەیــە؟
(شـوکور) وەک (وەفـت) کـە نابـەدیـدە
هـەرچـی بـە شـەکـر بمـرێ شـەهیـدە
(شـەکـر عیللـەتی)و شـەکـر قیللـەتی
لێکــــی بــــڕیون (قــــاوە)و داڵــــتی

ئەگەر (پەنجەرە)ی تۆ شووشەبەندە
بەرد بهاویە خەڵک، کاری تۆ گەندە
کە شەڕجێو بکەی لە کۆلان
دایک و باوکی خۆت ئەکەی بە قەڵغان
ئەگەر تۆ ئێشی دەرزی بچێژی
بە سووژن خوێنی خەڵکی ناڕێژی
ئەوی ژاری چەشت لە زەردەواڵە
ئیتر هەنگوینی لەدەمدا تاڵە
هەیە بۆ تەفرەی دوو (حۆقە) ساوەر
حەجێ ئەنێتە پێناوی باوەڕ
مەئمووری گەورە ئاوە دەکشێ
وردەڵەکانمان زیخە ئەنیشێ
ماسی کە زل بوو ئەچێ بۆ دەریا
(ئەژدەها)یش بە زۆر بۆ (دۆزەخ) بریا
ئاو لە جێیەکدا کە زۆر بمێنێ
ڕەنگی ئەگۆڕێو (زەروو) هەڵدێنێ
(زەروو) خوێنی پیس لە لەش ئەمژێ
(کوڵەوەیابە) کە پیاو ئەکوژێ
ئاخ کوڵەوەیاب، داخ کوڵەوەیاب
جەرگی عالەمت سووتاند وەک کەباب
لەم گێتی‌یەدا دەنگی باش باشە
کە لە گۆڕیشدا یارەو ویلداشە

دەم مەنێ بە دەم (قلیانی) خواوە
گە بلێسەی بەسێت هێلکت براوە
لە کاری خوادا ورد مەبەرەوە
سەر شۆڕکەو، برۆ، لە دووری کەرەوە
ئەگینە هەر تۆ (سوخرە)کێش ئەبی
بە کاری (بێگار) ناوکەرێژ ئەبی
ئەگەر بلێی من هونەر ئەنوێنم
بە کارزانی خۆم (مەسنەبت) ئەسێنم
لە ڕەزاقیی خوا ئەکەویە ئینکار
ئەوسا ئەویش تۆ ئەخاتە ژێر بار
(هارون‌الرشید) کاتی میسری گرت
وتی: بەم مولکە (فیرعەون) خوایی کرد
لە قینا دایە دەست (قولەرەش)ێ
سەیرکەن خوا مولکی خۆی چۆن ئەبەخشێ
پەمودانەیان چاند، ئاو دایپۆشی
هاواریان بۆی برد هیچ بۆی نەلەخشی
وتی: ئەمسال خەلک (خوری) بچێنێ
ئاو ئەیشواتەوە (چلک)ی نامێنێ
ئێمە تێناگەین (حکمەالله)یە
ئیتر چییە ئەم قیرەو هەلایە
(رجال الغیب)ی ئەمسال (خووی) وایە
دەستەی خودپەسەند، ناخاتە کایە
وا چاکە، هەموو ئاوێک بنۆشین
چاو لە گوناهی یەکتر بپۆشین

هـــەورە تریـــشقە گرمـــەی بـــڕاوە
بۆیـــە (دوومـــەڵان) لێمـــان تـــۆراوە
دوومــەڵان نــاوی دەمــەل لــە کۆلــە
بـە بـێ تـۆو ڕیشەی دەردەچـێ، زۆلـە
کــە چــی بــرەوی زۆرە ئــەمــەنــدە
لــەبــەر زۆلــییە کــەوا پــەســەنــدە
بــێ بارانیــــە کــــە گیــــا نــــەڕاواوە
نــوێژە بارانــەیــش مــۆدەی نــەمــاوە
ئـەمسال حـەج بووبـوو بـە بـابیبـابی
پـارەی ئێـرە بـوو، چـوو بـۆ (وەهـابی)
مــن کــە منداڵــی شــارم برســی بــێ
ئەیـدەم بـەو ئـەگـەر لـە خواترسی بێ
هـەر مـەولـوود چاکـە کـە تام لـە خۆیـە
بـــەڵام لـــەوەیـــشدا (کـــەوا بخۆیـــە)
ئـەگـەر سـەیـرانی نـەورۆزی ئـەمسال
بـە دوو مـەعاشـم بـۆم بێـێ بـە مـاڵ
بـۆ هـەمـوو کـەسێک هـەر سەیرانێکـە
تێکـڕا پێـنج یـا پـراخ لـەگـەڵ نانێکـە
چـایش ئـەخۆنـەوە بـە هـەلپـەرکێـوە
چـۆپێی کیـژانیش ئـەبـەیـن بـەرێـوە
خـوا ئـەمسال گـەورەی چـاکی داویـنی
قـەوم بـە قـدوومی ئـەو خێـر دەبینـێ

هەندێ کەس کە هات نۆرەی خۆی دەست کەوت
ئەبینی سووکێ بەدارا سەرکەوت
کە بەرزبووەوە هێند بێ ترس ئەبێ
ئەمەندە ئەخوا هەتا قورس ئەبێ
کە قورس بوو ئیتر دار رای ناگرێ
تەقەلە لێ ئەدا بە سەرەنگرێ
وا چاومان لێیە ئەو چی بەسەرهات
کە چی لەو زیاتر ئەکەونە هەڵات
مێشێ لە هەنگوین کە پێی گیر ئەبێ
تا دێت مێشی تر لێی شیت گیر ئەبێ
میوەی نەگەیو زگ ئەیێشێنێ
تەماع بۆ پیاوان رووزەردی دێنێ
وا گەورەی دیوان کەوتۆتە بژار
لاڵ و پاڵ کەوتوون، مشک و مار پەژار
ماری کەسیرە کە کەوتە هەتاو
هیچ ئامان نادا بە ژن و بە پیاو
دەرمانی ژاری مار، کە تریاکە
ئیستا بە (تریاک) زۆر کەس هیلاکە
پشیلەبور وتی: نەمرم بە تیرە
من و مشک وجیی ئەو ژنەپیرە
ئینسان وا ناڵێ چاوی ناترسێ
هەلی بۆ هەڵکەوت لە هیچ ناپرسێ
خوا فەرمووی ئێمە ئەمانەتیمان
هاتین خستمانە سەر کەژو کێوان
هیچیان نەیانویست (ئیبا)یان لێ کرد
ئەولاوە ئینسان هات پری پیا کرد

دنیــا لـــەســـەر هـــیچ بـــارێ نـــاوەســـتێ
نابـــێ پیـــاوی ژێـــر پـــشتی پـــێ بـــەســـتێ
هێجگـــار ئـــەوانـــەی کـــە لـــەم دیوانـــەن
ئـــەگـــەر بـــایی بـــن، شـــێتو دیوانـــەن
چونکـــو لـــە پـــڕێک کلکیـــان ئـــەگـــیرێ
(بێنـــەو بیبـــە)یـــان لـــێ وەردەگـــیرێ
کـــەوای دیوانیـــان لـــە بـــەر دامالـــێ
ڕوویـــان نایێنـــێ بچنـــە هـــیچ مالـــێ
بـــەلام ئـــەوکـــەســـەی سروشـــتی چاکـــە
لـــەنـــاو گێـــژاوی چـــەرخـــا بـــێ باکـــە
ئـــەلـــێن (چـــەرخ) لـــە ســـەر بـــارێ نامێنـــێ
ئـــەمـــڕۆ (گـــەدا)یـــە، کـــە شـــا بـــوو دوێنـــێ
ســـەگـــی بـــەوەفـــا کـــە مووچـــەدارە
پـــشیلەی زیانکـــار بـــەشـــی هـــەر دارە
ئـــەم دوو چـــەورە بـــێبـــالا نییـــە
مـــەڕوانـــە ئـــەوەی کـــەســـی لا نییـــە
شەیتان ڕووی کردە لای هەر سەرمەستێ
دەمـودەسـت، دەمو دەسـتی ئـەبـەسـتێ
زوبـــانیش زۆرجـــار مایـــەی زیانـــە
دەمو دەســـتی چـــاک خۆشـــی ژیانـــە
ئەگەر هـەلـت کـرد بـە وشـکو بـە تـەڕ
نـاوی خـۆت بنـێ، پاشـای بـەحـرو بـەڕ

کیسەی باخەڵت و کاسەی هەژاران
خاڵی کەو پڕکە ئەبی بە یاران
دوو ڕێت لە پێشە لە (گردی سەیوان)
هەوای ئەمان، هەواری ئامان
وەک خاک بە فەیز بە، بۆ هاوجنسی خۆت
خاکیش ئەبێتە دایکی دلسۆز بوت
ئەوەی ماڵ خەڵک بە زۆر ئەسێنێ
(گۆڕەوشار) هەمووی لە زک دەردێنێ
(جۆ) بۆ فەقیر دێت، ئەیدزن ئەیبەن
گۆڕ وایە وەک کەر، کلکو گوێیان کەن
ئەوانەی (کووتاڵ) لە خەڵک ئەگۆڕن
بێبەرگ و کفن شایستەی گۆڕن
ئێستا دزێتی بووە بە هونەر
نازانم ئەمە چۆن ئەچێتەسەر
دەستبڕ کە دەستی لێ هەڵئەبڕن
ڕۆژێکیش ئەبێ دەستی ئەبڕن
کێشانە بە ڕاست ئەمری قورئانە
ئێستا بە (قەپان) قەپان، قەپانە
یاخوا ئەوانەی کە (سەنگیان)سووکە
گورزیان گران بێ بە (مەڕنەمووکە)[1]

١. مەڕنەمووکە: مەبەست لە (من ربک)ەیە.

نـادان ئـەگـەر بـێو ژوور دانـا کـەوێ
دانـــایی دانـــا، هـــیچ داناکـــەوێ
دووکـەڵ لـە ئـاگر هـەرچـەند لـە ژوورە
ئـەو چـاو دێـشێنێو ئـەم بـۆ چـاو نـوورە
بروانـــە (بـــرۆ) بـــە ســـەر چـــاوەوە
ئەو (کەچ) و ئەم (ڕوون) لە سەرچاوەوە
دڕکو داڵ کـە وان بـە سـەر دەریـاوە
قـــەدری مـــرواری پـــێ نـەشـــکاوە
کەری گوڵ کـە پێش حوشتر ئەکەوێ
بـــەوە قیمـــەتی حوشـــتر نانـــەوێ
مـەڕوانـە ئـەوە کـە ئـەمـڕۆ (دونـان)
(قـەلـە مـرداری) کـردنی بـە چـوار نعان
گـــــڕو پفێکـــــە ئـــــاگری دزان
کـە ڕۆژیـان لێهـات، لـە تـەنـدوور خزان
پـەریـزت پـاک بـێ، باگوڵـەوەمچن
لەسەر شوێن پاکی لێت بێ بە دوشمن
کـەرویـشک لـە خـەودا چـاوی ئـەبینێ
کە (دیاردیت)لێ کرد توند ئەیقووچێنێ
ئـــەوەی کـــە ئابـــڕوی نـــەبـــێتاقـــەوە
کاتێـــک زانی بـــوو بـــە فاقـــەوە
مـەلی بـەسـەزمـان گۆشـتی ئـەخـورێ
دڕنـدەیـش گۆشـتی دەرخـوارد ئـەدرێ

مەلای مەزبووره چووبووه سەر داریٚ
لقێکی ئەبڕیٚ بیکا بە باریٚ
ئەیویست ئەو لقەی خۆی وا لەسەری
لەبندا ببڕیٚ، عەقلی وای بڕی
ڕێبواریٚ پێی‌وت: مەلای سەرداریٚ
ئەو لقە ببڕی ئەکەویە خواریٚ
مەلا لێی نەبیست، سا ئەو بەڕیٚبوو
ئەم لەگەڵ لقدا سەرەنگریٚ بوو
کە کەوتە خواریٚ، وتی ئەم پیاوه
لە غەیب ئەزانیٚ، (وەلی) تەواوه
ڕای کرد، چوو پیٚ‌وت: کەرامەت داریٚ
تۆ کە زانیت من ئەکەومە خواریٚ
ئەلبەت ئەیشزانیت کە من کەی ئەمرم
توخوا پیٚم بڵیٚ لەبەرت مرم
وتی: عومری تۆ، پێت بڵێم چەندە
بە سیٚ بای زگی ئەو کەره بەندە
منیش بەوانەی کە (کۆیۆن) ئەکرن
ئەڵێم: لقی ژێر خۆتان ئەبڕن
میللەت دارێکە کە سێبەرداره
چۆن لق و پۆپی ئەشکیٚ ئەو داره
دەستی داد زۆریان ئەخاتە خواریٚ
کەچی عار نانێن بە کەوتنی جاریٚ
وا چاکە بە داخ نیشانەیان کەن
کە عاریان نەنا، ڕەوانەیان کەن

ئـەو شـوێنەی کـەوا پڕیـە لـە نـادان
دانـا، ناچـارە دەرچـێ لـە ناویـان
کە زانیـت زۆردار کەوتوونە سەر کـار
یا مل کەچ کە، یا کۆچ کە بە ناچار
سـێ تـیرە هـەیـە کـە هونـەرمـەنـدن
لەلای خواو بەندە، هەر سێ پەسەندن
یـەکـی زاهیـدە خـۆی ڕزگـار ئـەکـا
دووەم عالیمـە دەرسـی کـار ئـەکـا
سـێیەم بـەخـشندە کـە فریـادڕەسـە
هـەر ئـەوە کـەوا بـۆ یێکـەس کـەسـە
ئەو دووانـە کـەڵـکیان هـەر بە زوبانـە
کـەڵـکی بـەخـشندە نانـە، بـۆ گیانـە
پیشەی پەسندی خـوای پـەروەردگـار
کـەرەم کاریـە ئـەیهێنێتـە کـار
زۆر کەسی وەحشی توند لوو سەهەنـدە
بە دەسـەنـدە بـۆت ئـەبـن بـە بـەنـدە
کـە کـۆی کـەیتـەوە و بیـشارییەوە
ئـەڵـێن دامـاوە بـە بارییـەوە
کـە لـەڕێـی خـوادا بـە دڵ بیبـەخـشێ
کردگـار گونـای ئـەویـش ئـەبـەخـشێ

ئــاو کــە تینــوێتی ئینــسان ئــەشــکێنێ
زۆر جـاریش ئـەبـێ پیـاو ئـەخنکێنــێ
ئــاگر کــە چێــشتت بــۆ ئــەکوڵــێنێ
خـۆت نـەپـارێزی، دەسـت ئـەسـووتێنێ
هــەناســەی هــەوا گیــان ئــەژیێنــێ
زسـتان بـێبـەرگ بی، ڕەقـت هـەڵـێنێ
خـاک خـواردەمـەنی پێـدەگـەیێنــێ
بـەسـەرتـا ڕووخـا ملـت ئـەشـکێنی
ئێمــە لــەم چــوارە دروســت کــراوین
هەریەکە لە خووی، خۆی بـەشـی داویـن
ئــاوو خــاک مهنــدیو هــێمنی داوە
بــاو، ئــاگر تونــدیو تیــژی هێنــاوە
بـا کــەوتــە کــەللە، شــعوور نامێنــێ
ئاتـەش مـەزاجـیش پیـاو ئـەسـووتێنێ
کـەم کـەس ئـەبیـنم کـەوا لـەم چـوارە
بـە ئـەنـدازەیێـک بـڵێم بـەشـدارە
زۆری وا هــــەیــــە بــــە بــــا، بایــــە
خــۆی بــەرز ئــەبینــێو پــارەبایــە
ئـەم ئـەفـسانەیـە هـەمـووی بایـە
چاکــــەو خراپــــە، دادی خوایــــە
ئەگەر کردگار گـوێی لـە من ئەگـرت
هەر چی چاکە بوو، بۆ خۆم هەڵدەگرت

سەگی بەوەفابە (زێڕ) ئەکڕن
پشیلەی زیانکار، کلکی ئەبڕن
بە (لباد)دانی مارهەڵدەکێشن
داخی بێ دانی پێ هەڵدەڕێژن
(قولەڕەش) ئەیدەن لە بنەکۆتەرە
ئینجا لە (حەرەم) پێی دەڵێن: وەرە
گاجووت لە (گێرەی) فەرمان ئەبەستن
بە (کەڵەمە) توند، دەمی ئەبەستن
بەدخوو کە لەگەڵ گەلدا بەوەیە
کە کزبوو ژیا مەرگی ئەوەیە
بە ئاگر سەهۆڵ دروست ئەکرێ
کە چی هیچ بەرگەی ئاگر ناگرێ
لە عیلمو فەندا شەقیین پیاوو ژن
هەر بۆ ئەوەیە یەکتر بکوژن
ئەهلی فەن ەک یەک ڕەهەندەترە
ئاخۆ کام بۆمبا کوشندەترە
شەیتان لە ڕاستی ئێمە نەزانە
ئیتر بۆچ بڵێن: تەفرەی شەیتانە
ئەمانە هەمووی خواستی خوایە
بە ئیستیغنای خۆی ئینسان بایە

لە کەسێ بووردی پەشیمان مەبە
لە خوا لامەدە، بێ ئیمان مەبە
بە هیوا بژیت، دڵت خۆش ئەبێ
بە نائومێدی ڕەنجت بۆش ئەبێ
کە بە ڕەنجی شان پارەت پەیدا کرد
بە فیڕۆی نادەی هەروا دەست و برد
بەلام لە (ها)یی بە (هوو)یی ئەڕوا
بەم هایوهوویەی، ڕەنج ئەچێ بە با
ئەوکەسەی چاوی لە ماڵی خەڵکە
بێ بەرو، سێبەر، وەک داری پەڵکە
قەناعەت ئینسان دەولەمەند ئەکا
تەماع بەند نابێ، پێ لە بەند ئەکا
کە بە ترس و لەرز ئەیدزی شەوێ
ڕۆژ دڵ لە مستی، لێت دەرنەکەوێ
تۆ بزانە ئەگەر ماڵت بدزن
چەند پێت ناخۆشەو ئەبی بە دوژمن
دیارە کە خەڵکیش ماڵی خۆش ئەوێ
کە ئەو پەیدای کرد، بەر تۆ ناکەوێ
ئایینی ئیسلام ئەگەر بزانی
بە ئاسوودەیی مەردی جیهان
لەو ڕێیە لادەی شوێن شەیتان کەوی
پێت هەڵنەنگوێ، لە پڕ ئەکەوی
هەڵکردی دنیا، دەوران دەورانە
لە هەموو لایی هەر شەڕەنانە

ئەگەر بە بێنان هەڵکردمان ئەبوو
کەس بەسەر بەشی کەسا نەدەچوو
بەلام ئاخ باوکمان کە ئەو گەنمەی خوارد
خۆیشی دەرکرا بە هەناسەی سارد
ئێمەیش بەو ئیرسە لە دووی نان شەقین
شەق تێهەڵدانەو بەدخۆلق و شەقین

دڵ ئاوێنـەیـە ڕێـی خـوا ئـەنـوێنی
ژەنـگ بگـرێ جـەلای جـەلا نـامێنی
خـۆش ڕابـواردن، بـە دڵـی پاکـە
ئـەوی دڵـپاکە، بـێ باکـە، چاکـە
هـەمـوو دەوڵـەتی دونیـات دەس کـەوێ
خۆشـی نـابینی کـە دڵ نـەسـرەوێ
چـەنـد خۆشـە لـەگـەڵ چـەنـد بـرادەرێ
بێ‌کینـەو بێ‌غـەم، پیـاو بـە سـەر بـەرێ
دەوڵـەت کـە زۆر بـوو سـەر ئـەشێوێنێ
بـڵێی کـەیـف ئـەکـەم لـە لات نامێنـێ
من چەندێ هەندێ ئاڵتوونم دەستکەوت
بـە لێکدانـەوە خـەوم لـێ نـەکـەوت
بێ خـەویـش ڕێگـەی ئیشتیهای بەستم
تـا شـوێنی کـەوتم دەرچـوو لـە دەستم
ئێستا ئـەو بـە شـوێن منـدا ئـەگـەڕێ
چونکـو قـانیعم بـە وشـکو تـەڕێ
ئـەمانـە واتـای گـوێ ئـاگردانن
ئـادەمـی لـە دووی مـاڵ سـەرگـەردانـن
خۆهـەڵکێـشانەو دڵخۆشـی بـە زۆر
کـەم دەسـەڵاتی کردیـە حـەڵاڵ خـۆر
ئێستا کە ئەیخۆم ژەمی (گورگ)یـە
کـێ ئـەڵـێ: پیـشەی ڕێـی بزورگیـە
بـەڵام ئـەمـەنـدە هـەیـە خـوا پێـداو
بـە شـوێن مـاڵا خـۆی ناخاتـە قـوڕاو

(بنـاوان) شـل بـێ، ئـاوی لـێ ئـەڕوا
پێش (قەتار) شەل بێ ئەکەوێتە دوا
سـەر مـەلا کـە بـای لـێ بـەربێتـەوە
نـوێژی جـەماعـەت ئـەبڕێتـەوە
کـە وتیـان بێـستان وا بـەرەڵـدایە
خەڵک تێی ئەورووژێ قڕەو هەڵدایە
بۆ ئەوەی کە خۆی کەوتەو نابوودە
داوو دەرمـانی عـەتـار بـێ سـوودە
ئـەو شـوێنەی کـەوا وتیـان (خـەرمیـز)ە
کەر لێـی ئـەمیـزێ، یـەکسەر بـەڕێـزە
مـەڕوانـن ئـەمـە پیـشەی کـەرییـە
مـۆدەی ئـەم دەورە چاولـێ کـەرییـە
پـاکو تـەمیـزی چونکـوو بـەئـەرکـە
ئەو ئەرکە لە لای فەیلەسوف تەرکە
ئـەو دەڵـێ: کـە مـن دەروونم پاکـە
جلـم چـڵکن بـێو دڕاو چ باکـە
فۆرمـەی مـەلـەکیـیو لبـادەی دڕاو
بۆ داکەنـدن بێ، وەک یەکە بۆ پیاو
مـەڵـێ: ئـەم باخـە بـێباخـەوانـە
خـوا ئاگـای لێیـەو جێـی دز، زیندانـە
ماڵـی دزێـتی تـۆ بیـشارەوە
ئـەزانـرێ بـەلای، خـەڵـکی شـارەوە
دوایـی کـە دەرکـەوت پـەنهـان نـاکرێ
دەهـۆڵو زوڕنـای بـۆ لـێ ئـەدرێ

کوێخـای بـەدەسـت کـەسـێ نـادرێ
هـەمیشە دەستی لـە دەسـت هـەڵـبرێ

کـار بـەدەسـت ئـەگـەر لـە تـۆ بترسـێ
دیـارە ناڕاسـتە، خـوا لێـی ئـەپرسـێ

خۆ بێت‌و کـەسێ کـردەوەی ڕاست بـێ
لە کەس ناترسێ سەدجار بازخواست بـێ

بـەدبـین‌و خـودبین هـەردووک ناسـزان
لـە لای خـواو بـەنـدە شایـستەی جـەزان

پێ خاوس بەو نەک پێلاوت تـەنـگ بـێ
بێ ژن بەو نەوەک لـە ماڵـتا جـەنـگ بـێ

قەرز مەکە هەرچەند وادەت مەحشەر بێ
درۆ مـەکـە بـا تیغـت لـە سـەر بـێ

کە هەوات بەرز بێ، سـەرت شۆڕ ئـەبـێ
(جوانووی) بێ‌لغـاو، هـەروا (تـۆڕ) ئـەبـێ

دنیـا لـە بـارێ نابڕێتـەسـەر
زسـتان هـەتـاوو بـە هـاوین سـێبەر

هـەوڵ نـەدەی، ڕوانیـت وا لێبوویتـەوە
ئـەبـێ بیچـێنی، تـا بیدروویتـەوە

چاوت لـەوە بێ تـۆ بیـدەی بـە خـەڵـک
نە وەک چاولە بەر، بێ‌ئەرک و بێ‌کەڵـک

کـە بـە سـەردڕی خـۆت نـاڕازی بی
ئەبێ بـۆ قـەرزی خـەڵـک لای قـازی بی

ئەوی (بەربوورە) لە پیاوچاک ئەدوێ
وەک پەشیمانان شاخی لێ ئەڕوێ
تێهەڵچوو مەبە، مەبە بە سەردەق
نەیئێتە (تەبەق) پێی، مەڵێ (سەدەق)
لە ناو کەشیدەی حاجدا، خاج دەرچوو
لە ژێر خەرقەدا، مرقەم گوێ لێ بوو
ئەو (قەلەندەرە)ی ئازادەسەرە
ئەگەر ئەو نەبێت، تۆ بڵێ وەرە
ژاری پیاوکوژە کە گۆڕا هەنگوین
هیچ تاڵێک نابێ، بە تاڵی شیرین
گەڵێ جار تاڵی بە دەرمان ئەکەن
بە دەرمان لە دەست دەرد، دەرمان ئەکەن
هەرچی کە تازە هاتە سەر کارێ
نەشارەزایە لێی مەگرە جارێ
کاتێ پوخت بوو، بۆ جاری دوایی
زۆر ئیش ئەبینێ بە شارەزایی
بەلام تۆ پەردە لە ڕووی کار لابە
پێش هەموو شتێ (نیەت) حیسابە
کە حوسنی خولق‌و نیەت بوو لای پیاو
هەر ئەوە ئەبێ بە پیاوی تەواو
هاوار پیاوەتی بارێکی قورسە
کەوتە سەرشانت لە خۆت بترسە
ئای (وردم دویماز) چەند سەرئازادە
وەک (هوما) وایە، دایم دڵ شادە

لـە کـردەوەی خـوا سـەرم سـوورِ مـاوە
مـەخلـووقی چـۆنی خـستە ئـەم نـاوە
مـــاری دانـــاوە زســـتان بتـــەزێ
بـــە هاوینـــانیش گیانـــدار بگـــەزێ
(دووپـشکی) هێنـا کـوێری بـێحـەیـا
بـــێقـــرەوبـــرو بـــەخـــەڵـــکەوە بـــا
هـەنـدێ باڵـدار هـەن وەک زەردەواڵـە
هـیچ کـەس نازانـێ بـۆچی عـەوداڵـە
یـەکێکـی تریـان ژەنگـە سـوورەیـە
ژاری چـزووەکـەی ئـاگری کـوورەیـە
هەنگ نەجیبە بۆ، هەنگوین کەڵک ئەگرێ
کە پێیشیەوە دای، ئەو بۆ خۆی ئەمرێ
گـورگی سـەرسـەری، بـەگـەرو گـورە
لـــە هـــەمـــو شـــوێنی مێـــڵمی مـــەرە
سـەگ بـۆ پـشیلە، پـشیلە بـۆ مـشک
یـەکتریـان نـاوێ وەک مـار دووپـشک
ئـەمانـە هـەمـوو یـەکـەبـەیـەکـە
هـەرچـی ئـەروانی دوژمـنی یـەکـە
(هـارووت)ۆ (مـارووت) فریشتەی بـاڵان
کـەوتنە نـاو ئێمە، ئێستەیش لـە چـاڵان
وێنـەی گـورگـو مـەڕ زۆرداره هـەژار
خـوێن ئـەمژێو ئـەم دەم بـەهـاوار
ئـەوی بـە کـەڵـکـو بـێوەیـە، کـەرە
هـــەم بـــێزوبانـــە، هـــەم بـــارەبـــەرە

کە هاتی دوعای بەد لە دوژمن کەی
پێی بڵێ: یاخوا هەرگیز تێ نەگەی
تێ نەگەیشتن هێندە ستەمە
بڵێی: حەیوانە، هێشتاکوو کەمە
ئەگەر فریوی شەیتان نەبوایە
هەموو باوەڕمان ئەکرد خوا، خوایە
تێنمان نەگاتێ بانگ ناکەیتە خوا
کوردی ئەم خوارە، بە (خوێ) ئەڵێن (خوا)
چاوبرسی هەروەک جەهەننەم وایە
(هل من مزید)ی دایم لە دوایە
(بناوان) شل بێ، جۆگە گرفتە
ئاغاژن وابێ کارەکەر مفتە
باغ بەڕەڵلا بێ هەر کەس بۆخۆیە
کەوتووینە دەورێک کەوا بخۆیە
ئاینە کەوا پاریز ڕائەگرێ
ئاینە کەوا پاریز ڕائەگرێ
سەری تەماعت بڕی سەرداری
کە ماڵی خەڵکت خوارد شەرمەزاری
کە لەگەڵ مردوو ئەچیە سەرقەبران
باوەڕ بە مردن ئەکەی بە گریان
لەگەڵ هاتیەوە لە بیرت ئەچێ
ئەگەر وایش نەبێ دنیا تێک ئەچێ

ئەڵێن گوندۆرە بە ڕەنگ ناناسرێ
هەر، ترێ چاکە، تامی ئەچێژرێ
شووتی بە شەرتی چەقۆ ئەکڕن
جارێ لە پێشدا بە خێوی ئەبڕن
کاشکی بۆ پیاویش ئەمە بوایە
نەیانناسیایە، دایان نەنایە
ئەوی بەزەیی بە کەسدا نایە
گۆڕ ئەوە نیە بیهێننە کایە
زستان بۆ خوری مەڕ ئەبڕنەوە
بەهار هات مەڕیتر ئەکڕنەوە
تا (شارەزوور)م بە دەستەوەیە
هەمیشە (کارێ)م بە ڕێستەوەیە
ئەوەی بە ڕەنجی شان دەس نەکەوێ
هەمووی دائەنێ بە کەیفی شەوێ
ئەڵێن: شەرابی مفت بەخومارە
نازانن خومار دەردی قومارە
شەیتان ئینسانی لەڕێ بردووە
قوماری هیند لا شیرین کردووە
لەو شوێنەی دانیشت نایەوێ هەستێ
ڕێی ئیش و کاریتر ئەبەستێ
ڕاستیشت ئەوێ (پۆکەر) زۆر خۆشە
(بانقۆوسیویەک و کۆنکەن)ی بۆشە
بەخۆت مەنازە بە هۆش و تەدبیر
(پۆکەر) نەزانی، نانی بە وەزیر

ئـاو لــە ئــەزەڵــدا کــە ڕوونــەو پاکــە
لــە کــەڵــکی ئــەخــا (گــا) بــە شـیاکە
زۆر پـاوی پـاکی تـەمیـز وەک گـەوهـەر
هاونیـــشنی بــەد لــەکــەی خـــستە ســەر
خواستی خوا وایە، کە زۆر مەردی خوا
بــە چـــاوورِاوی بــەد تــەفـرە ئــەخـــوا
پــەڵـــە دەرناخـــا ئـــەوەی ڕەش کـــارە
قوماشـــی ســـپی لـــەکـــەی تیـــا دیـــارە
ئاخ ئەو کەسانەی کە چاک ئەگۆڕن
بـــۆ ژیـــان ناشـــێن، شایـــستەی گـــۆڕن
نـــە کـــاری عـــەقـــڵەوە نـــە دیرایـــەتـــە
(شـــیاطین الانـــس و الجـــن) ئایـــەتـــە
ومـــــا بتـــــانگریَ پیـــــاو خراپینـــــە
لـــەگـــەڵ چاکانـــدا چییـــە ئـــەم قینـــە
شـەیتان لـە ڕاستی چـوار چاکمـان لادا
ئێمـەیـش چوارچاکمـان بکـەیـن بـەلادا
با بەس لە کەلی شەیتان سەرکەوین
تۆزێکیش لـە نـاو خـەڵـکا سـەرکـەویـن
عـەشـرەت بـزانن جارێکـەو ئـەم جـار
نـەکـەونـە خۆتـان، ئـەکـەونـە ژێـر بـار
(بـــەراتـــە) و قـــاپی کـــــراوەتـــەوە
بـــەراتی نـــەجـــات نووســـراوەتـــەوە
هـەر هێنـدەی ئـەویَ بـڵێی منیش هـەم
هـەمـوو کارێکـت بـۆ دێتـە بـەرهـەم
ئـەگینـە بـەرگـەی گـرانی نـاگرین
جـاویش گرانـە، بـیَ کفـن ئـەمـرین

چــوارده پــەنــد (هۆشــەنــگ) داینــاوه
کـە لـە خـەزینـەی (کـەیـان)دا مـاوه
پــەنــدی ئــەوەڵــی بــۆ دووزوبانــە
بـــە دووزوبـــانی وەتـــەن وێرانـــە
جــاران ئــەوانــە زوبانیــان ئــەبــڕین
ئێمــە ئــەوانــە بــە پــاره ئــەکــڕین
فیتنەی دووزوبان دۆست لـە دەست ئـەدا
ئەوی گوێی لێ گرت دەست لە دەست ئەدا
سێ کـردەوەی بـەد کـەوتـە نـاو بـەشـەر
بـاوک بـراو دۆســت، زوو ئـەدا بـە شـەڕ
بەدعەهدی‌و درۆو قـین لێـک هـەڵگرتن
بـەســە بـۆ بینـای خۆشـی هــەڵـگرتن
(مەرد)ێکی گـەوره کـە هاتـە ڕووی کـار
ماکینــەی درۆی بــۆ ئــەخــەنــە کــار
ئـەگـەر ئـەو مـەرده نیـەتی چـاک بـێ
بــۆ ڕێتمــایی خــوا دڵــی پــاک بــێ
هێنــای ڕووبـەڕووی یــەکــی کردنــەوه
دیـــاره گـــرەوی زوو لـــێ بردنـــەوه
ئیتـــر درۆزن لـــە کـــۆڵ ئـــەکـــەوێ
ئـەوسـا قیمـەتی دۆســت دەردەکـەوێ
بـە هــوێ دۆسـتەوه کـار ئـەچێتـەسـەر
خـوا فـەرمـوویـەتی: (شـاورهم فی الامـر)

گـێتی لـە سـەر هـیچ بـارێ نـاوەسـتێ
چـۆن ئـەبـێ دانـا پـشتی پـێ بـەسـتێ
پـاک هـەڵـدەخـزێ و هـەڵـدەسـێتەوە
ناپـاک نـەیـشکەوێ ناحـەوێتـەوە
هـەنـدێ کـە دۆسـتی جـاەو ئیقباڵـن
تا لـە (مـەسنەت)دای جێت بـۆ ئـەماڵن
لـەگـەڵ لێکـەوتی بـیـڕای بـبڕایـە
هاتیـەو کایـە، هـەر ئـەو سـەودایـە
خۆزگە پێستی ڕووم چەرمی (گـا) دەبـوو
تـەریـق بوونـەوەم لـەلا (بـا) دەبـوو
بۆ چەرمەسـەرێ زوو بـە کـێش ئـەبووم
لە هەموو شـوێنی هـەر لـە پێش ئـەبووم
بـەڵام قـوڕ بـەسـەڕ ئـەوکـەسـەی وایـە
ئـەم ڕەزاڵـەتـیش مـەرگـی لـەدوایـە
ئـای بـۆ نـانێکی کـەسبی ڕەنجـی شـان
سـەر ئـازادەتـر لـە شـاهی جیهـان
ئـەمانـە هـەمـووی فـەرمـانی خوایـە
کـوا دەسـەڵاتی بـەنـدەی تێدایـە
دەریـای قـەدەرە، عـەقـڵی تیـا گومـە
(زيـن لهـم اعمـالهم)
هـەنـدێ ئـەیـەوێ لـە مـەجلیسان بـێ
هـەنـدێکیش نـاوی لـە نـاو نـاوان بـێ

هاوینی بێ ئاو، ئای چیت پێ کردین
وەک ماسی ناوی جەرگت ڕەش کردین
ئاخری وا چلەی تویشمان بردەسەر
چلە چوار نەوعە، یەکێکیان بەتەر
جاران جێ مالّی باوەشاباں بوو
ئێستا دەرمانی ئەویش هەرزان بوو
هەموو کاریکمان بۆ دەبێ ئاسان
مەرد ئەو مەردەیە نەبێ هەراسان
خۆشیو تەنگانە نامێنن تا سەر
پەندیکمان هەیە کە بیکەینەبەر
با تالّیو خوشی هەر بلّێی ئەڕوا
نەوەک بە زوبان، بە دلّ و بڕوا
کەلیمەی (ا ق با ا ل) پەندیکی تیایە
وەری گێڕیەوە خۆی (ل ا ب ق ا)یە
لە قورئانیشدا فەرموودەی خوایە
ڕاستە تەنگانە خۆشی لە دوایە
چەند خۆشە ئینسان وا دلّنیا بێ
بوون و نەبوون لای کاریگەر نابێ
بەختیاری پیاو، دلّی بێ غەمە
با خەلّک هەر بلّێن دانایی کەمە

کــە خراپــەت دیو موقابــەلــەت کــرد
نـاوی خراپیـت لـە سـەر خـۆت بـار کـرد
بــە چاکــە جــەزای خــراپ بــەیتــەوە
بـــەوە گـــرەوی پـــێ دەبـــەیتـــەوە
بــەد، بــۆ دۆســتی ئــەکــەویتــە دووت
(اوهـــن البيـــوت، بيـــت العنكبـــوت)
وەک شـیر هـەڵـمەچـۆ بـە تـینی گـڕێ
دوایــی قــاپێکی بۆشــت پــێ ئــەبــڕێ
بـە شـێنەیـی بـێ، شـوێن بـزر ناکـەی
زوو ماندوو ئەبێ، ئەگەڕ تونـد ڕاکـەوی
تــەنهــا بــۆ چاکــە بــەدەســتوبرد بــە
دەربــەســتی دڵــی درشــتو ورد بــە
بـە تـەدبـیری دۆسـت کـار ببـەرە سـەر
خـوا فـەرموویـەتی: (شـاورهم فی الامـر)
کۆنــە پۆشــانیش بــە کــەم مــەزانــە
کلــیم، کــەلیمــی تێــدا پــەنهانــە
زێــوەری دنیــا هـــەر بـــۆ ژن چاکـــە
مــەرد لــە ئــارایش دوورەو بــێ باکــە
وا چــاوت لێیــە کــە کــۆچی خێــڵە
ناوی چاک لە شوێن خۆت بە جێ بێڵە
توخـــوا نـــایزانی دەوڵـــەت و ماڵـــت
لــەگــەڵــتا نابــێ، هــاوار بــە ماڵــت
گوناهـــەکـــەتـــە کـــە وەفـــاداره
لــە نــاو گۆڕیــشدا هــاودەمــەو یــاره

چارەی رزگاری رێی راستە، راستە
پارێزی نەخۆش بە نان و ماستە
پیاوی بێ رۆژوو ئێوارەی لێهات
کز دادەنیشێ پەشیمان و مات
ئاغا ئەمر ئەکاو خزمەتکار نایکا
رووێکی ئەوێ کە تەماشای کا
پیاو هیوادار بێ نەوەک ناهومێد
چۆن ئەژیت ئەگەر هیوا ببڕێ لێت
هیوایە بەرگەی تەنگانە دەگرێ
کە بێ هیوا بی برستت دەبڕێ
باوەڕت بێ کە ئەم خودایە
دوایی رۆژ ئەجرو جەزای لە لایە
زۆردار کە ئێستا لە خوا ناترسێ
(مەڕنەمووکە)ی گۆڕ دێ و لێی ئەپرسێ
ئەوسایە هاوار پارەی بۆ ناکا
رێگایشی نیە کە هەستێ و راکا
لووتی لە بەردی (ئەلحەد) ئەکەوێ
هەوای زۆرداری ئەوسا ئەنەوێ
جا ئەگەر ئینسان کردەوەی چاک بێ
لەوێشا بێ باک گۆڕی رووناک بێ
بەر عەفوو لیقای یەزدان ئەکەوێ
جێگای بەهەشتە ئیتر چی ئەوێ

بە (مازوو) لە دەست چووبوو سەرمایە
ئەیویست بە (سیچکە) بێتەوە کایە

قەرز نەیدەیتەوە، نابڕێتەوە
(بەرتیل) جێگای قەرز ناگرێتەوە

سەد چاکە بکەی لەگەڵ ناپیاوا
کە دڵت شکاند ئەیدا بە ئاوا

بە قینی دوژمن دۆست لە دەست مەدە
دوو کەس حەق بێژەو بەدگۆ دووسەدە

تا بە چاوی خۆت چشتێ نەبینی
مەکەوەرە سەر ڕێگای بەدبینی

لە سەر کاری چاک هەرگیز مەوەستە
بۆ (تۆڵە) پەلی، پەلە بەبەستە

کە دڵت شکاند خێرت پێ نابڕێ
کە شووشەت شکاند پینە ناکرێ

هێواشی ئەسپی (تۆر) ئەحەملێنێ
(سرکە)ی توند قاپی خۆی ئەتەقێنێ

بۆ (دروێنە)ی بەد (پەرێز)ت پاک بێ
بەلام لای گەورە زوبانت چاک بێ

قسە لە پێشدا لێک ئەدرێتەوە
لە دەم ترازا ناگەڕێتەوە

دەست بۆ تەنگانە ئەبێ بە پەرژین
زوبانە سەرت ئەدا بە بڕین

خوا ئیختیاری داوەتە دەست خۆت
ئەگەر خۆت چاک بێ عالەم چاکە بۆت

ئـــەوەی دەرامـــەد، ئـــەبـــەشـــێتەوە
تـــۆوی چاکـــەی لـــێ ئـــەوەشـــێتەوە
خوا (قـەناعـەت)ی دا بـە بـەنـدەی خۆی
ڕووی جیهان ئەبێ بە مولـکو مـاڵ بـۆی
ئـەگـەر قـەناعـەت چـاوی تێـر نـەکـا
کـوێرەوەریو خـەم سـەری تـێ دەکـا
خزمـــی نزیکـــت خۆشـــەویـــستییە
خـــۆش ڕابـــواردن، تـــەندروســـتییە
کـــە پادشـــا بیو لـــەژێـــر(جـــێ)دا بی
ئـەبـێ بـە خۆشـی لـەگـەڵ کێـدا بـێ
تـــا لـــەشـــت ســـاغە قـــەدری بزانـــە
نـــەخـــۆش بی لـــە لات دنیـــا زینـــدان
تـا دەسـتت هـەیـە دەسـتت درێـژ بـێ
نەک لـە پڕ ڕۆژێ ڕێـت سـەرەولێژ بـێ
کـە لـە دنیـادا بـۆم نـەکـەیتـە تـەشـت
گوایـە بـە خێـرت ئـەمبـەیتـە بـەهـەشـت
بـە چـی دەزانی کـە خـۆت بـەهـەشتیت
ئـەبیـنم چـەشـنی تـەریقـەی چـەشـتیت
لـە (پاپـا)و شـێخان بـەهـەشـتیان ئـەکـڕی
عـەقیـدەی عـەسـری، ئـەو نانـەی بـڕی
(نێـــرە بیدۆشـــە) بـــۆ مریـــد بـــاو بـــوو
چی بکەین؟ ئەو دەورە، مۆدەی تەواو بوو
کـە ئـەو لـە پێـستی خۆیـا نـەوەسـتێ
ئەم خەڵکە دەمی خـۆی بـۆچ ئـەبـەستێ

ئـاو هـەر شـوێنێکی گـرت ئـاوەدانـە
زوردار لـە دیێـک دانیـشت وێرانـە
خۆمـان دووی پیـاوی زۆردار ئـەکـەویـن
هـەروا ئـەزانـین مـەخلـووقی ئـەویـن
هەر چی پەیدا کەین ئەو ئەیباو ئەیخوا
ئـەوسـایە هـاوار ئـەبـەینـە بـەر خـوا
خـوایش ئـەفـەرمـوێ: کـردەی خۆتانـە
تـەنهـا پیاویکـە، هێناوتانـە
هاوجنسی خۆتان کوشت،ماڵتان بۆ برد
بـە سـەر خۆتانـا ئێـوە زاڵـتان کـرد
چاکـەو خراپـەی خۆتـان نـەزانـن
هـەر بناڵـێن کـە بـارگرانن
لـە نـاو خۆتانـا ئـەگـەر بـرا بـن
دڵـسۆزی یەک بـن، بـە بـێ هـەرا بـن
هـیچ کـەسـێ پـشتتان نـادا لـە ئـەرزی
ئینجـا ئـەکـەوتنـە ڕێگـەی سـەربـەرزی
ئەڵێن چوار ڕێوی شێرێ کەوڵ ئەکەن
ئێوە کە شێرن بۆچ پشت هەڵدەکەن؟
لـە ڕێـی خزمـەتی گـەلا مـەسـرەون
وەک شێری بەیداخ ژوور سەرمان کەون
ئێـوە دوو چـشتتان بـۆ دانـراوە
یـەکـێ پـێڵاوو یـەکـێ کـڵاوە
ئـەگـەر پـێڵاو بـن ئـەتانکـەنـە پـێ
کـڵاو بـن خـەڵکی لـە سـەرتان ئـەنـێ
سـەرو ژێـر کـەوتـن بـە دەسـت خۆتانـە
خوێنـدنو جـەهلـە ڕێگـای ئـەم دوانـە

هەندێکی وا هەن کە بە زیندەخەو
بە خەیاڵ ئەبنە حوکمداری شەو
هیچ نەبێ نیوەی عومریان بە خەیاڵ
خۆش ڕائەبوێرن بە مەوقیع و حاڵ
ئەوانەی کە شوێن پارە ئەکەون
بەو مەراقەوە شەویش بێخەون
لەولایش ئەبینی کە کرێکاری
پارەی ئەوڕۆژەی وەرگرت ئێواری
خۆراکی کڕی بە خێرو بە بێر
دەستی ماندووە لە سەر سکی تێر
لەم دنیایەدا گوزەران وایە
کێ ئەڵێ: گیتی ئاسوودەی تیایە؟
کۆی ئەکەنەوە بە (جەواڵ) و (هۆڕ)
نازانن بۆیان نابرێتە گۆڕ
کردوکۆشیان هەمووی تەباهە
ئەوی لە گەڵیان ئەچێ گوناهە
ئەمانە هەمووی وا لە پێش چاوە
ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
ئەگەر نەبوایە بە فەرامۆشی
بۆ کۆکردنەوە کێ تێدەکۆشێ؟
ئەڵێن پێغەمبەر ئەمەی فەرمووە
پەسەندە بۆیە بەگوێدا چووە
(بۆ دنیات بژی وەبزانە نامری
بۆ ئەولاش، ئەمرۆ ڕێ لە بەرئەگری)
فەرامۆشییە جیهان ڕائەگرێ
کێ باوەڕ دەکا بەیانی ئەمرێ

خـوا لـەزەتێکـی وای داوە بـە ژیـن
لـە لامـان خۆشـە، کـەرو کـوێریش بـین

برسـیو نـەخـۆشو مانـدووی شـەڕوشۆڕ
ژیـان هـەر خۆشـە هـەتـا لێـوی گـۆڕ

بنیـادەم هیچـی لـە یـەکتـر ناکـا
وێـڵن بـە ڕێگـای خـراپو چاکـا

هـەرکـەسـە پیشەی خـۆی لـە لا باشـە
لـە نـاو خۆمانـدا (دەوهـن بـە ئاشـە)

ڕێیێکـی وامـان نـەدیـوەتـەوە
سـەرکـەوتـنی لـێ بـووەشـێتەوە

هیچ کەس ڕابـەری کـەس پـەسـەند ناکـا
چونکـو نایانبـەن بـە ڕێـی ڕووناکـا

هەرچی ڕۆژێکی بەرکەوت بۆ خۆی بـوو
خۆی خواردیو هەژار هـەر باوکـەڕۆی بـوو

هێجگار کە (تەموین) سەنگی مـەحـەک بـوو
بایـەع بـەگـزادە و ئـەهـالی (لـەک) بـوو

مـەگـەر ڕاوەسـتین نـەوەی خوێنـدەوار
پـێ بگـەن ئـەوان بکـەونـە سـەر کـار

گـەسـکێ بـدەن لـەم تێـر نـەخۆرانـە
ئـەگینـە ئێـستا هـەر بخۆرانـە

ئەو بێ شەرمەی وا ئـەمـەی کـرد دوێنـێ
لـە نـاو میللـەتـدا چـۆن چـاو هـەڵـدێنێ

ئـەڵـێن چـاو بـە چـاو ئـەکـەوێتـەوە
مـەگـەر (بـێشـەرەف) تـەریـق بێتـەوە

ئێمـەیـش لـە نووسـین نابـێ مانـدوو بـین
دەسـتی وەیـسکەیـەو سـووژنی پـۆلایین

هەرچی کە پشتی بە بەندەی خوا بەست
خوا بەو بەندەیە ئەیخاو ئەیکا پەست
بۆ هەموو کارێک هیوات بە خوا بێ
ئەوسا ناترسی کە خۆت ئەتەوێ
کاریوا هەیە کە خۆت ئەتەوێ
زۆر پێت ناخۆشە بۆت ڕێناکەوێ
دوایی ئەبینی ئەگەر بۆت ئەبوو
هەرچی کە هەتبوو لە کیست ئەچوو
زۆر جاریش چشتێ کە تۆ ناتەوێ
خێرێکی زۆرت لێ چنگ ئەکەوێ
(تحبوا شیئا) خێری لە دوایە
(تکرهوا شیئا) خێری تیادایە
کەسێک ئەبینی حەزی لێ ناکەی
دوایی سوپاسی ئەکەی بە چاکەی
کەوابێ تۆ خۆت نیەتت پاک بێ
ئەوسایە دۆستت ئەبێ بۆت چاک بێ
لە هیچ ئیشێکدا بەددڵی مەکە
لە کاری گەلدا سەرچڵی مەکە
تۆ بۆنی شیری خاوت لە دەم دێ
کە ڕێ نازانی چۆن ئەگەیتە دێ
کە ڕێ هەڵگرە کە بیوەشێنی
نەک شانو قۆڵی پێ بڕەنجێنی

هـەنـگ کـەلـە گـوڵو میـوە ئـەنیـشێ
بـە مـژین مایـەی هـەنگـوین ئـەکێشێ
چزوکـــــەی ژاری تاڵـــــی تێدایـــــە
هـەنگـوینیش وا خـوا فـەرمـووی شـیفایە
ئـــەمــــە نموونــــەی حاڵــــی دنیایــــە
شـــیرینی تاڵـــی هـــەر لــەگـەڵـــدایە
ئـــادەمیـــــزادیش زۆرتـــــری وایـــــە
هـــەر چاکــەیێکیـان بــەدی لـــەدوایــە
هـەنـگ بۆیـە نـاوی بـە چاکـە ئـەبـرێ
کـە پێیـەوەی دای، ئـەو خۆیـشی ئـەمـرێ
کاشـکی بـەدکـاریش وەک ئـەو بوایـە
کـــە پێیـــەوەی دای خـــۆی بمردایـــە
مـــار تـــا لێـــی نـــەدەی وەزنـــدی نیـــە
شـیر ئـەمـان ئـەداو پیـشەی مـەردییـە
بـەڵام دووپـشکو هـەنـدێ لـە ئینسان
لـەبـەر قـین نیـە، بـووە بـە خوویـان
ئـەڵـێن کـە شـەیتـان خراپیـان ئـەکـا
خێـرا! شـەیتـان، هێـشتر لـەدوامـان ناکـا
ئـایێ خواپێـداو کـە لـەگـەڵ بـەدکـار
لـە جێـی خراپـە، چاکـە بکاتـە کـار

(سەعدی) فەرموویە، کە خووێکی بەد
کەوتە ڕیشەوە، دەرناچێ ئەبەد
وا منیش ئەڵێم کە پیاوی نادان
هێند قەڵبە (قەلب)یش نایکا بە ئینسان
بەدناو هەڵیشی بگێرێتەوە
دیسان نادانە، ناگەڕێتەوە
(خەواسی حروف) هێندێکی وایە
نەوعە سڕێکی مەعنەویی تیایە
نادان، بەدئەدەب، گورگ، ئەم سیانە
کە قەلبت کردن، دیسان خۆیانە
ئەوەیش کە (مەرد)ە (درەم) ئەبەخشێ
(کەرەم) کارێکە، بە (مەرگ) نالەخشێ
ئەمانەتەو سیحەت غەنیمەت
بەخشین فرسەتەو خواستن مەزەللەت
کە دڵ ئازاری خۆتت لەبیر بێ
نایێڵی دڵی کەست لێ زویر بێ
ڕووی‌و ڕیا لای خواو بەندە
ماری زوحاک، لەسەر شان بەندە
لە نانی (دونان) سندان ئەبارێ
چوارنان بە، وەکوو (قەلەمرداری)
ئاشە تەندوورە)و(کەوشەک) نەماوە
بە بابی بابی سواریی کەر باوە

وەزیفەو مەقام، بە پیاو ئەگۆڕێ
ڕەنگی (شووشە)یە، کە ئاو ئەگۆڕێ
هەرچی بنێری ئەوە (بەر) ئەدا
گۆزەیش چی تیابێ، ئەوە ئەرئەدا
دنیا وەک پیالەی چایخانە وایە
تۆ، ئەیخۆیتەوەو هی کەت لەدوایە
ئەو پیالەیەی تۆ چات تیا خواردەوە
هەزار مشتەری لە تۆ شاردەوە
پارە (بەقەمە) زوو ئەچێتەوە
کە بەخشیت ئەوسا ئەمێنێتەوە
چاوبرسی هەتا بیبێ تێر ناخوا
چاوتێر بێ خەمە، کە نایخاتە دوا
دڵنیا بە لەگەڵ ئاوەڵی چاکا
ئەوی دۆست ئەیکا، برا بۆت ناکا
کە لەگەڵ دوژمن لێک ئاشکرا بووی
باوەڕ بە مەکری بکەی تێدا چووی
دۆستی ناداو دوژمنی دانا
بیانگۆڕەوە لە ڕێگا بانا
دۆستی نادانت، وەک هەڵەوەڕە
ئاگات لێ نەبێ (دز)ت لەسەرە
هەرچی هەڵدەسێ سیاسەتزانە
بە دەست خەڵکەوە، بێل چەند ئاسانە
(دیو) جارێک (گوردی) خۆی کەوتبوە چنگ
(گوڕنەتەڵە)یەو، ئاوی ناو بێژنگ

خـــوا بـــۆ قوربـــانی مـــەڕی دانـــاوە
کـــەچـــی گـــاچووتی، تێـــوە گـــلاوە
گوایە گاجووتێک حەوتی سوار ئەبێ
(سێ بەگایی)مان چۆن بە چوار ئەبێ؟
من (گـایێکم) بـوو، ڕای کـرد لـە دەستم
ئـەم جـەژنـە یـەکـی (حـەوتمـی) خـستم
سەد قوربـان حـەقینـاس نافـەوتێنـێ
ئـاگری جـەهـەنـەم گـایش ئـەبرژێنـێ
خـۆ مـن تێـر گۆشتی قوربانیم بـۆ هـات
چیم لەوەی خێوی کەوتووە لـە (سیرات)
ئـەگـەر تـۆ مالـی خـەلـکت خواردبـێ
نـاڕوا، سـەد، گایـشت قوربـان ناردبـێ
من کە حەقی خۆم بە کـەس نـەبـەخشم
خـوا پـیم نابـەخشێ بـە تـۆ بـەخـشم
بە دزی ئـەیـەی ئـەیدەی بە مـەعلووم
نـاوی خـۆت نـاوە فاسـقی مـەحـرووم
مردووشـۆر پـارەی خـۆی وەرئـەگـرێ
بـەو چـی لـە گـۆڕدا مـردوو لێـی ئـەدرێ
(کـــەوا)ی نیوداشـــتت کـــە لـــە بـــەردا
خـــەمـــی تـــازەتـــر بخـــۆ لـــە بـــەردا

ڕێـوی تـەڵـەبـاز بـوو بـە فاقـەوە
ناسـرەوێ بـەدەم واقـە واقـەوە
دەڵـەكـیش كاتـێ كـە گـیرا ئـەتـسێ
كەرویشكیش تـانجی دی ئـەحـەپـەسێ
كەرویشك كـە ئـەنوێ چاو ناقووچێنێ
كـە ڕاوكـەری دی خـۆی ئـەخـەفێنێ
كـەمتیـار دەنگـی خۆشـی پـێ خۆشـە
قولـەپێـی ئـەسمـن هێـشتا بـێهۆشـە
ئـەم سـیفەتامـە بـۆ پیـاویش وایـە
هـەرچـی ئـەبیـینی بـەشـێكی تیایـە
هـەنـدێكمان هـەتـا نـەكـەوتوونـە داو
شـانازی ئـەكـەن بـە نـاوو بـە داو
شـا، بـە سـەپـانی خۆیـان نـازانن
پێش خـۆ نـابینن، هێنـدە بـەرز ئـەڕوانـن
لـەگـەڵ تێـی گـیرا ئـەبنێ بـە دەڵـەك
شاخی لـێ ئـەڕوێ وەک مانگـا بـەڵـەک
كە ڕزگـاریش بـوو دیسان وەک جاران
ئـەبیـینی، نـەبـای دیـوەو نـە بـاران
بنیـادەم لـە سـەر حاڵـێ نامێنـێ
دەوڵـەتی دنیـا سـەر ئـەشـوێنێ
بتنـێ لات كـەمـە، نـەتبـێ خـەفـەتـە
هـەر قـەناعـەتـە، پیـاو پێـی ڕەحـەتـە

بـاران ئـەبـارێ کـەچـی هـەتـاوە
ئـەوە بـە کـوردی (گورگـەزێ)ی نـاوە
هـەر بێچـووە گورگـێ، ئـەودەمـە بـزێ
ڕۆڵـە لـە بـەری دایـک ئـەدزێ
گـورگ سالـی جارێ مـەڕ ئـەفـڕێنێ
بینـادەم دایم خـوێن ئـەڕژێنـێ
لای ئێمـە کوشـتن یـەکـە هونـەرە
گـورگیش بـۆ گیسکێ خـوێنی هـەدەرە
تـوورەیـیو شـەڕی (ڕەمـەزان) بـاوە
بـە نـای نـارەوا (سـەفـەر) بـەدنـاوە
هـەر یـەک قوماشـەو قیمـەتیـان جیایـە
هـەر سـەربانێکـەو دوو هـەوای تیایـە
بـە تـەقـاویتیش نالـێن ئینـسانن
خۆیـان لـە نـەسـلی ئـەوان نـازانن
ئـەوانـەی کـەوا مـونکیری بـابن
ئینـشەڵـلا هیچیـان تـەقاویـت نـابن
جووجـەڵـە سـەری لـە هێلکـە دەرچـوو
کە چـی بە دەنـدووک تویکـلی بـەربـوو
بـە ئێـستریان وت: بـاوکی تـۆ کێیـە
وتی: ڕەسـەنی دایکمـم پێیـە
ئێـستر داری بـۆ (نـەمـروود) کێـشاوە
لـە بـەر ئـەوەیـە تـۆوی بـڕاوە
ئێمـە وەک شـەیتـان ئـەکـەوینـە بـەیـن
ئاگری جەهەنەم بۆ یەک خۆش ئەکەین

هەرکەسێ کەوتە ناو ئەم جیهانە
ئەستێرەی بەختی لە ئاسمانە
ئەو خوا پێداوەی ئەستێرەی گەشە
هەرچی خوا بەخشی ئەو خاوەندبەشە
ئەویش ئەستێرەی سیس و بێفەڕە
دانای دنیاش بێت، هەر ئاخرشەڕە
خوا دنیای بۆ کەیف هێنایە بەرهەم
کێ توانیویتی بڵێ: منیش هەم؟
بەدبەخت ئەوەتە کە بە عەقلی خۆی
ئەڕوا بەڕێدا، کە چی نالوێ بۆی
جاران کە شارێک پادشای ئەمرد
شایان حەوالەی ڕەئیی باز ئەکرد
باز بە سەر کێدا بنیشتایەوە
ئەوە مەلیکبوو، ئەبرایەوە
سا چی بکەم ئەگەر من لەوێ ئەبووم
بە بۆنی کەباب، باز ئەکەوتە دووم
ئەو چاکترە کەوا شاهیم دەست نەکەوت
بە کاری دیوان دڵم نەئەسرەوت
ئەم بێخەفەتیەو سەرئازادییە
دەس کێ ئەکەوێ؟ خودادادییە
یەکێ بە ئەسپێ بووە بە داماد
یەکێ ڕەنجەڕۆ بووە وەک فەرهاد
هەرچی بێ هەمووی ئەبڕێتەوە
چاکەیە بۆ پیاو ئەمێنێتەوە

خۆزگە بەوانەی کە لە هیچ ناگەن
لە (دار العلم) و (حقوق) پێناگەن
زنجیری خیرەد ناخەنە ئەستۆ
هەرچی هات ئەڵێن: لێخورە، برۆ
خواردنی بێغەم، خەوی بێ پرخە
گلیەیی نیە لەم دەورو چەرخە
خوایش زۆرتر ئەوان ئەدۆزێتەوە
بە دڵی ئەوان ئەبزوێتەوە
بە شانسێکی‌وا ئەیبابەرێوە
نازانێ پارە بکاتە کوێوە؟
سا ئازای بڵێ: ئەمە بۆچ وایە؟
ئەبینی شەق‌و زللەی چەند تیایە
خوا بە (لا یسال)وا دەمی بەستووین
پەکی دووان‌و پرسینی خستووین
کەوابوو، وەکوو وتمان، نازانم
بێ دەردی‌سەری، رەحەتی گیانم
لەم دنیایەدا مەچۆرە کۆڕێ
بۆ خۆت هەلاژێ، رەحەت لەگۆڕێ
زاتەن نەتیجەی دنیا ئەمەیە
هیچ‌کەس نازانێ ژینی تا کەیە؟

گاێیک کە کەوتە ناو کشتوکاڵێ
گاوان گاگەل تێوە دەئاڵێ
هێندەی گوت: (کاورا گاڵت وەگوێزە)
ڕانو ڕەوگی قڕبوو بەڕێزە
خوا ئەم گیتییەی هەروا داناوە
تەماعکار زۆر جار ڕێی لێ گۆڕاوە
دەوڵەت کە زۆر بوو خەڕۆیی تیایە
ئاياتە (طغیان) لە ئیستیغنایە
گەنجی بادئاوەر تەلای دەستەوشار
بۆ (خەسرەو) بوونە تێلای گۆڕەوشار
میهتەر نەسیمی عەیاریش وابوو
هەمیشە لە ڕێی پارە شەیدا بوو
ئەو لە سێبەری هەموو ئەینایە چاڵ
نەی ئەدۆزیەوە، بۆی ئەبوو عەوداڵ
ئەڵێن (ئەسکەندەر) لە (شارەزوور) مرد
(بابا)ی لەگەڵ بوو خزمەتی ئەکرد
ئەگەر بۆ گەنجی بابا بگەڕێم
ڕەنگە گەنجێکی پەنهان بێتە ڕێم
ئەوە چاکترە لەوەی کە بە زۆر
لە تۆی بستێنم نەیشیبەمە گۆڕ

پیاو کە لە جێگای نزم هەڵئەنگووت
هەڵدەستێتەوە بە لووت و بزووت
بەڵام لە جێی بەرز کە کەوتە خوارێ
سەرو گوێلاکی ئەشکێ بە جارێ
هەر لێرەم دیوە، دۆستی سەرسفرە
هێندە دەم گەرمە، گوللەنەبڕە
لەگەڵ تەنگانەی ئەو پیاوەیان دی
پلاوخۆرەکان ئەبنە موددەعی
ئەوانەی کەوا وەفا نازانن
دەمم نایێنێ بڵێم: ئینسانن
خۆزگە ژین دامغەی خەللاقی بوایە
بە ناوچەوانی پیاویا بنایە
ئەوسا ئەوانە کە ئەناسران
لە کۆمەڵی پیاو دەردەهاوێژران
چەندێ کە سوێندی سێ تەڵاق باو بوو
هەندێ سێ بەردی لە گیرفان نابوو
ئیستا سێ بەردە فڕێدراوە
سوێندی شەرەف و ناموس لە ناوە
شەرەف لە ئەشراف کە وەرگیراوە
هێندەیان کارکرد (فیکەی) سوواوە

ئەی ئەو گەوراتنەی کە فەن ئەزانن
بە (تەیارە)تان لە ئاسمانن
یاخۆ بە جەزبی قووەی کارەبا
ڕادیۆتان پەیام بۆ گێتی ئەبا
ئەم (فەندەڵ فێلە) کەلکێ ناگرێ
بەشەر بە (فەنی) بۆمباتان ئەمرێ
ئەگەر ڕاست ئەکەن چشتێ بێننە ناو
نەفعی عالەمی تێدابێ تەواو
ئەم هەموو گیاندار لە ناوبردنە
هەموو بۆ هەولی زگ تێرکردنە
هەرچی کە نەبێ چاری ئەکرێ
برسیەتیە کەس بەرگەی ناگرێ
سا ئەگەر ئازان چشتێ بێننەدی
بنیادەم ئیتر بێ خواردن بژی
ئەوسا نە شەڕو نەهەرا دەبێ
ئەم خەڵکە تێکڕا وەک برا دەبێ
نامەوێ چاری مردن بکرێ
مەرگ نەبێ دنیا ئەمەندە ناگرێ
ئەوی کە خواردن بە عەیب ئەزانێ
ئازایە هەڵکا ڕۆژێ بە نانێ
بەلان ئەگەر بێو خواردن نەمێنێ
کۆنابێتەوە دوو کەس لە شوێنێ

نۆکـــەریـــی دیـــوان، هێنـــدە شـــیرینە
چـزووی جـەزای لا، شـانی هـەنگوینـە
چـەنـد خۆشـە بـلێن: موشـیر، یـا وەزیـر
لای وایــە (هومـا)ی بــۆ هاتۆتــە گــیر
(میمـی) موشـیرو (یـای) وەزیـر (مـێ)یـە
سەرمەستی (شێر) و (وزر)یش ئەمەیە
نازانـــێ مــــەســــنەت تـــا، بـــالآترە
لـەگـەڵ لێیـان خـست داخـی زۆرتـرە
پیـاوێ سـەد زێـڕی دا بـە کـوڕەکـەی
وتی بـــۆ ئـــەوەی شـــتێ تێـــدەگـــەی
کوڕە پارەی هەڵگرت لای وەزیری چوو
کە (سەد ئەعزەمی) سوڵتان سەلیم بوو
وتی: وا ئـــەمـــەم بـــۆ تـــۆ هـــانیوە
تـۆم بـەم پـارەیـە موسـتەحـەق دیـوە
وتی: تـێ ناگـەم! چـۆن حـەقـی منـە
ئــەم قــسەیــەی تــۆ بــێســەروبنــە
وتی: کـەیـاوز لـە سـەدر ئـەعـزەممـان
چواری کوشت و تۆ، هاتیە جێی ئەوان
وتی: ڕاست ئەکەی کەرگم لە پێشە
بــەلام ئــارەزووی بــەرزی بــەکێــشە
بنیـــادەم تیغیـــان لـــە ســـەر ڕاگـــەرن
بـۆ سـەدر ئـەعـزەمـی خۆیـان نـاگرن
پـشیلە ڕزگـار بـوو لـە دەسـت تـیرەزەن
وتی: (مـشک)و ژێـر کـەنـدووی پـیرەزن

عاشـق کـە بـە شـەو ناڵـەکـار ئـەبـێ
کـــە نـــازی زۆری دی بێـــزار ئـــەبی
(چــەقــۆ) کـە زوری بـسوی بـەرودوا
(دەمـەسـوو) ئـەبـێو بڕشـتی ئـەڕوا
خـواردنی بـەتـام کـە زۆرت لـێ خـوارد
ئـەبـینی نـەفـست کـە لێـی هـەڵـبوارد
تـەنیـا پـارەیـە، هـەتـاکوو زۆر بـێ
تیر ناخۆی، هەرچەند بە شـەڕو شۆڕ بێ
بـەلام پـارەی زۆر، زۆریـان بـەلایـە
(دەم) قـەمتـەر ئـەکـاو، چـاوی لـەدوایـە
زۆر کـەم خـاوەنـدی خێـری ئـەبینـێ
بـۆ مێـردی تـازەی ژنی ئـەمێنـێ
یـاخۆ کـوڕانی ئـەکـەونـە دەعـوا
نیـوەی بـەڕەسمـی مـەحکـەمـە ئـەڕوا
ئەگەر خوا بیداو تـۆ بیـدەی بە خـەڵک
بۆ هەردوو (دنیا) بۆت ئەبێ بە کەڵک
چەند خۆشە لەگەڵ هەنـدێ لـە ئـەحباب
دڵـێکی سـاف‌و دەوریـە کـەبـاب
بە فـڕان بـەفـڕان خـۆتی لـێ تێـر کـەی
بـە تامـە تامـە دوژمنـت کـوێر کـەی
کـە وات بـۆ ڕێکـەوت دنیـا بـەهـەشتە
ڕۆحـت لـە ئـەوجـی کـەیفـا لـە گـشتە

چەولەکی (مێو)ێ ئەبڕن ئەیئێژن
کە ڕوا (ترێ)ی بەری ئەچێژن
کەچی مێوەکەی باوکی کە پیر بوو
کاتێک زانی بڕیان زووبەزوو
هیچ نالێن ئەمە بەرمان خواردووە
ترێی دیاریمان بۆ خەلک ناردووە
ئەمە عادەتی چەرخی دەورانە
بەنی ئادەمی تێدا میوانە
دیارە دوو میوان لێکیان خۆش نایە
بەرچاوتەنگییە، کە شەڕی تیایە
ئەگەر خوا عەقلی دایتێ چاوتێری
لەگەل خوێشانت کەوتیە چاودێری
بێ هەراو هوریا کەوتنە هەلکرد
ئەوسا ئەبینی (گۆی هونەر)ت برد
ئەگینە هەتا ئەمری بەدبەختی
لەم جیهانەدا کزو سەرسەختی
ئەمانە زۆر جار پێشان دراوە
بە پەردەی تەماع نەبینراوە
بەلام تۆ باشی لێک بدەرەوە
چاوبەست لە چاوی خۆت بکەرەوە
ئەوسا دەبینی چەند خۆشە جیهان
تێکەلیو دۆستی لەگەل هەموان

هەندێ کە ئیشی نابەجا ئەکەن
بەوە ئەخورن کە حاشا ئەکەن
وا تێگەیشتوون کە کەس ناوێرێ
کردەوەکەیان لەسەر بژمێرێ
نازانن لەگەڵ پێیان ترازا
دۆستی سەرسفرە ئەیدا بەئەرزا
ئەڵێن: ماست نیە بە لێودا دیار بێ
یا دار نابڕن، دەنگی مشار بێ
بەم ڕەنگە خۆیان تەفرەی پێ ئەخۆن
(توور) و (سیر) دیارن بە قرچێنەو بۆن
کەروێشک کە ئەنوێ چاوی ئەبێنێ
کە (دیاردی)ت لێ کرد، چاو ئەقووچێنێ
لای وایە کە ئەو چاوی خۆی لێکنا
چاو قووچاخدنەکەی ئەبێ بە پەنا
خەڵک ئیشی پەنهان ئەدۆزنەوە
کاغەزی سپی ئەخوێننەوە
(جام) ئەڵێ: بشکێم، بەلام نەزڕێم
چاکەو خراپە دێتەوە سەر ڕێم
خوا ڕێی ڕاستان لە کەس نەگۆڕێ
(بارام) بۆ گووری خۆی خستە گۆڕێ

کیسەی تەماعو مەعیدە هەردوو
کە هەرچیت دەسکەوت، تێت‌ئاخنی زوو
ئەویان ئەدڕێو ئەمیان ئەشێوێ
جێگا نامێنێ شەوێ بۆ شێوێ
چارە ئەوەتە کە بەرە بەرە
تەماع لابەرەو خواردن دەربەرە
ئەوسا دڵو لەش بە پاکیو چاکی
ئەمێنێتەوەو لە خەم بێ باکی
هەر چیت لە خەڵک سەند بە ناڕەزایی
ترسو لەرزێکە بۆ ڕۆژی دوایی
زوڵمو زۆر لە بیر کەس ناچێتەوە
ئەبێ بە دووپشک ئەدا پێتەوە
تەماشای حاڵی خۆت کەو بڕوانە
چشتێکیان بردی چەند لات گرانە
تۆیش بە نابەدڵ چشتێ بستێنی
دڵ ئەمین مەبە کە دڵ ئەشکێنی
گوناه بە ئاوی تۆبە دەشۆرێ
بەڵام (حق الناس) خوایش لێی نابوورێ
هەی هاوار! لە پێش چاومانە ئەمرین
هێندە سەهەندەین گوێی لێ ناگرین
کاتێک ئەزانین کە عزرائیل هات
بە پەشیمانی نامێنێ نەجات

پێکـەنـین دوانـە، یـەکـێ هـی خۆشـی
ئـەوی تـر ژاری خـەفـەت ئـەنۆشـی
یـەکێکیـان نـاوی زەردەخـەنـەیـە
ئەوی‌تر، ژاری‌خەند، وەک ژار قـەنـدەیـە
گریـانیش هـەروا لـە دوو چـشتا دێ
تـەنگانـەو، کاتـێ شـینت دێتـەڕێ
دووەمیـان شـادی‌و وەسـڵی عـەزیـزان
خۆشـی‌یـەکـی وایـە ئـەتخاتـە گریـان
ئـەمانـە هیچیـان (بایـەخ)یـان نییـە
کـە زوو بـەسـەرچـوون کـەڵکیان چییـە؟
بـە خۆشـی تـا سـەر دڵ‌بـەسـتە، بـەستە
ڕێـی ڕەزا بگـرە، بـڕۆ مـەوەسـتە
ئەوسا کـە کـەوتیـە ڕێـی عـەشقی مـەولا
تاڵـی‌و شـیرینیت، یـەکـسانە لـەلا
ئـەگـەر ئـەویـشت لـە لا گرانـە
دڵـنەوایـی دۆسـت بـە هـەل بزانـە
دۆستی یـەک دڵ‌و یـەک زوبـان چاکـە
بـەوە پیـاو لـە خـووی بـەدکـار بـێ باکـە
دوو چشت لەگەڵ یەک هەڵکردیان نابێ
(تەماع) و (حورمەت) هەرچەند لای شا بێ
واتـەی پیـاوانی کۆنـە،دوور لـە ڕووت
ڕیـشی تـەماعکـار بـە ڕەشـی نـابووت

کـه ئـەڕوانیتـه ڕەنگـی نـەوبـەهـار
ڕاویـشکەی گیـاو گـوڵ بـه لـەنجـاولار
وات دێتـه خـەیـاڵ، جیهـان تـا سـەرە
(بـاغی ئـیرەمـە)و بـێ کـەلـەبـەرە
نـازانی چـەرخـی دەوران بـەهـارە
ئـەو ئـاوو ڕەنگـە، بـێ ئیعتیبـارە
هـەتـاوی قـینی لـەگـەڵ خـستەکـار
نـه سـوزە دێـڵێ، نـه شـەوقـی گوڵـزار
بـەهارو سـەیـران دڵـی بـێ غـەمـە
که دڵ غەمگین بێ، هەرچیت بێ کـەمە
چـارەی دڵخوشـیش کـەم تـەماعیـە
بـێ تامـە لـە لات سـەیـرانو یـا پـراخ
ئـازادی چـرای ڕێـی ڕووناکییـە
زەوقـی (قـەلـەنـدەر) لـە بـێباکییـە
ڕوونـاکی دەرکـەوت تاریـک نامێنـێ
کـە هـەتـاو نـەبـێ، سـێبەر نانوێنـێ
ئـەم ڕۆژو شـەوە پـەنـدی یـەزدانـە
دوای تـاریکی شـەو ڕۆژی ڕەخـشانە
ڕۆژیـش ئێـوارە لێهـات ئاوایـە
نۆشو ئیش لەگەڵ یەک بەردەوایە

دووکەس کە دڵیان لە یەک زویر بێ
وایان لێ مەکە، کەسیان شێتگیر بێ
چونکو ئەوانە کە ئاشت بوونەوە
وا لە تۆ دەکەن بچنە کونەوە
چوار کەس بە چوار خوو پەستن و بێدەس
تەمەڵ و نەزان، ناکەس و بێ کەس
چوار خوویش هەیە پیاو پێی دەبێ بێباک
دڵو دەستی پاک، کردەو بردەی چاک
ئەوی بۆ دۆستی بێعەیب ئەگەڕێ
تا دەمرێ دۆستی وای نایەتەڕێ
ئەوی لە دۆستی بە بیانوو تۆڕ بوو
کاتێکی زانی دوژمنی زۆر بوو
کە دۆستت لەگەڵ دوژمنت هەڵسێ
بە دوو ڕێ نابێ تۆ قینت هەڵسێ
ئەگەر دۆست دۆست بێ بۆ ئاشتیانە
لێی گەڕێ مەڵێ لە لام گرانە
خۆ ئەگەر زانیت دۆستی ناپاکە
با بۆ دوژمن بێ، هەر بۆ ئەو چاکە
ئاوەڵ پیاڵە، ئەوالە خۆرە
بۆ کاسەو کیسەیش مەندەبوور زۆرە
کە سفرەو خوانت هاتەسەر (دۆکولیو)
کەس لە دەرگاکەت نایێتە ئەمدیو
بەلام کە (کەباب) بوو بە بابۆلە
تێی ئەورووژێن، ڕۆڵە و بابۆلە

دۆستت بە (جەفا) ئەبێ بە دوژمن
چاکە، خراپە دەردێنێ لە بن
ئێمە لە چوار شت دروست کراوین
لە خاک‌و بادو ئاگرو ئاوین
ئەو چوارە، لەگەڵ یەکدا هەڵناکەن
کێ دەڵێ ئینسان پەی جۆری چاکەن
شوکری خوا بکەی ڕۆژێت زیاد ئەبێ
(سپڵە) هەمیشە ڕەنج بە باد ئەبێ
چوار چشت بۆ چوار کەس ئەبێتە نامەردی
بۆ عالم، (کیبر)و بۆ ماڵدار (ڕژدی)
(ڕووهەڵماڵراوی)یەژنی بێ ئابڕوو
نادان کە (درۆی)لا بووە بە خوو
چوار ناویان بۆیە لە چوار کەس ناوە
لەبەر کردەوەی لێیان ڕوویداوە
(چرووک) کە خۆیشی لە ماڵی ناخوا
(بەخیل) کە هیچی لێ نادا بە خوا
(سەخی) کە ئەیخواو ئەیشیداتە خەڵک
بۆ خۆی‌و ناسیاو، بۆی ئەبێ بە کەڵک
(بەخشندە) هەمووی ئەبەشێتەوە
ئەوەی پێ ئەبڕێ، ئەمێنێتەوە
بەخشین ئیسرافی هەرگیز تیا نییە
بۆ دوژمنیش هەر سەخیەتییە

ئـەگـەر هـاتی خـۆڵ بکـەی بـەسـەردا
لـە ماڵـە گـەورەو خۆڵـی بـەردەرگـار
ئـەمـە بـۆ گـەورەی سـەخـی بێـژراوە
بـە سـەر چرووکـدا هـەر خـاک بێـژراوە
خزمەت بۆ مـەردو شـەفـەقـەت بـۆ وردان
هامـرِازیی دەرویـش، بێـدەنـگ بـۆ نـادان
تـەنیـا بـە عـیلمو ئـەخـلاق بنـازە
دەوڵـەت نـەگبـەتـە لـە خـوای مـەخـوازە
کـە زانیـت دۆسـتو خوێـشانت ئـەهلـە
هـەمـوو کارێـک ئـەوسـا بـۆ سـەهلـە
هەرچی دڵ خۆش کا ئەیخەنـە مـەیـدان
خاک بە سەر پارە، کە ئـەیکـەن پـەنهـان
نـەفـس و ژن بـە جـووت بـەسـەرتـا زاڵـە
ئـەویـان دووپـشکەو ئـەو زەردەواڵـە
(تیغ) ڕاسـت گۆییـەو (زرێ) قـەناعـەت
بەخشین (کەمەند)ەو (سکووت) سەلامـەت
کـە بـە ڕەنجـی شـان دەسـتت نـەکـەوێ
ڕۆژ خەرجی ئـەکـەی، نایخـەیتـە شـەوێ
بەڵام کە ڕەنجت لەگەڵ سـەرت ئێشابێ
نایبـەخـشی مـەگـەر سـەرت ئێـشابێ
ئیـستیغناو توغیـان کـە دوا بـە دوایـە
بـاوەڕت بیـێ فـەرمـوودەی خوایـە

ئـەوەی کـە ئیـشی نابـەجـێ ئـەکـا
ڕەنگـە خـۆی ئـەرە بـە بـاش تـێ بگـا
ئـەگـەر تێـت گـەیانـد کـە ناپـەسـەنـدە
ئـەشـێ لـە سـەری نـەڕوا ئـەوەنـدە
خۆ ئـەگـەر هـاتوو گـوێی لـێ نـەگـرتی
تـۆ بیبـڕەوە ئیتـر بـە کـورتی
کـەسێ گلـەیی دۆستی لای تـۆ کـرد
تـۆ بـاوەڕ مـەکـە هـەروا دەسـتوبرد
تـاکوو لـە جـوابی ئـەوی‌تـر ئـەگـەی
ئینجا ئـەتـوانی حـوکمی خـۆت بـدەی
(سـەلـەم) فێـلێکە مـاڵ بـە دەغـل ئـەبـڕن
ئـەڵێن شـەرعییـە، دەسـتی پـێ ئـەبـڕن
جـەردەیـی کـەوا بـە ئاشـکرا
هـیچ نـەبـێ غـەزوەی مـەردیـی تێدایـە
بـەلام بـە نـاوی شـەرعـەوە (ربـا)
ئابـڕووی شـێوەی دیانـەت ئـەبـا
ئـەبـێ ڕۆژێکـی وامـان لـە بـیر بـێ
دەستمان لـە چـاکی پێغـەمبـەر گـیر بـێ
ئـەو (چاکـە) چاکـە بـۆت دێنێتـە گـیر
پـەنـدی پیـاوی پـیر پـەسـەنـدە لای ژیـر
جـاران ئـەگـەڕان بـۆ پیـاوی ڕیـشدار
ئێـستا وا پـرچو ڕیـش بـووە بـە عـار

پیاوی ناوەجاخ مەخەنە سەر کار
قۆچ ئەوەشێنێ دوایی وەک گای هار
لە پێشدا بە تاو تیژپەڕە وەک تیر
زوو دادەماڵێ وەک گۆلە بارگیر
خوا چزوو نەدا بە (زەردەزیرە)
هەتاو نەبینێ ماری کەسیرە
بە دەنکە جۆیی، گوێ درێژ ئەزەڕێ
لە خوشکی خۆیشی‌و خویشی ئەپەڕێ
کەری‌دز، مەنێ جۆی بۆ بێنوی
تۆپینی ئەوێ و زیانی خێوی
ئەبینم کە خوایش رووی لەمانایە
وابزانم مشتەی ناو هەمانەیە
من ئەڵێم بۆیە خوا ئەمە ئەکا
عاقل لە حیزبی زەمانە بگا
دیارە کە دەوران (ئەبلەه) پەرستە
وشیارو دانا رووی لە نوشوستە
کەواتە لە شوێن سەربەرزی مەمرە
دەست بە کلاوی خۆتەوە بگرە
(پادشا)و (گەدا) وەک یەک ئەچنە گۆڕ
گەدا بارسووکەو شا کەڵەکی زۆر
ئەوی نانەوێ بۆ تیکە نانێ
سەروژێری خاک بە یەک ئەزانی

ئـــەوی ڕادەکـــا زوو هـــەڵـــئەنگـــوێ
ئـــەوی لـــەســـەرخـــۆ بـــڕوا ناکـــەوێ
یـەکـێ تـا درەنـگ نـەئـەکـەوتـەڕێ
بە (گورگـەلۆقـە) ئـەیویـست پێشکەوێ
کـە تـۆ نـەتـوانی لـە (بـان) بازبـەری
خانـەوخـان چییـە کـەوتوویتـە سـەری
لـەزەتی نیعمـەت کـەسـێ ئـەیزانـێ
کـــە دامـــاو بووبـــێ بـــۆ پاروونـــێ
ئـەگینـە کـە هـات لـە بـادی هـەوا
بـە (قێـزو بێـز)ێ دەسـتی بـۆ ئـەبـا
ژۆری پـــێ ئـــەوێ ماکینـــەی دەوران
کـە یـەکێکـی (قـاڵ) بێنێتـە مـەیـدان
بـە داری بـەرزا هـاتی سـەرکـەوی
دەسـتت تونـد بگـرە، نـە وەک بکـەوی
چێشتت گـەرم بێ، ڕاوەسـتە مـەیخـۆ
بـا نـەڵـێی دەمـم سـووتا باوکـەڕۆ
پـارووی پـەلـەپـەل بـۆت قـووت نـادرێ
کـە لـە (بـین) گـیرا چـاری نـاکرێ
(نـان) لـەبـین گـیرا چـاری بـە ئـاوە
(ئـاو) لـەبـین گـیرا دەرمـانی جـاوە
هـەنـدێ خـواردنیش چـاوی لـە دوایـە
لـە قـورگ ئـەگـیرێ ئـەوە لـە خوایـە

چاکە زوو لە بیر خەڵک ئەچێتەوە
قینی خراپە، هەر نابڕێتەوە
تۆ قینەبەری خەڵقت گرتە دڵ
ئەو قینە بۆ جەرگ ئەبێ بە چقڵ
هەمیشە دڵت خەفەتبار ئەبێ
خواردنت لەلا ژەهری مار ئەبێ
وا چاکە کە قین لە دڵ دەراوی
ئەوسایە خۆیشت ئەزانی پیاوی
بە دڵێکی خۆش ئەنوویت و ئەخۆی
شەو بەدەردەوە نانالێنی بۆی
ئەگەر پادشای جەواهیرپۆش بێ
هەمووی بە فیدای دڵێکی خۆش بێ
دڵخۆشی بە ڕاست هەر بە خودایە
خوا نەیدا، نابێ، ڕەنجی بە بایە
زۆر لەگەڵ حوکمی چارەنووس ناکرێ
بە بێخواستی خوا، هیچ سەرناگرێ
هەندێکیوا هەن خۆیان ناناسن
سەربەگێچەڵن، کەوتەو کەساسن
چۆلەکە کە نووست لە (لانەی) شەوا
هەردوو قاچی خۆی ئەکاتە هەوا
ئاسمان ڕووخا، ئەو ئەیگرێتەوە
کەچی بە بەردێ ئەبووریتەوە

هـــەتـــای هـــاوین پیـــاو ئـــەبرژێنـــێ
هیـــوایش هـــەیـــە خـــۆی، تێناگـــەیێنـــێ
پیاو نـەک بـە هـەتـاو، بـە ئـیش ئـەبـرژێ
داوی خـــاو نابـــێ بـــە هـــەودای کـــرژێ
(ڕیس) کە دووباد بـوو، بـەرگـە ئـەگرێ
ڕایکێـشی دەزووی بـەغـدا، ئـەپچـڕێ
لـــە هـــەمـــوو شـــوێنێ ماکینـــە بـــاوە
(گـــوریش کێـشەکـێ) هـەر لێـرە مـاوە
خەڵک گەردوخولیە لە ڕووی ئـەفلاکا
ئێـــرە خـــەریکـــە بـــە جـــەواڵ ڕاکـــا
بۆیـــە لـــە هـــاوڕێ ئـــەکـــەوینـــە پـــاش
وا (خەنجەر) ئەسوین بۆ (ئەوەن بە ئاش)
بامـــان دایـــەوە سـەر (شـــەڕە گـــەڕەک)
ئینجـا ئـەبـێ پیـاو بچنـە بـەر (خـەڕەک)
بـــەم دووخـــە خـــوارەو قینـــەبـــەرییـــە
کاتێـــــک زانی (ڕیـــــسمان خورییـــــە)
ئـــەمانـــە هـــەمـــووی لـــە بـــێکارینـــە
ئـــەڵـــێن برســـێتی ڕەگـــی هارییـــە
دەوڵـــەمـــەنـد نـــۆرە بـــە هـــەژار نـــادا
نـــانیتکیش نـــادا لـــە ڕێـــی خـــودادا
ئـەوەی کـە قـەدری نـامووس ئـەزانـێ
خـۆی (قـەمتـەر) ئـەکـا بـە تیکـە نانـێ

گوێ لە دڵسۆزیی شێنەیی مەکە
پایەی دیوانی بەردی مەحەکە
زۆر دۆستی بێدەست گیانی گیانییە
کە دەستی ڕوویی نانی نایە
ئەوی ئادابی دۆستی ڕاگرێ
کەڵکی وەزیفەی گەورە ناگرێ
چونکو ئەوانەی کە کۆنەدۆستن
بە هۆی ئەوەوە بە هیوای پۆستن
ناڵێن: ئەم پیاوە ئەمەی پێ ناکرێ
هەر دەڵێن: کەڵکی ئاشنای خۆی ناگرێ
زیانی دۆستو کار دروستی خۆت
ڕەوا مەبینە با بیشلوێ بۆت
کە تۆ ئیشی خۆت لە دۆست سەرئەخەی
پیشەی مەنفەعەت جۆیی دەرئەخەی
کەوابێ حەقی گلەییت نییە
ئەم بڵتو بۆڵەت ئیتر لە چییە
ڕۆژێک ئەبینین پیاوی تەماعکار
دوڵەتەکەی خۆی بۆ نابێتە کار
لە هەموولایێک بە چەپۆک باران
بۆی دادەبارێ وەک تەرزەو باران
ئەوسا دەزانی کە دزیو گزی
لێی بووە بە (خۆرە) تا ئێسکی ڕزی

ئـەزانـن (واسـە) چۆلـەکـە ئـەگـرێ
بـە خـۆڕایی چـۆن بـەخێـو ئـەکـرێ
چیرۆکـەی (گیسکی هـەیاس) کە باوە
ئـەو دەسـتوورەیـە ئێستایش لـە نـاوە
بناغـــــەی جیهـــــان وا دانـــــراوە
کـەم دەمو دەست بێ، بەشت خوراوە
بۆیـــە ئـــەم (ئێلـــە) لـــە نوشوســـتایە
هەرچی هـەڵدەسێ بۆ خۆی کوێخایە
دووبـــەرەکییـــە و تـــالعی ناســـاز
ئەمیان ئـەڵێ: سیر، ئـەویان ئـەڵێ: پیاز
دەست لـە هـەویرو دەم لـە تـەدبیرا
ئاو لـە (قـەڵبیرا)، (خۆژیلک) لە شیرا
خەسوو بـە خـڕکێ، بووکێ بـە بـڕکێ
تێـک بـەربـن شـیریان چـۆن نابزڕکـێ
باڵۆرەی بووک و خەسووی گوێ لێ بوو
بۆیـە کچـەکـەی نـەئـەدا بـە شـوو
کـەچی کـچ دەستی لـە دایکی بـەردا
(مەیموون) زۆر جوان بوو، ئاواڵـەشی دەردا
هێنـدە هـەڵـپەڕیم تـا کـەوشـم دڕا
شـایی شاباشـی شـایم پـێ نـەبـڕا
ئیتـر (تۆبـە)م بـێ هـیچ تـەفرە نـەخـۆم
مـن و کـەبـاب و وێرانـەکـەی خـۆم

چەند خۆشە ئینسان خەیاڵ پەروەر بێ
بە چاولێکنانی، شای حەوت کیشوەر بێ
زنجیری (خیرەد) لەشان فڕێدا
لەگەڵ زانایان نەڕوا بەڕێدا
بێ (نعمان) تەرحی (خەورنەق) دانێ
پڕ لە (موبیلیا) و فەرش بێ بە ئانێ
لە سولەیمانی وەک سلیمانێ
(بەلقیس)ی بۆ بێ بە چاولێکنانێ
یا لەدواییشدا با بێو خەیاڵ بێ
کە چاو هەڵبڕێ بۆش و بەتاڵ بێ
ئەمەی خۆشترە لەو دەولەمەندە
کە دەولەتەکەی ئاوێکی مەندە
بە خەوو خەیاڵ لەبەری نارِوا
هەناسەی خەڵکو داخی خۆی لە دوا
ئاو کە لە بەری نەڕوا ئەگەنێ
ماڵ نەیخوا، خەڵکی پێ پیدەکەنێ
ئەوە پێی ئەڵێن لغاوی شەیتان
مارەیی دایکی پاشای جنۆکان
(بزەن بەر سەفێ رەندان) مەپرسە
پیاوی (قەلەندەر) بێ هیواو ترسە
گریمان بوویتە (هیتلەر) بڕوانە
کەوتە بەر لەعنەت برای شەیتانە

هاوینـــەو گـــەرمـــاو میـــوە گـــەنانـــە
نیـــوەی ئـــەم شـــارە لـــە ســـەربانـــە
تـــۆزی ڕەشـــەبـــاو چاویـــەشـــەو هـــاوار
ســـەربـــانی ویـــران پـــڕ دووپـــشکو مـــار
لـــە هـــەمـــوو لایـــی گریانـــەو قـــوورە
کفـــر ئـــەکـــا پیـــاوی بێخـــەوی تـــوورە
شـــەو لـــە ســـەربـــانـات کـــە دەچـنـە ســـەراو
ڕۆژ هـــەڵـــدەقرچـــێ بـــە تـــینی هـــەتـــاو
ئینجـــا (ڕەشـــەبـــا) ئـــەو تـــۆزە دێنـــێ
وەک (عەتر) و (عـەنبـەر) هـەڵیەپرژێنێ
گـــۆزەو دیـــزەشمـــان کـــە پـــڕن لـــە ئـــاو
ئـەو تـۆزەی تێچـوو ئـەبـێ بـە گـولاو
هێجگار چەند ماڵێک لە سەر یەک سەربان
چیغێکـــی تـــەنـــک کـــەوتۆتـــە بـــەینیـــان
گوێیـــان لـــە مرقـــەو پرخـــەی یـــەکتـــرە
(تـــەگـــەو ســـابرێنی) بـــە ئـــەدەبتـــرە
زۆر جـــار ڕەشـــەبـــا (دەرپـــێ) ئـــەفـــڕێنێ
هیوایـــشیان هـــەیـــە (دەرپێـــی) نامێنـــێ
بـــەم حاڵـــەیـــشەوە هێنـــد بـــەرز ئـــەفـــڕین
خۆیـــەخـــۆ ســـەری ســـەران ئـــەبـــڕین
پیـاو بـێئیش بـێ شـەڕ هـەڵـدەگیرسێنێ
بـێ (دەرپـێ) مـەنـدیل لـە خـەو ئـەبینـێ

خـوا کـە گیـانی پـاک ئـەبـەشـێتەوە
هەنـدێکیان دوای مـەرگ ئـەدرەوشـێتەوە
لـە بـارەگـای خـوا، لـە ڕووی زەمینـدا
لـــە ڕۆژهـــەڵاتو لـــە خۆرنـــشیندا
ئـەڕواو ئـەگـەڕێو زۆرتـر لـە خـەوا
خـۆی نیـشانئـەدا لـە پـەردەی شـەوا
ئـەگاتـە فریـای کـەسو کـاری خـۆی
ئـــەبێتــە چــرای ڕێــی ڕزگــاری بـۆی
هـەنـدێ گیـانیتـر پێیـان ئـەڵـێن، پـیس
ئـەکـەونـە لـەشـی بـەدکـاری نـەگـریس
بـە هـەر چـوارلادا ئـەکـەونـە (جووتـە)
کـــردەیـــان لـــەگـەڵ شـــەیتانـــا جووتـــە
(تیکـە) لـە دەمـی بـێ دەسـت دەفـڕێنن
هومـــای ئاســـایش هـــەڵـــدەفـــڕێنن
تـــا دەســـتیان ئـــەڕوا کۆئـــەکـــەنـــەوە
لــە خــوداو بــەنــدە (کـۆ) ناکـەنـەوە
لـــەپـــڕ ئـــەبـــینی کـــە بـــەلادا هـــات
هـیچ کـەس نازانـێ، پـارە چـێ لیهـات
لـە گـەڵـی ناچـێ بـۆ (گـۆڕ)و کـونی
ئـــەبـــڕێ بـــە مێـــردە تـــازەکـــەی ژنی
یـا ڕۆژێ ئـاهی جـەرگێکـی کـونکـون
پـەلی ئـەبـەسـتیو ئـەیاخنێتـە (کـون)

مریشک (ئەیخورا)، خۆی خستە ژێر (قاز)
بۆ ئەوەی (هێلکە)ی گەورە بدا ساز
کاتێکی زانی! هێلکەی (تیا جەڕا)
بە زۆر تەقەڵی (بن کلکی) پچڕا
(ناشی) بێهوودە کەوتۆتە دۆلاب
(نان بۆ نانەوا، گۆشتیش بۆ قەساب)
(ئێستر) داری بۆ مەنجەنیق کێشا
بە (وەجاخ کوێری) ناوجەرگی ئێشا
پێت مەخەرە (کۆت) بە پێلاوی تەنگ
کە (کەوش) پێی گرتی، (پێ)ی پێ ئەبێ لەنگ
میوەی کاڵ مەخۆ زگتی پێ دەئێشێ
(شەکر) بە گەرما، زۆر ئاو ئەکێشێ
جاران نەخۆشی (شەکر)مان نەبوو
منی وا گرتووە، بەرمنادا زوو
من لە تەلاشی تورشی و تەلاشم
(ئازەچک ئاشم، سانجیسز، باشم)
بڵێم چی؟ ئەوسا گاڵەو هەڵدا بوو
گاڵی (کاڵ) خۆر بوو (گاڵ) بەرەڵدا بوو
وا لە پاش (خەمشێ) ڕێمان لێ ئەبڕن
گوایە بە ئایەت دەستمان ئەبڕن
کێ گوێ ئەداتە ئەو دەستبڕینە
هەر دەست بڕینە کام دەست بڕینە

پاروویە بخەرە دەم کە بۆت قووت بچێ
نـەک بـە ژان لچـت پێکـا بلچێ
ئـەوی پـەلـەپـەل پـاروو ئـەفـڕێنێ
بۆی قووت ناچێو خۆییە (تی) ئـەفـڕێنێ
هـەنـدێ ئـەبـینی (یـابوو)ی خوراسـان
وا نـەزانی بـار ئـەبـا بـە ئاسـان
کاتێـک زانی لـەڕێـدا وەسـتا
کـابرای قـەتـارچیش قـینی لێـی هـەستا
بـە قـەمچـی کـەوتـە سـەرو گـوێلاکی
وای لێ کـرد سـەگ، چاو ببڕێتـە لاکـی
ئیـشە ئاوێنـەی ئینـسانی بـەکـار
هەموو کاتـێ جێـی کـار نـاگری گوفتـار
ئـاگری درۆزن سـاتێ ئـەگـرێ
ئیش نـەزان دوایـی مووچـەی ئـەبـرێ
تـۆ گـوێ مـەدەرە ئـەوانـەی ئـەمـڕۆ
خۆیـان ئـەژێـنن بـە هـەڕۆو مـەڕۆ
یەکێکی ڕاستڕەو، کە کەوتە ڕووی کار
ئـەیانگلێنـێ، ئـەکـەونـە هـاوار
ئـەوسـا پـەشـیمان شـاخی لـێ ئـەڕوێ
(ڕێـوی)ی قومارباز پێستی ئـەگـروێ

ئــەوە کێیــە وا کــەوا خــشەی دێ
مــام ڕەمــەزانــە، دیــارە مــشەی دێ!
وا بــە گــردە گــرد مــام ڕەمــەزان هــات
پــەیکــەری (پۆکــەر) بــرەوی داهــات
هەرچەند پۆکەرچیی کۆن زۆریان دەرچوون
تــازەپێگــەیــوان وا لــەڕست بــەربــوون
یــەکێکیــان تیایــە ئــاگری بــن کایــە
کــە شــێخو مــەلایــش دێنێتــە کایــە
دوومیــان قوتــەی مــل نێرکــە کــاردوو
ســەر مارمێلکــەو پــشت پــووچی ماردوو
کــەس نــەکــەویتــە داوی ئــەوانــە
بێ (ڕێست) لە ڕەشی ئەکوژن ئەو دوانە
ئــەوانــەی بــە ڕاســت ڕۆژوو ئــەگــرن
هــەڵــدەگــرێ بــڵێن: بــە بــاڵ ئــەفــڕن
قــەرنێکــە گــەرمــای ڕۆژێوا نــەبــووە
گــەرمــا لــە وزەو تاقــەت دەرچــوو
پاداشــی ئــەمــە جــەژنێکــی وابــێ
بۆ گــەل بــێو بــەشــی کوردیــشی تیابــێ
بــەشــێکی وامــان بــۆ بیرێتــەوە
کــە بــە یــارۆدا خــەرج نــەبێتــەوە

جیهان پڕ فتووح مانگ هێند موبارەک
تەنهل من ماوم بە بێ تەدارەک
شارباژێڕ چەمی سیوەیل و ئالەک
توتنەو تۆوی بڕاوە کالەک
وەک ژاری قەندە عەیشمان تاڵ بوو
پیرەمێرد لە شوێن شووتی عەودال بوو
بەو عەودالییە چووە (عەودالان)
بووبوو بە شووتی کەللەی هندالان
تووکەی سمێلی دیت پیرەکەی (موغاغ)
کۆگای بانقەنۆت بۆی بوو بە وەتراغ
یاخوا ئەوانەی سەوزەیان لەناو برد
پارەی تووتنیان بۆ (کەللەچی) برد
خوا هەر تاڵی بان باتێ وەک تووتن
گیانی شیرینیان لێ بێ بە دوژمن
ئەوانەیش پەین ئەکەن بە مومتاز
جێیان پایین بێ نەبن سەرفراز
بەپەشیمانی شاخیان لێ بڕوێ
شاربەدەریان کەن بۆ گردەگڕوێ
ئەوانەیش هیوا ئەکا بە لوجنە
گیری گێرە بێ وەکوو گای بنە
وا بە لێوی وشک کەوتووینە هاوار
فریامان کەوە گەورەی ئینحیسار

زۆر شـــاعیر لـــە گـــەڵ ڕۆژوو دواون
لـە تـاو برسـیەتی سـەر لـێ شـیواون
ئـەڵـێن: ڕەمـەزان ڕووبکـەیتـە ماڵـم
تـۆ دەخـۆم هێنـدە برسـیو کـەم حاڵـم
قـەلـبی (ڕەمـەزان) کـە (مـەرەزانـە)
ڕۆژ، لات، شەو، ئاوبەند نەخۆشی دوانە
بـۆ تـوورەی ڕۆژوو ئـەمـە بێـژراوە
ڕەمـەزان بـەجـەنـگ سـەفـەر بـەدنـاوە
ئـەزانی ئـەسـڵی شـەڕ لـە کوێـوەیـە
برسـیەتی ڕەگـی هـاریی پێـوەیـە
لـە برسـیەتیـە ئـەم گرو گاڵـە
تـەبـەقـی پـڕە ئاشـتیی ماڵـە
کە گورچووت پڕ بوو دڵت بە گورە
نـابوود تێـریش بـێ، هـەمیـشە وڕە
خـوا شـیرینییـەکـی وای داوە بـە زەڕ
زەڕ بـڵێی کـەریـش دێتـە زەڕەزەڕ
عالـەم بـۆ پـارە ئـاخ هـەڵـدەکێـشێ
ئـەویـش مێـشێکە لـە تـەرس دەنیـشێ
نـاوەسـتێ بـە لای مـەردی ژیـرەوە
وەک ئـاو بکـەیتـە نـاو قـەڵـبیرەوە
ئـەمـەش مـن داخـی دڵـمە وا ئـەڵـێم
مـن ئـەیپـەرستم ئـەو تـۆراوە لـێم

ڕۆژوو بەسەرچوو سبەینێ جەژنە
ئینجا تەقەڵلا بۆ باڵاو بەژنە
بۆ دەستدارەکان قوماشی مومتاز
ئەکرێ بە (کۆستۆم) ئەیپۆشن بە ناز
وای پێوە ئەڕۆن دەقی ناشکێنن
لە پێش چاوی خەڵک خۆیان ئەنوێنن
خۆزگە تیژیی چاو (ڕۆنتکن) بوایە
ئەیبینی ژێر جل چەند لەکەی تیایە
هونەر ئەوەتە ژێر بەرگت پاک بێ
سەر بەرگ چاو بەستە، کردەوەت چاک بێ
تانوپۆی بەرگت کە جەورو زۆر بێ
ئەیکا بە دەردێک ئالۆشی زۆر بێ
درۆیێکیان کرد پاش شەڕی جیهان
عالەم ئەسرەوێ ئەمینو ئەمان
کەچی بۆمباێک پەیدا بوو لە پڕ
لە بۆمبای خەسفی قاروون بەگوڕتر
چەند هاوارمان کرد کە ڕۆژی جەژنان
ماتەم دامەنێن بە شینو گریان
گۆێتان نەدایە خوایش وا بە دڵ خواست
ئێوەی خستۆتە شیوەنی بە ڕاست
ئینجا گۆڕتان بێ بە شینی گۆڕان
بلاوێننەوەو بچنە گۆڕستان

ئــەوی ئــازاری نــەبــێ ئــۆف ناکــا
ئەویش بێزار بێ لە هیچ خۆف ناکا
کە دڵـم خـۆش بـێ بـۆت هـەڵـدەپـەڕم
دڵـــم بـــشکێنی بـــە شـــەڕو گـــەڕم
لـــەم زەمانـــەدا بـــەشـــەڕ بـــەشـــەڕە
تـــۆ شـــەڕت نـــەوێ بـــەخێـــر تێپـــەڕە
خـوا کـە گیـانو نـان ئـەدا بـەم خـەڵـکە
هێنـدەمـان ئـەوێ هـەتـا بـەکـەڵـکە
کـە حاڵـمان هاتـە سـەرکـەمو کـووڕێ
ئـەکـەوینـە سـەر کـوفرو ناشـکوری
بـەڵام ئـەو نانمـان نابـڕێ یـەکجـاری
ئـــەمانژێنـــێ بـــۆ بـــوردەبـــاری
چەقو تیژ بوو گۆشت ماشەڵڵای دەوێ
کە گەییە سەر ئێسک پەکی ئەکەوێ
چاکــە نــاوی خــۆی بــەخۆیــەوەیــە
خــۆش ڕابــورادن بــە ئــاشمۆووەیــە
(سـەعـدی) فـەرموویـە کـە زەڕەخڕیـد
نـــەتلاوانـــدەوە بـــۆت بـــە تـــەریـــدە
ئــەگــەر ڕووخۆشـــی بێگانــە دۆســتە
ئــەم ڕاو ڕیویــە بــۆ کــەوڵو پۆســتە
بـــەڵام دنیایـــە بـــێ گـــەردش نابـــێ
هــەروا ڕۆییــوەو هــەر ئــەبــێ وابــێ

خوا جەهەنەمی خستە قورگی مار
بۆ ئەوەی ئەگەر تێکەڵ کا بە ژار
مار ساڵی جارێ پشووێک ئەدات
بەو پشووە ساردو گەرن ئەبێ وڵات
هەناسەی کێشا ساردی زستانە
پشووی‌دا گەرمی تینی نیرانە
هاوین ئەوگڕە دێت بەرەو پیرمان
هێشتا جەهەنەم نایێتە بیرمان
وا لێرە بەفر ئەکەین بە بەفراو
خۆ لەوێ ئاومان حەمیمەو زووخاو
وا لە جەهەنەم لێرە خەم ساردین
چی دەکەین کە خوا بۆ ئەوێی ناردین
ئێستا چارەمان پەشیمانییە
تۆبەیە ڕێگای موسوڵمانییە
خوا هەموو حەقی خوایی دەبەخشێ
بەڵام حەقی خەڵک نارواو نالەخشێ
ئەو زۆرداریەی تۆ ئەمڕۆ هەتە
سبەینێ بە شەرع ملت لە پەتە
لە مەڕ ئە یسێنی ئەیدەی بە گورگان
بە دەستی خاڵی ئەچیە بەر دیوان
خۆ لەوێ نیتە کە بیدەیتەوە
چونە ئەو ڕۆژەت بیرئەچێتەوە

بــــرا! مـــن و تـــۆ تـــۆوی خـــاکێکن
چـەکـەرەی تـازەی ژێــر خاشـاکێکین
هێـــشتا هـــەوایـــی نـــەش و نمـــایی
نـەکـەوتۆتـە کـار بۆمـان لـە لایـی
بـەرگـەی بایـەکـی موخـالیف نـاگرین
کـەچـی بـۆ حالـی یـەکتـری نـاگرین
ئـەوەی دیـواری خـۆی بـن کـەنـد دەکـا
پـەردەی نامێنـێ خـۆی بـە پـەنـد دەکـا
هەر قینت هـەڵـسێ و دەسـت بدەیتـە دار
بـەنـدی جـەرگیـشت لێـت ئـەبـێ بێـزار
خـــەلیفـــە قـــادر فـــەرمووبـــە یابـــە
لـــەگـــەڵ زەمانـــا بـــەمـــودارا بـــە
پـــەنـــدی پێـــشینان بـــە دڵـــسۆزییە
خێـــر خـــواهیێکی گـــەل و هۆزییـــە
کـە، تـۆ نـەتـوانی ڕەگـم دەرکێـشی
بـــە بـــاوکی ئـــەبـــێ نـــازم بکێـــشی
دوو شووشـە بـێنی بیـدەی بـە یـەکـا
کاتێکـــت زانی هـــەردووکیـــان شـــکا
کـەواتـە شووشـەی عـەیـشت مـەشـکێنە
بـا دڵ تـەنـگ نـەبی دڵ مـەڕەنجێنـە

ئەگەر زوبانت بێو فێری سەر بێ
نوقتەیەکی زیاد ئەخاتە سەر (بێ)
هێند بە (زیانە) بڕینی زوبان
سارێشی نابێ بە داوو دەرمان
کە قینت هەڵساو دەستێکت وەشاند
شووشەی ئارامو خۆشی خۆت شکاند
پیاوی قین لە زگ سیسەمەڕۆیە
گریشی نیە (سوتەمەرۆ)یە
هەرچی سەر ڕەقو دەم بەهەرا بێ
ئاردی بەڕووە پەیینکەی نابێ
کە دووبەرەکی کەوتە ناو قەومێ
ئاردی ناو دڕک لەوان ئەقەومێ
ئەمانە هەمووی وا لە پێش چاوە
بەدبەخت نابینێ بۆ خوا پێداوە
ئەوکەسەی کە زۆر لە خۆی بایی بێ
گوڕ وایە (گولی) دوور ئاوایی بێ
چەند خۆشە قەومێ هەموو یەک دڵ بن
لە ڕووی جیهاندا وەک دەسکەگوڵ بن
ئەوانەی کەوا یەک دڵو دینن
پێکەوە خۆشی جیهان ئەبینن
ئەوانەی لەگەڵ یاران لە دەشتان
لەم دنیایەدا لە ناو بەهەشتان

جـاران بـۆ خـواردن چـەتاڵـمان نـەبـوو
بـە (دان) گۆشـتمان ئـەپچـڕیو ئـەجـوو
لاقـە مریـشکمان ئـەگـرتو بـە گـاز
ئـەمـان کـردەوە وەک چـەکوشـی بـیراز
پـەل پێـنج پـەلیـە چـەتـاڵ چـوار لقـە
پـەنجـە تونـدوتۆل ئـەو ڕەقـەو لـەقـە
چەتاڵ توند نەبێ لە چێشت وەک گازێ
بـۆت هـەڵـناگیرێ لـە پـڕ تـەتـرازێ
خـۆ لـە چـێشتی ڕەق دەم تـێنـاژەنـێ
کە کەوتە خوارێ خەڵـک پـێ دەکـەنـێ
ئـایینی ئیـسلام دەسـتی دانـاوە
وا ئێـستا چـەتـاڵ لـە نـاوا بـاوە
چـەنـد خۆشـە پـەنجـەت بلێـسیتەوە
دووبـارە دۆخـت بڕێـسیتەوە
ئەوکەسەی کـەوا بـە کێرد نان ئـەبڕێ
تـەحقـیری زادە بـەوە نـان ئـەبـڕێ
ئێـستا گـرانی نـانی بـڕیوە
گوایـە خـاوەنـد شـار نرخـی بـڕیوە
وا تووتنیـشمان لـێ کـەوتـە گاڵـە
عـەیشی ئـەم خـەڵکە بـە (تـووتن) تاڵـە
بەلام وا (تـووتن) حەلـوای شـیرین کـرد
حەلوای شـیرین هـات تالـیی لـە نـاو بـرد

تـەنهـا بـە تـەنهـا پـڕ لـە بـەڵایـە
(اقبال) (لابقـا)، (تخـت) (تخـت)ی تیایـە
سـەر دار زۆر سـەردار سـەر دایـر ئـەکـا
نـاخی زەوی (خـان) نـاخن بـڕ ئـەکـا
مایـەی هـەناسـەی ژیـان کـە (بـا) بـێ
بـا بۆڵـە نـەکـا، دام بـە کـەبابـێ
پیـاوی گـوێ ئـاگر جـەرگـی بـێکونـە
تفـەنـگ ئـاگر دەی هـەولـی بـۆ کونـە
دۆ و دۆشـاو بـە نـاو هـەردوو شـیرینن
کـافرو کـەشـیش هـەردوو بـێ دیـنن
لە سەر ڕێی (کفری) یەکێ کفری کـرد
لای خـوداو بـەنـدە ئـەجـری خێـری بـرد
ڕەمـەزان (سـەفـەر)ی بـە سـفر دەرکـرد
بۆیـە جومعـەیـان لـە شـەممـەدا کـرد
سـا، وەرە، بـرنج بـڕەنجـە ئـەمـساڵ
شـامەو نـۆکی کـون گاڵـە ئـەکـا، گـاڵ
مـن لـە سـلێمانی بردوومـەتـە سـەر
ژاراوی مـەرگـە، ئـەم خـەنـە (پـشدەر)
بـە شـەکـر دەمیـان شـیرین کـراوە
چـاو لێـک نانـە دان ژانی نـەمـاوە
ئـەزانی کـە چـۆن خێـرت دیتـەڕێ
نوقتـەی (خ)ی لابـە بێخـەرە سـەر (ڕێ)

پارەی بەخشندەو ئاوی ناو بێژنگ
وەک پشکۆیەکە بکرێتە ناو چنگ
چرووکیش دانو گیانی بکێشن
نەک دینارێکی لە دەست دەرکێشن
ئەم دوانە هەردووک خوایێک دایڕشتوون
لە مەبەستی خوا تێ نەگەیشتوون
ئەگینە ئەوەی ئەیبەشێتەوە
زۆر جار بە برسی سەر ئەنێتەوە
ئەوەیش کەوا خوا پیشەی ڕژد ئەکا
لە ئێمە زیاتر حەز لە چێشت ئەکا
بەلام لغاوی شەیتان کراوە
بۆ نەوسی خۆیشی بەشی بڕاوە
خۆیشی نایزانێ کە بە کێ ئەبڕێ
تا ئەمرێ و کفنی بەقەد ئەبڕێ
لووتی لە بەردی ئەلحەد بکەوێ
ئەوسا ئەزانێ بەر کێ ئەکەوێ
ئەگەر بە خەوی شەو بیزانیایە
کە ئەم چروکییە ئەوەی لە دوایە
هیچ نەبوایە خۆی تێری لێ نەخوارد
بە مێردی تازەی ژنی لێ نەخوارد
بەلام بە من بێ ئەو چی لە دەس دێ
(نحن قسمنا)ی هێناوتە جێ

(پەڵە) بۆ خاوەند تووتوون وەک پەڵە
با وجود ئەمساڵ کەوتوونە تەڵە
پار، پارەی زۆریان لە تووتوون دەست کەوت
ئەمساڵ باوکی پار مردو ناوکی کەوت

زەربەی ئینحیسار خستوینیە هاوار
سلفەی زەراعیش بووە بە سەربار
هەر گوڵێ خارێو هەر نۆشێ نێشێ
تەنها من جەرگم گم بۆ ئەوان دێشێ

نامەی زوڕاع وا کزبینم
لە عەداڵەتی دیوان ئەمینم
ئەڵێن: هەر عەقڵێ لە خەسارێ دێ
ئەبێ ڕاوەستن تا بەهاری دێ

هەندێ کە لەگەڵ تووتن خەریک بوون
نەجووڵانەوە وا تیا خەریک بوون
ئەرکی زستانیش وا هات بە سەرما
سەرم سڕماوە لە ترسی سەرما

زستانی عەرەب لای فورس ئاگرە
ئێمەیش کەوتووینە یاری ئاگرە
وایان هەڵداوین لە یەک هەڵ ئەدەین
بە پیمان تەزیوە ئەگەر کەوتە بەین

هەڵماندەکێشن لە ڕیشەو لە ڕەگ
ئەبین بە کوتەک بۆ شەڕە گەڕەک

سەرماو گرانی کە پێکەوە هات
لاتیو نەهاتی ڕووی کردە ولات
سالانی پێشوو بۆ ساردی زستان
کورسی و لێفە بوو لە سەر ئاگردان
ئێستا هیچ ماڵێ لێفەی نەماوە
بە ڕاستی بەرگی هەتیو دڕاوە
تەفرەیان دەدایەن شەڕ بڕایەوە
تازە گرانی دێتەکایەوە
هەموو چشتێکمان وەک بەرد گرانە
بۆ قوڕبەسەری هەر قوڕ هەرزانە
دارچیو خەڵووزچی ئەمەیان بەش بێ
داریان تێبڕیو ڕوویشیان ڕەش بێ
تۆوێک بوو پێرار کابرایەک چاندی
هەرچی بۆی ڕێکەوت بۆ خۆی فڕاندی
کورتانی دەججاڵ وا هەڵوەشاوە
جێگای تەقەڵی وەیسکەی نەماوە
بە (محمد)ی مەهدیش چاک نابین
خوا وای خەڵق کردوین ئەبێ هەروا بین
کە ترس و پرسی خوامان نەمێنێ
(احتکار) زیاتر پەرە ئەسێنێ
قوڕ بە سەر عەقڵی ئەوەی وادەکا
کە خۆی شەرمەندەی لای خوا دەکا

مـەبـەرە حـەلقـەی دوای كـاری دیـوان
دیوانــەیـــەو پـــەیـــڕەوی دیـــوان

با كـەس‌داریـش بیو كـاكیش لـە تـەكا
كـە كـەوتیـە تكـا، ئابـــڕووت تكـا

نـوێژ لـە پـشت مـەلاو پـلاو لای شـێخان
كە شەڕ كەوتـە نـاو بچۆرە سـەر شـاخان

دەستی دۆست ماچ كـەو لـە زێڕی بگـرە
دەســتی دوژمنـــیش مـاری پـێ بگـــرە

دزو، درۆزن بـــــەدن ئـــــەم دوانـــــە
سەگ لە سـەگ بـەردەو لـە دوور بڕوانـە

ئـەوەی بـەڕاســتو درۆ سـوێند ئـەخـوا
پێـی بـاوەڕ مـەكـە بـا بشـڵێ بـەخـوا

ئاگـاداریی مـاڵ بـە خـوا مـەسـپێرە
ئـەو دەربـەسـت نیـە بـەرچـاوی تێـرە

ئـەم نـەسـیحەتـە بگـرە گـوێ بـەسـتە
ئـەڵـێن (خـەربـەستە) خـاوەنـدی ڕەسـتە

پیـاوی هونـەرمـەنـد كـەسـاسـە لێـرە
بـــەدو زگ برســـیو بـــە زگـــێ تێـــرە

لـە بـاران ڕای كـرد بـۆ ژێـر حـەساریێ
كـە چـی بـەسـەریـا ڕووخایـە خـواریێ

ئامۆشـۆی هـەنـدێ بـە سـەرزارییـە
مـــۆخ و ئێـــسقانی پـــڕ مرداریـــە

کە دووبەرەکی کەوتە ناو خێڵێ
خۆشی خۆشی ئەو خێڵە جێ ئێڵێ
کە لە گێرەدا گایێک مان بگرێ
گێرەشێوێنە ئەبێ سەرببڕێ
کە خوێنێکی پیس کەوتەوە گوپەی
ئەبێ بە نەشتەر ئەو خوێنە دەرکەی
کە پشیلەی ڕاوکەر لە مالا نەما
مشک ئەکەوێتە تلیلیو سەما
کاتێ ستەمکار عەزڵ بوو لێ کەوت
خۆی ئەکوتێتە هەیوانی مزگەوت
کە زانی دیسان ئاشی ئەگەڕێ
بۆ مزەئاشی زۆرتر ئەگەڕێ
قەلادەزەمان ئێستا قەزایە
خەڵک ئەڵێن ئەسما (من السما)یە
باوەڕی پیاوە کۆنەکانمانە
ئەڵێن: (قەندە) ڕووی لە ئاسمانە
هەرکەسە لە سەر ئایینێ ئەڕوا
یەکێ دڵپاکە، یەکێ بێبڕوا
هونەرو ئەرووەت دادی خوایە
هیچ کەسێ نەڵێ بە خۆڕایە
لەو خوارەیش ئەڵێن ئەم چەتوونییە
دوو بەشی لەبەر بێ (تووتوونی)یە

کە ناوی زۆر کەس بە خراپە بەری
ئەوسا پێت ئەڵێن لە عالەم بەری
نەخوازەڵلا بۆ قەوم قیلەی خۆت
ئەبێتە تفی بەرەو بایی بۆت
هەرچی نەتوانی بیلێی ڕووبەڕوو
مەیلێ، نامەردیت لێ ئەبێ بە خوو
ئەوەی پاش ملە جوێن بە خەڵک ئەدا
پێی ئەڵێن ژنە لە ژێر پەچەدا
خوا بۆیە پیاوی داناوە نێر بێ
دووڕوو، دوودەکە هەرچەندە شێر بێ
کۆلارە ساڵێ نێرەو ساڵێ مێ
بۆیە حورمەتی نییە هیچ دەمێ
هەر شێرە هەڵمەت ڕووبەڕوو ئەبا
بڕوانە عالەم ناوی چۆن ئەبا
بچۆرە ژێر بارێ کە پێت هەڵگیرێ
پارووی زل مەکە لە بین ئەگیرێ
ئەندازەی هێزی قورگت نەناسی
ڕۆژێ ئەخنکێی بە دڕکی ماسی
ئێستر کە تۆڕ بوو کەوتە لەقەو گاز
باری قورس ئەکەن لە دەمەو هەوراز
ولاخ بارکێش بێ‌و ڕێی لێ نەشێوێ
خاوەندی مەنێ جۆی بۆ دەپێوێ

جـاران ئـەیـانگوت عـەشـرەت هـاوارە!
خۆیـان گـورج ئـەکـرد پیـادەو سـوارە
روویـان ئـەکـردە مـەڵـبەنـد بـە سـەر ڕەو
وەسـتانیان نـەبـوو چ ڕۆژو چ شـەو
تێیـان هـەڵ ئـەکـرد وەک بچنـە شـایی
ناویـان دەرچوویـوو کـورد بـە ئـازایی
ئێـستە دەوڵـەمـەنـد کـەڵـکی نـەمـاوە
دەسـتی بـە دەسـتەی دینـار بـەسـتراوە
پیـاو دەڵـەمـەنـد بـوو یـەکـی ئـەکـەوێ
پـارەدار گیـانی خـۆی زۆر خـۆش دەوێ
زۆریـان کـەوتوونـە دەوڵـەت پـارێزی
ئـەو ئازاییـە بـووە بـە حیـزی
نـازانن سـەلـەم لـە لـێ قـەومانـا
یـەک بـە هـەزارە لـە لای قـەومانـا
لـە تـەنگانـەدا، بـۆ گـەل دینـارێ
زیـوو ئاڵـتونی لـە شـوێن ئـەبـارێ
درەم وەرگێـڕی بـۆت ئـەبـێ بـە مـەرد
دینـار کـە زۆر بـو لێـت ئـەبـێ بـە دەرد
ئـەمـڕۆ بـۆ بـاران فـەرەنجیم بـەیـتێ
سـبەینـێ بـۆ تـۆ ئـەبـێ بـە بـەیـتێ
ئـەوسا نـەتـدامێو کـەوتیـە نکـەنـک
بـۆ چیمـە لـە دوای بـاران کـەپـەنـەک

خـــوا، بـــۆ بنیـــادی دنیـــای بـــێ بنیـــاد
چوار گـەوهـەری کـرد بـە مایـەی ئیجاد
ئـەم چـوارە لـەگـەڵ یـەکتـر نـاگونجێن
خوا خستوونیە یـەک لـە سروشتا جوێن
ئـــاگرو هـــەوا بـــاوکی لای ســـەروون
خاک‌و ئاو پـەستن دایکـی بێ دەروون
شـــەیتـــان لـــە ئاگردروســـت کرابـــوو
بۆیـــە پیـــشەی ئـــەو شـــەڕو هـــەرا بـــوو
ئادەم لـە خـاک بـوو لـە قـینی شـەیتان
خوا فریـشتەی نـارد بـۆ کـڕنووش کێـشان
شـــەیتـــان وتی مـــن قـــەدری نـــاگرم
ئـــەو قـــوڕە ڕەشـــەو مـــن لـــە ئـــاگرم
چونکـــو بـــایی بـــوو تفـــی لـــێ کـــرا
لـــەو شـــوێنە بـــەرزە بـــە شـــەق دەرکـــرا
ئـەمـە دەرسـێکە بـۆ نـەوعـی بـە شـەر
پیاو کـە بـەرز فـڕێ بۆی ئـەبێ بـە شـەڕ
سـەرەتـات خاکـەو دوارۆژیـست خـاک
کـەواتـە خـاک بـە، بـە دلـێکی پـاک
خاک بە، کە دەنکێ جۆیان تێ چـەنـدی
بیانـــدەرەوە بـــــە دە ئـــــەوەنـــدی
وەک ئـاگر مـەبـە هـەرچیـت هاتـە پێش
وای بـــسووتێنی بێتـــە خۆڵـــەمـــێش

شەیتان لای ڕاستو نەفسیش لە لای چەپ
بۆ مەشکە ژەنێ بوون بە لورە لەپ
بە گوژمەی مەشکە بژەن نەژایە
ها بڕۆ بۆ بابەو ها بڕۆ بۆ دایە
ئەو ڕای دەکێشێو ئەم ڕای ئەکێشێ
تا دوایی مەشکە هەڵدەتلیشێ
بە جارێ هەرچی تیایە دەڕژێ
پرِیشکی بە سەر خەڵکا ئەپژێ
بەم ڕەنگە بە دەست نەوسو هەواوە
ئەشەکێنەوە بەم لاو بەولاوە
یا خود هەروەک مێش شەیدای هەنگوینە
پێی تێ ئەگیرێو هەر لای شیرینە
خۆ ئێستا شکور پێی پیاو ناگرێ
(بایع) بە کوردی گوردی لێ ئەگرێ
(بایع) لە (بیع)ەو بەیع وەرگیراوە
پەردە بە دەورەی (عیب)دا گیراوە
شەوگەردی لە توێی ڕۆژی ڕووناکا
کوردی دۆ نەدیو پف لە دۆ ناکا
ئەیان گوت خەیات پارچەی دزیوە
بووە بە بەیداخ لە خەوی دیوە
خەیاتو بایع وا بە یاللی
هەم حاجی بابا هەم تەرەللی

ولاخـــی ڕەســـەن نـــاو قـــەد باریکـــە
تـەنگە ئـەستوور بـوو بیگـرەو بـاری کـە
سـەر بـە ولاخـی ڕەسـەن ئـەسـپێرن
بـــەلام بـــە گولـــە بـــارگیر نـــاوێژن
پیـاو گیـا لـە بـەهـەشت بـۆ بـارگیر بێنـێ
ئـەو دەبـێ جووتـەی خـۆی بـوەشێنێ
بەدخوو بـە چاکـەی چاکـان چـاک نابـێ
خـوا وای کـردووە هـەردەبـێ وابـێ
لـە ولاخـی بـەرزە ئـەگـەر بیـشگلێی
جـێ‌پێکـت دەشـکێ بێگومـان جـارێ
ناکـــەس تـــەربیـــەشـــی بدرێتـــەوە
چـیتی بـەقـەمـە زوو ئـەچێتـەوە
چـاک هـەر ئـەوەیە خۆتیـان لـێ لادەی
نەک ڕەنجی خۆتیـان لـەگـەڵ بـە بـادەی
لـە چـاوی پیـسیش پـەنامـان بـە خـوا
چـاوی بـە هـەرچـی هـەڵێنا ئـەڕوا
هـەر پاشـای بابـان لـە حـەقیـان ئـەهـات
بـەوانـەی ئـەگـوت دەرچـن لـە ولات
بهاتنایـــەوە لـــە بـــەر گلۆلـــی
ئـەوسـایە چاویـان زوو هـەڵـدەکۆڵـی

وا دیــسان خـــومی جولـــەکـــە شــێوا
درۆ بــاڵ ئــەگــرێو ئــەفــڕێ بــە کێــوا
ئــەڵــێن خــوا باڵــی داوە بــە حوشــتر
کۆشــک و ســەرای کــەس نامێنــێ ئیتــر
دڵخۆشـــیێکە بـــۆ بـــێ خانومـــان
ئەڵێن: ئۆخەی گشت بە بێ خانوومان
خواســتی خوایــە ئــەوی بــەدکــارە
زۆریــان لــە لاوە دێتــە ئــەم شــارە
هەنــدێ لــە پێستی مەڕا وەک گورگــە
هـــەنـــدێکی تـــریش سپـــلی لاورگـــە
هەندێ وەک مووی لوت لێت نابێتەوە
هـەنـدێ سنگ هەڵکیش نابەسرێتەوە
بۆیــە ســەرچــاوەی (تانجــەرۆ) لێـــلە
هەرچی خۆی تیا شتت کولک و کەمێلە
خۆزگە وەک جاران گازرکەر ئەبوو
بە (شیاکە) و بە لیس پیسی دەرئەچوو
ئێــستا (بــانقنوت) کــەوای شــیرداخە
بۆ هەموو لەشی (گول) بە پەرداخە
بــە کــوردی ئــەولا (ڕێــژو) خــەڵــووزە
موعاممایێکـــــە ئـــــازای وەیـــــدۆزە
نامــەوێ بــڵێن کــورد بــە هــیچ نابــێ
ڕۆڵـــەی ئـــازادە ئـــەوی ئـــازا بـــێ

زســتان زەیــستان چلــەی لــە بــارچوو
ســەریــان دەرهێنــا کــەنگــرو کــاردوو
خـــاتو زەمهـــەریـــر ئـــەیلاوانـــدهوه
پـرچو ئـەگریجـەی خـۆی رووتانـدەوه
وا بـە تـەقـەتـەق لـەقلـەق هاتـەوه
مــاری مــەرەزە پــاک ئــەکاتــەوه
بـــە ئـــەســـاتیری کـــۆنی یۆنـــانی
(ژوپیتـــەر)ێ بـــوو خـــوای ئاسمـــانی
(وینۆس) ئالیهـەی حوسـنو جـەمال بـوو
بـەلام (ژوپیتـەر) زۆر بـەدفـەسـال بـوو
بۆقی گوێی جۆگە وەڕست بـوون لـە دار
وتیـان گیانـدارمان بـۆ بکـە بـە سـەردار
ئـەویـش لـەقلـەقـی نـارد وای ئـەخـوڕی
هـەرچـی ئـەیقیرانـد قیـڕەی ئـەبـڕی
ئـەترسـم ئێمـەیـش بـە حـەلـەق مـەلـەق
بکـــەوینـــە بـــەر دەنـــدۆکی لـــەقلـــەق
بـــەلام ناترســـم خواســـتی خـــوا وابـــوو
ئـەمـساڵ دوو لـەقلـەی باڵـیان شـکابوو
لـــەبـــەر ســـەرادا ئـــەگـــەڕان کـــز کـــز
تەمێ خـواردو بـوون لـە دەنـدوکـو گـز

زستانمان ڕۆیی نۆرەی سێ شەشە
لە بەهاریشدا چەرخ بەگەردشە
شەش ڕۆژبارانو شەشی تر بایە
گوایە شەش ڕۆژی خۆشی تێدایە
نموونەی چەرخی دەوران بەهارە
هەمیشە بەهار زۆرە لەم شارە
ئێمە بەهارمان بۆیە خۆش ئەوێ
ڕەنگی یەکڕەنگیی تیا دەرناکەوێ
ئەگەر بزانین پشتی یەک ئەگرین
بۆچ تێمان ڕۆدێن، ئێمەیش بۆچ ئەگرین
ئەمە نەریتی دەرەبەگییە
ماڵمان لە باخی پورە بەگییە
ئیستایش پەیجۆری شەڕەگەڕەکم
پێم خۆشە خۆشەی دارو کوتەکم
لەشم بە کوتەک وا ڕاهاتووە
دیاری بەهەشتە بۆ من هاتووە
نالی (ولی)یە ڕاست بەم وتنە
کە دەڵێ تووتن خەرجی سووتنە
لە پاش هەشتا ساڵ ئەوا هاتە دی
پار خێل بووین خۆمان بەدوانە ئەدی
لە دوای شیرینی تاڵی زۆر تاڵە
مەترسن ئاخری خێرە ئەم حاڵە

لە پرێ کە خۆی بە کوڕێ زانی
تێگەیشت هۆشی چۆتە میوانی
خۆ خوا ئەیتوانی بە (کن فیکون)
بیخاتە سەر یەک بارەگای گەردوون
بۆ چاولێکەری هەفتەی پێ خایاند
ئەمە پەندێکە بە ئێمەی نواند
عەقلی تەجرەبە ڕاستە سەرناکا
بێ بەراوردە کە سەر دەرناکا
هەرچی کە هەڵساو کەوتە سیاسەت
تەماشا دەکەی بوو بە سیاسەت
جووجەڵە سەری لە هێلکە جووقا
تویکڵ کون دەکا لە ژێر دەندووکا
خوا ویستی جیهان بڕژێ بەیەکدا
لە پێشدا سەلم و تووری تێک بەردا
غیرەتی میللی ئەمەندە پاکە
پیاو لە کوشتن و بڕین بێ باکە
کەسم نەدیوە وەک کورد ئازا بێ
لە ڕێی مەشرووعا هێند بێپەروا بێ
بەلام ئەوانەی ئەبنە پێشەوا
قوماشی گیانیان ئەکەن بە کەوا
ئەگەر ڕاست ئەکەن خۆیان تێ هەڵچن
نەک ئەوان تووش کەن سووکێ بۆی دەرچن

ئـەو کـەسـەی ژیـنی کـوردیم ناناسـێ
قـوڕگی ئـەگوشـم هـەتـا ئـەتاشـێ
تـەنـافی ئـەسـتۆم تونـدتر ڕاکێـشە
هـەتـا دەپچـڕێ بـەگیـەو کێـشە
گوریـسی هێنـد تونـد ڕاکێشا پچـڕا
کـەوتو تـەتـەڵـەی سمـتی وەرگـەڕا
بـەڵان ئـەو سمـتی بـە شـەق خـاراوە
پێـستی ئـەسـتوورە ڕەش هـەڵـگەڕاوە
نـازانم بـەخـتی کـورد بـۆچ وا ڕەشـە
لـە مووچـەی ڕەشو سـپی بـێ بـەشـە
لیـسی کوێریمـان لـێ کـەوتۆتـە نـاو
کـەس ناپـارێزێ، ئـەشـکێ سـەرو چـاو
ناچـارین ئێمـەیـش لـە ڕاسـتی کـوێران
بـۆ پارێزگـاری دەسـت بـەینـە گۆچـان
چاومـان لـەوەبـو کـە کوێخـای خێـڵێ
سـەگ دەرکـاو نـووزەی نـازی نـەیـڵێ
کە چی وا حۆل بوو زەق زەق ئەیـڕاوانی
لـە چـەنـدو چـوونی ئێمـەی نـەزانی
خوا یـار بێ ئێمـە ئـەحمـەدی سوارەیـن
خـاوەن (قـەدارە) و سـاحیب نـەقـارەیـن
سـا، مـێم بـۆ بێـنن بـڕوانن نێـرم
ئـەو نێـرە پـیرەم بـە مێچکـە فێـرم

گـوێم شـل کردبـوو چـاوم ئـەیـڕوانی
بـــۆ دەنـــگ‌و باســـی ڕازی دیـــوانی
هـەر کـەس بـە ڕەنگـێ لـە جیهـان ئـەدرا
ئەیانگوت ڕێکێ‌و ئاشتی دوای شەڕ کـوا
ئـەڵـەمـان چـاوی لـە بـەشـی زۆر بـوو
بـە زۆر بـوو، بۆیـە بـە شـەڕو شـۆڕ بـوو
سـوێندخواران هـاتن بـەرهـەڵستیان کـرد
بـە هـەر ڕەنگـێ بـوو وا لـە ناویـان بـرد
هەموو بـەرودوا ئـەیـانگوت بـەیـن بـەیـن
بـۆ ئاسایـشی جیهـان شـەڕ دەکـەیـن
واتـەیێکـی جـوان کـەوتبـوە سـەردەم
چـەنـد هیـوادار بـووین بۆ سیلمی عالـەم
منیش جـار بـە جـار پێـی پیـدەکـەنـیم
ئــەمگــوت درۆیــە بــەو هیوایــە نــیم
چونکـو ئـەورۆژەی خـوا دنیـای دانـا
ئــەم ناکۆکییــەی دانــا لــە بــەینــا
خوا کە ئـادەمی لـە بـەهـەشـت دەرکـرد
فـەرمـووی دوژمـن بـن بـە درشـت‌و ورد
قابیـــل و هابیـــل لـــە ســـەرەتـــاوە
ئـــەم کوشـــتنەیـــان خـــستە دنیـــاوە
هــەروا ڕۆییــوە هــەروەخــاش ئـەڕوا
بـە سـیلمی عالـەم چـۆن بکـەم بـڕوا

خوا دوازدە کەلووی خستە ئاسمان
کە ڕۆژ بەوێدا بڕوا بە ئاسان
ئەم دوازدە کەلوە حیسابی ساڵە
بەو حیسابەیە وا ڕۆژ عەودالە!
ئەم (باوەخولێ)و بازبازێنێ ئەو
چاو شارکێی ڕۆژوو خۆنواندنی شەو
یارییەکی چەرخە (بابی، بایی)یە
(عدد السنین و الحساب)ی یە
سوورەی یوسنە ئایەی پێنجەمین
(لتعلمون بلاغ مبین)
سەری ساڵ جێگەی ڕۆژ کەلووی بەرخە
ئەگەر ئەتوانی ڕۆژێکی بەر خە
هەروەک دوانزە مانگ ساڵێکی ناوە
بەدوازدە ساڵیش دەورێک تەواوە
بە حیسابی تورکی ساڵ ناو نراوە
بۆ ئەم ساڵ ناوی سەگ دانراوە
گەردشی ئەم ساڵ لە خووی سەگایە
بڕوانین کێمان بۆ دێتە کایە
پێلاو وەرگێرن نامەرد سەگ لوورە
هەوری سورەو ڕووی لە شارەزوورە
ڕاستە، خوا، شەڕی بۆ سەگ داناوە
ئەم ناوە، گەری، دوور بێ لەم ناوە

زولــفی پــەریــشان بــۆ یــار پــەســندە
داوی دلانـــەو بــۆ مــل کــەمــەنــدە
پــەریــشانییەکــەی بــەخــتی کوردانــە
کەس ڕاناکێشێ‌و خۆی سەرگەردانە
مــوی زەنگـــی یــەکــن لــە بتیاتــەوە
شـــانەیـــش ناتوانـــێ لێکیـــان کاتـــەوە
خۆزگە وەک تووکی قولەڕەش ئەبووین
دەئالاینە یەک هیچ تێک نەدەچوون
شۆخ‌و شەنگیی یار بە دەمی تەنگە
دەمــی فــراوان بــۆ جــەمــاڵ نــەنگــە
بــەش‌و نـــسیبی کـــورد دەمـــی یـــارە
ئــەمــەنــدە تــەنگــە دەم بــە هـــاوارە
ئاسمـــــان ملـــــی دانــــەوانــــدووە
کـــورد دانانـــەوێ بۆیـــە مانـــدووە
لێی گەڕێ توخوا با هەر سەربەرز بێ
نەنگە بۆ گیانی بە ترس‌و لەرز بێ
لــە ڕێــی میللــەتدا مــردن مــەردییــە
مـــردن مردنـــە لینگـــەفـــڕێ چییـــە
ئـــازادە ســـەری کـــەوتـــە کلێـــشە
بێـستوونی ستەم ئـەبـڕین بـە تێـشە
بــەڵام داخــەکــەم ئێمــە فــەرهــادین
بە تەفرەی شیرین وا ڕەنج بە بادین

بێتــو بــۆ کــاری جیهــان تێکۆشـــی
ئــەبــێ بچیــە ســەر ڕێــی فــەرامۆشـــی
ئــەگینــە مــردن وا لــە پــێش چــاوە
ژیــانی بــە تــرس تــامی نــەمــاوە
ئــەگــەر خــوا نیــسیان نــەدا بــە ئینــسان
کــێ تێــدەکۆشــێ بــۆ چــوار ڕۆژ ژیــان
بــەڵام کــێ هــەروا مــەرگــی لــە بــیرە
ئــەم دونیــای دوونــە بــەوە ڕاگــیرە
هــەیــە موحتــاجو پــیرو نــەخۆشــە
بـەو ڕەنگــەیــش هێــشتا مــانی لا خۆشــە
هــەتــا لێــوی گــۆڕ دنیامــان ئــەوێ
پێغەمبەر فەرمووی کەس تیا ناسرەوێ
لـەگـەڵ یـەکێـکـدا ئـەمرۆ دووبـەدوون
چاوتان لە یـەکـە لـەگـەڵ یـەک ئـەدوون
کـە لـە یـەک بـڕان خـەوە یـا خـەیـاڵ
لـە پـڕ ئاشـەوان ئـەڵـێ ئـاش بـە تـاڵ
ئــەمانــە لــە بــیر خــۆت ئــەبــەیتــەوە
بـە خـەیـاڵ عـومرت نـوێ ئـەکـەیتـەوە
هـەتـا پـیر ئـەبی زۆرتـر شـێت گـیری
بـە دەسـت نـەفـسەوە دیـلو ئـەسـیری
بــە دەســت تــۆ نییــە سروشــتت وایــە
بـۆ بـەقـای جیهـان مـەبـەسـتی خوایـە

یـــاران هـــاواره دز ئـــەمفرۆشـــێ
خـۆم ئـەڵـێم نێـرم ئـەو هـەر ئـەمدۆشـێ
کـەوتووینـە دەورێ دزیـی هێنـد بـاوە
کـەسـێ پێـی بـڵێی ڕاسـتە نـەمـاوە
مێـــویکم هـــەیـــە تریـــی پـــایزە
کـە خـۆم ناشـتومەو لـە لام ئـازیزە
هـەرچـی ئـاو بـەرە سـەری تـێ دەکـا
بـە بـەرسـیلەیـی کۆشـی پـڕ دەکـا
وا وتمـان ئاوبـەر (بێـزوو)ی پـێ دەکـا
پیـاوی مالـی بـۆچ پـەلـەی لـێ دەکـا؟
هـــەرچـــی دێتـــە لام فێـــری دزییـــە
تـــا ســـەر بـــاوەڕی مانـــەوەی نییـــە
ئـــەڵـــێ: نـــامێتم ئـــەو بـــێ بـــە تـــرێ
دوای من ئەوی دێت گوردی لێ ئەگرێ
بـــەو خـــەیاڵـــەوە ناترســـێ لـــە خـــوا
نـاوەسـتێ حـەڵـوای بـەرسـیلە بخـوا
دەورێکـە ئـەمـڕۆ هـەرچـی کـەوتـە کـار
دەســـتەو دائـــیرەی ئـــەخاتـــە بـــازاڕ
لـەگـەڵ ئـەو گـۆڕا گـشتیان بـە جـارێ
وەک هەرمێ کرمێ ئەکەونە خوارێ
هیـوای وەزیفـە لای کـەس نـەمـاوە
بۆیـە پێـشدەسـتی ئـەمـەنـدە بـاوە

بیستوومەو ڕاستە شەخسێکی گەورە
کە یەکە پیاوە ئەمڕۆ لەم دەورە
بە تایبەتی چەپەوانەیە
بۆ کونی بەرتیل تۆپەوانەیە
بە چەپ ئەنووسیٰ‌و مەرج ئەباتەوە
خەریکە چەرخی چەپ ڕاست کاتەوە
دەستی چەپ هێزی لە ڕاست زۆرترە
چشتێکی‌تری لا پێویست‌ترە
ئەڵێن: کاتیٰ مار چووە کونەوە
کە کلکی دیار بوو ئەیدۆزنەوە
کە بە دەستی چەپ کلکی ڕاکیشی
لە دووی دەستت دیٰ بە نەرمی و خۆشی
خۆ بە دەستی ڕاست تەکانت دایە
کلکی ئەپچریٰ‌و سەلکی دەرنایە
ماری وای تیایە پارتی ئەم دەورە
بیٰ ئیجازهیە بە پێچ‌و دەورە
بە ڕاست بە چەپ کلکی ناگیریٰ
بە هێزی کلکی (ئێسک) تێی ناگیریٰ
وا کورە شێخێک کەوتە ئەوناوە
باوکی لە مارو هار نەترساوە
هیوامان بەوە غیرەت بکێشیٰ
کەلکی گەل بگریٰ‌و زەرگێک ڕاکێشیٰ

میـــوەگـــەنانــە چاوێـــشە لـــە نـــاو
خۆت زۆر مەخەرە بەر تیشکی هەتاوە

هـەتـاو کـە زسـتان نـاوی خۆشـیە
هـاوین (سـەبـوونی) بـۆ نـەخۆشـیە

بۆ کورِ ئەچووینە سەرِ بابەگورِ گورِ
گرِ گرِ وەرگەرِا لێمان بوو بە گرِ

ئەمسال لافاوی ئاو شاری ئەبرد
ئاوی زیندەگیی ئێمە وەشکی کرد

پیـشەی گـەردشـی ئاسمـانی شـینە
لـە لایێ شـایی لـە شـوێنێ شـینە

دنیـا لـە خولـقی پـشیلەدایـە
بـە مێچکـە مێچکـە لـە بـاوەشـتایە

کە ویستت نەختێ بۆت پێ بکەنێ
لە پرِ بە چرِنووک دەست ئەرِنێ

سـەگ لـە پـشیلە بـەوەفـاترە
پـشیلە دەرکـەو گـەمـاڵ راگـرە

گەنم گران بوو لەبەر کەم نانی
زۆر کەس دەستی کرد بە ورچەوانی

دونیـا وەک رێـوی بـە فرِوفێـلە
هەرکەسە لە دووی کاری خۆی وێلە

ئێمەیش وەک کەروێشک رۆژ نووستوو و کاسین
تا دیاردی نەکەن لە خەو هەڵناسین

بــو دەســـتەڵاتی ئـــەم بنیـــادەمـــە
هـەرچـی بـۆ دانێـت هێشتا هـەر کـەمـە
بـە ئـاگر سـەهـۆڵ دێنێتـە مـەیـدان
برووسکەی کـردوە بـە پـەیکـی جیهان
لـەوبـەری دنیـا واتـەیێـک ئـەکـرێ
لەمبەری دنیا خەڵک گوێی لێ دەگرێ
گـــاه ســـلێمانن لـــە ڕوی هـــەوادا
گاهـــێ یۆنـــسن لـــە نـــاو دەریـــادا
تـا زیـاتر عـیلمو فـەن بـێ بـە ئاکـار
بـۆ قـەلا چـۆی یەک ئـەیهێننـە کـار
قونبولـــەی زەڕییـــە مـــاوە دەرکـــەوێ
کـەی بـێ شـاریکیتـری بـەرکـەوێ
هێشتا تێـر نـەبـوون لـە یـەکتر کوشـتن
تـازە دۆسـت لـە یـەک ئـەبن بـە دوژمـن
بـــا بـــڵێن ئـــەوان وا دەوڵـــەتـــێکن
خاوەنـــدی ســـوپاو بـــە ســـەروتـــێکن
نـــازانین ئێـــرە چـــی لـــێ قـــەومـــاوە
هیچ کەسێ لـە سـەر ڕێـی خـۆی نـەماوە
لاپایتـــەختـــا ئـــەحزابـــەو ئیـــزراب
لایـــی ئۆپـــەراو لـــە لایـــی ڕوبـــاب
هـــەر ئیعـــتیرازەو تـــەنقیـــدەو تـــوانج
نـاوەسـتن نانـێ بـرژێ لـە سـەر سـاج

ئەیانگوت جاران بۆ ماران گەستووە
تریاک لە عێراق بۆ شاران ئەچوو
ئێستا ئەمەندەی مار تێ خزاوە
تریاکی ماران تۆوی بڕاوە
بەلام تریاکی کێشان بێ کێشان
کە بە دوکەلی زۆر کەلی پێشان
زۆر کەس سەرمەستی بەنگە دەبەنگە
فەقیرو هەژار تیاچوو بەم ڕەنگە
بەلام بۆ ئێمە دەور گۆڕاوە
ناوی سووکیمان لە سەر نەماوە
خۆرمایێکیان بوو وشکی مشک مژە
کە پێیان ئەگوت: خورمای کوردە کوژە
ئێستا کوردکوژە بووە بە زوهدی
برایەتیەکمان بۆ هاتۆتە دی
بەلام کورد هێندە خورمای خۆش ئەوێ
لە هەر شوێنی بێ شوێنی ئەکەوێ
تەرسی کەرەکەی جەجاڵ خورمایە
بۆیە ئەمەندە کوردی لە دوایە
گەزۆ بە قەومی مووسا دراوە
ئێستا لەم خاکە بۆ ئێمە ماوە
گەزۆو دۆشاوو خورمامان هەیە
نالەی دەم تالی ئیتر تا کەیە

زانایـان ئـەڵـێن کـە ئـەم جیهانـە
شـوێنی یـەک کوشـتنی زینـدەوەرانـە
هـەروا بڕوانـە هـەرچـی گیانـداره
بـەسـەر خـوار خۆیـا زاڵـەو زۆرداره
پشیلەی بۆ مشک تانجی بۆ کەرویشک
گورگ بۆ بزنو مەڕ بۆ کەری بێ مێشک
جگـە لـە مانـەیـش لـە نـاو خۆیانـا
سـەگو بـەرانو بـارگیر شـەڕیانـە
بـەلام هـیچ کامیـان وەک ئـادەمیـزاد
خـەرمـانی گیـانی یـەک نـادەن بـە بـاد
جـاران بـە شـیرو تـیر کـەم ئـەکـوژرا
ئێستا بـە بۆمبـا لـەش کـەوتـە سـەحـرا
بـە گونـاهی خـۆی ئـادەم دەرکـرا
مـیراتی شـەڕی بـە ئێمـە بـڕا
لایێـک خـوا فـەرمـووی (ولا تـذروا)
لایێکـیش (بعـض لـبعض عـدو)
هـەمـوو تـیرەیێـک بوونـە بـرای یـەک
لـە نـاو ئێمـەدا مـاوە شـەڕەسـەگ
دەسـتی سیاسـەت تێکمـان بـەرئـەدا
وەک پەڵ ئـەماندا بـە کەللەی یـەکدا
خوایـە کۆنـەکـان ئـەگـەر بکـوژی
ئـەوسا ئـەتـوانم بـڵێم کـورد ئـەژی

سێ کوچکەی کوانووی دەوڵەت و نەرمی
ئەشێ یەکسان بێ بۆ بەرزو نزمی
کە پێچکەیێکی کورت بێ ئەمووستێ
مەنجەڵ لە سەری ڕاست ڕاناوەستێ
بەهەر لایێکدا چەوت بێ ئەڕژێ
چێشتەکەی بە سەر زەویا ئەپرژێ
دامەزراندنی دەوڵەتیش وایە
تێکڕا موساوات ئەیخاتە کایە
ئەمەوێ بڵێم نابێ کورد کورت بێ
ئەبێ بۆ خزمەت پێشکەوتوو و گورد بێ
ئەبێ پێک بیرێن نەوەک لێک ببڕێن
چونکوو بۆ غایەی ژین لە سەر یەک ڕێن
ئەگەر بێ و پاشقول لەیەکتر بنێین
لە ڕێگەی ڕاستا هەردوو هەڵئەنگوێین
چەند خۆشە دوو دەست بەهێز تێکۆشێ
گوزەرانی خۆی بەزۆر ڕاکێشێ
لە نەبوونییە ئەم گروگاڵە
ئەڵێن تەبەقی پڕ ئاشتی ماڵە
ئەوی هەیەتی بەرچاوی تێرە
لە ئازایی‌دا نموونەی شێرە
لوی بە دراو وەک (بابەعەلی)
ئیشی وا ئەکا پێی ئەڵێن: وەلی

کە خوا بیەوێ یەکێ بکا بە پیاو
ڕێکەوتی ئەوتۆی بۆ ئەخاتە ناو
زۆر بە ئاسانی پێی سەردەکەوێ
بەختی دوژمنی لە ڕاست ئەخەوێ
دوو زۆردار ئەچن بەگژ یەکترا
لە هەردوو لاوە ئەبێ بە هەرا
یەکێ لاولاوە کە تێدەفکرێ
ئەوەیان چاکە لای ئەو دەگرێ
خوایش دیارە پشتی چاکان بەرنادا
بەدکار دەخنکێ زوو دێ بە لادا
کە بەدکار کەوت‌و پیاوی چاک سەرکەوت
یاریدەدەری پاداشی بەرکەوت
ئەڵێ کاکە تۆ کە یاریدەت دام
ئیتر چاودێری تۆ فەرزە لە لام
کەواتە ئیتر سەربەست ڕابوێرە
بۆ بێگاری کەس مەچوورە گیرە
باری بێگاری جدەوی کردی
دارو فەلاقە لە ناوی بردی
بە دیموقراتی ڕو بکەرە هاتی
خزمەتت زۆر بێ بۆ خۆولاتی
بیرت بێ زولمت چەند پێ گران بوو
قەومت بە ستەم چەند ناتەوان بوو

گەورە ئاوی ڕشت بچووک پێی لێ خست
بە بیانوو پەتیان بۆ بچووک هەڵخست
دەستەی هەمەوەند ئەچوون بۆ تالان
شوێنیان ئەکەوتن خوێڕیو منداڵان
ئەوان دەردەچوون تالانیان ئەبرد
دوای ئەوان ژنو منداڵیان ئەگرت
بانق هاوار ئەکا پارە لای منە
بۆچ ئەگەڕێن لەم کونو قوژبنە
تانەی هاوچەشمی لە سەر چاواتانە
پێی نابینن ئەم کوشکو هەیوانە
دزی ملیۆنەر پێی سەرئەفرازە
بۆ ئانە دزە ئەم شەقو گازە
هەندێ لەوانەی کە پاس ئەدێرن
بە کەر ناوێرن بە کورتان شێرن
دەردی گرانمان (پارتیزانی)یە
ئەم دووبەرەکییە لە نەزانییە
غەرەزی شەخسی بێ ئینسافییە
ڕەش هەر ڕەش پیشەی کۆنی جافییە
تا بۆ وەزیفە پیاو هەڵئەبژێری
دڵنیاییشی باش پێ نەسپێری
کەس لە وەزیفەی خۆی ئەمین نابێ
بێستانیش ئەبێ هەر بەڕەڵدا بێ

جەژنێکمان ڕۆیی جەژنێکمان ماوە
هەر لای خوا ماوە ماوەی بێ ماوە
هیوامان هەیە هیوای بە خوایە
(من یتوکل، حسبی)ی لە دوایە
ئەرکی گرانیو گەرمای ڕەمەزان
ئەمانخاتە ناو فێنکی ناوجەژنان
چەند خۆشە لە پاش تاڵی شیرینی
لە شوێن ترسی شەڕ موژدەی ئەمینی
دەوڵەت پارێزی تا لە بەینا بێ
باوەڕم کردوە ئیتر شەڕ نابێ
لە ڕووی زەمیندا (موالید) سیانە
دەوڵەتیش سیانە هەر سێ سێیانە
ئەوی بیەوێ سەری نەیێشێ
بەشێ هەڵگرێو دوانی بیەخشێ
پارووی زل گەرووی تەنگ ئەدڕێنێ
زۆریشی لێ بکەی پیاو ئەخنکێنێ
تەماع کەمیش بێ زیانی زۆرە
دەستووری ئاشە باراش بە نۆرە
لە زوو ئێمەوە باراشیان لێ کرد
ئاشیان ئەگەڕێ لە سەر خۆ ورد ورد
ئەو هیوایەمان خوا لێ ئەسێنێ
بۆنی خەپلەیان ئێمەیش ئەژێنێ

ئـەم بـەنیـادەمـە هێنـد دەمدەمییـە
ئـاوی زینـدەگـی لـە نـاو دەمییـە
کاتێ کە کەوتە سەر کورسیی مەسنەد
ئەڵـێ وا چـەسپیم هـەتـاکوو ئـەبـەد
خـۆی بـەڕەنگێکـیوا، لـێ ئـەگـۆڕێ
لای وایـە، هـەرگیـز ناچێتـە گـۆڕێ
بـەو هـەوایـەوە تـا لـەو بانـەیـە
دەبـەنگـی بـەنگـی بـانووی بانـەیـە
گونـای کـەس نیـە لای خـودا خواستە
(ان الانـسان لیطغـی) ڕاستـە
ئاگـای لـە چـەرخـی کـەچڕەفتـار نییـە
نازانـێ دنیـا پایـەدار نییـە
لـە پـڕ ئـەبینـێ لـە پێنجوینـەوە
بومـەلـەرزەیـی هـات بـەقینـەوە
بـانیژەی خولیـای ڕووخانـد بـە جـارێ
لـەو بانـە بـەرزە زرم کـەوتـە خـوارێ
شـیری حوشـتری سالـحی ڕژا
پریـشکی میـزی میـزی لـێ پـڕژا
هـەزار جـار واتـەی وا بێـژراوە
دەردی خـەڕۆیـی وا چێـژراوە
نیـسیانی ئینـسان ئـەمـەنـدە زاڵـە
لـە ڕاستـی تـەمـاع زۆر کـەس منداڵـە

ئەیلوول هات گوڵزار ناوی لوول و مەلـوول
گــەلاڕێزانـــەو تـــۆزو گـــەردەلـــوول
داخـــم ئـــەو داخـــە درەخـــتی بـــێ‌بـــەر
گـــەلای نـــاوەڕێ‌و وا ئـــەیباتـــە ســـەر
ئـــەوانـــەی کـــەوا بـــەرمـــان بـــۆ ئـــەگـــرن
زســـتانیان لـــێ هـــات لـــە ســـەرما ئـــەمـــرن
ئای وەیشوومەی شووم چـەنـد بـێ بـاکی
گیاو گـوڵ ئـەمرێنـێ‌و پێـی فـەرەحنـاکی
لایێـــک فـــەرتـــەنـــەی هـــەوایـــی هـــەوا
لایـێ ســەر زەمـین وا پیـاو، پیـاو ئـەخـوا
جاران هەر زەنگیـی باربـار پیـاوخۆر بـوو
ئێـستا مـەدەنـیش فێربـوون، وا زۆر بـوو
ئـەوان زۆردارن بـا بـڵێن گـەڕ ئـەکـەن
بـۆ موسـتەعمـەرەی زۆرتـر شـەر ئـەکـەن
ئـەی ئێمـە بـۆچی وا تێـک هـەڵـەچـین
بە بێ شیر، وەک شێر لـە پـڕ هـەڵـەچین
لـەبـاتی ئـەوەی دەسـتی یـەک بگـرین
لە بـارەگـای خـوا تێـر بـۆ یـەک بگـرین
جامیعـــەیێـــک بـــین تێکـــڕا عیراقـــی
قـــەومێکـــی ڕاقـــی نـــەوەک فیراقـــی
بـــەڵـــکوو پێکـــەوە بـــە خۆشـــی بـــژین
بـــە دووبـــەرەکـــی بـــۆچ بکـــەوینـــە قـــین

جاران تەناف‌باز لە ئێران ئەهات
بە سەر تەنافا ئەکەوتە تەرات
لە ژێردا پیاوێ بوو کوڵەبنە
ئەو ئەیگوت: هونەر هونەری منە
ناویان لێ نابوو (فس فس پاڵەوان)
یەکی نەدەکەوت بەدەم و زوبان
(فس فس پاڵەوان) تەنیا یەکێ بوو
ئێستا لە شوێن ئەو سێو چوارێ دەرچوو
بە فەندو فێڵی فەننی وا فێرن
بە شوێنی بەرزا «جۆ» هەڵدەگێرن
زەمانی عیساو پێغەمبەری جوو
درۆیان ئەکرد روویان ڕەش ئەبوو
ئەم زەمانە ڕاست ڕووی پیاو ڕەش ئەکا
پیاوەتی پیاوی پیاو بێ بەش ئەکا
بەدکردەوەیی ئەوەندە باوە
خۆمیشی تیابم ڕاستگۆ نەماوە
زۆریشمان ماوە بۆ دەوری مەهدی
ئاواتی پیاوی ڕاستگۆ بێتەدی
کە (محمد) هیچ بەمانە ناکا
مەهدی ئەمانە چۆن ئیسلاح ئەکا
خواستی خوایە ئەم دەروو دووکانە
ئەفراسیاو خراپ کاوس بەهانە

ئێمــــه كــــردەوەی بــــاوو باپیرمــــان
شـــیروەشـــێنییەو ئـــازایی‌و مـــەیـــدان
ئـەڵـێن شـیری دا لـە تـەوقـی سـەری
دایـدڕی هـەتـا بـەنـدی كـەمـەری
بــە پالــەوانی ناویــان دەردەكــرد
هەرچی ئەیبینی سوجدەی بۆ دەبرد
كوشـتن ئـازایی‌و ڕاوو ڕووت هونـەر
بـەم ڕەنگـە زۆری بـۆ دەچـووەسـەر
جـەردەیـی غـەزوە، جـەریمـە حـەلال
تێكڕا هاوبەش بوون دزو خاوەند مال
سـەرمایـەو سـەروەت ڕم‌و ئـەسپێ بـوو
لـە چلكا لـەشیان پڕ لـە ئـەسپێ بوو
خزمـەتكارییـان بـە فـەخـر ئـەزانی
تالانیــان بــۆ لای ئاغـا ئـەهــانی
ئاغـایش لـە هیچـە ئابـڕووی ئـەبـردن
لــە تــەویلـەدا حـەپـسی ئـەكـردن
ئـەپارانـەوە لای خـوا بـە شـكات
ئەیانگوت خوایە چیمان بەسەر هات
دەنگی غەیب ئەیگوت هەی وا لێ كراوە
خۆتــان یاریـــدەی زۆردارتــان داوە
هـەرچی كـە پشتی زۆرداری ئـەگرێ
خـوا زۆری ئـەوی بـەسـەرا ئـەبـڕێ

دنیــا هــەر ڕۆژە لــە ســەر ڕەنگێکــە
بــۆ بــووکو زاوا بــە ئاهــەنگێکــە
بــەنی ئیــسرائیل ئــەدا بــە مووســا
موســا لــە پێــشا لــە فیرعــەون ترســا
دوایــی خــوا وای کــرد بــەنیئیــسرائیل
کەوتنە شــوێنیو فیرعــەون کــەوتە نیــل
عیــسایش بــەو هــەمــوو مــوعجیزەیــەوە
دامــابوو بــە دەســت قــەومــەکــەیــەوە
گا، گوێرەکە خواو، گا خوای هەیکەلان
خــوا بــۆ کــەیفــی خــۆی هێنانیــە مــەیــدان
دوای هەموان هیتلەر پێش ئەڵەمان کەوت
بەختی یار نەبوو بە (الامات) کەوت
ئینجــا بــزانین بــەر کــێ ئــەکــەوێ
ئاوتــەخــوازی دنیــاین بــۆ شــەوێ
تــارای بانقــەنــۆت ئــەدا بــەســەردا
بــە لارو لــەنجــە کــە هــات لــە دەردا
ســەرمــەشــقانەکــەی دیــنو ئیمانبــە
ئینجــا دوژمــنی بــراو خزمانــە
ئێمە لە سەر ئەو کە تێک بەردەبین
ئــەو بــەوە دێتــە کــەیــفو پێکــەنــین
ســەد هــەزار ملیــۆن مێــردی مــردووە
بــۆ هیچیــان تــەعزیــی دانــەگرتــووە

هەرچی پێی دەژین لە خۆراکی خۆش
لە دوای عەودالین بە هەولو پەرۆش
هەر ئەمەندەیە هەتا تێر ئەخۆین
لە دوای تێرخواردن دەستی لێ ئەشۆین
کە زیادەخۆری لە حەد سەرکەوێ
حەبی ڕەوانیو حوقنەمان ئەوێ
دوای ئەوە ئیتر هێندە زۆر ناخوا
تەمێ خواردوە بە پارێز ئەڕوا
بەلام دەولەتو پارە هەتایی
هەر دەلێ کەمە بۆم تێکە با بێ
موبتەلای پارە (امتلاء) ناکا
تا بە گۆڕەوشار ئەدرێ لە خاکا
پارە بۆ پیاوی خواپێداو چاکە
کە لێی ئەبەخشێ بە خێرو چاکە
دەولەت ئەوەیە کە وا لە دوا خۆی
ناوێکی چاکە بە جێی دێلێ بۆی
جاران دەیانگوت: بیرە لغاوە
لێرە ئەفسوونی بانقەنەوت باوە
لێفەی بانقەنۆت عەیب داناپۆشێ
دانا بۆ لەشی پاک تێ ئەکۆشێ
ئەمانە پەندی ڕێی ئینسانییە
چی بکەین مەیلی خەلق بە شەیتانییە

ئـەڵـماس و ئاڵـتوون چونکــە نایــابن
هێنـد خۆشـەویـستن وەک داک و بـابن
هـەرچیش کـە زۆر بـوو قـەدری نامێنـێ
بـا ئاوێنـەیـشبێ کـە پیـاو ئـەنوێنـێ
بەردی بەرزنجەیش وەک ئـەڵماس وایـە
ئـەو چونکـو زۆرە کـاری لـە دوایـە
تـەنهـا چـشتێکە کـە وا زۆر کـەمـە
کەسیش نایـەوێ ئـەڵـێ خـۆم هـەمـە
ناحــەقیـــان نییـــە کـــە نایانـــەوێ
هـەرچی بـووی نـانی پـێ دەس ناکـەوی
جـاران کـە گـەزۆ کـەبـوو شـەکـر زۆر
حەڵوای ساغ نـەبـوو سـا مـەگـەر بـە زۆر
ئێـستا کـە شـەکـر لـە نـاوا نـەمـا
حـەڵـوا بـوەتـە دۆشـاوی خورمـا
پـارەی فـرۆفێڵ کـەوتـە ئـەم نـاوە
دراوی حـەڵاڵ لای کـەم کـەس مـاوە
هـەر بـەو پـارەیـە ئـەچـن بـۆ مـەککـە
ئـەڵـێن: بـۆ حـەجـە تـۆ بـاوەڕ مـەکـە
بـۆ سـۆبندە بـڵێن: بـە قوڵـنجی کابـە
یـا، لابـەیـە، حـەج لـە نـاوا لابـە
هــەرچـی بتــەوێ بیکــڕی گرانــە
لافی وەتــەن و شــەرەف هــەرزانــە

هاونــــشینی بـــەد تـــەفــرەی ئیبلیـــسە
لــە ڕەکـو پــەیـداوەک خــوێتی پیـــسە
قامیـــــشەلانی وشــــکە دلـــی پــــیر
زوو، ئاگر ئەگرێ بە نالەی شەوگیر
کە دووکەڵ دەرکەوت ئاگری لە شوێنە
خــــۆت بپـــارێزە دڵ مــــەڕەنجێنـــە
گــوڵ بــە فرمێــسکی چــاو ئــاودراوە
بــۆ یــەخــەی زۆردار هــەڵــبژێرراوە
کاتێکــت زانی هــەڵــچەقــی لــە دڵ
ئەو گوڵەی گەلێ (کەڵ) ئەنێتە گڵ
جاران ئەسپێکیان ئەدا بە سوار چاک
ئەیانگوت سوار بەو لێی خورە بێباک
ئێستا بەوشەرتە ئەسپ ئەدەن بە پیاو
نابــێ لێــی خــوڕێ بــە غــارو بــە تــاو
دێێــک هــەریــەکــە پیــاوی پیــاوێ بــێ
موختــار بــلێ چــی دز لــە نــاوی بــێ
(پــارتیزانی)یــەو ڕۆژ ڕۆژی دەســـتدار
هەرکەسە دەستەی خۆی ئەخاتە کار
جــاران ئــەیــانگوت ئــەهــل بــۆ ئیــشە
کــەچــی ئیش بــۆ پیــاو بــووە بــە پیــشە
هیوامـــان وایـــە دەســـتەی ئـــەمجـــارە
تـــەرتیبێکـــی بـــاش بـــدەن بـــەم کـــارە

زۆر کەسم دیوە حەز لە گۆشت ناکا
هەیشە دوژمنە لەگەڵ جێی پاکا
هەندێک ناوێرن مریشک سەربڕن
هەیشە بە زۆری کوشتن ئەخوڕن
... ئەیگوت بۆیە ئەقچێنم زەلام
لنگە فرتێکەی زۆر خۆشە لە لام
دەلەتیار ئەیگوت کە شەڕ کەوتە ناو
پەرێزت پاک بێ لە دروێتەی پیاو
ئەمانە مژدەی دیموقراتی بوو
بۆیە وا ڕوومان لە نەهاتی بوو
ئێستاکە کوشتن باوی نەماوە
تالان و بڕۆ و قرپ و چرپ باوە
هەرچی دەستی بوو کۆئەکاتەوە
گەلێ کەس لە خۆ کۆ ئەکاتەوە
ئەڵێن (مەهدی) دێت لەو ولاتەوە
گورگ لەگەڵ مەڕا ئاو ئەخواتەوە
مەپوندار بەمە کەس دڵنیا بێ
ئەم سەرزەمینە ئەمەی تیا نابێ
بەلام هی جەجاڵ ڕاستە هەڵساوە
کەوتووینە شوێن کەر بەهوێ خورماوە
بەرایی دەرکەوت برا (دوبرا)یە
برا بەزەیی بە برادا نایە

خــوا بۆیــە ئێمــەی نــاردە ســەر زەمــین
دوژمــنی یــەک بــین بــە شــەڕو بــە قــین
نابــێ ئــادەمیــزاد بــە شــەڕ نــەبــێ
بێ شـەڕ بـێ، ئـەبـێ هـەر بـە شـەر نـەبـێ
ئـەوانـەی ئـەڵـێن: حـەز لـە شـەڕ ناکـەیـن
دیمــوکراتینو مائیــل بــە چاکــەیــن
هەموو سەرکـردەی شـەڕی ڕابووردوون
لـە ژێـر پاڵـتۆوە تیـغ لـە یـەک ئـەسوون
ئەو ئـەمریکایـەی ئـەیگـوت (مـون زەتـۆ)
دونیای شلەقاند هەر وەک (مەشکەی دۆ)
ئــەویتریــشیان وا ســەر بــەرد ئــەگــرێ
ســەد خاڵــۆ خاڵــۆ کــەڵــکێ نــاگرێ
ئــەمــی تریــشیان لێمــان تــۆراوە
لابــەلا بــە قــین لــەولا وەســتاوە
ئێمــە واچاکــە کــە ببینــە ســەیرکــەر
لـە سـەر گـردێ بـین لـە لـەشکر بـەدەر
لای معز... شــیرینی بخــۆین
بـۆ نـوێژ دوای نـەوەی عـەلی بکـەویـن
بــەلام شــیرینی شــەکــری تیــا نــەبــێ
وا چاکە (چا)کەیش نیـوەی (گیـا) نـەبێ
هــەی هــوو ئــەمانــە خــەیــاڵ پــلاوە
ئێمــە و خۆشــبەخــتی ڕەتمــان بــلاوە

ئــەگــەر دانایــتو هۆشــت بــەگــیرە
لــە نــاو مــەلاندا کــام مــەل بــەشــیرە
مــەڵــێن مــەبعووســی بــە ڕاو تــەدبــیرە
قــڕەقــڕەی قــەل هــەر بــۆ هــەنجــیرە
فڕکــەفــڕکی مــەل بــە شــوێن دانــەیــە
هــەرچــەنــد قیــسمەتــیش ئــاوو دانــەیــە
چــی بکــەن هــەی هــاوار نــەفس زاڵــمە
مــن نــەفــسم تــۆڕاوە ئــەمــە حاڵــمە
ئــەوی هــەڵــکردی بــە ئــەنــدازەیــە
گــــوزەرانیـــــشی بــــە شــــیرازەیـــە
مــەڵــێن: ئــەم خــەڵــکە وا تــەماعکــارە
داوود پێغــەمبــەر کــەوتــە ئــەم کــارە
دوایــی پێغــەمبــەر ڕێــی تــەمــاعی بــەســت
پــشتێنی لــە ســەر گۆشــتەوە ئــەبــەســت
تــورک وتوویــەتی (بــەتــەر قارداشــم)
(ازە جــــک اشـــــم اغریــــــنز باشـــــم)
هەیشە کــە چاوی بە بانقەنۆت کەوت
بە غــار بۆی ئەچێ نەوەکا بە ڕەوت
بۆ دەڵــەمــەندی (ڕەشــت)ە ئەم بووکە
تا بــاری قــورس بێ ئەو ئەڵــێ: سووکە
بگــــرەو بـــــەردە بـــــۆ لێفـــــەی مـــــەلایـــــە
کــێ دەڵــێ دووگــی چــەور بــە بــەلایــە

زستان هات هەژار خەمباری داره
لای دەولەتیش تەری بەهاره
هەندێ خۆشحالن (قابینە) گۆڕا
بەلام گرانی قاپی نەگۆڕا
ئاسایش بۆ لات مەگەر لە گۆڕا
پیاوی بە هەلات هەروا لە گۆڕا
کە مەبعووسی بێ خەیالی شەوت
ڕاکشێو بنوو با بێتە خەوت
خۆشی بۆ ئەوەی کە خەیالباز بێ
نەک بە ئەفسانە چاوەڕێی باز بێ
تاریکایی شەو ئێواره دیاره
کوا میراتی کەر بۆ کەمتیاره
یاریی جارنمان بابی بابی بوو
سوار بوون بە پرسی ناحیسابی بوو
ئێستا فوتبۆلە حیساب بە گۆلە
تەنها بابیعی بە (ڕۆل)ە ڕۆلە
فوتبۆل ویرگولی بکەوێتە نێو
بە شێوەی جلفە ئەبێ بە جنێو
ئەلێن: بێ ئەرخە ناکەویە کایە
بە مێردێ نیە ئەویش بە خودایە
پارەی دەولەمەند دەست شل دەکا
بەخیلی زۆر جار تەوق لە مل دەکا

منداڵ بە ئاگر دەستی بسووتێ
پێی ئەڵێ بڤە کە دیی بزووتێ
ماران گاز لە خشەی مێروو ئەترسێ
کورد بە ئازایی لە هیچ ناپرسێ
ئەڵێن: ئازایی‌و نەزانی بران
خۆزگە ئەم دوانە لە یەک ئەبڕان
جوبرائیل دەستی موسای ڕاکێشا
ئاگری پێ هەڵگرت کە سووتا ئێشا
هەرچەند ئەو ئاگرە زوبانی سووتاند
بە زوبانی «پس» فیرعەونی پساند
ئێمە ئەمەندە سەرمان سووتاوە
وەک کەچەڵ تووکی سەرمان نەماوە
بەردێکین لە تویی قۆچەقانی‌دا
گەڕاین بە دەوری سەری خانی‌دا
هاویشتینیانە گوێلاکی خۆمان
بەم سەرگەردییە بووینە سەرگەردان
لە کاو ئالیکی گازر گەر تۆراین
بە فێڵی ڕێوی بۆ ... ئەبراین
ئەمانە هەمووی لە دڵسافیە
(من یتوکل) (حسبە)، کافیە
هێندەم زانیوە نابڕێتەوە
لەشمان سووک ئەبێ کە ئەبڕینەوە

لە ناو کارخانەی چەرخی ئەفلاکا
هیچ بەنیادەمێ لەوی‌تر ناکا
هەیە درێژە وەک عووچی عەنەق
هەر لە خۆیەوە دێتە محەللەق
تاکوو (نەڕنابیش) هەوساری ئەکا
دایئەمرکێنێ، نایەڵێ ڕاکا
(کوڵەوەبیاب)ی وایشمان دێتە ناو
سیفەت و قافیەی وەک یەکە تەواو
هەندێکی‌تریش هەیە جانمە
هەرچی لێی‌پرسی هەر نازانمە
دوو فریشتەی بەرز هارووت و ماروت
خستمانە چاڵی بابل بە جووت جووت
بۆن کە ئەمانگوت بە فەڕەنگی بۆن
بەو بۆنەیەوە نە ڕەنگ بوو نە بۆن
هیوایشمان هەبوو دەسی ئەوەشاند
لە سەر سەرقاپێ دڵی ئەڕەنجاند
ئەمانە کامیان وەکوو یەکترین
تا بێنە نائیب لە بەریان مرین
دەست لە کاری خوا نەدەین چاکترە
هەر بڵێن بەر بووک لە بووک جوانترە
ئای بۆ ئەو چاوەی کاڵ دەبێتەوە
بە گریان بەرەو ماڵ ئەبێتەوە

ئەڵێن: گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
بۆ بنیادەم خەڵک وەکوو تڕ ئەدوێ
بەڵێ بۆ وڵاخ ڕەسەن زۆر باشە
وا گۆڵە بارگیر دیارە لە پاشە
زۆر جار ئەبینین کە دایک و باوک
کە چی منداڵیان هیچ لەوانە ناچێ
دیسان حوکمێکی قەتعی نادرێ
وەجاخزادەکان شەرم ئەیانگرێ
بە حەجو شەراب ئەڵێن وەک یەکتر
چاک چاکتر ئەکەن خراپ خراپتر
هەندێ پیشەمان هێشتا هەر ماوە
تەپڵ و بەیداخی حاجییان باوە
هەر دەڵێن قوماش کەمەو گرانە
ڕیزە بەیداخی حاجی بڕوانە
خۆزگە مەبعووسیش بەیداخی ئەبوو
بە تەپڵ و بەیداخ بۆ مەجلیس ئەچوو
ئەوسایە دەنگیان دەڵیرتر ئەبوو
لە ناو کۆمەڵدا ناویان دەردەچوو
ئێمە هەر لە سەر ئەو فیکرەین کە بووین
هەر لە ڕاوییە زۆر چاکی بۆ چووین

مـەرد لـە واتـەی خـۆی ناگـەڕێتـەوە
ئـەو تفـەی ڕۆی کـرد نایلێسێتەوە
هـەوالـی مـەردیو شـەرەف ئـەپرسی
ناویـان لـێ نـاوە کـوردە نامووسی
چـەنـدێکیش تـەفـرە سیاسـەتێ بـوو
(دیـدەم نـەدیـدەم) کیاسـەتێ بـوو
هەندێ قورئانیان بۆ سوێند مۆر ئەکرد
پیاویـان ئـەبـردو گۆڕبـەگـۆڕ ئـەکـرد
بۆیـە وا لێیـان کـەوتوونـە تـەقـە
(شـەوقـی) هـەمیشە بەشـی هـەر شـەقـە
ئێمـە بـاوەڕمـان هـەیـە ئـەم جـارە
هـەڵبژاردنمان بـێ شـەق و دارە
وەرن بـا ورد ورد بیخوێنینـەوە
مـادهی (قبـاقچی) نـەژێنینـەوە
فرسـتادەمـان (ئینـە مـەوانـۆ)
(پـادار بگیـروون بـێ پـا مـەمـانۆ)
مەشهوورە کە کورد مەردی مەیدانە
ئـەمجـارە هونـەر بـە گـۆو گۆچانـە
گالـۆکێکی وام هـەیـە گرانـە
یـا بـۆ دەسـتیانە یـا بـۆ سـەریانـە
بـەخـوا ئـەم قـەومـە دەسـتە وەسـتانە
خوا بکا سەرو دەست نەشکێ بەسمانە

ئەگەر قابینە جار جار نەگۆڕێ
سەودای وەزیری ئەبەینە گۆڕێ
سەری بێ سەودا تۆپی فوتبۆڵە
ماڵی بێ (پۆکەر) کولانەی چۆڵە
سیاسەتی ڕاست هەرۆ مەڕۆیە
ترسنۆک بەشی هەر باوکەڕۆیە
وادەی ئینتیخاب کەوتە بەهارێ
چاوەڕێیین جلمان بۆ بێ لە شارێ
جاران بە فەرمان ئەهاتنە کایە
پێمان ئەوتن ئاشوور ئاغایە
ئێستا بە ڕەئی هەڵیاندەبژێرن
لە دەنگی دەهۆڵ ناترسن، شێرن
نادان بە نووسین هەڵگیرێتەوە
دیسان هەر لەفزی خۆی ئەگریتەوە
مێشەسەگانە کە سەگ مەگەسە
هەڵپیشیگێری هەروا ناکەسە
زریی زانینت کە کردەبەرت
تاجی ئەدەبیش بێنەرە سەرت
شۆرەت ئافەتەو شەهوەت فەرەنگی
زۆربوێژ نەگبەت، عیزەت بێ دەنگی
تێ هەڵچوو دائیم سەر بە بەلایە
گۆشەگیر هەرگیز کشی بەرنایە

لــە دیجلــەم پرســی شــەتی ئاخرشــەڕ
بۆچ لـەگـەڵـبەغـدا وا کـەوتوویتـە شـەڕ
ناوجـەرگـی خۆیـان کـردوە بـە مـەعبـەر
بــۆ ئــەمــەی بــۆ تــۆ بێتــە ڕاگــوزەر
ئەم بـەرو بـەریـان بـۆ کـردووی بـە بـاغ
ئــەلــەکتــریکیش دوورپی شــەوچــراغ
ئــەو ڕەنگــە لێــڵەت بــە تۆفــانی نــوور
ئەکا بە جیلوەی تەجـەلـلای کـۆی تـوور
کـەچـی تـۆ لـەگـەڵ گـەیـشتیە بـەهـار
بە جۆشو خـرۆش لێـی ئـەبـێ بـە (هـار)
کەف دەچەرێنیو دێت بە گوڕ وەک شێت
بۆیـە زنجـیری (جـسر) ئـەخـەنـە پێـت
جــوابی دامــەوە بــە زوبــانی حــاڵ
وتی ئــەی پــیری ژیــری کۆنــە ســاڵ
لــەو ڕۆژەوە خــوا دنیــای دانــاوە
بــۆ ئــاوەدانی کــەوتمــە ئــەم نــاوە
خزمــەتی شــارو شــاو گــەدام کــردن
بـە چـاکی لـەگـەڵ هـەمـووم دەربـردن
بــەڵام ئــەمانــەی دەوری ئــاخری
کـەوتوونـە نیفـاق لـەگـەڵ یـەکتـری
گــۆڕ وایــە منــیش بیــانخنکێنم
وەتـەن پـەرەسـتیان بـۆ پـێ بگـەیـەنم

دوو چشت هەن کەوا بە ڕەنگ و بە تام
چۆنی لێ بکرێ دێنە سەر مەرام
ئاو کە تۆ هێنات کردتە هەر قاپێ
ڕەنگی ئەو ئەگرێ، تەغییری نابێ
نموودی هەیە هیچ ڕەنگی نییە
کەسیش نازانێ حیکمەتی چییە
مایەی حەیاتە گیاندار ئەژیێنێ
بەلام کە زۆر بوو پیاو ئەخنکێنێ
(مۆز)یش لە تاما هەر وەکوو ئاوە
بە هەرنییەتێ بیخۆی تەواوە
مەبعووسیش حەفتاو دوو بەری هەیە
بۆیە ئەمەندە خەڵک بۆی توشنەیە
لای هەندێ لێرە هەر بۆ مەعاش بوو
بێ سەرمایەو ڕەنج پارەی بەلاش بوو
هەندێکیش ئەیویست دەستەی خۆی زۆر کا
بە دەستە بێ دەست بەیدەست کاو زۆر
هەندێ بۆ شۆرەت هەندێ بۆ کورسی
کە جاران هیچ کەس لێی نەدەپرسی
نازانم چۆنە وا ئەمساڵ چواریان
ماڵدارو ناودار هاتوونە مەیدان
ئەمانە نەفعی شەخسیان ناوێ
خوا بکا نەبێتە جارێ لە ڕاوێ

خــوا دوو ســیفەتی داوە بــە بــەشــەر
ئــەیانخاتــە کــاربۆ خێــرو بــۆ شــەڕ
یــەکــێ لای ئــەدا یــەکــێ ئــەیکێــشێ
مەنفیو موسبەتیان تێک هەڵدەکێشێ
هــەریــەکــە هــەرچــی بــۆ دەنێــرێ خــوا
ئــەیــەوێ بیــدا بــە خــزمو دۆسـت خــوا
کــــردو کۆشـــیەتی ڕۆژ بـــۆ ئێـــواران
کـــۆدەبنـــەوە بـــۆ یـــاریی یـــاران
بــە دڵــێکی ڕوون بــە گاڵــتەو ســوحبەت
گەلێ بێخەمتــر لــە پاشــای ســەر تــەخــت
هــەیــشە لغــاوی شــەیتــان لــە دەمــا
بۆ سەر یەک خستن لە ڕەنجو خەما
ژن، نانێــک بــەرێ دەســتی ئــەشــکێنێ
کــوڕ ڕوانییــە چێــشتی چــاوی دەردێنــێ
ئــەوێ لێــی دەردێ وشــکییە کاتــەوە
کــە بیخــوا بــە میــز تــەڕەیــەکاتــەوە
خەپلەو ڕۆن لێک دوور، وان لە سەر سفرە
ئــەڵــێ ئــەم نانــە بــەو ڕۆنــە چــەورە
خــەیاڵ پلاویش ناکا نەک ڕاست بێ
ئێسترو بارگیری ئەبێ هەر خواست بێ
نازانــێ دەوڵــەت بــۆ ئــەو باریکــە
بـــۆ مێـــردی ژنی کریکاریکـــە

بۆ فەیزو ڕەحمەت شەرت ئیستیعدادە
قابیلیەتیش بەهرەی خوادادە
گەزۆ بە پەلكی بییەوە تاڵە
لە سەر دار مازوو هەنگوینی قاڵە
بارانی نیسان لە دەریا باری
لەناو سەدەفدا بوو بە مرواری
كەچی لە دەشتا گوژاڵك ئەڕوێ
لافاو پیاو ئەبا لە پردی كەلوێ
بەم ڕەنگە هەرچی سروشتی بەد
بۆ زیانكاری سەدی نەوەدە
تەجرەبە زۆری تاقی كردەوە
بەدخوو دەستی بوو كەوتە كردەوە
«ان الانسان لیطغی» وایە
ئەووەڵ سوورەیە فەرموودەی خوایە
ئیمە بۆ بێگار بە ئیستیعدادین
چونكە پەروەردەی جەورو بێدادین
فیرعەونێكیوایـن مووسامان بۆ هات
نەیتوانی بەند بێ سووكێ بۆی هەڵات
هەروەك (پاپاغان) قورئان ئەخوێنن
لە پێستی گورگا وەك مەڕ ئەنوێنن
یاریەك داهاتوە بۆ دەستەی سەركار
پێ لە جەواڵا ڕاكەن بۆ سەر شار

فـەرەنـگ لـە ڕۆژی یـەکـی نیـسانا
درویێـک ئـەکـەن لـەگـەڵ ئینسانا
تـەفرەی کـەسێکیان‌دا، دا هـاتی بـەختـە
(پواسـون داوریـل) شانـسێکی جـەختـە
تـەنیـا ڕۆژێکـە درۆکـەی ئـەوان
هـی ئێمـە ئـەڕوا بـە ڕۆژو شـەوان
لـە دەوری تورکـا تـەفـرە زۆر بـاو بـوو
پیاوێ بـوو (عـەجـەم عیـزەتی) نـاو بـوو
بـە درۆزنیو بـە زۆری چـەنـە
بـوو بـوو بـە پاشـاو والی ئـەدرنـە
هـەرچـی ئـەچـوە لای بـەڵـینی ئـەدا
ڕاستیـشی نـەبـوو یـەکـێ لـە سـەدا
کە ئەو ئـەڕۆیـی وای ئـەگـوت لـە دوای
(هـەریفـی شـوبلە قانـد دک قـولای)
تـەفـرەی ئینتیخـاب هێنـد بـوە بـە بـاو
عیـزەت پاشـامان وا کـەوتۆتـە نـاو
هـەرچـی هـەڵـدەسـێ پـارە دائـەنـێ
خـۆی تـەرشـیح ئـەکـا لای قـازیبـەنـێ
کورسـیان شـەشـەو دوازدە بـەپێـوە
هێـشتا ئـەوەنـدەی ترمـان بـەڕێـوە
هـی ئێمـە باشـن خـەڵـک ئـەیانناسـێ
خـۆ هـەڵناکێـشن پـڕ بـە کراسـێ

پیاومان لە زۆر شوێن مەردی ئەنوێنێ
بەدخوا خەریکە وا ئەو ئەنوێنێ
بە (بێهۆش داروو) تریاک ئەبێژن
خۆڵی مردوومان بەسرا ئەبێژن
بۆ (مانیاتیزمە) هیچکەس نەماوە
ئەمانوێنن هەروا بێ ماوە
کاری خۆماڵی بێگانەی ناوێ
ئەم ناوە پیاون بە هەموو ناوێ
لەلاوە بێتە ئەم ئاوەدانیە
وا دەگەیەنێ پیاوی تیا نیە
هەر ژن ئەخوازن بۆ پیاو لەولایە
پیاوت خواست ئەڵێن بۆ «کەڵەگا»یە؟!
ئەوانەی بۆ ماڵ ملکەچن دەمرن
دەک ملیان شکێ بێ (ئونور) ئەمرن
ئەتوانم حەقی خۆم بدەم بە تۆ
حەقی گەل نادەم بە مشکەیێی دۆ
ئەگەر دەستبەری بۆ دۆی ئێلەکەم
بەم پیرییە مەشکەژەنێت پێ ئەکەم
خۆ (ژین) بە بەدناو ئەتدا بە تاریخ
ئەیخاتە پێش چاو ڕیخۆڵەت تا ڕیخ
ئەوەش ئەزانم ئێلەکەم مەردە
هیچ باکی نیە لە بگرەو بەردە

بچیە سەر لقیَو لە بندا بیبڕی
دیارە ملشکان بۆ خۆت ئەکڕی

دێتەوە دیمان کە لەوسەرەوە
وەک ڕێبوار، زرکی کاڵ مەکەرەوە

کە تۆ ئەتەویَ لەگەڵمان بژیت
نابیَ نارەوا پیاومان بکوژیت

بۆ مەعاش حەقی میللەت ئەفرۆشی
لیَ کەوتی لامان ناژیت بە خۆشی

باوکت لە بەهەشت دەرچوو بۆ گەنم
تۆ شلە ئەخۆی ئەچیە جەهەنم

کە گەل بۆ ئیشی خۆی تۆی هەڵبژارد
تۆزاوی مەبە بۆ تۆزکانی ئارد

چونکوو چاو بە چاو ئەکەویتەوە
ناوی بەدناویست لیَ نایێتەوە

کە دینە مەیدان خۆ هەڵدەکێشین
لە هەموو قەومیَ زیاتر بەکێشین

کەچی بەهیچە هەموو مل کەچین
بۆ سواغی قەسری ئاغا وەک گەچین

جاران (بایع) بوو (عەیب) قەلبی (بیع)بوو
ئێستا حەفسەمان لە فەحس دەرچوو

ئەمانە هەمووی بۆ وەزنی شیعرە
واتەی پڕوپووچ لە شاعیرە مەگرە

دوو، لە بە حەقی خۆیان بوون ڕازی
ئیش ناکەوێتە لای حاکم و قازی
ئەوسا (مەواشیر) ئاش بە تال ئەکا
یا خەرمان لۆغەی هەرزنو گال ئەکا
مەگەر ئیعلامی ژن هێنان دەرکەن
کلاوی سووری سپی لە سەر کەن
خۆزگە ئەو پیاوەی ژنو ماڵداره
نەدەبوو کە ژن بێنێ دووباره
ئەم دووبەرەکیە لە دوو بەرەیە
باوەژن ئاگری شەڕ خۆش کەرەیە
دوو برا ئەگەر لە دایکێ نەبن
ڕەگی یەکتری دەردێنن لە بن
با، بیشلێین دایک دایکی خۆمانە
ئێستا، سیاسەت باوەژنمانە
باوەژنێکی جادوومان هەیە
هیچ کەس تێ ناگا کە چەند بەوەیە
باوکمان لێ بووە بە باوەپیاره
دادمانە لە دەست کوێخای بێ کاره
کاتێکمان زانی خەمشەمان برا
شەرە دەندووکە لە «کولانە شرا»
(کەیفی) شاعیرمان ئەمەندە حوره
تێرمان لە جاوی گازری پڕه

شانس کە بە کوردی (تالعی) ناوە
لە تەبیعەتی چێرگدا خولقاوە
پیاوێ پیاوی دی گورج هەڵدەفڕێ
کەچی لە دەوری کەرێ ئەگەڕێ
زۆریوا هەیە کەر لەو چاکترە
بە مستە جۆیی بارەبەرترە
ئەو باریش ناباو لەقەیش لێئەدا
ڕەخنە ناگیرێ لە کاری خودا
دنیا کە ناوی یایەی گەورەیە
سیاسەتەکەی هەموو تەفرەیە
لە هیچە یەکێ بەرزئەکاتەوە
ئەیباتە ئەوجی ژوور ولاتەوە
نازانێ کە وا ئەم سەرخستنە
لەو بەرزییەوە لە پرخستنە
هەتا لە بەرزتر بکەویتە خوارێ
دیارە کە ئەستۆی ئەشکێ بە جارێ
هەندێ چشت هەیە چاکە لە لامان
دوایی لە دەستی دینە ئەڵئەمان
زۆز چشت لە پێشدا خراپ دیارە
کەچی لە پاشا بۆ دیار، یارە
بزانین ئەمجار چۆن ئەبێ بۆمان
ئەوە گۆڕ ئەوەیش مەیدانێکی پان

عیلمی حوقووقمان کە سەردەفتەرە
بۆ وەزیفەی بەرز یەکە ڕەهبەرە
لکێکی زۆری لێ ئەبووەوە
من خوێندم بەلام بیرم چووەوە
حوقووقی دووەل قورس تر بوو باسی
چونکوو پێویست بوو بۆ دیپلۆماسی
ئێستا ئەو دەرسە باوی نەماوە
کە زۆر کەوتەو ناو ئەو کەوتە لارە
عیلمی فیقهیشمان وای لێ بەسەر هات
مۆدێنکی وا لە ناوا داهات
حەرام حەلالی وەها ڕاوناوە
حەلال سەربڕا نوتقی نەماوە
عەرزو مالی خەلک شەرعەن حەرامە
نەوەک مال عەرزیش بۆ زۆردار ڕامە
هەرای حورییەت کەوتە ناوەوە
لە پڕ هەر دوو پێی کەوتە داوەوە
ئێستا بە بێ قۆرت ئیستیبداد حورە
وەک کوردە دەلێ چرا هەلبڕە
ئەوەیش کە ئەمڕۆ کەوتوەتە هاوار
هەر بۆ ئەوەیە خۆی بێتە ڕووی کار
ئەمانە ئێمە زوو تێگەیشتین
نووسیمان جرتیان بۆ ڕادەهێشتین

دوو عادەت هەیە وەک مەتەڵ وایە
یەکێکیان ترسەو یەکێ هیوایە
ترس بۆ ئەوەیە کە لەسەر کارە
عەکسی ئەو مەفسوول کە هیوادارە
حەق وابوو ئەوەی کەوا مەئموورە
بەو بڵێن لە سەر کارەو مەسروورە
کە چی ئەوانەی بە ئیش سەربەرزن
لە ترسی فەسلی (فەسڵ) ئەلەرزن
کەوابێ مەعزوول ئاسوودەترە
هیوای تەعیینی ئاتی لەبەرە
ئەمەندەیان ڕست هەی دیموقراتی
ئەم عالەمەیان خستە نەهاتی
وەک رەشانەوەو مەرگی موفاجات
زەیلو فەسلیان خستە ناو وڵات
مەتەڵەکەی تر ڕاستەقینەیە
بۆیە هەمیشە خەرجی پینەیە
بزنیان سواری گامێش کردووە
تۆیش سواری ئەبی کە چی مردوە
لە بەرەوژوورە،کە هەموو ئەسپێ
قوشقونی شلەو بەرەی ئەچەسپێ
ئەو بەعەکسەوە دیتە گەردو خول
لە شاخ قوشقونی توندەو بەرەی شل

پیاوی ئەم دەورە وەک ڕەنگی بەهار
بێ ئیعتیبارەو بێ شەرتو قەرار
هەندێ جار لە خەو هەڵسای بەیانیان
سایەقەی سامالْ ئاسۆی شینو جوان
کاکە لە هەورێکی پێوە نابینی
ئەچی بۆ سەیران بە بێ تێبینی
لە پڕ ئەیکاتە شەستە ڕەهێلە
دە، ڕاکەو کەسو کار بە جێبێلە
ئەڵێن: بارانی نیسان شیفایە
بەلام هەندێجار تەرزەی لە دوایە
ڕەزەی هەزارێک خۆی کە بەر ناگرێ
تەرزە ئەیکوتێ ئەویش بەر ناگرێ
بۆ دەوڵەمەندیش تۆ، لە خوا گەڕێ
باران ئاش، وشکان جووتی ئەگەڕێ
زۆردارو زەروو ناویان خوێنمژە
زەرو پاکژە زۆردار پیاو کوژە
کەرو ئێسترت ئەگەر بەر کەوێ
بە کەر ڕەزا ئێسترت نەوێ
کەر بارەبەرە بێدەنگ و سەدا
ئێستری چەمووش جووتەت لێ ئەدا
ئێستر دوورەگە بڕوای پێ ناکەم
هیوایشمان هەیە گوێی ناباتە چەرم

بـەهـار بۆیـە پیـاو لـەبـەر خـەو گێـژە
چونکـە شـەو کورتـەو ڕۆژگـار درێـژە
خـوا پێداو بـە ڕۆژ سـەرخـەو ئەشکێنێ
بۆ پاسـەوان شـەو خـەو سـەر ئەشکێنێ
خۆزگـە کـە ئەڵێن خـەوی پێنجـەی تـار
خەوی هێجگاریی ئەخـست لە بەدکار
هـەمیـشە فیتنـە بـا لـە خـەوا بـێ
هەرچی هەڵیساند حەواڵەی خوا بێ
(النـوم اخـو المـوت)یـان وتـووە
فیتنـە بـە بـرای خـەویش زینـدووە
وانێکـە کـوێر بـوو مـارتینی لـە مـشت
هـەر بەخـۆڕایی کـە پیاوی ئـەکوشت
ڕووتی نـەئـەکـرد هیچـی نـەئـەبـرد
حـەزی لـە لینگـە فرتێکـەی ئـەکـرد
لـێ پرسـینەوە نـەبـوو ئـەوسـایە
بـا وجـود ئێـستاش لـەوسـەرە وایـە
بـەڵام ئـەمجـارە نـاوێکی تـرە
سـەر ئازادییـە گـوێی لـێ ڕاگـرە
براکـەم! ڕاسـتی تـۆ لـە مـن بییـە
شکـڵی ئیـدارە نـازانن چییـە
ئێمـە بـە دارو فـەلاقـە فێـرین
لـە دەر وەک ڕێـوین، لـە مـاڵا شـێرین

«ژۆل وەرەن» هــەڵــسا دنیــا بگــۆڕێ
بــەو ســەودایــەوە گــوێی نایــە گــۆڕێ
بــە خــەیــاڵ تــۆپی هێنایــە مــەیــدان
گــوللەی بگاتــە چــەرخــی ئاسمــان
زەمــین هاتــە ڕاســت خــەتی ئیــستیوا
بـــەو گـــولله تۆپـــە بیگێڕێتـــە دوا
تـۆپی خـۆی هاویـشت کـردی بـە هـەرا
چـەرخـی فـەلـەکـی پـێ تێـک نـەدرا
نــە دەور گــوڕا نــە جــەوری زۆردار
بۆمبــاو قۆنبولــە زۆرتــر کــەوتنــە کــار
بـە کـەس چـاک نابـێ (دەنی) نـاو نـاوە
خــوا ئــەم جیهانــەی وا سروشــت داوە
بۆیــە لــە بــەهــەشــت دەرپــەڕانــدین
تــۆوی دوژمــنی لــە نــاوا چانــدین
ئێــستا حیزبــەکــان هاتوونــە مــەیــدان
بە گوێچکە پچوڕکێ کـەوتوونە تـەکـان
گــوریس کێــشەکــێ هاتووتــە پێــشێ
هـەر کـەسـە بـۆ لای خـۆی ڕایـدەکێشێ
هــەنــدێ ئــەحــرارن هــەنــدێ وەتــەنی
دیموقراتیـــەکـــان پێیـــان پێکـــەنی
دڕ دەن وا هـــاتن تیپـــی دیمـــوقرات
عــەدڵو موســاوات ئــەخــەنــە وڵات

منـدالان لــە ســەر شــەقــامی قیرتــاو
خــەتــێ ئــەکێــشن پێــی ئــەنێتــە نــاو
بــازی تیــا ئــەدەن بــە هــەنگــلەشــەلــێ
ئــەمێنێتــەوە ئــەوە بــۆ گــەلــێ
دەســتەیــەکــێ تــر کــە هاتنــە کایــە
هــەر ئــەو یاریــەیــە نــەریتیــان وایــە
لــە بــەرەوژورەیــش کــەرێ ئــەمیــزێ
دوای ئەو هەرچیەکیان کە هات لە ڕیزێ
ئــەبینیئــەویــش بــۆ میــز وەســتاوە
ئــەمــە بــە کــوردی خــەرمیــزی نــاوە
چاولــێ کــەریــەو کــردەوەی کــەری
خــووێکی بــەدەو ئــەڕۆن لــە ســەری
وەنــەبــێ زەرەر هــەر بــۆ خۆیــان بــێ
هــەڵــەوەڕە، دز دێتێتــە ســەر دێ
لــە گاگــەلێــکدا گــوێرەکــەیــەکیــان
کــەوتــە شــیناییو خــواردی بــەریــان
هــەمــوو گاگــەلی تێــوە ئــەگلێنــێ
میریــی جەزاکــەی لــە شــوان ئــەستێنێ
دەســت بــە کــڵاوی خۆتــەوە بگــرە
ڕەشــەبــایێکی ســەختــە لــەم دەورە
بــا وجــوود ئێــستا ســەرڕووتی بــاوە
بۆیــە بــە ئــەدەب وا بــێ کــڵاوە

ولاخــی نــەگــریس کــە وا بــار نابــا
هـــەریارنـــەبـــەرە بـــشچێتە کابـــە
زۆر کــەر لــە پیــاوی کــەر وریــاترە
بــە وۆش ئــەوەســتێ گــوێ ڕایێــلترە
گــوێ ڕادێــر لــە لای خێــوی نــازدارە
بارنـــەبـــەر بـــەشـــی نـــەقیـــزەو دارە
بــەنیئــادەمــیش دیــسان هــەروایــە
پیــاوی بــەکــارو بــەدکاریــان تیایــە
بەلام ئینسانو حەیوان وەک یەک نین
زۆریوا هـەیـە کـە بـا شـانس ئـەژیـن
بــەربوونــە عالــەم بــە گــازو لــەقــە
هــەزار بــێزارەو جێگــای پــێ لــەقــە
کــەچــی ئــەبــینی ئــەوان لــە پێــشن
تێکــڕا ئــەم خــەلقــە باریــان ئــەکێــشن
مــن ئــەلــێم هــەوای ئــەم شــارە وایــە
قــەدری زۆرداریــان زۆرتــر لــە لایــە
هەرچی بۆی هەلکەوت خۆی لە خۆی گۆڕێ
بـــێدەســـتەلاتی،وا حـــەلال خـــۆری
گورگانـــەشـــەوێ لای لایـــەمانـــە
پیــاوخۆرەکــەش وا لــە بــەردەرگانــە
لـــە منداڵـــیەوە بـــەچـــەترســـێنین
بۆ شوێن گورگ کەوتن پەت ئەپسێنین

بێ دەنگە ئەوەی کە کاربەدەستە
هەرچی کە لێ کەوت وەتەن پەرستە
پەتایەک هەیە شەمەکەی ناوە
کە جاربەجارێ کەوتە ئەم ناوە
هەرچی ئەبینی پڕژمو هووڕەییە
دووزەلەی لووتی تووڕەتووڕەییە
ئێستا .... ئەو پەتایەیە
دەماغ گەرمی ئەو نیمچە تایەیە
ماڵ ویرانیەکەی هەر بە کورد بڕا
بە دڵپاکی خۆی پێی چوو بە قوڕا
بە چاوی خۆمان دیمان تەفرە بوو
بە ئاشکرا دای بە گورگان خواردو
ئێستاش نە بامان دیوەو نە باران
ئەو سەودایەیەو کۆمەڵی یاران
هەندێ لە بەدیی خۆیان دەرئەکرێن
ئەبنە ئاگرو لە کۆز هەڵ ئەکرێن
درەبەستی کەس و کار نین لەبەر قین
ئەڵێن بسووتێ و ئێمەیشی تیا بین
کە کەوتیشەوە سەر ئیش بێ دەنگە
چۆن سەرئەکەوێ قەومێک بەم ڕەنگە
بۆ نیابەتیش زۆر کەس لە پێشا
ئەهاتە مەیدان خۆی هەڵئەکێشا

جاران خوا قینی ئەگرت لە شارێ
بە ناخی زەویا ئەیبردنە خوارێ
یاخۆ قەومێکی بەوە ئەترساند
لە ئاسمانەوە بەردی ئەباراند
کە پێغەمبەری ئێمە پەیدا بوو
لەبەر خاتری ئەو ئەمانە لاچوو
ئێستا لە ڕێگای دین لامانداوە
خواو پێغەمبەرمان هیند لێ ڕەنجاوە
وا، وردە وردە ئەمانترسێنێ
لە شوێن بەرد جارێ خۆڵ ئەبارێنێ
ئەم خۆڵبارانە لە جێی ئینزارە
هەر وا بین نۆرەی بەردە ئەمجارە
هەرچی ئەبینی کەوتوەتە گزی
جۆی گیانلەبەریان وەک کوتاڵ دزی
ئەمە کردەوەی خۆیان هاتە ڕێ
ئەگینە ئێرەو فەلەستیم لە کوێ
سوپاسی ئێمە با بەجێ بێنن
وا لێرە تۆڵەی ئەوان ئەسێنن
خۆزگە بایعی کوتاڵو قوماش
بە جووت ئەکەوتنە ناو دۆزەخی ئاش
دەستەملان ئەبوون بە جووت وەک یۆڵداش
ئەترنجاتە بەینی دوو بەرداش

ئەم چەندەی کەوا تەنیا بووم بۆ خۆم
منیش خەریک بووم باینجان بخۆم
دوایی دیم ئەوی باینجان خۆرە
هێند سەودای زۆرە لێی بوە بە خۆرە
شەوی لێ ڕۆژە ڕۆژی لێ شەوە
بۆ منداڵی خۆی بووە بە شەوە
ئەگەر بە کەسێ بڵێی قوماربـاز
گۆشتت ئەپچڕێ بە دەندووک وەک باز
کەچی قوماری هێند لە لا خۆشە
بە بیرەی جۆکەر بێ مەی سەرخۆشە
بلۆفی پۆکەر بۆ ئەم دەورەیە
بە دەورە پیشەی پیاوی گەورەیە
موحتەسیب کە خۆی خواردیەوە دیارە
لەگەڵ سەرخۆشا هاو پیاڵەو یارە
لە کوێی بێخەوە ڕەمەزان پاشا
«محان» جاڕ بداو بانگ کا لە پاشا
ئەوی ڕەمەزان کە ڕۆژوو نەگرێ
بە ئەمری پاشا ول وای لێ دەکرێ
وا ڕەمەزانیش وەختە بێتەوە
لە هەموو ماڵێ ڕۆژ ئەکرێتەوە
بە لۆقەو بە ڕەوت بە دڵو نابەدڵ
هەموومان تێکڕا ئەگەینە مەنزڵ

ئەم کوردە هیوای تیا هەڵکەوتووە
کە بۆ گەل هیوای تیا هەڵکەوتووە
لەگەڵ، لەگەڵ گەل بەچاکیان زانی
لەگەڵ مەرگ ئەچنە بەربەرەکانی
ڕشتەی ژیانیان ئەکەن بە گوریس
گوریس کێشەکێ ئەکەن بۆ نەگریس
هەر بۆ ئەوەیە کە بڵێن: ئازان
ئەگینە پێیان ناڵێن: خانەزان
ئەوەی بۆ دایک شەفەقەت نەنوێنێ
باوەژن لە تویی خاکا ئەینوێنێ
کە تو کەوتیتە بەربەرەکانی
نایێڵن گۆزەت پڕ کەی لە کانی
ئەمڕۆ ڕۆژێکە سیاسەت باوە
لە زۆرەملێ چیت داوە، باوە
کە تۆ بێ دەستیو دەرفەتت کەمە
مەڵێ ئازایی پیشەی باوکمە
بە (ولا تلقوا بایدیکم) خوا
ئامۆژگاری تۆی فەرمووە بەرودوا
بەڵام تۆ ئەڵێی مەردی ئەنوێنم
ئەرم و گەلی پێ ئەژێنم
کێ تۆی لە بیرە لەدیواخان
تەنها قوڕ ئەکەی بەسەر لاوانا

لایــــێکم ئـــاگر لایـــێکم ئـــاوە
خــاکم تــۆز ئــەکـا بــە ڕەشــەبــاوە
خۆزگــە چــارێکی ڕەشــەبــا ئــەکــرا
یـا هـیچ نـەبوایـە فـیشاڵ دوای ئـەبـڕا
پڕۆپاگانـــــدە فیـــــشاڵی نــــاوە
دەمێکـــە لـــە نـــاو ئێمـــەدا بـــاوە
ئێستا دەست، دەستی دەست بەکێردییە
بۆیــە هــەڕەشــە نیــوەی مێردییــە
بــە کێــردەکولـە هــاروون لـە نـاوچوو
وەک تـڕی بـن گـۆم دەنگێکـی نـەبـوو
پـــارەداری ڕژد ئـــەزانی چۆنـــە؟
تـــڕی بـــێ‌دەنگـــەو تـــسی بـــێ‌بۆنـــە
خۆزگــە ئــەمــزانی ئــەوانــەی نـایخۆن
بــۆ مێــردی ژنی جــێ دێـڵن ئــەڕۆن
لـە قـەبـرەکـەوە ئـەیـدی بـەچـاوان
بـە پـارەکـەی ئـەو ئاهـەنگـی لاوان
ئەوەیش کە لـە ڕێی خـوادا ئـەیبەخشێ
بـە هـەمـوو هێـزی دەوران نالـەخـشێ
چرووکیو بەخشین بە خواستی خوایە
هـەرچۆنـێ قیـسمەت دایناـبێ وایـە
کــە ماڵـــی خۆیـــان نــاخورێ بۆیـــان
قــەمتــەر کــراون لـە لغـاوی شـەیتـان

خوێندن تەئسیرێ ناکاتە سەرخوو
نەگریس بە چاک‌و خراپ ئەڵێ خوو

(بێ‌عیار) کە (ی)ی لاچوو (بێ‌عار)ە
هەرچی عەیاری گۆڕی عەیارە

ئەو ئێسرەی کەوا مەخسوسی جووتە
گوێی بەچەرمەوە نابا بۆ جووتە

زۆری‌وایش هەیە چڵکن‌و گەڕە
کە ئاشی گەڕا ئەوسا بەگەڕە

شەیتان زۆر پیاوچاک ئەگێڕێتەوە
کتێب بۆ ئاخریی ئەگیرێتەوە

بەرسیسای عابید لە (وەلی) ئەچوو
بە تەفرەی شەیتان لە ڕێی دین دەرچوو

دوو برام دیوە ئەولیا زادەن
بۆ هەموو ئەمری شەیتان ئامادەن

بەوەدا ئەڵێم: نەتەوەی وەلی
زۆر مل ئەشکێنن بە زۆرە ملی

دنیا هەنگوینەو بنیادەم مێشە
قاچی تێ‌چەقی ئازای ڕاپکێشە

هیچ کەس ناناسرێ بە بێ لێ قەومان
بوار، سپی‌و ڕەش دەردەخا بۆمان

نوقتەی عائیلە بوو بە غائیلە
بۆیە بۆ دونیا خەڵک هێندە مائیلە

شەیتان پیالەیێک هەنگوین ئەگێڕێ
پیاوچاکی لە دین پێ وەردەگێڕێ
کە ئەمووستێکی لە دەمی هەڵسوو
ئەبێتە پیاوی ئەکەوێتە دوو
لە جیاتی شەیتان ئەوان ئەگەڕێن
(شیاطین الانس) بەوانە ئەڵێن
ئەمانە دەستەی لەخوا نەترسن
لە خزمو کەس کاریان ناپرسن
هیوایشمان هەیە هێند بێناموسە
بەوە ئەخورێ کەوا جاسووسە
ئەم دەردە پیسەی کە ئەخلاقییە
لە بەرەودایە هەروا باقییە
تا هەموو لایەک ئەمە نەزانین
نابین بە هیچو بێ پشتیوانین
خۆ ئەگەر خوای کرد لەمە گەیشتین
پشتمان دایە یەک ئەوسا بەپشتین
پشتو قووەتمان کە لە خۆمان بێ
پیاوین هەرچۆنێ ئارەزوومان بێ
ئێستە کە کەڵکی خۆمانمان نییە
ئیتر بێگانە ئێمەی بۆچییە
چار هەر ئەمەیە بە تەفرەی شەیتان
نەدەین لە سەرو گوێلاکی خۆمان

وا، بە خلەخل مام ڕەمەزان هات
ڕەمەزان بۆ ژنان مەرگی موفاجات
کەس مانگی نەدی تۆپ ئاگر درا
نەمزانی چۆن بوو ئەم حوکمە درا؟
کەیفی خۆیانە کە من نەیگرم
چیمە لە خەڵکی لە بەریان مرم
ڕەمەزان ناویان ناوە (مرضان)
دو نەخۆشییە برسیو ئاوبەندان
برسیەتی ڕاستە هەزار بێ نامە
ئاوبەندیش نییە کە ئاوبەندانە
کەبابخانە کەم دەرکی داخرا
بێ کەبابیی هات بەسەرا، سەرا
بەلام ئەوانەی خوایان خۆش ئەوێ
بە بارقورسیی نەوس شانیان نانەوێ
کە هێوای دایە فیکرو یادی خوا
هەرچی کە ویستی لە بەهەشت ئەخوا
پیاو باری خەمی کە هات بەسەرا
ئەبینی چەند ڕۆژ ئیشتیهای بەسرا
دیارە بە خۆشیو زەوقی ڕۆحانی
زۆر گوێ ناداتە خواردنی نەفسانی
بەلام شەیتانمان ئەمەندە زاڵە
ئەم پەندە لامان وەک گروگاڵە

کە تۆ خۆت ناسی خوایشت ئەناسی
ئەوسا کەس نالێ: کاسیو کەساسی
خواناس لە بەندی بەندەگی دوورە
لە بەندە دوورە وا ڕەنگی سوورە
ستەمە لەگەڵ ئەبنای زەمانا
هەڵکەی لە شێوەی ئەمنو ئەمانا
هی ئەوتۆ هەیە کە زۆر لێت پرسی
ئەو وائەزانێ کە لێی ئەترسی
زۆر کەسمان دیوە کاتی کەم دەستی
ڕوویەکی خۆشو دۆستی پەرستی
لەگەڵ بەرێکەوت کە کەوتە کارێ
خۆی بەرز گرتووە هێندەی چنارێ
کاتێ لینگەو قووچ کەوتوەتە خوارێ
سەرو گوێلاکی ورد بووە بە جارێ
ئەوی لە پێشا بایەزیدێ بوو
بای ڕێکەوتو (با)ی بایەزید لاچوو
هەموو ئایەتێک لە سوورەی قورئان
فەرموویە خۆتان لادەن لە شەیتان
بەلام ئەو هێندە فریوی زۆرە
زۆر کەس لەخشتە ئەبا بە نۆرە
خوا وای داناوە ئەبێ هەر وا بین
ئێمە لە ئادەم عاقڵتر نابین

هەر بارگیرێکی بە سەرسم فێر بێ
پێی ئەڵێن یاخوا نالبەندت کوێر بێ
تەربییە لە سەر باوک‌و دایک فەرزە
کە تەربییە بوو کردەوە بەرزە
خووی چاک لە خوێندن گەلێ پێشترە
بەدخووی عالم زۆر بە ئێسترە
ئەو خراپەیەی خوێندەوار ئەیکا
ئوممی نایزانێ دەرکی پێ ناکا
ئەوەیش باوکی چاک تەربییەی دابێ
هیچ باوەڕ مەکە سەردەرهەوا بێ
نازی ڕۆڵەی چاک لە سەر باوکە
تیشکی تەربییە وەک چراوکە
زۆری‌وایش هەیە کەوا ئەسیلە
کەچی لە ڕاستی شەیتان زەلیلە
شەیتان هەر لە دووی چاکان دەگەڕێ
ئەیەوێ پیاوچاک لە دین وەر گەڕێ
ئەگینە بۆ بەد ئەو هەوڵ نادا
هەیە کە دەرسی ئیبلیس دائەدا
جلی ڕەش‌و بۆر کە چلک هەڵئەگرێ
لەککەیی لە سەر سپی ئەبینرێ
کەمترە تاڵیی ترۆزی‌و خەیار
هەنگوین‌و کاڵەک ئەبنە ژاری مار

ڕەمەزان ناوی وەسمان سێ لاقە
هەر دە ڕۆژ لاقی ئەشکێ سێ تاقە
بیستەم تێپەڕی دوو پێی شکاوە
لاقی سێهەمی سەختە شکاوە
هەرچەند ڕۆژووەوان هێزی بڕاوە
قەدرو ئەوابی کەوتۆتە دواوە
جاران کە ئەبوو بە بەرەجەژنان
منداڵ بە گاڵە ئەکەوتنە مەیدان
بە ئاڵوواڵاو بەرگی زەردو سوور
گۆرانییان ئەگوت بە سازو سەمتوور
ئێستا گرانی وای بە سەر هێنان
منداڵمان بێجل کەوتوونە گریان
ساڵێکە ئەڵێن: کووتاڵ ئەدرێ
جلو بەرگ دڕا درۆ دوای بڕێ
ئەوی کە بەشی خۆی پێ بڕاوە
ئەو باکی چییە منداڵ گریاوە
بەزمی ئەزمرو سەرچنار باوە
قوڕ بەسەریی بۆ مەعاش خۆر ماوە
نرخی خواردنمان یەک بە پەنجایە
قوماندەی مەعاش (برەندە سایە)
کەسیش ناوێرێ بڵێ بۆچ وایە
ئەڵێن: قیسمەتەو کاری خودایە

شاخ لە پەشیمان ئەگەر بڕوایە
ئەبوو بێ‌شاخمان زۆر کەم بمایە
دەستڵاتدار بی و لە خەڵک ببووری
پەشیمان مەبە لای خوا مەئجووری
چونکوو لێبووردن شێوەی خودایە
تۆڵە هەمیشە ترسی لە دوایە
بەڵام وەزیفە مەتڵەب ئەگۆڕێ
حاکم بۆی نییە لەکەس ببوورێ
بەدی لەگەڵ چاک چەند ناسزایە
چاکەیش دەربارەی پیاو خراپ وایە
ئەو تفەی ڕۆت کرد مەیلێسەرەوە
ڕێسێ هەڵت کرد مەیریسەرەوە
بە وشکە ئیکرام میوان تێر نابێ
باز چەشە نەبێ بە ڕاو فێر نابێ
بێ‌منەت بژی بە گیاو بە گەپڵە
نان بدە بە سەگ مەیدە بە سپڵە
دز کە جارێکت تاقی کردەوە
مەیخەرەوە سەر کارو کردەوە
لەبەر چرادا دزی ناکرێ
کەوتووینە دەورێ چرا ئەدزرێ
ئاگری گرانی ئەمانسووتێنێ
ئاویشمان نییە تا دایمرکێنێ

تازە هەندێ فیل سەری هەڵداوە
شەقی لە تۆینی جانباز هەڵداوە
هیچ ئاگات لە خۆت نییە ئەتفرۆشێ
سەدجار نێریش بی ئەو هەر ئەتدۆشێ
ئەینێرنە حەج ئەڵێن: حاجییە
پڕ بن باخەڵی خاچەو خاچییە
وەجاخزادەیی باوی نەماوە
هەر جاخی تووتن بڕەوی باوە
هەڵبەزو دابەز وا لە پێشەوە
گورزی خۆت بگرە تۆ لە پێشەوە
ئەگینە کە بۆی دەرچووی لە ناکا
لە مالی خۆیشتا کەس ڕووت تێ ناکا
قسوورت نەبێ (قسور)ت نابێ
چل سوورت نەبێ چل سەوزت نابێ
دینارت نەبێ کارت دەرهەمە
لیرە، هەر لیرە لابەری هەمە
قەڕنی قران بوو قڕانی هانی
چەند خۆشبوو دەورەی ساحێبقڕانی
هەتاکوو خۆزگە بخوازی بۆ پارە
ئۆخەی بۆ ناکەی خۆزگە بە پارە
هەر مەیلی خوایە کە وا دین‌ئارە
پشت لە قیبلەیەو ڕوو لە دینارە

ئــەو سیاســییەی ئــەڵــێن: دڵ ئاگــا
لــە فرۆفێــڵی ئــەم چــەرخــە ناگــا
زۆر جــار دیومانــە ئــەوەی زۆرداره
بــووه بــە خــاوەنــد کــۆت و قــەنــاره
بسمارک پەڕەنسی قەومی ئاڵەمان
کە پێیان ئەگوت: سیاسیی جهان
فکــری (الحکــم لمــن غلــب) بــوو
لــە ڕیــزەی قــەولی پێغــەمبــەر دەرچــوو
فــەرمــووی پێغــەمبــەر (صــلی الله علیــه)
«الحـــق یعلـــو و لا یعلـــی علیـــه»
ئــەبــینی ئــەڵــمان تــا بــڵێی ئــازان
بە فەن و سەنعەت پێشکەوتووی دنیان
تــۆوی غروورییــان لــە دڵــیانا چانــد
بـــە زۆرەملـــی زۆر ملیـــان شـــکاند
ئــاگرێکی وایــان بــەردایــە جیهــان
چــەرەدووکــەڵــی گــەییــە ئاسمــان
سەیریان کەندوایی خۆیان تیا سووتان
زۆری نــەمــاوە بمــرن لــە برســان
دیموقراتییــەکــان کــە بــۆ ســەهیــۆنی
عــەرەبی نــەجیــب بخــەنــە زەبــوونی
هیچ فەرقیان نابێ لەگەڵ ئەڵەمان
گوێمــان لــێ ئــەیێ بــڵێن: ئــەڵئــەمــان

بـێ دەرەتانـێ کـە مـەعـاش خـۆرە
لەگەڵ کاسبدا فەرقیان چەند زۆرە
مـەئمـور کـە چاوی لـە مـەعاشـیەتی
بـۆ تێپـەڕینی ڕۆژ تـەلاشـیەتی
ئـەیـەوێ عـومری لـێ کـەم بێتـەوە
تـا سـەری مـانگی زوو بـۆ بێتـەوە
هـیچ دەربـەسـت نیـە یـاخۆ نایزانـێ
کـە عـومری ئـەڕوا بـۆ تیکـە نانـێ
تیجـاریش ڕۆژی دوو ڕۆژەی ئـەوێ
فریـای فـرۆختنی ماڵـیتـر کـەوێ
بـەلام دەولـەمـەند خاوەند سـەرمایـە
ڕۆژوو شەولە لای ئەو وەک یەک وایە
خـەریکـی بـەزمو کـەیفـی خۆیـەتی
چ پـەروایـدەردی مـنو تۆیـەتی
ئـەم هـەراو هۆریـاو شـەڕی جیهانـە
لێکـیبـەیتـەوە هـەمـووی بـۆ نانـە
سیاسـەتی چـەرخ مـەکـری ژنانـە
خـۆی دوون پەروەرەو نـان لای دوونانـە
بۆیـە جوولـەکـە دووی شـەڕ ئـەکـەوێ
ئـەڵـێ سیاسـەت مـنی پـێ ئـەوێ
پـەنـدی پێـشینان لـە مـن وەرگـرە
ئـەوی جـووی بـوێ لـە جـۆ کـەمتـرە

وا تێگەیشتم کە ئەم دنیایە
بە چی ڕاگیرەو سڕی چی تیایە
مریشکێکمان بوو کە هێلکەی ئەکرد
هەر لە خۆیەوە کەوتە قرتەقرت
وتیان مرە کوڵ وا کڕکەوتووە
خۆیشی ئەم چەندە هێلکەی کردووە
عەلی بنێرە پێنج هێلکە بێنێ
بیخەینە ژێری و جووچک هەڵێنێ
ناردن پێنج هێلکەی تریان بۆ هێنا
خستیانە ژێری و جووچکی هەڵێنا
پاسێکی ئەکرد ئەتگوت بەلایە
کەس نەی ئەوێرا بچێ بە لایا
تا گەورەی کردن بوون بە کەڵەشێر
لە دایکیان ئەداو ئەیانتایە ژێر
کە چی ئەو دایکە هەم دیسانەوە
قرتەقرتی بوو لە بۆ نانەوە
ئینجا تێ گەیم کە خوا بەزەوی
خستوەتە دڵی خەڵکی سەرزەوی
ئەم کوێرەوەریەو ڕەنجە ئەکێشێ
ئەمەند بۆ منداڵ جەرگی ئەیێشێ
خوا خۆی بە دوژمن ناوی بردوە
دنیای بە ئەولاد ڕاگیر کردووە

مــارو دووپــشک و زەردەواڵــەو مــێش
هـاوین دەسـت ئـەکـەن بـە ئـازارو ئـێش
زســتانان زۆریــان ئــەچنــە کونــەوە
چـەنـدێ لـە یـەخـەی عالـەم ئـەبنـەوە
مــاری پێــداو دووپــشکی مــەلعــوون
لە هـەر چـوار فـەسڵا وا پێمـان فێربـوون
لــە پــڕ چــزەمــان لــێ هــەڵــدەسێنن
بــە ژانی ژاریــان دڵــمان یێــشێنن
بــا وجــوود ئێمــە بــەوانــە فێــرین
بـە خۆشـی خۆشـی هـەڵیان‌ئـەبژێـرین
حکوومەت وەک شوان گورگ ئەتەرێنێ
مەڕ دووی ئـەکـەوێ خـۆی واز ناهێنێ
وتمــــان خوێنــــدەوار پارێزگــــارترە
ئــەوی خوێندوویــە بــاڕەی حۆشــترە
بـە حوشـتریان وت خـوا کـوڕی داێتێ
وتی بـە مـن چـی بـێ‌بـار نـیم سـاتێ
لـەگـەڵ ئـەم دەردەیـش ڕوانیمـە دنیـا
وەنــەبــێ ئێمــە وابــین بــە تــەنیــا
دنیــا بــە جــارێ وەهــا تێــک‌چــووە
شـێواوە ئـەڵـێی خومخانـەی جـووە
ئێمــە لــە گــەلــێ جێگــا چــاکترین
قـەلـەباچکـەیـن بـۆ شـەیتـان شـاترین

چۆلـەکـە ئـەنـوێ شـەو لـە کولانـە
هـــەمیـــشە ڕووی پێـــی لـــەئاسمانـــە
ئاسمـــــان ڕووخـــــا بیگرێتـــــەوە
کـــە دەستیـــشی شـــکا بیگرێتـــەوە
هـەنـدێکیش دەڵـێن نووکـە بـەردووخـێ
لە ئاسمان گیرکەین سووکێ ئەڕووخـێ
منـیش دەسـت ئـەگـرم بـە کلاومـەوە
لـــەدووی بـــابردوو زۆر خولامـــەوە
نـــەغمـــەی وەتـــەنمـــان پاپاغانییـــە
هـــەر بـــەزوبانـــە لـــە دڵدانییـــە
هـەیـە قـازانجی هـەر بـۆ خـۆی ئـەوێ
ئـەگـەر بـێو جـارێ بـۆی ڕێنـەکـەوێ
ئـــەڵـــێ ویرانبـــێ منیـــشی تیـــا بم
کـە خـۆم لێـی نـەخـۆم بـۆچ بـە هیـوا بم
هیوایـشمان هـەیـە خـۆی بـە برسـیەتی
هـەڵـدەکـاو تـەنهـا هـەولـی گـەلیـەتی
هـەڵـدەسـتێ ڕێـی چـاک بدۆزێتـەوە
ئێـــل لـــەبـــەر بـــاران بگوێزێتـــەوە
بـە پـەل بـەرئـەبنـە سـەرو گـوێلاکی
خراپـەی ئـەڵـێن لـە بـریتی چـاکی
چـــاری ئـــەم دەردە خوێنـــدەوارییـــە
ئـــەگینـــە نـــەزان دەردی کارییـــە

سەرکەوتن بۆ جێی بەرز چەند گرانە
هاتنـــە خـــوارەوە هێنـــدە ئاسـانە

کـە بـەرزبوویتـەوە هـەوادار ئـەبی
لـە پـەستیدا بـێ هیـوادار ئـەبی

هـەوا کـەوتـە سـەر پێـی بـایی ئـەبـێ
بـایی بی لای خـوا پـوولبـایی ئـەبی

دە سـاڵ ڕەنـج ئـەدەی دۆسـتێ ئـەگـری
بـە سـاتێ وای لـێ ئـەکـەس ئـەگـری

بـە تکـەتکـە گـۆزە پـڕ ئـەبـێ
کـە بـە قـلـپ ڕژا کوتوپـڕ ئـەبـێ

کە بە ڕەنجی شان چشتێ پەیدا کەی
هـەڵـناگرێ شـەنو کـەوی تێداکـەی

ئـەوی دەسـت کـەوێ بـە بـادی هـەوا
بایـەخـی نیـە بـە فیـڕو ئـەڕوا

دوو کـەلیمـەیـە دەوی هـایوهـوو
ئەوی بە هوو هات بەهای لەدەست چوو

ئـەمانـە واتـەی گـوێ ئاگردانـە
ئێـستا دەور دەوری تـۆپ ئاگردانـە

ئـەبینن دەوڵـەت ڕووی کـردە کـەسێ
عـەقـڵ و حیکمـەتی تیـا دەحـەبـەسێ

هـەیـشە بـە زۆری شـەقـی ئـەخـوڕێ
بەو شـەقـە حـەقـی بێدەسـت ئـەخـوڕێ

پایزمـان بـۆ هـات بـۆ گێپـە خـواردن
هـەنـدێکیش پـارووی یـەکتـر ژمـاردن
دوای گێپـە کـەشـکەک نـەریـتی کۆنـە
کـە بـەفـریش باری دۆکـەشـکـو ڕۆنـە
ئـەم دوو خۆرایـە خـۆڕایی نیـە
کـەم دەسـت ئـەیزانـێ مـەسرەفی چیـە
ئیمـام بایـلـدی هێنـدەی تـێنـەچـوو
لـە تـاوا ئیمـام لـە سـەر خـۆی ئـەچـوو
کەشکەکیش ترێ ڕەشکەی پـێ ئـەوەێ
ئـەمانـە بـۆ مـن چـۆن ڕێکئـەکـەوێ
کەشکەک و گێپە بۆ دەورێ خـۆش بـوو
کەسو کار بۆ یەک دڵ بە پـەرۆش بـوو
ئێـستا برایـی بـڕاوەتـەوە
چـرای دڵڕوونی کـوژاوەتـەوە
ئـەیشخواو پێت ئـەڵـێ لـە باتی چاکـە
مـوێی لـە بـەراز بێتـەوە چاکـە
هـەرچـی ئـەیبینی هـەتـا حـەیوانـات
بیلاوێنیـەوە ڕووئـەکاتـە لات
ئـەم بنیـادەمـە هیومـان تیایـە
خزمـەتی ئـەکـەی ڕەنجـت بـەبایـە
ئـەگـەر ئـایینی ئیـسلام بگـرین
وەک بـراین ڕەخنـە لـەیـەکتـر نـاگرین

ئەم چەرخە زۆر جار چەرخی ئەگۆڕێ
بــە قوماربــازی مــەردی ئــەدۆڕێ
بــە جــارێ زۆردارئــەخاتــە مــەیــدان
پیــاوی بــە نــامووس ئــەکــەنــە گریــان
پــاروو لــە دەمــی هــەژار ئــەفــڕێنن
مالــی زۆر کــەسی بێدەســت ئەڕمێنن
هــەرچــیش کــە لــەوان کۆئــەبێتــەوە
سـەرو گـوێلاکی خـەلـک ئـەکوتێتـەوە
ئەوان زولم ئەکەن خوا فەقیر ئـەگرێ
بــە زولــمی ئــەوان نــانو دۆ ئــەبــڕێ
نانمــان ئــەبێتــە خــەپلــەی داڕوجــان
نانــەوا ئــەبنــە شــیبری بــێ ئامــان
ئــاگری تــەنــدووریان وا لــە پــێش چــاوە
جــەهــەنمیــان هــیچ لــەبــیر نــەمــاوە
نانێ کــە هــەژار بێ (پێخۆر) ئەیخوارد
پرپــە لــە کــەپــەک، هــەویرێکــی ســارد
بــەلــەدیــە هــات بــە ئــەهــەمیــەت
فــڕنی دانــاو کــەوتۆتــە هیممــەت
لــەگــەڵ چاوێکیــان لــێ غــافڵ کــرا
بــە کونــەبانــا گــاجووت ســەخــرا
بەم ڕەنگە پاشقول لەیەکتر ئەگرین
دیــسان لــە گــەلــێ ولات چــاکترین

چەند خۆشە مەردوم ئینسانی ناو بێ
بە تەنها ماڵە گلێنەی چاو بێ
یوسف لە کاری خوادا ئاڵابوو
هەر هێندەی خۆش بوو کە لە چاڵا بوو
من ڕۆژی حەشرم بۆیە لا شەوە
کە دیسان تێکەڵ بە خەڵک ئەبمەوە
ئەلەکتریکمان کەوتۆتە نۆرە
بۆیە ئەمەندە تالبی زۆرە
بەری دوو برابەربوونە هەرا
ئێستا دوو برا بوون بە دۆ برا
تاعوونو وەبا پێکەوە هاتوون
هەردووکیان لە دەست ... هەڵاتوون
ئەوان بە جووتە بەرپیان ئەکەن
بۆسەر ئەوانەی سەرپێچی ئەکەن
کەوابێ ئێمە لێیان ناترسین
برسیش بین دیسان هەر بە ڕاو پرسین
ئەو جووتە هەرچەند جووتەوەشێنن
چوارەی لای ئێمە ئەوان ئەشکێنن
قسە هەزارە و دوانی بە کارە
(وەبا) بێو با بێ مەرگ بۆ هەژارە
خواستی خوا وایە پیاوی دەوڵەمەند
قەزای ئاسمانیش پێی ناخاتە بەند

چــاوو نــاوو ئــاو، ئــەم ســێ ئــەشــیایە
وا دەرکـــەوتـــووە تـــەســـیریان تیایـــە
چاوەی پیس لەگەڵ بە کەسێ هەڵات
دەس بە جێ خۆشیو ساغیی لە هەڵات
ناویش لە ڕێوبان (الیاس)ت تووشهات
ئیتــر بزانــە کــەوتیــە ڕیــی نــەهــات
ئــەوڕەحمــان پاشــای حــاکمی بابــان
بــۆ بــەغــدا ئــەچــوو بچێتــە دیــوان
(ئەلیاس) ناوێکی لە ڕێ تــوش بووبــوو
لــە قــاپیی بــەغــدا هاتــەوە نــەچــوو
دوایــی زانیــووی ئــەگــەر بچوایــە
قـــەرار درابـــوو کـــە بگیرایـــە
ئاوی هەندێ جێیش ئەوەی ئەیخۆشێ
تــەبیــاتی تونــدە گێچــەڵ ئــەفرۆشــێ
ئــاوی شــەقــلاوەو ئێــرەو حــەمــامۆک
لــە نــاو خۆیانــا ئــەبــن بــە نــاکۆک
بـــۆ لاوە، لاون زۆر بـــە پیـــاوەتـــین
تــەنها لــەگــەڵ یــەک دوژمــن بــەقــین
جگـــە لـــەم ســـیانە هیومـــان تیایـــە
هــەر دەرمالــێ چــوون فیتنــەو هــەرایــە
مــەشــهووره ئــەڵــێن: لێــرە ئــەتــرن
نــانو دۆی خزمــی کــەرکــووک ئــەبــرن

هەڵدەگرێ بیمە منەت باری «جوو»
کە ئەم وەحدەتەی پێ خستینەڕوو
عەرەب و کوردو تورک کە یەکخرا
هەروا بڕوانە «جوو» تێی هەڵدرا
نیفاق بەربوویوە سەرو گوێلاکمان
جوولەکەیش چاوی بڕیبوە لاکمان
ئێستا لاواتمان وەک شێری ژیان
بە دەنگی دلێر هاتوونە مەیدان
ئەم قەومەی کە خوا دەربارەی ئەوان
فەرمووی یەک بە (دە)» بۆ ڕۆژی مەیدان
چۆن لە ڕاستی (جوو) ڕوو وەرئەگێڕن
لە خەیبەرەوە بەوانە فێرن
ئێمەیش نەتەوەی (سەلاحەدین)ین
خۆمان بەو ناوە لایق ئەبینین
جیهان «قودس» پەیڕەویمانە
فیداکاریمان شەرتی ئیمانە
ئای لە عێراق و جۆش و خرۆشی
وا بۆ سەرشایی ئەچین بە خۆشی
هێجگار کچانمان هاتوونە غیرەت
ئەڵێن: جیهادی دەوری سەعادت
قەسیدەخوان و پێش لەشکر کچ بوون
عائیلەی (نەبی)یش لە لەگەڵیان ئە چوون

جووی گەڕی گەڕۆک لێمان کەوتە گەڕ
هەرا ئەخاتە ناو بەشەر بە شەڕ
نازانن ئەوەی کە پێی دەنازن
کەسیان خۆش ناوێ سیاسەت بازن
ئەمرۆ جوولەکە ڕاست ئەکەنەوە
هەر بۆ ئەوەیە گرەو بەرنەوە
ئەگینە کێ بێ هیوای بە «جوو» بێ
ئابدەستخانەمان ئەبێ بۆ (....) بێ
هەموو دەولەتێک بە خوو و کردەوە
قەومی جوولەکەی تاقی کردەوە
خاسیەتێکی ڕاستی تیا نەدین
دەریان پەڕاندن لێیان کەوتنە قین
ئێمە ئەمەمان کە دێ بەسەردا
خوا ئەیکا دەستمان لە دینمان بەردا
ئێستاش ئەگەر بێو ڕووبکەینەوە خوا
هەر لە پێشەوەین ناکەوینە دوا
ئەگەر لە سەر دین هەلسین بۆ جیهان
(سەلاحەدین)ی کورد بێنینە یاد
بەگیان تێکۆشین بۆ دین وەک دوێنێ
گەرو تەشقەلە وازمان لێ دێنێ
لە شەڕی پێشوو هێندە کوژراوە
هیچ کامیان هێزی شەڕیان نەماوە

دنیـــا هـــەر ڕۆژە ڕەنگـــێ ئـــەنوێنـــێ
هیچیـــشی لـــە ســـەر بـــارێ نامێنـــێ
ڕۆژێ هــــــاوارە بـــــاران نابـــــارێ
کە باریش ئەڵێن غەرق بـووین بە جارێ
هـەرکـەسـە لـە سـەر هـەوای خۆیـەتی
تـــەنهـــا هـــەژارە باوکـــەڕۆیـــەتی
دەوڵەمەند وا ڕێی خۆی گرتـوەتـە پێش
هەندێکیش بوونە یابووی سنگ هەڵکێش
لـەگـەڵ هـەوسـاریان لـەسـەر دامـاڵا
لـەگـەڵ جـەردەدا ئـەکـەن بـە مـاڵا
گـۆزەو دیزهمـان تێکـڕا ئـەشـکێنن
ئاشـــناو دۆســـتمان لـــێ ئـــەڕەجێـــنن
هـەی بـڕی کـابرای لـەخـشتەی بـردین
نـەوجوانـانی لـە دەسـت دەرکـردین
مـەنفـەعـەتێکـی خـۆی لـە نـاوا بـوو
بـۆ ئـەوە دایـنی بـە گورگـان خـواردوو
ئـەولاوانـەی وا لـەکـیس ئێمـە چـوو
ڕۆسـتەمـی زاڵـیش وا ئـازا نـەبـوو
ئـەڵـێن مارانگـاز گوێچکـەی شـل دەکـا
لـە خـشەی مـارو مێـروو سـڵ دەکـا
ئێمـە دوای ئـەوەی مـار پێـوەی داویـن
ئـەنجـا بـۆ دووپـشک زۆرتـر بـە تـاوین

گــەردشـــی جیهـــان ڕوو لــە چــەوتییــە
ڕۆڵەی ڕوو لە ڕاست هەڵس و کەوتییە
هــەرچــی دیتــە نــاو بــە گــەڕو گــوڕە
وەک قــەمــەی عــەجــەم بــە دوو لا بــڕە
ئەوانەی چەوت و خوێنڕێژن وەک شێر
ئـەیانبـەستنە پـشت بـە جـوان و بـە پـیر
هـەڵیان ئـەکێشن دەمیان مـاچ ئـەکـەن
مەرەزەی عـومری پـێ سـەرپاچ ئـەکـەن
هەر ئەو شێرەیشە کە دەست دوژمن کەوت
دای لە خاوەندی پێشووی سەری کەوت
هــەزار بــار ئــەڵــێن: شــیر بــێوەفایــە
کـە چـی، هـەر کـەچـی لـە بـرەودایـە
ئـەم کــەچڕەوییــەی ئــەم کــەچبینانــە
ئــــەڵــــێن: نیـــشانەی ئـــاخر زەمانـــە
ئـــەیـــانگوت ئیتـــر نـــۆرەی جـــەجاڵـــە
بـــە فیـــشاڵ دەرچـــوو ئـــەم گرو گاڵـــە
نـەرسی کـەرەکـەی جـەجـاڵ خورمایـە
هـەر بـۆ خورمایـە خـەڵـکی لـەدوایـە
ئێمـــە خورمایـــشمان هـــەیـــەو نایکـــڕن
لـە هـەر سێ لاوە هـەر بـە نـەوت خـڕن
بـاوەگوڕگـوڕ شـەخـسەکـەی خۆمـان
ڕوونـاکی یـەکـت بـێ بـۆ خۆمـان

زۆر کەس لە ئاگر قازانج ئەبینێ
کەچی بۆ نەزان دەست ئەسووتێنێ
ئەوی بیزانێو بیهێنێتە کار
لە ئاگر ئاڵتوون ئەبا بە خەروار
ئەوەیش نەیزانێ کە چی پێ ئەکرێ
دووکەڵ و خۆڵو گەرمای پێ ئەبڕێ
گەروەیش بە سروشت وەک ئاگر وایە
خراپەو چاکەی وا لە بارایە
بەڵام بەو شەرتەی بە عەقڵو فنوون
یا بۆ ماکینە یا بۆتەی ئاڵتوون
بە کاری بێنێ نەوەک بۆ خەرمان
پێی بسووتێنێو زیان بۆ خزمان
ئەڵێن: کە قەومێک ئاتەش‌پەرست بوون
ئەو خەرافاتە ئێستا بەرسەرچوون
ئایینی ئیسلام دیموقراتییە
موسوڵمانی ڕاست ڕوولەهاتییە
ئێمە عەقڵمان وەها ببڕێ
لەملاو لاومان ئاگر ئەگرێ
وا چاکە وەک ئەو ئەسحابەی سەفەین
لە هەرا خۆمان بێ‌تەرەف لادەین
نانی موعاویەو نوێژی پشت عەلی
لە مەعرەکەیشدا (جلوس التل)

مانگی سەفەری ئەمساڵ زۆر تووش بوو
گێچەڵو شەڕو هەرامان تووش بوو
دەعوای فەلەستین وەک غەزای خەیبەر
جیهادی دینی هێناوینە بەر
لەم لایشەوە وا موعادەدەیە
لە سیاسەتدا موزایەدەیە
گەرەکی خواروو یۆنان بۆی دەرچوو
گەرەکی ژووریش قەوامی تێکچوو
مەکتەبەکانیش کەوتنەوە غریو
سەر کێوی قافیش پڕی بوو لە دیو
دنیا کەوتبوە شەرە کەڵەشێر
سەری جووجوولە ببوە کەللەی شێر
هەموو گێچەڵی مانگی سەفەر بوو
کوڵە چوارشەموو دوێنێ تێپەڕ بوو
ئیتر خوا فەتحی ئیسلامی هێنا
دیارە نامێنێ نەگبەت لە بەینا
دوای تەنگانە خوا خۆشی ئەنێرێ
هەندێ جاریش مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
خوا هیچ کارێکی بێ حیکمەت نییە
کەم کەس ئەزانێ مەبەسی چییە
بزانین چۆن ئەبێ ئەم ئازو گوێزە
ئاوی زۆر ئەوێ ئاردی بەپێزە

کە کار کەوتە دەست تەبیعەت مردوو
فاتیحە دادەن بۆ ڕوحی زیندوو
سەرم سوڕماوە لە کردەوەی خوا
زۆر مردوو بەشی زیندووان ئەخوا
هیوایش ئەبینی کە تێ هەڵچۆیە
بە بێ لێخورین خۆی سەرەڕۆیە
شوێنیوا هەیە کە ئاوی زۆرە
هیچی لێ ناڕوێ زەویەکەی شۆرە
خوا ئەگەر بیدا ئاوو ئەرازی
بیهێنە بەرهەم پێی دەبن ڕازی
ئەویش ئەبینێ مسکێن ڕەنج ئەدا
زۆردار نایداتێ بیستی لە سەدا
خوا بۆ ئەویشی تا سەر ناهێڵێ
ئەمرێو بۆ مێردی ژنی جێدێڵێ
ئەمانە هەموو لە پێش چاومانە
تەماع بۆ چاومان بووە بە تانە
لەو ڕۆژەی کە خوا دنیای داناوە
هەر بەش خوراوی بۆ هەژار ماوە
خوا لەوەو دنیا (تۆڵە) ئەسێنێ
هەرچی کە کۆن بوو کەڵکی نامێنێ
ڕاستت پێ بڵێم سەبر زۆر تاڵە
خۆ ئەڵێن: سەبری خوا چل ساڵە

زەروو کە خوێنی پیسی پیاو ئەمژێ
لە مارچاکترە بە ژار ئەکوژێ
خۆ هێجگار دووپشک لە کردەی بەدا
هەرچی هاتە پێش پێوە ئەدا
لەم دوانە بەدتر بەنی ئادەمە
وەزندمان بۆ یەک بە دەست و دەمە
بۆیەکێ نالێم کەس گوێی لێ بگرێ
ئەم ئاگرە تا بێ زیاتر گڕ ئەگرێ
باقڵ ئەم جارە ئاگری زەردەشتە
مووشەدەمەکەی شنۆی بای وەشتە
وا دەردەکەوێ ئاخر زەمانە
چونکوو دەوریکە باوی ژنانە
کە پیاوان ڕیش و سمێڵیان تاشی
من وتم ژنان ئەبنە بێگباشی
دەمێکە بە دڵ من چاوەڕوانم
چونکوو من ڕەسمەن کوێخای ژنانم
وا جینسی خەشین سەرو دەست ئەبڕن
هەر جینسی لەتیف دڵنەرم ترن
کە ژنان دەستیان گەیشتە کوتەک
پیاوان ناچارن بچنە بەر خەرەک
هەلی هەلهەلەی کچانمان هەڵکەوت
سەردارو سەرەک وەک بێسەری کەوت

هــەر بــڵێی ئــەزم وا هــەڵــدەبــەزم
هــەمــوو شــەویکــت نابــێ بــە بــەزم
(پیروەیسی خلک) ئەیگوت سەردەمێ
مێ بووگـە وە نێر، نێر بووگـە وە مێ
خــوا ژنی بــە ژن دروســت کــردوە
مــاڵو زاوزێــی پــێ ســپاردوە
موویــان درێــژە عــەقــڵیان کورتــە
ئیتــر چیانــە لــەم جــرتوفرتــە؟!
ئەوەی لە کاری خوا ڕەخنە ئەگرێ
هەر دەردی سەریو شەڕی پێ ئەبڕێ
ئێمــە هــەر بــەوە ماڵــمان وێرانــە
کلکــی تــەورەکــە لقــی خۆمانــە
خۆشــە ڕووبــەڕوو دوژمنــت دیــار بــێ
نەک بە دەستی خۆت پێت برینـدار بێ
بــۆ ئــازادیی گــەل مــردن شــایە
لەگەڵ خۆ هـەرچیت کـرد خۆڕاییـە
ئــەمانــەی خۆیــان کــردوە بــە گــەورە
دنیــای دینــارە تێکــڕا بــە دەورە
ســا خـوا لـەمانـەی گیانیـان فیـدا کـرد
بـەیداخی بـەرزی گـەلیـان بـەرپا کـرد
هێنــدێکی وامــان بــۆ پــێ بگــەیــەنــێ
میللــەت لــە چنگــی زۆردار دەرێنــێ

دەستەی کاربەدەست لێیان بوو بە (خوو)
وەک دووبەرەکی لێک کەوتوونەڕوو
هەرکەسێ لە پێش خۆی دانرابێ
ئەبێ ئەو لابیا، ئەگەر برا بێ
پیاوی خۆی دێنێ بۆ سەر ئەو کارە
ڕاستە کە بزن شیری بۆ کارە
پیاو ڕماندنیش هێندە ئاسانە
سێ حەرفا سێ بەردی دەستی ژنانە
(ف) و (ص)و (ل)ە مەرگی ئەم فەسلە
بۆ هەندێ فەسلە بۆ هەندێ وەسلە
بیست ساڵ لەمەوپێش پەندی پێشینان
ئەم پیشە حیزهی خستبوە مەیدان
«فرە مێرد بەریبۆ تایەتەبەر
بریسی یاپەر، ئەوبەری بۆ زەر»
ئیتر ئەمەک عیلم و ئیقتیدار
ئەو سێ بەردەیە کە ئەکرێتە کار
ئەوهیە دەردی ئەم مەئموورانە
ترسی دواڕۆژو هەوڵی گیرفانە
دەردی گرانتر کە گرانییە
بەوە مەعاش‌خۆر گیانی‌تیا نییە
هەرچی ئەیکرن بوو بە یەک بەچل
مەعاش زیاد ناکا تەوقی چۆتە مل

خوا فریشتەی وای سروشت پێ داوە
نیوەی لە ئاگر نیوەی لە ئاوە
زۆری‌وا هەیە کە باوەڕ ناکا
من لەمە ئەدوێم لەگەڵ پیاوچاکا
ڕۆژێ کابرای جاف کە پێی پەتی بوو
دڕکێکی لە بن پێ هەڵچەقیبوو
هاوڕێکەی گەییە فریای دەست‌وبرد
دڕکی دەرکێشاو لە پێی دەرهاورد
پرسی ئابرا! توخوا پێم بێژە
ئەم دڕکە بە چی ئەمەندە تیژە؟
وتی بێ‌فەڕ تۆ شێتێ‌و گێژوویژ
کە خوا فەرمووی تیژ گشتی بوو گە تیژ
چەند خۆشە ئینسان باوەڕی وا بێ
بێ ڕەنگاندنەوە خوای لە لا خوا بێ
بەڵێ خوا هەندێ پیاو دروست ئەکا
کە بە چاوڕاو (بسمارق) پەست ئەکا
خۆی وا ئەداتە قەڵەم وەک کوێخا
کە شوێنی کەوتن میللەت سەرئەخا
تا هەندێ لاوی خوێن گەرم هەڵدەستن
بۆ فیداکاری کۆمەڵ ئەبەستن
هەر ئەمەندەیە تا ئەو دێتە ناو
ئیتر کار تەواو ئێلیش بەش خوراو

ئـەوانـەی کـەوا کاریـان بـە دەسـتە
کە هات لە ڕەئیا بوون بە دوو دەستە
ئەگەر هەردوو لا بۆ گەل خێرخوا بن
هیواداری ڕاست بە خێری خوا بن
بە حوسنی نیەت کار ئەبەنەسەر
درەختی ئەمەل بۆیان دێتەبەر
فەرمووڕەی (نەبی) بۆمان حوججەتە
کە ئیختیلافی ئوممەت ڕەحمەتە
بەلام غەرەزی شەخسی کەوتە ناو
ڕەحمەت زەحمەتە دراومان دۆڕاو
من لاوی وام دی کە (شەشی ئەیلوول)
بەردەرکی سەرای کرد بە گەردەلوول
مەتەرالیۆزی بە خەنجەر شکاند
ئازایەکی شێرانەی نواند
ئەوکەسەی خۆیان بۆ دا بە مردن
ئەو بە دەستی خۆی کەلەبچەی کردن
شینم بە شیعری ئەکرد ئەوسایە
ئێستەیش گریانم وا لە قوڕگایە
کورد تابڕێتەوە خەیالی خاوە
بەراتی نەجات بە خوێن نووسراوە
من بۆیە ڕەنگی سوورم خۆش ئەوێ
مژدەی شەفەقی لێ دەردەکەوێ

زەمانــــەیێکـــە کـــار بـــە زوبانـــە
تیغمـــان زوبانـــە چـــەوری هــەسانە

دەســـتو زوبـــانی پـــاک بـــێ زیانـــە
بـــەد زوبانییـــە ئافـــەتی گیانـــە

هــەر، هــەرو گیــڤە، هیچــەو پــرپووچ
لـە پـر خـاوەنـدی ئـەخـا لنگـەوقـووچ

درۆزن چـەرمـی ڕووی هێنـد ئـەستوورە
درۆشـــی ئـــەگـرێ ئـــەو بـــێ فتـــوورە

ئــەو جــارێ درۆی لــێبــووە بــەخــوو
پێـــی تـــەرک نـــاکرێ بیـــشکەوێتـــەڕوو

(پواســـون داویـــب) یـــەکـــی نیـــسانە
هـــەمانـــە هیـــوا، پـــڕ بـــە هـــەمانـــە

دوور نییــــــە دەوری درۆ بگـــــــۆڕێ
ناڕاســـت گـــۆڕ وایـــە بیخـــەیتـــە گـــۆڕێ

دەرگـــای درۆمـــان دروومـــان بکـــرێ
درەخـــتی هیـــوا بـــەرمـــان بـــۆ بگـــرێ

ئـــەمـــڕۆ بـــە حیـــساب چلـــە تـــەواوە
شـــینەکـــەی خـــاتوو زەمهـــەریـــر مـــاوە

ئێمـــە لاوانمـــان هاتوونـــە مـــەیـــدان
خوایـــار بـــێ لامـــان بـــەهـــارە زســـتان

بـەردیکیش ئـەدەیـن لـە (بـرد العجـوز)
ڕزگارمـان ئـەبـێ لـە دەسـت نـازونووز

ئـەمـە پـەنـدیکی بـاوو بـاپیرە
کـە ئـەڵـێن خـاکی وەتـەن دڵـگیرە
بـەڵام هـەنـدیکی تـر وتوویانـە
ئـەم واتـەیـەشـم لـەلا زۆر جوانـە
ئەو شـوێنە خۆشـە کـە دڵ لێـی خۆشـە
دڵ تەنـگ بێ باخی (ئیرەم)یش بۆشە
کـەوابـێ خۆشـیی جیهـان بـۆ دڵـە
زەوقـی ڕۆحیـشت بـە دڵ حاسـڵە
هـەنـدێ کـەس دڵـی وا بـە پـارەوە
ئـەچرووسـێتەوە بـۆ لـەپـارەوە
دڵـی هێنـد پـڕە لـە دەردی پـارە
لـە یـادی قـەوم قیلـەی بێـزارە
عـەشـقی نیـشتمان لای ئـەفـسانەیـە
بـۆ چـرای زەردی زەڕ پـەروانـەیـە
هـەنـدیکیش هێنـدە دەماخیـان بـەرزە
بـۆ وەتـەن فیـدای ڕۆحیـان لا فـەرزە
سـەرتاپـای لـەشیان پڕیـە لـە غـیرەت
نـەرەشـێریکن ئـازاو بـە هـەڵـمەت
لە مەرگ ناترسن کە هاتنە سەر قین
نـامرن لـە دڵـی میللـەتدا دەژیـن
میللـەتیـک ڕۆڵـەی وا بـە کـاری بـێ
هـیچ کـەس ناتوانـێ بـەرەنگـاری بـێ

تاڵی‌و شیرینی لێک جوێن ئەم دوانە
یەکێ بۆ دەمە، یەکێ بۆ گیانە
ئەوی بۆ دەمە بە چاو ئەیبینی
کە چێشتت دیارە تاڵی‌و شیرینی
بەلام ئەوانەی کە وا نابینرێ
جوابی ناخۆشە لە دەم ئەبیسترێ
ئەسڵ ئەوەیە کە ڕۆح تاڵ ئەکا
بە ئازاری گیان پیاو بەدحاڵ ئەکا
ئەگینە ئەوەی کەوا ئەیچێژی
تفی کەیەوە تاڵ بێ ئەیرێژێ
برینی نێزە دەرمان ئەکرێ
برینی زوبان جەرگت ئەبڕێ
جوێنی بێگانە کەمتر کار ئەکا
توانجی دۆست دڵ بریندار ئەکا
کەواتە دڵی دۆست مەڕەنجێنە
زانیت توورە بوو وازی لێ بێنە
دۆست کە دڵسۆز بێ ئەو واز نایێنێ
دۆستت ئەوەیە کە ئەتگرێنێ
بەلام هەموو دەورانە دەورەی تازەیە
دەوران دەورانە دەورەی تازەیە
ئێستا هیچ کەسێ گوێ لە کەس ناکا
تەنانەت فرزەند لە باب بێ باکە

کوفرە حەمەد شەڕیە لە سەر کەرو گا
لە کردەوەی خوا هیچکەس تێ ناگا
کێ بە عەقلی خۆی نانی خواردوە
داناکەی خۆشی رابواردوە
«هارون‌الرشید» میسری بۆ گیرا
چشتێکی سەیری هاتبوو بە بیرا
وتی: فیرعەون چۆن داوای خوایی بوو
تەنها بەم مولکی میسرە بایی بوو
لەو قینە میسری بە (خضیب) سپارد
یەکێ بوو بۆ ناو گاگەلیان ئەنارد
ساڵێ بەر (نیل)یان کردبوو بە پەموو
(نیل) گەڕایەوە خەسار بوو هەموو
هاواریان بۆ برد دەستەی زەرەرمەند
وتی خوریتان بۆچی لێ نەچەند
ئێستا هەڵکردی جیهانی دوانە
یەکێکیان خەمە، یەکێکیان نانە
هوشیار غەمبارە بێ‌عار پارەدار
تۆ مەڕوانەرە عەقڵو ئێختیار
من بۆیە (ئەحەی جاوم) خۆش ئەوێ
کەلەی هێند ڕەقە بە هیچ نانەوێ
کە کەوتیتە ڕێ بارمان زۆر سووکە
ماڵو دەوڵەتمان لە لا مەهتوکە

هەتاو بێ‌و باران ئەوە گورگ ئەزێ
بەهارەو گەرای ناوە ماسیی زێ
پشیلەیش حەوت ماڵ بێچووی ئەگێڕێ
کە چاوی پشکووت گۆبەند ئەگێڕێ
دوای ئەوە ڕاوەمشکمان بۆ ئەکا
بەڵام خۆی ناگرێ لە ڕاستی سەگا
هەرچەند سەگ لە ناو ماڵا گلاوە
زۆر جاریش وەفای لێ بینراوە
ئەم سەگ‌و گورگ‌و پشیلەو مشکە
ئەم زەردەواڵەو مارو دووپشکە
کەس نازانێ خوا بۆچی خەلک کردوون
بڵێین هێندێکیان مێملی مردوون
خۆ هیچیان لەگەڵ یەکتر هەڵناکەن
زۆر پیای سپڵە دوژمنی چاکەن
ئەمە خووێکە خوا بۆی داناون
بە قەستی بەگژ یەکا کراون
مەبەست ئەمەتە کە وابزانی
ئاشتی تیا نییە جیهانی فانی
کێ لەگەڵ کێدا بە ڕاستی دۆستە
ئەم ڕاوە ڕێویە هەمووی بۆ پۆستە
لەگەڵ ئەوەیش‌دائەزانین وایە
دینمان دائەنێین بۆ ئەم دنیایە

بەهار هەر ڕۆژە ڕەنگی ئەنوێنێ
هیچ جارێ لە سەرپارێ نامێنێ
گاهێ وەک دەرویش هەور ئەهاڕێنێ
گا بە سەر هارا خۆڵ ئەبارێنێ
وتمان نیسانەو باران ئەبارێ
تنۆکی لە چاو نایێتە خوارێ
درۆی (نیسان)یش ئەمساڵ کار ناکا
هیچ کەس نازانێ بۆ کام لا ڕاکا
لایی بە لافاو پیاو ئەخنکێنێ
ئێمە بێ ئاوی ئەمانخنکێنێ
برسیەتی چاکە گژو گیا ئەخورێ
بەلام تینوەتی چاری ناکرێ
جاران ئەچوونە نوێژە بارانە
ئێستا بێ نوێژیی گوناهبارانە
کەسیش باوەڕی بە خوا نەماوە
لە شوێنی تەوبە سین و تێ باوە
چەندێ کەوتینە سەر یاریی پۆکەر
هەرچیت ئەبینی بووبوو بە جۆکەر
ئێستا کاربەدەست کەوتوونە دامە
هیچکەس نازانێ ڕێو شوێنی کامە
وەک داشی دامە مەنموور لێ ئەخورن
بە ئازو بە گوێز هێزیان لێ ئەبرن

کـە شـیـرت خـسـتـە سـەر ئـاگری گـڕ
بە جۆش هەڵدەچێو ئەڕژێ کوتووپڕ
هـەر قـەیماغێـکو تـوێژی لـەسـەرە
کـە نـەمـا ئیتـر نابـێ بـە کـەرە
دۆکەلیویش تێکی نەدەی ئەبزڕکێ
ئـاگری بـن کـایش هـیچ دانامرکـێ
ئـەو کـەسـەی ئـاگر ئـەخاتـە بـن کـا
وەبزانـە خۆیـشی بـە دووکـەڵ خنکـا
فـەرمـودەی خوایـە گـوێی لـێ ڕاگـرە
فیتنـە لـە کوشـتن بـەشـیددەت تـرە
هـەر منداڵـێکی لـە دایـک ئـەبـێ
لـە سـەر فیتـرەتی ئیـسلامی ئـەژێ
دوایی دایک و باوک دەرسیان دائەدەن
بۆسـەر ئـایینی خۆیـانی ئـەبـەن
هـەندێکیش کـە وا بـە گیـانێکی پـاک
خولـقاون ئـەڕۆن لـە ڕێـەکـی چـاک
بەدکار بە قسەی لووس تەفرەی ئەدا
لـەگـەڵ خـۆی ئـەیبـا بـە ڕێگـای بـەدا
سـاخوا ئـاگرێکی وای بـەرداتـە مـاڵ
خۆیو گشت کەسی بن بە کۆی زوخاڵ
ئەوەی کە خولقی دڵ ساف ئەگۆڕێ
خـوا لـە نـاوی‌بـات بیخاتـە گـوڕێ

ڕۆژی درێـــژی بـــەهـــار هاتـــەوە
وا ڕۆژی ئێمـــەیـش هـات بـە هاتـەوە
شـەوی تـاریکی زسـتان بـەسـەرچـوو
بەرخی هیوامان لە دەست گورک بەربوو
گورگـــە شـــینە کـــە وای ڕاوەشـــاندین
بـەنـدی بـەنـدەیـی بـەخـتی پـساندین
بـە کـەیفـی خۆمـان لـە کوردسـتاندا
ئـەگـەڕێـین بـە نـاو گولـی نیـساندا
بـــەلام ئاگامـــان لـــێ بـــێ کـــە زوورە
تـــازە وا درەخـــت گۆپکـــەی کـــردووە
دەست بە سەر چلی مەبەن بۆ سەر چڵ
کـە گۆپکـەی وەری داخ ئـەبـەنـە دڵ
دانیـشن لـە نـاو گولـدا بـە خۆشـی
بـــە پیرۆزانـــەو بـــە بـــادە نۆشـــی
لاوکـی کـوردی بـڵێن بـە قـەتـار
دەنـگ بداتـەوە لـە دەشـتو کۆهـسار
بەلام هەر دەنگ خۆش کەم بڵێ نەک زۆر
گـــەڕەلاوژە ئـــەبـــێ بـــە گـــابۆڕ
ئـەگـەر هـەر سـەرێ کـەوتـە سـەدایـی
خۆمـان لـێ ئـەکـا بـە شـا گـەدایـێ
ئەو سایە هیچ کەس هیچ کەس ناناسێ
خـۆ هـەڵـدەکێـشن پـڕ بـە کراسـێ

دێ مەرەنجێنە تووشی قین ئەبێ
بە دڵ ئازاری نائەمین ئەبێ
لێکی بەرەوە کە وا کەسێ هات
جنێوی پێدای چەند گرانە لات
دیارە ئەوکەسەیش دڵی ئێشێنێ
ئیتر دۆستی تێدا نابینێ
کە خۆت بە ئێشی دەرزی ئەناڵی
سووژن بە خەڵکا بکەی منداڵی
بە چاکە دڵی عالەم ڕائەگری
بۆچ خراپ بێ و خەڵک لە دەستت بگری
هەر ئێشێ ئەکەی دوایی بڕوانە
پیاوی بێ غایە هەر سەرگەردانە
ئەگەر تۆ هەوڵت تەنها بۆ خۆت بێ
لەناو میللەتدا ئەبێ چۆن ڕووت بێ
کە لەگەڵ ئاوەڵ بکەویە کایە
هەرچی دەستکەوێ بەشی تۆی تیایە
ئەوسا ڕابویرە بە دڵنیایی
لەگەڵ ئاوایی نەک بە تەنیایی
لە ناو یارانا ساتێ ڕابویری
پوولێ نایەنێ پایەی وەزیری
وەزیریی ئێستا خەویکی کەمە
کە لە خەو هەستا تەمەو ماتەمە

تــوکاتــێ بچــۆ بــە گــژ یــەکێکــا
بتــــوانی تێکـــــی شـــــکێنی پێکـــــا
کــــە دەرەقــــەتی زۆرداری نایــــەی
پــشێتە ســەر ڕێــت ئــەبــێ لێــی لادەی
جنێوفرۆشـــــی لای مــــەردان عـــــارە
شــەڕە جێنــوە ســوحبەت لــەم شــارە
جــەوادو قــەواد بــە شــێوەی میــسری
هــەردوو گــەوادن مــەعنــای کــە بگــری
هــەرچــەنــد کــە نــاوی گــەواد بــەدنــاوە
لــــە دز چــــاکترە بۆیــــە وا بــــاوە
دز مالـــت ئــەبــاو دلــت پــێــشێنێ
ئەو خزمــەت دەکــاو دوو دڵ پێکــدێنێ
ئــاینی ئیــسلام وا قـــاڵ کــــراوە
دەســــتووری وامـــان بــــۆ دانــــراوە
ئەگــەر بــێو لــە ســەر ئــەو ڕێــە بــڕۆین
هێند سەرئەکــەوین نــەزانین لــە کــوێین
خــۆ، ئــەگــەر پێــوو ســەر دەرهــەوا بــین
تــا ئــەمــانــێژن ئــەشــێ هــەر وا بــین
هێنــد دەرکــەنــارین ئــەوا لــەم پــەڕیــن
بۆچــە بلــوێری خــەلــکی هــەلــپەڕیــن
هــەلــپەڕکێکــەیــشمان دووبــەرەکیــە
خــووی کۆنمــان شــەڕی ناوگــەڕەکیــە

کاتێ کە وتیان بێستان بەرەڵدا
کوڕوکاڵ تێکڕا ئەیکەن بە هەڵدا
ئەگەرزرکێکی کاڵ بدۆزنەوە
بەلامار ئەدەن زوو ئەیقۆزنەوە
بێستاڕن گوردی خۆی لێ گرتووە
لە پێشدابەشی خۆی لێ بردووە
ئێستا پاشەرۆک گێچەڵ ئەگێڕێ
تێر بۆ برسی تێر سلاو ئەنێرێ
کە بێستانەوان ئەمە تێ بگا
نامێنێ تاکو بێستان پێ بگا
بە ناهومێدی لە کولیوو کاڵ
هەرچی بۆ ڕێکەوت ئەیکاتە جەواڵ
پێچکەی دەرگاکەی حەوشەم سواوە
لە گرێژەنەی خۆی ترازاوە
هەرچی ئاژەڵێ کە مالا بوون
کردیانە قارە بە جارێ دەرچوون
بە گدی گدی ناگەڕێتەوە
خەریکن لە چەم ئەپەڕێتەوە
نالێن پاشەڕۆژ کە سەرما بزووت
هەلامەت ئەگرین وا بە سەری ڕووت
نازانین بەیتی گورگو مەڕ چییە
دووگی خۆم خۆش بێ خانووم بۆ چییە

لە ڕاستی خواو خەڵک ڕاستو دڵپاک بە
لە واتەی هەموو عالەم بێباک بە
تۆ کە ئایینی خوا ڕابەرت بێ
مەترسە ئەگەر قەستی سەرت بێ
ئومێدی دۆستی لە بەدخوو مەکە
ناگۆڕێ ئەگەر بیشچێتە مەکە
بۆ ئەو بەدبەختەی خولقی گۆڕاوە
خوێندن شووشەیە لێی بارکراوە
دەورێکە دەوران وا دەنوێنێ
ئیمان پشکۆیە دەست دەسووتێنێ
نیشان بەو نیشان بچۆ بۆ مزگەوت
چەند کەست بانگ کرد کەست شوێن نەکەوت
بەڵام بۆ شوێنی کە پێشەی شەوە
تۆ دەریشیان کەی وان لە پێشەوە
هەنگوین شیفایەو ئارەق وەک زەهرە
کامیان کڕیاری زۆری لەدەورە؟!
خۆ هیجگار هەروا بە چاولێکەری
هەرچی ئەڕوانی داویەتە بەری
کەم کەس دەزانێ ڕێگای بۆ کوێیە
پێشینان ئەڵێن: سەیرە لە کوێیە
ناڵێن:حەیفە بۆ ئەم بالاو بەژنە
ئەڵێن: مەرگ لەگەڵ ئاوەڵان جەژنە

هەرچی کە زانیت رووبازارییە
مەیکرە رەنگی تەفرەکارییە
هەرچیش کە مەیلی بە لاسارییە
لێی مەگرە ئەوەی لە بێکارییە
بەلام هەندێکیان لە بەدخوویییە
کە وا کردەوەی هەر دووڕوویییە
هەندێ ئەیناسن کە وا بەاخوایە
بە تەفرەی شەیتان خەلکی لە دوایە
ڕۆلەی نازدارمان ئەخاتە ژێر پێی
ئەوان بخنکێن بەرز بێتەوە پێی
لاوان خوێن گەرمن ئەوەند بە جۆشن
وائەزانن بۆ گەل تێ ئەکۆشن
خوا ئەوە بگرێ ئەم دڵ پاکانە
تووشی شەڕ ئەکا بە بێباکانە
لە ڕێی مرمیاوی کتکو داودا
لە بەغدا کەرگەل خۆی بە کوشت ئەدا
ئەم شەڕە لە سەر کورسیی دوو کەسە
من بۆچ بکوژرێم بێهۆشی بەسە
هەر ئەوەندەیە گەیە سەر کورسی
لە دەردە دارو برسیی نەپرسی
ئەمین زەکی بەگ یا عەلی کەمال
وا بە خۆڕایی نیشتوونەتە بال

گایەک کە کەوتە پەڵە بیستانێک
ئەبێ بە جەزا تێکرا بۆ ڕانێک
بەلام بە چاوی ئینساف بڕوانی
خەتای ئەم ئیشە لە شوان ئەزانی
شوان کە ڕانی خۆی پێ داگیر نەکرێ
یەکێکی باشی لە جێ دائەنرێ
خوا بنیادەمی کە سروشت داوە
گەورەو بچووکیی ئەوسا داناوە
لە ئادەمەوە بە پێغەمبەری
یەکێکی ناردوە لە شوێن ڕابەری
لەگەڵ ئەوەشدا ئەخلاقی بەشەر
هەر لە ئەزەلدا مائیلە بە شەڕ
چەند پێغەمبەری خۆیان کوشتوە
چەند پادشایان لە ناوبردووە
هەرگا ترسێکی حوکومەت لاچێ
وەک سمێڵ ئەویان ئەو هەڵدەپاچی
هەر ئیجادێکی لە عیلم و فەندا
کە ئەیهێننە مەیدانی دنیا
هەر بۆ ئەوەیە یەکتر بکوژرێ
ئیتر حوڕیەت چی پێ ئەبێژرێ
ئەو ڕێی شەرعییە کە خوا دایناوە
لێمان لاداوە، حوڕڕیەت باوە

ماران گاز ئەگەر جارێ بڕەخسێ
لە خشەی مارو مێروو ئەترسێ

پیاوی‌واش هەیە هێندە لاسارە
ناسرەوێ مەگەر لە پای سێدارە

وەنەبێ کە مرد لەکۆڵ‌بێتەوە
ئێلی لەگەڵ خۆی ئەبڕێتەوە

یەکێ دێ ڕەنگی باغێ ئەڕێژێ
درەختی هیوا بە ئەرک ئەنێژێ

خزمەتی ئەکا هەتا بەر ئەگرێ
لاپلەرەسەنگێ لە پڕ ئەیبڕێ

کە دنیا بووە گاڵتەی منداڵان
ماڵی باوانمان ئەڕوا بە تاڵان

گەورەو بچووکی خوا خۆی دایناوە
ئێستا واپارتی‌و تەحرڕور باوە

قیبلەی قەدیمان لە دەست دەردێنن
دەرسی شیووعی‌و ڕووسی ئەخوێنن

ئەگەر ئایینی ئیسلامی بگرین
ئەبێ فەلەستین هەموو بۆی بگرین

ئەوەی کە پشتی (سهیۆنی) ئەگرێ
ئەبێ لە خوامان بوێ کە بمرێ

خوا کە عێراقی بە ئێمە داوە
چیمانە لە سەر پاسی جرتاوە

بۆ نەتەوەی چاک دوو چشتە ڕەهبەر
کە وا حەیانی پێ دەباتە سەر
ئەووەڵ تەربیەی دایکو باوکە
کە بۆ ڕێی تاریک وەک چراوکە
کە ڕابەری بوو ڕێی لێ گوم نابێ
هەرچەند ڕێی ژیان پێچو پەنا بێ
کە بە منداڵی تەربیە نەدرێ
بە گەورەیی خووی خراپان ئەگرێ
ئەوسا کە کەوتە سەر ڕێی بەدخووی
نەگەڕایەوەو لە سەری ڕۆیی
ئینجا حوکومەت ناچار ئەمێنێ
جەزای قانوونی دەرحەق بنوێنێ
ئەوەی تەربیەی ئەولادی نادا
هەموو ڕەنجی خۆی ئەدا بە بادا
ئەولادی بەدخوو کە بە شەڕ فێرن
جنێو بۆ باوکو دایکیان ئەنێرن
بێحەیالەککەی ڕووی کەسو کارە
کەچی بۆ ئێستە هیوا بە کارە
بێ ناموس یەعنی مێشولەی نییە
مێشی نەیێتێ کوللەی بۆ چییە
بەلام بێ شەرمی هەر بێ ئەنوایە
ڕۆژێکی وەکوو ئەمڕۆی لە دوایە

چاکی‌و خراپی خۆ بە دەست خوایە
بەڵام سووچێکی بەندەیشی تیایە
چۆن ئەبێ بڵێن: خوا خۆی دایناوە
کەچی جەزایشی لە سەر داناوە
ئافەریدەکار کە خۆی حاکمە
چۆن ڕێ ئەکەوێ بڵێن زاڵمە
خوا خۆی فەرموویە سروشتی خوایی
بۆ بەندەییە نەک بۆ کوێخایی
(و ما خلقت الجن و الانس)ە
بۆ پەرستشە نەک بۆ هەوەسە
ئێمە بە تەفرەی شەیتانی لەعین
خۆمان بەد ئەکەین لائەدەین لە دین
ئەوسایە هۆشمان دێتەوە سەرمان
(مەرنەمووکە گورز ئەدا لە سەرمان)
سا چی بکەم ئەوا ناوێرم بیڵێم:
زۆر نەشارەزا رائەپەڕن لێم
ئەگینە ئەمگوت باوکمان ئاوی ڕشت
سروشتیش بە ئیرس هات‌و پێی لێ خست
هەر ئەو ئیرسەیە بابیمان ئەکا
ئیستیغنا ئینسان لە ڕێ دەرئەکا
شوان کە سابرێنێ ئەلەوەڕێنێ
لەگەڵ تیری خوارد قۆچ ئەوەشێنێ

ئـەوی بــە هێــزی قۆڵـــی ئـەنــازێ
زوو پـەکـی ئـەخـا سـەختیـی هـەورازێ
ئـەوی کــە بــە بێـشایی هــەڵـپەڕێ
وەک ئاشـی بـێدان بـۆ خـۆی ئـەگـەڕێ
بـەرداش بـێ بـاراش پـەکـی ئـەکـەوێ
کاتـــێ کـــە ســـوا بـــیرازی ئـــەوێ
چـەکـوش لـە گـەڵـێ ئـیش‌دا بـە کـارە
حـوکمی بـۆ کـەڵلەی فیلـی بـێ عـارە
کـەر کـە وتـت (وۆش) ئـەو ڕائـەوەستێ
نـەوەسـتێ خێـوی قـاچی ئـەبـەسـتێ
جاران ئـەچوونـە سـەیـران ئـەهلی شـار
بـۆ سـەیـر پاشـایان ئـەکـرد بـە گاسـوار
ئێـــستا ئـــەو یاریـــە نـــەمـــاوەتـــەوە
شـــایی‌و ســـەیرانمـــان بـــڕاوەتـــەوە
بـــــابی بابیمـــــان وا لـــــە ناوایـــــە
حیکمــەتی تیایــە ئــەم کــاری خوایــە
ئـەوی گلـەیـی لـە بـەخـتی خۆیـە
پێـــی بـــڵێ دەوری کـــەوا بخۆیـــە
هــەرزەچـەنـەیـی کـار ناباتـە سـەر
ئـەبـێ تـەسـلیم بـین بـە قـەزاو قـەدەر
بــەلام بــۆ ئـەوەی کـە سـەرەڕۆیـە
کوتـەک ئـەزانـێ قونـاغ لـە کوێیـە

خـوا، ئێمـەی بۆیـە خـستە سـەر زەوی
لەگـڕ یـەک هـەڵچین بـە بـێ بـەزەوی
لە لامان وایە کە یەکێ بۆ دێو زۆر ئەژین
عومری ئەویشمان بۆ دێو زۆر ئەژین
نـازانین ئێمـەیـش نامێنینـەوە
دوابـەدوای یـەکتـر قـلپ ئـەبینـەوە
ئـەوەنـدەی هـەیـە ئـەوەی کـوژراوە
بـۆ ئـەوە دنیـا ئـەو خـوا پێـداوە
شەربەتی مەرگی لـەمەو دنیا چەشت
بێترس‌و بێپرس ئەچێتە بەهەشت
ئینجـا وەرنـە سـەیـر ئـەم زاڵـمانە
بـە شیـشی ئـاگر ئامـان ئامانـە
ئـەیانـسووتێنن تـا بـە ئـازار بـن
مـردنیش نییـە تـا پێـی ڕزگـار بـن
ئـەوەی کـە فێـڵی دنیـایی زۆرە
بەشی خەڵک ئەخواو بە زوڵم‌و زۆرە
هـەروا ئـەمـەنـدە لێـکبداتـەوە
لێـان پرسـی، چـی جـواب ئـەداتـەوە
بڵێن پێت خۆشە تۆ بە ڕەنجی شـان
نـان پـەیداکـەیت‌و لێـت سـەنن ئـەوان
دیـارە کـە ئـەەی زۆری لـێ ئـەکـەی
لـە لای ناخۆشـە تـۆ ماڵـی ئـەبـەی

خۆزگــە ئــەمــزانی ئــەم ڕەشــەبایــە
کــە هاوینــان دێــت بــۆچ وا گــەرمایــە
کــەچــی زســتانان کــە ئــەلرفێنــێ
هێنــد بــەتــەوژمــە گــا ئــەفــڕێنێ
هــای شــەمــاڵ خــۆتو شــەماڵــت بــژین
فێنکیــی دڵــە شــنەت بــە هــاوین
شەماڵ خەرمانی پێ بە شەن ئەکرێ
ڕەشەبا کەڵکی کام ئیشمان ئەگرێ
تــۆزی ڕەشــەبــا چــاوی کــوێر کــردین
شــەو لــە ســەربانــا ئابــڕووی بــردین
بــە هــەمــوو بایــەک ئــەڵــەرزینــەوە
بــە هۆرتــەو بــەرە ئــەگــەڕێنــەوە
ئــەم گێــرەو کێــشە لــە بــێ کارییــە
ماڵــەومــاڵ گــەڕان لــە ناچارییــە
ئــەوی ئــشێکێ بــۆ خــۆی پێکهــانی
ناپــەرژێتــە ســەر واتــەی دیــوانی
ئــەوی لــە ژنۆ ماڵــی مــەمنوونــە
چــی لــە قومــارەو ئــەم توونــەوە توونــە
ئــەوی بــۆ قومــار ئــەچێتــە جێیــان
شــەو ئــەباتــە ســەر تــا بــەری بــەیــان
دیــارە دەربــەســتیماڵو جــاڵ نییــە
شــەیتــانیش لــەدوا هیــوا شــەقییــە

چاکەو خراپەیش ئەندازەی هەیە
کەم کەس ئەزانێ حەددی تا کەیە
ئەندازەی چاکەیش کە هات تێپەڕی
نابەکار تا بێ ئەیداتە بەری
بە خۆوەنەدیو سورمەی لەبەرکەی
ئەبێ زۆر پیاوی کاردیدە دەرکەی
ئەسپی عەرەبیت دابە گۆلی سوار
سەرکێشی ئەکاو بۆی نایەتە بار
هەرچی هاتە پێش تێوە ئەگلی
دیارە کە دوایی خۆیشی ئەگلی
کاربەدەست لە سەر تەجرەبە ئەڕوا
گۆشت بۆ قەسابو نان بۆ نانەوا
جاران مندالمان ئەنارده حوجره
فەلاقە ئەکرابە داری گزره
بە مامۆستامان ئەگوت وەک دوژمن
گۆشتی بۆ تۆ بێو ئێسقانی بۆ من
بەلام کاتێ کێرد گەیە ئێسقانی
جەرگمان ئەسوتاو دەرمان ئەهانی
باوک بۆ ئەولاد هیچ چاری یەیە
ئازاری هەیەو بێزاری نییە
کاری تەربیە ئەندازەی ئەوێ
لە حەد ترازا پەکی ئەکەوێ

ئــاگرێ کــەوتۆتــە ئــەم جیهانــەوە
دۆســتیش ئــەســووتێ بــە بێگانــەوە
هــەرچی کـە بـەرگـی مێردیـی لـەبـەرە
ئـەمڕۆژە هـەولــی قـەومــی لـەســەرە
ئەگـەر گـشت لایـی نەکـەونە غـیرەت
نـەکـەونـە فریـای ولاتو عـەشـرەت
ئــەم گێــژەگێــژی تیــا ڕســگار نابــێ
مــەلــەی پــێ دەوێ بــە هــاوار نابــێ
ئــەمــڕۆ پێویــستە کــە تــۆ تێکۆشــی
نـەک دوایــی بـەرگــی ماتـەم بپۆشــی
هـەتا تـەڕ نـەبووی ئەبـێ تـێهـەڵچی
ئـەڵێن پاش باران کـەپـەنـەک بـۆچی
خـۆت خوێنـدەواری کوڕیـشت فێـر کـە
نانــێ کــەم بخــۆ برســیەک تێــر کــە
کە لەگەڵ عـەشـرەت کـەوتیـە هـەرزانی
ئــەمــەنــدە بخــۆ هــەتــا ئــەتــوانی
ئێــستا ئاگامــان لـــە خۆمـــان نیــە
تــێناگــەیــن مــەکــری پیرێــژن چیــە
ئەگـەر لێک بیـڕین لـە (ژیـن) ئـەبڕین
ئـەبـێ بـزانین کـە وا لـە سـەر ڕێـین
لـە تـەنگانـەداین، دوژمـن بـەدبـەختـە
دەستی یـەک بگـرین، پلـەکـەی سـەختـە

ئـەلـف بۆیـە پـێش هـەمـوو حـەرفانـە
لـــووس و باریـــک و راســـت و ڕەوانـــە
ئـەوی کـە چـەوتـە بـووە بـە حـەڵـقە
یـا، بـۆ پـێ، پێوەنـد، یـا، بـۆ مـل تـەوقـە
دیـارە کـە ڕێـوی چـەنـد حیلـەکـارە
بـە داوی تـەڵـەی چـەوت گرفتـارە
ئـەوانـەی چـەوتـن گیـانلـەبـەر ئـەگـرن
خـوا، نـەیـداونێ کـە سـەر هـەڵـبڕن
چەند خۆشە ئینسان ڕاست و سەربەرز بێ
نەک چەوت لە برین بە تـرس و لـەرز بێ
لقـی هـەر دارێ کـە وا خـوار ڕۆیـی
راســت نـەبێتـەوە ئـەیـبـڕێ خێـوی
مـار بـە گینگـڵەو بـە پـێچ ئـەخـشێ
کـە کـوژرا ئینجـا ڕاســت ڕادەکـشێ
ئەوی خۆی لە خەڵک بە فێڵ ئەگۆڕێ
گـۆڕ وایـە بیگـرێ و بیخـەیتـە گـۆڕێ
کاک ئەحمەد دوعای ئەکرد بۆ باجگر
نـەمـرێ و نـەبێتـە بـاجگر ئـەوی تـر
ئێـستا بـاجگریی پیـشەی ڕەسمیـە
کاسـبیی حـەڵاڵ ڕوو لـە کـەمیـە
تـۆ واتـەی مچـە بـێ مـەعنـا مـەگـرە
گـەواد لـە جاسـووس بـێ مـزەڕەت تـرە

هەر لەو ڕۆژەوە دنیا دانراوە
لەسەر تەجرەبە زۆر چەشت بێژراوە
یەکێ لەوانە ماڵو دەوڵەتە
کۆبوونەوەی لای دانا زەحمەتە
زۆر پیاومان دیوە بە فەزڵو هونەر
لەگەڵ زەمانا بۆی نەچوەتەسەر
ئەوەندەی نەبووە کتێبی بکڕێ
یا کەوایەکی شیرداخ بدڕێ
ڕوویشی لە پیاوی چرووک نەناوە
وایش ڕێکەوتووە کە برسی ماوە
لە پاش مردنی قەدریان زانیوە
ئینجا بە چاکە ناویان هانیوە
زەمانە وایە لەگەڵ پیاوچاکا
سەریەبڕێو ڕیشی بە شانە ئەکا
مەشهوورە ئەڵێن (هارون‌الرشیدن)
کاتێ میسری گرت تا پۆرتی سەعید
قولە ڕەشێکی دانا بە والی
پەموو چێنرابوو نیل هات ڕایماڵی
هاورایان بۆ برد زۆریان لێ توند بوو
وتی خوریتان بۆچ نەچاندبوو
گولوستان ئەمە ئەگێرێتەوە
هەروا تاریخەو ئەگەڕێتەوە

کارشـــناس گـــەڕا شـــوێنی دانـــا
لـە شـوێنی نـەزان هـات دانـای دانـا
حیکمـــەتی (اعـــط القـــوس باریهـــا)
لـە گـەلـێ کـارا دەرکـەوت دیـارییدا
ئـەودەمـەی پیاویانلـە دار ئـەتاشـی
ئیـشیان نـەئـەدا بـە پیـاوی ناشـی
دارتاشـێ لـە نـاو کاروانێکـا بـوو
بـۆ سـەنعـەتی خـۆی بـۆ لادێ ئـەچوو
جەردە هات لە ڕێ کاروانی ڕووت کـرد
لەخـوا نـەترسـێ تـەشـوێی ئـەوی بـرد
پیـاوێکیتـریش سـەد لـیرەی بریـا
ئـەوبـاکی نـەبـوو دارتـاش ئـەگریـا
وتیـان ئـەم خـەڵکە کـە ڕووت کـراوە
سـەد ئـەوەنـدەی تـۆ ماڵـی بـراوە
ئـەوان نـاگرین تـۆ شـێنت چیـیـە
وتی دەردی مـن بـۆ تـەشـوێ نییـە
نـازانن بیـسوون دەمـەسـوێی ئـەکـەن
ئابـڕووی سـەنعـەتو وەسـتایی ئـەبـەن
سەد جارمان نووسی کەس گوێی نەدایە
هـەر کـەس پیـاوی خـۆی دیتیتـە کایـە
پیـاو بـۆ ئیش نییە هـەر ئیش بـۆ پیـاوە
کـاری دیـوانی وەک خـۆم شـێواوە

ئەڵێن تەنگانە خۆشی لە دوایە
باوەڕم هەیە فەرموودەی خوایە
بەلام سەبری خوا ئەڵێن چل ساڵە
من مانگێ نازیم بەم حاڵە تاڵە
خۆ من تەنها داخی خۆم نییە
نازانم خواستی خوایی چییە
بە جارێ باری نەگبەتمان بۆ هات
گەرماو گرانی ڕوی کردە ولات
جوولەکە جاران هامانیان ئەکوشت
ئێستا لە عەرەب بەردیان گرتە مشت
ساخەدای عەرەبتۆ بیتو قورئان
وا بکە بیتە جوولەکە قڕان
جارێ جارپان دابەراز بکوژرێ
کێ گوێچکەی هێنا پارە وەرگرێ
خۆزگە جارێکیش بۆ جوو ئەدرا
لەناو ئێمەدا تۆیان ئەبرا
هیچ باوەڕ مەکەن زەمانە وابێ
سووی تەڵە ڕیشیان لە بیر نەمابێ
ئەوی کە بە جوو ئەکرا لە پێشا
پیاوی بەویجدان جەرگی دەئێشا
چەرخی فەلەکە کە سواری دەبین
گا لە سەر، گاهێ لە خواری دەبین

عیلمـــی قیافـــەت چـــشتێکی خاســـە
ئـــەوی بیزانـــێ مـــەردوم شوناســـە
کـە پیـاوی ناسـی زوو لێـی نـاگۆڕێ
بـــە کۆســـە کۆســـە نایێتـــە گـــۆڕێ

هـەیـە ڕەنـگ پیـاوەو جووتـەوەشـێنە
هەر بە دەماخ خۆی لە خەڵک خشێنە
هـەیـە بـە پـاروو دەسـتت ئـەگـەزێ
وا هـەڵـدەبـەزێ بـە بـەرزیـی گـەزێ

ئـــەوی ناســـینی لـــەماتـــە دووره
کە دوور بێ قۆچی نابێ، ڕەنگ سووره
ئیمساڵ زۆر لـە بـەر بێ ئـاوی ترسـاین
وا گەلاویژ کـەوت جارێ خـەڵـەسـاین

بیـستو حـەوت کـاریز وا لـە شـارایە
تـەنهـا بـەلووعـەی ڕووت لـە کارایـە
ئـەگـەر ئـەوانـە پـاک بکرێنـەوە
وەک جـــاری جـــاران وا بژێنـــەوە

ئـــەبـن بـــە ئـاوی کـــەڵـــەگافـــڕێن
لـە هـەمـوو ماڵـێ حـەوزی قوڵـەتێن
جـاران کـە ئـاوی بـەلووعـە نـەبـوو
خـەڵـک بـە ئاویـشار بـەڕێوە ئـەچـوو

ئێـستا بـۆچ وامـان لێهـات تـێناگـەم
جارێ بـا بچم پرس کەم لای کاکەم

دنیـا وا شـێوا بـەكـەس چـا نابـێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیدا بێ
سێ چشت كۆن بووبوو كەوتوونەوە كار
درۆو دووڕوویـی‌و بلـۆفی قومـار
ئەم سیانە هەرچەند هیچیان چا نییە
هیچ نەبێ قەسدی گیانی تیا نییە
هەندێک هەن کەوا بێ‌گومان زۆڵن
دەستیان بوو چاوی چاک هەڵدەکۆڵن
بەسەر زاری دۆست كەچی بەدزی
كاتێـک زانی وەک مـار پێـی گـەزی
ئەوانـە تەنیـا بـە پیـاو چـاک فێـرن
لـە ڕاسـتی دووپـشک حیـزن نـاوێرن
مـن لـەم دوایـیەدا یـەکێکـی‌وام دی
کـردەوەیـەکـی‌وای لـێ هاتـەدی
لـەگـەڵ یـەکێـک‌دا دۆسـتی سـەرزای
لـەپـڕ لێـی کـەوتـە گـەستنی مـاری
گـەستنێکی وا قـەسـدی گیـانی بـێ
حـەرامـزادەیـی‌و نائینـسانی بـێ
نازانـێ ئـەمـە دیتـەوە ڕێـی خـۆی
ئەبێ بە لەکەی لە خۆی پیستر بۆی
خـوا چـۆن پـاک ئـەدا بـە دەم پیسەوە
هاکـا نالاّنـدی بـە دەم لیـسەوە

شــیر کــە یــەکڕووە ئالــەتی شــەڕە
شــانە دووڕووە وا لــە ســەر ســەرە
ئالــێن کــە شــیرە تۆڵــە ئــەسێنێ
هــەر ژن بــە شــانە ســەری دادێنــێ
تــا شــیرت ئــەبــڕێ شــێرانە هــەستە
نــاوی پیــاوەتیــت بمێنــێ بــەستە
بــەڵام پیــاوەتیــت بــۆ گــەل وریــا بــێ
نــە وەک بــۆ شــەڕی نــاوخۆ ئــازا بــێ
جــاران کــە نــەیــان ئــەهێــشت بخــوێنین
ئــازا بــین ڕەگــی یــەکتــر دەربێــنین
چونکــوو خوێنــدەوار لێــکئــەداتــەوە
ئاشــووب ناخاتــە نــاو وڵاتــەوە
ئێــستە مــەکتــەب بــوو بــە ئــاووڕەشــە
هــەر تــەلــەبــەیــە وا بــە گــەردشــە
لــە نــاو عالــەمــە بــووین بــە داســتان
خوابمــانخاتــە ســەر ڕێــی ڕاســتان
ئەوکەسەی کە وا کەوتە سەر ڕێی چەوت
کاتێکــت زانی هــەڵــئەنگووتو کــەوت
تــۆ پــاڵ بنێــتو خــەسمت نــەکــەوێ
ئــەوسایە کــەوتــن بــەر تــۆ ئــەکــەوێ

خـوا خـۆی ئـەیزانـێ زوبـان نـاوەسـتێ
هێنـای حـەپـسی کـرد هاویـشتیە بـەستێ
لـە پـووکـو لـە دان کردیـە دوو دیـوار
دوو لێـو بـەسـەریا دیـوار بـوو بـە چـوار
بـەم چـوار دیـوارەش هێـشتا بـەنـد نابـێ
ئـەبـێ لـەوەوە گـەردش بـەرپـا بـێ
مـەتـەڵـی کـوردی بـۆ ڕێـک‌خـراوە
بـە گـورگێکی هـار نـاوی بـراوە
ئـەم لای دیـوارە، ئـەولایـشی دیـوار
حـەپـسخانەیـە بـۆ گـورگێکی هـار
لـەگـەڵ ئـەوەیـشا کاتـێ دەرفـەت بـێ
نایـەڵـی سـەری خێـوی ڕەحـەت بـێ
خـۆ ئـەگـەرپێتـە سـەر بـاری چاکـە
لـە هـەمـوو عـوزوی بـەدەن‌دا تاکـە
ئەوە لـە حـەیـوان جـویی کردووینـەوە
گـۆی ئیمتیـازی بـۆ بردووینـەوە
ئـەو نوقتـەی کـەوا ئـەدرێ بـە زوبـان
پیـاو پێـی ئـەبێتـە پـەسـندی جیهـان
لـەگـەڵ ئـەوەیـش‌دا کـەم‌وتـن چاکـە
ئـەوی زوبـانی خـۆی گـرت بـێ‌باکـە
هـەر دادی خوایـەو خواسـتی کردگـار
زوبـان بـە چاکـە بتهێنێتـە کـار

هـەنـدێ تـەبیعـەت کـە ئـەڵـێن: دزە
لـە وەرگـرتنی پیـشەی چـاک کـزە
ئـەبـینی شـوێنێ مـەجلـیس گـیراوە
شـیعرو ئـادابی ئـەدەب لـە نـاوە
ناتوانـێ سـاتێ لـەوێ بـوەستێ
هەر باویشک ئەدا هەتا هەڵدەستێ
ئـەچـێ بـۆ شـوێنێ قومـاری لـێ بـێ
تێ هەڵدەقوتێ هەرچەند بێ‌جێ بی
لـە ئێـوارەوە هـەتـا نیـوەشـەو
لـە یـاری‌دایـە بـێ‌وچـانو خـەو
خۆ ئەگەر هاتو ڕووی کردە دۆڕان
بـۆی دائـەنیـشێ تـا بـەری بـەیـان
قومـاری کـافر ئـەمـەنـدە خۆشـە
ئـارەق‌و ژنو ماڵـی لا بۆشـە
خـواردنو کـردن پیـاو لێـی تێـر ئـەبـێ
تێـری لـێ نـاخوا ئـەوی فێـر ئـەبـێ
کـە ئـەیـدۆڕێنێ‌و پـارەی نامێنێ
بـە سـوێندو تـەڵاق، وازی لـێ دێنێ
هەر ئەمەندەیە تا پارەی چنگ کەوت
مـارە بـە جاشـە تـەڵاقـی کـە کـەوت
.... و قومـار دو بـران هاوپـشت
کاتێـک زانی خۆیـاندا بـە کوشـت

ئەڵێن: خەر بەستەو خاوەندی ڕەستە
پەند بگریتە گوێ ناکەوی بەستە

هەندێ کەر هەیە هەوسار ئەپسێنێ
کە بەربوو جووتەی پیس ئەوەشێنێ

ئەوە وا چاکە باری گران بێ
کە مانیشی گرت بەشی لێدان بێ

هەرچی بە لەقە لە خەڵکی بەربێ
بۆ ئەوە دەشێ کەرسمەی دەربێ

ئێستر لە گوێ درێژ بارەبەرترە
حەرام زادەیە بەختەتەرترە

خۆزگە هەرکەسێ وا زۆڵ بوایە
نەسلی نەبوایە لەم سەر دنیایە

باوەڕت نەبێ بە حەرامزادە
لە حەج بیبینی خۆتی لێ لادە

پیاوی موسوڵمان ئەبێ سالم بێ
دەستو زوبانی بۆ خەڵک خادم بێ

چەند خۆشە ئینسان لە خوا بترسێ
ڕێگەی ڕاست بگرێو لە شا نەپرسێ

خزمەتی قەومو قیلەی خۆی بکا
نەیەوێ هیچ کەس تکای بۆ بکا

هەرچۆنێک ئەژی خۆشە نەک بە شەڕ
خۆت خۆشەویست کە لای خواو بەشەر

خۆزگە پێستێکی ئەستوورم ئەبوو
لە تەستوورەکەم ئەخستە سەر ڕوو
کە بە هیچ تەریق نەبوومایەوە
ئەکەوتمە کایەی ئەم دنیایەوە
پێکەوە دنیاو دینارم ئەبوو
بە دەوڵەمەندی ناوم دەرئەچوو
کە دەوڵەمەند بم کەسیشم نەوێ
خەڵک لە خۆیەوە شوێنم ئەکەوێ
لە هەموو شوێنێک نە وەک لەم شارە
دینار بە مەعنا دنیاو دین ئارە
شای شاعیرانمان وەک مودەقیقە
هێندە غەدری دی بە سیل و دیقە
هەندێ ناموسیان ئەوێ بە لاتی
حەلاڵ‌خۆریەوە کەم دەسەلاتی
لوغەت بە ناموس ئەڵێ: مێشوولە
قەدری ئەم دەورە بە پارەو پوولە
خەڵک لە مەعاریف بۆیە ڕائەکا
خوێندەوار بێ‌کار بەرد بە با ئەکا
ئەنجامی خوێندن مەئموورییەتە
جێگا نەماوە تەعیین زەحمەتە
خۆ کەسیش ئەمە لێک‌ناداتەوە
تۆ لە چیت، بڕۆ بە ڕێگاتەوە

جــاران هــەر شــارێ بینــا ئــەنــرا
قــەلایــەکــی بــۆ دروســت ئــەکــرا
کــە دوژمــن زۆری بــۆ بهێنایــە
خــۆی ئــەکوتایــە نــاو ئــەو قــەلایــە
ئــەوســا تــۆپی وا پــەیــدا نــەبوبــوو
بــلێی قــەلاکــە ئــەرووخێنــێ زوو
تــا ئــەم دوایــە کــە وا ئــەلــەمــان
تــۆپێکی وەهــای هاویــشە جیهــان
قـەلای (لی‌یـژی) بـەو تۆپـە لێـژ کـرد
بێلژیـکو پارسـی بـە جـارێ گێـژ کـرد
چالـی لـە ڕێگـەی هاوسـێدا هـەلـکەنـد
کەچی خۆی تێ‌کەوت خوا تۆلەی لێ سەند
دوای تۆپو بومبای بۆ مەرگی گیان‌دار
زیـرەی قونبـەلـەی زەرریـە کـەوتـە کـار
یا خوا ئەهلی فـەن هـەموو بـە پـەنـد بـن
خۆشـی نـەبیـنن گـیرۆدەی بـەنـد بـن
لــەگــەل چاکــەدا ڕۆحتــان دوژنــە
هونــەرو فــەنتــان بــۆ پیــاو کوشــتنە
لــەبــاتی تۆپــو قونبــەلــەو بومبــا
حـەبی دروسـت کـەن برسـیەتی لابـا
بـۆ خواردنـە خـەلـک وا هـاوار دەکـا
هـەر برسـیەتیـە کـە پیـاو هـار دەکـا

مایـەی سروشـتی کـچ هـەر بـۆ شـووە
نـیرو مـێ یـەک کـەوت ئـاگرو پووشووە
لـــە ئـــادەمـــەوە هـــەروا هـــاتووە
گیـانلـەبـەر بـە جـووت پێـی ڕهـاتووە
ئەمەی کچو کوڕ یەکیان خۆش ئەوی
ســـڕێکی خـــوایی تیـــا دەردەکـــەوێ
ئـەم جـووت گرتنـە بـۆ نـەتـەوەیـە
نەتـەوەیـش بۆ باوک بە ئەرکو وەیە
خـوا ئـەو شـەفقـەتـەی نـەدایـە بـە پیـاو
بـەم ئـەرکـە ئـەولاد چـۆن ئـەهاتـە نـاو
هەرچەنـد کـەس ڕۆڵـەی بە کـاری نیـە
ئـــازاری هـــەیـــە بێـــزاری نیـــە
خـوا خـۆی فـەرموویـە ئـەولاد عـەدووە
خـۆ ئێـستا هێجگـار لـە ڕێ دەرچـوو
ئـــەوی هـــەیـــەتی وا لێـــی بێـــزارە
ئـــەوی نیـــەتی بـــۆی دەغـــەزارە
ڕۆژێ ســـندووقی لـــە مـــەزاتـــا بـــوو
دەلال بەو خەڵـکەی ئـەگـوت ڕووبـەڕوو
هـــەرچـــی بیکـــڕێ وا پـــەشـــیمانە
ئـەویـش نـەیکـرێ خـەفـەتی گیانـە
لـەم موعـەممایـە مـەبـەسـت ئـەولادە
بـاوکی ئـەم عـەسـرە ڕەنجـی بـە بـادە

پێشینان دەڵێن: گـورەی بـۆرە پیاوە
هەڵدەبلۆقێ وەک بلقی سەر ئاو
لەگەڵ بایەکی لێ بکەوێتە کار
لە چاو گوم دەبێ بە بێ شوێنەوار
بەلام یەکێکی دانای خوێندەوار
بیشکەوێتە بەر زللەی ڕۆژگار
عەقڵ و تەجرەبەی پێ زیاتر دەبێ
بۆ کاری گەورە بە کارتر دەبێ
تا نەکەوێتە بەر پەلی زەمان
دۆست و دوژمنی ناناسێ ئینسان
وا بە چاوی خۆم دیم کە هەندی خەڵک
یەک ماڵ بوون لەگەڵ پیاوێکی بە کەڵک
هەر ئەوەندە بوو تا ڕەتێکی برد
وەرگەڕانەوە وەک نیسک دەست و برد
بەوە نازانن کە خۆیان دەرخست
ناویان لێ ئەنێن بێبەرو بێپشت
با ئەوکەسەیش خۆی لێیان بیورێ
پیاوەتی وەفا لێیان ئەتۆرێ
سەهوون کە ئەڵێن ئێستا لەم شارە
پیاوی دوودەک و دووڕوو بەکارە
ڕۆژێکیان ئەبێ کۆمەڵی پیاوان
کە ڕووبەڕوو تف بکاتە ڕووی وان

ئـەو ڕۆژەی جیهـان تـەرتیـب دراوە
ئینسان لـە نیسیان دروسـت کـراوە
ئـەگـەر مردنمـان لـەبـیر بوایـە
کـێ وا ئـەکـەوتـە دووی ئـەم دنیایـە
ئـەگینـە ئـەوا لـە پـێش چاومانـە
ئـەمانبـەنـە ئـەم گـردی سـەیوانـە
بە ڕووتو قووتیو بە شەش گەز کفن
ئـەمانخـەنـە نـاو گـۆڕێکی بـێبـن
ئەوی کـە ئێمـە بـۆی بـە جوستۆجۆین
بە حەسرەتیەوەین تێری لـێ ناخۆین
یـا بـە مێردێکـیتـری ژن ئـەبـڕێ
یـا میراتیـەو شـەڕی بـۆ ئـەکـرێ
ئـەگـەر ئـەمانـە بێنینـە بـەرچـاو
بـەم کـوێرەوەریـە ناکـەوینـە داو
خۆ هێجگار ئەولاد کە جەرگی پیاوە
خـوا بـە دوژمـنو فیتنـەی دانـاوە
تـا بـۆت پـێئـەگـا بـە کولـەمـەرگـی
تـۆ تـەقـەلاتـە بـۆ نـانو بـەرگـی
هـای ئـەمـڕۆ شـەڕو گـەڕی کـردوە
یـا بـە زۆر مالـی خـەلـکی بـردوە
ئـەگـەر لـە پێـشت ئـەمـەت بـردوە
نـە دنیـات ئـەویـست نـە ژنـت دەهـانی

منـــداڵ کــە شـــیری بێعـــار ئــەمــژێ
پێـــشین زوبـــانی بـــە جنێـــو ئـــەپــژێ
ئـــەوی منداڵـــی ئـــەدا بـــە دایـــەن
تـــەربیـــەی نابـــێ ئـــەبـــێ بـــە خایـــەن
چونکـــوو تـــەبیعـــەت لـــە خوێـــدا دزە
دایـــەن لـــە ڕاســـتی تـــەربیـــە کـــزە
شـــیری گامێـــشت دابـــێ بـــە جوانـــوو
لەگەڵ گـەیـە ئاو، تیا ئەگەوزێ زوو
ســـەر بـــە ولاخـــی ڕەســـەن بـــسپێرە
لـە پێـشدا ڕەسـەن پـەسـەنـد بـوو لێـرە
ئێـــستا کـــێ ڕەســـەن دێنێتـــە کایـــە
ســـەروو لـــە پێـــشەو بزمـــار بـــە گایـــە
(کفر ئەحمەد) دوعـای لـە (گـا) کردبوو
قەزای (گا) لە (کەر) کەوت، ئەو مردبـوو
(پاس) و (لۆری) و (تانغ) کەوتوونە ڕووی کار
هێـشتا کـەرو گـا ئـەکێـشنە ژێـر بـار
(کونـدە)و (مـەشـکە)مـان هێشتا لا مـاوە
مـەشـکە بـۆ دۆیـە، کونـدە بـۆ ئـاوە
ئەیان گـوت: شـەیتـان بـە کـۆر پێکـەنـێ
(سـنرشـد)یـە کـە پێـی تـێ ئـەنـێ
شـەیتـان بـە کـوڕان وەهـا پێکـەنی
کـە دایـکو بـاوک کـەوتنـە شـیوەنی

هـەنـدێ عـادەتی کـۆنی ئێـرە بـوو
کە بە خۆڕایی خـەڵـک تێک بەرئەبوو
جـارێ لـە پێـشدا بـە شـەڕە گـەڕەک
دەسـتیان لـە یـەکتـر ئـەدایـە کوتـەک
شـوێنیان جـوێ بوایـە زاواو خـەزووری
نـــەدەکـــرا بـــە لای مالـــیا ڕابـــووری
هـــەمـــوو ئێـــواران لـــەو قـــەراغ شـــارە
ئـــەتبـــینی تێکـــڕا وا شـــەڕەدارە
جـارێ منـدالآن دایـان ئـەمـەزرانـد
ئینجـا گـــەورەیـان تێـوە ئـەئالانـد
کـەم منداڵـمان بـوو سـەری نـەشکابێ
کـەم شـەڕ بـوو خـوێنی تیـا نـەڕژابـێ
هیچکەس نەی ئەگوت: ئەمە بۆ چییە
هـەمـوو ئـەیـان گـوت: شـەڕ ئازاییـە
بـە شـەو ئـەچوونـە حـەمام کوڕوکـاڵ
لـە پـڕ ئـەبـووە شـەڕە پـەشـتە مـاڵ
خۆم کە یەکێک بووم لەو شەڕکەرانە
ئێـستایش نـازانم چـیبـوو ئـەمانـە
ئـا خۆزگـە ئـەمـە غایـەی تیـا ئـەبـوو
بمزانیایـە ڕێ بـۆ کـوێ ئـەچـوو؟
ئـەوسـا بـەم پیرییـە شـوێنیان ئـەکـەوتم
بیـــشکوژرامایە لـــەولا ئـــەســـرەوتم

بەخۆوەنەدیو چەشت بوو لە پلاو
دەست بە سەر ئەسڕێو چەور ئەبێ کلاو
گەدا کە (چلم) بە قۆڵ ئەسڕێ
سەرکەوت کلکی گا بە مەندیل ئەگرێ
لە (توونچێتی)یەوە بووی بە (حەمامچی)
لە کاری خۆتا بە غەڵەت ناچی
عیزەت پاشایێک بە عەجەم مەشهوورە
ببوە بە والی ولاتێکی دوور
هەرچی بۆ ئیشێک ئەچوو بۆ دیوان
ڕجای لێ ئەکرد، ئەیگوت بە چاوان
کابرا ئەڕۆیی ئەو بە زەریفی
ئەیگوت: (قاندیردک .... هەریفی)
(صدر اعظم) بانگی ئەکاتە لای خۆی
ئەڵێ وەزیری خارجیە تۆی
بە خۆشی، خوشی ئەچێتە شوێن خۆی
چاوەڕێ ئەبی فەرمان ئەچێ بۆی
نووسرابوو (قالدیر ملتی بویلە
جزا من جنسی العملاء شویلە)
با سیاسەتیش درۆی پێ بوێ
درۆزن شایش بێ، دوایی ئەکەوێ
کەواتە پیاوی ڕاستو کارشوناس
ئەتوانێ لە قەید بمانکا خەلاس

تــا پێکــورەی خــۆت لــە لاوەســتابێ
بێگانــەت نــەوێ، بــا لات وەســتا بــێ
ئــەگــەر لــە مــالا نانــت بــۆ بکــرێ
لــە بــازاڕ مــەکــرە کــەلــکت نــاگرێ
ئەگەر لە شاری خۆت دۆستت نەگری
بێگانــەت تــووش دێ نــەتکاتــە گــری
خوا لەگەڵ هەر چی کردتی بە هاوماڵ
وا بکــە هــەردوولا پێــی ببن خۆشحاڵ
تــۆ لــێم ئــەپرســی: جامیعــەت کامــە؟
مــاڵ ڕاوەســتابێ، (جــامع) حــەرامــە
ئــەوی کــە لــەســەر تــەجروبــە بــڕوا
هــەرچیــەک بــلێت پێــی بکــە بــڕوا
پیرەمێردیک زوو پێی وتبووم بەستە
پەل مەهاویژە، بۆ خۆت بنج بەستە
مەڕوانە وەعدەی هیچ قەومو خویشێ
هــەمــوو کــەس بــەلای خۆیــا دەکێشێ
(بــسمارک) زانیویــە سیاســەت چییــە
هــەڵ هــەڵــکەوت مــامو برایــی نییــە
بــۆ ئیــسلام وەفــای وەعــد ئایینــە
ڕابوورد ئەو عەهدەی عەهدی پێشینە
دیموقراتییــــــەو لافی وەتــــــەنی
بــەم دوو تــەفــرەیــە شــەیتــان پێکــەنی

ئەڵێن سەردەمێ شیعر باو بووە
شاعیر یا بەناو، یا بەدناو بووە
هەندێ پادشاه شیعری ویستووە
ڕجای شاعیری زۆر جار بیستووە
ئەڵێن ڕوودەکی لە لای سامانی
لە ئەندازەدا نەبوو سامانی
بە قەسیدەیێک ئەمیری سوارکرد
بە لەشکرەوە بۆ (بوخارا)ی برد
زۆر شاعیری تر لە برسا مردوون
یا لە زیندانا دوساخیان کردوون
خۆ هێجگار ئێستا شیعر بەلایە
سەرقەڵەمانەی تف و تێلایە
جایزەی جاران بووە بە جزیە
دەروونی شاعیر هەز چزەچزیە
نە گوزەرانە، نە کارو کەسپە
جەرگو هەناوی بریە لە کسپە
(اثیرالدین)ی ئەومانی ئەڵێ:
کە شاعیرت دی، ڕاکە لێی هەڵێ
(ظهیری)یش ئەڵێ: لە دەست شیعر داد
هونەر لە عیراق زۆر عەیبە فریاد
ئەمانە دادیان لە دەست دنیایە
شیعری بە شعوور ئیلهامی خوایە

سـالآنی پێـشوو بـەختمـان یـار بـوو
حـەکیمـەکانمـان نـەخوێنـدەوار بـوو
نـەمـانبیـستبوو ئـەم هـەمـوو دەردە
نـەئـەچـووە زگمـان دەرمـان بـەفـەردە
تـرس و واهیمـە نـەبـوو لـە نـاوا
عیللـەتمـان بـە ئـاو ئـەدا بـە ئـاوا
بـە نوشـتەی شـێخێک، یـا لـەرز بـڕینێ
نـەدەمـا دەردو ژانی برینـێ
هێلانـە قولـتە لـەگـەڵ شـیری کـەر
دەردەباریکـەی لا ئـەبـرد لـە سـەر
ئـەوسا (شـیرینقە) شـەو هـەر بـۆ ژن بـوو
ئێـستا نێرینـە لـەشـی کـون کـون بـوو
دیپلۆمـەی درۆ لـە نـاوی بـردین
هـەزار نـەخۆشـیی بـۆ پـەیـدا کـردین
خـۆ هێچگـار دەردی ئیجتیماعیمـان
دووبـەرەکیـیوای هێنایـە مـەیـدان
نایێـلێ سـاتێ سـەرمـان ڕەحـەت بـێ
بەشمان بۆ سـەردار، سـەر دارو پـەت بـێ
هـەرچـی هـەڵـئەسێ ئـەڵـێ: من حیزبم
بـرا لـێم لادە، نامـەوێ حیـزبم
ئەحزاب جوێبەجوێ کەوتنە شەڕە جوێن
ئیـسلامیەت و عـەسـەبیـەت جـوێن

بـەخـۆوە نـەدیـو کـە گـەیـە پاڵـتۆ
خـۆی بـۆ هاوشـانی ئـەکوتێتـە پـاڵ تـۆ
کـەولـی سمۆریـان دایـە کـەروان
کەری پێش خۆی خست، کردیە سەرکۆپان
(گـەدا) سـەرکـاریی ئـەگـەر پـێ ببـڕێ
پیاوماقووڵ ئەشـێ وەک کـار سـەر ببـڕێ
هـەر لـە سـەرەتـای جیهـان تـا ئـەمـڕۆ
نـادان بـە کـەیفـە و دانـا بـە ڕۆ ڕۆ
هێشتا تـێناگـەن کـە خواسـتی خوایـە
بـە خـۆی بنـازێو دوایـی لـە دوایـە
ئـەبـینی ئـەوەی کـە خـاتر جـەمـە
لـە هـیچ تـێناگـا بۆیـە بـێغـەمـە
چرایـە کـەوا هـەڵـێ گیرسـاند
ئەوی فووی لێ کرد ڕیشی خۆی سووتاند
هـەنـدێ ناسـراون بـە خـەڵـک ئـەوەڕن
نانـێ لـە بـەشـەر بـە شـەڕ ئـەپچـڕن
گـۆڕی ئـەوانـە بـە (سـەمـەنـدۆک)ە
دەمیـشیان بگـری پـڕ زگیـان نۆکـە
بە بـای نـۆک ئـەتـڕن ئـەدەن لـە پـۆوە
پیـسایی توولـە ئـەکـەن بـە بـۆوە
نـان ئـەفـرێنن لـە (مـەردەلۆخـە)
لـەولادە ژنیـان ئـەدەن بـە (دۆخـە)

هــــەر لــــەورۆژەوە جیهــــان دانــــراوە
ئــەهــل و نائــەهلــی تیــا فــەرق کــراوە
ئەشکالی بەشـەر کـەس لـە کـەس ناکـا
تـاکوو یـەکسان بـێ بـەد لـەگـەڵ چاکـا
هــەروا هــاتووەو وایــش ئــەچێتــەســەر
تــــازە ئێــــسترمان بــــۆ نایێتــــە بــــەر
ئــــایینی ئیــــسلام تــــەســــاویی دانــــا
بــــەلام فــــەزلیــــشی بــــۆ دانــــا دانــــا
من بە ڕەنجی شان پارەم دەست کـەوێ
تــەمــەڵ لـەلاوە چــی لــە مــن ئــەوێ
بـەڵـێ حـەقـی کـەس بـە کـەس نابـڕێ
ناحـەقـی نـاوی بـە خـراپ ئـەبـرێ
یاریـدەی کـەوتـوو سـەدەقـەو زەکـات
بـە ئـەمـری خـوداو پێغـەمبـەر داهـات
نـەک ئـەمـەی بـڵێی بـە (بۆلـشەویکـی)
هـەرچـی پـەیـدا بـوو بێتـە شـەریکـی
تــــازە ... لــــە گیــــان وەڕســــتن
بــــە ئێمــــە ئــــەڵــێن کۆنــــە پــــەرســـتن
خۆزگـە ئـەمـزانی تـازە چیـان کـرد؟
ئـەمـەنـدە بـەنـدەی خوایـان لـە نـاو بـرد
دیموکراتییــــــــە (زەڕە)ی داهێنــــــــا
ڕەگــــی هــــەژاری لــــەبــــن دەرهێنــــا

گونـاهو تۆلـه، زۆر كـەس تیـا كۆلـه
خـۆ هێجگـار تۆلـەی بـاوک بـۆ ڕۆلـه
بـاوک لـه ئـەولاد ئینكـاری نیـیه
ئـازاری هـەیـەو بێـزاری نیـیه
ئەمەیه كـه خـووی فـرزەنـد ئـەگـۆڕێ
هـەر بـه زینـدوویی ئـەیخاتـه گـۆڕێ
كـه بـه منداڵـیی تـەربیـەت نـەدا
ئـەو ئـەڕوا بـه شـوێن كـردەوەی بـەدا
ئـەوسـا قـانوونی جـەزای حكوومـەت
مـەحكـوومی ئـەكـا، بـه پێـی عقوویـەت
ئـەبـێ گونـاهی بـاوكی لـێ بگـری
خۆی خووی وا لێ كرد با هەر بۆی بگری
مـن بـاوكم دیـوه كـه چـاوی لـێبـوو
كـوڕەكـەی لـه شـوێن ئۆتۆمۆبیـل چـوو
ئەو به فەخرەوه ئەیگـوت: كـوێ ئـەچـێ
چۆن له چنگ ئەحەی كوڕم دەردەچـێ؟
خـۆ ئـەگـەر كـەوتـه ژێـر ئۆتۆمۆبیـل
ئـەچێتـه شـكـات بـه دادو دەخیـل
نالێ كوڕەكەم ڕای كـرد شـوێنی كـەوت
خوێ هەڵاوەستی دەستی بەربوو، كـەوت
ئـاخ خۆزگـه چـاوی ئـەمـه ئـەكـرا
بـاوكی ئـەوانـه جـەزا ئـەدرا

جەوهەر لە بەختی ڕەشەدا دیارە
شەوقی مانگەشەو لە شەوی تارە
ڕشتەی زیرەکی کە خوا پێی داوین
بووە بە پەتێک پێی پێ لە داوین
(قونبەلەی زەڕە) لەولا ئەتەقێ
چاوگەی (ئاوەڕەش) لێرە ئەتەقێ
هەوری (بڕووخێ) کە ئەگرمێنێ
(لافاو) هەر ماڵی خۆمان ئەڕمێنێ
قوڕیان گرتەوە بۆ نەوجوانان
وا خۆیان بونە (بەرزەکی بانان)
هەر دەڵێم ناوی کوردیەتی نابەم
چی بکەم تینومە بێ ئاو دەر نابەم
(بەفر) وەک سەرم باری بە سەرما
کوێستانی مباکم نییە لە سەرما
هێند (پەل)یان پیادام بووم بە منارە
کەس لە من بەرزتر نییە لەم شارە
بومە چرایێک لە سەر منارە
من ئەسووتێمو ڕێی خەلک دیارە
خشتێ بڕووخێ لێم بوو بە دیوار
هەر هاوار ئەکەم لێم نابیەن هاوار
ئەگینە هەر من هاوارکەریان بووم
بە (ژیان) و (ژین) من ڕابەریان بووم

باران کە باری خاک ئەشواتەوە
زبڵو پشقلی پاک ئەکاتەوە
بە هاوین زەمین کەللەی گەرم ئەبێ
بە پەڵێ پەڵەی باران نەرم ئەبێ
بە کەللەرەقی هیچ ناچێتە سەر
بە نەرمی زەوی‌و درەخت دێتە بەر
بە زستان مارو دووپشک نەچنە کون
سەرما دەماریان دەردێنێ لە بن
(بێورە) ترسی کە هات بە سەرا
کونە مشکی لێ ئەبێ بە سەرا
هەندێ هەمیشە ئەڵێ: سەرمامە
بن کلکی کەری لەلا حەمامە
سەرما نەچێژیت ئاگرت ناوێ
زستانان ئەچنە بەر خۆرەتاوێ
تا ساردی‌و گەرمی جیهان نەچێژی
هەرچیت هاتە پێش خامی ئەیرێژی
بە زللەی زەمان کە گوێت نەزرنگی
(تەمێ خواردوو) نیت، پێت ناڵێن: زرنگی
بەخێرو بێرە ئەوەی کە فێرە
بزن بە بێرەو گاجووت بە گێرە
مام ڕێوییش خواردی شیری پیرێژن
کلکە قولێیان بڕیبوو لە بن

هەرکەس ئەبینی هەوڵی خۆیەتی
بۆ گیرفانی خۆی چلۆچۆیەتی
ئەم نەرە و ئەم سەرەو سەرە
(ماریقە) درۆزنەی نیشتمان پەروەرە
ئەگەر هەر (مەلێ) هەنجیر خۆر ئەبوو
هەنجیر بە کاڵی ئەبڕایەوو زوو
ئەوانەی کەوا سەرکەوتن تەواو
بە فیداکاریی لاوان هاتنە ناو
ناوی (شووتیەکە) ئەکەن بە سندان
تویکلی ئەهاونە بەر پێی لاوەکان
(دڕک) لە پالووی ئیستری تۆڕ ئەنێ
سوارەکەی بگلێ ئەویش پێ بکەنێ
(لیس کوێری)یە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چاومان
بۆ هەموو کارێک غایە پێویستە
پیاوی بێ مەسلەک هەر نەنگەویستە
ئەوی ئەخوێنێو ئەیهێنێتە کار
ئەلەکتریکە بۆ ڕووناکی شار
هەندێکی وایش هەن چراوەکوژێنن
کەلەکی (میری سوور) ئەڕووخێنن
ئەوانە ئەبێ (ئەشکێل) بکرێن
یا لە ناو گەلا دوورەوەخرێن

وا چلەمان چوو، شوکور نەمردین
خوا لە دەست (شەوە)، ڕزگاری کردین
ئینجا مایەوە هیمەتی پیران
جنۆکە نەمانهاوێتە بیران
جنۆکە دەستی خۆی لێ وەشاندین
گەلێ نازداری لە گەڵ تەراندین
ئەمجا دوای شێتی نۆرەی ژیریە
خەڵک لە ناو خۆیدا ڕاو تەدبیریە
بەڵێ کەس لە پڕ نابێ بە کوڕێ
تا پێت ئەگا سەد کفن ئەدڕێ
ئێمەیش وا چەند جار تەجروبەمان دی
ئەوەی ئەترساین لێمان هاتەدی
با ئیتر نۆرەی هوشیاریمان بێ
بەس هەرزەکاری‌و بێعاریمان بێ
نۆرەی خوێندن بێ، کە هەر بە خوێندن
ڕزگاریمان دێ لە فێڵی دوژمن
شەرتی ئەوەڵمان ڕێکیی ناوخۆیە
ناڕێک بین نابین بە هیچ، درۆیە
هەموویان دزی گاکەی خۆمانین
جاسووسی یەکین، هەتا ئەتوانین
کێ لاولاوە هات (ژورناڵمان) لێدا
بینووسێ هەرچی ئەڕوا بە ڕێدا

یـــادی ڕابـــووردوو چـــەنـــد دڵـــگیرە
غـەم و شادیـــشی وەک یـەک لـەبـیرە
لـــە زینـــدانا بـــووم کـــە بمخنکێـــنن
ئـەیانویـست گیـانم لـە لـەش دەربێـنن
ئێـــستا جاریـــەجـــار دێتـــەوە بـــیرم
بـە یـادێکی خـۆش هـەڵـی ئـەبژێـرم
چەنـد جاریش کـەوا لـە سـەرای شـادا
سمێـــڵـم بـــادا بـــە دڵـــی شـــادا
ئێستا هەردووکیان وەک یـەک دێتە یـاد
ئـــەمـــەتـــە حاڵـــی دنیـــای بـــێبنیـــاد
هـەرچـی ئـەبـینی وا لـە پـێش چـاوە
کـە گـوم بـوو، خـەوە، خـەیاڵـی خـاوە
ئـەگـەر ئـەنجـامی ئـەمـە بـزانی
خـۆت هـیلاک ناکـەی بـۆ دنیـای فـانی
کـە خۆشـیو تاڵـی هـەروا نـەمێنـێ
ئیتـر چیـت داوە لـە ئـەمـڕۆو دۆێنـێ
لـە تـەنگانـەدا هیـوای خۆشـیت بـێ
بـا بـەوە لـە خـەم فـەرامۆشـیت بـێ
خـۆ ئـەگـەر بێـتو قـەناعـەتکـار بی
ڕەزا بـــە قـــەزای پـــەروەردەگـــار بی
لـــە مـــەلیـــک خۆشـــتر ڕادەبـــوێری
دنیـا هـی تۆیـە کـە بـەرچـاو تێـری

خـــوا شـــەوو ڕۆژی دانـــاوە بۆمـــان
لـەوحـەی عیـبرەتـن بـۆ ئـەهلـی جیهـان
جـارێ لـە پێـشدا دەرســن بـۆ ژیــان
یـەعـنی کـە تـا سـەر نامێنـێ بـۆ ئینسان
دووەم تـــاریکیو ڕوونـــاکیش وایـــە
کـــە خۆشـــیو تاڵـــی وا دوابـــەدوایـــە
دوای تـاریکی شـــەو ڕۆژ کـــە دێتـــەوە
بۆیـــە کـــە قـــەدری بگیرێتـــەوە
ئـەگـەر هـەمیـشە هـەر ڕۆژ دیـار بـێ
وای لێ دێ ئیتر خـەڵـک لێـی بێزار بـێ
خـۆ ئـەگـەر تـا سـەر تاریکـەشـەو بـێ
ئـەوسـایە ئـەبـێ پێـشەمـان خـەو بـێ
کـــەواتـــە خـــوا خـــۆی باشـــی دانـــاوە
ئـــەنـــدازەی ڕۆژو شـــەومـــان خـــەو بـــێ
شـەو بـۆ نوسـتن و ڕۆژ بـۆ ئیشو کـار
ئێستا شـــەو بـــووە بـــە ڕۆژ، بـــۆ قومـــار
لای خوداپێـــداو بـــە شـــەو بێـــداری
لاولا پـــێ لـــەداو بـــە داوی یـــاری
هـــەردوو لایێکـــیش لـــەلایـــان خۆشـــە
بـــەڵام قومارکـــەر مـــادەیـــان بۆشـــە
هـەنـدی ڕەحمـانی، هـەنـدێ شـەیتـانی
شەیتان خـۆی تێکـەوت، دوایـی نـەهـانی

خزمینــــــــه دڕەدن ... داهـــــــــات
ئیتـــر ئـــەبێتـــه دهـــوی مـــساوات
کوڕوکـــاڵ بــەوە کـــەوتوونــه ســـەمــا
کـه گوایـه بــاوی دەوڵــەمــەنـد نـەمـا
ئــەوی بــەش کــرێ بــه جــەماتــەوە
ئـەبــێ بــەش کــرێ بــه جــەماتــەوە
شەوی یەکشەمموویش ئەوی ڕەبەنە
بێ‌ترس ئەچێتە لای دەست‌بەخەنە
نــازانن بــەشــەر مایــەی بــه شــەڕە
سروشتی ئەسلیی تەشقەڵەوە گەڕە
لــه ئــادەمــەوە دوو بــرای هاوپــشت
له سەر هەوای نەفس ئەویان ئەوی کوشت
خـــۆ براکـــانی یوســـفیش هـــەروا
تێکــڕا لـــه نــەســلی پێغــەمبــەری خــوا
لــه نــاو خۆیانــا کــەوتنــه تــەدبــیر
ئـــەو فریـــشتەیـــان هاویـــشته نـــاویر
ئێستا ئەم نـەسلەی کـه لـه ئـەزەلـدا
هاتوونــەخــوارێ بـــه شــەڕو هـــەڵــدا
بــێ ترســی دارو جــەزای حکومــەت
چۆن دادەنیـشن بـه عـارو حورمـەت؟
هـەرخـوا ناسیونی‌و شـەرعـی پێغـەمـەر
که خستوونیه ژێر ئەمری (اولو الامر)

خـوا هـەر پیـاوێکی کـەوا نـاردووە
ئێـشێکی گـەلی پـێ سـپاردووە
هەنـدێ بـۆ ئەوەی ڕێـی چـاک بنوێنن
لـە زۆردار تۆڵـەی هـەژار بسـتێنن
هـەنـدێکیش ناویـان پێغـەمبـەر بـووە
فـەرمـوودەی خوایـان بـۆ ڕەهبـەر بـووە
بـە زوبـانی لـووس، وەعزیـان داداوە
هـەر قـسە بـووە، باویـان نـەمـاوە
کـە زانیویانـە قـوەتیـان نییـە
وتوویانـە ئـەم درۆیـە چییـە
هەندێکیان کوشتوون، هەندێ هەڵاتوون
بە ئاسمانـا، بـە تـرس سـەرکـەوتـوون
تـا ئایـەی (قتـال) نـەهاتـە خـوارێ
پێغـەمبـەریـش خـۆی ئـەکوتایـە غـارێ
دوایـی بـە شـیری (عومـەر) و (عـەلی)
هاتینـە سـەر ڕێ، پێـی بـووین بـە (وەلی)
ئێـستا ئـەو شـیرە ژەنگـی هێنـاوە
تیـژیو بڕشـتی کـۆنی نـەمـاوە
هەرچیش هەڵدەسێ لە ئەبنای زەمان
ئیـسلامیەتی کـردووە بـە قـەڵغان
خوایـا! دیانـەت زۆر کـزە لێـرە
محـەمـەدیکـی مـەهـدی بنێـرە

تا گوێت گران بێ باری خەم سووکە
چاو لە لووس ئەکەس قینت لە تووکە
پیرێـژنی چەرخ بە نووکەنووکە
هەزار مێردی ناشت هێشتا هەر بووکە
هەزاری سوارەو ئێمە ئەیخوازین
بەو ڕەنگەیش هێشتا ئاواتەخوازین
ئەوەی بۆ ژنی بەدخوو بەخەمە
ناویان لێناوە بە (مامە حەمە)
ئەگەر خوا ئەمەی وا دانانایە
ئەشیا هیچ کەسێ تێدا نەمایە
خوا شەیتانێکی بۆ دروست کردین
وردو درشتی لە خشتە بردین
ئەو کە باوکمانی وا هەلفریواند
لەو شوێنە خۆشەی بە فێڵ دەرپەڕاند
ئێمە لە باوکمان دیارە زیاتر نین
ئەو پێغەمبەر بوو، خۆ ئێمە ئۆمین
مەگەر کەرەمی خوامان لە سەر بێ
کە تەفرەی شەیتان وا بەخەتەر بێ
ئەگینە کە ئەو لە ڕێمان لادا
هیوای لای خوامان ئەدا بە بادا
ئەم بەاکرداری‌و یەکتر کوشتە
فیتی شەیتانە، کەوا دوژمنە

شەوگاری پایز نەئەچووە سەر
ڕۆژ نەئەبووەوە، مەگەر بە (پۆکەر)
ڕووناکی کەمو تاریکی زۆر بوو
دەستەی ... دەستی پڕ زۆر بوو
... (سەندەڵقو) هەڵیەپەڕاندن
(تەگەو بەران)ی لیکیەپەڕاندن
ڕمەڕم (ڕم)یان ئەدا لە سەرا
وەختەبوو سەرا، بڕمی بە سەرا
(بلویری شەیتان) کەوتبوو مەقام
(سێپێی) ڕەقسین پێی سێ قایمقام!
تاکوو (پەڵە)ی‌دا پەلی دیوانی
پەلی دیوانەی پەل کرد ڕای‌هانی
نەورۆز شەوو ڕۆژ بوو بە مساوی
نووری ڕۆژلای برد، مسای مساوی
بارانی نیسان، ڕەحمەتی ڕەحمان
نوقتەی زەحمەتی کڕاند لە سەرمان
ئیتر حەفلەیەو شادی ئیستیعراز
بەرخی (حەمەلیان) سەربڕی سەرباز
سەرۆکی نائیب سەر سەرەو کێش هات
هاتمانە بەخێر، بە سەر سەردان هات
ماوەتەوە سەر تەنها ئاواتێ
(باوەگوڕ گوڕ)یش کوڕێکمان باتێ

هەموو کارێک بە ئەندازە بێ
جزدانی خولقت بە شیرازە بێ
زۆرت چنگ کەوێ‌و کەمی ببەخشی
چاویان لەدوایە دوایی ئەلەخشی
کەمت بێ‌و بیدەی زۆر قەرزدار ئەبی
کە قەرزداریش بی شەرمەزار ئەبی
خۆت بەدناو مەکە بە بردەی باری
لای خوایش بەرمەدە بە ستەمکاری
سەد چاکەت بێ ئەروا بە بایە
برینێکی دڵ سارێژی نایە
هەتا ئەتوانی لادە لە دیوان
دیوانە نەبی وەک دیوان دیوان
هیچکەس بە مەعاش دەوڵەمەند نابێ
سا مەگەر گوردی بەرتیلی تیا بێ
بەرتیلیش مایەی گرو پفێکە
ئەنجامی هەردوو دنیای تفێکە
نانو دۆیەک و دڵێکی رەحەت
نەک ترس‌و خەمی پادشای سەرتەخت
چونکوو هەردوولا رێیان ئەولایە
هیچ نابەی لەگەڵ خۆت لەم دونیایە
ئەم واتەیەمان ناچەسپێتە دڵ
ئاواتە خوازی ئەبەینە ژێر گڵ

ئــەوانـــەی کـــە وا خۆیـــان ناســـیوە
(ئیـدمان)یـان دیـوە لـەم دیـوەو دیـوە
کاریـــک بـــزانن پێیـــان نـــاکرێ
نایگرنـە ئـەستۆ، گـەرچـی بـە کـرێ
هیـوایش ئـەبینم کـە تـێ‌هـەڵـچۆیە
پـەلامـار ئـەدا بـە دەنکـە جۆیـە
کە کەوتـە سـەر ئیش ئەوسا ئەزانـێ
ئـەو بـارەی گرتیـە ئـەستۆ نایتوانـێ
بـەلام فایـدەی چـی مـەشـکە دڕاوە
کـــاتێکی زانی دۆکــــەی ڕژاوە
بۆیـــە پێـــشینان وایـــان دانـــاوە
ناســـینی ڕەش‌و ســـپی بـــە ئـــاوە
ئێستا دەرویکـە دوو چـشت بـە کـارە
بـۆ خـۆ چـەسپاندن، ڕەجایـەو پـارە
بـا لێـرەیـش نـەبـێ ئـەم فروفێـڵە
لــە ســەرچــاوەوە ئــاوەکــە لێــڵە
لـە (گونیـە)دا پێـی لاوان ئـەبـەستن
پێشیان ئـەڵێن: (دەی) ڕاکـەن مـەوەستن
ئاخ پیـاوی خۆیـان بـۆ ئیش نـەدەنارد
بۆ ئیش هەر پیاوی خۆیان هـەڵـدەبژارد
(ســوریەو زەعــیم) کاریـــان تـــەواوە
چـارەی ئیـسلاحیان بـە سـوێند دانـاوە

هەرچی بەشەرە و گیانی لەبەرە
لە سەر سەفەرەو ڕێگەی لەبەرە
سەیریش ئەمەیە کە هاتە جیهان
ڕووتو قووت کز بێ ئاوو بێ نان
کە دیت هیچ لەگەڵ خۆیا نایێنێ
کە ئەشڕوا نایبا لێی جێ ئەمێنێ
ئیتر لەو ڕۆژەی فام ئەکاتەوە
ئەچەوسێتەوە، بە نەهاتەوە
هەموویشی دەردی دیزەڕەشیەتی
تا دەمرێ هەوڵی خواردن بەشیەتی
چونکوو برسێتی چاری نەکراوە
کە هیچی نەخوارد هێزی نەماوە
بەرگو پێلاوو هەوای نەفسانی
نەیشبێ چارێکی هەیە ئەتوانی
بەڵام نەخواردن بۆ کەس نەلواوە
ئاوێکە ڕۆژی ئەزەل ڕژاوە
ئەمەندەی هەیە قەناعەتکاری
واسیتەیێکە بۆ سەبەبکاری
ئەویش یەگانە چارەی بە دینە
ئاینی ئیسلام بۆ نەفسل پەرژینە
ئەخلاقیش بە دین دێتە ڕێی چاکە
داخەکەم لێلە ئەو ئاوە پاکە

ڕێــی دڵو زوبــان هێجگــار گــۆڕاوە
ئاشـــنایەتییـــان لـــە لا نـــەمـــاوە
ئەویان بوو بە قیر، ئەوی‌تر وەک شیر
خزمایـــەتییـــان نایـــەتـــەوە بـــیر
دڵ عــەهــدو وەفــای لــە لا نــەمــاوە
زوبـــان بـــۆ درۆ تـــەڕو پـــاراوە
ئــەمــە سیاســەت وای بــەســەرهێنــان
دیانـەتیـان ناشـت لـە (گـردی سـەیـوان)
ئــەگینــە شــەرتــێ ئــایین ئــەیــەوێ
دڵو زوبانمـان بـە جـووت یـەک کـەوێ
هـەرچـی زوبـانی ئـەیـڵێ بـە دڵ بـێ
نەک لە لای خوداو بەنـدە خـەجڵ بێ
موسوڵمان لەگەڵ یـەک هـام‌حاڵ ئەبوو
یـەکێکیـان بـەسـەر (دە)دا زاڵ ئـەبـوو
ئێستا کـە لـەگـەڵ یـەک درۆئـەکـەن
حەوتیان بۆ جووێک سـەر فـرۆ ئـەکـەن
ئــەم تــەجرویــەیــە هــی هــزار ساڵــە
نـەسـرەت بـە دینـە، نـەوەک بـە ماڵـە
سیاســەت بــازی لــە ئێمــە نایــە
ســەدهــەزار چاڵــی نــەدیــدەی تیایــە
دینی ئیسلام بـوو ئێمـەی لـە سـەر بـووین
بــەوە نــائیلی فــەتــحو زەفــەر بــووین

ئەو کەسەی کە خووی خۆی لە لا خۆشە
با خراپیش بێ، نایگۆڕێ بۆشە
زۆرتر خووی خراپ کە باو ئەسێنێ
وا لە پیاو ئەکا چاری نامێنێ
هی ئەوتۆ هەیە بە چاولێ کەری
هەرچی هاتە پێش ئەیداتە بەری
ئەمەوێ ڕۆژێ هەر بۆ تەجرەبە
لە شوێنێ تووشی چوار پێنج کەس ببە
بڵێ: کوڕینە وا لەو مزگەوتە
بانگیداو نوێژی بنەجەماعەتە
وەرن با بچین، بزانین کێ دێ؟
دیارە کە هیچیان ڕووناکەنە وێ
ئینجا بڵێ: ئای کوڕینە وەرن
تیاترۆ هاتووە، کچ هەڵدەپەڕن
سنگو قۆڵی ڕووت، گۆرانی ئەڵێن
(ویزیتە)یش هەیە بێ (ئینتر)ەو بەڵێن
ئەوسا بڕوانن چەندی لە شوێنە
وای لێ هاتووە ئەم ڕێو ئەم شوێنە
خۆم لە بیرمە پیاوی داوێنپیس
ئەکەوتە بەر (حەد) ئەیان کوشت بە لیس
ژنیش خۆڵو دۆی ئەکرا بەسەرا
شار بەدەر ئەکرا بە چەپڵەو هەرا

ئەهلی فەن ئەڵێن کە گەرمای هاوین
تاوی هەتاوە ئەیدا لە زەمین
ڕۆژ، ساڵێک لە ناو دوازدە بورجایە
سیانی سەرمایە و سیانی گەرمایە
کە زەمین لە ڕۆژ نزیک کەوتەوە
گڕ بەردەبێتە کوورەی نەوتەوە
ئەمە وادیارە زۆر چاک زانراوە
خەتی دەورەیە بۆ ڕۆژ کێشراوە
بەلام ئەهلی حاڵ باوەڕیان وایە
جەهەننەم لەناو قوڕگی مارایە
ئەو مارە ناویان ناوە (غاشیە)
هەناسەیێکی (نار حامیە)
کە ئەو هەناسە ئەدا بە جارێ
تینی ئاگری لە دەم ئەبارێ
گەرمای هاوینان هەناسەی ئەوە
ترسی سووتانی جەهەننەم لەوە
ئەمە یادێکە خۆفی خوای تیایە
هەموو ژیانی مەرگی لەدوایە
دوای ئەوەی کە وا گیانمان ئەکێشرێ
لەلا خراپەو چاکە ئەکێشرێ
ئەگەر خراپەت بووبێ بۆ بەشەر
فڕێت ئەدەنە ناو ئاگری (سەقەر)

زک تـیرم کـاری دەسـتی ماندوومـە
تـۆوی عیـزەتی نـەفـسە چاندوومـە
ئـەو چاوە بیـرە کـە ئـەیبڕیـە دەسـت
تـەماع ماریکـە پێـی ناموسـی گـەسـت
حیکمەت فرۆش بی بێقەدەر ئـەبێ پێـی
شەرت ئـەوەتـە خـۆت وابی کـە ئـەیڵێی
بـێ گـوزەرانی دەردێ هائیلـە
نوقتـەی نـەگبـەتـە بـۆ سـەر عائیلـە
کـە منداڵـەکـەت لـە برسا ئـەگـری
ئیتـر نـازانی چ ڕێـەک ئـەگـری
نـەبوونی دەسـتی شـێرگیر ئـەبەسـتێ
ماکینـەیـش بـەنـزین نـەبـێ ئـەوەستێ
کـەم دەستی ئـەگـەر هـەوڵـی تێدابێ
(عوسـر)ێکـە ئـەبی (یوسـر)ی لـە دوابێ
دەردی گـرانی ئینـسان حـەسـەدە
فـەرەحـی نـادا بـە دڵ، زۆر بـەدە
بـەغیـل بیـشیێ دایم غـەمبـارە
چونکـوو حـەسـوودی لـە سـەر دڵ بـارە
ئـەو کـەسـەی دڵو دەروونی پاکـە
خەڵک خۆشی ئەوێ، بۆ خۆیشی چاکـە
ئـەمانـە هـەمـووی کـە دادی خوایـە
هـەر قـەناعـەتـە خێـری لـە دوایـە

ڕابواردنمـــــان هـــــەر بـــــە قومـــــارە
قومارســـەریـــشی بیـــڕی هـــەر مـــارە
هـــەمـــوو حـــەرامـــێ زەوقێکـــی تیایـــە
هـــــەر قومارباـــازە دوایـــی ڕســـوایە
ئـافرەتێکـی جـوان حـەزی لـێ ئـەکـەی
عـەشـقو زەوقێکـی تیایـە، تێـی دەگـەی
هـیچ نـەبـێ لـە دوای وەسـڵ تێـر ئـەبـێ
ئەم شەویش نانوێ، تا بـۆی کـوێر ئـەبێ
ئەم خەڵکە لەگـەڵ یـەک دۆسـت و یـارە
ئاموشـۆو ڕەفتیـان، لـە لای یـەک دیـارە
(ئـەنگـاژە)ی قومـار کـە یـاری نـەبـوو
جوولـەجوولـێتی لـە پـڕ بـۆی دەرچـوو
زۆریـشمان هـەیـە هێنـدە (ئـەحمـەق)یـن
نـازانین، دۆسـت نـین، بـۆ قومـار شـەقـین
(خومــــار) و (قومــــار) جووتــــە بــــوارە
ڕەشــــــیو ســــــپێتی تێــــــدا دیــــــارە
بـەڵام بـۆ ئـەهلـی مـەراق هێنـد خۆشـە
بۆ شـەویـک هـەرچیـت هـەیـە، بیفرۆشـە
هەرچیم دهست ئەکەوت ئەمدایە کایە
ئـەیـانگوت (پۆکـەر) زەعیمـی تیایـە
وەک (حوسنی زەعیم) مارشاڵ جۆکەر بووم
کـە پۆکـەر نـەما، ڕوانـیم (نۆکـەر) بـووم

زۆر کـەس ئـەبـینی لـە گیـان بێـزارە
کـە سـەری ئێـشا، دەم بـە هـاوارە
تـا ئـەچینـە خـاک هـەولـی ژیانمانـە
هـیچ ناشـڵێن ئـەجـەل کـە کـەمینمانـە
گـۆڕەوشـار نوقتـەی غـافڵ لێـک ئـەدا
ئـەیکـا بـە عـاقڵ ئـەوسـا لـەویـدا
بـەڵام فایـدەی چـی ناگـەڕێتـەوە
دنیـا بـە تـەنیـا لـەو ئـەبڕێتـەوە
بە خواجەیان گوت: قیامەت کەیە؟
وتی: کـە مـردم، مـەحـشەر ئـەوەیـە
ئەڵێن: فەلەستین لە دەست حەوت دەوڵەت
چۆن وا بە ئاسان دەست جوولەکە کەوت؟
وتیـان لـە پێـشدا قـووەتی ئیمـان
ئـەو فـەلـەسـتینەی دا بـە موسولـمان
ئـەوانیش چاویان لـە موسولـمان کـرد
بـە عـەزم و ئیمـان فـەلـەستینیان گـرت
ئـەم ئالـو گـۆڕەی موسولـمانو جـوو
بـە ئیـستیغفارێک وەرگـەڕا، تێکچـوو
گـەڕاینـەوە سـەر جیهـادو ئیمـان
هـیچ کـەس لە گـەڵمان نایێتە مـەیدان
ڕێی ڕاست ئـەمەیە گەر ڕاستت ئـەوێ
کـە دیـوار ڕووخـا، بـانیش ئـەکـەوێ

چەقۆی (مـالووم)و کێـردەکـەی شـەیتان
تـا خـوێن بـڕێژن، تیـژن، بـێ (هـەسـان)
زۆرتـــر لـــە ڕۆژی موبـــارەکدایـــە
ئـەم پیـاو کوشـتنەو شـەڕو هـەرایـە
ماتـەمـەی گـەورەی نـۆزدەی ڕەمـەزان
برینـــدارکرا کـــە شـــێری یـــەزدان
(عەلی) (لافتی)ی (بەدر)و (حونەیـن)بـوو
هـەم بـابی عـیلمو بـابی (حوسـەیـن)بـوو
ئێـــشی بـــرینی ئـــەو هێـــشتا مـــاوە
بـــرین لـــە لـــەشـــی ئیمـــان کـــراوە
ئـەمـە تـەقـدیری ئـەزەلیـی خوایـە
لـــەولاوە دەســـتی شـــەیتـانی تیایـــە
ئـــەمـــە ئـــەساســـی دەوری جیهانـــە
کـــە نـــەڵـــێن کـــەســـی تیـــا شـــادمانە
لـــەلایێکـــەوە پیـــاو پیـــاو ئـــەکـــوژێ
مایـــشەوە بـــرا خـــوێنی ئـــەمـــژێ
دوێنێ (شێخ غـەزبـان) لـە حیللە هـەروا
بـرای خـۆی کوشـتی بـە نـای نـاڕەوا
خـــۆیو کـــوڕێکیو ژنو منداڵـــی
کوشـــتو ئـــاگری بـــەردایـــەماڵـــی
ئیرســـی (قابیلـــە) پێمـــان بـــڕاوە
بـــە دیمـــوقراتی کارمـــان تـــەواوە

فـەنـدو فێـڵێكیی‌وای هـەیـە شـەیتـان
لـە كـەتـن‌و پـەتـنی تێتاگـا ئینـسان
(چۆلـەكـە)یێكـی شـوان خـەڵـەتینـە
ئـەخاتـە پـێش شـوان، هـا بگـرەو بێنـە
وا لـە بـەردەمیـا (قونـەی) بـۆ ئـەكـا
هـا لێـرەو لـەوێ، گاڵـتەی پـێ دەكـا
دەسـتی بـۆ دەبـا ئـەو هـەڵـنافڕێ
بـە قونـە نـەختـێ، لێـی تێئـەپـەڕێ
بـەو ڕەنگـە هـەتـا دووریـەخاتـەوە
(ڕانی) لـە بـیرو هـۆش ئـەباتـەوە
لـەولاوە گـورگیش وا لـە كـەمینـدا
بـۆ هـەل دەگـەڕێ، لـە سـەرزەمینـدا
كـە زانی وا شـوان ڕانی لـێ گـوم بـوو
پـەلامـاری‌دا، لـە مێگـەل بـەربـوو
مـەڕ ئـەبارێنـێ‌و گـورگ ئـەیفـڕێنێ
شـەیتـان پیـشەی خـۆی وا بـەجـێ دێنـێ
شـوانێ كـە ڕانی پـێ سـپێرراوە
شـەرتـە شوانیـشی خـۆی پـێ دراوە
بـۆ پـاروێ گۆشـتی چۆلـەكـەی هـەژار
ڕان بە جێ‌دێڵێ بـۆ گـورگی خوێنخـوار
كاربـەدسـتێكە كـە بـۆ قرۆشـێ
بـە تـەفـرەی شـەیتـان میللـەت دەفرۆشـێ

گـــوێ لـــە پـــیرانو بـــاپیران بگـــرن
لـە هـەر خـەسـلوێ پـەنـدێ وەرگـرن
دەســـتێ نـــەتـــوانی بـــە زۆر بیبـــڕی
ئـەبـێ مـاچی کـەی، بـە چـاو بیـسڕی
ئـەگـەر (تـەناسـوخ) ئـەسـلی ببوایـە
بهاتنایـــەوە ســـەر ئـــەم دنیایـــە
ئـەشـیا زەرەرمـان لـە هـەرچـی دیبـوو
بـۆی نـەچووینایـە، هـەروا زووبـەزوو
بـــەلام بنیـــادەم هێنـــدە لاســـارە
گـوێ ناداتـە ئـەم تـەجروبـەو کـارە
خـۆ نـەخـوازەلا، ئێمـەی خـۆش بـاوەڕ
کـە بـۆ گـەورەکـان بـووین بـە بـارەبـەر
چۆنمـان لـێ خـوڕن ئـەو ڕێیـە ئـەگـرین
دوایی هـەر خۆمـان بـۆ خۆمـان ئـەگـرین
خۆ ئەدەین بە کوشت گشتمان بەرەودوا
ئـەڵـێن: بـە دەردی خـۆی مـرد، بـا بـڕوا
بە خەنجەر چووینە سـەر سوپای دوژمـن
پێیـان ئـەگـوتین: (بـە کۆمـەڵ بمـرن)
لەوەیش ڕزگار بووین، دیسان نەسرەوتین
لـە جـاران زۆرتـر، ڕەدوویـان کـەوتـین
وا (بـــڕووخێ)یـــشمان تـــاقی کـــردەوە
بـەس بـێ ئیتـر ئـەم پیـشەو کـردەوە

کاری بۆ ناکرێ دەستی بێ پەنجە
ماڵداری بێدۆست، بە خەم و ڕەنجە
قاڵب و قیافەت چ دادێک ئەدا
سەیرکە وەلەکێک حوستر یخ ئەدا
لە سەر ئێشێک بێ و دڵێک بشکێنێ
لێت ئەسێنەوەو دۆش دائەمێنێ
کە بەرامبەری دوژمنت نووستی
بە هیوا مەبە کە ساغ هەڵدەستی
ئەو خەوت خۆشە کە بێ دوژمن بی
نەک لە ترسانا لە کونو قوژبن بی
کە تۆ بە خەیاڵ زۆر بەرز بفڕی
کە کەوتی پەتۆ نابەی ئەمری
هەرچەند بە چنگ و گورج و چالاک بی
نابێ لە مەکری فەلەک بێ باک بی
چاری گوزەران بەرچاو تیرییە
دۆست پەیدا کردن، بە چاودێرییە
ئەوەی کە ئەتبێ و لێی ئەدەی بە خەڵک
بە هەردوو دونیا بۆت ئەبێ بە کەڵک
ئەوی خۆی ئەیخواو هەر بە تەنیایە
لە بین ئەگیرێ، چاوی لە دوایە
خۆ هەرچۆنی بێ، هەر ئەبڕێتەوە
کەواتە، وابکە بێتە ڕێتەوە

خــــوا دەســـــتووریکی دادی دانــــاوە
ئەوی کـە کوشـتی، ئـەویـش کـوژراوە
گـەورەیـی خۆشـە، خـوا بیـدا بـە پیـاو
بــەڵام نــەک لــە پــڕ هاتبێتــە نــاو
چونکـوو لـە پـڕێ کـە بـوو لـە کـوڕێ
زوو بـایی ئـەبـێ، کـەڵـکی ئـەبـڕێ
ئەو بایی‌بوونەیـش، هـەر خواستی خوایـە
(ان الانـــــسان لیطغـــــی)وایـــــە
غورروور بوو، (حوسنی زەعیمی) فەوتانـد
بـایی بـوو، دڵـی زۆر کـەسـی ڕەنجانـد
بەڵام ئەو خـوێنی کـەسـی‌وای نـەڕشـت
هێجگار (موحسین)یان بە نـاڕەوا کوشـت
ئــەم کـــارە لکـــی لـــێ ئـــەبێتـــەوە
هـــــەروا بــــە ئاســــان نابڕێتـــــەوە
هــەویـری فیتنــە زۆر ئــاو ئــەکێـشێ
دوژمـــنی نـــاوخۆ ڕەگ دەردەکێـــشێ
کە (ئەهلی سەلیب) هاتنە فەلەستین
ئینگلیـزو فـەڕەنـگ، لێـک کـەوتنـە قـین
بۆ (سەلاحەدیـن) فرستەت پەیدا بـوو
ئـــەگینـــە دونیـــای لـــێ خرۆشـــابوو
خـوا لـە گـەردشـی عـەسکەرو فـەقێ
بمانپـــارێزێ و بۆمبـــا نـــەتـــەقـــێ

ئەوەی لە لای تۆ زەمی دۆستی کرد
بە بێوەفایی ئابڕووی خۆی برد
بە دزبان نوقتە ئەچێتە سەر (بێ)ی
ئاخری زیانی زوبان دێتە ڕێی
کەس ناکەسیش بێ، لێت نابێتەوە
تفی بەرەو با ڕیش ئەگرێتەوە
ئەوی بێبەشە لە عارو ناموس
هەر لە خۆیەوە ئەبێ بە (جاسووس)
ئەوی نەزانی کە کوڕی کێیە
لە گەڵیا مەچۆ، بۆ هەموو جێیە
عیلمی قیافەت بکەی بە ڕەهبەر
ڕێی پەشیمانیت هیچ نایێتە بەر
گەنمی ئادەمین هەرچەند هاڕاوین
ئاردێکین بە ناو دڕکا چێنراوین
پیاوی بەد ئەخلاق هەتا بخوێنێ
شەیتانەکەی شێدەت ئەسێنێ
خوێندن خولقی چاک بەهرە دەردەخا
ئەخلاقیش خوێندن بنج بەستی ئەکا
هاوین پایز هەر ڕەشەبایە
بۆیە ئەم شارە کوێری زۆر تیایە
چاوساغی کوێریش، هێند کەوتۆتە ناو
زۆر کەس ناچارن بە بەستنەوەی چاو

هەندێ پیشەی من لەگەڵ خەڵک جویە
خۆش گوزەرانیم زانی لە کوێیە
من ئەگەر ڕاست بێ، پیریکی ژیر بم
نابێ لە تانەی دوژمن دڵگیر بم
ئەوی پیم ئەڵێ ئەگەر بێ و وابێ
نەسیحەتێکە ماڵی ئاوا بێ
ئەبێ ئەو خولقە خراپەم چاک کەم
خۆم لە توانجی بەدگۆ بێ باک کەم
کاتێ لە خۆما نەقسم نەمێنێ
کردەوەیچاکم لای خەڵک ئەنوێنێ
خۆ ئەگەر تانەی دوژمن درۆ بێ
با ئەو بەدناو بێ و هەر ڕەنجەڕۆ بێ
ئەوسا بۆ منیش ئەبێ بە عیبرەت
بە درۆ لە کەس ناکەومە غەیبەت
بەڵام کە وابم لێرە هەڵناکەم
زەحمەت بێ غەیبەت ڕەفیق پەیدا کەم
چارەی غەیبەتمان بە (قومار) ئەکرد
پارەمان نەما، وا دەرمان نەبرد
ئێستا بە ناچار وەک ئەحمەد حەیتە
ئەکەوینە سەر ڕێگای ئەم بەیتە
قوماران نەکەن، قورئان دەخوێنم
بە درۆ خۆم وەک عابید دەنوێنم

خــــووێکی بـــەدە بـــۆ فـــەڕو مایـــە
شـــەڕ بـــە کۆنـــەقـــین دێتـــەوە کایـــە
بیـــستوومە ئـــەڵـــێن قـــین ژەنگـــی دڵـــە
دڵ کە ژەنگی گرت بۆ شەڕ بە کوڵە
لاموایـــە ئـــەوەی کـــە ڕەق هـــەڵـــگرە
لـــە دوژمنـــەکـــەی نـــارەحـــەتتـــرە
ئەیچێنێتـــە دڵ کـــەی بـــۆی هـــەڵـــکەوێ
دوژمـــن بدانـــە بـــەر خـــەنجـــەر شـــەوێ
هـــەر بـــەو داخـــەوە ســـرەوتی نابـــێ
بـــە قوڕگیـــا ناچـــێ نـــانو کـــەبابـــێ
موسوڵـــمانی ڕاســـت ئـــەوەی زۆر چاکـــە
کـــە لـــێبـــوورد ئیتـــر دەروونی پاکـــە
بـــەڵام لـــە پیـــاوی سپـــڵە مـــەبـــوورە
چونکـــوو بـــەدنمـــەک لـــە وەفـــا دوورە
ئـەگـەر چاکـەت کـرد لـەگـەڵ ناپاکـا
خراپـە ئـەکـەری لـەگـەڵ پیاوچاکـا
بـــەڵام ئـــەم چـــاکو خـــراپ ناســـینە
خـــراوەتـــە نـــاو لوولـــەی مـــەســـینە
هـــی ئـــەوتـــۆ هـــەیـــە کاتـــێ ئـــەیناســـی
کـــە لـــە کـــەمـــەنـــدی فێـــڵیا بتاســـی
بـەڵام تـۆ چـاک بـەو لـەمـان مـەپرسـە
بـــڵێ: (بـــەد بـــە خـــوا) ئیتـــر مـــەترســـە

پـەڕەی تـەقویمێـک کـە هـەڵـیەپچـڕیٚ
ڕۆژێـک لـە عـومری خـۆت دائـەدڕی
پـارەی مـەعاشـت کـە لـە دەسـت ببـڕیٚ
هـەولـی ئـەوەتـە زوو مانـگ تێپـەڕیٚ
نـازانی کــە ئــەو مانــگو ڕۆژانــە
عـومری چـەنـد هـەزار هـەزار ئینـسانە
ئەو عـومرەی ئـەمڕۆ کـە لێـی بێـزاری
بــۆی دەکــەویتــە شــیوەنو زاری
بـەڵام فایـدەی چـی بـۆت نایـەتـەوە
لێــت تــۆرا ئیتــر ئاشــت نابێتــەوە
تـیر کـە تـرازاو دەرچـوو لـە کـەوان
نابێتــــەوە بـــە ئامــــانو زەمـــان
عــومر بــە کــورتیو درێــژی نیـیــە
هونـەر بـە گــورجیو زۆرێــژی نیـیــە
عـومرێکی کـەم و بـەخێـرو خۆشـحاڵ
خۆشترە لە عـومری دووسـەد ساڵـی تاڵ
کـە سـەرمای زسـتان هـەڵـی چۆقانـدین
قـەدری بـیٚبـەرگیـی هـاوین ئـەزانـین
کاتـیٚ قـەدری دان کـە لات ئـەنوێنـیٚ
دانی لاعیـــدە پووکـــت بێـــشێنیٚ
حەسرەتی عومری ڕابوردوویش بۆخۆی
دەردێکـە زیـاتر خـەمـی پـی دەخـۆی

دەوری زەمانـــــە وەهـــــا گـــــۆڕاوە
یـــاریی پێـــشوومان مـــۆدەی نـــەمـــاوە
یاریی ڕۆژ جۆێ بوو، کوڕ گەلیش بە شەو
بەزمو ئاهەنگ بوو تادەکەوتنە خەو
فنجـــانێن، گـــەنم گـــەنم، مـــشعەران
ڕێوی چوو لەگەڵ سیخورمە لێدان
ڕۆژیش شەڕەتۆپ بە دووبەرەکی
کە ئەیشهاتنەوە شەڕەگەڕەکێ
کەوشەکو، یەکەوحەیزەران باو بوو
بە بابی بابی کەر خوا پێداو بوو
کە ئەیانپرسی کەر سوار بێ یا سوار؟
بیوتایە کەرا سوار ئەهاتە خوار
وەک ئێستا سواری ئەدرایە کەر
بەلام دەوریکیان نەئەبردەسەر
قەلەمرداریش وەک ئێستە دوونان
بە تەرووشکی ئەبوون بە چوار نان
ئەوسا ئەیانگوت نادان پەسەندە
دانا بە پارە ئەگا بە بەندە
گــــــڕو پفێکــــــە ئــــــاگری دزان
دوایی کە گیران ئەکەونە زیندان
کەچی درۆ بوو ئەو تەسەللایە
دزو پـــــارەدار لــــــە بــــــەرەودایـــــە

شەیتان وا لە سەر کێوی ئارارات
بانگ ئەکا ئۆخەی وا ڕۆژی من هات
دەرسێکی نەوەی ئادەمم دادا
عومری یەکتری بدەن بە بادا
قونبولەی زەڕیەم پێ ئیجاد کردن
باشە بۆ یەکتر پێ لە ناو بردن
کە لەگەڵ زەڕی ئەو جاشەکەرە
ئەروانی شارێک ژێرەوەژبەرە
ئەڵێن لای خواوە غەزەب بباری
(قاروون) بەئەرزدا ئەباتە خواری
ئەو یەک قاروونی دۆستی منی کوشت
من دونیاکەی ئەو ئەکەم بەروپشت
عالەم بە ملیۆن تەفرەی من ئەخوا
تەرەفداری من زۆرترە لە خوا
ئەو ڕزقیان ئەداو بەخێویان ئەکا
وا بە قسەی من چوون بە گژیەکا
ئەو شێخو مەلا دینیتە ڕووی کار
من ئەهلی فەنیان لێ ئەخەمە کار
تف لەوەی کە وا بە تەفرەی شەیتان
وا بە جارێ قڕ ئەخاتە ئینسان
ناوی سەگ لەوان بە چاکتر بەرە
سەگ لەوان گەلێ بێزەرەرترە

دراوســێش زەڕیــەی دەنگــی دایــەوە
هــەر تــەنها (ئینگلیز) بێ دەنــگ مایــەوە
تــــەمــــەو بارانــــەو ئاگربارانــــە
بارانــەی کوشــتار بــۆ هــەزارانــە
(ورچیش) لە بەشەر خۆی کردووە بە شێر
بــە نیــوەی دنیــا، چــاوی نابــێ تێــر
ســا (ئــەمــەریکــا)ی لــە ســەر نــەبوایــە
بــا لــە (قاریــات)دا وا گــیر بمایــە
لــە (مــازوری)دا تــێلا بــە دەســت بــوو
لە نــاو زۆنگــاودا گیرۆدەو پەست بــوو
کــە تــۆ یاریــدەی زاڵــمێکت دا
دوایــی چــەپۆکــت بــەســەرا ئــەدا
لــە خۆیــایی بــوون، کــەوتــنی لــەدوایــە
ســەیری (هیتلــەر) کــەن، دنیــاکــە وایــە
بــەشــەر تاقــەتی شــەڕی نــەمــاوە
تــا چــاو کــار ئــەکــا، دنیــا خوێنــاوە
نــازانم مــردن بــۆچ وا ئاســانە؟
بــەرەوپــیری مــەرگ شــایی‌و ســەیرانــە
هــەر دیــنی ئیسلام ڕێــی ســەلامــەتــە
(لا تلقــوا...) ئــەمــری خوایــەو ئایــەتــە
مــن چــیم لــەمانــە؟ هــەر پۆکــەر خۆشــە
نامپــەرژێتــە ســەر ئــەم واتــەی بۆشــە

دەوری هـات، دۆسـتت لـە دەورت زۆرە
بـە (نـەهـات) هـاتنی خزمیـشت زۆرە
تـۆ تـوورە مـەبـە، دنیاکـە وایـە
وەک (سەعدی) وتی: نـان بـۆ کـەوایـە
جـاران ئـەم کـوردە هێنـد بـەوەفـا بـوو
دزیـشیان قـەدری وەفـای لـە لا بـوو
دز چووبـوە ماڵـێک لـە کووپـەیێکـا
خوێی دیبوو کە خوێیش لە شەکـر ئـەکـا
کـە لێـی چـەشـتبوو زانیـووی خوێیـە
ئـەڵـێ: (نمـەکـم کـردن) لـەو جێیـە
هـەرچـی دزیـووی، دای ئـەنێتـەوە
لـە (بـەدنمـەکـی) ئـەسـڵەمێتـەوە
ئێستا کـە پـاروت کـرد بـەدمیـەوە
پـەنجـەیـشت ئـەخـوا، هـەر بـەدەمیـەوە
تـۆ تێـری ئـەکـەی لـە نـانو کـەرە
ئەو کە تێری خوارد، پێت ئـەڵـێ کـەرە
من شەوێکیان خۆم ئـەمـەم گـوێ لـێبـوو
تاریک بوو یـەکـێ کـە لـە سـەر ڕێ بـوو
ئـەیگـوت ئـەم کـەرە بـۆچی وا دەکـا
ئـەم هـەمـوو چـشتە چـۆن پـەیـدا ئـەکـا
هـەیـشە کـە ئـەڵـێی سـەروماڵـیە
ئـەو کـەماڵـەیـشیان، لـە کـە ماڵـیە

هـــەر داریٚ لقـــی زۆر لـــیٚ بێتـــەوە
ئیتـــر ئـــەوەنـــدە بـــەرز نابێتـــەوە
ڕووبـاریش جۆگـەی زۆری لـیٚبـووەوە
گـــوڕەی نامێنـــیٚ لـــە پـــڕ چـــووەوە
ولاتێـــک حیـــزب‌و میـــزبی تێکـــەویٚ
هەرچی دەستی بوو، بەشی خۆیٚ ئەویٚ
دووبـــەرەکـــانی ئێلێکـــی فـــەوتانـــد
سەودای سەرکاری زۆر دڵـی ڕەنجانـد
زۆری‌وا هـــەیـــە خـــۆی خـــۆی ناناســـیٚ
خـۆی هـەڵـدەکێـشیٚ پـڕ بـە کراسـیٚ
خـــۆی لـــە ئاوێنـــەی دیوارئـــەبێنـــیٚ
خـــەریکـــە بـــە (گـــەڕ) کـــڵاو بفـــڕێنیٚ
ئـەگـەر بـە (تـۆپز) قۆڵـی نـەشـکێنیٚ
ئـەکـەویتـە ژێـر بـار، دۆش دائـەمێنـیٚ
ترســـی دیـــوانی نـــەبـــیٚ لـــە نـــاوا
بنـــاوانی حـــەق ئـــەڕوا بـــە ئـــاوا
ئـەم دەردی سـەریـە خواسـتی خوایـە
هـــەرچـــی ئـــەبـــینی لـــە خـــۆی بایـــە
لـــە بـــیٚ‌کارییـــە ئـــەم کاروبـــارە
تاریکـــایی شـــەو ئێـــوارە دیـــارە
کـەوا، کـەوتووینـە تـەنـگ‌و چـەڵـەمـە
گـای گێـرەشـێوێن بخـەیـە (کـەڵـەمـە)

عەیبی خۆت زانی، ئەوسا غەیبزانی
غەیبەتت ناکەن ژنان لە کانی
مەدحی شاعیرو دۆستی سەرسفرە
لە خشتەت ئەبەن، گوێیان لێ مەگرە!
چاو لە ماڵی خەڵک مەبڕە، حەرامە
بەشی خۆت بەس بێ حەڵاڵ بەتامە
چاوبڕکێ مەکە، چاوت ئەبڕن
پەردەدڕ مەبە، پەردەت ئەدڕن
تۆ بزانە ئەگەر زۆریان لێ کردی
هاتنە ماڵەکەت چشتێکیان بردی
چەند پێت ناخۆشە، لای خەڵکیش وایە
دەستت درێژ کرد، کورتی لەدوایە
با وجوود ئێستا دەوران گۆڕاوە
تاریکەشەوەو (جەردە) لە ناوە
هەرچی ئەیبینی فڕان فڕانە
بۆ خۆیشیان نییە، بۆ گەورەکانە
لە مەڕ ئەفڕێنن، ئەیدەن بە گورگان
حیزی مایەپووچ، بە فڕکان فڕکان
ئەمانە هەمووی بێ ئیمانییە
لە ئاین لادان ڕێی شەیتانییە
ئەم بێدینیەو خوا نەناسی
کاری کردۆتە ڕوکنی ئەساسی

لام‌وایـــه ئیتـــر دنیـــا ئـــاخره
نیـــشانه‌کانـــه‌ی یـــه‌ک یـــه‌ک زاهـــیره
ئیمـــان بـــووه‌تـــه پـــشکۆی ئـــاگرێ
هـــیچ کـــه‌س ناتوانـــێ لا دلا ڕایگـــرێ
بـــه جـــارێ بـــرا لـــه بـــرا بـــڕاوه
ئـــه‌ولاد لـــه بـــاوکی خـــۆی وه‌رگـــه‌ڕاوه
فیتنـــه‌و درۆزن باویـــان ســـه‌نـــدووه
تـــۆوی فـــه‌ســـادو شـــه‌ڕیـــان چانـــدووه
دڵـی کـه‌س لـه‌گـه‌ڵ کـه‌سدا پـاک نیـه
لـه گـه‌وره شـه‌رم‌و لـه خـوا بـاک نیـه
ئـــه‌ســـناف ئینـــسانی نـــاوه بـــه‌لاوه
حوققه‌ی ڕاست له لای که‌سیان نه‌ماوه
سه‌نگی کێشانه، هـه‌مووی هـه‌ر سـه‌نگه
(بـــازاڕ ئاغاســـی)ش لێـــان بـــێ‌ده‌نگـــه
یـه‌ک‌بـه‌ده‌ی جـاران ئـه‌رزاق ئـه‌فرۆشـن
بۆیـان هـه‌ڵـکه‌وێ نێـریش ئـه‌دۆشـن
هاکـا ئیـسرافیل سـووری خـۆی لێـدا
دنیـــا گیانـــداری نامێنـــێ تێـــدا
ئـه‌وسا پـاره‌و موڵـک بـه جـێ‌ئـه‌مێنـێ
(مـه‌ڕنـه‌مووکـه)یـش گـورز ڕاده‌وه‌شـێنێ
مـــاڵ‌و ده‌وڵـــه‌تیـــان بـــۆ بـــار نـــاکرێ
پـــه‌شـیمانی و داد کـــه‌ڵـــکیان نـــاگرێ

چەرخی فەلەکی سونعی کردگار
هەر لەوڕۆژەوە کە کەوتۆتە کار
ئەسووڕێتەوە لە دوازدە بورجا
ئێمەیش لەگەڵ ئەو هەر واین لە ڕەنجا
ئەم دوازدە کەلوەیش ناویان نراوە
یەکی سی ڕۆژە مانگی تەواوە
بە سێ مانگ سێ مانگ فەسڵێک ئەگۆڕێ
چوار فەسڵەساڵێک کە ڕائەبوورێ
بەهارەو هاوین پایزەو زستان
لە سەر هیچ بارێ نامێنێ جیهان
زۆر کەس بەهاریان کە لەلا خۆشە
دەشتێکی سەوزو گوڵو وەنەوشە
بەلام هاوینان فەقیرو هەژار
لە بەرگ‌و ئاگرو ژوور ئەبن ڕستگار
ئە ڕۆژ ئیش ئەکەن شەویش بە بێ نوێن
لە لادیواری هەروا هەڵئاژێن
هەر پایز خۆشە بۆ پیاوی نەوسن
میوەو سەبزەو گۆشت تێدا زۆر ئەبن
دوڵەمەند خوانی ئەرازێتەوە
فەقیر بۆ نانێک ئەپاڕێتەوە
ئەم دوو ئەحواڵە هیچیان تا سەر نین
چونکوو هەردوولا بۆ مردن ئەژین

پیاو لە لاوە بێت لاویش بێ ئاوە
وا ئاو ڕۆیوە، هێشتا زیخ ماوە
لەگەڵ ئەوەیشداکە زیخ بێ کەڵکە
غەیرەیش بێ بەرە، وەک داری پەڵکە
هەمووی بەتە سەر ئیستیعدادی خۆت
ئەگەر خۆت باش بی، عالەم چاکە بۆت
چاکیی بنیادهم دڵو دەروونە
کە تۆ دڵسۆز بی خەڵک لێت مەمنوونە
چاوت لە ماڵی کەس نەبێ مەردی
کە بەخشنرەیش بی، وا جەوانمەردی
دڵئازاریە زاری لەدوایە
خەجاڵەت باری قاپی خودایە
زاڵم زەواڵی بۆ دانراوە
لەم دنیایەدا زۆری بینراوە
بەڵام هەوای نەفس پیاو بێعار ئەکا
هەرزەچەنەیش خەڵک بێزار ئەکا
پیاوی نەزان دوو دڵ ئەرەنجێنێ
سەگی هەڵەوەڕ دزت بۆ دێنێ
کەمتیار لە لای گفتگۆی چاکا
قولە پێی ئەسمی ئەو هیچ دەنگ ناکا
برینی لەشت چاری دەوایە
برینی دڵت سارێژی نایە

پیـاو لـە کـاری خـوا سـەری سـڕماوە
لـەم دنیایـەدا مـەحـشەر هـەڵساوە
ئەڵێن ڕۆژی حەشر نەفسی نەفسیە
نە باوک و برا، نە کەس کەسیە
ئەگەر باوەڕت بەو ڕۆژە نییە
بچۆرە بازار بزانە چییە؟
لە هەموو لاوە پاش قولەو چورتم
نەشارەزاکان کەوتوونە سەرسم
ئەیانگوت کاسب حەبیبی خوایە
کاسبی حەلاڵ بەرەوی تیایە
ئێستا کاسبی حەلاڵ نەماوە
بۆیە بەرەکەت وا هەڵگیراوە
خۆ ئەوەی کە سەنگ لە خەڵک ئەگۆڕێ
خۆیشی ئەیزانێ نایباتە گۆڕێ
لەگەڵ ئەوەیشا تا بۆی هەڵکەوێ
تەرازووبایی زۆرتری ئەوێ
ئەمانە هەمووی تەفرەی شەیتانە
نیشانەی دەوری ئاخر زەمانە
بە مەلایان گوت قیامەت کەیە؟
وتی کە مردی مەحشەر ئەوەیە
تا خۆمان نەمرین نازانین چییە؟
بە مردنی خەڵک باوەڕمان نییە

حیکایـەتـەکـەی تـەلیـسم و جـادوو
ئێـستا لـە ئێمـە وا کـەوتۆتـەڕوو
بـە فـێڵ کـەوتووینـە ژێـر ئـەم زەمینـە
هێزمـان بـڕاوە و بارمـان سـەنگینـە
هیوامـان تـەنهـا لـە لای خـوا مـاوە
دوو بـەران لـە ژوور سـەرمـان وەستاوە
یـەکێکیـان سـپی، یـەکێکیـان ڕەشـە
دیـارە بـەرانی ڕەش، بـە گـەردشـە
مـاوەتـە ئـەوەی خۆمـان بهـاوین
سـەر سـپی کـەوتـین، وا خـەڵـەساوین
کـەوتینـە سـەر ڕەش، ڕۆژی ڕەشمانـە
تـا دەمـرین شـەڕ و نـەگبـەت بـەشمانـە
تـەجروبـەی تـالع شـەرتێکـی تیایـە
پـەنـا بـە حـەول‌و قـووەتی خوایـە
ئـەبـێ ئیبتیـدا بـە بیـسمیللا بـێ
بـا نـاوی خـودا دەفعـی بـەڵا بـێ
ئێمەیش وەک کـابرا، یـا جنۆکـەو خێـو
بیـسمیللایان کـرد، کـەوتووینـە جنێـو
کـەواتـەی مـەڕی ڕەش بـەختمانـە
مایـەی ڕزگـاریی ئێمـە ئیمانـە
کاتـێ بـە جـەزبـەی ئـایینی ئیـسلام
هـاوار کـەینـە خـوا ئـەگـەینـە مـەرام

سەعاتێکم بوو، بە شەرت سەعات بوو
ئەوسا بۆ نوێژو جەمات میقات بوو
کارخانەکەیشی (ئەبو تەمغا)بوو
لە ناو سەعاتی‌تردا ئاغا بوو
ڕۆژێ لە ناکاو زریزەی پچڕا
کەوت بە بەردێکا خوستی لێ‌بڕا
سەعاتچییەکی مامناوەندی بوو
بەردۆ ناوی (سالحە فەندی)بوو
سەعاتم بۆ برد، بۆی خستەوە گەڕ
دوایدوو ڕۆژ کە نووست لێمان بوو بە شەڕ
ئینجا بردمە لای وەستایێکی‌تر
بەڵام فایدەی چی؟ یەک لە یەک بەدتر
هەر بۆ ئەوەبوو پارە بستێنن
بە فێڵو فەرەج لە خەڵک دەربێنن
ڕۆژێ یەکێکیان بە ڕاست پێی لێ نا
وتی کەسی ڕاست نەما لە بەینا
کە ئێمە سەعات باش چابکەینەوە
پارەمان نابێ چا بخۆینەوە
دەورێکە ئەبێ پیاو سفرەدڕ بێ
بازار هەڵگیرا گیرفانی پڕ بێ
منداڵی زۆرو مەعاشێکی کەم
دەستزەنی نەکەم، بە چی هەڵدەکەم

پارەی پیاوی ڕژد، کە هەڵی ئەگرێ
خۆیشی لێی ناخوا هەتاکوو ئەمرێ
شووشەی نوقڵێکە بە سەر ڕەفەوە
تامەتامییە، هەر لەدوورەوە
کە خۆی مرد شووشەیش کەوتۆتە خوارێ
چەکمەبۆر نوقڵی خوای بۆ دەبارێ
میراتگر لە پڕ پارەی دەستکەوێ
ئەیکا بە شڵپەو کەیف هەموو شەوێ
خۆزگە مردوەکە کە چاوی لێ ئەبوو
ئازاری گۆڕی گرانتر ئەبوو
خۆزگە ماباقی دەوڵەمەندەکان
کە ئەم حاڵەیان ئەدی بە چاوان
ئەم دەردە بۆیان ئەبوو بە عیبرەت
نەیان ئەخستە دوای خۆ، بە حەسرەت
نەک بە سەفاهەت، لە ڕێی خوادا
بەشی فەقیرو هەژاریان ئەدا
خو ئەگەر ئوای خۆی میراتگر زۆر بێ
ئەبێ بەشی ئەو هەر گۆڕبەگۆڕ بێ
چونکوو ماڵی ئەو میقرۆبی شەڕە
لەگەڵ یەکتردا دەعوایەو گەڕە
ئێستا خۆ پارەی زەکات نەماوە
قەرزی ئاینیان ناوە بەلاوە

چلــەی زســتانەو چلــەی هــەژارە
شــەڕەدار لــە ســەر خــەڵــووزەو دارە
دەرەجــەی هــەوا، وا (تحـت السفره)ە
دەرەجــەی فــەقـیر، لــە چــەپـدا سـفرە
بــێ پــارەیــەو نینــساف نــەمــاوە
خوا بەردی بەستووەو سەگی بەرداوە
خــوا نــەناســینە وامــان لــێ ئــەکــا
خــوا کێــو ئــەبـینی بـەفـری تـێ دەکـا
چونکــوو کاســبیی حــەڵاڵ نــەمــاوە
بــەرەکــەتی ڕزق وا هــەڵــگیراوە
کــردەی ئێمــەیــەو بــردەی شــەیتانــە
چۆن ســەر ئــەگرێ ئــەم دەورو دووکانــە
ئــەمــە دەردێکــە لــە زۆر جــێ عامــە
خــەتــا ســوورەیــە و نزیــک بــەشــامە
خــوا لــە گونــاهی ئێمــە ببــوورێ
ئــای خــەتــەســوورێ، لــە ئێمــە دووری
ئێمــە مــەلیکمــان بــە نووهاشمــە
لــە لای خــوا پــشتمان بــەوان قایمــە
ئــەڵــبەتــە ســایەی نــەسـلی پێغــەمــەر
بــۆ ئــەم عیراقــە ئــەبــێ بــە ڕەهبــەر
بەلام وا چاکە کە خۆمان چاک بین
پشت بە خوا بەستین، بەوە بێباک بین

خـوا (قـەومـی نـووحی) لـە ئـاوا خنکانـد
(قـەومـی عـاد)یـشی بـە بـا هـەڵـفڕاند
(شـەداد)و قـەومـی سالـحی شـەقـی
بـە نـەعـرەی مـەلـەک زراویـان تـەقـی
ئێمەیش وا لـە ژێر بـەفرا ڕەق هەڵـدێین
نازانین لە دەست غەزەب چۆن هەڵـدێین
خۆ (بـەغـدا)یـش دیـارە لـە ئـاو ناترسـێ
دەورێکە هیچ کـەس لە کـەس ناپرسـێ
دەوڵـەمـەنـد گـەمێـی لـە نـاو ئاوایـە
لـە هـەزاری چـی؟ دنیـا ئاوایـە
(سـاوی الـی جبـل یعـصمنی)
هـەر ئـەوەنـدە بـوو، تـا گـەیـە تـینی
ئێـستا لـە بـەفـرا کـەوتووینـە هـاوار
خـوا دێنینـە یـاد ئـەویـش بـە ناچـار
کـە بـەهـار هـاتو تێپـەڕی زسـتان
نـە بامـان دیـوەو نـە بـەفـرو بـاران
دیـارە کـە مایـەی ئینـسان، نیـسیانە
لـە ڕێـی خـوا لادەن تـەفـرەی شـەیتانـە
نـازانین دنیـا بـۆ کـەس نامێنـێ
(عیزرائیـل) لـە پـڕ گیانمـان ئـەسێنێ
هیچیـشمان لـەگـەڵ خۆمـان بـۆ نـابرێ
دەوڵـەت بـە مێـردی تـازەی ژن ئـەبـڕێ

جاران ئەگەڕان بۆ ئیش لە شوێن پیاو
یەکێکیان ئەویست رەسەنی ناسراو
وەجاغزادەیی بە ئیرس سەندبێ
دەرسی مەجلیسی باوکی خوێندبێ
شەرمی ناموسی باوکی بیگرێ
بە هەوای جاو مەسنەت نەخۆرێ
چونکوو ناوەجاخ نۆرەی کەوتە بەر
خۆی لێ ئەگۆڕێ، کار ناباتە سەر
ئەمە ئیجابی چەرخی دنیایە
حوکمی ئەزەلی و تەقدیری خوایە
(ان الانسان لیطغی)ی فەرموو
کە ئیستیغنای دی، بایی ئەبێ زوو
پەست پایە لەگەڵ کەوتە سەرمەستی
جڵەوی هۆشی دەرچوو لە دەستی
بواری ئاوو شەراب ئەم دوانە
مەحەکی لەش و عەقڵی ئینسانە
ئێستا ئەمانە باوی نەماوە
خۆهەڵکێشان و دەم گەرمی باوە
بۆیە وا دنیا تێکچوو بە جارێ
لە ئاسمانیش هەر بەفر ئەبارێ
لە وجوود هەمووی خواستی یەزدانە
چەوتی چەویلی ئێمە بەهانە

هەندێ بەپیری ئاخرشەڕ ئەبن
فێری گەڕ ئەبن ئەوسا کەڕ ئەبن
هەندێکی تریش کە گەڕانەوە
ئەبینی لە خووی بەد گەڕانەوە
هەندێ مێزەری سپی عالمی
دائەگرن ئەبنە پەندی عالەمی
سێدارەدارێ خوا لێی بێ ڕازی
مێزەری بەست و، چوو بوو بە قازی
خوا کە بیەوێ پیاوێ بێدین کا
کردووەی بەدی لاشیرین ئەکا
حیرسی دنیایی و ئارەزووی لیرە
هێند بەداخەوە لەشیان بۆی لیرە
نازانن دنیا کورتەو کەم ماوە
مەرگ زۆر نزیکەو عومریش کەم ماوە
بە زللەی ئەجال کە هات بەلادا
لێی لادە، کەسی ناچێ بەلادا
کە کەواو کفن کران ئاڵوگۆڕ
ئەوسا ئەزانێ کە هاتۆتە گۆڕ
دەست ئەکوتێ لەدووی پریاسکەی پارە
هەروا ئەزانێ زیندوەکەی پارە

شـــافیعی شـــێخی دنیـــاو قیامـــەت
کـەوتـە تـەحلیلـی عیلمـی قیافـەت
شارەو شار گەڕا لە شوێن ئەم ئیشە
زاتـەن حـەدیـسی پێغەمبـەریـشە
حـەدیـس دوو زاتی جـەزبـە کـردووە
ئـــەوانی‌تـــری وا نـــاو بـــردووە
ئیمام تەشریفی ڕووی کردە دێیێک
تووشی یەکێک هات لە سەرەڕێیێک
کورتـە بالاییـک مـووزەردی چاوشـین
ڕوو، لـچ و لێـوی گرژبـوو لـەبـەر قین
هـەمـوو نیـشانەی خراپـەی پێـوە
هـات بـە پیریـەوە لـە ڕاستە ڕێـوە
ئیمام ئەعوزو بیللای لە ڕاست خوێند
ئەو میوانـداریی کـرد بـە تکاو سوێند
هەر بۆ تەجروبە لەگەڵ کابرا چوو
ئەیـڕوانی کـابرا زۆر بـە خزمـەت بـوو
ئەو شەوە تا ڕۆژ نەنووست لەتاوا
کـابرا تـەجروبـەی دابـوو بـە ئـاوا
بەیانی هەڵسا فەرموودی وا ئەڕۆم
(گـوێ دریـژ)ە کـەم بێنـەدەرێ بـڕۆم
وتی پیادە بووی گوێ درێژت نەبوو
فەرمووی: تەجروبەم وا بە ڕاست دەرچوو

ئــــەمــــڕۆ وا بـــــورجی پیرێژنانــــە
لــە هــەمــوو لایــی ســەهــۆڵ بــەندانــە
چلــەمــان کێــشا، بــەڵام نــەک چلــە
بـــێتفاقییـــە کـــە تـــەوقـــی ملـــە
تـورک وتوویانـە (کـارت گـیری باقـەر
قازمـــە کورکـــگ ســـاپنی یاقـــەر)
من ئەمسالّ کورسیی نووستنم سووتاند
بە کورسیی تەشقی سەهۆڵم شکاند
سەر بەفرەو سەرمایش وای دا بەسەرما
چۆن دەرچووم؟ سەرم لەو سرە سڕ ما
لافـاو شـارێکی کـۆنی وێـران کـرد
هــەزاران نفــووس لــە نــاو ئـاوا مــرد
خۆ دیارە دیجلەیش ئەمسالّ بە جۆشە
عالـەم بـە برسـی تـرس بـەپـەرۆشـە
لـــەم تـــەنگانـــەدا حیـــزبی موعـــاریز
کـەوتوونـە نـەعـرەی (هـل مـن مبـارز)؟
ئێوە لە پێشدا خواردتان، گەڕ ئەکەن
بۆ پاشەڕۆکی خەڵکیش شەڕ ئەکەن
ئــەوســایەی ئێــوە کارتــان ڕەوا بــوو
بۆچی ڕێی قسەی هیچ کەستان دابوو
دیارە نەگبەتە وا لە یەک بەربوون
دەستی چەور بەسەر خەڵکیدا ئەسوون

خـوا لـەم بـەدەنـەی بـە ئێمـەی داوە
دوو چـــشتی زدی تیـــادا دانـــاوە
یـەکێکیـان ڕوحـە ئـەو بـەو پاکیـە
ئـەوی‌تـر نـەفـسە بـەو بـێ‌باکیـە
ڕۆح ڕووی لە خوایەو نەفسیش لە شەیتان
عـەقـڵیش خـوا داویـە بـێ بـە پاسـەوان
بـەڵام ئـەم پـەنـدە هـی پێشینانە
کـە ئـەڵـێن عـەقـڵ لای پیـاو میوانـە
ئـەو عـەقـڵەی کـەوا میوانـە لـە لات
ئەبینی لە پڕ لـە دەست نـەفس هـەڵات
عـاقڵ ئـەڵـێ کارێـک کـە لـە ڕێتایـە
لێکـی بـدەرەوە، بزانـە چـی تیایـە؟
ئـەگـەر ئـەنجامی بـە چـاک ئـەزانی
هـەوڵـی بـۆ بـدە هـەتـا ئـەتوانـێ
خـۆ ئـەگـەر زانیـت نـەتیجـەی نییـە
خـۆ مانـدووکردن فایـدەی چییـە
بـەڵام کـە شـەیتان نـەفس ئـەجووڵـێنێ
لـە ڕۆح‌و عـەقـڵێش سـەر ئـەشێوێنێ
ئێـستا نـەفـس ئـەڵـێ... باشـە
ئـەم هـەمـوو ژنـە جوانـەت بۆڵداشـە
تۆیش جڵەو لە دەست عەقڵ وەرئەگری
دوایی کە کەوتی هەر ئەو بۆت ئەگری

پـــێش پێغـــەمبـــەری خــــاتمونبی
قــەهــرو جــەزایخــوا زوو ئــەهاتــەدی
لــە نــاو قــەومــی نــووحی ئــەخنکانــد
بــەســەر قــەومێکــدا شــاخی ئــەڕووخانــد
خــۆ ڕەشــەباکــەی کــە بێــرە فێــرە
خەڵکی ئەفڕاند وەک گای بەرگێرە
هــەنــدێ زراویــان ئــەتــۆقی بــە دەنــگ
ئــەباری بــەســەر قــەوما گــڵو ســەنــگ
پێغــەمبــەرەکــەی ئێمــە پــەیــدا بــوو
ئــەم ڕســواییە هــەمــووی کۆتــا بــوو
ئێستا خەڵک ترسی ئەوەی کۆتا بوو
هــەمــوو جــەزایێــک کــەوتۆتــە دواوە
هــی ئــەوتــۆ هــەیــە ئــەڵــێ ئــەمڕۆیــە
ئەوی بێ کەیفیی کـرد، ڕەنجەڕۆیە
بــە ڕاســت و چــەپــا دەســت ئــەوەشــێنێ
ئەکوژێو ماڵی خەڵک ئەڕووخێنێ
لە جەجاڵ زۆرتر خەڵکی لە دوایە
لــە هــەمــوو لایێــک ئــەمــری ڕەوایــە
چوونکــە لــەم ڕەنگــە زۆرداری بــاوە
کــەســیش بــاوەڕی بــە خــوا نــەمــاوە
یــەک ڕێیــە بــۆ خــوا کــە مــاوەتــەوە
یــا چــاک کاتــەوە، یــا پــاک کاتــەوە

ئـەم دنیایـەیـوا بـۆی بـەچـڵوچۆین
بە ڕووتی هـاتووین، بـە ڕووتی ئـەڕۆیـن
هێندە بەجەورین، وەک کاسەی چەوریـن
ئـاو ناگرینـە خـۆ بـە گـڵو دەوریـن
تـەنهـا کفنێکمـان ئـەگـەر پـێ ببـڕێ
ئـەویش لـە خاکـا بـەرنـاگرێ، ئـەدڕێ
خـوا دەوڵـەتمـان لـێ ئـەسـێنێتەوە
تـەنهـا ناوێکـە ئـەمێنێتـەوە
هـەر ئـەو نـاوەیـە کـە لـە پـاش خۆمـان
واسـیتەی ڕەحمـەت ناردنـە بۆمـان
ئـەگینـە ئـەوا جـەمعـی خۆمانـە
دانیـشتووین تێکـڕا، گفتوگۆمانـە
چاومـان لـە یـەکـەو زوبـان ئـەدوێـن
کە هەڵساین ئیتر لە یەکتر گوم بووین
هـەروەکـوو خـەیـاڵ بـیرت ئـەکـەوێ
کـەوتـە بـەیـانی ئـەبـێ بـە خـەوێ
کـەواتـە دنیـا خـەو یـا خـەیاڵـە
شـوێن خـەوو خـەیـاڵ کـەوتـن بـە تاڵـە
شـوێنێک بـوێ کـە هیچگـاری بـێ
دوور لـە بـەدکـارو دڵئـازاری بـێ
ئـەویش ئـەولایـەو بـە دەست مـەولایـە
تـۆ تـەقـەلای چیـت بـەملاو بـەولایـە

کــۆ ئــەبینــەوە لــە دەوری (هــاری)
بــە زۆر باراشمــان لــە ئــاش ئــەهــاڕی
ئێمــەی لــەپــشتین بــەوە ئــەخــوڕین
تۆبــە باراشــی بــێ دەســت ئــەبــڕین
بــە هــۆی ئێمــەوە هــەتــا وای لــێ دێ
لــە پــڕێ ئــەبــێ بــە میرکــوڕی دێ
کــە گــەیــە ڕیــزی ئــەلیــوەیــس پاشــا
لە دۆســتو دەستەی خــۆی ئەکا حاشــا
ئــەڵــێ ئــەمانــە بــا لــەناویــەرم
نــەوەکــا منــەت بخــەنــە ســەرم
ئەم بەو ئەشکێنێو خۆی لە پەناوە
سەیر ئەکاو چەراوی تری لە دواوە
ئــەزانــێ ئێمــە بــەنــدەی زۆرداریــن
بە کــەیفی ئــەوان لێک دەستبەداریــن
ئینجا کــە هــاتوو تــەواو بــاوی ســەنــد
یاریــدەدەری ئــەهاوێــە بــەنـــد
تالانیــان ئــەکــاو ژنیــشیان دێنــێ
ئــەمــەئــە وەفــای دۆســتەکــەی دوێنــێ
لە دەست ئەو هاوار ئەبەنە بەر خوا
دەنگی غەیب ئەڵێ: گۆڕتان بێ ئاوا
ئێــوە یاریــدەی زۆردارتــان داوە
هێــشتاکوو جــەزای زۆرترتــان مــاوە

پەچەیە جوانیی پێ دەردەکەوێ
شەو نەبێ رووی مانگ نابینی شەوێ
رووهەڵماڵراوی ماڵ ویران ئەکا
پەردەدارییە جوانی جوان ئەکا
جوان لە بەر چاو بێ، تێری لێ ئەخۆی
کە شاریەوە شێتگیر ئەبی بۆی
بێشەرمی شەڕی زۆر لێ قەوماوە
لەبەر ئەوە خوا شەرمی داناوە
ئایینی ئیسلام وا قاڵ کراوە
هیچ قۆرتو قەڵبەی تیاد نەماوە
ئێمە ئەو دینە پاکە جێدێڵین
لە سەر ئادابی ئەورووپا وێڵین
تازە کچانمان وەک نێرە کوڕکە
لە ئەورووپادا کەوتوونە فڕکە
دیارە کە شەرمیان لەلا نەماوە
باوکانیان لە بەر خەرەک داناوە
هەر واتان زانی کاریکیان قەوماند
وەک (دوختی ئێران) گەوهەریان دۆڕاند
خوا خۆی سروشتی ئافرەتی داوە
بێحیکمەت نییە شەرمی داناوە
بەلام شەیتانمان بەسەردا زاڵە
لە ڕێی ئیسلامی لادایـن بەم حاڵە

بـۆ کـاری دەوران خـەم مـەیێنـەبـەر
هـەرچـۆنی بیگـری ئـەو دەچێتـە سـەر
درەخـتی دنیـا پڕیـە لـە میـوە
هـیچ کـەسێ تـا سـەر بـەری نـەچنیـوە
هـەندێ کـە نـسیب بـۆی ئـەگـەیێنـێ
تێـر ئـەخـواو لـق و پـۆپی ئـەشـکێنێ
هـەندێکیش کـەوا قـسمەت نایـداتێ
هـەر هـەڵـدەپـەڕێ و دەسـتی نایگاتـێ
سـێیەرەکـەیـشی هـەر تـاوە تـاوە
جـێ جـێ ئـەگـۆڕێ، لـەگـەڵ هـەتاوە
ئـەیشزانین تـا سـەر بـۆ هـیچ کـەس نییـە
کەچی ئەم خەڵکەی لە دوو (شـەقی)یـە
دوو کـەس گـرەویـان لـێ بردۆتـەوە
کـەوا پـشتێنیان لـێ کردۆتـەوە
یـەکـەمیـان ئـەوەی کـە لـە هیچ ناگـا
بـوونو نـەبـوونی کـاری لـێ ناکـا
شـەیتـان بـەم خـەڵـکە وا پێدەکـەنێ
ئـەم بـە پێکـەنـین ئـەو دەتـەقێنـێ
دووەمیـان ئـەوەی کـە بـە هیدایـەت
کـەوتۆتـە سـەر ڕێـی عـەقڵ و دیرایـەت
هەمیشە لەگەڵ خوای خۆی هـەڵـدەسێ
بـەوە لایـداوە لـە هـەمـوو کـەسـێ

ئـافرەتی زگپـڕ کـە ژان ئـەیگـرێ
وای لـێدێ هیـوای لـە گیـان ئـەبـڕێ
هـاوار ئـەکاتـە شـەخـس و پـیرەکـان
ئـەلـێ دەخیلـە بمگـەنـێ ئامـان
ئەیشلێ تۆبـەم بـێ ئیتـر هـیچ شـەوێ
لاقـم لـە لاقـی مێـردم نـەکـەوێ
کـە ڕزگـاری بـوو جـارێ لـە ڕاوێ
حـەوتـە حـەمـامی بـە وشـکی نـاوێ!!
قومـاریش وایـە کـە بیـدۆڕێنێ
وای لـێدێ ئیتـر پـارەی نامێنـێ
هـەزار سوێند ئـەخـوا، تـەلاقیش بـاوە
کـە ئیتـر قومـار نـەکـا تـا مـاوە
هـەر ئـەوەنـدەیـە تـا ئـەگاتـە شـەو
نـانی پـێ نـاخورێ ئـەڕوا بـە سـەرڕەو
لـە هـەر شـوێنێ بـێ پـارە ئـەسێنێ
گـەوتـە کـۆڕ ئـەوەیش زوو ئـەدۆڕێنێ
دەردێکـە قومارکـە بـێدەوایـە
کـەچـی لای هـەمـوو عالـەم ڕەوایـە
ئینسان لە (زینا) و (شەراب) تێر ئەخوا
قومـار هـەتـا بـێ شـێتگیرتر ئـەڕوا
جاران بـە قـانوون مـەمنووع بـوو قومـار
ئێستا بـەڕەسمـی هاتۆتـە ڕووی کـار

ئـەوەنـدەیـان گـوت بـاران نابـارێ
تـا دەرکـی (کونـدە) بـەربـوو بـە جارێ
کاتـێ کـە (خـەلـە) لـە (خـەرمانـا) بـوو
فـەقـیر و هـەژار لـە فرمانـا بـوو
کونـدەی سـەرەوژێـر کردیـە ڕەهێـلە
چـرا هـەڵـبڕەو خـەرمـان جـێ بێـلەا
پێیـان ئـەگـوتین کـە بـێ ئیمـانن
دەست لـە کـاری خـوا مـەدەن نـایزانن
حیکایـەتـەکـەی خـدرو مووسـایە
هـەمـوو کـاری خـوا سـرێکی تیایـە
خێـر ئێمـە ئـەڵـێن وا نـەبـێ وا بـێ
بـۆ ئـەمـەی کـاری خۆمـان ڕەوا بـێ
دە هـەڵـجرنگێنن لـەم کارانـەدا
بارانـە بـڵێن، لـەم بارانـەدا
خـۆ برووخێـشمان هێـشتا لـە بـیرە
بـە سـەر خۆمانـا تـەپـی ئـەم بـیرە
ئـەمـان ئـەزانی کـە بـە بـەردۆخـێ
بـیری ئـەوتی کـۆن وا زوو نـاڕەووخـێ
ئێمـە ئیمانمـان ئـەبـێ بـە خـوا بـێ
کـە ... بـین لای ئـەومـان نابـێ
ئـاینی ئیـسلام چـی لـێ چـاترە
ئـەتـەوێ پیـاو بی دینـت ڕاگـرە

بـــاوو باپیرمـــان بـــە ئاموژگـــاری
پێیـان ئـەگـوتین بـە ڕاسـتو دیـاری
ڕۆڵـە چـاوی پـیس وەک تیغ کارئـەکـا
زۆر پـەنجـەی بـە هێـز کۆڵـەوار ئـەکـا
کـە چـاو بـە ماڵـی کـەسێ هـەڵـدێنن
بـەردی بنچینــەی لـــەبـــن دەردێـــنن
حـــاکمی(بابـــان) چـــارەیـــان دیـــوە
زۆر چـاوی پیـسیان کـە هـەڵکۆڵـیوە
هەر وەک چاوی پیس بە تـەجرەبەیـە
نـەگبـەتی و شـوومیش زۆری بـۆ هـەیـە
نـــەگبـــەتی لـــە چـــوار چـــشتا بینـــراوە
ئێـستایش ئـەو چـوارە شـوومیان مـاوە
یـەکـەم ولاخـە، کـە وا هـەنـدیکیان
شـــــوومەۆ زەرەری زۆرە بـــۆ ئینـــسان
دووەم خـــانووە ئـهـــویش مـــەعلوومـــە
هـەنـدێکیان ڕزقـی تیـا نیـە شـوومە
سـێیەم ژن، کـە پێـی بـە مێـرد ناکـەوێ
خۆشـــی نـــابینن پێکـــەوە شـــەوێ
چـــوارەم پیاوێکـــە، تـــا بـــڵێی عـــاقڵ
لـــــە ئیـــــدارەدا زۆر زانو کـــــامڵ
کـە چـی ئـەمـەنـدە نـەگبـەت گرتوویـە
دەسـتی هـەر کـەسێ بـۆ بێ خستوویـە

بەد کرداریمان هێندە خەست بووە
کە پێی پیاوەتیی تێدا پەست بووە
چاک‌و خراپی بووە بە هەوەس
هیچ کەسێ ناوی چاک نادا بە کەس
ئەم تەکاپۆیەی ئەهلی دنیایە
یا لە ترسایە، یا لە برسایە
نایشرانن ئەوەی کە لێی ئەترسن
گەیە رۆژی خۆی لێی ناخەلەسن
خۆ دەوڵەمەندیش داویەتە بەری
بۆیەکی ئەوێی کە تۆ بۆی بەری
دیوەخانانیش خۆ ئاموشۆی ناکەن
زۆرتر غەیبەتی برای تیا ئەکەن
بەرەکەت ئێستا (پۆکەر) لە ناوە
رێی قسەو باسی غەیبەت بڕاوە
بەلام ئەویشیان کردوە بە قومار
سەرت نەسووتێ لێی نابی رزگار
ئەمانەی کەوا لێی بەلەسە بوون
هی بێ‌ئیشیەوە مل لە چەقۆ سوون
ئەگەر ئیشێکی بوو نانی تیابێ
کەس دەخلی بەسەر کەسەوە نابێ
ئەگینا کەست بۆ نایەتە دێ
بۆ خورما، کەر شوێن (جەجاڵ) ئەکەوێ

جاران کە کوردی ڕاستو ڕەوان بووین
خاوەندی وەفاو دڵو زوبان بووین
لە وەزیفەیشدا سیاسەت نەبوو
تەفرەمان، تەفروتونا کردبوو
هەروەها گێزریی ئەچووینە مەیدان
ڕێمان نەدابوو بە فێڵی شەیتان
لە پڕ کەوتینە سیاسەت بازی
وەک (پرنس بسمارک) لە دەستە (نازی)
ڕێی سیاسەتیش هێشتا فێر نەبووین
ڕوومان بۆ هەرکوێ نا، بە هەڵەچووین
ڕۆژێ ئاغامان گرتە سەر سەرمان
نەمانبردەسەر تا وادەی فەرمان
وتمان بەگزادە، بزانین ئەو چییە؟
ناشوکری نەبێ بەگزادە نییە
ئینجا وا هۆمان کەوتەوە سادات
لای ئەوان دەستمان کرد بە فەسادات
ئەوانیش چونکوو زۆریان دڵسافن
هۆگری مەدح و لافو گەزافن
بە گوێڕادێری لە خشتە ئەچن
لە ناو خۆیانا ئەبن بە دوژمن
هیچیان ناوێستن لە سەر هیچ بارێ
دەسا قەومی وا بەردی لێ بارێ

ڕەحمـــەت لـــە ڕۆحـــی شـــاهانی ...
کـــە دەســـتووریکیان هێنایـــە جیهـــان
قـەت نـاوەجاخیـان نـەخـستە سـەر کـار
پایــەیـــان نــەدا بـــە پیـــاوی بێعـــار
کوڕیـــان دائـەنـــا لـــە نـــاو مـــەجلیـسا
تێر تێر گـوێی ئـەگـرت ئینجا هـەڵـدەسا
ئـەو تـەربیـەیـەی لـەوێ وەریـەگـرت
مامۆسـتای مـەکتـەب ڕێـی پـێ نـەدەبـرد
خـوێنی ئـەسالـەت بـەهـرەی ئینـسانە
ڕەســەن شـــەرەفی جنـسی حـــەیوانــە
ئـەمـە بـووەتـە تـەجروبــەی دەوران
زۆرجـار نـەتیجـەی هاتۆتـە مـەیـدان
کـەچـی کـەوتوونـە دەوریکـی واوە
هـەرچـی پـارەی بـوو ئـەڵـێن تـەواوە
بـــەڵــێ ئـەبـینی ئێـستە کـە پـارە
زۆرتـــری لـــە لای پیـــاوی بـــێ عـــارە
بەڵام فایدەی چێ؟ کەڵکی کەس ناگرێ
بـــە مێـــردی تـــازەی ژنی ئـــەبـــڕێ
ئەوی بە نەسـەب فـەجری ڕووناک بـێ
ئەبێ بە حـەسـەب کـردەوەی چاک بـێ
بـە ئێـستریان گـوت: بـاوکی تـۆ کێیـە
وتی: ڕەســـــەنی دایکمـــــم پێیـــــە

